

The Project Gutenberg eBook of Samlade arbeten I, by Johan Ludvig Runeberg

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Samlade arbeten I

Author: Johan Ludvig Runeberg

Release date: August 3, 2004 [EBook #13100]

Most recently updated: December 18, 2020

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAMLADE ARBETEN I ***

Produced by Tapio Riikonen

SAMLADE ARBETEN I

af

Johan Ludvig Runeberg

1903

FÖRSTA BANDETS INNEHÅLL:

J.L. Runebergs biografi

Älgskyttarne

Första sången

Andra sången

Tredje sången

Fjärde sången

Femte sången

Sjätte sången

Sjunde sången

Åttonde sången

Nionde sången

Hanna

Till den första kärleken

Första sången

Andra sången

Tredje sången

Julkvällen
Första sången
Andra sången
Tredje sången

Smärre episka dikter
Grafven i Perho
Zigenaren
Jenny
Julkvällen

Fänrik Ståls sägner
Förra samlingen
Vårt land
Fänrik Stål
Molnets broder
Veteranen
Löjtnant Zidén
Torpflickan
Sven Dufva
Von Konow och hans korporal
Den döende krigaren
Otto von Fieandt
Sandels
De två dragonerne
Gamle Hurtig
Kulneff
Konungen
Fältmarskalken
Sveaborg
Döbeln vid Jutas
Senare samlingen
Soldatgossen
Björneborgarens marsch
Fänrikens marknadsminne
Lotta Svärd
Gamle Lode
Främlingens syn
Fänrikens hälsning
Von Törne
Den femte juli
Munter
Von Essen
Trosskusken
Vilhelm von Schwerin
N:o femton Stolt
Bröderna
Landshöfdingen
Adlerereutz

Lyriska dikter

Första delen

Till Franzén
Den gamles hemkomst
Det ädlas seger
Lärkan
Majsång
Flyttfåglarne
Vallgossen
Mina dagar
Till en fågel
Vårmorgonen
Till en blomma
Fågelboet vid landsvägen

Sommarnatten
Svanen
Torp flickan
Höstaftonen
Tröst
Kärlekens förblindande
Flickans klagan
Till oron
Den älskande
Till min sparv
Begravningen
Till Frigga
Ungdomen
Den väntande
Färd från Åbo
Hvad jag är säll!
Mötet
Till en flicka
Den tillfrisknande
Vaggsång för mitt hjärta
Barndomsminnen
Vid en väns död
Öfver ett sofvande barn
På ett barns graf
Lif och död
Till den ålderstegne
Barden
Till trånaden

Idyll och epigram
1-27

Svartsjukans nätter
Första natten
Andra natten
Tredje natten
Fjärde natten
Femte natten

Andra delen

Talltrasten
Jägargossen
Morgonen
Kyssen
Den ångrande
Det var då
Sjömansflickan
Hälsningen
Akta, då är guden nära!
Serenad
Förställningen
Fjäriln och rosen
Fågelfångarn
Till aftonstjärnan
Den döende
Ynglingen
Till en ros
Den sköna
Vid en källa
Den sjuttonåriga
Hämnden
Blommans lott
Hvem styrde hit din väg?
Bruden

Saknaden
Vårvisa

Idyll och epigram
De fångna
Den tidiga sorgen
Flickans årstider
Likhet
Fågeln
Den första kysen
Flyg ej unnan
Kysens hopp
Kärleken
Skillnaden
Drömmen
Den försmådda
Blomsterhandlaren
Sorg och glädje
Fjärilposten
Grumla icke flickans själ
Sommarnatten
Friden
Den förändrade
Den långa dagen
Behagen
Amor
Den lättböjde
Den enda stunden
Törnet
Tre och tre
Norden
Den sällsynta fågeln
Vill du byta öde?
Hennes budskap
Sippan
Mötet
Löjet
Tårarna
Eros' förvandling

Tredje delen.

Till lyckan
Hjärtats morgon
Den tviflande
Bruden
Söndagsskörden
Den gamle
Blomman
Höstsång
Den hemkommande
Mitt lif
Tanken
Den öfvergifna
Höstkvällen
Den väntade
Fåfång önskan
Minnet
Målaren
De två
I en ung flickas minnesbok
Till fruntimren (vid teologie doktorspromotionen 1857)

Legender
Kyrkan

Dopet
Bönen
Krysantos

Ett litet öde

1. Är så arm du, som man sager?
2. Egen moder göms i mullen
3. Så jag färdas själf mot fjärran
4. Sådan vård blott finner flickan
5. Flicka, kärleken är väldig
6. Hundra vägar har min tanke
7. Hvilken sällhet skön att synas
8. Tala, tala tycktes alla
9. Men min fågel märks dock icke
10. Sen har jag ej frågat mera

Öfversättningar och bearbetningar

Serviska folksånger

Förord

Trefaldig sorg

Öfver klippor, öfver floder finner kärlek väg

Vinter i hjärtat

Till en ros

Älskarens häst

Hjorten och Vilan

Bror och syster

Den omtänksamma

Skilsmässan

Den serviska jungfrun

Violen

Du är min egen

Den älskade och den försmådda

Förbannelsen

Den bekymrade

Hvad vill jag?

Hertig Stefans fästmö

Donau grumlig

Örnen och ugglan

Den skönaste

Stum kärlek

Pröfningen

Fästmöns dröm

Den nygifta

Flickan och Vila

Den försiktiga

Den unga makan

Till Sankt Göran

Domen

Den valackiska flickan

Den bönhörde

Flickan i dörren

Mannatrohet

Flickans anlete

Fisken

Bättre gammalt guld än nysmidts silfver

Hästen vill ej dricka

Ali-Agas maka

Där basilika jag sådde, skjuter malört opp

Smiljana

Önskningarna

Önskan

Flickornas förbannelser

Den sköna Ilija

De älskandes graf

Flickan vid Zetinja
Den skrämde
De svarta ögonen
Våra mödrar bära skulden
Suck
Mor, syster och maka
Häxeriet
Prins Mustaphas sjukdom
Skördeflickan
Bröllopsånger I, II
Blodnämnden
De bägge Jakschitche
Skadars grundläggning
Slaget på Fågelfältet
Anmärkningar
Klagosång öfver Hassan Agas ädla maka
Radoslaus
Den vackra tolken

Flickans klagan (En finsk runa)

Den blodiga sonen
Finska runor I, II
Vid ikorn-skytte
Början af Kalevala
Siciliansk sång
Den trogna flickan (Skottländsk visa)
Chevy jakten
Sankt Georgs riddare. Romans af Uhland
Vaggvisa. Från tyskan
Serenaden. Af Uhland
Den heliga Agnes. Legend efter Kosegarten
Stenarnas amen. Legend efter Kosegarten
Den helige Hilarii säte. Legend efter Kosegarten
Kunigundas handske. Legend efter Kosegarten
Sankt Jodocos. Legend efter Kosegarten

Den gamle trädgårdsmästarens brev
Första brefvet
Andra brefvet
Tredje brefvet

Fästningsfångarne
Skizz

Efter det utgifvandet af normalupplagan af J. L. Runebergs samlade arbeten afslutats, har tiden synt vara inne att utgifva äfven en prisbillig upplaga af skaldens verk. Då man betecknat den som nationalupplaga, har det skett i förhoppning om att den i sin mån skall göra dessa oförgängliga sångskatter till en egendom i hvarje hem hos den del af vårt folk, som kan tillägna sig dem på skaldens eget språk.

Nationalupplagan omfattar själfallet alla skaldens viktigaste verk. Endast en del öfversättningar och bearbetningar af utländska original har uteslutits, likaså några uppsatser och recensioner. Det uteslutna har nämligen dels i och för sig, dels åter för vår tid icke samma betydelse som skaldens öfriga skrifter.

Hvad uppställningen beträffa har i det första bandet förnämligast inrymts sådant, som rör fosterlandet, medan det öfriga fått sin plats i andra bandet.

Texten är normalupplagans, ortografin den af Svenska akademien i sjunde upplagan af ordlistan fastställda. Interpunktionen har moderniserats; dock har komma stundom i strid med nu vanliga regler användts för att utmärka paus vid uppläsningen, detta till en del efter skaldens eget föredöme.

Hj. A.

JOHAN LUDVIG RONEBERG

Lefnadsteckning af B. Estlander

Runeberg föddes den 5 februari 1804, fem år före Borgå landtdag och den regim, som då i Finland grundlades. Den 5 februari 1904, fem år. efter urtimalandtdagen och den nya regim, som därmed vidtagit, går Finlands folk att fira hans hundraårsminne. Hvilken utveckling inom dessa data och hvilken plats i denna utveckling för Johan Ludvig Runeberg!

BARNDOMS- OCH SKOLÅREN.

Runebergs födelseort, Jakobstad, en obetydlig köpstad vid Bottens hafvets kust, synes föga egnad att frambringa en stor skald, lika litet som själfva Österbotten med sin bördiga, men flacka slättbygd och sin vakna och intelligenta, men praktiskt anlagda befolkning. Dock härstamma därifrån Finlands förnämsta diktare: Runeberg, Franzén, Stenbäck, Topelius. Af dem synes Runeberg röja de flesta dragen af österbottniskt lynne, särskildt under ynglingaåren, medan de förmildras efterhand som skaldens anlag utveckla sig: den starka själfkänslan, som lätt slog öfver till hänsynslöshet, frimodigheten, som gränsade till öfvermod, djärfheten äfven inför faror och ansvar och slutligen måhända äfven den iakttagelsens vakenhet och den tankens klarhet, som utmärkte Runeberg både som diktare och människa.

Till landskapets inflytande kom hemmets och familjens.

Runeberg var den äldste i raden af sex syskon—tre söner och tre döttrar—i ett enkelt borgarhem i den lilla köpstaden. Af sin far, sjökaptenen Lorenz Ulrik Runeberg, hade han i arf sin kraftfulla och högresta gestalt; det ödet, att midt i sin verksamaste mannaålder nedbrytas af ett slaganfall,—ett släktarf—blef fadrens liksom hans förstföddes. Fadren, som varit student i Åbo, men för sjömansyrket öfvergifvit prästakallet, egde studier både i yrket och därutöfver. I hans bref till sonen framträder en humoristisk åder, som går igen hos denne. Enligt skaldens egen uppgift har fadren med allvar följt hans första skriftställarförsök och rättat dem med stränghet. Men hvilka förhoppningar han än fäst vid sin äldste son, har han dock föga kunnat utöfva på honom något djupare inflytande, då han ofta var borta från hemmet på långturer och redan tidigt, 1821, som slagrörd fångslades vid sjukbädden. Han afled 1828, innan hans önskan uppfyllts, att få lefva tills han "finge se, hvad det skulle blifva af hans Ludvig."

Under sådana förhållanden kom tonen i hemmet främst att bero på modren, Anna Maria Malm, rådmansdotter från Jakobstad. Ortografin i hennes bref visar det ringa måttet af tidens fruntimmersbildning i våra småstäder. Emellertid hyste hon lifligare litterära intressen, än hvad man i Jakobstad gillade hos en god husmoder. Vacker och begåfvad med god sångröst, hade hon i sin ungdom varit föremål för Choraei hyllning, medan denne som informator i Jakobstad strödde omkring sig sina kvicka verser. Topelius har meddelat, att hon i grannarnas ögon var en dålig hushållerska, som vårdslösade familjen och tillbragte sin mesta tid med att läsa romaner. Hennes konst att berätta anekdoter ur eget och förgångna tidens lif var känd och eftersökt i staden; på söndagseftermiddagarna, då äfven sönerna voro lediga och alla barnen samlades kring modren för att höra henne berätta, stod glädjen högt i tak i det enkla hemmet. Äfven sången och visan tillhörde denna krets. Utan tvifvel upprinner här en af de källådror, ur hvilka den sällsynta berättarkonst flutit, som utmärker Runebergs diktning. Ännu som vuxen, när skalden med sin syster talar om Sara Wacklins Hundrade minnen, utbrister han: "Hvilka minnen skulle icke mamma kunnat skriva från Österbotten!" Vid hennes visor uppväxte hans underbara gehör för det rytmiska i språket; äfven hennes musikaliska begåfning går igen hos sonen. Till sin förstfödde stod hon i ett särskildt innerligt förhållande, alltsedan hans sjuklighet under de fyra första lefnadsåren; den outtröttliga ömheten i modrens vård besvarade sonen med barnahjärtats varma förtrolighet, och här, menar Runebergs biograf, är ursprunget till den hjärtats värme, skalden röjde redan som barn och hvarmed han som man omotståndligen intog enhvar, som kom med honom i beröring; man kan tillägga, att denna värme allt ännu slår emot en från hvarje blad i hans dikter.

Båda släkterna, den Runebergska och den Malmska, härstamma från Sverige, med hvilket land de österbottniska kuststäderna äfven efter den politiska skilsmässan stodo i lifligare beröring än nu. Man kan häri finna en förklaring till det säkra språkgehör och de frihet från provinsialismer, som redan från början af hans diktarbana voro skaldens egna.

Runebergs skolgång begynte i hemstaden hos "Vestmans mor", en från Stockholm öfverflyttad småskolelärarinna, i den lilla låga vindskammaren vid "Visas backen", som ännu beses af turisten i Jakobstad. Åren 1812-14 besökte han trivialskolan i Uleåborg, där hans farbror var tullförvaltare, men blef efter dennes död i början af 1815 flyttad till trivialskolan i Vasa. Han genomgick denna som primus

i såväl kollega superiors som konrektors och rektors klasserna. Dimissionsbetyget är dagtecknad den 24 juli 1822; den 23 oktober samma år inskrefs Runeberg som student vid universitetet i Åbo.

Sederna i Vasa skola voro råa, men de voro icke fördärfvade.[1] Det öfverdådiga lynnet hos de österbottniska gossarne bröt ut i upptåg, af hvilka skalden sedan tecknat några muntra bilder i prosaberättelsen *Eldsvådan*, där man i "generalen" igenkänner drag af rektoristen Runeberg, medan bagar Gyllendeg helt visst har sin förebild i något af Vasa stads originaler. En mästare i pojkdater, gick Runeberg i spetsen för kamraterna både vid lekarna och läxorna. Vid deras krigiska evolutioner på Korsholms raserade vallar eller i "Kråklundsbacken" utanför staden uppsatte och anförde han den ena af de två bataljonerna. Mot den rådande penalismen uppreste sig Runeberg redan som andraklassist, då han slängde skolans dörrnyckel i pannan på en lång rektorist. Sedermera själf hunnen till rektorsklassen, afskaffade han jämte några behjärtade kamrater tyranniet i dess mest barbariska form. Det var af sådana drag af en generös natur Runebergs ställning bland kamraterna främst berodde.

Det var icke mycket man fick lära i det gamla skolhuset från Karl XI:s tid, där alla klasserna läste tillsammans i den stora skolsalen, Trojanska hästen eller Råttstallet benämnd; men med sina få ämnen och måttliga kurser tog den gamla skolan sin uppgift med en grundlighet i sak och ett allvar i metoderna, som sedermera i lifvet kännetecknade dåtidens bästa män och icke minst Runeberg. Latinet var i denna skola enväldigt härskande. Runeberg har i Vasa ej blott förvärfvat en fullkomlig färdighet i detta språk, utan ock erhållit där en bred och säker grund för den lefvande kännedom han egde af antiken. Vergilius, den enda poeten på skolans program, blef hans skoltids läromästare både i latinets och konstpoesins, medan Adlerbeths öfversättning jämte hans regler för svensk hexameter lagt den metrisk grund för Runebergs versbehandling. Den grekiska litteraturen och Homeri sånger inträdde först senare, vid universitetet, som en källåder för hans diktning.

Hvad den svenska vitterheten beträffar, nämner Runeberg själf i ett bref från senare tid, huru obekant den var för den omgivning, där han förlefde sina aderton första lefnadsår, medan den ingen plats hade i skolans program. Tegnér, Atterbom och hela den yngre skolan lärde han känna först vid universitetet; af Franzéns dikter kände han väl tidigare åtminstone sällskapsvisorna, som hans far plägat sjunga därhemma, men knappast namnet på deras författare: i Uleåborg hörde han väl talas om handelsmännen Franzén, men aldrig om poeten.

Sina egna poetiska lärospån begynte Runeberg under sin skoltid i Vasa i Granbergs handelsbod på söndagseftermiddagarna, då han och en slagfärdig bodgosse, på hvar sin sida om disken med en griffeltafla och en russinstrut emellan sig, kappades om verser och rim; russinen voro priset och föremålen Vasabor; på hvilka de öfvade sin kvickhet efter mönstret af Choraei tillfällighetspoesi, hvarvid det ingalunda var Runeberg, som vann de flesta russinen. Från Åbotiden finnes i behåll en *Skolvisa* i Bellmans maner, raska och lifliga, men grofkorniga bilder ur skollifvet, som studenten sammansatte till nöje för de forna skolkamraterna; likaså från skoltiden härstammar en hexametrisk dikt, *Vargen*, utarbetad under studentåren och märkelig som ett första uppslag till Älgskytterne. Ingendera låter ana den blifvande skalden. Däremot röja de en iakttagelseförmåga, om hvars tidiga vakenhet man kan döma af de anekdoter, Strömborg bevarat från Runebergs skoltid: om garfvaren, som hade sett Fredrik den store i Potsdam, eller den dryge hattmakaren, hvars blanka suvaroffer Runeberg träffade med de frusna potäter denne lagt afsides för sina fattigare kunder. Hvar hade ock skalden annars hämtat den inblick i österbottniska småstadsförhållanden, hans senare nedskrifna prosaberättelser röja?

Sommarferierna tillbragte Runeberg i hemmet. På Nissasjön invid Kråkholmsfjärden utanför Jakobstad egde kapt. Runeberg ett litet sommarhem, som år 1851 af staden skänktes åt skalden och nu är en af Jakobstads sevärdheter. Under jakt- och fiskarfärder i denna vidsträckt skärgård grundlade Runeberg det förtroliga umgänge med naturen, som sedan lifvet igenom blef för hans ande den sundaste hvila och näring. I huru kärt minne han hade sin födelsestad visa några bref af 1847, då han gjorde där ett besök och återsåg "alla de käraste ställena och alla de närmaste bland släktingar och vänner", medan han i stadens hamn "mönstrade alla bryggor och bodar, vid hvilka han metat så många girsar i forna dagar."

Sålunda fanns hos Runeberg, när han hösten 1822 begynte sina studier vid universitetet i Åbo, redan i sina grunddrag de som komma skulle. Men de mäktiga anlagen slumrade ännu i det fördolda.

STUDENT PÅ KONDITION.

Från en lycklig och sorgfri barndom gick Runeberg studentårens allvarsamma svårigheter till mötes. Långtifrån att den adertonårige studenten hade fått understöd från hemmet, där fadren redan låg slagrörd, var det tvärtom han som af sina knappa tillgångar sände dit bidrag. Sitt första läsår hade han sin bärning dels genom lektioner, dels genom handledning i professorn A.J. Lagus' familj. Men hösten

1823, när fadrens gamla gula friskapprock var försliten och de lappade stöflarna gingo i sår, fanns det veckor, då han ej hade ens bröd, utan lefde af potäter, stekta i glöden i kakelugnen. Ungdomens lyckliga förmåga, att "se framtiden i morgonrodnadens färg och lyftas af hoppet högt öfver stundens små bekymmer," kom här till korta. Att studera på skuld var den tiden mindre vanligt; hos Runeberg stred det dessutom mot den själfständighetskänsla, som låg i hans karaktär. Icke ens hans närmare kamrater synas hafva känt den nöd, som tvang honom att afbryta studierna och taga emot en kondition i Saarijärvi i norra Tavastlands djupaste ödemarker. "Min herre, ni är lat, i Saarijärvi blir ni lika dum som stockarna där", sade den gode professor Lagus, när Runeberg åt honom meddelade sitt beslut.

Så begynte Runebergs tvååriga vistelse i det inre Finland, som för utvecklingen af hans skaldskap haft en så afgörande betydelse.

Konditionen i Saarijärvi innehade Runeberg hos två familjer, kronofogden Danielssons och kapten af Enehjelms, sålunda att han uppehöll sig med sina fyra elever, två gossar från vardera familjen, turvis tre månader i sänder, hos den förre på Kalmari gård och hos den senare på hans boställe Kolkanklaks. Sommaren 1825 flyttade kapten Enehjelm med de sina till Ruovesi, "vid Näsijärvis dunkla våg", en något sydligare belägen socken, där han tillhandlat sig Ritonieni gård strax invid sockenkyrkan.

Sin lediga tid använde Runeberg till att med bössan ströfva omkring i skog och mark, ofta på ganska vidsträckta utflykter. De intryck han emottog på den förenämnda orten har han senare nedlagt i sin uppsats i Helsingfors Morgonblad, *Några ord om nejderna etc. i Saarijärvi*. Det var ej blott naturen han lärde känna i dessa de blänkande vattendragens, de mörka åsarnas och de djupa skogarnas ödemarker. Han trädde in i rökpörtena som framskyntade vid sjöstränderna, och där allmogen med häst och höns "bivuakerade i ödemarken". Han lärde sig efter hand det finska språket, som därförinnan varit honom obekant. Bakom den groft tillhuggna ytan hos dessa svedjebrukets och hungersnödens barn trängde hans underbara blick till djupet af deras väsen. Han skrifer därom senare på tal om Älgskytterne: "Själ en afkomling af koloniserade svenskar, hade jag föreställt mig finnen till sitt inre sådan, som han syntes mig till sitt yttre, när han någon gång kom med varor till min fädernestad; huru annorlunda fann jag ej honom i hans hem och vid närmare betraktande. En patriarkalisk enkelhet, ett djupt manligt tålmod, en medfödd klar blick i lifvets innersta förhållanden voro egendomligheter, dem jag hos honom upptäckte och dem jag tyvärr blott svagt kunnat återgifva i de skildringar jag försökt." Bland Saarijärvis moar har han hämtat urbilden till bonden Pavo, medan det torde varit företrädesvis under vistelsen i Ruovesi Runeberg lärt känna originalen till "den blomstrande Hedda", "den raske Mattias från Kuru", "den välförståndige Petrus" och de skäggige bröderna från Arkangel.

Rökpörtenas tid är numera försvunnen i dessa trakter. Ångbåtar, järnvägar och skogsspekulationer hafva, jämte folkskolor och tidningar, förändrat både naturen och folket och hos allmogen uppenbarat jämväl andra egenskaper, än dem Runeberg funnit hos Älgskytterne och bonden Pavo.

Ännu en annan väckelse emottog den blifvande skalden som student på kondition. Kapten Enehjelm hade själf deltagit i kriget 1808 såväl som 1788, och i hans hem, där den unge informatorn så vänligt upptogs, hade denne, som han själf senare nämner i bref till Montgomery, "tillfälle att höra och läsa kortare relationer om krigshändelserna". Bland andra "krigets bussar" som bodde i trakten, nämner traditionen en löjtnant Karl Palmroth, 1808 officer vid björneborgarne, af hvilken studenten skull emottagit intryck från krigstiden. Säkert är, att han redan nu fick syn på det patriarkaliska draget hos indelningsverkets officerare, som voro samma krutgubbar i fält med sitt kompani som på bostället bland sitt arbetsfolk; redan i romanfragmenten från 1808 års krig i Helsingfors Morgonblad 1836 har Runeberg en dylik skildring. Minnena från 1808 års krig voro ännu färska; det var den krigiskt-patriotiska andan i dem, som tände ynglingens håg, såsom han säger i *Fänrik Stål*:

Min tanke genom rymder lopp, som förr den aldrig spanat. Ett lif gick för mitt hjärta opp, hvars tjusning det ej anat.

Till krigsminnena hörde ock en gammal afsigkommen underofficer med fänrikstitel, Pelander, en anförvant till kapten Enehjelm, som efter inköpet af Ritonieni upptagit honom i sitt hus, där han bodde i en liten stuga på gården och sysslade med att binda nät, sprita fjäder och dylikt. De upptåg, hvarom Runeberg förtäljer i *Fänrik Stål*, har han i själfva verket, enligt hvad hans elever meddelat Strömborg, företagit med den elffångde gubben på Ritonieni: Sätillvida har Fänriken sin motsvarighet i verkligheten, medan väl väckelsen hos Runeberg i främsta hand utgick från kaptenens hem och icke från fänrikens stuga.

PARGASTIDEN; FÖRSTA DIKTSAMLINGEN.

Impulserna från inlandet gingo tills vidare som en underström på djupet af Runebergs ande. I Åbo återfann han 1826 den krets af ynglingar, han känt sedan sitt första studentår. Han inskrefs vid universitetet samma dag som J.W. Snellman och Elias Lönnrot; J.J. Nervander var hans

tentamenskamrat vid kandidatexamen. I denna kamratrekrets, som i sina namn innefattade Finlands framtid, återvunno hos Runeberg de intellektuella intressena öfverhand, särskildt de litterära. I öfrigt var det kandidatexamen, som nu upptog hans tid. Homerus hade han läst under konditionstiden; nu tillkommo Sofokles och Tukydidens för grekiskan, som jämte latinets var hans hufvudämne, studier af djup betydelse för den blifvande skalden. Runebergs kandidatexamen, den 13 juni 1827, var den sista under universitetets nära tvåhundraåriga vistelse i Åbo. Två månader senare, den 4 september 1827, inträffade Åbo brand, som bildade en så märkelig epok i universitetets och äfven landets utvecklingshistoria.

Också för Runeberg innebar branden en vändning, om ock ej "en fördömd stöt", som han säger i bref till modren några dagar senare. I stället för att fortsätta vid universitetet, återflyttade han till ärkebiskop Tengström i Pargas, där han sommarn före branden vistats som informator för en talrik barnskara, en vistelse som nu fortsattes ett helt år, tills han hösten 1828 öfverflyttade till Helsingfors.

Ärkebiskop Jakob Tengström hade tagit en betydande del i daningen af Finlands samhällsskick vid Borgå landtdag, där han var ej blott prästeståndets talman utan ock ordförande i den kommitté, som utarbetade förslaget till organisation af landets högsta styrelseverk, hvarjämte han genom det personliga förtroende han åtnjöt hos kejsar Alexander I kanske mer än någon annan landsman inverkat på vändningen af landets öden 1809. En man med den gustavianska tidens fina och urbana bildning, hade han tidigare egnat sig jämväl åt litterära sysselsättningar, i historieskrifning en efterföljare af Porthan, i sina dikter från hemmets värld en äldre skaldebroder till Franzén och Choraëus.

På det enkla kyrkoherdebolet i Pargas, som var ärkebiskopens prebendepastorat och där han året efter branden tillbragte äfven vintern, var ärkebiskopen centrum i en talrik familj af barn och barnabarn, hvartill nu kom en skara befryndade eller bekanta familjer, mest husvilla professorsfamiljer från Åbo, som efter branden slagit sig ned i denna härliga skärgårdssocken. Då Runebergs far var ärkebiskopens kusin, en efter österbottniska begrepp icke aflägsen släktskap, var hans ställning således en annan än blott informatorns på biskopsgården, då han nu kom i den närmaste beröring med denna krets, som väl var delaktig af den bästa bildning i landet fanns. Det intelligenta och glada sällskapslifvet fortgick om vintern med ömsesidiga besök, om sommarn med gemensamma båtpartier och utfärder, hvilkas medelpunkt utgjorde ett af ortens ungdomar samfällt uppfördt lusthus "Minnets", med förty åtföljande minnesbok. Under denna tid förgingo hos Runeberg spåren af skol- och studentlifvets råa seder, och hos den överdådige ynglingen, som ännu i Åbo ej sade nej ens till ett slagsmål i gränderna, utvecklade sig den mest högsinnade, ädla och humana skaldeanda. Till denna förvandling medverkade, jämte den dagliga samvaron med ärkebiskopen, för hvilken Runeberg hyste en varm tillgifvenhet, i första rummet inflytandet af det kvinnliga elementet inom den Tengströmska kretsen. Om Runeberg sedermera i sina diktverk visar sig så förtrogen med kvinnohjärtats finaste rörelser inom den värld af godhet och renhet, som den sanna bildningen väcker, så är det här han lärt känna dem. Hans främsta läromästarinna var den vaknande känslan för Fredrika Tengström.

Fredrika Tengström var dotter till ärkebiskopens bror, kamrer Tengström, hvars änka sedan mannens död haft sitt stöd hos ärkebiskopen och efter branden bodde i Pargas på malmen invid kyrkan. Utan yttre företräden och bortkommen i sällskapslifvet, fann sig Fredrika Tengström själf "ful, otymplig och oduglig till allt", drog sig inom sig själf och sökte en ersättning i fantasins värld. Redan som ung flicka hade hon tillegnat sig hvad tiden bjöd i romanväg och förvärfvat en sådan färdighet i främmande språk, franska, tyska och äfven engelska, att hon förmådde i familjekretsen föreläsa en roman, som hon på rak arm öfversatte från det främmande språket så snabbt, att åhörarne knappt märkte att texten ej var svensk. Tidigt skref hon själf noveller och sagor, och det var till först Runebergs poetiska begåfning, som fäste hennes uppmärksamhet vid den unga magistern: det var hennes första och enda tycke, i hvilket hon inlade desto större djup, hängifvenhet och själförsakelse. Så fäste hon den lättantändlige skalden och växte in i hans lifsgärning; och för huru många flammor han än förr och senare upplät den ena eller andra kammarn i sitt hjärta, förblef det dock alltid hon, som rådde öfver hela huset. Det var i Pargas deras känslor möttes; förlofningen skedde i Helsingfors julen 1828 och giftermålet därsammastädes nyåret 1831.

I värmen af denna kärlek mognade nu Runebergs skaldskap. Hans första diktsamling utkom visserligen i Helsingfors 1830, men dess flesta dikter härröra från det lyckliga året 1828. Om de tidigaste af dessa dikter ännu blott måla allmänna stämningar i tidens art eller röja en genklang af samtida poeter, främst Stagnelius och Franzén, så äro dikterna från Pargastiden äkta ingifvelser af hans nu till mästerskap mognande skaldegåfva. Alltmera närmar han sig därmed verkligheten. Naturskildringarna äro lika enkla som målande, såsom i den morgonfriska *Färd till Åbo*, och hans kärleksdikter, *Den väntande*, *Till Frigga* m.fl. äro hjärtats intimaste bekännelser, bundna i antikartade metrar af förundransvärd skönhet och behärskning. Härtill kommer känslan af att diktningen var hans rätta lefnadsuppgift, i kraft hvaraf han, i stycket *Hvad jag är säll*, ännu ej fyllda 25 år, med den utvaldes visshet tecknar sin framtid:

Odödlighetens lugna sol förgyller det mål, jag söker, trånande och varm, och ingen låg, föraktlig tvekan fyller min djarfva, stolta, ungdomsfriska barm.

Två år senare i *Svanen*, återger han samma tanke och samma tillförsikt i en mera enkel och innerlig ton, som träffar hemlandets innersta väsen. Det lilla häftet avslutas med *Idyll och epigram*, en samling harmoniska små mästerstycken, som i stil och behag förliknats vid Thorwaldsens reliefer; men medan dennes framför allt äro antikartade, röja Runebergs drag af det folkeliga, som på ett märkeligt sätt peka framåt i hans diktning: redan i denna afdelning förekommer den ädlaste pärlan i bandet, *Bonden Pavo*. Genom att öppna häftet med en hälsning till Franzén har Runeberg ställt sin diktning under denne vördade läromästares hägn.

Till Runebergs första diktsamling hör ock *Svartsjukan nätter*, detta vulkaniska utbrott af en allt öfverväldigande fantasi som med sin tvifvelsjuka patos står i hjärt motsats till hela hans öfriga diktning och lefnadstro. Det är en outredd fråga huruvida något själfupplefvadt legat till grund för dikten. Hans första kärlek, den till Fredrika Juvelius, som begynte i skolåren och verkade ännu vid tiden för hans första lyriska diktning, har i alla fall ej här spelat in; möjligen förskrifver sig uppslaget från konditionstiden i inlandet. Det starkt sensuella draget, märkbart äfven i par af de tidigare lyriska dikterna, förutsätter att Runeberg ej ännu lärt känna den pliktuppfyllsens och själförsakelsens kärlek, han funnit hos Fredrika Tengström. I *Svartsjukans nätter* säger en af Runebergs biografer, har skalden genomgått en konstnärlig kris, en våldsam men grundlig befrielseakt hvad lifsuppfattningen beträffar, medan den i antikens hälsokälla renade formkänslan här tager afsked af hvarje romantisk öfverdrift.

Med en ung författares glada tillförsikt hade Runeberg utstyrt sitt häfte med ett i Petersburg litografieradt titelblad med Svanen såsom sinnebild af hans skaldskap. Hela upplagan var blott 1,000 exemplar, och bland hans vänner var särskildt J.W. Snellman, som då konditionerade i landsorten, verksam för afsättningen. Den var dock mycket ringa. Tidningarna, som då för tiden visserligen ej voro några nyhetsbärare, nämnde ej ett ord om hela diktsamlingen. I Tegnér's hemland, med sinnena betagna af färgprakten i hans eldiga diktning, ville man ej erkänna Runebergs enkla, plastiska diktning för lyrik. I Finland kände man väl i den igen den finska naturen och äfven det finska väsendet. Men man visste ej hvad man skulle säga och teg. Om ock här och där enstaka röster höjde sig till den unge poetens förmån, bevisande att han redan nu var uppskattad äfven utom vänkretsen i hufvudstaden, så var det dock i det hela en lång och mödofull väg som förestod Runeberg till den plats, han sedermera intagit inom vitterheten.

Utan bifall gick dock Runebergs första diktsamling ej förbi. Franzén, sedan 1811 öfverflyttad till Sverige, hade genom ärkebiskop Tengström fått sig ett exemplar tillsändt. Från Stockholm svarade han därpå i ett bref, som blifvit kalladt Franzéns testamente till Runeberg: "Då den vackra gåfva, Herr Magistern haft den godheten att tillsända mig, först kom i mina händer, hade jag för trägna ämbetsgöromål ej tid att mer än här och där lyssna till ett lärkljud och fagnas af en majblomma. Sedermera har jag genom läsning af det hela, och i synnerhet genom de tvenne afdelningarna, som sluta häftet, funnit, att det är en stor skald, som Finland håller på att frambringa". Detta Franzéns omdöme, till hvilket ärkebiskopen lade sitt "ja och amen", kallar Strömborg ett fastebref för Runeberg på hans stora skaldegåfva, och det är visserligen lika hedrande för den gamle skalden som för den unge. Ett tryggare fastebref hade Runeberg dock i den inre förvissning, som är den sanna kallelsens kännemärke.

I Svenska akademien var man betänkt på att gifva Runeberg det Lundbladiska priset, men afstod i följd af politiska betänkligheter under dessa julirevolutionens och den polska resningens dagar. Finlands julirevolution var mindre farlig och mindre uppseendeväckande än den polska: det var framträdandet af Runebergs skaldskap.

RUNEBERG I HELSINGFORS; LÖRDAGSSÄLLSKAPET OCH ÄLGSKYTARNE.

I Helsingfors, dit universitetet 1828 öfverflyttat, hade Runeberg snart återfunnit den i Åbo efter branden skingrade kamratkretsen. I den nya hufvudstaden gjorde sig landets nya politiska förhållanden starkare gällande. Man började fatta historiens mening med Finlands särskiljande från Sverige. Man uppvaknade och fann, att den politiska skilsmässan medfört också en inre, att det finska folket var hänvisadt till sig själf, sina egna krafter; ur sina inneboende anlag måste det utveckla en egen kultur, om det ville bestå bland nationernas antal. Redan under Åbotiden hade J.J. Tengström, Linsén, Arvidsson yrkat på, att de ledande klasserna, med bevarande af den svenska kulturen och språket, borde stöda sig på det finskatalande folket, tillegna sig dess språk och lära känna dess seder, sång och saga. I den allmänna domningen hade deras maningar förklingat ohörda. Medan ämbetsmännen skötte administrationen och ministerstatssekreteraren i Petersburg förhållandet till monarken, låg allmänheten i stilla ro och skötte sitt. Nu begynte inom universitetet, närmast hos den yngre

generationen, en fosterländsk rörelse af kulturell art, som efter hand utbredde sig i allt vidare kretsar, tills den slutligen omfattade hela nationens bildade klass.

Våren 1830 uppstod inom denna krets det bekanta Lördagssällskapet, hvilket Fredrik Cygnaeus kallat det märkvärdigaste, som i detta land existerat. Som i en brännpunkt samlades där de unga krafter, som sedan gestaltat Finlands framtid. Det yttre sambandet var ett med medlemsavgifter sammanbragt bokförråd af i Sverige utkommen skönlitteratur, som vid årets slut åter försåldes. Man samlades hvar lördagsafton hos någon af medlemmarna. Trakteringen kunde vara endast i en pärtkorg framsatta smörgåsar; men vid dessa samkväm förde snillet spiran. "Man var", säger Topelius, som inträdde först mot slutet af sällskapet tillvaro, men som fick höra och se något om det, medan han som studentkandidat bodde hos Runeberg, "man var under dessa attiska nätter i tillfälle att göra bekantskap med Runebergs lugna humor, Snellmans skoningslösa logik, Nervanders sarkasmer, Nordströms infall, hvassa som synålar". Fredrik Cygnaeus tillhörde sällskapet, M.A. Castrén anslöt sig äfven, och när Lönnrot från Karelen ödemarker återkom med sina finska folkvisor, syntes äfven han som gäst vid dess sammankomster. Af Runebergs forna skolkamrater var L.I. Ahlstubbe, Stubben, inom sällskapet gående under namnet "den absoluta vältaligheten". Sedan en och annan af vännerna satt bo, deltog äfven fruntimmer, främst Fredrika Runeberg, som i detta snillrika umgänge lefde upp ur sin tillbakadragenhet; genom henne inkommo andra fruntimmer, äfven af den Tengströmska kretsen, som efter universitetets öfverflyttning och ärkebiskopens död återförenats i Helsingfors.

I detta sällskap öfvervägde till en början det litterära intresset; men senare, när vännerna mognade för allmänna värf, det fosterländska och folkeliga. Så betydelsefulla företag som Finska litteratursällskapet och Helsingfors Lyceum ha därifrån utgått. Huruvida Runeberg under samkvämen var mera gifvande än emottagande är svårt att afgöra; säkert är att de fosterländska impulserna hos honom gå längre tillbaka än hos någon annan i kretsen. De anspråkslösa och trefna små trähus med gröna trädplanterade gårdar, där dessa sammankomster egde rum, äro nu försvunna eller stå undanskymda bland praktbyggnaderna i nutidens Helsingfors. Men de tankar där föddes hafva gått ut öfver hela landet och bestämt dess utveckling till dag som är.

Ur den riktning mot det fosterländska, hvori Runeberg lefde, har ÄLGSKYTTARNE framgått och därmed det finska folkelementet till först begynt sitt inträde i vår vitterhet och vårt nationalmedvetande.

Med *Vargen*, som förstudie hade Runeberg först företagit sig en framställning af inlandsbons jägarlif under titel *Älgjakten*, hvartill han förde manuskriptet med sig till Pargas. Sommarn 1827 såg Cygnaeus det där och prisar det som kanske det yppersta, som någonsin skrifvits på finsk jord; men Runeberg afböjde hans råd att publicera det, måhända med en aning om, att något förmer borde ur ämnet framgå. I Helsingfors togs diktverket åter fram, och nu växte planen under de nya inflytelserna. Genom en omarbetning, hvarunder frierimotivet och "den blomstrande Heddas" parti tillkommo, uppstod efter hand en allsidig skildring af den finska allmogens lif där borta i ödemarkerna. Därvid kommo två redan färdigdiktade sånger, om själfva jaktfärden att falla utom ämnet, men så stark var hos den unga skalden själfkritiken och den konstnärliga kraften att försaka, att han utan tvekan offrade dem för det hela; och de voro dock, har han själf sagt, "icke sämre än det öfriga". Ofrivilligt ledes därvid tanken till den då ännu oupptäckta myten om Sampo, den finska folksångens underting, hvars frambringande kräfde så många föregående offer af smideskonstens mästerverk. Sålunda uppstod detta verk, om hvars nationella betydelse ej ens Runeberg själf ännu var fullt medveten.

Huru rik och fullständig har ej lefnadsbilden utfallit! Pörtet, där röken hänger som en sky ofvan taksparrarna, bohagsting och klädedräkt, seder och umgängesformer, allt är träffadt med en nästan etnografisk trohet, äfven i enskildheterna, så att Lönnrot, som fick manuskriptet till genomgående, hade intet att anmärka, utom att "den raske Mattias" borde till Tjäderkulla medföra välkomstgåfvor åt barnen, hvilken ändring ock skalden införde. I dessa yttre lefnadsformer röra sig den själfegande bonden i Mattias' person, torparen i Petrus på Tjäderkulla och Zakarias på Hjerpvik, medan äfven inhysingen och "den aktade tiggaren" ha sin plats på den värmande ugnen hos Petrus liksom den gamla Rebecka i folkets stuga på herrgården. Karaktärerna äro visserligen tecknade blott i sina enklaste drag. Men i dessa typer lefver en anda af upphöjd idealitet, som adlar deras primitiva lefnadsformer och i hvars namn tiggaren får sitt människovärde lika väl som torparen, hvars stuga han gästar. Skaldens humor, skiftande mellan smålöje och kärlek, spelar omkring dem; diktationen sprider öfver dem sitt skimmer af bilder, hämtade alla ur just det lefnadsområde, inom hvilket dikten rör sig; och slutligen framstår, som en förträfflig relief åt det betänksamma och innerliga finska lynnet, de skäggige arkangelitiska bröderne med handelsmannens rörligare och ifrigare väsen.

Med en konst, som ej är mindre stor därför att den är så enkel, har skalden sammanfört alla dessa drag inom ramen af den lilla händelse, kring hvilken dikten rör sig,

männernas lyckade jakt och de älskandes raska förlofning,

och därmed förbundet dem till ett folkepos af stor nationell betydelse. Och till detta verk gick han vid några och tjugu år, utan föregångare, om man ej därtill vill räkna Homerus, och behandlande den svenska hexametern med en ledighet, en omväxling och en säkerhet i det metriskas, som ställer äfven sådana föregångare som Tegnér och Stagnelius i skuggan.

Hvilket är det drag, hvori Runeberg djupast träffat den finska nationalkaraktären? Denna fråga framkastades vid något afslutningssamkväm bland lärarene vid Helsingfors Lyceum. Den ena framdrog ett, den andra ett annat, tills G.A. Borg, en af Lördagssällskapets medlemmar, framhöll den sega styrkan i lidande, grundad på en orubblig förtröstan till godheten i Försynens ledning af människolifvet, ett drag som tiggaren Aron röjer sedan hans existens gått under för nöden, lika väl som bonden Paavo, när han öfvervunnit den. När Borg citerade slutorden i Arons berättelse:

men själf med förnöjsamt sinne
begär jag mitt bröd och spelar min
giga, som syrsan sitter, fast solen är
knapp, på det vissnade bladet och
sjunger

blef Runeberg så glad, att han sprang opp och tog vännen i famn. Den styrka i lidandet, som Runeberg funnit hos den finska allmogen i dess enskilda lif, har ej heller undgått honom, då han besjunger 1808 års krig, där samma allmoge uppträder på den historiska handlingens fält.

Med Älgskytterne hade den unga nationen fått sin första nationaldikt i högre mening. Den utkom i Helsingfors hösten 1832, men afsättningen gick trögt: ännu fem år senare kunde Cygnaeus i sin bitterhet mot den allmänna likgiltigheten säga, att detta betydelsefulla diktverk ej ens blifvit så mycket läst, att afsättningen kunnat betäcka tryckningskostnaderna. Romantiken hade ej vant allmänheten vid att äfven det ringare kunde tjäna poesins syften. Älgskyttarnes enkla hvardagslif syntes henne prosaiskt inför prakten i Tegnér's poesi. I den mån den nationella rörelsen utbredde sig, bidrog dock Älgskytterne mäktigt till att väcka nationalkänslan och rikta henne på det folkeliga. År 1836, samma år Kalevala utkom, bestämde Finska litteratursällskapet som uppgift för sin första prisutdelning en versifierad öfversättning till finska af Älgskytterne, ehuruval utan resultat. År 1837 syntes den första inhemska recensionen af poemet: det var Cygnaeus, som i "Jääkynttilät" gjorde det första försöket att ställa Runebergs diktning på dess rätta plats i allmänhetens medvetande. Om, slutar han, det finska folket af något olycksöde skulle utstrykas ur nationernas antal, så vore Älgskytterne jämte Kalevala det Herculanium och Pompeji, i hvilka man kunde lära känna den försvunna nationen.

Vid tiden för Älgskyttarnes slutredigering diktade Runeberg *Grafven i Perho*, en första förebådare af Fänrik Stål. Hvadan denna nya, krigiskt-folkeliga ton, som ej kan förklaras blott ur hans inlandsvistelse och hans intresse för den finska folkvisan? I själfva verket är det på en omväg den inkom i hans diktning, genom de *Serviska folksånger*, af hvilka han efter Goetze och Herder från tyskan öfversatte ett urval till julen 1830. Medan han ännu ogift bodde i Helsingfors tillsammans med Fredrik Cygnaeus, hade han tillfälligtvis bland dennes på golfvet i deras gemensamma sal kringströdda bokförråd funnit ett ouppskuret häfte *Servische Volkslieder*, öfversatta af P. v. Goetze, Petersburg 1827. Anslagen af den på en gång nya och dock bekanta tonen i dessa sånger, utbildade han ej blott den folkeliga stil, som sedan framträder i *Idyll och epigram*, utan fann där ock det heroiska drag, som den finska folksången saknar. Från den serviska folksången har han ock den femfotade orimmade trokaiska versen, som i hans diktning fått nära nog en lika stor användning som själfva hexametern.

Grafven i Perho, som Runeberg insände till pristäfvan i Svenska akademien, blef där den 20 december 1831 belönad med det mindre priset. Utgången förtröt honom, och det berättas, att han kastat medaljen i kakelugnsvrån; senare har han förklarat sin förtrytelse som ett missnöje med sig själf, att han till Akademien insändt ett poem, hvars egenartade anläggning och kärfva diktion alltför starkt kontrasterade mot den rådande smaken, för att utgången kunnat blifva en annan.

Ur samma källa, men med rikare flöde, har ock *Molnets broder* framgått (1835) och, bland minnena från Pargas, *Den döende krigaren* (1836). I öfrigt har den konception af Fänrik Stål, som skalden emottog i inlandet, hvilat ännu länge.

MORGONBLADET OCH MOTGÅNGARNA VID UNIVERSITETET.

När Runeberg öfverflyttade till Helsingfors, var det i afsik att vid universitetet söka sin framtida bärning. År 1830 speciminerade han för docenturen, som dock ej medförde annan ekonomisk förmån än den privatundervisning, som då för tiden, då privatvägen till studentexamen stod öppen, var för yngre akademici en vanlig biförtjänst. Samma år erhöi han vid universitetet en amanuensbefattning, som gaf honom obetydlig lön och betydligt skrifarbete. Det var på den han gifte sig. Härtill kom 1831, då Helsingfors Lyceum öppnades, lektioner därstädes. Hans hustru, från hemmet van vid sträng

hushållning, hjälpte till med pension för studenter och studentkandidater; bland de sistnämnde var den fjortonårige Topelius. Men trots all sparsamhet förslogo dock ej de knappa tillgångarna, helst Runeberg regelbundet hemsände bidrag till sin mor i Jakobstad. Besluten att hvarken skuldsätta sig eller annars anlita andras hjälp, öfvertog han från början af år 1832 den ena af hufvudstadens två tidningar, "Helsingfors Morgonblad", som egdes af bokhandlaren J.C. Frenckell. Årslön för redigeringen var 2 rubel banco för hvarje prenumererad exemplar med en garanterad minsta inkomst af 800 rubel. Första året, med 493 exemplar, blef den rbl 942:50 eller i nuvarande mynt Fmk 1,077:15 som ansågs för ett godt resultat.

Vid redaktionen skulle Runeberg biträdas af Nervander, som dock efter några nummer drog sig tillbaka, kanske emedan han ogillade den skarpt polemiska ton, Runeberg inslog i sina litterära recensioner. Nervander begaf sig sedermera på sin långa utrikesresa, och deras vägar skildes. Af ett bref från Runeberg 1848 vid Nervanders plötsliga frånfälle ser man, att de gamla känslorna för ungdomsvännen dock fortlevde.

Den litterära fejden i Sverige mellan akademiker och romantiker hade i Finland följts med lifligt intresse, särskildt i akademiska kretsar. Runeberg kunde ej tilltalas af de förres reflexionspoesi, som på felfria, väl kadenserade alexandrinerna gick ärenden åt tidens moralfilosofi och nyttighetssträfvanden; men än mindre gillade han fosforisterna, som förlade dikten och idealet till en fjärran blå rymd, där skalden besjög blott sin egen fantasis drömmar, förgudande sin konst och sitt jag, medan verkligheten blef för honom låg, simpel och prosaisk. För Runeberg var verkligheten, naturen såväl som människolifvet, poesins och all konstns grund, som hon hvarken finge försköna, emedan den i sig själf var skön, eller ringakta, emedan den var hög och helig: hennes uppgift var blott att förklara verkligheten. I dess helgedomar inför hon tusen sinom tusen hjärtan, uppenbarande för dem de dolda tankar, de idéer, som verka under ytans mångfald och förvirring. Men han framställer ej idén begreppsmässigt, som vetenskapen, utan i åskådningar: den innebor och genomstrålar de gestaltningar, som ur verkligheten afspeglas i skaldens ande och dem skalden återger i sin dikt. Så är konsten hvarken akademikernas tjänarinna åt andra ändamål eller fosforisternas själfändamål: fritt, vid vetenskapens och religionens sida, tjänar hon de makter, som leda mänskligheten på dess bana genom tiderna. Denna konst är *realistisk* såtillvida, som hon har sin grund i verkligheten, men blir, då hon i denna verklighet söker idén, för att i diktens form göra den tillgänglig för alla, därigenom idealistisk.

Dessa åsikter hade Runeberg funnit vid studiet af antiken, men framför allt hade de framgått ur hans eget väsen. Han hade förverkligat dem i sin egen diktning, såvidt den hittills framträdte; sin tidning hade han väl till stor del öfvertagit för att där få förfäktat dem i en mera direkt form.

Redan i sin första nummer utlägger Runeberg sin konstuppfattning i en artikel, som riktar sig mot Svenska akademins valspråk, "snille och smak". Därpå tillgriper han parodins vapen. Hans första offer är Dahlgrens poetiska kalender "Freja", hvars pratsamma verskonst han eftergör med en lätt öfverdrift, som än godmodigt, än burleskt blottar den i all dess ytlighet. I *Projekt till en poetisk förening* måttas ett hugg mot den götiska skolans nordiska kraftpoesi, medan i *Försök till en naturalhistorisk beskrifning öfver den poetiska örnen* den gängse poesins osanna förhållande till naturen prisgifves åt löjet. Slutligen lämnar han skämtet och går fienden direkt på lifvet, då han i uppsatsen *En blick på Sveriges nu gällande litteratur* företager en omvärdering af alla gängse litterära värden, från kalendrarna och Eufrosyne upp till själfva Tegnér, affärdande dem en efter annan med korta, snäfvade, nedsättande omdömen. Han erkänner Tegnérns öfverlägsna form och stolta kraft och låter gärna hans dikter gälla som "lyckade produkter af en diletterande förmåga"; men sedda ur poesins högsta synpunkt sakna de sanning och nödvändighet. Till en slutlikvid framdrages v. Beskows poem "Sveriges anor", som söndertages och nagelfaras bit för bit, tills ingenting återstår af detta tomma praktstycke, som Svenska akademien belönat med sitt stora pris och allmänna opinionen upptagit bland den svenska litteraturens klassiska mästerstycken; det har aldrig hämtat sig från detta slag. För öfrigt bör tilläggas, att Runeberg med lika stränga omdömen nedsatte Victor Hugo, de franska romantikernas firade chef. Bellman, fru Lenngren, Franzén och Almqvist äro inom den svenska vitterheten de enda, han erkände som verkliga poeter.

Sitt omdöme om Tegnér har Runeberg senare rättat, med vidhållande af de öfriga. Men om man icke erkänner någon poesi utan en levande gestaltbildning, så blir det svårt att göra rättvisa åt den Tegnériska tankens eldiga flykt och blixtrande bildprakt, som faller mera inom odens och dityrambens kategori. Den djupa motsatsen mellan Tegnér och Runeberg har blifvit anmärkt som bevis på den bestämda åtskillnad, som då redan uppstått mellan de bägge af dem företrädde nationerna, en åtskillnad som dock fanns äfven före den politiska skilsmässan.

Af Runebergs vittra bidrag till Morgonbladet är det värdefullaste hans *Smärre berättelser*, fem korta prosastycken, och dock i sin koncentrerade framställning innehållande en mängd betydelsefulla, skarpt markerade gestalter, dem han framkallade bland minnena från det österbottniska kust- och småstadslifvet. Dessa berättelser äro så mycket märkligare, som det är förnämligast i dem Runeberg

tecknat några bilder ur borgareståndets lif i våra städer. Hans prosastil löper här tyngre och mera ansträngd än versen; också var det ej mycken tid att arbeta på den, då ofta nog tryckerigossen satt i tamburen och väntade på manuskript. År 1854 utgafvos dessa prosaberättelser i en skild samling.

Därjämte strödde Runeberg med fulla händer omkring sig för sin tidning dikter, estetiska uppsatser, romanfragment, fabler och reflexioner: och då detta dock icke fyllde en tidning på en tid, som kände hvarken notisafdelning eller politiska artiklar, frågar man sig huru, midt under hans öfriga sysselsättningar, redaktionsarbetet blef honom möjligt? Därpå kunde hans hustru gett besked. Medan hon i sitt hushåll för pensionärerna föreföll tyst, tillbakadragen och trött, var hon i all stillhet sin mans outröttliga medarbetare, kunde språk, läste snabbt, öfversatte och skaffade litterära meddelanden, biografier, berättelser m.m. "Uti en årgång", säger hon senare i brev till Snellman, "hade jag verkligen största andelen". Så började detta äktenskap och förblef så deras sammanlefnad igenom. Därtill kommo bidrag af Stenbäck, Nordström, Lönnrot, Cygnaeus och Ahlstubbe, hvarför Morgonbladet kan betecknas som ett sammanhållande organ för landets yngre skriftställare.

Runebergs angrepp i Morgonbladet ådrogo honom skarpa genmälen från svensk sida; man fattade icke att Runeberg åsyftat göra gällande en ny, djupare uppfattning af skaldekonsten, hvarför öfverdrifterna borde skrivas på hans hänförelse för en sak, som var för honom helig. Franzén blef, förmodligen på landsmanskapets vägnar, högst uppbragt och har sedan dess ej yttrat ett ord om Runebergs skaldskap, ej heller, när de 1840 träffades i Helsingfors vid universitetets jubelfest, sökt hans närmare bekantskap.

I hemlandet sades intet i tryck; men sinsemellan lät man talet gå, och då det är de små andarnes sed att förutsätta små motiver äfven hos de stora, menade man nog allmänt, såsom ock i Sverige, att Runeberg velat göra rent hus i den svenska vitterheten för att sedan ställa fram sig själf som den kommande profeten. Störst var oviljan bland den äldre generationen, hvars beundran för Tegnér var obegränsad. Prenumerantsiffran för Helsingfors Morgonblad nedgick år 1832 både i landsorten och i Helsingfors; från 493 till 329, och ville ej sedermera stiga, så länge Runeberg kvarstod vid redaktionen. Vid universitetet blef han förbigången 1831 vid utdelningen af det litterära understödet och höll på att bli det äfven 1834, då understödet åter var ledigt. Året förut hade han blifvit förbigången vid besättandet af adjunkturen i grekisk och romersk litteratur, ehuru både Sjöström och Linsén, de två professorer, hvilkas adjunkt han skulle blifva, satte honom i första rummet och Linsén därvid framställde sin önskan med en saklighet och en vältalighet, som bort öfvertyga de andre; endast två af kollegerna förenade sig med dem. Med pliktskyldiga komplimanger åt magister docens Runebergs poetiska talang och förhoppningar om hans kvarblifvande vid universitetet, sågo sig de öfriga tvungna att rösta på hans äfven i rent vetenskapliga meriter underlägsne medtäflare.

Runebergs framtid vid universitetet var därmed stängd. Topelius i sina anteckningar från den tid, han bodde i det Runebergiska hemmet, omnämner den yngre generationens harm, särskildt österbottningarnas: Snellman, som då var deras kurator, hade det oroliga året 1834 talrika svårigheter med att afstyra deras bullersammaste opinionsyttringar; vivatropen utanför Linséns bostad och preatropen för de andre röjde dock hvad ungdomen tänkte.

Det var en domningens, småsinnets och kottteriväsandets tid. Helsingfors var en kälkborgerlig småstad, där reaktionen vid universitetet fann en förträfflig jordmån. Det var denna anda, som relegerade Stenbäck 1834, som 1838 dref Snellman från kuratelet och universitetet, som med missundsamhet följde Nervanders af regeringen understödda verksamhet och med hvilken Nordström vid konsistoriebordet utstod så många duster. Den långvariga ligkiltighet, som mötte Nervanders och Nordströms vetenskapliga arbeten, verkade som en väsentlig faktor vid den senares öfverflyttning till Sverige och var, för Snellmans vidkommande, nära att drifva honom samma väg.

Hvad Runeberg beträffar, kommo till hans motgångar i det offentliga äfven sådana af enskild natur: 1833 afled hans äldsta barn, en dotter, hvars förlust grep föräldrarna djupt, och 1834 förlorade han sin mor, hvarmed det gamla hemmet i Jakobstad upplöstes; systrarna flyttade till Helsingfors som småskolelärarinnor. Under dessa år visar sig, hvad halt det fanns i botten på Runebergs bergs väsen. Icke ett ögonblick synes han vackla i sin öfvertygelse om skaldekonstens uppgift eller i vissheten om sin poetiska kallelse. Han lämnar sina svenska vedersakare obesvarade: de bekymra honom lika litet som motgången med adjunkturen nedslår hans mod. "Han skrattar alltid åt mig, när jag är utkommen öfver att de gräla på honom eller glad öfver att de berömma honom i tidningarna", skrifer hans hustru till en väninna. Glad och lugn i djupet af sin ande, är det blott ett enda svar han ger: genom ännu skönare och sannare verk ville han visa, hvad poesin är, när den utöfvas i anda och sanning, medan han i afseende på sin bärgning väl kunde finna en annan väg än universitetets.

HANNA OCH ÖFVERFLYTTNINGEN TILL BORGÅ.

Sommaren 1833 utgaf Runeberg sitt andra häfte *Dikter*, och då detta skedde till förmån för de

nödlidande i landets norra delar, fick det en lifligare afsättning än det förra, så att behållningen slutligen uppgick i nutida mynt till öfver 3,000 mark, en vacker gåfva till de nödlidande af den unga poeten midt under hans egen kamp för tillvaron. I detta häfte ingå de lyriska skapelser, som sedermera blifvit Runebergs populäraste: *Vid en källa*, *Bondgossen*, *Den sjuttonåriga*, *Hvem styrde hit din väg?* *Talltrasten*, *Det var då*, äfvensom fortsättning till *Idyll och epigram*. Skalden har här trängt djupare in i lifvets och naturens verkligheter; knappt ett enda poem, där ej dessa vore ställda i något förhållande till människans inre värld, en förknippning, hvarigenom den Runebergska lyriken får sin djupaste tankehalt. Det är sommarens mognade frukter, jämförda med de vårfriska blomstren i det förra häftet. Här ingå äfven *Grafven i Perho* och *Zigenaren*.

Runebergs andra dikthäfte mottogs i hemlandet med samma tystnad som det första; det lifligare intresset hade gällt de nödlidande, icke dikterna.

Julen 1836 utkom HANNA, Runebergs andra större episka dikt, äfven den hexametrisk liksom Älgskyttarne. I denna ljufliga idyll, för att tala med Runebergs norska biograf, en kärlekens höga visa, en lofsång öfver den makt, som framför andra bestrålar människolifvet med solsken och lycka, sammansmälter på ett underbart sätt den mästerliga karakteristiken af kärlekens uppvaknande i den sjuttonårigas hjärta med den tjusande skildringen af den finska inlandsnaturen i midsommarkvällens ljus. Förebilder till Hanna kunde skalden haft inom den Tengströmska kretsen, medan prästgården och inlandsnaturen stod för hans blick sedan konditionstiden i Saarijärvi, men nu fattad i en lätt antydd motsats till kustlandet i söder. Hvilken skillnad mellan det rika och intelligenta lifvet i Pargas och denna stilla, afsides belägna inlandsprästgård "vid en bortglömd vik af en insjö fjärran i norden", där Hanna uppväxer frisk, glad och renhjärtad, men ock i den mest landtliga okunnighet om allt annat än det enkla lifvet omkring sig! Jämte kärleken är i denna idyll äfven vänskapen en af dess goda makter, företrädd i två generationer, af den gamle pastorn och hans ungdomsvän, som bägge grånat i tjänst hos samma bildningsmakt, den ena i norr, den andre

långt på en enslig ö, där vår kust nedskjuter i söder,

och af deras söner, som, värmda af samma vänskap, nu efter slutförda examina i Åbo komma för att tillsamman tillbringa sommarferierna på prästgården i norden. Allteftersom idyllens handling fortgår, upprullas nu den täckaste bild af detta landsbygdens kulturcentrum, som i Finland liksom i öfriga lutherska länder gjort en så betydande insats i bildningsarbetet. Förvånande är den blick, hvarmed den unge skalden trängt till djupet af dess väsen, som så harmoniskt försmälter till ett med naturen och befolkningen omkring den.

Idyllen är nu störd. Bortskrämda äro dess
———förklarade andar,
vänliga, skapta för oss, att bilda oss himlar på jorden.

Lifvet har gått fram med svårare fordringar än de som ställdes på prästgårdens sjuttonåriga Hanna, för hvilken valet blef så lätt mellan den fattige studenten och den rike befallningsmannen, mellan hjärtats bud och beräkningen på världsliga förmåner. Men bilden är ej mindre sann för det att den tillhör det förgångna. Hannas samtid återfann i den med rörelse sitt bättre jag: så skönt, så godt, så varmt var själfva hvardagslifvet, blott man ville se det med skaldens blick. Det gick denna samtid, när den läste Hanna, som det gick Hanna själf, när kärleken rört hennes hjärta och naturen omkring henne, så förtroligt väl bekant den än var, framstod i en ny förklaring, som om den velat säga:

———"Flicka, så klar och härlig var jag ju ständigt.
Se, och du tordes ej tro det ändå, fast du drömde det stundom."

Med Hanna intog Runeberg omsider sin plats i den samtida vitterheten, och sedan dess har äfven allmänhetens bifall oafbrutet följt honom, medan han stigit mot det af "odödlighetens lugna sol" förgyllda målet, som strålar i ungdomsdikten från Pargas. I eget land teg kritiken ännu, men i Sverige mottogs Hanna med odeladt bifall. År 1839 tilldelade Svenska akademien åt Runeberg sin stora guldmedalj utan föregående täflan. Det skedde på v. Beskows förslag; att Runeberg djupt fattat detta drag af ädelmod visar hans mångåriga vänskap och korrespondens med den, som sålunda "samlat glödande kol på hans hjässa".

Sommaren 1836, medan Runeberg på Degerö, nära Helsingfors, en skärgårdsnaturens pärla, fullbordade sin inlandsidyll, fullföljde han ock sitt beslut att lämna universitetet och ansöka en ledigblifven lektorsplats i latin vid Borgå gymnasium, till hvilken tjänst han utnämndes i februari 1837. Nu fann man dock vid universitetet, att något borde göras för att kvarhålla skalden. Innan lektorsutnämningen var afgjord, ingick konsistorium till kansler med hemställan om ett extra årsanslag på 2,000 rubel för att fästa Runeberg vid universitetet och tillika "sätta honom i tillfälle att mera ostörtdt än hittills egna sig åt sina litterära sysselsättningar". Runeberg afböjde emellertid själf denna åtgärd, som vidtagits honom oåtspord. Bland orsaker, han anför i bref till ärkebiskop Melartin och

ministerstatssekreterarn Rehbinder, undanskymmes den hufvudsakliga, som var att själfkänslan förbjöd honom att emottaga ett anslag, som utan bestämda tjänsteåligganden kunde blifva förbindande för hans öfvertygelse och handlingssätt. Af något agg mot konsistorium synes ej ett spår. Till Melartin skrifver han gladt: "Nu skall ingen säga, att universitetet underlåtit att göra hvad det kunnat för min fortkomst, och då jag skiljer mig från detsamma, medtager jag det glada minnet af dess mig bevista erkännande och värma".

Detta goda och anspråkslösa hjärtelag midt under motgångar och pröfningar—ett kännetecken på själfviskhetens öfvervinnande—är just den egenskap Runeberg så högt värderar hos sina "tre stora läromästare i lifvet", af hvilka den förste, vännen från skolan och studentåren Fredr. Ehrström, med stilla jämnmod redan genomgått åtskilligt. Huru Runeberg för sin del öfvat denna själföföglömmelsens konst, framgår af hans religiösa mognad vid polemiken mot pietisterne, som kort därpå begynte. Hösten 1836, kort före Hannas utgifvande, tryckte han i Morgonbladet dikten *Till lyckan*, som också den visar huru ringa Runeberg aktade lifvets yttre förmåner, om han än ej föraktade dem:

Ljusets lott och fridens gåfva, glädjen, hoppet, kärleken, allt, hvad lifvet bäst kan lofva,
ägde jag och äger än; dig blott har jag sett försvinna, hvarje gång jag sökt dig nå; milda,
svaga stoftgudinna, le en gång mot mig också!

Å konsistorii sida var stämningen ej så hel. Tre af dess ledamöter röstade emot anslaget: Runeberg skulle göra vida mera nytta som lektor i Borgå än som docent vid universitetet, för hvilket han ingalunda vore oersättlig. Härtill har anmärkts, att det visade sig, att universitetet ej heller var oersättligt för Runeberg. Den fördjupning och koncentration, som kom hans poetiska begåfning till del i den stilla småstaden, hade måhända under det rikare intellektuella och vetenskapliga lifvet i hufvudstaden uteblifvit. Också afböjde han, vid Sjöströms död 1846, då professionen i grekiska blef ledig, de allmänna uppmaningarna att söka den.

Med oförbehållsam värme framträdde vännernas och den akademiska ungdomens hyllning vid afskedsfesten den 12 maj 1837 på "Sparbanken", på norra stranden af Tölövikens, ett värdshus som numera kvarstår blott i Topelii noveller. "Öfver hela festligheten", säger Topelius i sin dagbok, "låg en hjärtlighet och värme, som beständigt samlades kring hufvudpersonen och åter utgick från honom, som från en lifvande fläkt."

Några dagar senare, en solig vårdag, förde Runeberg sin familj, hustru och två gossar, landvägen till Borgå. Han stannade där för sin återstående lefnad.

RUNEBERG I BORGÅ.

"För att sjunga behöfver man en grön kvist att sitta på", plögade Runeberg yttra, åsyftande därmed icke blott en sorgfri utkomst utan ock det fäste i lifvet, som en regelbunden verksamhet erbjuder. Det var detta fäste han vunnit vid Borgå gymnasium.

I de gamla gymnasierna rådde en anda, som med goda och ondt numera är försvunnen från våra skolor, en frihet i studier och lefverne, som ofta urartade till själfsvåld, men ock frambragte karaktärer. Borgå gymnasium var särskildt bekant för bristande disciplin. Gymnasisterna infunno sig efter behag till lektionerna, och vid någon af dem ogillad bestraffning, särskildt kroppssaga, som ansågs för gymnasistvärdigheten kränkande, var det sed, att, genom klassvis företagna demonstrationer, rop och hojtande eller allmän absentering, visa sitt missnöje med lärarn i fråga. Skolans myndighet var så mycket svagare, som rektoratet hvarje år gick i tur mellan lektorerna, hvarjämte hvarje strängare bestraffning måste hänskjutas till collegium gymnasticum, hvars dom åter, så snart det gällde relegation och kollegiet ej var enhälligt, hemställdes domkapitlet, där yttermera rektor och lektorer anförde klagomål mot hvarandra, tills ärendet med protokoller och bilagor hamnade i hofrätten, allt medan själfsvåldet bland gymnasisterna ogeneradt pågick: denna mur af sekelgamla författningar och sega traditioner gaf sig ej vid första angrepp. Domkapitlets protokoller bevara många fåfänga inlagor och besvärsskrifter af Runeberg från början af Borgåtiden, då han, med biträde af några yngre lektorer, sökte i läroverket införa en bättre ordning. Då Runeberg själf var rektor, undvek han därför att sammankalla lärarkollegiet och upprätthöll disciplinen genom den personliga auktoritet, han utöfvade öfver eleverna, vinnande dem än med: den hjärtevärm, hvarmed han vid enskilda samtal inträngde i deras inre, än med det stränga allvar, hvarmed han fordrade pliktuppfyllelse af andra som af sig själf.

Revolutionsåret 1848, då Runeberg åter var rektor, kom dock äfven han till korta. Slagsmål med stadens sjömän och gesäller, öfverdådigt lif på värdshuset och annat ofog fortfor äfven sedan de felande begärt och erhållit tillgift mot löfte om bättring. Runeberg fann det slutligen nödigt att sammankalla lärarkollegiet, som enhälligt ådömde dels relegation, dels aga på flata handen, dels karcere och varning. Vid domens afkunnande, då handplaggorna exekverades, använde Runeberg den högsta fysiska och andliga kraft; björkriset formligen söndersmulades under tyngden af hans slag, medan han

för den församlade ungdomen förklarade den lydnad de voro skyldiga sina lärare och sitt gymnasium: plikten var för Runeberg ej att leka med. För sina kolleger framstod han härvid i högsta måtto imponerande, men på eleverna gjorde domen ett motsatt intryck och var i själfva verket ett felgrepp. Kroppsstraffet, hvaremot gymnasierna så länge drifvit opposition, hade de nu vuxit ifrån. Svikna i sina illusioner om frihet och människovärde, till och med beträffande Runeberg, afgingo 38 gymnasister från läroverket, bland dem A.E. Nordenskiöld, sedermera nordostpassagens ryktbare upptäckare.

Runebergs rektorsprogram följande vår visar, huru djupt han dock i grunden förstod de unga: hos dem lefver, säger han, en varm håg för det ädla och rätta; men denna håg är ännu outvecklad, så att ynglingen lätt tar miste och ställer sig till stöd för ett mindre förhållande, hvars helgd han förstår, emot ett större, om hvars vikt han ej hunnit komma till insikt. Det gäller då för lärarn att ej förkväfvva "den vackra låga, som eldar ynglingen för en i hans mening berättigad sak, en låga af hvilken ensamt äfven det stora rätta i en framtid kan vänta sin kraft och sin fyllnad". Men å andra sidan bör ock tillses, "att de ädla frön, man förutsätter inom ynglingens barm, icke må förvildas i sin grodd, utan uppgå till blomning och frukter". Med detta uttalande, som i sin helhet läses hos Strömborg, har Runeberg trängt till en af kärnpunkterna i uppfostringskonsten. Också egde han, efter 48, ända till slutet af sin lärotid gymnasii-ungdomens odelade tillgifvenhet och beundran.

Af själfva undervisandet var Runeberg mindre intresserad. Och dock sätter Strömborg honom äfven som lärare främst bland alla gymnasiets lektorer. I sin hopknäppta prästrock—som lektor var Runeberg prästvigd, dock utan skyldighet till prästerliga förrättningar—satt han allvarsam i katedern, medan lektionen fortgick jämnt, klart och redigt. Under öfversättningstimarna, då Runeberg värmdes af den klassiska texten, som han tolkade mästertligt, låg snusdosan af näfver obegagnad på bordet; under de grammatikaliska öfningarna fick den, mellan priserna, svänga rundt i vänstra handen, liksom markerande därmed de olika graderna af hans intresse för undervisningens olika sidor. Tjänstgöringen var lindrig, endast 8-12 timmar i veckan, och gjorde, van som han var vid undervisandet från sin tidigaste ungdom, knappast intrång i Runebergs författarskap. I början läste han latin, men fick sedan transport till lektoratet i grekiska, där författarläsningen var hufvudsak. Med en af kollegerna, lektorn i historia J.E. Öhman, hade han därtill upprättat ett progymnasium, som dock i hufvudsak leddes af kamraten. Tillsammans hade de ock 1838 uppsatt "Borgå tidning", hvarvid Runebergs anpart till stor del sköttes af hans hustru. Öhman, en energisk och klartänkt man, som redan från början af Runebergs skaldskap förstått att uppskatta det, omfattades af Runeberg, för det rastlösa och oroliga i hans natur, med mera aktning än värme.

Öfver hufvud hade Runeberg sin umgängeskrets lika mycket utanför som inom gymnasiets lärarkår, såväl i staden som på egendomarna i dess grannskap. Han lefde sig snart in i Borgå förhållanden. Åt besökare från Helsingfors plögade han säga: "Ni kommer hit från hufvudstaden, som ena kaxar, med Senaten till frack och Universitetet till byxor, men jag skall säga er att här bakom bergen finnas också människor". Bland dem fann Runeberg sin andre "läromästare i lifvet", tullförvaltar Dreilick, hvars finkänsliga, anspråkslösa och pliktfasta personlighet i hög grad vunnit hans vänskap. "Hit kom jag", yttrade han, "såsom en höglärd magister och trodde mig vara något, men först af honom, en syndare och publikan, lärde jag mig att vara människa".

Svårare hade Fredrika Runeberg att finna sig i förändringen. Hon saknade djupt det intelligenta och lifvande umgänget från Lördagssällskapet. "Ack den Kronohagen där i Helsingfors, den var ändå en ljuflig sak", skrifver hon till sin väninna ännu 1840. "Herrarna kalasa här ifrigt sinsemellan, men mellan dem och fruntimren är befast ett stort svalg". Äfven senare, när det Runebergska hemmet blifvit centrum för de bildade familjernas umgänge både i staden och omnejden, vann hon inga närmare förtrogna på orten. Och af de gäster, som från när och fjärran besökte dem i allt större antal, efter hand som skaldens rykte steg, hade hon "ingen fri luftväxling för sin inre människa" i följd af en tilltagande döfhet, som med åren alltmera utestängde henne från yttervärlden. Hon läste mycket och genom henne har Runeberg, som med åren alltmera ogärna själf läste något, fullständigt följt med den samtida skönlitteraturen, vare sig hon föreläste eller refererade den. Men hvad som framför allt tog hennes kärlek i anspråk var hemmet, där efter hand sex raska söner uppväxte, och ej blott kärleken, hvaraf hon hade rikligare att ge, utan ock krafterna, som aldrig tycktes henne förslå för arbetet, som "alltid ökade sig mera än hon hann undan".

Den största försakelsen i hennes lif och som hon bar nog mycket för sig, var måhända den, att hennes poetiska anlag ej komme till sin rätt. I sina bref till Snellman, som för denna begåfvade kvinna hyste en aktning, som han ej medgaf fruntimren i allmänhet, bemöter hon samtidens fördomar mot kvinnligt skriftställereri med en bitterhet, hvilken satt desto djupare, som hon ej själf kunnat helt frigöra sig från dessa fördomar. Flere år å rad förkväfvde hon i hushållsgöromålen sin skrifflust, så att Runeberg slutligen förebrådde henne detta "alltför ensidiga Marteri". På Snellmans tillskyndan publicerade hon i Litteraturbladet på 1850-talet en del "Teckningar och drömmar"; år 1858 utkom hennes hufvudarbete, "Fru Catherina Boije och hennes döttrar", en berättelse från Stora ofredens tid i stil med Topelii

"Fältskärens berättelser", författad tidigare men utgifven senare. Med hvad hon äfven i bundet språk publicerat är Fredrika Runeberg helt visst den mest betydande svenskspråkiga författarinna i Finland.

Somrarna tillbragte Runeberg med sin familj från och med år 1838 på Kroksnäs, i skärgården strax söderom Borgå, en gammal herrgård i bondehand, hvars enkla, rödmålade mansbyggnad ännu står kvar som på Runebergs dagar. Skyddad af Vessölandets djupa barrskogar, erbjuder naturen här, rikt kuperad, med rymliga fjärdar, löfrika sund och vassbevuxna vikar, all den inre skärgårdens fägring och behag, hvartill ock hör den sekelgamla odling, som med åker och äng och trefna bondgårdar brutit dess ursprungliga vildhet. Här har skalden oafbrutet i 31 år, sommar efter sommar, vid naturens bröst funnit den sunda näring, hans ande efter vinterns arbete behöfde.

Om somrarna skref Runeberg numera föga. Så snart våren kom, drefs han af en rastlös längtan ut till naturen, för att "deltaga i dess utvecklingsfest", och var ofta redan före feriernas inträde utrest till Kroksnäs på någon jakt- eller fiskefärd. Sommarn igenom bedref han på de kringliggande vattnen sitt fiske, med långref och krok, med nät och ryssjor, hvarvid sönerne efter hand som de växte upp biträdde, de yngre vid fångsten och vården af betena, de äldre som roddare, medan Runeberg i sin halmhatt och hemgjorda linneblus med läderbälte kring lifvet satt i aktern af båten och skötte refvarna. Det var intet dolce far niente, såsom hans hustru någonstädes skämtsamt beklagar sig i sina bref, utan en sysselsättning, som för tillfället upptog hela hans intresse och bedrefs med största omsorg; hans drag kunde mulna i allvar, när yngsta sonen låtit kråkorna beskatta betesförrådet, såsom Strömborg förtäljer om den fiskefärd han deltog i. Jaktfärderna gällde om våren sjöfågelskytte för vettar, om hösten hare och skogsfågel och räckte någon gång flere dagar å rad. I kalendern Ilmarinen för 1884 ingår en intressant skildring af en sådan längre jaktfärd tidigt en vår på sjöfågelskytte till yttersta hafsbandet, där man tältade i det fria, ehuru snön ännu låg kvar i skogarna, medan kosten bestod af på stället tillbredd fisksoppa; icke minst värdefull är uppgiften om Runebergs intresse för den skrytsamme och egensinnige lotsen, med hvilken han vid toddyglaset fortsatte diskursen natten igenom. Om hösten riktades jaktfärderna till omnejderna kring Borgå, där Runeberg snart blef hemmastadd ej blott på herrgårdarna, utan ock i mången bond- och torpstuga, som ända till våra dagar bevarat minnen däraf. De personer och typer, han därvid mötte, bland allmogen såväl som bland de bildade, blefvo ej utan sin betydelse för hans skaldskap.

Runebergs overksamhet på Kroksnäs var endast skenbar. Det var nu han samlade sina förråd af nya åskådningar och idéer. Från skogen och sjön, från skären och hafvet, från grönskan och sommarljuset hade de sin friskhet och sin styrka. Nya diktverk växte nu upp i hans fantasi, och då han själf meddelat, att han ej nedskref någonting, förrän dikten i hans inre fått en fullt tydlig och harmonisk gestalt, var kanske denna del af skapelsearbetet den förnämsta. Efter middagshvilan, när han gick ut till "Mellanängskällan", blef han kvarsittande vid dess klara vatten, ostörd, i tyst begrundan, ofta långa stunder, medan hans anhöriga, som kände hans vana, togo en omväg för att ej störa honom. Det var diktverkens början; de slutfördes under de långa och mörka vintermånaderna i staden.

När Runeberg kom till Borgå, hade han redan, som han uttryckte sig, mycket "färdigskrifvet i hufvudet".

Det första större diktverket i Borgå är JULKVÄLLEN. I detta syskonstycke till Hanna är skådeplatsen åter inlandet, men nu "den rikt bemedlade herrgården", den andra af de bildningshårdar, från hvilka kulturen utgått till den inre landsbygdens befolkning. Den är i ego hos en adlig krigare, den gamle majoren, hvartill förebilden kunnat finnas hos Enehjelm i Saarijärvi eller någon af de militära godsegarene i omnejden af Borgå. Med sina glimmande takkronor, sin stormodigt ropande kusk och sina förnämre vanor står herrgården i Julkvällen på långt större socialt afstånd från folket än prästgården i Hanna. Uppvuxen i dess adliga kultur, har den sextonåriga fröken Augusta i sitt väsen en helt annan förfining än hennes syster på prästgården. Hon spelar klaver, hon har läst Irving och Moore, hon skrifer vers, men framför allt: i hennes hjärta bor en adel, både bildningens och födselns, hvarur detta sextonåriga barn hämtar de ingifvelser, som göra henne till Julkvällets tröstande ängel. Huru skulle den till åldern mognare Hanna redt sig inför uppgiften att stilla den sorg och söndring, som julposten medfört med de oroande nyheterna från Turkiet, där svågern kämpade som kapten i ryska armén? Rörande är den sextonårigas fina konst, då hon med sitt klaverspel omstämmer fadren, som fåfängt talat förnuft med sina gråtande fruntimmer, och med sin romans tröstar sin syster kaptenskan i kammarn vid den förstföddes vagg. Slutligen är det ock hon, som om under hafvandena både i torpen och drängstugan har en omtanke, hvilken får sitt mest gripande uttryck i förhållandet till Pistol, den gamle trumpne soldaten, hvars son stupat i kriget, medan kaptenen återkommer på julaftonen sårad men behållen. Det är hennes älskliga väsen, som öfver den gamle soldatens manliga resignation kastar ett skimmer af mild försoning: i hjärtelaget hos dem bägge bor en valförvantskap, som öfvervinner olikheten i ålder, stånd och bildningsvillkor.

Hanna är uteslutande idyll; i Julkvällen tillkom det krigiskt-patriotiska elementet med en styrka, som ej undgick att göra intryck på samtiden. När gamle Pistol uppträdde från de djupa led, som 1808

bestått den förtviflade striden för fosterlandet och äran,

flärdlös, trumpen och lugn, med en järnfast ära i djupet,

väckte han hos allmänheten samma känslor, som grepo hans vapenkamrat, den ädle majoren, då

—Finland, stod för hans öga; hans torftiga, gömda,
heliga fädernesland.

När samtidigt Montgomerys historia öfver 1808 års krig utkom, blef intresset allmänt för dessa krigiska minnen, som slutligen fingo sin odödliga form i Fänrik Ståls sägner.

Julkvällen påbörjades den första vintern i Borgå. Men dels skolarbetet och Borgåtidningen, dels frossan, då för tiden en långt allvarsammare sjukdom än nu, afbröto utförandet, tills året 1840 Nadeschda trädde emellan och med omotståndlig makt tog skaldens fantasi i besittning. Först efter dess fullbordande, januari 1841, återkallade han gestalterna från den finska vinterbilden, den vänliga fröken Augusta, hvars romans afbrutits i mitten, majoren och hans vapenbroder från krafternas dar, och ej gestalterna blott, utan tonen och stämningen, så att, när diktverket utkom till julen 1841, det förelåg så helgjutet, som om det skapats under en enda oafbruten ingivelse: ett kraftprof, som bättre än något visar den underbara uthålligheten i Runebergs skaldefantasi.

Medan Runebergs sångmö hittills gifvit endast bilder ur den egna nationens lif: i Älgskyttarne dess allmoge, i prosaberättelserna dess borgarstånd och kustbefolkning, i Hanna och Julkvällen dess präste- och adelstånd, beträder hon med NADESCHDA den främmande världen i det land, hvarmed Finlands öde efter 1808 förenats. Motsatsen kan ej vara större: där lifegenskap, här ett själfegande bondestånd; där själfhärskaredöme, här en fri samhällsanda, om ock än väntande sina former; där glans och prakt i de ledande klassernas lif mot den stilla enkelheten här. Den ädla mänsklighetskänsla, som är en af de ledande makterna i Runebergs diktning, höjde honom öfver hvarje trångbröstad nationalfördom. Men hvarifrån hade Runeberg, som aldrig vistats i Ryssland, sin åskådning af det ryska lefnadsättet och den ryska naturen?

Sommarn 1838 hade Fredrik Cygnaeus fört till Runeberg i Borgå Jakob Grot. Denne ryske lärde hade som tjänsteman vid Rikskonseljen begynt intressera sig för den nordiska litteraturen. Han lärde sig ej blott svenska språket, utan ock, under en vistelse hos Lönnrot i Kajanatrakten, det finska, öfverförde till rysk dräkt Tegnér, Runeberg, Kalevala och publicerade i den ryska tidskriften "Samtiden" intressanta uppsatser från det område han valt som sitt. År 1841-53 professor i ryska vid universitetet i Helsingfors, stod han som en intresserad förmedlare af det andliga utbytet mellan sitt fosterland och det där han verkade. Bekantskapen mellan Runeberg och Grot, en gång inledd, öfvergick efter hand till brorskap och verklig vänskap. Upprepade gånger gjorde Grot sommartid på Kroksnäs besök, som kunde räcka ända till tio dagar, medan de om vintrarna träffades ömsevis i Borgå eller Helsingfors. Sitt första besök på Kroksnäs, sommarn 1839; resan dit från Borgå, då Grot i sin obekantskap om vägens längd anlände så sent i sommarnatten, att familjen redan låg till sängs; Runebergs glada välkommen, när han med ljus i handen steg ut ur sitt rum: allt detta beskriver Grot med rysk liflighet i en längre uppsats i "Samtiden". Hvad främlingen främst lade märke till hos den finske skalden var "hans öppna anlete, som uttrycker förstånd, redbarhet, saktmod och en orubblig själens frid". Det sistnämnda hade han funnit äfven hos Lönnrot, en frid så motsatt det ryska lynnets oro: hos båda, Lönnrot och Runeberg, hade den samma grund i deras religiositet. I skaldens sommarhem bemärker han, näst gästfriheten, den stora enkelheten: det primitiva möblemanget, de bilade stockväggarna, fönstren, som efter österbottnisk sed saknade rullgardiner; han hänföres af skärgårdsnaturen, som med gråa klippor, gröna barrskogar och gyllene fält utbredde sig framför hans fönster. Runeberg, som i hög grad besatt förmågan att samtalsvis vinna sanna och djupa åskådningar, har under dagarna för Grots första besök på Kroksnäs utan tvifvel fått en rik inblick i lefnadsförhållandena i Nikolai I:s Ryssland. Samtalen varade stundom, skrifver Grot om ett senare besök, ända till fem timmar och fortgingo långt in på de sommarljusa nätterna. I ett annat bref förvånas han öfver de djupsinniga tankar och snillrika bilder, med hvilka den finske diktaren rör sig äfven på främmande områden, och kan icke nog prisa hans "sällsynta förmåga att uppfatta och värdera det vackra hos hvarje nation".

Vänskapen mellan Grot och Runeberg är en bild af det förtroendefulla förhållande, som rådde mellan ryska och finska skriftställare på en tid, då man trodde på vetenskapens och poesins kraft att förbrödra nationer. År 1853 kallades Grot till lärare åt den blifvande kejsaren Alexander III, som för honom hyste mycket förtroende; hvilken betydelse har ej häri legat för Finlands välfärd? Ännu 1877, vid Runebergs död, egnade Jakob Grot åt den finske diktaren varma afskedsord i den ryska pressen. "Han var en af de utvalda", skrifver han, "öfver hvilka folken med rätta äro stolta och som utgöra en prydnad för mänsklighetens häfder." Grot afled år 1893.

Genom Grots vistelse på Kroksnäs var Runebergs fantasi redan varm för det ryska lifvet, då hans hem juldagarna samma år besöktes af en nära bekant från Lördagssällskapets tid, fröken Henriette

Ahlstubbe, en syster till Stubben, gemenligen Stubbskan benämnd. För att understöda sin bror, hvars humanistiska intressen betänkligt inkräktat på hans medicinska studiebanan, hade hon flere år vistats som guvernant i det inre Ryssland och återförde därifrån bland sina minnen en sägen om tvenne furstesöner, som förälskade sig i en och samma slafvinna. Detta var uppslaget till Nadeschda, som koncipierades och slutfördes inom ett enda år.

Att Runeberg i Nadeschdadikten förmått öfver själfhärskardömet och lifegenskapens Ryssland kasta ett sådant skimmer af sympati, kommer väsentligen af den humanitetsgrund, hvarpå dikten bygger, och som skalden på det lyckligaste förknippat med gifna historiska förhållanden genom att förlägga händelsen till Katarina II:s tid, då det adertonde århundradets humanitetsläror framträngde äfven till Ryssland.

Det mänskliga värde, som ligger i ett rent hjärtas kärlek, vare sig den tager gestalt hos en lifegen som Nadeschda eller hos en fursteson som Voldmar, förenar dem bägge på samma grund. Så ljuflig och ren som skalden målar denna kärlek, i månskensnatten i den underbara fjärde sången, hvem kan betvifla dess verklighet? Hvad beträffar furstesönernas moder, den anstolta Natalia Feodorovna, denna karakteristiska typ i själfhärskaredömet, som lefver blott för härskarens gunst, så har ock denna hårda natur en vek punkt i sin moderskärlek, ehuru väl hon framför allt älskar sig själf i sina söner, hvarför hon ock drabbas dess svårare, ej blott af Voldmars mesallians med den lifegna utan ock genom Dmitri, sin "nattlige, dunkle son", som sviker hennes lefnadsplan af kärlek till samma slafvinna. Också i teckningen af de lifegne lefver samma mänsklighetskänsla: Vladimir, den gamla trotjänaren, blir genom kärleken till sin herre något långt mera än en slaf, ja äfven Miljutin, Nadeschdas fosterfar, som är så djupt sjunken i lifegenskapens dy, att hans högsta önskan är att se henne som furstens älskarinna, får i den varma tillgifvenheten mellan honom och Nadeschda sitt människovärde. Och slutligen har skalden, genom att emot Natalia Feodorovnas falskhet och flärd, då hon med målade tapeter söker bedraga sin kejsarinna, ställa fram Nadeschdas rena och af sorger förädlade gestalt, med beundransvärd finhet motiverat handlingssättet hos Katarina II, denna Nordens Semiramis, som här fått den ädla uppgift, att mänskligt återförena, hvad fördom och flärd åtskiljt.

I Nadeschda har Runebergs sångmö rört sig, med samma säkerhet i de ryska fursteslottens glans och prakt som hemma på präst- eller herrgården i eget land. Grot, åt hvilken han lämnade dikten att granskas i manuskript, har ej haft något af vikt att anmärka, men tillägger ock, att både gestalterna och naturen här äro behandlade mera summariskt än i de finska bilderna. Icke dess mindre verkar dikten öfvertygande genom sin inre följdriktighet och sanning, diktationens skimrande fågring och stämningens djup, buret af de antikartade metrarna, som episkt fortlöpa i orimmade romanser.

I sin tillfredsställelse öfver Nadeschda föreslogo Grot och Pletneff äfven andra uppgifter ur det ryska lifvet till behandling; men Runeberg hade med Nadeschda uttömt sitt ämne, och det var ej hans vana att upprepa sig.

STRIDEN MED PIETISTERNA; KUNG FJALAR.

Medan Runeberg i diktens form utvecklade sin glada och ljusa lefnadstro, hade pietismen, denna den mäktigaste religiösa rörelse vårt folk upplefvat, lik en skogsbrand gått genom bygderna, uppskakande sinnena ur deras liknöjdhet och renande hjärtan och seder med sina stränga fordringar, men ock i mörk ensidighet förkastande lifvets och människoandens yttringar på andra områden än det religiösa: hvad fann den annat att hänvisa till, än ett fosterland bortom jordelifvet? I så måtto har man kallat pietismen en underström till den nationella rörelse, som med landtdagarnas återinkallande 1863 inträdde som en faktor i folkets lif, åsyftande att göra detsamma i högre mening delaktigt äfven af ett jordiskt fosterland. Upprunnen ur folkets djupa led, vann pietismen anhängare äfven bland de bildade. I universitetskretsar hade den sin målsman i Lars Stenbäck, hvars väckelse inträffade under relegationen 1834.

Runeberg, inför hvars ljusa lefnadstro pietismens asketiska ensidighet syntes innebära en fara för bildningen, hade redan i Helsingfors tänkt på att uppträda i frågan. Det var det första året i Borgå han skref *Den gamle trädgårdsmästarens bref*, som trycktes i Helsingfors Morgonblad 1 december 1837. Stenbäcks "Svar till den gamle trädgårdsmästaren" ingick i Morgonbladet för januari 1838, hvartill Runeberg i Borgå tidning, som emellertid Öhman och han uppsatt, publicerade sitt genmäle *Till författaren af "Svar till den gamle trädgårdsmästaren"*. I denna polemik, som med spänd uppmärksamhet följdes af landets hela bildade klass, uppträder Stenbäck som den eldige, sanningssökande ifraren, medan däremot hos den gamle trädgårdsmästaren framträder en kvietism i liffsuppfattningen, som utvecklats sig under det nog exklusiva umgänget med plantornas milda värld, liksom om icke själf viskheten, lasterna och ondskan funnes till i lifvet, åtföljda af sina förkrossande konflikter. Fanns det fullkomlighet i hvarje punkt af tiden, som den gamle i sitt tredje bref säger, så hörde ju till denna fullkomlighet äfven "den sekt af gudaktiga, tysta, hemska varelser", som med sin

läras "gift" störa den milda harmonin i hans blomstervärld, i det de söndra ifrån honom hans Rosa, hans enda dotter. Men pietisterne syntes för den gamle lika förtappade, som han för dem, och det straff, som drabbar honom i hans dotters död, kan således vara ur poetisk synpunkt berättigadt, medan däri ligger ett polemiskt felgrepp, hvaraf ock Stenbäck i sitt "Svar" begagnat sig.

Men Runeberg hade tänkt i saken djupare än den gamle trädgårdsmästaren. I sitt mästerliga genmäle, som ej i språkets skönhet, men väl i tankarnas djup och bildernas klarhet öfverträffar själva brefven, vänder sig Runeberg främst mot pietisternas mörka förkastelse af världen och människolifvet. För dem ett dystert andens fängelse, är detta lif för Runeberg en ljus och härlig uppenbarelse af Skaparens tanke. Bredvid uppenbarelsen i naturen erkänner Runeberg äfven det uppenbarade bibelordet, men söker i dess läror människolifvets förklaring,—ej dess förkastelse. Mellan materie och ande, mellan världen och Guds rike ser han en enhet, som kristendomen blott befäst, då "försonaren söndertrampade ormens hufvud". Runeberg erkände äfven nödvändigheten af en omvändelse från själfviskheten och de onda böjelser, som sitta rotade i den jordiska delen af vår tillvarelse, något som ej sker oss af vår egen makt, utan som en nåd ofvanifrån. Men denna omvändelse kan försiggå äfven annorlunda än enligt pietismens normaliserade "Nådens ordning". Den kan vara en stilla utveckling, en beständig sträfvan mot Gud, fortgående, för den enskilde som för mänskligheten, icke språngvis, utan stegvis, organiskt, genom det jordiska till det himmelska. Runeberg varskar den öfver allt i människolifvet, äfven hos den mest förtappade, i palatset lika väl som i kojans, hos den ena nationen lika som hos den andra. Inför denna tanke ljusnar tillvaron för hans blick, såsom den svartnar för pietistens.

Med tillrättavisande af pietisternas själfviska bekymmer för den egna saligheten summerar Runeberg slutligen sin religiösa uppfattning i följande ord: "En kristen lefver sitt sanna lif i sin tro, sin kärlek, sina tankar och handlingar. I den lefvande tjusningen öfver deras öfverensstämmelse med det rätta glömmar han lätt och ljuft, att det är han som tänker och gör. Och denna glömska af vårt eget själf är det milda offer, vår lära bjuder oss att nedlägga på den Högstes altare".

Runeberg var blott några och trettio år, då han träffade kristendomens anda i dessa satser, hvilkas sanning, säger Strömborg, ingen erfarenhet skall kunna jäfva. Att skalden pröfvat dem på sig själf, i sitt eget lif, det bevisar det sätt, hvarpå han bar sina motgångar först och sina framgångar sedan. De bildade klasserna höllo i allmänhet med Runeberg; till allmogen trängde hans tankar väl endast medelbart, genom dem.

Huru innerligt de religiösa spörsmålen på denna tid fyllde Runebergs lif äfven i hemmet, visar ett bref från hans hustru, som på tal om pietisterna skrifer: "Jag ville att en af dem en gång kunde höra Runeberg tala i saken, då han är (ja, jag måste nyttja det ordet) riktigt inspirerad. Klar och ljus, liksom blickade jag in i Guds anlete, är mig vår religion i all sin kärleksfullhet och härlighet, då jag hör honom så, och som ett mörkt, betydelselöst stoft nedfalla dessa på Skriftens förvrängning grundade olyckliga läror.—Nu först", tillägger hon, "har jag rätt och fullt lärt mig inse, hvad jag eger i min man".

Stenbäck lämnade Runebergs genmäle obesvaradt, vare sig han redan sagt vad han ville, eller att han ej kunde bestrida sanningen i Runebergs framställning. I alla fall har han stannat vid pietistens brinnande kamp om sin salighet, utbytande lyran mot harpan, tills äfven dess toner förstummades i de religiösa lidelsernas stormar. Han utgick ur dem luttrad såsom människa, men med sin poetiska åder bruten. Hans sista betydande dikt, vid österbottningarnas Porthansfest 1839, är tillegnad Runeberg; polemiken hade ej hos honom kvarlämnat minsta skymt af personlig misstämning.

Den religiösa polemiken har lämnat spår äfven i Runebergs tredje och sista dikthäfte, en efterskörd från den lyriska diktningens fält, utkommen sommaren 1843. Här ingår en afdelning legender, dels bearbetningar efter Kosegarten, dels egna motiv. Bland de sistnämnda är dikten *Krysantos*, i hvilken Runeberg gifvit konstens form åt hvad han på tankens väg framställt i sitt genmäle till Stenbäck. Den gamle trädgårdsmästarens ensidiga och bittra häftighet är här öfvervunnen, och äfven den unge fördömande ifraren omfattas nu med samma milda försoning, i hvilken lifvet ligger ljust för skaldens blick.

När *Krysantos* uppstod, hade planen till KUNG FJALAR redan legat och grott hos Runeberg. Huru under Försynens osynliga ledning lifvet verkar till människans förbättring och omvändelse, det är hvad Runeberg vill visa i denna sin mäktigaste diktskapelse, som han själf kallat "ett litet epos, hvari gudarnes storhet och nåd utgör ämnet". För denna uppgift erbjöd antiken ej den nödiga känslan af personlig själfständighet, men dess mera den skandinaviska forntiden, till hvilken dikten därför är förlagd.

Fjalar, Gauthiods kung, hör till dessa vikingatidens storslagna men själfviska gestalter, som, trotsande på sin viljas kraft, lefva blott för egen storhet och ära, åsidosättande för dem hvarje annan hänsyn. Men därjämte bo i detta kämpabröst äfven känslor af en ädel mänsklighet, som röjer sig redan i hans beslut att, om ock blott till egen tillfredsställelse och ära, från ett stamhåll för vikingar omskapa Gauthiod till ett fridlyst rike, blomstrande under lagarnas fredliga hägn. När nu Dargar, siaren,

tolkaren af gudarnes bud, förkunnar den blygd, som förestår Fjalar och hans ätt, då

—hans son, den ende, sluter som brud sin syster i eldad famn,

så går Fjalar, med uppjudande af all sin viljestyrka, till strid med gudarne: till den storhet, han vunnit med kufvade riken och länder, vill han yttermera lägga den, att hafva besekrat äfven gudarne, i sin skoningslösa själfviskhet redo att för detta mål offra det ena af sina barn, sin dotter, och höja svärdet mot det andra, mot sin son.

För Runeberg med sin fasta tro på den lagbundna ordningen i skapelsen gällde det nu att låta gudarnas ledning af händelserna ske med blott sådana medel, som ligga inom naturens vanliga lagar, hvarmed ock dikten betages allt tycke af afsiktlighet. Underbar är därvid skaldens konst, som här kan i några drag blott antydast. Det rent mänskliga hos Fjalar gör det naturligt, att han ej själf öfvervakar sin späda dotters uppoffrande, utan öfverlämnar henne åt Sjolf, vapenbrodern, som utsätter barnet i hafvet under Vidars klippa, där hennes räddning i den stormiga julnatten väl är föga sannolik, men dock ligger inom gränserna för det naturliga. Och sedan, när hon, okänd, ett bortvräkt barn, hamnar i Morvens land, i Morannals konungaborg, huru naturligt är det icke, å ena sidan att hon försmår Morannals trenne söner, med hvilka hon uppvuxit som en syster, å den andra att hon vinnes af Hjalmar, sjökonungen fjärran från, lika naturligt som Hjalmars vikingafärder i främmande land och den gamle Fjalars svaghet att tillåta dem, blott hans eget land är fridlyst. Sedan gudarne vid Oihonnas räddning "nödgets gripa i händelserna med hela handen", styra de dem sannerligen "med en knappt märkbar vink af det minsta finger".

Steg för steg ledes sålunda Fjalar till den väldiga katastrof, som med uppskakande kraft störtar honom från hans stolthets och hans själf tillräcklighets höjder, där han, segrarn öfver människor och gudar, vid lifvets kväll solar sig i glansen af sin viljas förmenta verk. Förkrossad af Oihonnas och Hjalmars fall, erkänner han gudarnes seger, som är en högre världsordnings seger öfver det själfviska mänskliga jaget. Gudarne hafva icke slagit honom som i den grekiska ödestragedin i blind obeveklighet. Deras slag har afsett Fjalars uppfostran, ett luttrande af den ädla metallen från det själfviska slagget. I all sin förskräcklighet blir straffet därmed en nåd, nederlaget en seger, döden ett lif hos gudarne, mot hvilket all jordisk storhet är ringa,—en omvändelse i sitt slag, hvarmed Runeberg ville säga, att "nådens ordning" ej är den enda vägen till Gud. I så måtto har Kung Fjalar betecknats som hans sista ord i striden med pietisterna.

Då diktverkets plan fordrade, att Oihonna uppväxte hos ett annat folk än det fornskandinaviska, var det en lycklig tillfällighet, att Nils Arvidssons metriska öfversättning af de gaeliska originalen till Ossians sånger utkom julen 1842. I dessa märkeliga rester af Skottlands keltiska kultur fann Runeberg det folk han sökte, ett folk med mildare seder och mänskligare känslor än vikingarne. Motsättningen mellan det ossianska och det skandinaviska har han fasthållit så alltigenom, att han kunnat beteckna sitt poem som "en af gifna nationella och tidsförhållanden bestämd episk skildring". Dock har det ossianska rikare befruktat hans fantasi än det dinaviska. Visserligen äro Fjalar och Sjolf, Hjalmar och Oihonna, äkta vikingagestalter; men tonen klingar ossiansk äfven här och där i de sånger, som röra sig på skandinavisk botten. Dargar, siaren, så oundgänglig för diktens utveckling, kunde väl sammanstå med kelternas druider, men saknar historisk grund i den skandinaviska fornvärlden, liksom ock den omvändelse, som försiggår med Fjalar, har en betydligt djupare innebörd, än den kämpanaturernas förädling genom striderna, som Ragnaröksmyten afser.

Ofvanberörda motsättning har skalden åskådliggjort äfven i de storslagna, antikartade metrar, hvaraf Fjalardikten består.—Lyriskt förbundna i fyraradiga strofer med det noggrannast genomförda skema, klinga dessa metrar kärftvare och kraftfullare för de skandinaviska bilderna, vekare och mildare för de ossianska. Så lätt än språket i skaldens hand tyckes böja sig efter skemats svåraste fordringar, så stor har den möda varit, som åstadkommit intrycket af en sådan mödolöshet. Det är som om diktionskraft och glans, dess mjukhet och fägring, blott skulle växa i mån af de svårigheter, som måste öfvervinnas.

Runeberg hade nu nått den ställning i sitt fosterland, att ett nytt diktverk af honom betraktades som en nationell tilldragelse. Kung Fjalar, som utkom i bokhandeln i juni 1844, mottogs med stort intresse särskildt i Helsingfors, där landets bildade allmänhet samtidigt möttes vid universitetets promotionsfest. I Kaisaniemi, som då både hette och var "Allmänna promenaden", syntes inom en timme efter diktens utkommande knappt någon enda, som ej skulle burit en Fjalar i handen.

Kung Fjalar var emellertid ingen populär dikt. I sin monumentala storhet ingaf den mera respekt än förtjusning, om ock den ifrigt sysselsatte kritiken, som försökte sig med allehanda utläggningar. I "Saima" uppträdde Snellman och inpressade dikten i sina socialfilosofiska kategorier, hvilket gaf Runeberg anledning att svara med sin utläggning af grundtanken i Kung Fjalar, sådan den ofvan framställdt. I Sverige iakttog man en oväntad tystnad, som om man, med tanke på Runebergs angrepp i Morgonbladet tio år tidigare, i Kung Fjalar sett ett försök att "störta tegnerismen i den svenska vitterheten", såsom Helsingfors tidningar triumferande utropat. I den enda anmälan, som i Sverige såg

dagen, anmärktes, att Runeberg var svensk endast till språket; till sin anda tillhörde han en annan nation: en svensk läsare kände en köld, ett visst *noli me tangere* i botten af hans diktning.

FÄNRIK STÅLS SÄGNER.

Med Nadeschda hade Runeberg gifvit en bild från Ryssland, med Kung Fjalar från Skandinavien; hans sångmö återgick nu till hemlandet, till det krig, som skilde Finland från det senare landet för att förena dess öden med det förras. Underströmmen från konditionstiden i Saarijärvi steg upp och bar fram FÄNRIK STÅLS SÄGNER som de dyrbaraste alstren af Runebergs fosterlandskärlek.

I Borgå hade Runeberg haft tillfälle, både i staden och dess omnejd, att öka sin samling af minnen från 1808. Samma år han flyttade till Borgå, afled där R.O. v. Essen, Jackarby-generalen, hvars egenheter fortlevde i talrika anekdoter, af hvilka dikten med hans namn bevarat några. Hos Sucksdorffs i Lovisa sammanträffade skalden med general G.A. Ehrnrooth, 1808 major vid Savolax infanteriregemente, efter kriget divisionschef för finska militären och sedermera som pensionerad bosatt på sin egendom Sesta i Hollola, där han en gång, till harm för den livreklädda betjänten, skall hafva till sitt middagsbord inbjudit någon veteran från Savolaxbrigaden; äfven skall Ehrnrooth ej tålt, att bonden efter dåtida sed stod med hatten i hand, när han tilltalade honom: allt drag som kommit till användning i *Fänrikens marknadsminne*. Det djupaste intrycket mottog Runeberg från det Dunckerska hemmet på Kinttula, hos Zachris Dunekers son, possessionaten Gustaf Duneker, den tredje af Runebergs "läromästare i lifvet", som i hög grad synes hafva ärft fadrens egenskaper, hvarför *Den femte juli* kan betraktas som en hyllning åt den förre lika väl som den senare. Stycket upplästes af Runeberg vid ett besök på Kinttula 1855, då manuskriptet öfverlämnades som minnesgåfva åt Dunekers ännu kvarlevande änka.

Äfven skaldens egna minnen gingo tillbaka till 1808, då han som fyraårig pilt i Jakobstad suttit på Kulneffs knä eller hört v. Döbeln vid björneborgarnes aftåg från staden med knuten hand fara ut mot Vår Herre, för den otjänliga väderleken, ett drag af fritänkaren, som Runeberg ännu på sin höga ålderdom hade i minnet under sina samtal med Strömborg.

Huruvida Runeberg vid teckningen af typerna ur de djupare lagren haft att stöda sig på traditionen eller träffat dem under sina jakt- och fiskarfärder bland allmogen "föryngrad i en ätt, men ej en annan", är mindre bekant.

Till det lefvande källmaterialet kom den "Historia öfver kriget mellan Sverige och Ryssland åren 1808 och 1809", som utgafs år 1842 af Gust. Montgomery, en af krigets veteraner, landshöfding i Umeå i Västerbottens län. Den episodrika framställningen och militärpatriotiska andan i detta historieverk anslog motsvarande strängar i skaldens inre, på samma gång händelser och personer säkrare framstodo mot bakgrunden af det historiska sammanhanget. Också kan man, till och med i enskilda uttryck, spåra inflytandet af denna källa, som Runeberg själf nämner som sin främsta.

Sålunda i det inre förberedda, hafva Fänrikarne, såsom Runeberg för korthetens skull kallade dessa sina poetiska berättelser, fått sin form af en yttre anledning. Bokhandlaren A.C. Öhman, en bror till lektorn, hade upptagit en ur det nyväckta intresset för 1808 års krig uppkommen tanke på en samling litografiska porträtt af krigets mest framstående personer, till hvilka porträtt Runeberg skulle skriva biografierna. Då lektor Öhman var gift med en bror dotter till öfverstelöjtnanten Otto v. Fieandt, samlade man inom släkten rörande denne originelle krigare ett material af anekdoter och anteckningar, som för ändamålet öfverlämnades åt Runeberg. Härur uppstod den första af Sägnerna, *Otto v. Fieandt*, våren 1846. Det litografiska porträttverket kom af särskilda orsaker icke till istånd, men Runeberg hade funnit formen för ett porträttverk af högre rang: Fänrik Ståls sägner.

Den första samlingen af Fänrikar uppstod mellan åren 1846-48, med en fart i skapelsearbetet, som kanske aldrig varit hos Runeberg starkare. Medan motiven om hvarandra grodde i skaldens fantasi, upptecknade han här och där enskilda verser på något tillhandsvarande papper, ett brefkuvert, en akademisk disputation, en examensordning, ett kininpulveromslag, dyrbara litterära minnesmärken, dem hans hustru sorgfälligt tillvaratagit och som nu vårdas i Runebergs hem i Borgå. När sedan själfva nedskrifningen vidtog, kunde man få se skalden någon kväll i sällskap fåordig och tyst: följande afton var Sägner färdig, såsom Strömborg berättar om *Löjtnant Zidén*; dock att ännu enskilda uttryck jämkades och bättrades till och med i korrekturet, tills dikten funnit den form, i hvilken den kunde gå till eftervärlden. Den senare samlingen, som kräfde mera möda och tid, utkom först 1860.

Som en gemensam ram för Sägnerna står bilden af Fänrik Stål, som skalden funnit hos den lättretade gamle underofficeren på Ritonieni, dock så, att Fänriken hade både kännedom om och uppfattning af åtskilligt, som låg utanför gubben Pelanders horisont. Med detta snillrika fynd har Runeberg ej blott visat tillbaka på den patriotiska väckelsen från konditionstiden, utan ock på ett poetiskt sätt anknutit Sägnerna till den muntliga tradition, ur hvilken så många af dem äro hämtade.

Inom denna ram har Runeberg framställt ett galleri af fosterländska gestalter, som söker sitt motstycke i hvilket lands litteratur som helst. Adlercreutz, v. Döbeln och Sandels äro skarpt individualiserade fältherretyper hvar för sig, till hvilka väl det historiska stoffet flutit rikligast. I officersskårens lägre grader, hos v. Törne, v. Konow, v. Fieandt, v. Essen, Zidén och Lode, har skalden bakom deras underliga yttre funnit karaktärer af äkta inhemska halt, vuxna på indelningsverkets mark, utan mycken krigskonst men ock utan fruktan och dagtingan. Men den rikaste skörden har han gjort, där historien varit fattigast på stoff, bland gemenskapens män. Den enkla enfalden hos *Sven Dufva*, trögheten och likgiltigheten hos *Trosskusken*, *Gamle Hurtig* med sina anekdoter från Gustaf III:s krig, afundsamheten mellan *De två dragonerne*, se där hvad hvardagsögat varsnar hos de skrofliga soldatgestalterna i denna här. Men skaldens varma blick har trängt igenom ytan; vid hans hand träder den enfaldige fram och offerar lifvet som en hjälte, den tröge vaknar upp som den förste i hären, den pratsamme gubben lägger sig tyst ned på sin sköna konst att aldrig fly, och afundsamheten förädlas till en täflan om krigarära, där insatsen är lifvet. Härigenom uppstår hos dessa gestalter en obeskriflig blandning af heroism och komik, hvars framställning endast den store diktaren kunnat vedervåga; man vet ej rätt när man skall skratta eller gråta. Vackrast har skalden måhända tecknat nationalkaraktären i Munter, som i hurtighet och handlingskraft höjer sig öfver de föregående; också blef det han, som fick emottaga Adlercreutz' minnesvärda vittnesbörd: han var finne!

Äfven den obevärade allmogen har sin plats i Sägnera, som den hade det i kriget, där dess patriotiska känsla framträdde med en gripande kraft: vid Lemo, i Närpes, i Karelen, bland partigångarene under Roth och Spoof, öfverallt var den i rörelse. I Sägnera har den tagit gestalt i *N:o femton Stolt*, landstrykaren, som af Döbeln på Lappos slagfält inställes i rotarna, medan *Soldatgossen* i lyriskt bevingade strofer förtäljer oss, huru den nedärfts generation efter generation. Från samma djupa lager frambares samma känsla af *Torpflickan* och den ädla flickan i *Molnets broder*, den ena förkrossad, emedan hennes älskade bevarat sitt lif genom att svika sitt land, den andra upplyftad, i det hon för samma land förlorat sin.

Också har Runeberg ur nationens karaktärsegenskaper, sådana de vid diktverkets fortskridande framträdde för hans blick, hämtat tröst och hopp för fosterlandets framtid. Har detta hopp varit fåfängt och dessa egenskaper funnits till blott i skaldens fantasi? Historien vittnar annorlunda. Denna patriotiska anda har icke sviktat i farans ögonblick: hvarför icke? Emedan den har sin rot i det sant mänskliga eller, bättre sagdt, i det sant religiösa. Den ställer fosterlandet icke som ett själfändamål, inför hvilket sedliga hänsyn sättas åsido, utan som en länk i mänsklighetens utvecklingsgång mot Gud. Den röjer ej en skynt af nationell skrytsamhet eller fåfänga. Dess elementer äro heder och pliktuppfyllelse, trofasthet och mannamod, och framför allt den styrka i lidandet, hvarom Fänriken vittnar med historien

I bygder, där ej sol gick opp, stod kampen än med ishöljad kropp och nekade att vika, fast utan hem och utan hopp.

Och dessa egenskaper gälla med samma värde äfven i fiendernas led, där Runeberg i *Kulneff* förhärligat det ryska mannamodet.

Andan hos armén och allmogen bryter sig bjärt mot bakgrunden af en oduglig högsta ledning. Med en skärpa i bedömandet, som numera var hos Runeberg sällsynt, brännmärker han denna ledning i *Konungen*, *Fältmarskalken* och *Sveaborg*. En senare historieforskning har i någon mån låtit Adlercreutz dela ansvaret med Klingspor och betecknar Cronstedts handling blott som en hög grad af politisk ynkedom. Äfven Montgomery är i sitt omdöme mildare och använder ordet förräderi blott i en not. Själf medveten om sin skärpa, har Runeberg i bref till Montgomery som förklaring hänvisat på sin kärlek för armén, som han velat fritaga från ansvaret för missödena under kriget. Historiskt har han häri rätt; men ett dagtingande af samma art som på Sveaborg rådde ock bland landets ämbetsmän och präster, hvilka betjänade den inryckande fientliga militären med en tjänstvillighet, som skarpt kontrasterar mot den krigiska hållningen hos landets allmoge. Emellertid, i stället för att beakta detta, har Runeberg tvärtom i Olof Wibelius framställt ett föredöme af lojal patriotism bland ämbetsmännen och i friherrinnan Sofia Ramsay på Esbogård, som för fäderneslandet burit offret af två lofvande unga söner, ett föredöme af ädel själförsakelse bland de bildade, som nog var ett undantag i den allmänna misströstan och undfallenheten. Men denna räknade Runeberg till det förgängliga i nationens lif, och han har äfven häri historiskt rätt. Ty medan den bildade klassen på förhand kapitulerade, fanns det en armé, som genom sina offer och sin pliktuppfyllelse räddade landets ära och landets framtid. Detta är det väsentliga i historien om 1808 års krig, och den anda, hvarur detta resultat framgick, återfinner man i Fänrik Ståls sägner; hvarför skulle det oväsentliga där förtjänat en plats?

Jämte det Sägnera sålunda träffat kriget såväl i dess anda som yttre drag, framhålla de med bestämdhet dess hufvudgång och förnämsta bataljer, hvarigenom af kriget uppstått en totalbild, så fullständig, att Topelius i Helsingfors tidningar kunde utbrista: "Så skall fäderneslandets historia bibringas folket: det skall då lära känna sig själf bättre än genom alla historiska läroböcker". Måhända

han redan då fick impulsen till "Fältskärens berättelser", som några år senare begynte utkomma.

Såsom inledningssång till Sägnerna står *Vårt land*, som skrefs redan 1846, trycktes i Fosterländskt album 1847, sjöngs vid särskilda tillfällen och på särskilda melodier, bland hvilka äfven en af Runeberg själf, men eröfrade sin plats som landets nationalsång först vid studenternas majfest 1848, då den sjöngs på Pacii melodi. Det var revolutionsåret, då Europas stora nationer planterade frihetens röda fana i sina hufvudstäder. I Finland gick det stillsammare till: studenternas fanor betecknade det glada, fredliga tåg, som från hufvudstaden öfver Långa bron rörde sig ut mot ängarna vid Gumtäckts herregård. På den uppresta estraden steg Fredrik Cygnaeus; pekande på aftonskimret i vikarna och på månen, som i vårnatten höjde sig öfver grantopparna, talade han om Finlands minnen och Finlands hopp, med maning att lefva och dö för detta land. Nu var det Vårt land uppstämde, hufvudena blottades, och den fosterländska sången begärdes och sjöngs om och om igen, buren sen dess på samma melodi till tusen sinom tusen hjärtan i de tusen sjöars land. Skalden själf var vid denna minnesvärda fest hemma i Borgå, där han som gymnasiets rektor väntade Grot på rysk inspektion.

Det var den 13 maj 1848, den första dagen af Finlands februarirevolution; den andra var den 12 december, då ändtligen Fänrik Ståls sägner, första samlingen, utkom af trycket.

Den första upplagan af Fänrik Ståls sägner utgjorde 2,000 ex., hvilket då för tiden var betydligt nog. Förlaget för Finland hade öfvertagits af en yngre broder till den nyss aflidne bokhandlaren Öhman i Borgå, mot ett honorar af 500 rubel silfver. Men i sista ögonblicket fann denne affären riskabel och drog sig tillbaka med begifvande af Runeberg, som nu själf öfvertog förlaget. Det var den 14 december på morgonen, och det gällde att med den tidens kommunikationer få upplagan distribuerad till jul. Fru Runeberg, som skötte den praktiska sidan af saken, gaf sig ej tid att förtära något på hela dagen, förrän vid tedrickningen på kvällen, upptagen helt och hållet med att inpakettera och expediera den dyrbara julgåfvan, som de följande dagarna af poster och resande kringfördes i hela landet. Hennes broder, bergmästar Tengström i Helsingfors, fick emottaga en forä med 986 ex., hvartill han efter par dagar rekvirerade ytterligare 264, dessa dock för landsorten; närmare halfva upplagan åtgick i Helsingfors, där redan första dagen 325 ex. i boklådorna försålles. I Borgå försålles den första månaden omkring 200 ex. I Vasa klagades, att endast 50 ex. ditkommit strax efter jul och inom par dagar försålt: kunde man ock sedan få låna ett exemplar af någon bekant, så ville man dock själf ega denna dyrbara bok. På landsbygden var den litterära afsättningen trögare, men Fänrikarne nådde hastigt äfven dit; inom ett och ett halft år var upplagan slutsåld.

Gripande var det intryck, Sägnerna vid detta sitt första framträdande gjorde. Snellman i Kuopio, som ej erkände någon finsk nationallitteratur annat än på finska, skref till Runeberg, några månader senare: "Med tårar i ögonen och hjärtat fullt beslöt jag vid läsningen af Ståls sägner att sända dig en tacksägelse, så varm jag kände den böra vara. Detta beslut gick med många andra. Sak samma kan det vara, du har säkert tagit min glädje och tacksamhet med i vårt fosterlands allmänna". Lars Stenbäck i Vasa, som så strängt dömde all skaldekonst, läste dem åter och åter för unga och gamla: Montgomery skref från Umeå och propoerade genast brorskap och duskap med skalden: och hvad de öfriga veteranerna tänkte, som efter en så fullkomlig glömska nu fått öfver sig och sitt verk upprest ett monument, förmer än kopparns eller granitens, därom vittnar ännu i Runebergs hem i Borgå den stora silfverkannen med Finlands lejon på locket, som af dem och deras ättlingar skänktes åt Fänrik Ståls sångare.

Efter Sägnernas utkommande tvistade recensenterna i tidningspressen om huruvida de voro att hänföra till balladens eller romansens kategori, mera lyriska, episka eller dramatiska till sin art. I själfva verket har Runeberg i dem skapat en ny, modern diktform: poetiska berättelser, hvar och en ett helt för sig, med situationer och gestalter, versmått och ton omväxlande i fullkomlig frihet och dock förbundna allesamman till ett helt såväl genom sin gemensamma sagesman och sitt gemensamma ämne som ock genom den för dem alla gemensamma andan. Till form som innehåll äro Fänrik Ståls sägner ensamstående, hvarför ock d:r W. Eigenbrodt, Runebergs tyske öfversättare, som måhända djupare än någon främling från de stora kulturlanden lärt känna Runebergs hemland, kunnat beteckna dem som "en höjdpunkt af modern konst öfver hufvud", "den mest storartade patriotiska diktning som någonsin diktats".

Den väckelse, som börjat inom Lördagssällskapetets krets, hade med Fänrik Ståls sägner omfattat hela nationen, sådan den representerades af sin bildade klass. I dem trädde hennes bästa traditioner fram och talade ett språk, som griper hvarje ofördärfvad hjärta. De utgöra det lefvande beviset på nationens enhet och nationens rätt att vara till. Runeberg, säger G. Lagus, "har icke vädjat till några förgängliga dokumenter, som af de mäktige kunde förtrampas, han har grundat denna rätt på den djupa kraften hos folkets karaktärer, på kärleken till det land, som blifvit det beskärdat, och på den sedliga anda, som öfvervunnit hvarje bittert öde och gått segrande fram ur själfva nederlaget".

MELLAN SÄGNERNAS FÖRRA OCH SENARE SAMLING.

Sedan Krimkriget 1855 fört Nikolai I:s regeringssystem i grafven och Alexander II:s på tronen, hade en våg af den liberala strömningen i Europa omsider nått äfven Finlands aflägsna bygder. Våren 1856 presiderade kejsaren i Finska Senaten och framlade sitt program för landets utveckling, år 1861 sammanträdde januariutskottet och 1863, mer än ett halft sekel efter Borgå landtdag, landets till landtdag församlade Ständerrepresentation. Det nyväckta nationalmedvetandet, hittills bundet inom hjärtan och sinnen, trädde nu ut för att förverkligas i handlingens värld; den kulturella rörelsen öfvergick i en social och politisk, så storartad, som af små förhållanden i ett litet land kunde väntas. I handel och industri, i kanal- och järnvägsbyggnader, i folkskolor och lärda skolor, i tidningar och tidskrifter, i ämbetsverkens byråer, i kommunalstämmor och ständerförsamlingar, öfverallt skall man kunna spåra denna patriotiska anda, hvars djupaste och friskaste rötter vuxit i Runebergs diktning och Fänrik Ståls sägner. Det var vid denna tid generalguvernören grefve Berg, det försvinnande systemets representant, som nu fick afgå för en friare utvecklings kraf, fällde det betecknande yttrandet, att Fänrik Ståls imprimatur var censurans största misstag i Finland: att misstaget fördubblats, om detta imprimatur hade förvägrats, var en tanke utanför hans fattningskrets.

Denna tid, som för Runeberg infaller mellan de två samlingarna af Fänrik Ståls sägner, betecknar ett långvarigt uppehåll i hans poetiska produktion. Det var dock icke den politiska rörelsen i landet, som upptog honom. Runeberg ställde sig med afsikt främmande för all politik. Hans vistelse i Borgå, på sidan af hufvudstadslifvet, kom honom härvid till godo. Under Krimkriget, då kanonaden från Sveaborg skallrade i fönsterrutorna på Kroksnäs, fortsatte han där sitt vanliga skärgårdslif. Professor Ilmoni, som i regeringens uppdrag försökte i Sverige motverka den där på vissa håll uppflammande krigsifvern och dess beräkningar på en resning i Finland, hade uppmanat äfven Runeberg att i denna sak uppträda med en vederläggning. Men denne, som visserligen delade hela folkets lojala trohet mot en lojal monark, svarade afböjande. "Och därför, gode broder", tillägger han, "anser jag mig icke vara mindre varm för mitt fäderneslands intressen, jag vill blott icke direkt gripa uti dem, utan söka efter mitt mått befrämja dem genom att troget verka inom det lilla område, där jag arbetar". Också är det ett eget sammanträffande, att 1863, samma år som med landtdagarnes återinkallande det politiska lifvet tog sin början i Finland, Runeberg drabbades af det slaganfall, som för alltid förstummade hans lyra. Den ena epoken var avslutad, den andra begynte.

Äfven i språkfrågan ställde Runeberg sig och sin diktning utom striden, ehuru hans vänner uppmanade honom att uppträda och lägga sin auktoritet i vågskålen. Han följde med sympati arbetet för det finska språkets höjande, hvarförutom den högre odlingen ej kunde vinna allmännare spridning i landet; han bevarade äfven sin vänskap för Snellman, men ogillade bestämdt dennes nationalitetsteori, enligt hvilken landets bildade klass, då för tiden enbart svenskspråkig, var en nationen påförd främmande kast, som egde att i fosterlandets namn byta språk eller gå under. Också känner hans diktning ingen sådan national-åtskillnad. Den sociala åtskillnad, som där framträder mellan herremannaklass och allmoge, är bildningens och lefnadsvillkorens, icke språkets eller rasens. Hanna på prästgården, Augusta och majoren på herregården, Älgskyttarnes Herr kommissarie och hans husfru, alla representanter för den bildade svenskspråkiga klassen, umgås med den kringboende finskspråkiga allmogen så lätt och förtroligt, att det ej ens fallit skalden in att i dikten antyda tillvaron af skilda språk. I skildringen af allmogen är det flertaliga finskspråkiga elementet icke för honom något väsentligen annat än det fåtaligare svenskspråkiga. I Fänrik Ståls sägner, där folktyperna tecknats rikast, skall man väl förgäfvnes fråga, huruvida Runeberg mött dem under konditionstiden i inlandet eller bland kustbefolkningen vid Borgå. Sven Dufva, Munter och äfven Spelt äro mera utprägladt finska, Gamle Hurtig, De två dragonerne, N:o femton Stolt måhända mera svenska. Men alla kunna de säga som Adlercreutz om Munter eller som studenten i Fänrik Stål: "Äfven jag är finne!" Så innerligt äro de vuxna ur den historiska traditionens anda, som utgör en nations väsentliga enhet och kännemärke och inför hvilken skiljemurar i härkomst och språk falla i grus".

Äfven beträffande Runebergs egen diktning, som hvarken då eller ens nu trängt ned till massan af nationen, kan man med fog påstå, att det ej varit skillnaden i språk, utan i bildningsvillkor, som härvid utgjort hindret. Hvarför skulle ej annars Finlands svenskspråkiga allmogebefolkning, för hvilken det språkliga hindret ej förefanns, hafva tillegnat sig densamma framför den finskspråkiga? Först sedan folkskolorna upptagit Fänrik Ståls sägner, har Runeberg begynt verka bland folkets djupare lager äfven på finska; under 1870-talet uppstodo genom samverkan af flere författare förträffliga finska öfversättningar, som tjänat äfven de finskspråkiga högre läroverken och den finskspråkiga bildade allmänhet, som ej läser Runeberg på hans eget språk. Men hvad hvarken språk- eller bildningsförhållanden hindra, är att Runebergs verk tillhöra Finlands nationallitteratur, så länge här en nation existerar.

Men om Runeberg icke af det rikare offentliga lif, som uppblomstrade i hans land, låtit sig bortryckas från sin diktning, så har dock hans tid på 50-talet varit af andra omständigheter splittrad.

Sedan skalden hvilat ut efter Sägnerens förra samling och äfven några nya tillkommit, inträffade sommarn 1851 hans svenska resa, hans enda färd utom hemlandets gränser. Han reste i sällskap med

Duneker sjövägen öfver Helsingfors och Åbo och dröjde i Stockholm tolf dagar, i Uppsala två, emottagen med hedersbetygelser, som väl därförrinnan icke kommit någon finsk man till del i utlandet. Det var dock icke hedersbetygelserna Runeberg sökte, utan hjärtan och tankar, och han fann dem till och med vid audienserna på slottet och vid de officiella middagarna, hos v. Beskow med notabiliteterna af Sveriges vittra och lärda samfund, på Hotel Fenix med riksdagsmän och litteratörer, men framför allt vid enskilda bjudningar och samkväm, där han lärde känna Stockholms litterära personligheter. I Uppsala, där han fem timmar å rad fick stå och höra på tal, utan att komma i samspråk med studenterna, gick han slutligen förtretad sin väg. Huru djupt hans verk trängt in äfven i Sverige, fick han under dessa dagar till fyllest erfaras. Samhörighetskänslan mellan syskonländerna på hvardera sidan om Bottenhafvet, hvilken lidit någon afbräck under den finska nationens sträfvan att stå på egen botten, hade genom Fänrik Ståls sägner återknutits med den historiska traditionens starkaste band; Sverige är i dem representeradt af sådana män som v. Döbeln, Sandels, af Klercker, v. Schwerin, Wibelius: Äfven Runeberg själf härstammade från Sverige, där hans farfar verkade som kyrkoherde på Alunda prästgård i Uppland. Ärkebiskop af Vingård, som i sitt tal på Fenix berörde denna omständighet, antydde enskildt för Runeberg, att man gärna ville bereda honom plats i Sverige. Runeberg svarade: "Herr ärkebiskop, Finland är en fattig mor, som behöfver alla sina söner". Ännu på återfärden, som skedde norr ut öfver Kvarken, blef skalden firad i alla städer. Från Umeå följdes han af landshöfding Montgomery ned till Vasa, allt medan firandet fortgick. Också skrifer Runeberg från sistnämnda ort till sin hustru: "Den som vackert vore hos er tillbaka. Jag är gränslöst trött på all världens härlighet och längtar efter gröt, fisk och lugn på Kroksnäs".

En god del af året 1852 var Runeberg upptagen af att inreda den nya gård, han köpt sig sagda år, sedan den gamla vid Krämaregatan, där han bott i tretton år och skrifvit sina förnämsta dikter, blifvit för obekvämt för den växande familjen. Den gamla gården har bevarats för eftervärlden i en akvarell af Albert Edelfelt; med sina vindskupor och sitt höga brutna tak låg den ett stycke på sidan om det gamla Borgå, där det med krokiga gator och gammaldags små rödmålade trähus från åstrandens klättrar upp mot Borgbacken och domkyrkan. Runebergs nya hus, detsamma som af statsverket inlösts och nu vårdas i Borgå som en nationalegendom, ligger i den nya stadsdel, som uppvuxit nedan om gamla Borgå.

År 1853 var Runeberg som bäst i farten med Sägnerna, då han jämte Stenbäck och B.O. Lille oförmodadt kallades till ledamot i den förnyade psalmkommittén, som 1854 sammanträdde i Åbo med uppdrag att kläda den föråldrade svenska psalmboken i en tidsenligare dräkt. För Runeberg var detta uppdrag en medborgerlig plikt, som måste fyllas, hvad försakelse den än pålade honom; hans varma religiositet och vörndnad för kyrkan gjorde dock äfven denna plikt för honom till en hjärtats sak. I Åbo åtskildes man med den öfverenskommelsen, att de tre poeterna hvar på sitt håll skulle utarbета sitt förslag. Under tvenne år, medan Krimkrigets kanoner dundrade och ryska soldater voro inkvarterade i hans gård, satt Runeberg vid sitt psalmarbete med en trägenhet, som ingalunda var hans vana vid diktandet. Det drygaste arbetet medförde omarbetningen af de äldre psalmerna, men till dem har Runeberg lagt vid pass 60 egna, af hvilka väl en del återgifva mera kyrkans lära än skaldens, men flere äro diktade nr hans eget innersta. Hans varma tro på det gudomligas uppenbarelse i naturen och i ordet; hans glada förtröstan till Guds kärleksrika ledning och skydd; den innerlighet, hvarmed han fattar människans barnaförhållande till Gud: det är hvad som kännetecknar dessa klenoder i den svenska psalmdiktningen. "Min tid", skref han till v. Beskow i sitt majbref 1855, "har varit jämt delad mellan undervisningen å gymnasiet och psalmarbetet, så att dagarna liknat hvarandra som vattendroppar". Också var, när psalmkommittén åter sammanträdde i Åbo 1857, Runebergs förslag det enda, som låg färdigt till granskning. Det genomgicks nu "rad för rad och ord för ord, vägdes, klipptes, fylldes och jämkades med en sorgfällighet, som skonade hvarken person eller möda", berättar han för v. Beskow till julen samma år. Han tillägger: "En ovärderlig lycka för oss under allt tråk var, att vi alla tre voro hjärtans vänner från ungdomstiden och, fast jag själf säger det, hvarken otåliga eller fåfänga. Där af kom också att icke minsta moln af osämja kylde den sommarvarma friden under vårt arbete och att minnet af denna tid nu kan vara oss utsägligt kärt". Betydande ändringar undergick Runebergs förslag icke. "Själfvaste Stenbäck, som naturligtvis känner de frommas fordringar på det nogaste, fröjdar sig öfver vårt arbete och påstår, att ingen med fog bör kunna hafva något att klaga öfver", skrifer han från Åbo till sin hustru.

Det färdiggranskade förslaget blef enligt kommitténs beslut tryckt till kyrkans jubelfest sommaren 1857, hvarvid förlagsrätten tillerkändes Runeberg. Detta beredde hans tacksamma landsmän tillfälle att åt skalden sammanbringa en nationalgåfva under formen af en aktieteckning för inköp af förlagsrätten i fråga, hvilken teckning, under ifrig anslutning från allmänhetens sida, inbragte den för dåtiden betydande summan af 72,000 mark i nuvarande mynt; hvarje tecknare erhöll ett exemplar af psalmboken, prydt med facsimile af Runebergs handskrift till psalmen N:o 223 jämte skaldens namnteckning. Runeberg, hvars knappa lektorslön ej mera motsvarade de stigande utgifterna i hans hem, äfven om författarhonoraren begynt något ökas, hade härigenom med ens befriats från ekonomiska bekymmer och vunnit en betryggad ålderdom.

Runebergs psalmförslag blef, emot all förmodan, icke antaget, utan omarbetades i en ny kommitté af Topelius' smidigare penna, tills det i sin nuvarande form stadfästes på kyrkomötet 1886. I den finska psalmboken ha Runebergs psalmer äfven kommit till användning.

År 1857 erhöll Runeberg, i följd af de omställningar skol- och gymnasieförordningen af den 7 april 1856 medförde, några år före uppnådd emeriti ålder afsked med full pension från sin lektorstjänst vid gymnasiet och fick således friare händer för sin diktning, en glad tilldragelse som han, enligt bref till v. Beskow, firade med att göra ingenting.

"Vår Herre", yttrade Runeberg vid denna tid, "har två väggar att föra människan till sig. Den ena gör han spak genom sin aga, den andra ödmjukar han genom sin öfverväldigande godhet. För mig", tillade han, "har han valt den senare vägen".

I sammanhang härmed kan nämnas Runebergs sätt att bära världsliga utmärkelser, kallelserna till medlemskap i lärda och vittra samfund, professorstiteln (1844), ordensdekorationerna både från den egna monarken och Sveriges, hvilka med hans stigande rykte i all större mått kommo honom till del. För flärdfri att pråla med dem var han ock för flärdfri att ostentativt visa dem tillbaka, när han ej kunde på förhand afböja dem. Däremot bar han icke med samma jämnmod extra ekonomiska förmåner af statsmedel, såsom det på silfverbröllopsdagen tilldelade studieunderstödet åt de äldre sönerna hvilket han ålade dem att afsäga sig genast efter aflagda examina. Ännu mera förtröt honom teologiedoktorsvärdigheten, som Lille i all välmening skaffat honom i anledning af psalmförslaget 1857, en grad hvilken hans vetenskapliga studier ingalunda motsvarade. Han "fräste som ett strykjärn", hvar gång det ämnet vidrördes, säger hans hustru. Ännu på sin sjukbädd kunde han vid minnet häraf skaka sin friska vänstra hand och förargad utbrista: "Sakramenskadt, de veta ej huru en karl skall vara!"

Strömborg, som redan nu begynt, efter sin utnämning till lektor i Borgå, att närmare umgås i det Runebergska hemmet, omnämner den glädje, hvaraf Runeberg strålade vid denna tid, då han blott känt behof af att vara lycklig och se andra lyckliga. Han lät sina idéer som sköna fåglar i skiftande gestalter flyga omkring sig och fägnade sig af att blott se dem, utan att ens söka fånga dem. För sina gäster, som åter från när och fjärran strömmade till hans hus, var han denna snillrika, varmhjärtade, anspråkslösa värd, som räckte till för alla och aldrig tycktes tröttna, huru än nattens timmar fortskredo. Men medan studenten sålunda var upptagen, fick fänriken åter i ensamheten röka sin mossa.

Runebergs tid upptogs dessa år äfven af nya upplagor af hans tidigare verk. Öfversättningarna till de stora kulturspråken befattade han sig icke med. I själfva verket hafva endast de tyska blifvit bestående, framför allt *W. Eigenbrodts Runebergs epische Dichtungen*, 1891, hvarmed hans förnämsta verk införlifvats med världslitteraturen, utan att dock tillsvidare hafva därstädes vunnit samma beaktande som Tegnér's.

Till vederkvickelse från dagens mångahanda hade Runeberg vid tiden för psalmdiktandet begynt egna sig åt en ny art af jakt, räffångst med brockar, en vintersport hvarvid han utvecklade stor ihärdighet och stor kännedom om räfvens natur och lefnadssätt, så att jaktbytet under årens lopp räckte till både för de tjugufå skinnen hans hustrus pälskappa och som underlag till gevären på väggarna i hans arbetsrum. "Måtte han blott inte göra af med sig med de där jaktfärderna", skrifver hans hustru helt orolig. "Genom snö och issörja, kärr och sankar ängar, allt går det med samma ifver, och med hans kolossala figur och 40 år är det ej mer detsamma som förr". Detta skrefs 1846; Runeberg var nu fyllda femtio.

Omsider uppnådde äfven den senare samlingens Sägner den förras antal af 17. Material hade Runeberg ej saknat, det tillsändes honom från många håll, särskildt af gamla veteraner eller deras ättlingar. Men ämnet hade dock begynt uttömmas, och hvarför skulle Runebergs sångmö nu mera än annars upprepa sig? Det långa uppskofvet medförde en märkbar skillnad mellan de bägge samlingarna. Förmågan att uppfinna situationer är väl lika stark i hvardera, men medan i den förra sägnen är anlagd på en enklare handling och mera summarisk i framställningen, äro i den senare detaljerna rikare, karaktärsteckningen mera individualiserad, och dikterna verka med starkare dramatiska effekter. Den utveckling mot det dramatiska, som Runebergs skaldskap under dessa år genomgick, har äfven här gjort sig gällande.

Till utgifningsåret hör *Björneborgarens marsch*, som sjöngs första gången af studenterna i Kaisaniemi den första maj 1860. Den sista af Sägnerna är Landshöfdingen. Samlingens emottagande både i Finland och Sverige vittnar om huru Runebergs läsarekrets vuxit; han hade aldrig sökt publiken, men nu sökte publiken honom. Häftet trycktes hos Sederholm i Helsingfors, där det första exemplaret ficks färdigt 1860 den 13 december på aftonen; man slets därom i enskilda kretsar. Ännu sent på natten anropades förläggaren af fänrikens vänner, och när det följande morgon utan annons blef bekant, att samlingen fanns tillgänglig, blef boklådan formligen belägrad. I Sverige tala tidningarna om en "oerhörd", en "fenomenal" afsättning. Runebergs förläggare i Sverige, N.M. Lindh i Örebro, som nio år tidigare inköpt förlagsrätten till Runebergs samtliga föregående verk för 3,300 rdr, erlade för detta

lilla häfte utan tvekan 6,000 rdr, ett honorar, som dittills ej uppnåtts af någon svensk författare, undantagandes Emelie Carlén. Inom ett år utkommo i Sverige och Finland fem upplagor på vid pass 25,000 exemplar; äfven för Danmark trycktes en särskild svenskspråkig upplaga.

Allmänheten hoppades på ännu en tredje samling Sägner, och i själfva verket tyckes Runeberg haft några i tankarna, särskildt en om Montgomery. Men hans sångmö kallade honom till nya uppgifter. "Åt Fänrik Stål har jag sagt ett långt, sannolikt evigt farväl", skrifver han till v. Beskow i majbrevet 1862.

RUNEBERGS DRAMATISKA DIKTNING; HANS SJUKDOM OCH DÖD.

Mot slutet af Runebergs skaldebana inträdde en riktning mot det dramatiska, hvaraf spåren gå långt tillbaka. Redan de första åren i Borgå var Holberg hans älsklingsförfattare, och om hans intresse för Shakespeare vittnar hans uppsats af år 1842: *År Macbeth en kristlig tragedi?* När Stjernström gästade Borgå, var Runeberg en af den uppburna skådespelarens ifriga åhörare. Den tröghet, hvarmed de sista Sägnerna uppstodo, har kanske ytterst sin förklaring i skaldens håg för en ny diktart.

Knappt ledig från Sägnerna, tog Runeberg i tu med *Kan ej*, familjemålning i tre akter, ett lustspel på inhemska botten, där dock gestalterna på episkt vis blifvit alltför skarpt utpräglade för att röra sig med den lätthet, lustspelet fordrar på scenen; som läsdrama har detta täcka och graciösa stycke sin fulla verkan. *Kan ej* fullbordades 1862 och uppfördes 1863 både i Stockholm, Köpenhamn och Helsingfors; i Finland har det äfven sedermera hållit sig som repertoarpjes på Runebergsdagen.

Julen 1863 utkom KUNGARNE PÅ SALAMIS, en tragedi i fem akter, som skulle "följa efter sin idylliska system och bedja om ursäkt för hennes enkelhet", skrifver Runeberg till v. Beskow. Denna antika tragedi hade skalden påbörjat redan på 1840-talet, innan Fänrikarne trädde emellan, vid tiden efter hans transport från det latinska lektoratet till det grekiska, då läsningen af de grekiska auktorerna i skaldens fantasi återväckte antikens formsköna värld. I dess saga och historia fann han den fastare botten hans dramatiska instinkt sökte: Sofokles' "Ajas gisselbärarn" var en omedelbar föregångare till Kungarne på Salamis, hvaraf redan tre akter voro fullbordade 1845, då skalden nu, efter närmare tjugou års förlopp, återupptog till behandling detta stora ämne.

När Runeberg begynte sysselsätta sig med dramatisk diktning, yttrade han i bref till en af vännerna från Lördagssällskapet, att hans afgjorda riktning åt det episka möjligen därvid kunde leda honom på afvägar. Denna farhåga har besannats, åtminstone för dramats tre första akter, där exposén och karaktärsteckningen fått en nog mycket episk bredd och saklighet. Samtalet mellan Leokritos och Leontes, där fadren för sonen motiverar det hårda regementet, hvarmed han vill betrygga sitt efter Ajas' fall usurperade välde på Salamis, saknar dramatisk hållning, och Leontes' pliktollision, då hans erkännande af Ajasättens anspråk ställa honom i valet mellan Eurysakes och sin egen fader, är utkömpad i ynglingens bröst redan före dramats början, medan Tekmessas och sändebudens berättelser äro episka beståndsdelar utanför handlingen på scenen, låt vara efter antikt mönster. Ett starkare dramatiskt lif möter i de bägge senare tillkomna akterna, då genom Eurysakes' uppträdande på Salamis katastrofen närmar sig: vapenbytet mellan Leontes och Eurysakes, den växlande striden, Rhaistes' död, Leontes' fall för sin faders svärd, Leokritos' undergång och Eurysakes' seger, allt sammangår till en stor dramatisk verkan, som gör sig gällande äfven från scenen.

Om Kungarne på Salamis det oaktadt aldrig blifvit något spelstycke, kan detta bero äfven på annat än dramatiska brister; en hufvudorsak ligger tvifvelsutan i dess främmande, antikartade innehåll. Icke blott dramats yttre form: den sexfotade jambiska versen, språk och diktning, repliker och argumentering, äro hämtade ur det grekiska dramat; äfven karaktärsteckningen inrymmer drag af antik hårdhet och konsekvens: Eubulos, den gamle fiskaren, hvars trohet mot Ajasätten verkar med styrkan af en naturdrift; Rhaistes, härskarens gunstling, som i sitt väsen röjer intet annat än låghet: Eurysakes, hvars hämndkänsla på forngrekiskt vis går ut äfven öfver besegrade fienders lik: allt detta är drag, som stå främmande för den moderna andan.

Men därmed är Kungarne på Salamis ej blott en studie på antiken. I dessa den forngrekiska världens gestalter har Runeberg framför allt sökt och träffat det allmänt mänskliga, det för alla tider gällande. Leontes' stränga ifver för det rätta, för hvilket han offerar sitt lif, verkar som ett förebud till den stoiska filosofin; men denna lära innebar många kristna beståndsdelar. Med sitt saktmod och sin försonlighet kommer Tekmessa kristendomen ganska nära, och ännu närmare kommer Leokritos, i det skuldmedvetande, hvarmed han i undergångens stund böjer sig inför de himmelske, hvilkas uppfostrande ledning af människolifvet han bevittnat; men dessa makter—desamma som böjde Fjalar—hafva uppenbarat sig för människan så länge hon varit människa. Genom att sålunda i det antika lifvets former träffa dess bestående drag har Runeberg af detsamma gifvit i Kungarne på Salamis en bild, som hör till det yppersta den nyare diktningen frambragt. Han har ock därvid egnat en gård af tacksamhet åt den bildningsvärld, ur hvars rena och klara former hans sångmö hämtat en så väsentlig näring för

sina alster. Med sina höga tankar, sina varma känslor, sin underbara diktion är Kungarne på Salamis en svanesång, värdig denna sångmö.

Runeberg själf har kallat Kungarne på Salamis "ett dramatiskt lärospån". Att han kände sig kallad att fortgå i denna riktning är otvifvelaktigt. Han hade funnit sin art inom det historiska skådespelet, och de verk, som ur de gifna förutsättningarna kunnat utgå, hade måhända grundlagt hos oss en inhemsk dramatik. Men den Försyn, af hvars mantel han i sin diktning sökt lyfta en flik, hade här bestämt dess mål och gränser.

Samtidigt med Kungarne på Salamis utkom Wecksells "Daniel Hjort", en måhända mera utprägladt dramatisk skapelse än Runebergs. Men denna ande bröts vid samma tid i början af sin bana: den litterära epoken var avslutad. Blott Topelius' milda lyra klingade ännu genom det sociala och politiska arbetets buller.

* * * * *

Den 17 december 1863 utkom Kungarne på Salamis i bokhandeln; den 19 hade Runeberg med sin yngsta son begifvit sig ut på räffångst för att vittja sina brockar, då han träffades af det slaganfall, som fängslade honom vid sjukrummet för återstoden af hans lefnad. Slaget hade drabbat med sådan häftighet, att skalden fördes hem utan medvetande och till utseendet liflös.

Ryktet om olyckan spred sig snabbt öfver hela landet. I hufvudstaden, säger "Helsingfors Dagblad", hör man tusende gånger samma fråga: Huru är det med Runeberg? Först efter några dagar begynte en bättring inträda, men den blef aldrig fullständig. Den högra sidan förblef förlamad, så att den sjuke endast med svårighet kunde röra sig i sina rum, stödd med vänstra armen på någon af de hemmavarande sönerna, medan den högra var instucken i barmen på nattrocken. Man hade anskaffat en rullstol med vefmekanism för vänstra handen, men Runeberg älskade icke "detta slags samfärdsel med världen". Äfven talförmågan förblef störd; endast i bättre stunder talade skalden obehindradt. Fullständigare återvände själsförmögenheterna, minne och tankereda; men den poetiska kraften var förstörd: anden var bunden vid den brutna kroppen, men förmådde ej mera verka i den. Somrarna kunde den sjuke ända till och med 1868 tillbringa på Kroksnäs, men förblef därefter i staden. Mest låg han på sin bädd, hvarvid plågorna kändes mindre; ett grått, kvarterslångt skägg betäckte haka och mun.

Under dessa skaldens pröfvoår var hans maka hans outtröttliga vårdarinna i sjukdomen och sällskap i ensamheten. Hennes dag förgick under ständigt sysslande med den sjuke, hennes nätter blefvo som hans oroliga och sömnlösa, säger en af Runebergs nyare biografer. Ända till åtta timmar i dygnet kunde hon sitta som föreläserska vid hans bädd. Gripande är hennes bref kort efter den 5 februari 1865, det första år då Runebergsdagen begynte högtidlighållas i Borgå, för att efter hand blifva en nationaldag för hela landet. I anledning af festligheterna ute i staden skrifer hon: "Det skulle i sanning gjort mig godt, om jag skulle trott, att på festen en enda skulle med en vänlig tanke ett ögonblick kommit ihåg 'den store mannens' ringa stackars hustru, som alls icke, såsom andra hustrur, kan få räkna sig vara 'ett' med den hon öfver allt håller kär, men som ändå ibland icke kan betvinga en längtan att icke vara ställd så långt ifrån honom".

Fredrika Runeberg öfverlefde sin make med endast två år; hon ligger begrafven vid hans sida på Näsebacken i Borgå.

Naturlifvet, som i hälsans dagar varit Runebergs bästa vederkvickelse, spred sin trefnad ännu i hans sjukrum. Utanför dess fönster hade han låtit inrätta ett bräde, där han dagligen höll fri taffel för ortens småfåglar, medan en öfver sängen anbragt reflexionsspegel satte honom i tillfälle att från bädden betrakta dem. Strömborg berättar, huru han ännu 1875 på vintern i en på fågelbrädet utställd bur fångade en bofink, som eljes hade förgåtts i den starka kölden, och höll den i buren som gäst vintern öfver. En annan gång hade han tämt ett litet möss, som intog sina måltider dagligen framför hans säng, eller en fluga, som höll honom sällskap vid bordet. Så gladde sig skalden ännu i det sista att se lifvet trifvas under hans vård, medan han förkortade de långa timmarna i det nu så tysta skaldehemmet.

I bättre stunder tog Runeberg gärna emot besök af vänner och bekanta och skämtade gladt om gemensamma minnen eller dröjde vid anekdoter ur det förflutna; det var under dessa år Strömborg gjorde sina biografiska anteckningar, som äro en så oskattbar källa för kännedomen om Runebergs lefnad. När professor C.R Nyblom från Uppsala 1869 om sommarn besökte honom för att ombesörja den upplaga af hans samlade verk, som tills nu varit i bruk här som i Sverige, emottog han af "den lidande och i stoftet bundna skalden" detta intryck af storhet, som så mången besökare från hans hälsas dagar omtalar. I sitt förord ger den kände svenske estetikern en anslående och åskådlig bild af lifvet i Runebergs hem. "Sedan han sändt sin tack och hälsning till alla vänner å denna sidan af Östersjön", slutar skildraren, "tog jag farväl af honom med en känsla, som ej kan beskrivas. Det var en af de få gånger, jag haft den lyckan att stå inför en verkligt storartad, i alla hänseenden helgjuten

personlighet. Ett sådant möte glömmes man aldrig".

Hvad Runeberg lidit i det tysta under dessa tretton år, klagat har han icke. En af de svåra dagarna, då han uttalade sin längtan till Näsebacken, till begravningsplatsen, och hans hustru med tårfylldt öga frågade, om han så gärna ville bort härifrån, påminde han henne gladt om några rader, dem han sommarn 1828 skrivit i minnesboken i lusthuset i Pargas:

Hur ljuft att dröja, hur lätt att fara, när *Minnet* lofvar vårt namn förvara.

Efter hand nalkades slutet, krafterna aftogo, och genom sömnlösa nätter och trötta dagar skred tiden fram mot den afgörande stunden, den 6 maj 1877. Dagen för begravningen, som försiggick Borgå den 12 maj, voro Finlands städer sorgklädda, och i alla hamnar flaggade fartygen på half stång. Finlands ständer, för tillfället församlade till landtdag i Helsingfors, universitetet och skolorna, senaten, gardet och kadettkåren, korporationer och föreningar närvaro vid denna nationalhögtid för Finlands folk: ändlöst gick tåget uppför Näsebackens furuklädda sidor. Det svenska broderfolket tog med Finlands del i akten genom talrika kransar vid grafven och genom telegram till skaldens maka från Sveriges riksdag, Svenska akademien och lärda sällskap. Äfven Danmark och Norge voro vid grafven representerade. På Finlands ständers vägnar talade Snellman, på universitetets Topelius; under Pacius' ledning sjöngo studenterna med Topelius' ord:

Fjärran tid skall hans runor stafva, natt skall icke hans namn begravva, ok skall icke hans folk förslafva, seger skall ur hans aska gro.

ÄLGSKYTTARNE.

Nio sånger.

Första sången.

Aftonvarden var nyss fulländad i torpet. En lämning
Låg på det rymliga bordet ännu, kring stäfvån med kalja
Stycken af hålkaksbröd och i koppar potäter och mujkor.
Stugan var väl uppeldad och varm; från härden vid ugnen
Spred en sprakande glöd den behagliga hettan och fyllde
Taket med skyar af rök, att pärtorne knappast och slädan
Kunde på sparrarme ses, där lagde de voro att torkas.
Röken höll sig i höjden likväl, och under dess mörker
Blossade pärtor i mängd och belyste det landtliga folkets
Aftonbefattningar än, värdinnan, den driftiga Anna,
Hvilken för sig och sin ärade man uppbäddade sängen,
Dottren, som sköljde förnöjd vid muren den sotiga grytan,
Gnolande runor i lugn, och sonen, den raske, som flitigt
Öste åt fålarnes par, där de stampande stodo vid dörren,
Hackelse, blandad med mjöl, i den väl hopfogade hoen.

Värden och herregårdstorpens själf, den förståndige Petrus,
Stod från bänken opp, där han sutit i slumrande dvala,
Gäspade länge, strök ur pannan det yfviga håret,
Sträckte mot taket armarna högt och blåste omsider
Makligt ur tröttad kropp den tungt insmygande sömnen.
Gärna han lagt sig i ro, då han dagen igenom arbetat,
Vadat i skogarnas snö och släpat stockar till herrgåln,
Hade ej herr kommissarien själf bedt alla af gårdens
Underlydande män den följande morgonen tidigt
Samlas hos honom för älgarnes skull, som man skådat i nejden.

Nu, i bekymmer att rusta sig ut till den stundande jakten,
Måste han, trött som han var, fördrifva den älskade sömnen.
Väggkostsäckerna hängde där tom och förbilde att fyllas,
Och hans förträffliga bössa, som sällan klickade annars,
Ville för skottet sist ej elda, ty flintan var trubbig.
Först från dess trädknapp tog han försiktigt bössan och afdrog
Själsskinnsfodret, som skyddade lås och pipa för väta.

Glad i sitt sinne besåg han den nyss svartmålade stocken,
Medan ur lådan däri en hvassare flinta han framtog;
Men till sin hustru talte tillika den ärlige Petrus:
"Anna, i afton ännu är det bäst, att du fyller min matsäck,
Så att den mättar en man, som en dag vill dröja i skogen.
Skaffa i ordning i kväll, om du ej vill störas i morgon;
Sömnlös sängkamrat är försummadt arbete ständigt."

Men hon svarade nu, den driftiga Anna, förtrytsam:
"Aldrig ser jag ett slut på din häftiga längtan till skogen.
Är du en björn till sinne och håg, förståndige Petrus,
Lysten beständigt på rof och önskande jakter och vildbråd?
Se, förståndige vän, ej mäktar du trifvas i stugan;
Visst som en brännande glöd för din fot är det fredliga golvet;
Men att syssla i skogar och kärr onödigt och ständigt,
Sådant är ditt. Nu måste du dock slå jakten ur hågen.
Kommer min bror, som han loft, och besöker oss, länge förväntad,
Lämnande gård och barn, dem moderlöse han äger,
Passar det då, att jag här, med den galande tuppen som husvärd,
Sitter allena och söker att roa den älskade gästen?
Väl det ägnade dig att hemma förblifva och motta
Honom och växla förtroliga ord som svåger med svåger."

"Icke dock så", genmälte den välförståndige Petrus,
"Icke dock så, ordkunniga mor; hvad min herre befallt mig,
Måste jag lyda, om än det ej glädde mitt sinne som jakten.
Men om han kommer i morgon, din bror, den raske Mattias,
Väl, undfägna du då med vänliga håfvor den käre,
Så att han sitter i stugan förnöjd, tills jag hinner tillbaka."

Honom svarade åter den mångordkunniga Anna:
"Såge jag stundom en vinst af ditt stora besvär och din möda,
Mindre ville jag då på din oförtrutenhet undra;
Men då du gick välaktade herr kommissarien till handa
Dagen igenom och sköt de flesta och yppersta älgar,
Kom du tillbaka om aftonen glad, ifall du en hud blott
Mer än kamraterna fick, då han tog det mesta, din herre."

Leende svarade åter den välförståndige Petrus:
"Hå hå, kunniga Anna, betänk, att min herre allena
Vill ansvara för oss, om befallningsman för oss till tinget.
Noga besinne du, mor, att älgarne borde besparas
Endast för kungens gevär, om han nå'n gång reser i landet."

Tiga förmådde dock icke den mångordkunniga Anna,
Utan hon jämnade sängen och log och talte och sade:
"Litet kostar en plikt, som aldrig fordras och kräfves;
Såg du väl någonsin förr bland oss, att en herre blef tingstämd?
Bringa blott själf en knippe med fisk eller fågel till fogden,
Se, om han stämmer dig då! 'Välkommen, granne, välkommen',
Ropar den ärade frun, ren innan du stigit på trappan,
Leder dig in och hviskar sin man i örat, och vänligt
Räcker han genast sin hand och frågar: 'Hvad har du att säga?'
Stor konst vore det ej att själf ansvara, ty snaror
Har du i skogarna nog och skjuter en orre som oftast.
Men det må vara; den rike befaller, den fattige lyder."

Så hon sade, och knappt hon talat till ända, då bjällror

Hördes från vägen invid. Man lyssnade hastigt och uppsteg,
Sköt gluggluckan tillbaka och tittade ut; men i blinken
Stod en främmande man med frustande fåle på gården.
Gästen från Kuru kände man snart, den raske Mattias,
Annas älskade bror, som ej oväntad var anländ.

Raggig som björnen trädde han in i den ångande stugan,
Nickade glad vid dörren och slog med den yfviga mössan
Snön från sin fårskinnspåls och från fötternas ludna beklädning.
Värd och värdinna och dotter och son välkomnade honom
Alla med hand och med famn, och de spädare barnen på muren,
Tittande sotiga fram, nedklängde med skri, att af gästen
Få sig en kringla enhvar och en mjuk ostskifva till välkomst.

Sedan man hälsat, manade Anna sin ärade broder
Genast att sätta sig ned och viste den yppersta platsen
Högst vid bordet, där bänk med bänk i vinkel förenas.
Denne satte sig där, påtände sin mässingsbeslagna
Pipa och rökte tobak, som han själf planterat och skurit,
Medan med nöje han svarte sin syster, som frågade mycket
Så om hans blomstrande barn som hans bördiga hemman i Kuru.

Petrus, den välförståndige, gick och löste ur redet
Fålen, som stampande stod fastbunden med tygel på gården.
Ränkerna tog han på armen och bjällerkransen och lokan
Och inledde med bång den modige hästen i stugan.

Länge dröjde dock icke den kunniga Anna vid ord blott,
Utan hon lämnade männerna fritt att tala i växling,
Medan hon gick att bereda sin bror en smakelig kvällsvard,
Kistan läste hon opp, den beslagna, som lyste i stugvrån,
Målad med eldröd grund och med mörkare blommor beskuggad,
Framtog brännvinsflaskan och glaspokalen med trädfot,
Dukade, bröt det mjukaste bröd från spettet och frambar
Ordnade stycken däraf; men ur boden hämtade dottren
Smör och dricka och kött till glad välfägnad för fränden.
Så bestyrdes hans mål i en hast, ty den kloka värdinnan
Hade på förhand ren anrättningen lagt i beredskap,
Så för att fagna sin bror som att visa de håfvor, hon ägde.
Denne tömde pokalen och åt med förnöjelse kosten.

Men hon glömde ej heller, den kunniga Anna, att åter
Taga sitt samtal opp på det ställe, där nyss hon det lämnat,
Och hon talade snart till den raske Mattias från Kuru:
"Visst må jag kalla det svårt för en man att sköta allena
Ej blott yttre bestyr, men på en gång sysslorna inne,
Mest dock ifall hans hus är som ditt förmöget och vidsträckt.
Ser man ej mången gång, hur äfven den frodige hästen
Tröttnar i backen, då ensam han drar det betydliga lasset?
Men där föraren går vid fimmelstången och hjälper,
Manande mycket med vänliga ord, där komma de båda
Lättare fram; och så är bekymret mindre för mannen,
När af en trogen hustru han följs, som delar hans möda."

Henne svarade åter den raske Mattias från Kuru:
"Undra då ej, att så sällan jag får kringflacka och resa.
Se, så är det med mig, och så är jag stadd på mitt hemman,
Likasom gäddan stängs i den rumrikt gillrade katsan:
Hvart hon förfogar sig, långtande ut, från ett hörn till ett annat,
Sätta sig hinder emot, och förgäfves bryter hon böljan.
Ägor och skog har jag skött i min tid, som det ägnar en bonde,
Värd har jag varit, och nu skall jag vara värdinna tillika.
Knappt ett år har förgått, sen min hustru, den goda, förlät mig;
Tyngre det varit mig dock än alla de andra tillhopa.
Gick jag att plöja, gick jag att sköta min viktiga kornsådd,
Eller om sedan jag bjöds af årets växlande tider

Bärja mitt frodiga hö och skörda den gulnade rågen,
Rådde där pigor och barn oeftersedda i stugan;
Dröjde jag åter inne en stund, snart flyktade fliten
Då från åker och äng, och den opåmanade drängen
Satt, med armarne lagde i kors, i behagelig hvila.
Men hvad som tryckte mig tyngst, var barnen, det äldre, som ständigt
Ropte sin mor, och det yngre, som grät vid det främmande bröstet."

Honom svarade rörd den mångordkunniga Anna:
"Ovis kallar jag dig, om du så förnöter i ängslan
Lifvets raskaste år, då du än kan njuta och fröjdas.
Därför välje du snart en förståndig hustru, som trogen
Vårdar ditt hus och förnöjer dig dag och natt med sitt sällskap,
Såsom jag menar, du snart skall finna en flicka benägen."

Men allt medan han åt, genmälte den raske Mattias:
"Så har jag tyckt, förståndiga mor, men med tvekan och oro
Såg jag bland kvinnornas mängd och fann än icke den rätta.
Ofta tänkte jag så: Skall jag välja en ung eller äldre?
Allvarsammare kunde dig väl den mognare vara.
Ty hvart hvälfvande år omfjättrar det häftiga lynnet,
Likasom spindeln spinner den kufvande tråden om flugan;
Men ej gäfve hon mig, hvad den yngre förmådde att gifva,
Kindernas fågring och kärlekens fröjd, som den kraftiga mannen
Eftersträfvar likväl som kvinnans yppersta hemgift.
Åter räds jag att, seende blott på mig själf och mitt nöje,
Taga en ung, som, flyktig och yr, vårdslösade barnen,
Eller ock, sedan hon själf födt blomstrande söner till världen,
Blefve ett gissel för dem, som ej legat dess hjärta så nära.
Därför dröjer jag än och med fruktan blickar mot valet."

"Hej dock", sade i hast den kunniga Anna, "beständigt
Faller det männerna kärt att eftersinna och rådslå.
Innan de företaga en sak, skall det tänkas och tänkas
Med och mot; så skrämmas de lätt af diktade faror,
Ofta dröjande så, tills det nyttiga går dem ur händren.
Icke är allt ostadigt, som ej är stadgadt af åren;
Icke är stadigt allt, som länge af varandet glädt sig.
Mångfald föder i jordiska ting den rika naturen,
Mångfald föder hon ock i människolynnen och tankar.
Ser man dock lätt, hur hon står på sin strand, vårplantan, och knoppas,
Fredlig, rotad och lugn, då den hundraåriga bäcken
Störtar i yra förbi och nejderna fyller med buller.
Tag en flicka, Mattias, och tag den jag bjuder dig genast!
Ser du på ungdom, nog, hon är adertonårig, min broder,
Ser du på kroppens runda behag och den fylliga kindens,
Får du väl länge söka en stoltare flicka än denna.
Men om på lynnet du ser, är hon fromsint, stilla och böjlig,
Lärd af sin barndoms nöd att tacksamt skatta det goda.
Nu framlefver hon lyckliga dar på den ståtliga herrgåln,
Piga bland pigornas mängd, men aktad af alla som ypperst.
Henne förtror herrskapet de prunkande väfvarnas skötsel,
Henne bestyret om mat och källarens nycklar och bodens,
Och snart kunde du tro, att hon fostrats där som en dotter."

Men nu föll han i talet, den välförståndige Petrus,
Lysten att föra det ut, som hans kunniga hustru begynte:
"Hedda menar du visst, Zakarias' dotter, med lätthet
Känner jag Hedda igen i det välförtjänta berömmet.
Har hon dock vuxit opp ur sin barndoms mödor och sorger,
Liksom den goda kärnan, om än i svagare jordmån,
Kraftfullt vecklar sig ut och blir en lofvande planta.
Ingen passar som hon för den raske Mattias, och säkert
Skulle den ärlige snart, om han henne blott finge för ögat,
Börja på vigselring och förlofning tänka och skynda."

Ty så är hon i sanning för männernas flyktiga blickar
Som för trastarnas tropp den bärrikt lockande rönnen;
Ystert svärma nu dessa och sväfva på luftiga vingar,
Tills de i farten i hast bli varse det rodnande trädet;
Genast skratta de högt af glädje och skynda begärligt
Alla i täflande flykt till de yppiga klasarnas skatter;
Sedan hänga de vid och tåla väl buller och käppkast,
Innan de fly, då man lysten på bär vill jaga dem unnan.
Därför ber jag ock den, som är värd det goda, att genast
Ställa hos henne sig in, att ej andra må hinna i förväg;
Därför skynde du snart, värderade svåger, till herrgåln."

Honom svarade så den raske Mattias från Kuru:
"Roligt vore att se den mycket beprisade flickan,
Funne en förevändning jag blott för det käcka besöket,
Ty att för friare strax misstänkas behagar mig icke."

Men då log han behagligt, den välförståndige Petrus,
Glad af sitt goda förslag, och han talade åter och sade:
"Därtill att finna ett råd är lätt, ty, i sanning, din önskan
Passar till ställningen nu som osten till krusade formen.
Tidigt i morgon går jag på älgjakt, såsom min herre
Bedt och befallt; då följer du raskt, med min bössa beväpnad,
Och så hinna vi snart till den välbemedlade herrgåln.
Men då i stugan du trädt och de öfriga skyttarna samlas,
Spanar du tigande opp med din blick den förståndiga Hedda.
Lätt på de rodnande kindernas glans och den dråpliga växten
Känner du henne igen, om hon sute bland hundrade pigor.
Om hon behagar dig då, det jag tror du skall finna besannadt,
Kan du ock växla ett skämt eller språka förtroligt med flickan.
Sedan betänke du väl, så länge vi dröja på jakten,
Hur hon till nöjes dig var och om henne du önskar till hustru;
Sist, om det faller dig kärt, skall jag åter blifva din talman."

Men han beprisade nu, Mattias, förslaget och uppsteg
Just i detsamma, mätt af den goda förplägningens skänker,
Och med ett famntag tackade han sin svåger och syster.
Öfvermåttan förnöjdes också den förståndiga Anna,
När hon förmärkte sitt vänliga råd af männerna gilladt,
Och hon dröjde ej mer att för bägge bereda en väggkost.
Men då hon packat en närande mat i väskan af näfver,
Hängde hon åter den tung på den hålliga knappen i väggen
Och gick sedan åstad att bädda ett läger åt brodren.
Halmen skakades opp i den rymliga sängen, behändigt
Bredde hon lakan därpå och hufvudkudden af fjäder,
Medan den blomstrande dottren med ståt inbragte till täcke
Ryan, som fordom blef väfd för de fromma föräldrarnes brudsäng.
Anna, förståndiga mor, väl hade du mycket förändrats,
Sedan du bröllopsnattens behag invigde och ryan,
Kinden var rynkig nu och de smidiga formerna fetnat;
Men densamma i prakt var än din rya med samma
Röda och hvita och svarta och blåa fasoner i ullen;
Denna tjänade nu din bror till ett prunkande täcke.

Men när allt var beredt och enhvar åstundade hvila,
Släckte de pärtornas flammande bloss och förtrodde de trötta
Lemmar åt nattens söfvande hand att förfriskas och styrkas.

Andra sången.

Ren aftynade syrsornas sång på den sotiga muren,
Glöden förkollnade ren, och i vrån på sin vanliga pinne
Gol nattvakande tuppen, bebådande morgonens ankomst.

Knappast skulle ändå den förståndige Petrus ur dvalan
Vaknat, trött som han var af de förra dagarnas mödor,
Hade tillika en stormande träta på muren ej uppstått,
Hvilken med buller och brak tillväxte i nattliga mörkret.
Ty där låg han behagligt, den aktade tiggaren Aron,
Närmare ugnen och njöt den ångande hettan allena,
Medan en annan af männernas tropp, inhysingen Pavo,
Låg vid hans sida och kände ej nog af en älskelig värma
Grannen ville med våld den ärlige Aron från stället
Tvinga och hvälfde sig opp på hans andra sida behändigt,
Trängande på som en kil; men förgrymmad reste sig Aron,
Famlade, fattade tag och slängde den stretande Pavo,
Lätt som en stampsäck, ned från den sotiga muren i golfvet.
Genast vaknade Petrus, af bullret förvirrad och uppskrämd.
Men med klagande röst tog Pavo till ordet och sade:
"Lyssna dock, Petrus, och se, hvad tiggaren gjort med den bättre,
Kastat från muren mig ned, halsbrytande, stolt i sin vrede,
Liksom han vore en kung och ej lefde af människors nåd blott."

Honom svarade strax den ärlige tiggaren Aron:
"Ville du tränga mig bort och ej unna den grånade gubben
Värma sin sida vid ugnen, som dock har värma för alla,
Måste du skylla dig själf, om ock nacken du brutit i fallet!"

Men när den ärlige Petrus förnam, hvad männernas tvist var,
Log han af hjärtat och nämnde vid namn inhysingen Pavo:
"Pavo, min vän, det är bäst att ej neka en annan, hvad rätt är;
Äfven med tiggarn är Gud och beskyddar hans hvila på muren."
Sade, men tigande kröp inhysingen Pavo i ugnen,
Där han i blinken på bädden af sten, kringångad af hetta,
Somnade ljufligt och glömde sitt fall i behagelig hvila.

Men ej tänkte han mer, den förståndige Petrus, på sömnen,
Utan han steg ur bädden och gick att väcka Mattias.
Sängen nådde han snart och lade sin hand på sin svågers
Skuldra och hviskade sen i hans öra de manande orden:
"Morgon i händerna ren! Upp, sof ej längre, Mattias!
Önskar du följa oss åt på den lofvande jakten och skåda
Hedda i dag, som du ville i går, må vi skynda till herrgåln."
Sade; ur hvilans spratt den raske Mattias, och redan
Satt han i sängen rak; men den välförståndige Petrus
Gick att bestyra om eld och sökte väl länge i härden,
Innan där djupt på botten han fann det glödande kolet.
Skickligt tog han det opp, med två pärtstumpar till eldtång,
Förde det nära sin mun och blåste med vidgade kinder
Häftigt därpå: en kväfvande rök omhvärfde hans anlet,
Ömsom skådad i ljus och ömsom höljdt i en mörk natt.

Snart dock väcktes en låga, och pärtan flammade genast,
Stugan var upplyst nu, ur dvalan vaknade hönsen,
Katten på hällen sträckte sig styf, tätt skakande hufvet,
Och sin gömma i språng uppsökte den skrämde kaninen.
Skyndsamt började sen den förståndige Petrus att klä sig,
Drog med förnöjelse på de beprövade, hålliga, gråa
Vallmanskläder, som skylde mot köld hans fylliga lemmar,
Passade fötterna sen i värmande strumpor af svart ull,
Skodde sig snabbt, steg opp, tog fårskinnspälsen af väggen,
Svepte sig välansenlig i den och spände kring medjan
Läderbältet, prunkande grant med sitt häkte af mässing.
Sådan stod han beredd att gå till den ståtliga herrgåln.
Äfven Mattias kom ur sin vrå, munderad och färdig,
Klädd från hufvud till fot, som han ärnade tåga på jakten;
Endast sin ståtliga päls af tolf mjuktgarfvade fårskinn,
Kostliga, tyngda af ull, som en lofvande fåle i värde,
Bar han ej tillspänd än, men han hvälfde den makligt omkring sig.

Nu, då de voro i skick och väl utrustade båda,
Tog den ärlige Petrus på väldiga skuldror sin matsäck,
Hängde sin bössa på nacken och gaf Mattias ett gammalt,
Svenskt, mångpröfvadt gevär och talade vänligt och sade:
"Här är klenoden! En gång må den tagas af knappen för din skull.
Själ den begagna nändes jag ej; på den sotiga väggen,
Dyr och värderad, den hängt, som den lämnades där af min fader."
Sade; men leende tog Mattias och hängde på axeln
Remförsedda geväret och tryckte sin mössa på hufvet,
Villig att vandra åstad till jägarens värf och till älskarns.
Morgonsupen förglömde dock nu den förståndige Petrus
Hvarken att taga sig själf eller bjuda sin ärade svåger,
Utan de söpo med lust och togo sig värma på färden.

Men då de kommo på gården och sågo den klarnade himlen,
Fullt med stjärnor beströdd, och hörde den tindrande drifvan
Knarra för fötternas steg och knutarna braka för kölden,
Medan på hvar sitt par lättlöpande skidor de stege,
Gladdes Petrus i hjärta och själ och talte och sade:
"Nu, kamrat, för en dag som denna betalar man pengar.
Kosteligt, trodde dock knappt, att den fuktiga vinden från östern
Skulle sig vända så snart, då den kom med blida i aftse.
Lätt skall det bli att jaga i dag; den glattade skidan
Löper som stålet på is, och ägarne hindras af skaran;
Dröjom ej, följ! Längs ängarna går genvägen till herrgåln."
Sade och skyndade fram och hann den stupande backen,
Som från hans ladgård sluttade brant mot ängen där nedan,
Honom följde Mattias, och båda begåfvo sig utför,
Snabba som skuggor af moln, dem stormarna jaga på fästet.

Men då de slätten nått, framlupo de saktare båda,
Utan att hindras af gården, ty snö betäckte dem alla,
Och då ordade snart den raske Mattias betänkligt:
"Glad jag, följer dig nu, ty af jakten väntar jag nöje,
Väntar mig nöje också af att se den beprisade Hedda;
Fråga måste jag dock, förståndige Petrus, på förhand:
Räknas ej farligt här att bryta förbudet om älgjakt,
Blir väl din herre belåten med mig, kanhända han hellre
Brukar sitt eget folk, än tager en främmande med sig?"

Leende talade åter den ärlige torparen Petrus:
"Hej! Ej falla i dag väl de första älgar i socknen;
Trygge vi jaga dem här, om ock kulorna yrde kring tingsgåln.
Frukta ej heller att bli med förakt mottagen af herren;
Åtta torpare äro vi väl, jordbrukare alla,
Hvilka med möda och svett uppodla hans bördiga ägor,
Dock berömmas blott tvenne af dem som kunniga skyttar:
Petrus på Tjäderkulla, därnäst Zakarias på Hjerpvik.
Först står Petrus, förty Zakarias, den ärlige gubben,
Flammar som brinnande eld, hvar gång han fattar i bössan,
Färdig att rikta en kula mot skyn, om det gäller, i hettan.
Flere behöfvas vi där, som förstå handtera gevären.
Så att från skilda håll vi må kunna med kulor emotta
Älgarne, medan med rop skidlöparne drifva dem framåt.
Därför lite du på, att du blir välkommen på herrgåln,
Både som svåger till mig och som en bösskunnig och känd man."

Så han sade, och nöjd tog åter Mattias till ordet:
"Se, på en okänd ort är man ögonmärke för alla;
Hvaren, sådan är människors sed, vill spana den svaga
Sidan hos främlingen opp och i tysthet gäcka hans felsteg.
Om i mitt hem jag förgår mig en gång, så räknar dock ingen
Grant därpå, ty man vet, att jag gör det en annan gång bättre;
Här blott så, som jag visar mig först, är jag ärad och ansedd;
Säg därför också, hur säkert det gamla geväret

Kastar en kula i mål? Jag är rädd att af mycken förtröstan
Skjuta på håll och bomma och bli åtlöje för andra."

Men då teg han ej mer, den välförståndige Petrus,
Utan han höjde sin stämman till skryt och talte och sade:
"Älgen träffar du, broder, så länge med ögat du ser den.
Skjuter du, måste han dö, om geväret ej blifvit sig olikt;
Flere berömdare skott än ett slikt man gjorde med detta.
Under kriget det hände en gång, att Johannes, min farbror,
Hvilken som tapper korpral då bar det för land och för konung,
Följde en dyr transport med hundrade käcka kamrater.
Men där svärmade ofta fientliga skaror i nejden,
Färden var farlig och svår, och den ädelborne kaptenen
Måste med mycket mod och med mycken försiktighet framgå.
Nu, då de rastat en stund i en by, uppbröto de mangrant
Åter och tågade af, och bönderne gingo försagde
Nära sin fora enhvar och drefvo med fruktan i hjärtat,
Endast med skakade tyglar, de tungt framsläpande spannen!
Så uppnådde de sakta den åldriga skogen af furu.
Nu undflydde det ej den stridserfarne kaptenen,
Att där kunde i skygd af de väldiga tallarne döljas
Månget fientligt försåt, men mest i de kvarnar, som socknen
Tätt till hvarandra byggt vid den forsande bäcken, som flöt där.
Därför befallte han käckt manskapet att hålla sig redo,
Medan han själf gick åter och fram och såg med ett långsynt
Glas längs vägen och ville försöka att möta bland träden
Någon fientelig blick, som skytten bland granarna spejar,
När han i gryningens stund hör tjädern knäppa och listigt
Än framspringer ett steg, än håller sig stilla och lyssnar.
Så kringspanade äfven den ädelborne kaptenen,
Medan de nalkades skogen, dess djup till höger och vänster.
Sådan gick han förbi den tappre korpralen Johannes.
Denne höll ej förgäfvades sitt skarpa öga på nejden,
Ty på en kvistrik gran, som höjde sig ofvanom bäcken,
Viste han snart och talade så till den ädle kaptenen:
'Ser jag ej liksom ett skimmer af guld i den barriga toppen?
Skåda dock dit, jag tror, att en spejare sitter fördold där!'
Orden följde på stund den ädle kaptenen och vände
Glaset och blickade dit och talte med manande stämman:
'Rätt! På hans dräkt är fienden röjd, men finns för en sup här
Ingen, bussar, bland er, som kastar en kula i fågeln?'
Sade; men alla de hörde hans ord med förvåning och undran,
Alla sågo i mark och mumlade sakta i tändren,
Och så bviskade en och en ann' sin granne i örat
'Ville väl hellre lofva att månen skjuta i pannan;
Är han ock längre borta, så får man dock sikte på honom.'
Men där trädde han fram och spände sin hane betänkligt,
Rynkande ögonabryn och styfva mustascher, min farbror.
Han af alla var den, som vågade göra försöket,
Viss på sin konst och sitt goda gevär och sitt öfvade öga.
Vinkande bad han i hast kaptenen att låta sitt manskap
Tåga i ostörd gång, att ej spejaren såge försåtet,
Medan han själf, nedhukande, kröp till ett gärde vid vägen.
Troppen tågade fram, och man hade ej funnit i mängden
Någon, som vände sin blick åt ett annat håll än hans granne;
Ty som stjärnorna se på den bördiga jorden, de sågo
Alla, den ena såväl som den andra, på granen allenast.
Väntan, tvifvel och hopp och halft förbitet ett löje
Bodde på allas anleten då, och en växande hviskning
Spriddes med sorl från mun och till mun, tills det ädla gevärets
Hane gaf eld, och det knallade af, och den listiga spejarn
Damp som en fiskörn ned i den svalluppkastande bäcken.
Detta det yppersta skott, som göras kunde, berömdes
Länge i hela armén, och geväret var vida beryktadt."
Så fullföljde och slöt sin trogna berättelse Petrus.

Men af begärelse snärd att vidare höra och fråga,
Vände Mattias sin blick mot svågern och sade förbindligt:
"Slutar ej än, jag brinner af lust att veta förloppet,
Huru i skogen det gick, hur det var med försåtet, på hvad sätt
Männerna redde sig ut, men mest hur det ädla geväret
Kom att stanna hos dig, sen det tjänat fäderneslandet.
Mycket förnöjde mig nyss din berättelse; gladt är att höra
Fädernas bragder och lof, hur de lefvat berömligt och handlat,
Mest dock ifall den kloke, som känner och ärar dem, talar.
Därför skynda, min vän; ren mellan de snöiga träden
Skåda vi skenet af tindrande ljus från stugan på herrgåln."

Villigt begynte igen den förståndige Petrus att orda:
"Nu; då man säkert såg, att fiender funnos i skogen,
Gjorde den ädle kaptenen sin halt och höll för sitt manskap
Kraftigt ett tal, förmanande dem att ej svika i striden.
Modigt bröto de in i den djupa skogen, och hastigt
Blefvo de tagna emot af kulor och blänkande sablar.
Ingen vek; där bröto med lugn soldaterna först fram,
Bönderna följde och ropade högt och värjde sig vrede;
Så de slog sig sist med möda igenom och kommo
Fram till ställe och ort, men många de lämnade efter,
Träffade svårt af fientliga skott, och många de förde
Sårade med, bland dem den tappre korpralen Johannes,
Som, då han åtta gånger geväret laddat och åtta
Bussar förgjort, sist träffades själf af en kula i benet
Och af en redlig vän blef bragt på en kärra och räddad.
Där i sin jämmer glömde han ej det kära geväret;
Utan att fälla en tår och utan att klaga sin smärta
Höll han det än i sin hand, då till högkvarteret de hunno.
Men då befallning han fick att lämna munderingen från sig,
Räckte han sabeln lugn, och lugn bajonetten och taskan,
Endast geväret behöll han en stund och skyldrade sakta:
Sedan gaf han det bort och gömde sitt anlet, i tysthet
Brusten i gråt; det märkte likväl den ädle kaptenen.
Rörd i sin själ gick denne och bad generalen förkunna
Gamla geväret som lön åt den tappre korpralen Johannes.
Bifall fick han på bönen och kom med geväret tillbaka.
Sakta smällde han då den tappre på axeln och sade:
'Kunde jag, käcke kamrat, ock återställa dig benet,
Lika så visst som ditt goda gevär: här, tag det tillbaka,
Ag det till minne af land och af kung, som du trogen har tjänat!'
Men som en gammal far, som sutit vid ugnen och väntat,
Hjärtligt hälsar sin son, då han återkommer från staden,
Länge fördröjd af bestyr och af dåligt före på vägen,
Så förnöjdes ock du i din själ, min aktade farbror,
När ur kaptenens ärade hand du geväret emottog.
Men som den friske det följt, så följde det äfven den halte
Hela hans lefnad igenom, och kom, när han dog i vår stuga,
Först till min far och från honom till mig, då han lämnade världen."

Så med förtroliga ord förkortade svågrarne vägen,
Och ren hunno de fram till den rikt bemedlade herrgåln.
Men då de trädde där in igenom det öppnade ledet,
Mötte dem hundarne först, den modige Jäger och Backus,
Öfvade båda att skälla på vildt och vakta vid boden.
Strax med ett vredgadit skall mot den raske Mattias de sprungo,
Djärfve och färdige snart att bita den främmande skytten,
Hade ej Petrus i hast tilltalt dem och hotat med käppen;
Men då de hörde hans röst och sågo hans lyftade skidkäpp,
Tego de stilla och kröpo, med smidigt viftande svansar,
Ödmjukt nära hans knän och smekte den gamle bekante.

Bullret nådde likväl välaktade herr kommissarien,
Där han i salen satt, omgifven af bössor och skjuttyg.

Genast begaf han sig ut, att se hvad vore å färde,
Lockade hundarne först, steg sedan på trappan, blef varse
Skyttarne där, omgifne af natt, och talte och sade:
"Hvem? Hvidan ären I? Sägen det snart, att jag måtte förnimma,
Om I af gårdens män eller vandrande främlingar ären?"

Mössan tog i sin hand den förståndige Petrus och sade:
"Jag, välaktade herre, det är, som på eder befallning
Kommer för jakten beredd, min svåger Mattias från Kuru
Hämtar jag med; bösskunnig är han och med bössa beväpnad."

Genast svarade glad välaktade herr kommissarien:
"Godt, att du kommit, min vän, och att äfven din svåger du medfört,
Flere behöfvas vi här, som förstå handtera gevären.
Vandren till stugan och vänten mig där, om en stund är jag färdig."
Sade och vände sig om och gick tillbaka i salen.

Tredje sången.

Men till den välupplysta och välupptimrade stugan
Gingo de modige skyttarne då, som befallde de voro.
Skidorna ställde de först mot väggen och stötte i drifvan
Käpparne ned, snön stampade de från föttrén i farstun,
Sedan trädde de in igenom den knarrande dörren.
Glade sågo de där vid skenet af flammande pärtbloss
Sju välrustade torpare ren kring bordet i samkväm,
Medan i hvar sin vrå tyst gnolande pigor behändigt
Trampade surrande rockar och rullorna fyllde med blårgarn.

Sedan man hälsat hvarann och båda de tagit sig bänkrum,
Började snart, bland tigande tyst, den raske Mattias
Sända ett spanande öga omkring, uppsökande Hedda.
Lätt på de rodnande kindernas glans och den yppiga växten
Kände han henne igen bland många, som Petrus förutsagt,
Och han förnöjde sitt sinne, betraktande henne med undran.

Tystnaden bröt omsider likväl Zakarias på Hjerpvik,
Där vid bordet han satt välvördig, gammal och grånad;
"Nu", så sade han, gäller det prof, värderade männer,
Hvem, sen den raske Mattias är här, den yppersta skytt blir,
Om välaktade herrn, om den välförståndige Petrus
Eller ock jag må besegra den prisade gästen från Kuru.
Annat menar dock den, som vet, att förträffliga skyttar
Fostras ej färre än män i det fågelrika kapellet."

Honom svarade åter den raske Mattias från Kuru:
"Nej, Zakarias, tala ej slikt och rikta ej allas
Blickar på mig, om jag sen ej mäktar att döda en enda.
Väl bo skyttar i Kuru, det fågelrika kapellet,
Kunnige, som du det sagt, men om jag bland dessa må räknas,
Lämnom åt gärningen slikt att bestyrka eller att neka."
Sade, och alla längtade ut att försöka sin lycka.

Men där lågo på halm, i en vrå vid den sotiga muren,
Tyste och obemärkte, en hop långskäggige bröder,
Vandrande handelsmän från det varurika Archangel,
Hvilka med möda och svett, att vinna det lockande guldets,
Tåga från by till by och på ränselbetungade skuldror
Bära ett glitterkram, som är kärt för den treflige landtbon.
Trötte de hvilade nu i en vrå vid den sotiga muren,
Nära sin ränsel enhvar, ty om kvällen de kommit från Kuru,
Där hos den raske Mattias de nyss som tillföre rastat.
Desse hörde hans röst, då han talte för alla i stugan,
Kände den genast igen i sömnen och sprungo ur bädden,

Glade att träffa på främmande ort sin redlige gästvän.
Stojande kommo de nu och slöto hans händer i sina,
Hvaren hade ett ord att säga, och hundrade öron
Skulle med möda förmått uppfånga de flyktiga ljuden;
Ty som gnistor spraka från katten beständigt och tallöst,
När han på gummans knän af vänliga händer bestrykes,
Så framsprittade orden ur skäggomsväfvade läppar.

Men så talade väl den ena och andra ibland dem:
"O, hur fägnar det oss att träffa den raske Mattias!
Ingen bemötte oss bättre än han, ty kommo vi trötte
In i hans stuga närhelst, då måste beständigt en kärfve
Halm inhämtas för oss, och en kraftigt värmande mjölgröt
Bjöds väl ibland, då vi köpte hans ikornsrygggar och mårdskind.
Sådant är kärt för alla, men mest för den tröttade vandrarn.
Hjärtligt är han vår vän, den raske Mattias, ty ständigt
Handlar han redligt med oss, som i går, då vi köpte hans björnhud
Kostligt, hur väl och hur snart vi fingo den åter försåld här.
Ty den var ej af mal försåtligt stungen, ej heller
Bar den en färgad svärta, som snart förblekes af åldern;
Därför förnöjde den ock välaktade herr kommissarien."

Så de sade och mycket, som, öfverröstadt af detta,
Flydde som rök och fann ej ett villigt lyssnande öra,
Tills att, af alla främst, den brunskäggyfvige Ontrus
Gick till sin ränsel, snörde den opp och tog med förnöjsam
Min, att de glimmande tändren emellan mustascherna syntes,
Leende fram därur den med omsorg korkade flaskan,
Där en smakelig rom han plögade spara på färder.
Vinkande drack han och bjöd åt Mattias den härliga drycken.

Men när hvar i sin vrå de spinnande pigorna sågo
Silkesdukarnas glimmande sken i den öppnade ränseln,
Sprungo de opp nyfikna och lämnade rockar och rullor.
Likasom svalor flyga med skri kring den sväfvande höken,
Så omhvärfde de nu den brunskäggyfvige Ontrus,
Lystna att mätta sin blick med varornas skimmer och fågning.
Längtande sågo de, frågade pris och suckade ofta,
När de förnummo, hur dyrt de prunkande dukarne såldes;
Men där talade då den unga, förståndiga Hedda:
"Se, hvi dröja vi här och önska oss sådant, som aldrig
Kan uppfyllas ändå? Hur skulle vi, fattiga pigor,
Siden begära och silke, som blott en gosse med hemman
Köper ibland åt sin brud, att fägna den lyckliga flickan?
Ville helst någon känd eller okänd man i vårt samkväm
Köpa och skänka åt mig ett synålsbref eller nålhus,
Toge jag tacksamt emot och vore förnöjd i mitt sinne."
Så hon sade och fäste sitt stora öga på männen.

Leende framsteg då den raske Mattias och uppdrog
Sedeltaskan af skinn, som han bar förvarad i barmen,
Tog en sedel därur och köpte och delade vänligt
Gult bröstsocker och uddiga nålar åt pigorna alla,
Medan åt Hedda han valde därtill en glänsande hårkam.

Flickorna gladdes därvid och nego och tackade sakta;
Torparne åter, och äfven den brunskäggyfvige Ontrus,
Logo och glammade högt och brydde den raske Mattias.

Så utropade en och en ann' spetsfundig i hopen:
"Se dock, hur hastigt det gick för den listiga Hedda att fånga
Främlingens hjärta, som kom, ej anande slikt i sin frihet.
Ja, så sätter sig lätt bröstrodnande vakan i rönnen,
Säker och trygg, och märker ej där, hur den listige gossen
Räcker sin tagelbepinnade käpp bland löfven försiktigt,
Innan hon känner sin hals omsluten af snaran och fåfängt

Flaxar med vingarnes par och söker befria sig åter.
Likaså fångades nu den raske Mattias från Kuru."

Leende talade äfven den gamle, förståndige Petrus:
"Icke förundre man sig, om äfven min svåger som andra,
Hvilka i ungdom blomstra ännu, besegras af Hedda,
Ty svårt blefve det säkert en man att henne emotstå.
Vet jag dock knappt, hur jag bäst skall beskrifva den dejliga flickan,
När hon bland ynglingar dväljs och ömsom talar och tiger;
Som då ett vårmoln hvilat sin glans bland träden på kullen,
Buskarne fröjdas och björkarne stå i stilla förundran,
Skådande morgonens prakt och det rosenfärgade molnet,
Tills ur sitt sköte det sänder en fläkt; då svikta de späda
Grenarnes skott, och de krusiga löfven skälfa af vällust;
Mindre bäfvar också ej gossen, då Hedda han åhör."

Honom med straffande ord genmälte den raske Mattias:
"Skall jag väl mer dig kalla en man, förståndige Petrus,
Eller en skägglös pilt, som i flyktig yra med tanklöst
Smicker sölar sin mund och kväljer en sedesam flicka?"

Sade och teg; då flög den rodnande blygseln af flickans
Yppigt blomstrande kind som en färgrik fjäril af rosen,
Och hon fällde sin vänliga blick på den raske Mattias,
Medan till rocken hon gick och började spola ånyo.

Men där skulle de stått till ljusnande morgon och växlat
Löje och skämt och betraktat de hågförnöjande varor,
Hade ej oförtänt välaktade herr kommissarien
Öppnat den knarrande dörren och stört det muntra gelaget.
Men han höjde sin röst och sade de manande orden:
"Dröjen ej, män, jag är färdig att gå, fort skynden, ty mörkret
Börjar att skingras ren, och stjärnorna blekna på fästet.
Dagen är kort, det är väl att i tid framhinna till stället."

Så han talte vid dörrn, och alla de hörde hans stämma,
Fulle af nit, som det höfves en man, då hans herre befaller.
Ingen hade dock där, som velat med billighet döma,
Sagt, att en annan snabbare var att fatta sin bössa
Eller mer villig att gå än den välförståndige Petrus.
Honom följde därnäst den raske Mattias från Kuru,
Men den tredje var du, Zakarias, plöjande Hjerpvik.
Dessa följde med bössor sin ärade herre i spåren,
När ur stugan han gick, oväpnade följde de andra.
Men då de kommo på gården, bestego de utan att dröja
Skidornas glattade par och begåfvo sig muntra på färden.

Likasom skaror af gäss, då på sväfvande vingar de lämna
Nordens isade sjö, påkalla hvarandra som oftast,
Lättande flyktens besvär med sånger och växlade tillrop,
Så framsväfvade skyttarne nu på de snöiga fälten,
Medan än en, än en annan af dem förtäljde i korthet
Någon förnöjande bragd, den han öfvat själf eller hört blott.

Tyst framvandrade dock den raske Mattias från Kuru;
Mindre tänkte nu denne på egna bedrifter och andras
Än på det möte, han gjort med den aktade Hedda på herrgåln.
Vacker stod hon ännu för hans blick, som i stugan hon syntes
Trampa sin surrande rock och varornas skimmer betrakta,
Och han förnöjde sin själ med att tyst erinra sig henne.

Honom omsider klappade lätt på den fylliga axeln
Själf välaktade herrn och frågte och talade vänligt:
"Främling, äger ej du en berättelse, rolig för alla?
Vandra ej tigande här, om du än som den duglige mannen
Skrifv att berömma din bragd och beskrifva det goda, du själf gjort.
Ty att du ej på ugnen förnött din tid, det bevisar

Så ditt kraftiga skick som den ort, där du föddes och fostrats.
Ständigt hörde jag Kuru, det fågelrika kapellet,
Nämnas med lof för dess modiga män och kunniga skyttar,
Hvilka förstå att med drift utrota förödande vilddjur,
Bäst dock veta att ringa en björn i hans ide om vintern.
Hemma från Kuru nämndes också den kostliga björnhud,
Ryssarne sålde i går, hvars like i vidd och i storlek
Aldrig försports; förskräcklig den är ännu att betrakta.
Säg dock, min vän, om du sett den oförsagde, som vågat
Höja mot honom sitt spjut, ty med spjut var han tagen af daga."

Honom, blickande opp, genmälte den raske Mattias:
"Tvenne voro vi där, välaktade herr kommissarie,
Jag och en trogen kamrat, som öfvermannade björnen;
Utan fara dock ej, ty, så många jag stuckit tillförne,
Ingen jag sett att med denna i styrka och vrede förliknas."

Åter talade du, välaktade herre, förbindligt:
"Skåda, hur oförmodadt och snart min önskan är uppfylld!
Strax då jag köpte i går den väldiga huden och häpen
Tog en ram i min hand och besåg dess klor och dess senor,
Rann i min håg ett begär att skåda den raske, som fällt den.
Men låt höra förloppet; för mig är det kärt att för vänner
Kunna förtälja det sen, då vi satt oss i slädan, och huden
Klappar med glimmande tänder mot gafvelbrädet i farten."

Så han sade, och strax framskrunno de andre att lyssna,
Medan med nöje i männernas rund Mattias begynte:
"Allt, hur man ringar en björn och hans ide om hösten iakttar,
Veten I väl; vi gjorde, som fäderna länge för oss gjort.
Men när julen omsider till ända lupit, och drifvan
Vuxit i skogarne hög och hunnit af skara betäckas,
Gingo vi ut mot björnen en dag med spjut och med bössor.
Honom funno vi snart; på det ställe, han lämnades, låg han,
Under en skyhög gran i en koja af hopade grenar,
Öfversnögad och gömd och trygg i sin vintriga hvila.
Tveksam tänkte jag då i min håg, om på stunden jag borde
Lossa mitt skott och försöka att genomskjuta hans näste,
Eller ock först med ett rop uppjaga den starke ur gömman.
Bäst det syntes mig dock, som jag menade först, ty med lycka
Kunde jag träffa den strax och allena berömmas af fångsten;
Därför spände jag hanen och sköt med min säkra musköt dit.
Men med brummande reste sig opp den förtörnade björnen,
Banade rum med sin ram och skakade drifvan af idet,
Och så stod han med gnistrande blick förfärlig i rämnan.
Genast lade min trogne kamrat sin bössa till ögat,
Mattade hastigt och sköt i sin ungdomshetta förgäfvnes,
Ty lätt rispade kulan den väldiges hjässa allenast.
Men i ett språng, som en dånande storm, framrusade björnen,
Störtade öfver min vän som en åskvigg eller ett skyfall
Och slog segrande snart sin fiende neder till marken.
Häpen såg jag hans klor och vredgade käftar i täflan
Måttas mot ynglingen då och nära att slita hans lemmar,
Innan jag hann med mitt riktade spjut framila till bistånd;
Men då jag nalkades djärf och stötte det djupt i hans strupe,
Vände han vreden mot mig och det blodutsprutande gapet.
Rytande högt, på darrande ben mot spjutet han trängde,
Sökande mig med ramar och tänder och blickar på en gång;
Fåfångt var dock hans våld, ty ju mer han förföljde, dess mera
Vek jag tillbaka och hvälfde omkring det slipade järnet,
Tills han tömde sin blod på den rodnande drifvan och mattad
Föll för min fot och ur rosslande hals utblåste sin anda."

Glad åhörde enhvar den raske Mattias från Kuru,
När han sin bragd förtäljde, och lätt framskrunno de alla.

Fjärde sången.

Redan i öster rodnade vintersolen, och redan
Nådde de ifrande skyttarne ön, som, med granar bevuxen,
Grönskade opp ur snön och åt älgarne skänkte en fristad.
Sex skidlöpare ordnades strax att bilda en skallgång,
Medan i valda försåt sig skyttarne satte i hållet.
Jakten begyntes med stormande rop. Uppskrämda bland träden,
Svärmade orrar och järpar och stundom med buller en tjäder;
Skott sig mängde med skri, och af då n genskallade nejden.

Men som han sutit, satt i den rymliga stugan på herrgåln
Ontrus, den brunskäggyfvige, glad bland förtrogna kamrater.
Spinnande pigor blott och den skröpliga, halta Rebecka
Voro där inne med dem, ty drängarna färdats till skogs ren.
Nu kring det långa bordet de glädtiga bröderna satt sig,
Tömmande skummigt öl och kryddande ölet med brännvin;
Likasom trån, vid roten af rinnande bäckar besköljda,
När de af våren beklådas med löf och grönska och fågring
Utan sin möda och strid, så suto de alla vid bordet.
Endast den yngste i brödernas tropp, den sköne Tobias,
Rörde sig där och besörjde, att brist ej drabbade kannan.
Denne, ju oftare nu han till hushållskammarn och Hedda
Gick i sitt värf och ju mer han, af rusets yra bedårad,
Såg på den blomstrande flickan, betogs dess mera af kärlek.
Ingen archangelsk mö och ingen vid stranden af Dvina
Växande tärna kufvat ännu den flyktiga gossen,
Utan hans hjärta var fritt och spratt som en åder i källan.
Nu, af ett skummande öl och en blomstrande tärna på en gång
Dårad, sprang han och dansade, grät och skrattade ömsom,
Tills i en blink som en storm han den varubetungade ränseln
Slängde på nacken och skyndade ut. Ölstånkan ur handen
Fälde af skräck, där han satt, den varuförståndige Ontrus.
Upp från bänken han sprang och förföljde den flyende gossen,
Kom ur stugan i farstun, och kom ur farstun på gården;
Gärna med samma fart han i hushållskammaren inträngt,
Hade ej hundarnes par, den modige Jäger och Backus,
Stannat vid den, sen med tjut de den skyndande gossen förföljt dit.
Men då han såg, hur med vrede och skall de belägrade dörren,
Greps han af fruktan, stannade, lockade, hvisslade, smålog,

Slog sig på knäna och nämnde vid namn dem båda förgäfves,
Tills ur fickan han tog en glimmande kringla omsider.
Denna itu deld bar han med båda händerna framräckt,
Nalkades trappan, smög sig på den ett steg och ett annat,
Tjuste och kastade bitarne fram. Halfmurrande grepo
Hundarne dem, men han hann oskadad till kammaren, Ontrus.

Där låg redan på knä vid den öppnade ränseln Tobias,
Ryckande ifrigt varorna opp, som om alla i brand stått;
Pärlor af glas, nattrocker och sidenschaletter och mösstyg
Slängde han brådslande fram på en gång. Förvånad ur väfstoln.
Spratt den förståndiga Hedda och fälde sin spole ur handen.
Men han ropade snart, den sköne Tobias, i tårar:
"Allt, tag allt, o flicka, och låt mig kyssa din mund blott!"
Sade och ilade fram att kyssa den älskade genast.

Orden hörde i dörro den brunskäggyfvige Ontrus,
Där han med häpnad störtade in; som den vingade örnen
Flög han sin broder i nacken och skrek åt Hedda tillika:
"Icke dock, icke dock, flicka, försök det ej, hör på hans ord ej!
Dåren, han äger ej russakan ens, som springer i väskan,
Mindre en sidenduk, den fattiga narren."—I dammet
Släpas kattuner och tyg, väl femtio rubler i värde.—
"Hej dock, Tobias, din hund!" Så ropande, höll han med ena

Handen sin stretande bror i det yfviga håret i nacken,
Medan han, hukande ned på en gång, med den andra behändigt
Plockade varorna opp och stack dem åter i väskan.
Men då han samlat allt, att en pärla ej mera var borta,
Tog han sin ränsel, öppnade dörrn och, af hundarne ansatt,
Gick han och ledde vid håret sin bror som en fåle till stugan.

Annat hade likväl den förståndige Ontrus i sinnet,
Än att med kärleken låta bero, sen han varorna bärgat.
Först dock drack han, hvad öfrigt af öl i den tumlande stäfvan
Blifvit, och strök ur mustascher och skägg det fastnade skummet;
Men sen gick han åstad för sin älskade broder att fria.

"Hedda!" ropte han strax, då i hushållskammarn han inkom,
"Härlig är gossen, härlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias!
Såg du, hur, fet, hur rund och hur röd om kinder och läppar
Ynglingen var, hur hans hår, som en glänsande sobel i värde,
Hängde på pannan jämnt och beskuggade kinden och nacken?
Men på hans haka såg du det tätt framskjutande skägget?
Snart som en räfsvans yfvigt och långt skall det falla mot bröstet.
Härlig är gossen, härlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias!
Åter att dansa, min vän, om på klack, om på tå det beror här,
Har han sin like ej sett, om det gäller att flat som en kringla
Sjunka mot golfvet och lik en raket uppspritta tillbaka.
Allt vid hans dans är fullkomligt, båd' armarnes svängning och benens,
Sjunger han, sparkar han, knäpper han, stampar han, hvisslar han, ler han.
Härlig är gossen, härlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias!
Hvad, om vi dricka ibland och rusige ligga på golfven?
Icke beständigt dricka vi, sällan, o sällan, ibland blott.
Kulen är vintern, flicka, och tung är för vandraren ränseln;
Sen vi hos främmande fastat, af fruktan för tjufvar och bofvar,
Dricka vi öl, då vi komma till gamla bekanta och kunder.
Härlig är gossen, härlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias!
Kom till Archangel, skönt är det varurika Archangel:
Siden blifver din dräkt och silfverrubler din kost där.
Fattigt är Finland, skogar och fjäll blott finnas i Finland.
Följ oss, kom till Archangel och bo vid stranden af Dvina!
Rik är den brunskäggyfvige Ontrus, rik är hans broder.
Härlig är gossen, härlig den stolte archangelske gossen;
Topp, att du tager till man den blomstrande, sköne Tobias!"

Så han sade, och strax ur gömman i barmen en plånbok,
Sedeldiger och stor, framdrog han och svängde mot taket.
Sedlarna yrde omkring som fjärilar luftiga, lätta,
Röda och hvita och blå, femtusende rubler och mera
Sväfvade där mot golfvet, och mellan dem alla och på dem
Sprang med ljungande blickar i tjust förmåtenhet Ontrus.

Honom lämnade då den förståndiga Hedda att ensam
Stoja och fria, och gick till sin fru, där i salen hon träget
Räknade kläder till tvätt och skref dem i ordning på nota.
Leende hörde hon sen, hvad i hushållskammaren Ontrus
Skriket och gjort, och vid Heddas berättelse kom hon ur räkning.

Men då den brunskäggyfvige Ontrus såg sig allena,
Glömde han kärleken strax och slöt med de luftiga sprången.
Sedlarna sökte han åter med darrande händer af andakt,
Kysste med tjusning enhvar, väl tusende gånger förut kysst,
Stack dem i taskan, stack, ljuft grinande, denna omsider
Rund som förut i sin barm och gick tillbaka i stugan.

Kärlekens kval bortdansade där den sköne Tobias,

Knappast mäktig att svänga sig mer för det svindlande hufvet.
Blandande löje med gråt och klagosånger med fröjdrop,
Höll han sig ton till de språng, han på sviktande fötter försökte,
Tills omsider, af hufvud och ben besviken, han kullföll,
Lämnande hjärtats sår i sömnens händer att läkas.

Sådan syntes han nu, då den brunskäggyfvige Ontrus
Kom från sin friarefärd och gnolande trädde i stugan.
Tvenne bestyr upptogo den kommandes sinne. Till bordet
Gick han och såg med bedröfvelse ned i stäfvan, som tom var.
Denna sände han ut med en skäggig broder att fyllas.
Därpå såg han sig om, hvart han skulle den fallna kamraten
Bringa i ro, att han ej, där på golfvet han hvilade utsträckt,
Skulle för fötterna ligga och hindra hans dans och de andras.
Lämpligast tyckte han då för den somnade brodern till läger
Bädden af halm vid muren, med hufvudkudde af rörtofs,
Där att hylla sin tröttade kropp den gamla Rebecka
Lagt sig neder i frid, med den spräckliga katten vid sidan.
Dit framsläpade Ontrus den ölbetungade brodren,
Leende glad, då han såg, hur innerligt djupt hans sömn var,
Föll på sitt knä och skakade sakta den åldrigas skuldra:
"Maka dig litet, maka dig, gamla Rebecka", han sade,
"Närmare muren och drif den kurrande katten ur famnen.
Att du i stället må få en blomstrande gosse bredvid dig!"

"Tvy!" skrek sprittande opp den skröpliga, halta Rebecka,
"Tygle den onde din hädiska mund, långskäggiga odjur!
Fick jag väl njuta en blund för hans ogudaktiga krumsprång?
Får jag väl någonsin ro, om jag låge från dygn och till dygn här
Ve, att den dag jag skådat, då du, okristliga hedning,
Landet till styggelse tågar omkring!" Så talande, slängde
Gumman med darrande hand mot ryssens anlete katten.
Denna, förskräckt, grep fräsande tag i det yfviga skägget,
Klöste hans haka och kind och flydde på muren i blinken,
Där han i mörkret murrade sen med glimmande ögon;
Men på sitt läger lade sig lugn den gamla Rebecka.

Ontrus igen stod kvar och strök sin haka med handen,
Svor och brummade sakta och log med förundran i växling,
Tills han för ölet, som strax inhämtades, glömde sin motgång,
Släpade brodren bort från den farliga bädden och redde
Honom ett rum på den bänk, där han själf tog säte vid kannan;
Medan ett gällt, osläckeligt skratt, som pigorna börjat,
Ljöd vid de hvilande rockarne än och den gamla Rebecka
Satte sig opp, nedlockade katten och lade sig åter.

Femte sången.

Så fördrefvo sin dag på den välbemedlade herrgåln
Ryssarnas glädtiga tropp och drucko och friade ömsom,
Medan på holmen skyttarna gladdes af skott och af jaktrop.
Men då af solen en strimma ej mer var öfrig i väster,
Fanns på den skogiga ön ej heller en älg, som ej stupat.
Sex skidlöpare, dröjande kvar vid bytet att vakta,
Suto på snön i en rund och förnöjdes af mat och af brännvin;
Petrus igen och med honom den aktade herr kommissarien
Tågade långsamt fram mot sitt hem på det glimmande träsket.
Åter ett stycke från dem, så långt, att det vingade lodet
Nått, men ej träffat sitt mål, skrann flämtande värden på Hjerpvik;
Honom följde, fast nära dock ej, den raske Mattias.
Snabba som skuggor af moln, af stormarna drifna på fästet,
Flögo på isen de fram med glattade skidor i täflan,
Öfvade båda och båda för skidlopp vida berömda.

Nu det gällde ett vad: hvem först till den aktade herrgåln
Hunne och skaffade hästar att älgarne forsla från skogen,
Skulle med ett stop öl och en sup af den andra förplägas.
Vargen hade ej täflat i lopp med den åldrige Hjerpvik,
Där han för vadet ilade fram; den raske Mattias
Skyndade skamfull efter och stötte med käpparna drifvan.
Men när omsider han kom till den sluttande backen vid herrgåln,
Mötte han ren Zakarias, som stod stormodig på främsta
Slädan och följdes af två frilöpande fålar i spåret.
Glad, då de möttes, talte den ärade värden på Hjerpvik:
"Nu, nu, laga, Mattias, att ölet mig väntar och supen,
När jag med älgarne kommer i kväll och behöfver mig värma."
Sade och eggade hästen till färd. Men den raske Mattias
Tänkte på Hedda och fattade strax och släppte ej tygeln,
Innan han henne begärt af den åldrige fadren till maka.
"Väl", så sade han, "öl skall du finna i afton och brännvin;
Lofva dock ett, Zakarias, åt mig tillbaka i hast här,
Innan du färdas, lofva mig Hedda, din dotter, till hustru."

Leende svarade då Zakarias, den ärlige gubben:
"Ej är det jag, som skall bädda din säng och syra din rocka,
Fråga ej mig, men henne, och lofvar hon, lofvar jag äfven.
Väl med en sämre kunde hon vandra och vandra till sämre."
Sade och ropade högt åt hästen och åkte sin väg bort.
Men till stugan begaf sig med fröjd den raske Mattias.

Inne fann han väl ej, hvad han sökte, den blomstrande Hedda,
Ty hon satt där oppe i hushållskammaren ensam,
Full af bestyr att snart få slut på den randiga väfven;
Ryssarna såg han dock där och med dem rotfattiga gumman.
Nära till muren satt den skröpliga, halta Rebecka,
Krumpen och tyst, långskäggige brödren lågo där spridde,
Icke på valda ställen, men hvar de af händelse fallit.
Vakne voro de ej, de njöto det ljufliga rusets
Döfvande ro och glömde i lugn besvärliga färder;
Endast den brunskäggyfvige Ontrus satt vid sin kanna,
Drucken och säll, och såg på de fallna kamraternas hvila.

Men då i dörren han märkte den raske Mattias från Kuru,
Sprang han från bänken strax och började dansa i glädjen.
Skriande sjöng han och mätte den rymliga stugan med stegen,
Så att hon skyndade, skrämnd af hans språng, den gamla Rebecka,
Bort i en vrå och fördömde med slutna händer hans upptåg.

Väl af hans dans förnöjdes den raske Mattias från Kuru,
Hellre han skådat Hedda ändå; men han hejdade Ontrus
Midt i hans fart och fångade ögonblicket och talte:
"Hej dock! Går det så lätt, danskunnige broder, att röra
Fötterna nu, då du lyder den glädtiga takten allena,
Skulle väl stugan ej mer inrymma de luftiga sprången,
Om med en vacker flicka du fick kringsvänga i polska?
Säg, hvar äro de nu, de blomstrande pigorna alla?"

Honom svarade åter den brunskäggyfvige Ontrus:
"Hvem vill passa därpå, hvar de öfriga springa på gården:
Endast den fagra Hedda, som sitter vid väfven där oppe,
Söker jag glad, ty hon brygger och säljer det härliga ölet.
Snart skall hon visa sig här med en skummande stäfva ånyo."
Glad nedsatte sig då den raske Mattias att vänta.

Men i detsamma syntes i dörrn den saknade flickans
Rodnande kind, och hon kom att spola sitt färgade ullgarn.
Stäfvan bar hon i handen också, af det jäsande ölets
Fradga bestänkt, då hon skred som en morgonstjärna till bordet
Och med ett leende fäste sin blick på den raske Mattias.
"Nu", så sade hon, "måste du strax, värderade främling,

Skilja en tvist, som jag har med en annan flicka i gården:
Om det är hon eller jag, som skall få af den andra ett nålbref.
Om på er jakt du träffade bäst, får jag, och hon tappar;
Åter om Petrus träffade bäst, får hon, och jag tappar."
Sade och knöt kring röret en ända och började spola.

Närmare henne satte sig då den raske Mattias,
Tände på pärtans eld sin stoppade pipa och sade:
"Flicka, ej mer må du våga på främlingens lycka ett nålbref.
Så har det gått med vår jakt, att af fyra älgar, som fallit,
Två jag skjutit, och en välaktade herr kommissarien,
En blott Petrus också; men det yppersta skottet är hans dock.
Se, då vi slutade ren och voro beredda till hemfärd,
Sköt Zakarias ett skott, där han stod vid stranden allena,
Sköt och höjde sin röst och skrek som ett dånande tordön:
'Hit, hit! Skynden er, skynden med laddade bössor i tid hit!'
Ingen hade väl då, om icke den flyende haren,
Täflat om yppersta priset i lopp med den ärlige Petrus;
Så framskyndade han, då han hörde det skallande ropet.
Stranden nådde ock jag och såg, hur han lossade skottet,
Såg, hur på håll, oskadad och fri, den flyende älgen
Sträckte sin färd i galopp utöfver det snöiga träsket.
Men i ett obetvingeligt skratt utbrast jag och sade:
'Hvar är ditt vett, förståndige vän, då du skjuter på allvar?
Snarare träffar du skyn, än den flyende älgen på slikt håll.'
Tigande ryckte han vred ur min hand det gamla geväret,
Lade det genast till ögat och sköt. Ett rop af förundran
Följde hans dånande skott, ty den fjärran travvande älgen
Stannade, reste sig högt och störtade blodig på drifvan.
Icke i mannaminne ett skott, likt detta, förspordes.
Dock, hvi talar jag här om vår jakt? Långt annat i hågen
Har du väl nu, då du spolar ditt garn, kanhända till brudskänk,
Kanske till väst åt en man, som fångat och äger ditt hjärta?"

"Hå hå!" suckade nu den skröpliga, halta Rebecka,
Där vid ugnen hon satt hopkrumpen och stödde i stilla
Gungning mot händernas par den rynkiga hakan betänksam:
"Hå hå! Vore jag än, som jag var i min blomstrande ungdom,
Vore jag än, som jag var, då vid lagmanstinget jag tjänte,
Frodig och frisk och förnöjd och röd som en skinande glödhög,
Bättre jag visste att skicka mig så, som det ägnar en flicka.
Mången förnämre man, som mig kom med förmätenhet nära,
Fick sig en trasa i synen och äfven en skopa med vatten.
Icke ville jag då med alla, som komma och fara,
Sitta och språka förtroliga ord, som den flyktiga Hedda
Sitter med främlingen nu och slutar ej spola i kväll här."

Så hon sade; och djupt grep tadlet den blomstrande flickans
Sinne, och rodnande tog hon sin korg och begaf sig ur stugan.

Men som då noten en kväll af fiskare kastas i lugnet,
Varpet i början är blankt och knappt vid flarnena krusas,
Tills omsider det tränges ihop, och fiskarna stängda
Spritta ur sjön, och vågen i rörelse bringas och häfves,
Så, vid den åldrigas tal, ju närmre sin mening hoa hopdrog,
Skiftade främlingens anletes drag från lugn och till vrede.
Vred från sin bänk uppstod han och talade bittert och sade:
"Gamla Rebecka, om tyst på den sotiga muren du drefve
Syrсор och russakor bort, då de springa i kärlekens upptåg,
Utan att människor störa och hindra förtroliga samtal,
Hade om dagen du frid och en lugnare hvila om natten;
Men som en dåre, och ej som det ägnar en klok, du betar dig."
Så han sade. Ett ord gaf icke Rebecka till gensvar,
Utan hon gungade stilla, och tyst hååade endast.
Men i detsamma syntes igenom den öppnade gluggen

Petrus på gården ren och den aktade herr kommissarien.
Ut begaf sig Mattias och lämnade vreden i stugan.

Strax, då de komna han nått, begynte han tala och sade:
"Petrus, förut du varit en gång med lycka min talman,
Var det ännu och gå, om den aktade herrn det ej nekar,
Snart att fria för mig till Hedda, ty henne begär jag;
Allt hvad min förra hustru du lofvat, lofve du henne."

Bifall nickade strax kommissarien och talade vänligt:
"Gå blott, gå, fast gården sin yppersta piga förlorar,
Mer än en piga, ty kär som ett barn har hon varit oss ständigt;
Men om hon villigt och gladt, som jag tror, förslaget emottar,
Skola i stugan i kväll ej dans och förplågningar saknas."

"Hej, Hej!" ordade åter den välförståndige Petrus,
"Icke dock så, ej går jag åstad som en tiggares talman,
Hvilken för bruden en narr och knappast tobak för sig själf får.
Talar jag, måste en stäfva med öl först lossa min tunga,
Sen skall en brudgumsgåfva också jag äga för bruden."

Leende inbjöd strax kommissarien den aktade Petrus,
Skaffade öl, och hans torpare tömde med glädje en stäfva;
Men till stugan igen begaf sig den raske Mattias.

"Ontrus", ropte han gladt, då han öppnade dörren och inkom,
"Fram med en sidenduk ur din väska, så sluta vi handel!"
Liksom en sommarsky, af den glimmande blixten itu deld,
Lyste af glädje din blick vid hans ord, förståndige Ontrus.
Ej köpslagades länge, och ej afprutades mycket,
Hälften dock prutades strax, och den raske Mattias från Kuru
Förde den köpta duken i hast till sin svåger i salen.

Denne, så snart han druckit sitt öl och gåfvan i hand fått,
Gick högtidlig och stolt i sitt värf till den blomstrande flickan,
Där vid sin randiga väf hon i hushållskammaren dvaldes.
Kommen, tog han sig plats vid den sprakande brasan på spiseln,
Stoppade pipan, tog med härdade fingrar ett eldkol,
Tände den långsamt, rökte och teg. Den blomstrande Hedda
Skötte sin väf och slängde den flyende spolen behändigt.

Men då den välförståndige Petrus sutit en stund där,
Trädde han fram och lade den glimmande duken på väfven:
"Denna", sade han, "ger dig den raske Mattias från Kuru,
Gåfva som karl, ej ofta bestådd åt den fattiga flickan,
Är hon ock vacker som du, och som du värderad af alla."
Sade och satte sig ned och rökte och började åter:
"Icke blott duken han ger, men sig själf han bjuder dig äfven.
Men att du icke må tveka och tro, att en fattig begär dig,
Se, så vill jag förtälja dig allt, hvad han har och besitter,
Löst och fast, det förnämsta; det ringare nämner jag icke,
Ty uppräknat det allt förmådde jag ej på en kvällstund,
Hade en tunga jag än mer rörlig än löfvet på aspen.
Främst på en kulle nära den toppade granen med flaggstång
Ligger hans välupptimrade gård, en glädje för fiskarn,
När i sin gungande båt från träsket han ser den på afstånd.
Under den ligga i rund hans noggrant gårdade ägor,
Åkrar, som skiftevis gro och skiftevis ligga i träde,
Bördiga, fulla af svartmylls-kokor på botten af lerjord.
Ville jag nämna därhos hans gifvande sveder, där skogen,
Härjad af lågorna, tvingas att ge sin fetma åt sådden,
Eller hans kyttilands-tegar, som midt i det sumpiga kärret
Sträcka sin längd och mellan beständigt flödande diken
Synas som holmar af guld, när grödan mognar om hösten.
Åkrarna plöjer han lätt med fem hullglänsande hästar.
Ängar äger han ock, kring hela hans socken berömda,

Både på högländ mark och på låg, välrödjade alla,
Hvilka om våren gro blomrika och bärgas om sommarn.
Aldrig betar en tand på hans väl omhågnade ängar,
Medan de stå i sin växt, de betas af lian allenast.
Ty med det första marken om värn från drifvor befriats,
Lösas hans frodiga kor ur spiltan och drifvas till skogen,
Där de i dalarna finna en frisk och rikelig föda.
Så kringvandrade de dagen igenom om sommarn och njuta
Grönskande gräs och dricka sig mätta ur rinnande bäckar,
Men hvar afton komma de hem, en glädje för ägarn.
Lyster dig höra också, hur många hans frodiga hjordar
Lefva om sommarn på holmar och skär, dem han äger i träsket?
Femtio ulliga får och tjuugu behornade getter.
Aldrig störas de där af vargar, ty så är Mattias
Oförtruten och käck att skjuta förödande rofdjur,
Utan de trivas i ro och föröka sin afvel beständigt.
Mycket bekymra ej heller de lönande fåren om vintern,
Ty då stå de i stall och äta en rikelig löfskörd;
Getterna åter kunde den sämsta tiggare äga,
Så behändiga äro de ständigt att söka sig foder.
Kommer en främling med häst och stannar på gården att hvila,
Genast springa de fram till hans lass och sköfla hans hösäck,
Tills han förtörnad svänger sin piska och drifver dem unnan.
Se, så har jag beskrifvit hans gård och bördiga ägor
Utan ett svekfullt ord, och på samma sätt äfven hans husdjur,
Tager jag hönorna bort och den vaksamt galande tuppen,
Hvilka i stugan vistas och bo med människor gärna.
Sådant äger han allt, den raske Mattias i Kuru,
Rik och förnöjd, och befaller ännu, som om herre han vore,
Tre välmående torparegods på hans bördiga hemman.
Se, och en sådan man, med sådana håfvor och skatter,
Sedda med åtrå äfven af den, som rikare nämnes,
Bjuder dig lyckan nu att äga och ensam besitta.
Ty så lofvar han dig, den raske Mattias i Kuru,
Om som en trogen hustru du vill, tillgifven och godsint,
Dela hans möda om dagen och dela hans läger om natten:
Först skall du rå som värdinna i allt och befalla i huset
Drängar, pigor och barn; din man skall du råda allenast.
Nycklarna äge du själf; hvad lås dig lyster att öppna,
Öppne du fritt, hvad skatter som helst, du finner där inom,
Kan du betrakta som dina med fröjd och icke med afund.
Men om du hvälfver ibland ett förslag i ditt sinne, som strider
Mot hvad din man har tänkt, då måste du vika med saktmod,
Om jordbruket det rör eller penningens kloka förvaltning.
Gäller det åter mat eller dryck och anständiga kläder,
Eftergifver din man och vill detsamma, som du vill.
Tänk då ej mer, förståndiga Hedda, hitåt och ditåt,
Likasom mången gör, som, förledd af sitt flyktiga sinne,
Ständigt föraktar det goda, han vann, för det bättre, han hoppas;
Icke så rik är på blommor en äng i den varmaste sommar,
Barn, som på glädje den väg, där vi gå mot grafven beständigt,
Endast vi akta oss väl, att ej hoppet, det hala, bedrager;
Ty hvar vi stanna en stund att njuta en lycka, i blinken
Springer där hoppet förut och visar en bättre på afstånd;
Dåren följer det lysten från en till en annan och ratar,
Aldrig förnöjd, tills slutligt han suckande hinnes af döden."

Sagdt; och han teg, uppblickade högt och tryckte förnöjsamt
Med pekfingret på askan, som pöst i den rykande pipan,
Medan hon, rodnande djupt, den unga, förståndiga flickan,
Nedslog ögat, fingrade halsdukssnibben och svarte:
"Icke vill jag förtiga för dig, värderade Petrus,
Huru med glädje jag hör, att den raske Mattias begär mig;
Ty du känner dock väl, hvart den fattiga flickan beständigt
Riktat en långtande blick och sitt hjärtas innersta tanke.

Tungt är tjäna en annan, om äfven den gode man tjänar,
När för den lön, han ger, han äger att fordra vår möda,
Tyngre blir det en gång att kraftlös lefva af nådbröd.
Därför hyser ej flickan en gladare önskan på jorden,
Än att sin egen bli och rå som värdinna och ständigt
Tjäna en godsint man af kärlek och icke af nödtvång.
Ofta när ensam jag satt här oppe och trampade väfven,
Tänkte jag så: När skall du väl, Hedda, väfva ditt eget?
Spolen flydde ock då rätt ofta den mötande handen.
Medan en rullande tår föll ned på den randiga väfven.
Nu, om min fader det vill, vill gärna jag följa Mattias."

Sade och grät af glädje och fattade Petrus i handen,
Skakande den; och han grät, den gamle, af glädje tillika.

Men då sitt värt han slutat och allt aflupit med framgång,
Gick han till stugan och träffade där den raske Mattias.
"Saken är afgjord", sade han glad vid ett ljudande handslag,
"Vandra till kammaren du och jollra och lek med din fästmö!
Själff skall på skidor jag skynda mig hem att hämta mitt folk hit."
Sade och lämnade svågern och steg på sitt glattade skidpar,
Skyndande fjäten hem till sitt torp med glädje i hjärtat.

Sjätte sången.

Men på det skogomhägna Tjäderkulla i stugan
Satt den förståndiga Anna med son och dotter i stillhet.
Veckans möda var slut, bortskjuten var rocken, och väfven
Hvilade tyst, ej sköttes ett arbete mera af någon,
Glade hade de hört, om än längre, den kunnige spela,
Ty som en guldsträng klang i hans mund järngigan beständigt.
Men den förståndige tystnade nu och talte och smålog:
"Färdig vore jag här att spela, så länge jag mund har.
Visste jag blott, att man tvättade under tiden min mecka."
Sade och afdrog metkan; och alla förstodo hans mening.
Upp steg genast den blomstrande dottren och hällde i bunken
Vatten och tvättade ren hans mecka och bar den att torkas.

Men den förståndiga Anna på Tjäderkulla begynte:
"Aron, min vän, det är väl, att du så, fast gammal och hjälplös,
Ansar din kropp och ej älskar att dväljas beständigt i ugns-sot.
Därför vill jag också förutna dig såpa att tvätta
Änne och hand, och en knif att skrapa ditt grånade skägg bort,
Ty så skjuter det fram, att den svarta kinden och hakan
Likna en bärgad teg, där stubben allena är, öfrig."

Henne svarade strax den aktade tiggaren Aron:
"Anna, förståndiga hustru, åt mig, hvarhelst jag må gästa,
Bjuds den renande badstun, så snart den eldas för andra;
Därför som drifvan hvit är min kropp, där den skyddas af kläder
Anletet ensamt är svart, ty det sölas af sotiga händer,
Sölas af svett och damm, och skägget växer beständigt,
Därför skadar det ej att emellanåt tvätta sig endast."

Sade och redde sig till att putsa sig. Jackan af vallman
Slängde han unnan och gick till en vrå, där han stilla och bortskymd
Skrapade skägget från hakan och tvättade händer och anlet.
Därpå tog han i hast linborsten från hyllan och redde
Lockarna ut, och ledige föllo de snart på hans skuldror.
Sådan trädde han fram omsider, med undran af alla
Skådad, ty nu i hans skick ej röjdes en tiggares skepnad,
Men som en hemmansbonde, som en rusthållare sågs han.

Genast tog hon till ordet, den kunniga Anna, och talte:

"Aron, min vän, som du visar dig nu i pärtornas skimmer,
Ville väl ingen, fast fattig du är, vanlottad dig kalla,
Utan med armarne lagde i kors och med lösta bekymmer
Satt enhvar på sin bänk, och den aktade tiggaren Aron
Fröjdade alla och spelte en surrande polska på gigan.
Ty som en ståtlig skatt är en ståtlig gestalt att betraktas;
Men det kunde väl mången förundra sig öfver att sådan
Kraft bland syrsor och sot uppvuxit på främmande murar,
Icke på egen mark bland hjordar och bördiga tegar."

Henne att svara beredde sig nu den förståndige Aron;
Först dock tog han ur barmens förvar lerpipan med skinnskaft,
Mödosamt tändande an, hvad i bottenaskan af stjärkar
Sprakade än och lönte med rök den arbetande munnen,
Innan han satte sig ned och började tala och sade:
"Mången kunde också, om från Soini, det ödebelägna,
Hit han komme, en frände till mig eller gammal bekant blott,
När han mig såg, som jag visar mig nu i pärtornas skimmer,
Kunde han säga: 'Se där, förståndiga Anna, är Aron!
Sådan syntes han ej, af ålder betungad och armod,
Fordom i gladare dar, då han ägde sitt hemman i Soini,
Kraftig till år och förnöjd som en kung och värderad af alla.'
Alltså kunde han säga och jag kanhända med tårar
Höra hans ord och minnas de lättare dagarnas glädje."
Sade, och starkare sög han därvid den sprakande pipan,
Blickande opp, men en tår nedrullade rund på hans kinder.

Honom svarade rörd värdinnan, den kunniga Anna:
"Tungt det vore i sanning att tigga från början till slutet,
Tyngre likväl att tigga till slut, sen i början man nog haft;
Tyngst dock af allt att tigga, om själf man sin tiggarestaf täljt."

Lugnare talade nu den ärlige tiggaren Aron:
"Gud kan säga, att själf jag min ofärd vållat, en annan
Säge det ej, den trycker ej heller mitt sinne beständigt.
Endast ibland, då jag fört jackärmen, den sträfva, till ögat,
Synes en droppe på den, om på Soini, det ödebelägna,
Länge jag tänkt och mitt hemman, som nu bär gröda åt andra.
Men om du önskar att höra, förståndiga Anna, mitt öde,
Väl, så vill jag berätta, hur allt aflupit i sanning.
Kangas ligger i Soini, ett hemman som fyra att skattas,
Skogrikt, åkerbegåfvadt, med träsk och gräsiga stränder.
Detta hade min far med gårdens blomstrande dotter
Ärft, och han grånade där, som en sommarafon att påse.
Åter från honom kom det till mig. Jag började äfven
Gråna i ro, där jag satt som en kung på det bördiga Kangas.
Tjänare ägde jag, hårdige män vid plojen och yxan,
Pigor i stugan också, men söner och döttrar, sin moders
Tröst och min ålders hopp, uppväxte som plantor omkring mig.
Sådan satt jag, betalande skatt och tunga med lätthet
År från år, afundad af många och prisad af alla,
Tills olyckan dock kom och förstörde min glädje. En frostnatt
Härjade åkern, ej skuren ännu; för förödande rofdjur
Blödde min hjord. Så gick dock den kommande vintern med möda.
Råg upplånte jag då och ville betala om hösten;
Hösten skänkte ej råg, men gaf ispiggar på axen.
Drängar och pigor förläto min gård, ogörlig var skatten,
Lifvet fordrade bröd, och i ugnen var torkande bark blott.
Dagen förnöttes ändå, så länge de skonade korna
Skänkte oss mjölk, ned gick barkbrödet med denna och närde.
Så skred julen sin kos; fast tynande, höllo vi ut dock.
Men då en dag från skogen jag kom, barkbördan på ryggen,
Mötte mig främmande män i min dörr. 'Vän', sade den ena,
'Gälda din skuld, att du icke må se utmätning i dag här.'
Häpen svarade jag: 'Låt vara det, ärade herre,

Låt mig betala, då Gud mig unnar förmåga; af barkbröd
 Lefva vi nu.' Ej svarande, gingo de åter i stugan,
 Togo från väggarna ned det ringa förrådet af verktyg,
 Togo, hvad öfrigt fanns af kläder, och buro i slädan.
 Gråtande satt hon i sängen på halm, min värderade hustru,
 Seende på, men hon teg och sökte att stilla allenast
 Barnet, som kvidande låg vid dess barm, dygngammalt och hjälplöst.
 Männerna följde jag ut med det sista, som kunde förpantas,
 Stel i min håg som tallen, då yxorna döna vid roten.
 Men då på gården jag kom, uppskattades bytet; till hälften
 Skylde det icke min skuld. 'Vän', sade mig fogden ånyo,
 'Ringa är detta, men har du ej mjölkande kor i din ladgård?'
 Sade och redde sig till, med lätthet hittande korna,
 Där de i spiltorna stodo och bölade, saknande foder.
 Klafvarna lossades snart, ut leddes den ena och andra
 Stretande mot, oroliga, lämnande sorgsna sitt ställe.
 Sex utleddes till slädan, den sjunde, som mager och kraftlös
 Vägrade följa, förunnades mig; så foro de alla.
 Tigande vandrade jag till stugan och öppnade dörren.
 'Aron, min vän', så talade då min hustru i sängen,
 'Se dock, att något jag får, som stillar min hunger, en mjölkstår
 Vore mig ljuf; jag törstar, och barnet finner ej mat mer.'
 Så hon sade; men mig slog mörker för ögat. Med möda
 Kom jag till spiltan fram. Där stod med hängande hufvud
 Kon och tuggade halm och sörjde. Det torkade jufrets
 Spenar med darrande hand jag fattade, ömsom den ena,
 Ömsom den andra försökte jag då förgäfves,—en droppe
 Skänkte de ej. Förtviflad jag pressade hårdare; blod blott
 Trängde sig ut, och röd bestänkte den botten af stäfvan.
 Rasande, björnen lik, när jägarens spjut i hans barm trängt,
 Gick jag till stugan och tog från spettet ett bröd; med ett yxhugg
 Slog jag det sönder, och svart flög barken, ur rämnorna kringsspridd.
 Bitarna förde jag fram till min hustru: 'Se där, hvad oss lämnats',
 Sade jag, 'ät och mätta ditt barn.' Ett stycke hon mottog,
 Vände det tigande kring i sin hand, såg på det och tryckte
 Barnet mot barmen och föll vanmäktig tillbaka på kärften.
 Skidor tog jag på föttren i hast och for till min granne,
 Han, som bodde mig närmst, en pipas väg, då man skyndat,
 Och då till honom jag kom och begärde ett lindrande bistånd,
 Gaf han det, broderligt delande med, hvad besparadt han hade.
 Åter jag skyndade hem med mjölk i en flaska på ryggen,
 Hann till gården och hann stugdörren. En sorgelig klagan
 Mötte mig där, in gick jag och såg af barnen de tvenne
 Äldre, som gråtande högt omgäfvos sin moder, det ena
 Skakande henne vid handen, det andra vid lockiga hufvet;
 Men orörlig och stum låg hon, dödsdrifvan var utbredd
 Öfver den stelnade kinden, och natt betäckte dess ögon.
 Så var det ute med allt, och förödt var det härliga Kangas.
 Händerna sträckte jag opp mot himlen och fattade sedan
 Stafven och tågade af; barnhopen på kälke bakom mig
 Drog jag och gick gråhårig från socken till socken och tiggde.
 Tiden läkte dock sorgen, och nu i främmande gårdar
 Blomstra de älskade barnen på nytt; men själf med förnöjsamt
 Sinne begär jag mitt bröd och spelar min giga, som syrsan
 Sitter, fast solen är knapp, på det vissnade bladet och sjunger."

Sådant berättade där den ärlige Aron, och honom
 Hörde med tårar och gråt den goda, förståndiga Anna.
 Men då han slutat, strök hon med ärmen kinden och ögat,
 Skakade hufvudet, snyftade, snöt sig och sprang till sin boda,
 Hämtade kött in, hämtade smör och mujkor och kalja,
 Rågande bordet med mat; men Aron, den gamle, i nacken
 Tog hon och nödgade fram att, fast mätt tillföre, äta.
 Denne åt, som den ärade bjöd; då nalkades Petrus,
 Trädde i farstun, öppnade snart den knarrande stugdörren,

Stampade snön från föttern och tog välvördig sin plats in
Högst vid bordet, där bänk med bänk i vinkel förenas.
Men då han tändt sin pipa och lagt skinnmössan på bordet,
Drog han behagligt en starkare rök och talte och smålog:
"Anna, han kommer ej lätt, din bror, från den blomstrande Hedda;
Fast är den raske Mattias, min vän, som en gädda på kroken,
Men om dig lyster, så kom, och vi färdas i afton gemensamt,
Äldre och yngre, och fira med fröjd hans förlofning på herrgåln."

Sagdt; och alla de hörde hans ord med förundran och glädje.
Genast klarnade åter den kunniga Anna i synen,
Gick till sin kista att klä sig, och dottren sig klädde tillika.
Sonen, den reslige Karl, tog endast sin scharlakansväst på,
Knäppte sin jacka igen, uppjämkade byxorna högre,
Spände sitt bälte om medjan och stod ren färdig till aftåg.

Men till sin mecka vid brasan begaf sig den ärlige Aron,
Tog den rykande än af hetta uppå sig och sade:
"Petrus, förståndige vän, det är tid, att jag tackar och vandrar
Nu, sen du dygnet om i din gård välplägat och födt mig;
Många bemedlade män må jag träffa i afton på herrgåln,
Hvilka mig hylla som du och bjuda på glädje och gästning,
Ingen träffar jag dock som den kunniga Anna att skattas,
Hvilken, fast mätt jag var, mig tvungit att äta än mera."
Sade och fattade stafven, beredd att tåga till herrgåln.

Honom hejdade dock den ärlige Petrus och sade:
"Aron, det höfves ej dig att sjuttioårig i mörkret
Tåga till fots från min gård, då jag än bar hästar i stugan;
Tungt det vore för dig, men för mig en nesa i socknen.
Därför åker du bäst, då min son med vigare fötter
Skyndar på drifvan sin färd och skidorna tyglar i farten."
Sagdt; och den åldrige satte sig glad för brasan att vänta.

Men storståtlig och grann i sin grönrödrandiga ullkjol,
Halsen beprydd med en duk af kattun, mångrosig och färgrik,
Trädde hon fram, lik sommarn i prakt, den förståndiga Anna.
Färdig att resa var hon, och beredd var den blomstrande dottren.
Skymmeln spände den reslige Karl snart färdig i redet,
Fällar i slådan man bar, och ut begåfvo sig alla,
Väntande glädje och dans; inhysingen Pavo allena
Låg på den sotiga muren och sträckte ett ben och ett annat;
Röra sig iddes han ej till den kalla, besvärliga färden,
Utan han älskade mer gårdsvaktareposten och valde
Hvilan och hettan och röken och barnens och syrsornas sällskap.

Sjunde sången.

Petrus själf och hans dotter och Anna och tiggaren Aron
Började sakta sin färd med den härdiga skymmeln i redet.
Skakande tyglarna, talade då den förståndige Petrus:
"Aron, min vän, fast fålen är god, ej vill jag i traf dock
Åka, ty lasset är tungt; men biter dig kölden i meckan,
Säg, och jag smäller ett slag, och vi dröja ej länge på vägen."

Honom svarade rörd den ärlige tiggaren Aron
"Pecka, bekymra dig ej; om ock naken på slådan jag sute,
Färden ej nämnde jag svår, då med dig och din hustru jag färdas.
Godt är ett rågadt bord, då man hungrande kommer i stugan,
God en päls, då man fryser, och god en bädd, då man trött är;
Ringa är detta likväl mot människogodhet att sättas.
Hyllad jag blifvit af er som en far, min mecka är tvättad,
Magen är spänd som en trumma, och nu jag åker bekvämligt,

Vårdad ännu, då jag lämnat er gård; helt annat jag utstått,
Såsom en gång, då jag gick och ärnade tigger i staden.
Missväxt drabbade landet, i socknarna saknades föda,
Bonden knappade, tiggaren svält. I staden, jag tänkte,
Finns ett rikare folk med fetare åkrar och ägor.
Så jag tänkte och tiggde mig fram med möda; den gamla
Foten vägrade ofta att gå, och påsen på ryggen
Tyngde, fast blottad och tom. Uthungrad, med svikande krafter
Kom jag till staden omsider och såg ett under af alla,
Såg, förståndige vänner, hvad ej jag tillförene skådat:
Gårdar, men ej kring gården ett fält med åkrar och ängar,
Icke vid knuten en teg, som burit en pipa tobak ens,
Gårdar funnos där blott, högtimrade, fönsterförsedda;
Målade, stolta att se, framsträckte de brokiga rader
Långt, och emellan dem korsade hundrade vägar hvarandra.
Åter på vägarna hördes ett dån som af åskor och stormar;
Kärror rullade fram, fyrhjuliga, silfverbeslagna,
Präktiga, byggda som hus: af de trafvande fålarnas hofvar,
Piskornas smållar, kuskarnas skri och hjulenas buller
Dånade luften, och darrade fönster och väggar omkring dem.
Men långt unnan bekymren, med fröjd förnötande dagen,
Suto i hvarje af dem guldsmyckade herrar och fruar,
Fjärlarne lika, som sitta i skimrande skrudar på blomstren,
När solstrålen är varm och sommarens vindar dem gunga.
Häpen gick jag på sidan och strök mot väggarna meckan,
Mössan i handen jag bar och stannade ofta att hälsa;
Ingen såg mig dock an, men alla de skyndade fram blott.
Sådan kom jag, af ingen bemärkt, till ett öppnare ställe,
Jämnt, med stenar belagdt, af lysande gårdar omkringhvärfdt.
Där afbröt jag min färd och stod i behagelig trygghet,
Armarna slagna i kors, och beundrade. Främst dock af alla
Lyste ett hus, som en by till sin vidd, till sin höjd som en bergås.
Detta beundrade jag och kunde ej mätta mitt öga,
Seende jättarnes verk, ty af människor var det ej uppbyggdt.
Men där stod vid min sida en man, som sopade flitigt
Vägen och sköt med sin kvast den ymniga smutsen i högar;
Honom, med önskan att fråga om allt, tilltalte jag slutligt:
'Säg dock, min vän, om en kyrka det är eller annars för kungar
Ärnadt och byggdt; af förvåning är hela mitt sinne betaget.'
Så jag sade, men han teg stilla och bet sig på läppen,
Leende slugt, och ett skändeligt spratt han närde i hågen;
Ty då jag vände mig om att åter beundra och skåda,
Sänkte han kvasten i dyn och slog mig på ryggen: en svart fläck
Stannade efter, och styggt nedsmordes den tvättade meckan.
Sorgsen begynte jag gå och ville ej strida i otid,
Rädd i min håg och försagd som tuppen på främmande sophög,
Men af en svårare strid jag möttes; en gosse, i trasor
Höljd, uthungrad och svart, såg slaget: med ljudande gapskratt,
Smällde han händern ihop, högt hoppande; hitåt och ditåt
Vände han blickarna sen och kallade vänner. I blinken
Ljöd till höger och vänster ett sorl: barfotade ungar
Trafvade fram, kringyrde af smuts, med jublande fröjdrop
Sågo de mig och sprungo på svingade fötter omkring mig.
En lopp djärfvare fram och slet mig i meckan, en annan
Hotade blott och sparkade opp som en fåle, den tredje
Slog sig på knäna och skrek—i sin fröjd spetsfundiga speord,
Medan den rörliga flocken alltmer förstärktes och stundligt
Käckare blef att nalkas och fly. Af skam och förbittring
Svor jag och rusade fram nu åt ett håll, nu åt ett annat,
Ändtligt fick jag med list en fången och slängde i flocken
Honom och slog en annan omkull som en kägla; på en gång
Grep jag dem båda igen och agade båda med tung hand.
Skriande sprattlade dessa, med nödrop sprungo de andra
Vida omkring; folk skockades snart; två männer med sablar

Togo mig fatt, och snart, af en sorlande skara omkringhvärfd,
Fördes jag bort längs vägen och blef i ett fängelse insatt.
Men då jag såg mig häktad och såg, hur dörren igenslöts,
Grep mitt hjärta af sorg, och jag satte mig neder att gråta,
Tänkande rörd på den tid, då jag lefde värderad af alla,
Tänkande rörd, hur jag nu med gråhår skulle som fånge
Sitta bland fångar och ej få glädjas af himlen och ljuset.
Bittert satt jag och grät, men nära min sida på bänken
Hvilade två förståndige män med fjättrade fötter,
Glädtiga, språkande tyst om egna bedrifter och andras.
Dessa fördrogo ej länge min sorg, men svuro i hast till,
Snäsande båda; och så tilltalte mig bittert den ena:
'Kyrktjuf, sjung dig ej hes, att din stämma må ljuda behagligt,
När sångmästaren snart slår takt på din rygg och du åter
Tvingas att hålla till fyrtio par den vanliga tonen.'
Så den ena, och strax tog äfven den andra till ordet:
'Gråskägg, trifs du ej här, så bjöds du ej heller att komma!
Är dock fördömdt, att enhvar, som taklös irrar i landet,
Sist skall tränga sig hit att störa en man i sin boning.'
Sådant talade dessa, och mycket, som liknade detta,
Ändlöst gäckande mig och bespottande dagen igenom.
Men när solen försvann från fönsternas galler om kvällen,
Kom fångvaktaren in och gjorde på trätan en ända.
Mat inbragte han äfven och satte på bänken ett soppmat,
Satte dit bröd, men sen försökte han fötternas bojar,
Om oskadde de voro, och slog med en hammare på dem.
Åter, när allt var bestyrdt, som sig borde, begaf han sig dädan,
Bister att se, men han manade mig att äta och sade:
'Åt, björnhufvud, och salta dig nu, sen får du måhända
Sitta vid vatten och bröd en månad och släcka din törst här!'
Sade och bommade dörren igen. Af rädsla betagen,
Genast till maten jag lopp, att bereda min mage till fastan.
Mycket belopp sig dock icke på mig, ty som hungriga vargar
Kommo de andra i hast, och snart sågs botten i fatet.
Men då de ätit och jag satt ensam och gnagade benen,
Talte de sakta en stund i hvarandras öron betänksamt,
Hvålfvande stora förslag: på en gång uppsprungo de båda,
Grepo mig, svingade högt blankt slipade knifvar och sade:
'Ropar du, hugga vi till, men svär vid Gud att oss icke
Röja i natt, då vi ärna att fly, om du älskar att lefva.'
Dessa jag svarade åter med fröjd och hopp i mitt hjärta:
'Vänner, ej vågade jag en pipa tobak på ert vett mer.
Kostligt, menen I knifvar och ed behöfvas att tvinga
Fången från vatten och bröd till människoföda och frihet?
Men dock svär jag, vid Gud, att ej röja er, utan er bistå.'
Sagdt, och de lämnade mig, framtogo ur gömmorna filar
Båda och satte sig ned att nöta på fötternas bojar.
Arbetet gick dock ej fort, af männerna droppade svetten,
Men järnbojan var stark; fast filad tillföre, höll den.
Bägge jag hjälpte i växling och delade mödan med glädje,
Långtande ut; så kufvades vid midnatten omsider
Järnen, och männerna svängde med löje de lediga föttren.
Snart uttogo de då en stock, lösskuren ur väggen,
Gömd för spejarens öga af halm, som pöste i sängen,
Denna togo de ut, och vi kröpo med glädje ur rummet.
Skyndsamt hunno vi smygande fram till ändan af staden,
Men där stannade tvärt den ena kamraten och sade:
'Vänner, ej höfves det oss att springa som harar till skogen,
Rädda och tomma, men mig syns bäst, att vi borgarelåsen
Pröfva förut och taga, hvad nyttigast är för vår resa.'
Sagdt; och den andra jakade strax. Mig lyste att skuldlös
Vandra min väg, och jag tog af männerna hjärteligt afsked.
Tårögd skildes jag från dem och gick lättfotad; men desse
Dröjde och vandrade af att stjåla i närmaste gårdar.

Så, förståndige vänner, förlopp stadsfärden; en dylik
Gör jag ej själfmant mer och fruktar ej heller att tvingas,
Ty fast jag noga beskrefs från predikstolen, och alla
Mantes att taga mig fatt och föra mig fångslig till staden,
Skyr dock enhvar att plåga den åldrige Aron och lyssnar
Hellre på gigan, då glad jag knäpper en polska om kvällen,
Än han min gråt vill skåda och höra min jämmer och klagan."

Sådant berättade nu den förståndige Aron; och alla
Hörde med nöje hans ord. Mellertid framlunkade fålen
Käckt, och man visste ej af, förrn herrgårdsbacken man uppnått.
Där nedhoppade Petrus och gick vid sidan af slädan,
Skjutande på, och med tömmarna smällde han skymmeln på länden;
Uppför gick det med fart, och i hast stod slädan vid stugan.
Nöjde förnummo de genast, att festen var börjad där inne,
Sollikt tindrade ljus ur de öppnade gluggarnas imma,
Dörrn stod vida på gafvel, och ljud af en stojande polska
Susade fram som en storm och fyllde den rymliga farstun.

In förfogade sig den förståndiga Anna och dottren,
In gick tiggaren Aron också, men den ärlige Petrus
Band vid slädan sin häst, sen han låtit den tumla sig först där.
Stolt stod skymmeln och gnäggade sen bland främmande hästar,
Åtande nöjd vid sitt lass och med hofven straffande grannen,
Hvar gång denne för djärft pånosade höet i slädan;
Petrus, hans ägare, åter begaf sig till stugan och ingick.

Åttonde sången.

Sång, låt höra hvad allt den förståndige Petrus i stugan
Såg, då han tågade in och stannade häpen vid dörren.
Tolf tättskockade par kringsvängde på golfvet i polska:
Stolta, med ögonen blängande kvinnorna, männerna åter
Ödmjukt böjande hufvudet ned, med blickarna sänkta.
Dansen skötte nu dessa och främst af alla Mattias,
Hvilken med glam kringförde den aktade Anna och Hedda,
Medan på närmaste bänk två tagelbespända fioler
Strökos af kunnige män och ljödo med gigor i samklang.
Närmare bordet satt Zakarias, värden på Hjerpvik;
Ensam, stolt som en kung och med armarna knutna på bröstet
Såg han på dansen, så ofta han ej ölstäfvän iakttog.
Gent mot den ärades plats vid den blossande brasan på härden
Värmd sig tiggaren Aron i bredd med den gamla Rebecka.
Aron ställde som bäst järngigan i ordning, Rebecka
Gungade stilla och smekte på knät den spräckliga katten.
Men den förståndige ryssen, den brunskäggyfvige Ontrus,
Ropte i vimlet och höll aflägsna de dansande paren.
Tvenne kamrater han ren bragt under en bänk, och i trygghet
Hvilade desse, den tredje han höll med möda i famnen.
Denne, fast oförmögen att stå på de sviktande benen,
Stretade mot och ville ej lämna den glädtiga dansen.
Honom dock, jämt kringknuffad och stött, framsläpade Ontrus,
Mödosamt trängande fram till den rymliga bänken omsider.
Sådant betraktade där den förståndige Petrus med undran,
När han till bordet gick och tog välvördig sin plats in.

Tiggaren Aron, så snart han lagat sin giga och värmt sig,
Gick att sätta sig vid spelmännernas sida på bänken.
Honom, strax då han kom, tilltalte den ärlige Anders,
Hvilken med ledsnad gned på fiolen, begärlig att dansa:
"Skulle så sant du spela fiol, som du knäpper på giga,
Kunde den yngre en stund få glädjas af dansen i afton;
Men som ett väggspel sitter du nu och förmådde väl knappast

Styra en takt, om ej jag med fiolen regerade polskan."

Till smålöje sin mun drog tiggaren Aron, betänkligt
Skrapande sig vid örat och halfbrydd talande detta:
"Månne jag komme ihåg kanhända en polska på gamla
Dagar ännu, fast på länge jag ej haft stråke i handen."
Sagdt, och den bjudna fioln med förställd okunnighet tog han.

Sakta spelte han först, försökande; men om en kort stund
Fyllde sig tonen, och takterna rullade snabbare, hastigt
Tvang han ur strängarna ljud med en svingande stråke; på en gång
Klingade bas, kvint, alt och tenor: vid hans sida förstummad
Gapade grannen och sänkte fioln; men till stormande ifver
Växte de dansandes lust. Svett lyste på parenas pannor,
Pärtorna flögo ur klykorna, stolar och bänkar förströddes,
Fallandes rop, taktstampningar, gapskrattssalfvor och rökmoln
Hvirflade om hvartannat, och sviktande brakade golfvet.

Gamla Rebecka, fast tätt till den blossande brasan hon trängt sig,
Stöttes af våda också, att så när hon fallit af muren:
Klagande drog hon sig unnan och satte sig närmare dörren.

Af medlidande rördes den ärlige Petrus i hjärtat,
När han den åldriga såg, hur af alla förskjuten hon satt där;
Bordet förlät han och ölet och gick till den gamla och talte:
"Hej dock, Rebecka, hvad båtär det här att klaga och sörja?
Kom, och jag leder dig fram till det rymliga bordet i trygghet!"

Honom svarade åter den skröpliga halta Rebecka:
"Nej, förståndige Petrus, i vrån må jag gömma mig unnan;
Närmast grafven är vrån mest passlig ändå för den arma.
Som på det skjutande trädet ett löf, fjolggammalt och vissnadt,
Sitter jag här bland unga, som fröjdas af lifvet och dansen.
O, att jag toges bort till de andra, son myllas i jorden!"

Sade och snyftade bittert och grät. Välaktade herren,
Nyss inkommen att se för en stund det glada gelaget,
Stod åhörande rörd de växlade orden och talte:
"Önska ej slikt, Rebecka, och tänk ej på grafven i otid!
Hvem, då ej du mer rörs i den rymliga stugan, skall väcka
Pigorna opp till rock och till väf, hvem pyssla med katten,
Hvem ge hönorna mat och vakta på äggen beständigt?
Lyft ditt öga och se där borta på bänken den gamle
Aron, hur hjärteligt lugn han gnider fiolen och svettas;
Sådan han syntes mig sist, då han spelade giga på tingsgåln,
Syns han ännu, okufvad af ålderdom och bekymmer.
Armen han svänger med kraft, lätt löpa de rörliga fingren,
Ögonen lysa af frid, att med himmelens stjärnor förliknas;
Modig, Rebecka, som han må du möta den svårare dagen."
Sade och forslade sakta den gamla till bordet; och gumman,
Stolt af den heder hon rönt, förglömde sin jämmer och satt sen
Gungande stilla, och tyst välsignande gamla och unga.

Men när polskan var slut och fiolerna tystnat och gigan,
Ryckte den kunniga Anna sin man förtroligt i rocken,
Och då hon fört till ett hörn den välförståndige Petrus,
Talte hon hemlighetsfullt och hviskade honom i örat:
"Ville du icke förmå Zakarias, värden på Hjerpvik,
Att för sin blifvande måg och sin hjärtligt älskade dotter
Hålla som far ett förmanande tal, som de dag ifrån dag sen
Skulle i vördsam håg förvara och rätta sig efter.
Så var fädernas sed: då de gifvo sin dotter åt mannen,
Talte de gyllene ord, uppmuntrande honom och henne;
Aldrig glömde väl sen de unga den varnande rösten,
Utan den följde dem åt som förlofningens minne beständigt.
Så för de ungas skull som för gästernas måste han tala,

Så att enhvar högtidligt må se de bådas förlofning."

Henne svarade sakta den välförståndige Petrus:
"Icke ännu är det tid att sätta din vilja i verket;
Sådan är Zakarias: han vill, då förplägningen börjar,
Dricka i ro, och han ger ej gärna sin granne ett svar då;
Men då han sutit en tid vid sitt stop, och det värmande ölet
Lossat hans tungas band, framflöda de sparade orden,
Bubblorna lika i mängd på den forsande bäcken om våren.
Ingen närmar sig då, som ej genast tvingas att lyssna,
Om han förtäljer en sak eller varnar och rättar de yngre,
Och man bytte väl strax och gåfve med glädje emellan,
Kunde man skaffa sig så hans talande mun och hans klokhet.
Därför vänta allenast en stund tålmodigt; din önskan
Fyller han snart af sig själf, Zakarias, den ärlige gubben.
Ty lätt ser du dock ren, hur hans panna förklaras, hur munnen
Ler mot drycken förnöjd som en and, där hon dyker i sunden,
Och hur han sitter som ängen i regn, upplifvad vid bordet.
Men mellertid är det bäst, att du sköter ett roande samtal
Eller också till en artig minett uppmuntrar de unga;
Mitt skall det vara att ge Zakarias stämman och tunga."

Sade och lämnade snart den aktade Anna tillfredsställd,
Tog från det rymliga bordet ett stop förnöjsam i handen
Och tilltalte sin vän, den ärade värden på Hjerpvik:
"Drickom ännu, Zakarias, i fröjd tillsamman, som fordom
äfven i svårare dar vi drucko med modiga sinnen;
Ty det höfves dock bäst den förgängliga mänskan att glädjas,
Likasom ikorn, lätt i sin håg, på det bräckliga flarnet
Seglar från våg till våg och väntar att hinna till stranden!"

Sade och drack; då höjde också Zakarias sin kanna,
Lifvande hjärta och själ med skummande öl, som hans lust var;
Men sin förståndiga vän sen svarte han gladt och förnöjsamt:
"Visst må jag fägna mig nu, ty som ögonstenen och ljuset
Skattar en far hvar lycka, som händt det älskade barnet."

Så samtalade dessa och hörde fiolerna åter
Stämmas och sågo en artig minett tillställas på golfvet.
Men till bordet och till den förståndige torparen Petrus
Sällade mången sig då, som försmådde den glädtiga dansen,
Sökande hellre ett skummande öl och joller och samtal.
Kom bland andra också den varubepresande Ontrus.
Honom brydde där strax den ärlige Petrus och sade:
"Se dock, dansar ej du, danskunnige broder? Kanhända
Fruktar du kvinnornas list, om de skulle förblinda ditt sinne,
Om, din värderade hustru till harm i det rika Archangel,
Flickorna skulle som skänk framlocka en duk ur din väska."

Så han sade och teg; men den brunskäggyfvige Ontrus
Satte sig nära intill och tog hans händer och svarte:
"Sådant fruktar jag ej, förståndige Petrus, och gärna
Ville jag dansa bland andra, ty sång och dans är det bästa;
Men jag finner ej lätt en flicka, som icke försmår mig.
Nalkas jag vänligt och räcker min hand, då springer hon unnan,
Skrämd af mitt skägg, och hon ler, och de öfriga skratta med henne;
Ingen besinnar och tror, att äfven den främmande mannen
Åger ett hjärta, där glädje och sorg kan väckas af andra.
Ville helst du, min vän, åhöra och fylla min önskan,
Ber jag dig nämna vid namn och beskrifva till stånd och till villkor
Några, som dansa här nu, den raske Mattias till ära.
Först, hvem är hon, den vördiga, välansenliga gumman,
Som, framskridande främst som det gungande skeppet i hamnen,
Mäter sin takt och sin randiga kjol utbreder med fingren?
Ädel synes hon mig och ett mönster för gamla och unga."

Honom svarade glad den välförståndige Petrus:
"Anna och ingen annan det är, min aktade hustru,
Hvilken i många skiftande år, som kommo och flydde,
Trogen vårdat mitt hus och skänkt mig söner och döttrar.
Mig berömmar den man, som henne berömmar och ärar."

Och han sade igen, den varubepresande Ontrus:
"Lycklig tyckte jag dig, min vän, tillföre redan,
Treflig och rask och förnöjd, som du var, och aktad af alla;
Trefaldt kallar jag nu dig lycklig och säll, då en sådan
Hustru blifvit din lott; ty från himlen kommer det goda.
Nu må du säga också, hvem är han, den reslige gossen,
Som kringsvänger som bäst den unga, beskedliga Hedda?
Yster går han och stolt i sin vallmansjacka som fålen,
När på en grönskande äng han betar bland andra och modigt
Skakar sin fylliga man och gnäggar af glädje och kärlek."

Honom svarade åter den välförståndige Petrus:
"Denne är Karl, min älskade son; hur han artar sig framgent,
Vet Den, honom mig gaf: Han styre det allt till det bästa."
Härpå talade snart den varubepresande Ontrus:
"Likasom odlarn vårdar det träd, han sådde, och ständigt
Ser på dess växande stam och vattnar och väntar sig fägnad,
Så gör äfven en far med sitt barn; må den unga beständigt
Tänka på fadrens bekymmer och bli hans glädje i stället.
Ännu finnas här två, som jag önskade känna:—den raske
Ynglingen där och den blomstrande flickan, han leder behagligt.
Vacker är han, och hon kan bäst jämföras med Hedda."

Honom svarade åter den ärlige Petrus och sade:
"Drängen skådar du där, den snabbe, driftige Anders,
Son till en ädel man, Zakarias, värden på Hjerpvik.
Prisar du ynglingen nu som rask i den flyktiga dansen,
Dubbelt skulle du höja hans lof och beundra hans ifver,
Såge du honom en gång, där i svett han rödfar sin faders
Kärr och, stark som en björn, uppbyter den rotade granen.
Flickan, förståndige vän, är min dotter, den äldsta, vi äga,
Anna och jag; hon sköter vårt hus och spädare syskon,
Lindrande modrens möda med flit, som döttrarnas plikt är."

Honom svarade rörd den varubepresande Ontrus:
"Lycklige, trefaldt lycklige du, som sitter i vänners
Krets, värderad och känd, och trampar ej främmande trakter.
Lugn betraktar du här en trogen maka och skådar
Väl uppfostrade barn, som blomstrande plantor vid bäcken,
Medan en annan, från fädernebygd och bekanta och fränder
Skild, kringtågar, försmådd som den oupplösliga gåtan."
Sade och snyftade sakta och grät; klartindrande tårar
Rullade ned på hans kind och vätte det yfviga skägget;
Men som en honing ljuf flöt saknaden genom hans ådror,
Ty han mindes sitt hem, han mindes det isiga hafvets
Stränder och Dvinas flod och det varurika Archangel,
Och han tänkte därvid på sin hustru, som suckade ensam
Ofta i dagens bestyr och ofta i nattliga hvilan,
Samt på sin älskade son, den späda, som lämnades fjärran,
Jollrande än och stammande fadersnamnet med glädje.

Nionde sången.

Sådan sörjde han nu, den varubepresande Ontrus,
Och uppväckte hos mången de svalkande tårarnas vällust.
Äfven fuktades du, förståndige Petrus, i ögat,
När på din hustru du såg, den goda, förståndiga Anna,

Och på din resliga son och din väl uppfostrade dotter,
Gladt erinrande dig, hur på Tjäderkulla de samfällt
Bodde i ostörd ro som fågelungar i nästet.

Bägge gräto de där af sorg och glädje i växling,
Medan de drucko sitt öl och sågo den långa minetten
Slutas och hörde fiolernas sorl nedstämmas och gigans.

Men då reste sig hög Zakarias, värden på Hjerpvik,
Lämnande säte och rum vid öfversta ändan af bordet,
Och framträdde med manliga steg allvarlig på golvet.
Alla betraktade strax med förvånade blickar den gamle:
Ty så var han att se som ett åskmoln, när det på fästet
Tågar i rodnande prakt och kyler den kvalmiga dagen.
Hotfullt stannar det då omsider; den fjättrade viggen
Bryter sig lös med dån och bestrålar det yppiga regnets
Genomskimrade skur; men odlaren häpnar och fröjdas,
Skådande himlen i hot och den tvinande tegen förfriskad.
Sådan syntes han nu, Zakarias, där han betänksam
Gick till sin aktade måg och sin dotter, som nära hvarandra
Suto och växlade kärliga ord på den rymliga bänken.
Skyndsamt stodo de upp, då de sågo den åldrige nalkas,
Båda, och lyssnade till, om han hade en sak att befalla.

Men det klappade ren på hans läpp, det besinnade talet,
Längtande ut, och han tog den raske Mattias vid handen,
Tog sin dotter också och fordrade tystnad och sade:
"Äfven att dansa är väl på sin tid; jag tadlar ej dansen,
Tadlar ej heller joller och skämt, då det öfvas anständigt;
Men man bör dock ej alltid, så länge det skiftande lifvet
Varar, fiolers ljud och gigor, som mana till polska;
Glädjen sändes ej heller så rik till den bördiga jorden,
Att den beständigt förmår med vederkvickande håfvor
Hugna en människas själ och böja dess sinne till skämtet;
Därför gagnar det väl att i tid påminnas om allvar.
Äfven det vacklande barnet förstår, hvar lära förutan,
Njuta sin lycka och vet att trifvas och leka i glädjen;
Men att vid hårdare dar och vid mödosammare plikter
Handla med mod och hvad rätt, hvad orätt skilja med klokhet,
Därtill måste du öfvas af många betänkliga skiftens
Växlande lopp eller ledas af den, som mera bepröfvat.
Därför är det ock väl att höra den åldriges varning.
Först må du gömma, Mattias, de ord, jag dig lägger på hjärtat,
Trettioårig själf den sextioårige gubbens:
*Låt din förtröstan ej gro på ditt hemmans tegar allenast,
Sörj ej mer, då du mister en sak, än du gladdes att få den,
Sist, gå så med din hustru till doms, som du går med ditt öga!*
Enkla synas de väl, de härliga språken, af fädren
Ärfda från barn och till barn, men huslig lycka och välgång
Växa ur dem som, blommor ur ängens bördiga sköte.
Se, hvad du äger, och allt, hvad af människohänder ihopbragts,
Har sin fiende ock, olyckan: din lofvande åker
Härjas af hagel och frost, och din hjord förstöres af vilddjur.
Så omskiftar din lycka, som snö försvinner om våren,
Är den ej tryggad på fastare grund än på jordiska håfvor.
Men då du lider en skada, betänk, hvad glädje dig skänktes
Af det förlorade först, och väg därefter din saknad,
Och jag tror, du ej då skall sörja din hjässa till grå hår;
Ty som sparfven år från år förstorar sitt näste,
Öker ock människan gärna sitt bo och värderar ej mycket,
Hvad hon förvärfvat ren, ty det icke förvärfda är mera.
Men mot din hustru vare du mild, som det ägnar den starke,
Jämt erinrande dig, hur mycket den svaga dock gagnar,
När hon med foglighet vänjes att se i mödan sitt nöje.
Ty så säger jag dig, och så är en hustru för huset,

Likasom bandet, som sluter omkring det rymliga stopet;
Kraftlöst synes det visst och spädt och ringa till nytta,
Men försök dock en gång att förstöra det: rämna vid rämna,
Lagg afsöndrad från lagg skall du se och ölet omkringspilldt.
Därför gå med din hustru till doms, som du går med ditt öga.
Men, förståndiga Hedda, till dig vill jag tala ånyo,
Såsom jag plantat förut i ditt bröst allvarliga lärör
Från den dag, då din mors mildt varnande stämman var tystnad
Och på mig ensam föll det tunga bekymret om barnen.
Ofta har jag dig sagt, hur den bräckliga kvinnan beständigt
Måste vid tålmod och vid eftergifvenhet vänjas,
Ty att af andra bero är dess lott, men hon märker ej tvånget,
När hon viker, hon märker det blott, när hon vredgas och trotsar.
Se, det säger jag nu, och tror, du skall se det besannadt,
När du som maka en gång åtföljer Mattias i lifvet:
Friden knytes af ingen, om ej af hustrun i huset.
Äfven en godsint man kan ledsna ibland och på henne
Hämnas en grannes bitande ord, en tjänares tröghet;
Men då ägnar det henne att blidka hans hetta med saktmod.
Tyst må hon tåla hans knot, tills ifvern lämnat hans sinne,
Likasom björken böjer sin topp för ilen och tåligt
Väntar på aftonens stund, när stormarna längta till hvila.
Snart nog ångrar han allt det hårda, han sagt i sin vrede,
Om ett förtörnande svar ej ligger och retar hans sinne,
Och han önskar ej mer än att godhet gälta med godhet.
Så blir lugnet befast, och sämjan växer, och kvinnan
Tryggar sig glad vid den starkares arm och beskyddas af honom;
Själ han äger sin fröjd i henne och ger för den kära
Lif, om det gäller, och gods, som den tandbeväpnade hunden
Stannar mot vargen med mod för hjorden, och trampar och trampar,
Färdig att kämpa för den och föraktande hotet af döden.
Men hvad förnämligast gör en människas lycka i världen,
Binder makar i frid och förliker och tröstar och gläder,
Är gudsfruktan, som aldrig är mätt af det goda och rätta.
Denna förvaren båda och lefven och rörens i den blott.
Den gudfruktiges ro är som furan, vuxen på heden,
Tryggad och fast, ej böjer en storm den väldiga stammen;
Samlas ock många att hugga den ned med förenade krafter,
Går det ej lätt, manhaftiga slag, väl öfvade armar,
Långt dagsverke behöfs därtill och yxor af godt stål."
Så förmanande slöt Zakarias, värden på Hjerpvik.

Genast var det att se, hur de öfrigas tigande läppar
Öppnades hastigt till lof och beröm för det ljudande talet.
Men så hviskade mången sin granne förtroligt i örat:
"O, att han drucke som nu, Zakarias, från morgon till afton;
Gärna trakterade den, som klok förnöjes af klokhet."
Medan det hviskades så och enhvar förnöjdes af talet,
Gick Zakarias tillbaka och tog välvördig sin plats in
Högst vid bordet, där bänk med bänk i vinkel förenas.
Ej förglömde han där att tömma sitt stop för de sinas
Stadiga lycka och väl, ej heller att röra sin tunga
Ömsom i egna förståndiga värf och ömsom i andras,
Såsom han mycket sett och mycket bepröfvat i världen.

Men på den ärlige Aron, som lagt fiolen på bänken,
Medan han sorglös satt och torkade svetten ur pannan,
Höll välaktade herr kommissarien sitt öga beständigt.
Honom värderade så den förståndige herrn, att han hellre
Låtit omsider sin yppersta dräng borttåga till andra,
Än han den åldrige släppt ur sin gård. En fradgande stäfv
Tog han i handen till slut och bjöd den gamle och sade:
"Aron, min vän, drick öl och förfriska dig, som du förtjänt har
Genom din polska, som ljud som ett nordanväder i furan;
Sen må du kasta din tiggarestaf på den blossande brasan.

Här må du lefva, min vän, på din ålderdom, lugn och betryggad,
Beten meta åt mig, då jag fiskar med krokar om sommarn,
Jaga från åkern svinen och höns och tuppar ur trädgåln.
Slikt må om sommarn bli din befattning; den hårdare vintern
Må du förnöta i stugan, och sitta med pipan i munnen,
Bindande ryssjor och nät och lappande hålen på noten."

Stäfvan emottog rörd den förståndige Aron, sitt anlet
Lyfte han högt, att den svällande tårn knappt kunde ur ögat
Rulla, men glad i sin själ genmälte han: "Prisa och tacka
Vill jag min Gud, som mig förde till er, välaktade herre!
Mycket jag pröfvat, det värsta af allt för den grånade gubben
Var dock att vandra omkring som det irrande molnet i luften,
Utan att känna ett rum för den efterlängtade hyllan.
Ofta med ängslan såg jag på färder från socken till socken
Från landsvägen emot kyrkgårdarne. 'Aron', jag tänkte,
'Äfven den uslaste här i den by, du tågar igenom,
Har dock sin tröst och sin borg där inom den hägnande muren;
Du, hvar dig unnas en gång att hvila ditt tröttade hufvud,
Vet ej, och främling blir du i dödens gård som i lifvets.'
Så jag tänkte, värderade herre, och skyndade framåt.
Nu må jag prisa mig säll, ty jag äger ett hem, då jag lefver,
Äger ett hem, då jag dör, där en vän och en annan kanhända
Stannar och säger: 'Se här göms Aron den gamle från herrgåln.
Träsket ljuder ej mer af hans morgonsånger, hans giga
Klingar i stugan ej mer; men den åldrige sofve i frid här!`
Sade och grät af glädje och tömde det fradgande ölet.

Så samtalade dessa, och lyssnande bidde de andra.
Sedan skötte man åter med glädje den stojande dansens
Muntra bestyr, och den fattige var som den rike vid godt mod;
Ty man saknade ej fioler och skrällande gigor,
Polskor, minetter, förplägning och ord i den rymliga stugan,
Medan man firade där till gryende morgon i samdräkt
Männernas lyckade jakt och de älskandes raska förlofning.

HANNA.

En dikt i tre sånger.

_Till den första kärleken.

En gång min första kärlek frågte jag:
"Min lefnads stjärna, säg, hur tändes du,
Och hvadan äger du ditt milda ljus?"
Då sade stjärnan: "Har du sett nå'n gång,
Hur lätt en flyktig sky kan skymma mig?"
Jag sade: "Än med mörker, än med ljus
Ett moln gått opp och dolt dig för min syn;
Dock brann du lika klar, sen det försvann."
Och stjärnan sade åter: "Har du sett,
Hur lätt en jordisk dag fördunklar mig?"
Jag sade: "Mången jordisk sol jag såg
Gå opp i glans och öfverstråla dig;
Dock gick den ständigt ned, men aldrig du."
Då sade stjärnan: "Tror du på mitt ljus,

Och vill du tända lifvets hopp därvid?"
Jag sade: "Bortom molnet log din blick,
Och bortom dagens bländsken brann du klar,
Och bortom grafven skall du lysa än."
Då sade stjärnan: "Vet du, hvad jag är?
En suck jag är ifrån din egen barm,
Som sökt med fridens hopp en högre värld;
En blyxt jag är utaf ditt eget lif,
Som flög i strålar till sitt hemland opp;
Ett solljus är jag af din egen själ,
Och i min milda låga lefver du." _

HANNA.

Första sången.

Liksom den bäck, där rann,
För den, som rinner här,
Vi voro för hvarann,
Så länge du var där.

Glad midsommarens kväll ren nalkades. Solen i väster
Strålade klar och kastade ljus på den landtliga prästgåln,
Där uråldrig den låg vid den speglade viken af insjön.
Men i sin kammare satt vid fönstret den vördige pastorn,
Rökte sin pipa och blickade ut mot vägen i längtan,
Stundom med handen fläktande bort den skockade röken.
Glad han i afton väntade hem från Åbo sin enda
Älskade son, ett år, om ej mer, ren saknad i hemmet.
"Går din examen väl och du kommer med hedrande vitsord,
Bjud då gärna en fattig kamrat till sällskap för sommarn,
Ty här vandrar du ung bland gamla och ledsnar väl annars."
Så han skrifvit, och nu han satt vid sin pipa förnöjsam,
Väntande båda, förnämligast dock den älskade sonen.

Men mellertid vid väfven, i hushållskammaren uppställd,
Satt hans dotter ännu, den sjuttonåriga Hanna.
Frisk satt flickan och röd som ett smultron, vuxet i skuggan,
Fri i sin lediga dräkt att sköta det ljufva bestyret.
Barmen i snören ej spänd, med ett maskfritt hjärta inunder,
Vidgades fullt och lyftes af andedräkten i vågor,
När med sin blottade arm hon slängde den rörliga spolen.
Men som en spegel klart var ögat och lyste af glädje.

Länge hon väfvit ännu, om helgens timme ej ingått,
Glad att skåda en rand allt efter en annan sig fylla;
Men då hon ljudet förnam af det klingande uret i kammarn,
Hörde hon opp att trampa sin väf, nedlade i korgen
Rullar och garn och strök ur pannan den svettiga locken.
Sedan besåg hon sitt verk, af belåtenhet lockad att småle,
Fattade saxen ibland och jämnade trådar, som brustit,

Tigande, men i sitt sinne likväl hon talade detta:
"Visst en sötare väl ej funnits än denna; hur vackert
Randar ej blått och rödt och en tråd af det gula i kanten!
Hade jag ren en klädning däraf att bära i morgon!
Visst, då jag bär en sådan och kommer ur kyrkan en söndag,
Litet ifrån bondflickorna skild, och stannar på trappan,
Röd af värmen och grann och nättare mycket än alla,
Sneglar enhvar på mig och afundsjukas i tysthet.
Men då den aktade herrn, den rike befallningsman, kommer,
Spotsk och förnäm, och alla med vördnad vika för honom,
Måste han stanna och kyssa min hand, så gammal han än är."

Så hon tänkte och log och gladdes i hjärtat och uppsteg,
Öppnade än ett fönster och njöt, lätt flämtande, svalkan,
Medan syrenernas doft, med trädgårdshäggarnas blandad,
Strömmade in och fyllde det genomfläktade rummet.

Men i detsamma syntes i dörrn den gamla Susanne.
Hvilken i många växlande år, sorgfällig och trogen,
Släpat för gården och trätt med försumliga pigor beständigt.
Denna nu kom andtruten och talade genast och sade:
"Skynda, mamsell, fäst kam i ert hår, knyt klädningen bättre,
Tag guldringar på fingren och sidenschalett på er hals snart,
Ty nu gäller det mycket, och nu är lyckan i gården.
Se, då i köket jag står och tittar som hastigast utåt,
Kommer befallningsman hit helt ny; ny blänkte hans kärra,
Ny var hästen, ej skådad förut, och flög som en stormvind,
Ny var äfven hans dräkt och undransvärdig i fågring.
Men då jag skyndade ut och kom nyfiken på trappan,
Såg jag den aktade herrn, hur han hälsade alla på gården,
Gammal och ung, och hans öga var mildt att skåda som solsken.
Häpnad fyllde min själ, och jag neg, då han nalkades trappan,
Djupt, att det bräckliga knät knappt mäktade resa sig åter;
Så af vördnad jag neg och ärnade digna på stället.
Men nu gick han ej tyst som förut och förmäten förbi mig,
Utan han såg helt vänligt och talade: 'Gamla Susanna',
Sade han, 'nu är det tid, att du spänner ditt öga och vakar,
Ty snart kommer jag hit och förpantar det bästa i gården.'
Så han sade och log, och en mening låg i hans löje.
Hvad kan detta betyda? Ett ord, fast tala jag velat,
Fann jag ej då. Ett band låg öfver min tunga, och tårar
Trängde i ögonen fram, då jag hörde den mäktige herren
Skämta som andra och ej förakta den ringare mera.
Lätt dock gissar jag nu, hvad han mente: att allt han förnyat,
Kärra och dräkt, betyder helt visst, att han ärnar förändra
Lefnad också och ej mer föråldras allena och ogift;
Men att han kom nedlåten och hälsade alla på gården,
Därmed sade han: så skall jag komma som känd i en framtid;
Åter att mildt han log och lofte förpanta det bästa,
Tydde på er, som den ärade vill bortföra som maka."

Hjärtligt skrattade åter den sjuttonåriga flickan,
När hon betänkte den åldrigas ord, hur förunderligt vore,
Om hon den runda, vördiga herrns värderade maka
Blef och som fru fick gå allvarlig och sitta i soffor.
Men då hon skrattat en stund och fäst sin flåta med kammen,
Tog hon spegeln i handen och vände sitt lockiga hufvud,
Full af behag, och såg sig med fröjd och talte tillika:
"Gamla Susanna, tycker ni! Skulle han välja en sådan?
Ser ni ej lätt, hur ung och hur oförståndig jag synes?
Fy, jag är själf snart rädd för mitt öfverdådiga öga.
Skulle han välja en sådan, då ren i närmaste socknar
Mången han funne äldre än jag, långt klokare flickor,
Sediga, icke som jag förgjorda att skratta beständigt.
Skall han ej minnas ännu, hur jag förr, då han kom i min barndom,
Rymde försagd och skrek, då man ville förmå mig att hälsa,
Tills han omsider förstod att med guldurnyckeln och klockan
Snärja mitt öga och locka mig, tokiga fjolla, i famnen.
Dock, hvad tänka vi på, hur skulle han, femtioårig,
Söka sig brud, då som ung han älskat att lefva allena?"

Leende talte hon så och prydde sig, glad i sin fågring,
Tog guldvingar på fingren och tillknöt klädningen bättre;
Men i detsamma öppnades dörrn, och den vördige pastorn
Blickade in och nämnde vid namn sin dotter och sade:
"Hanna, min dotter, kom, sen du lagat din klädsel i ordning,
In i min kammare snart, att höra ett ord om din framtid."

Sagdt, och han tillslöt dörren och gick. Men förvåning hans dotters
Hjärta betog, och af aningar fylldes det lekande sinnet.
Spegeln glömde hon straxt och nöjet att tänka på kindens
Rosiga hy och sitt mörknade hår och sin blick och sin ungdom,
Allt förglömde hon genast och sprang till den åldrigas sida,
Färdig att söka sig skygd; men hon talade häpen och sade:
"Råd mig, gamla Susanna, och säg, hvad måste jag göra?
Måste jag stå för den ärade herrn och begäras af honom,
Spricker min kind af blod, och mitt hjärta hoppar ur barmen;
Så förskräckeligt trodde jag ej det vara att giftas."

"Hå hå", svarade, leende slugt, den gamla Susanna,
"Nu är det annat, mamsell, än att frukta och vara förlägen.
Se, snart ändras dock allt. När vigseln varit, befaller
Mannen, och hustrun lyder och räds att ej vara till nöjes;
Åter förut är det hon, som har att säga det mesta.
Minns jag dock själf, hur jag förr, då han kom, densamma, som sedan
Blef mig en trogen man, tills döden skilde oss åter,—
Hur jag befallte och viste mig spotsk och värd att begäras,
Tills han förde mig hem, då jag åter lydde med glädje;
Därför gå som en drottning, och när ni kommer i kammarn,
Akta knappt värdt att kasta en blick på den ärade herren,
Innan han bugat sig djupt och ödmjukt bedt om er ynnest.
Men då han talat och sagt, hvad hans hjärta bjuder att säga,
Blickar ni opp med tvekan och syns likgiltig och fordrar
Tid att besinna er först och går högmodig tillbaka.
Så skall han lämnas kvar att betänka sin ålder och väga
Mellan fruktan och hopp och lära sig akta er mera,
Lära med spaknadt mod, att ni ej är färdig att genast
Springa en gammal i famnen, så rik och mäktig han än är.
Men allt medan den ärade herrn, nedslagen och modfälld,
Väntar och tänker, att ni kanhända föraktar hans anbud,
Sitter ni här och har alls icke i sinnet ett afslag,
Skådar fastmer med glädje emot er kommande lycka,
Hur i ett hus, där allt som ett himmelrike är ordnadt,
Ni som värdinna skall rå och, fast ung, bli lika i värde
Hållen och lika förnäm som er ädle, bedagade herre."

Så hon sade. Men rädd gick flickan och öppnade dörren,
Kom i den svala farstun och stannade, dragande andan
Länge och sökande tyst att kufva det klappande hjärtat.
Men då hon druckit sig mått af aftonkylan, och kinden
Mildare brann, och barmen sin våg ren saktare häfde,
Rörde hon nyckeln lätt och i fadrens kammare trädde.
Rodnande syntes hon där, i sin blyghet ljuf till förundran;
Lik en strimma af sjön, som, af morgonstrålar begjuten,
Smyger sig in och rodnar emellan skuggiga lundar,
Sågs i sin fågring hon nu emellan de gamle i kammarn.
Men af förtjusning greps den rike befallningsmans hjärta,
Sinnet af värma mjuknade opp, och kärlekens sötma
Blandades mild som honing i bloden och smekte hans ådror.
Pipan ställde han strax med belevfvenhet unnan och framsteg,
Prydlig i later och gång, och hälsade flickan med handkyss.
Ordrik var han dock icke, den aktade herrn, till en början,
Utan han plirade ömt och myste med munnen allenast.
Men i sin länstol talade så den vördige pastorn:
"Hanna, min dotter, mycket du än ej skådat i världen,
Väl du dock vet, att en människa föds att försvinna på jorden,
Likasom röken skockar sig här och stiger ur pipan,
Synlig en stund, och lätt af en fläkt förskingras en annan.
Men för den vise, mitt barn, är sådant en varning att akta
Tiden och se till sitt hus och vara beredd, då man kallas.
Därför har jag också rätt ofta i stojet af dagen,
Ofta i nattens lugn på din framtid tänkt och med oro
Fruktat att nödgas lämna dig här allena och värnlös."

Nu är bekymret förbi, om du fyller min önskan och räcker
Honom din hand, den aktade herrn, som står vid din sida.
Väl är lidelsens tid förbi för den ädle, men hälsan
Dröjer ännu, och kraften är kvar att råda och handla;
Så syns ingen, som tyngs af ålderdom och af krämpor.
Tänker du åter, hur rikt och hur öfverflödigt han äger
Allt i sitt hus, hur aktad han är af alla och ärad,
Finner du lätt, att ej mången som han kan skänka en flicka
Lyckliga dar, och du lär att skatta det goda, han bjuder.
Pröfva dig då och beslut, om du vill som maka den ädle
Följa och gläda hans lif och dela hans håfvor tillika."

Rodnande djupt åhörde den sjuttonåriga flickan
Talet och blickade ned och kunde ej svara af häpnad.
Men den förståndige herrn, den rike befallningsman, gladdes,
Full af förhoppning, och log och gnuggade händren och sade:
"Hade jag färdigt ren det nyss upptimrade huset,
Kunde jag skryta kanske och säga, att ingen i nejden
Fört till en sådan boning en ung och blomstrande maka,
Så stolt höjer det sig, två våningar högt, på sin kulle.
Men inredningen räcker evinnerligt länge; förgäfves
Har jag arbetare lagt som myror och skyndat och skyndat;
Fönstren komma ej in, och kakelugnarne fela.
Men i det gamla huset är allt uppfejadt och lagadt,
Rummen drifna på nytt, allt under mitt öga, tapeter—
Knappast äger jag mod att säga, hur dyra de blefvo—
Satta i saln, förmaket och äfven i kammarn där inom,
Så att man där kan möta också en vinter, då kölden
Jagar oss in och vi älska det trefliga tjället och brasan.
Kom därför till min fröjd och dela min lycka tillika,
Kom ren snart, mot hösten, då allt är yppigt i trädgåln,
Rosorna blomma ännu och krusbärsbuskarna gulna;
Kanske mognar ett äppel också, om sommarn är vacker."
Så han talade glad och gnuggade händren och fortfor:
"Frukta mig ej, fast äldre jag är och tar mig en bister
Min, då det fordras ibland, som kanhända ni sett mig vid kyrkan
Lyfta förtörnad min käpp och skrika åt bönderna stundom;
Annat akta ej dessa och lyda ej utan att klappas.
Sådan är jag dock ej mot alla, så farlig på långt när
Icke, och er, er ville, min själ, jag bära på händren.
Fira er skulle jag, bygga för er, plantera och laga
Allt, som ni funne det bäst, och penningen skulle ej sparas.
Ve, att ej sommartiden också köpmänner besöka
Landet och hämta oss kram! Jag säger, en klädning af siden
Såge ni ren i er hand, om den kunnat vägas med guld opp."

Mera talade ej till sitt pris den aktade herren,
Utan han teg och gladdes af hopp, frikostigt i tanken
Hvålfvande mycket ändå, som han ville förära sin fästmö,
Löst och fast; njugg var han ej nu, den gamle, i glädjen.

Men på sin dotter blickade mildt den vördige pastorn,
Rökte och log och talade snart halft bryende detta:
"Gå, min dotter, för dig må det skicka sig bäst att ej genast
Svara, som hade du tänkt på en friare redan på förhand;
Men för den aktade herrn går snart en dag och en annan,
Medan han väntar på svar och du öfverlägger och lugnas."
Så han sade och log. Men lättare klappade dottrens
Hjärta, och glad i sin håg begaf hon sig åter ur kammarn,
Svalan den glädtiga lik, som, kommen af våda i rummen,
Bäfvat en stund och finner den öppnade dörren och flyktar.
Sådan lämnade nu den befriade flickan de båda
Gamle, att hvar på sin plats, med en lättrökt pipa i munnen,
Orda om jordens ans och göra till byggnader utkast;
Själff hon i farstun trädde och gick ur farstun på trappan,

Spanande efter en vän, att yppa sitt hjärta och rådslå.
Just den, hon sökte och önskade se, den förtrogna Johanna,
Fostrad som dotter mer än som tjänarinna i huset,
Såg hon och bjöd med en vink af den lyftade handen att nalkas.
Denna förstod det och slöt att pryda den lutande stugans
Trappa med blommor och löf och kom rödbrusig och svettig.

Ingen märkte de båda, och tysta de smögo sig unnan,
Först i salen och dän i den ensliga kammarn där inom;
Men där talte bekymrad den sjuttonåriga flickan:
"Lyssna, Johanna, om någon du hör, om någon i salen
Smugit sig ren, gå tyst och titta i fönstret, att ingen
Står bland syrenerna gömd där ute och spetsar sitt öra!
Vet du en underlig sak, en förunderlig—skratta blott icke!—
Vet du, så barnslig jag är, begärs jag dock ren af en fästman."

"Fästman!" ropte förskräckt den vackra Johanna och fällde
Händerna ned, "helt visst har den stolte befallningsman friat?
Väl anstod det den åldrige herrn att söka en sämre
Flicka än ni, en mera bekväm att dagar och nätter
Värma hans svalnade famn och smittas af ålderns förvissning.
Akta er, låt hans skatter och guld ej fångsla ert hjärta,
Akta er, saknad och harm är den femtioåriges hemgift.
Hvad, om den gamles teg är större än andras, hans boning
Högre sitt tak, på våningar höjdt, mot himmelen sträcker,
Borta är lyckan ändå: för trefnaden gulnar ej axet,
Kärleken sitter ej mild i den målade salen och glädes,
Sorgen sitter där blott, och förtreter i kamrarna dväljas.
Se, där blomstrar i prakt den åldriga häggen vid fönstret,
Rik, att ett träd ej finnes med den jämförligt i trädgåån;
Såg jag dock nyss, då jag kom, att under de yfviga bladen
Krälade mask; knappt hade jag mod att bryta en blomma.
Så i den gamles gård, om ock stor den lyser och praktfull,
Gömmer sig ledsnaden skygg för dagen, och krämpor och olust
Fästa sig under håfvornas glans och smitta det goda;
Därför vänta ännu, tills en yngre med varmare hjärta
Bjuder er ringare skatter kanske, men gladare dagar."

Henne med undran svarade då den vänliga Hanna:
"Har du väl mer ditt förstånd, och tänker du på hvad du talar,
Toka, som tror, att man ej kan följa en gammal med kärlek,
Vårda hans hus och njuta med fröjd det goda, han äger!
Dock, ej gammal en gång du skulle den ärade kalla,
Hade du sett, hur lätt han emot mig trädde, hur munnen
Log, då han nalkades, ömt och ögat strålade vänligt;
Så syns ingen, som tyngs af ålderdom och af krämpor.
Tänker du åter, hur rikt och hur öfverflödigt han äger
Allt i sitt hus, hur aktad han är af alla och ärad,
Finner du snart, att ej mången som han kan skänka en flicka
Lyckliga dar, och du lär att skatta det goda, han bjuder.
Ren då jag föreställer mig nu den ädle allena,
Ser, hur fattig han är i sin rikedom, utan en vänlig
Hand, som det tunga lättar och ger det lätta sin ljufhet,
Veknar jag nästan och blir allvarlig och ville för mindre
Håfvor än hans gå glad att hugna den åldriges dagar.
Sådant är kärlek, toka, och sådant kallas att älska.
Nämn mig då mer ej unga! En ung, hur kunde han väcka
Mera än kärlek också, om han kom, som den åldrige kommit,
Rik och förnäm, och lockade mig att dela sin lycka?"

"Hå hå", suckade nu den vackra Johanna, "förgäfves
Skattas ej guldet högt, då det allt kan jämna i världen,
Göra den åldrige ung och en ung förlika med åldern.
Låt då gärna de ord, jag talte, försvinna med vinden,
Såsom de kommo med den, och blif för den gamle en trogen

Maka och gör hans glädje och gläds af hans skatter tillbaka;
Akta blott, skåda ej sen, hvad ni än ej skådat, en yngling,
Er jämnlige till år och med er jämnlottad i villkor,
Se ej ens i en dröm en sådan, att icke hans öga
Faller i ert, och en blick, som ej mer förjagas och glömmes,
Blir som en törntagq kvar i ert sakta plågade hjärta."
Så hon sade och teg, i sitt älskande sinne bedröfvad.

Men då gick hon till fönstret, den sjuttonåriga flickan,
Höjde sitt hufvud och såg vidt öfver den strålande nejden,
Såg dess lunder och berg, dess speglande sjöar i solens
Mildrade glans, långt, långt blott ställen bekanta och ljufva,
Såg och rördes till tårar af fröjd och talte och sade:
"Finnes på jorden en nejd att förliknas med den, där man föddes,
Där man sin barndoms dar har plockat som blommor af tiden,
Räknade ej, blott ljufva och snart förvissnade åter.
Ser jag mot träsket, ser jag blott sund och fjärdar, som ofta
Vaggat vår båt, då vi rott som änder från holme till holme,
Ser jag mot lunderna, där har jag tusende gånger i skuggan
Sutit med sömmen i famnen och tänkt.—Nu säg, hvad jag tänkt då!
Allt är förtroligt och kärt, hvar planta, bekant som en syster,
Skjuter om våren opp, där hon väntas, och flyttande fåglar
Komma, desamma som förr, tillbaka och bygga och sjunga.
Skulle jag byta detta mot guld och akta en lycka
Högre än lyckan att här få lefva med egna beständigt!
Se, nu känner jag kärlekens makt, hur en friare älskas:
Mera jag älskar min fader ändå och blomstren på hemmets
Ångar och skogarna där och den solbestrålade fjärden.
Därför måste väl nu den ädle begära en annan,
Söka en flicka, som ej kvarlämnar så mycket i hemmet
Älskadt och ljuft, och bättre förstår värdera hans håfvor;
Sådana flickor som jag, som nödgades offra så mycket,
Menar jag, gifta sig ej med vilja, om icke de tvingas."

Så hon sade och hann ej mera än fatta beslutet,
Hann ej ängslas ännu och besinna sig, huru hon skulle
Yppa det sen och våga bedröfva den ärade herren;
Ty i detsamma rullade fram på den banade vägen,
Skymd i en hvirfvel af damm, en kärra, och vänligt i farten
Lyfte de resande hatten och hälsade flickan i fönstret.
Denna i blinken kände igen sin väntade broder,
Klappade händern gladtt tillsamman och, glömmande oron,
Skyndade ut att se och möta de komna på gården.

Andra sången.

O, andra nejders son,
Hvi flög du dädan, säg?
O, fågel långt ifrån,
Hvem styrde hit din väg?

Ren man hälsat hvarann och med återseendets glädje
Växlat förtroliga ord, och ren hos den gamle i kammarn
Satt hans älskade son med en vän, ditbjuden för sommarn
Långt var åter på väg den rike befallningsman kommen,
Hvilken för många bestyr och förargliga rester i socknen
Knappt hann bygga med ord en prunkande våning och hvälfva
Taket och sätta fönsterna in, då han nödgades resa.

Men på den främmande ynglingen höll den gamle sitt öga
Ständigt och hörde ej opp att betrakta den strålande blickens
Glans och hans lockiga hår och hans oförmörkade panna,
Innan han såg hans kind af förlägenhet rodna och ögat

Sänka sig blygt. Då log den vördige vänligt och sade:
"Akta det icke, min vän, och förlåt, att mitt öga beständigt
Hvilar på er, ej plägar jag så bespeja en främling;
Men i ert anlet ser jag en bild, som är dyr för mitt hjärta,
Ser af en ädel man, af den äldste, jag ägde bland vänner,
Liksom den varmaste äfven, de oförgätliga dragen.
Se, då som gosse jag kom till skolan, kom han till skolan,
Barnslig likasom jag, och vi sattes i bredd med hvarandra.
Knä vid knä där suto vi sen och delte gemensamt
Läxornas börda och lekarnas fröjd och berömmet och agan.
Men då med sommarns sprickande löf och med drifvan om julen
Friheten kom och vi foro enhvar till det saknade hemmet,
Var det i glädjen en sorg att lämna hvarandra och skiljas;
Åter, när skolan kallade oss, och ömma föräldrars
Armar och syskonens krets vi lämnat med tårade ögon,
Var det i sorgen en glädje att vänta hvarandra och mötas.
Så i de lyckliga år, när lynne förenas med lynne,
Lätt som en telning viras omkring en annan och växer,
Växte vi opp tillsamman, och en var viljan i båda.
En var viljan ännu, då vi vetenskapernas förgård
Bytte mot helgedomen en gång och sökte af ljusets
Heliga skatter en lott att äga och sprida i världen.
Täflande följdes vi åt, och detsamma, som glädde den ena,
Glädde den andra också att veta och känna och lära.
Men då med lagerns krans på vår panna vi stodo omsider,
Lika i mognad ännu, och från ynglingens slutande bana
Sågo mot kommande år och mot värf, som väntade mannen,
Ägde ej jag ett minne, som han ej ägde tillika,
Ägde ej han ett hopp, som för mig ej varit detsamma.—
O, då vi skildes sen,—som han sjunger, den älsklige skalden—
For han för evigt dit, jag hit. Bekymren i lifvet
Kommo med plikter och år och fäste på kärleken bojor.
Långt på en enslig ö, där vår kust nedskjuter i söder,
Lefde den ädle och dog, som lärare älskad och vördad;
Jag vid en bortglömd vik af en insjö fjarrän i nord
Grånat, och länder skilt och tider förvandlat oss båda.
Icke dess mindre ännu, då jag ser hans blick i ert öga,
Ser hans färg på er kind, hans bild och hans själ i ert anlet,
Glömmer jag år, som förgått, och skiften, som varit emellan,
Glömmer jag ålderdomen, som nu mig tynger, och lifvets
Sorger och döden, som lagt sin hand på den saknade redan,
Allt jag glömmer och tycker mig än till hans sida förflyttad,
Ung och med spelande håg och med svällande hjärta som fordom."
Så han sade och såg på den främmande ynglingen ständigt.

Denne med undran tvekade så i sitt sinne och tänkte:
"Månne den åldrige nyss ej hörde mitt namn, då det nämndes,
Döf i sin glädje för mig som främmande, eller kanhända
Var det en annan vän, som han skattade mer än min fader."

Så han tänkte och vände sitt ord till den gamle och sade:
"Hade jag nyss fått stå vid ert knä, högvördige pastor,
Smekt af er vänliga hand och lutande lätt på er skuldra,
Hade jag trott mig höra min far, den saknade, tala.
Sådan satt han också och talte om flyktade dagar,
Talte med tårar ännu om en vän, som delat hans barndoms,
Delat hans ungdoms glädje och sorg, omistlig i båda.
Än, då med brutna krafter han låg, och min mor vid hans dödsbädd
Grät, och jag fattat hans hand, den äldste i syskonens skara,
Talte med svikande stämman han så: 'En finns, för mitt hjärta
Dyr som din moder och du och de små, jag lämnar omkring er.
Kommer du en gång, barn, som en fågelunge ur nästet
Ensam och värnlös ut i den ogästvänliga världen,
Länka din bana hän till den ädle och bringa min hälsning.
Varmare skall i hans tjäll du än annorstädes emottas,

Höra ett välkomstord, som menas och säges ej endast,
Finna ett öga, som gläds att betrakta dig, gläds, att ditt anlet
Visar ett drag, ej sedt och ej glömdt sen gladare tider.'
Så han sade och nämnde ert namn, högvördige pastor!"

Knappast hade till slut den främmande ynglingen talat,
När med en strålände tår i sitt öga den gamle från stolen
Reste sig opp: "O, son af den älskade", sade han stilla,
"Bild af en bild, som ständigt jag bar i mitt saknande hjärta,
Kom, att i dig jag må famna ännu den ädle, som bortgått.
Ej som en främling här hos främmande, ej som en gästvän,
Bjuden för sommaren blott, må du lefva och röras ibland oss;
Kär som en skänk af himlen, en son, är du kommen, och tacksam
Tar jag dig nu och i dig min ålders glädje emotser."

Så han sade; och opp gick dörren, och glad i sin omsorg
Trädde hans dotter in med en glänsande bricka på armen.
Koppar bar hon och fat och en kanna. Det ångande teet
Spridde sin doft, då hon skred med sin lindriga börda till bordet,
Där i sin faders famn hon ännu såg främlingen sluten.

Varsam, full af förundran och rädd att störa den gamle,
Började flickan ställa en kopp vid den andra i ordning;
Men till sin dotter talade då den vördige pastorn:
"Lämna bestyret, mitt barn, för en stund och kom att en sisters
Kyss åt den yngling ge, som så främmande varit dig hittills.
Se, för en framtid är han din bror, en son af din faders
Ädlaste vän, och för honom är du en älskande syster."

Sagdt; och en ljuf, lätt flammande sky, halfmulen af oro,
Spreds vid den åldriges ord på den sjuttonårigas anlet.
Tvekande stod hon, dröjde och teg, men mildt i sin bäfvan
Föll med en stjärnas skyggande blick på den främmande ögat.
Denne ur fadrens famn sig skilde och nalkades flickan,
Fattade sakta dess hand och rörde dess glödande läppar
Lätt som en sommarvind med en kyss, ej mött och ej undflydd.

Icke ett ord blef taladt. Med ömt, halft tvekande saktmod
Drog hon sin hand ur ynglingens hand, den blomstrande flickan,
Ordnade kopparna snart och den doftande drycken omkringbar.
Men då sitt lätta bestyr som värdinna hon slutat och uppfyllt,
Tog hon sin bricka på armen igen och lämnade rummet.

Ingen i farstun hon fann och i hushållskammaren ingen,
Ensam kom hon och satte sig tyst på sitt bräde vid väfven,
Lutande armen på den och mot armen sin lockiga panna.
Känslor, ej kända förut, som vaknade andar i hjärtat
Närde hon stilla och log och tårades, själf som en gåta,
Själf som en gycklande dröm för sin ljuft förvirrade tanke.
"Hvarför", tänkte hon, dröjer jag här, som jag vore förtrollad,
Har jag ej mycket ännu att bestyra! Syrener och häggar
Bjuda mig blommor och löf, och likväl oprydd för de komna
Står vindskammarn ännu. Visst måste den främmande tjusas
Af mossväggarne där, med mörknade taflor behängda;
Ser han då ut, som vore han van att mötas af sådant!
Kunde jag komma mig opp och företaga mig något,
Skulle jag lättare bli, och den oförklarliga oron
Lämna min själ. Hvad tåras jag för, hvad suckar jag öfver?—
Dock, om jag dröjer en stund vid allvarsammare tankar,
Är det för mycket kanske, och har jag ej nog att besinna?
Sommarn kommer och flyr, snart nalkas oss hösten, och ensam
Sitter vid väfven jag då och kastar min spole och ryser,
När stormilarne slå med stelnade skurar mot rutan.
Tom är gården och tyst. Min bror är borta, och borta
Äfven den andra, min far vid en bok i sin kammare slumrar,
Allt är ödsligt och hemskt, som i grafvar går man i rummen.

Nå'n gång hör jag kanske, då det kvällas, en bjällra vid trappan,
Skyndar med ljusen, väntar och ser, och befallningsman kommer
Mulen och pratar en stund. och berömmar sin boning och reser.
Är då så ljuft allt detta, och borde jag annat än gråta,
Borde jag annat, än gråta också för sommarn! En okänd
Väntas och visar sig knappt, förrn redan han är som en broder,
Kysser mig, fattar min hand och ser med sitt strålande öga
Djupt i mitt hjärta, som finge jag ej förborga det minsta.
Hvad blir sådant till slut, om det räcker en månad och mera?"
Så hon tänkte, i ord ej mycket, det mesta, en blomdoft
Liknande, flög med suckarna bort och kunde ej fångas.

Men med en korg på sin arm, till bräddarna fylld med konvaljer,
Friska och plockade nyss vid den sorlande bäcken i hagen,
Kom i detsamma ur stugan igen den vackra Johanna.
Farstun ville hon än långt grannare pryda med löfverk,
Sätta buketter i glas för rummen, och kammarn på vinden
Fylla med blomsterångor, att ljuft för de komna den första
Natten skulle förgå och drömmarna gladare nalkas.
Först dock på hushållskammarn en blick af vana hon fäste,
Öppnade dörren och tittade in och sin unga värdinna
Såg, då med kinderna flammande än och ögat i tårar.
Opp från väfven hon steg och försökte att härma ett löje.
Genast glömde sitt värf den tjänande tärnan och ställde
Korgen med blommorna ned bland svalkande fläktar i skuggan;
Själff med förundran nalkades hon den skyggande flickan.
"Hvarför", sade hon, "ser jag en tår i ert mulnade öga,
Hvilka bekymmer plåga er nu, när glädjen hos alla
Vaknar och ingen finns, som ej skämtar och sjunger och fröjdas?"
Så hon sade och såg på den sjuttonåriga flickan,
Leende gladt, som om ren hon visste det väntade svaret.

Denna dock älskade nu alls icke att frågas och röjas,
Utan hon vände sig bort förtretad och talte och sade:
"Ständigt låtsar du se långt mera än andra, Johanna,
Tycker dig öppna och sluta igen mitt fattiga hjärta,
Liksom din sockergryns- eller synålsdosa det vore;
Akta, att ej omsider en udd dig pickar i fingret!
Hvilka bekymmer plåga mig? Måste det vara bekymmer,
Kan då ej annat plåga än de? Försök att en timme
Sitta som jag här inne i kvaluren af häggarnas dofter,
Se, om ditt hufvud ej tynges till slut och ögonen rodna!"
Sade och svängde sig spotsk mot fönstret, att andas i frihet
Aftonens luft och skingra sin lätta förtrytelse åter.

Men till dess sida trädde likväl den vackra Johanna,
Tigande, icke med ord hon ville försöka en ursäkt,
Ville blott vänta en gladare blick, att gladare sedan
Lämna sin unga värdinna och gå till de glömda bestyren.

Länge förmådde ej heller den sjuttonåriga flickan
Blicka på nejderna blott kallsinnigt och visa sig mulen,
Utan hon ångrade snart i sitt sinne det hårda, hon talat.
Harmen i ömhet löste sig opp, en tår, som i ögat
Fyllde sig långsamt, doldes ej mer, och sakta mot tärnans
Skuldra hon lutade ned sitt lockiga hufvud och talte:
"Visst långt mindre, än själf du förmodar det, goda Johanna,
Känner du mig och förstår, hvad mitt innersta tänker och drömmer.
Nyss, då den gamle begärde min hand, och mitt hjärta af ömhet
Fylldes och gärna hans ensliga lif jag förljufvat och tröstat,
Mente du, stolt i din tro, att man ej kan älska en gammal.
Nu, då en gäst har kommit från vidt aflägsnade länder,
Okänd mer än en sky, hit drifven af vindarne, okänd,
Talar du strax om bekymmer och tror, att jag tåras af kärlek.
Se, jag vill säga dig allt och ej dölja mig, spana blott icke

Själ i mitt innersta du, att jag ej blir slutet af skygghet.
Märkte du nyss, då han kom, den främmande, var han förlägen,
Syntes han mulen och tvär, som man blir, då man växer vid boken?
Nej, med sin spensliga rock kring lifvet och hatten i handen
Sprang han från kärran och lyste af fröjd, då han gjorde sin hälsning.
Sen—och jag finner det själf, hur tokig jag blir, då han nalkas—
Ser han så innerligt vänligt och käckt och förtroligt uppå mig,
Liksom vore vi ren sen länge bekanta och syskon.
Undra då ej, att jag gråter, och gråter jag, goda Johanna,
Är det af kärlek ej, men af hat, åtminstone vrede,
Att så hjärtlig han är, långt mer än det passade honom,
När han ändå är så ringa och ung, en fattig student blott."
Sade och bäfvade skygg och tryckte sig närmare tärnans
Vänliga famn och gömde i den af blygsel sitt anlet.

Oron hann dock ej mer än minskas, och kinderna knappast
Svalnat ännu, då hon hörde sin bror inträda i kammarn.
Sjungande kom han och glad, som han plägade förr, då han läxan
Sluppit och ilade ut mot skogarna, fri som en vindfläkt.
Så han kom, men han kallade strax sin syster och sade:
"Hanna, den främmande väntar oss ren, tag hatten och skynda;
Innan till kvällsvard dukas ännu och den gamla Susanna
Löper kring backar och berg, som hon brukar, och ropar och söker,
Hinna vi föra vår gäst kring nejden och spana, om folket
Samlats till lekar ren och beredt lusteldar för natten."
Sade och hann blott kasta en blick kring rummet och höra
Ljudet af klockan, som slog i detsamma, och glädas att träffa
Allt som förut så förtroligt och kärt i det älskade hemmet,
Hann ej märka, hur brydd den vänliga system hans anblick
Flydde och sprang att dölja sin blick i den skymmande hatten.
Men då hon klädt sig, tog hon sin bror vid armen, och båda
Skyndade ut och mötte den främmande redan på trappan.

Tredje sången.

Till hjärtat, som var kallt,
Säg, hur du lågor bar?
Hur kunde du bli allt
För den, du intet var?

Solen sänkte sig ned och skymdes af bergen i väster;
Mild som en brud var aftonen dock. Guldskyar i luften
Summo och strålade ljus mot jorden, och ljummade vindar
Kommo från ängarne än och lekte med ångor af blomstren.

Lätta, med sväfvande steg, som hade af vingar de lyftats,
Styrde de unga sin färd mot den speglade stranden af träsket.
Men för den främmande viste hans vän det älskade hemmets
Ljufva behag och hörde ej opp att minnas och tala:
"Ser du den rodnande sjön", så sade han, "ser du, hur olik
Hafvet, som suckande slår mot din hembygds klippiga stränder!
Här är grönska och färger och lif. Otaliga holmar
Skjuta ur vågorna opp, och svajande vinka från alla
Lummiga trån, som bjuda den tröttade roddaren skugga.
Nalkas du udden, som nu tycks träffa det mötande landet,
Öppnas en vidare rymd af vatten, och trefliga byar
Skymta på stränderna fram, och kyrkan lyser i fjärran.
Åter på andra sidan hvad fält af odlade tegar,
Bördiga, höljda af brodd, omgifna af skogiga höjder!
Innan vi resa, skjuta de ax och mogna och gulna
Skönare blott, mest sköna likväl, då vi sakna dem sedan.
Här, där skymningen nu oss möter i skuggan af barrträn,
Här är siskornas lind, hit komma de första om våren,

Smekas på granarnas skott eller yfvas och sjunga i toppen,
Liksom vore för dem blott solen och morgonen skapad.
Men då nalkas jag sakta och får mitt giller på hällen,
Skyndar och hukar mig ned vid snöret. Och fågeln i buren
Börjar att flaxa och slå och beveka och tjusa och locka.
Snart är kärleken väckt, den modige sångaren lyssnar
Spakare ren och spritter ibland och kvittrar i gensvar;
Innan han anar det själf, är han nere på buren, och nätet
Faller omkring, och sången är slut och friheten borta."

"August", sade med bannande röst den vänliga systemen,
"O, att du än är grym som förut och fågnas af sådant!
Är det ett nöje kanske att hålla en fånge i buren
Året igenom och se, hur hon sitter allena och ledsnas?
Sen, då hon länge saknat en ton, som ljuder som hennes,
Förs hon till skogen och hör en like och svarar af menlös
Glädje och narras att locka en vän, som hon älskar, i bojan."

Henne i ögat såg den främmande vänligt och sade:
"Tänk dock, att sådan är kärlekens sed; så gillrar den snaror,
Stundom ett nät och stundom en famn. Ack, gärna i båda
Lär man dock skynda, om blott af ett älskande hjärta man lockas."

Så han sade. Hans vän åhörde de växlade orden
Föga, ty nejden fäste hans blick, och ställen, besökta
Tusende gånger förut, uppfyllde hans tanke med minnen.
Leende talade då den främmande ynglingen åter:
"Grymma vi kallas, vore vi så! Men grymmare mycket
Är hvar flicka, så mild och så fredlig hon tycker sig vara.
Se bland många blott en! Vid mitt hem, helt nära till gården,
Växte af åldriga björkar en lund, värderad och hägnad;
Nu, då med höstens kallare dar de gulnade löfven
Började falla och blott fröhängen på kvistarna höllos,
Samlades orrar ibland helt tama och åto i träden.
Men då med bössan jag smög mot planket och ärnade skjuta,
Smög min syster, hur ledsen jag än knöt handen och bytte,
Ständigt i spåren och bad: 'Låt vara dem, rubba dem icke,
Skona de arma fåglarna, broder, skona för min skull!'
Så hon bad, och då snart hon märkte, att böner ej hulpo,
Ropte hon, klappade händerna hop och skrämde dem ständigt.
Märk dock, hur ömsint var hon ändå? En dag, då jag hemkom,
Mötte jag strax en bekant på vår trappa och hälsade vänligt.
Denne dock hälsade ej, men tryckte blott hatten i pannan
Djupare ned och dolde en tår och skyndade dädan.
Väl förstod jag hans sorg, och jag brydde min syster i tysthet:
'Syster, din fästman mötte mig nyss i förtviflan och bortgick;
Hvarför krossade du den arme?' Men hör, hvad hon svarte:
'Är jag för gammal kanske att välja, och måste jag tacksamt
Taga den första, om än jag ej älskade honom det minsta?'
Leende talte hon detta, den milda, som skonade fåglar.
Nu, säg själf, hvad grymmare är: att skjuta en fågel
Eller att skjuta en pil i ett hjärta och lämna det hjälplöst?"

Så han sade. Men än på det lutande torpet vid stranden
Höll sitt öga hans vän och mindes den åldriga fiskarn,
Hvilken från barndomsåren han där sett vistas och lefva;
Honom han mindes och frågade nu sin syster och sade:
"Lefver han än, den gamle, och ser man hans julle på träsket
Likasom förr, när morgonen gryr eller aftonen nalkas?
Ofta på stränderna här jag följt hans vägar med ögat,
Mött, då han landat, hans båt och betraktat hans fånge och bortglömt
Lekar och bok vid hans tal om vindarna, fjärden och metet."

Honom svarade rörd den vänliga systemen och sade:
"Bort han flyttat för alltid, och tom sen dagar och veckor
Står hans koja vid sjön och gläder ej ägaren mera."

Kunde jag dock med ett ord eller några beskrifva hans bortgång!
Ofta, som hade han känt en gäckande aning, i vintras
Kom han och satt i vår stuga och rökte sin pipa vid ugnen,
Talande mycket om fisket i fjol och den stundande våren.
Hittills, mente han glad och tryckte sin tumme i pipan,
Hade han hållit sig mest till sitt metspö sommarn igenom;
Nu dock ville han binda sig nät, anskaffa från staden
Refvar och krokvar och sen begynna att fiska på allvar.
Sådant hörde jag ofta den åldrige säga i stugan.
Våren kom, snön sjönk, skogsbäckarne började sorla,
Isen på träsket bytte sin färg, och i glittrande strimmor
Öppnade sunden sig ren, och vattenfåglarna hördes.
Genast såg man den gamle också. Allt längre och längre
Kunde han styra sin färd, hvar gång han syntes ånyo,
Tills att af hinder ej mer han stängdes och lätt i sin julle
Rodde som förr kring uddar och skär, som grönskade åter.
Då—en afton det var, och jag gick allena på stranden,
Lockad af blommornas lukt och björkarnas, längre än vanligt—
Fann jag mig, innan jag visste däraf, helt nära hans koja.
Men då jag såg hans båt vid landningsstället och näten
Hängda på pinnarne än och slöt, att han vistades hemma,
Ville ett vänligt ord jag säga den gamle till hälsning,
Innan jag vandrade bort.—Så trädde jag in i hans stuga.
Ensam syntes han där, på sin halmbädd hvilande stilla;
Mattare var hans öga än förr och hvitare kinden;
Döden, tyckte jag, låg ren kall i hans bleknade anlet.
Sakta från bädden ändå, när jag nalkades, lyfte han hufvu't,
Hälsade sorgligt och satte sig opp och begärde en droppe
Vatten att släcka sin törst. Och jag sprang med en stäfv till källan;
Hämtade vatten och gaf den döende gubben att dricka.
Men då han druckit och tyst från hans läpp jag kärilet borttog,
Tog han min hand i sin darrande hand och talade detta:
'Lämna också, då ni går, dörrn öppen, att aftonens svalka
Känna jag får och se i min dödsstund grönskan och vågen.'
Bortgå kunde jag ej och lämna den åldrige hjälplös
Kvar i sin nöd, så litet jag än förmådde att hjälpa,
Utan jag öppnade dörrn och ställde mig sen vid hans sida.
Luften strömmade in, gladt hördes den jagande måsen
Ropa vid stranden, och blank låg viken, i skimrande ringar
Bruten allenast af fiskarnes slag, som lekte vid grunden.
Var det ett leende då, som jag såg i hans slocknande anlet,
Var det en stråle af fröjd, eller syntes det vara det endast,
Efter i nästa minut hans blick ren brustit, hans hufvud
Sjunkit mot skuldran, och lifvet med sorger och glädje försvunnit?
Hyddan lämnade jag med bäfvande hjärta och tillslöt
Dörren och vågade ej, förrn redan jag nalkades hemmet,
Stanna och bedja en bön om frid för hans frälsade ande.
Skrämmande står dock ej mer för min blick den döende gubben,
Nej, långt mer som det minne jag får, sen jag länge betraktat
Fjärden en sommarkväll mot natten, då vindarne tyna,
Solen släcker sitt ljus och vågorna, trötta att svalla,
Sänka sig mer och mer och bli som en spegel omsider."
Så omtalte hon nu, hur den åldrige fiskaren bortgick.

Men ren hade de nått lusteldarnas kulle, af ålder
Älskad i nejden och sökt som ett samlingsställe vid sommarns
Skönaste fest; dit skyndade glad den stojande gossen,
Dit gick ynglingen stolt, och med kärlek gömd i sitt hjärta
Flickan, och dit från sitt ensliga tjäll, långt borta i dalen,
Blickade gubben och såg, hur lågorna tändes i natten,
Glada som minnen därvid i hans eget nattliga sinne.
Tom var kullen ännu, blott högt på den sandiga kammen
Höjde sig furar mot skyn, halfbrända, med glesnade kronor;
Icke dess mindre skyndade dit de unga på brantens
Buktiga stigar, och snart uppnådde de toppen af åsen.

Rikare røjde sig där den skiftande nejden. En ändlös
Tafla af skogar och vatten och fält utbreddes för ögat,
Klädda i skimmer ännu af aftonens mattade purpur.
Skaror af vandrare skymtade fram. Bland lundernas stammar
Glimmade stundom en duk och försvann med den skyndande tärnan,
Medan en annan fyllde dess rum med växlade färger.
Tyst var vinden, en fläkt ej rörde sig. Hjordarnes klockor,
Kärlekens smältande sång, från ensliga stigar besvarad,
Hördes ur dalarna blott, och ibland till de döende ljuden
Fogade ljuft vallhjonet en ton, mångdubblad af eko.

Men till sin vän han talte, den främmande, full af förundran:
"August, mera bekant, långt mer än du varit mig nånsin,
Är du mig nu, och jag fattar och känner ditt innersta väsen.
Här visst ser jag den bok, på hvars strålande sidor du läsit
Allt, hvad du talade förr, då vi suto i skymningen ofta,
Jag och min syster och du, och fördrefvo med aningar kvällen.
Lyckan af människans lott och kärleken, friden och glädjen
Lärde du här, här väcktes din dröm om förklarade andar,
Vänliga, skapta för oss, att bilda oss himlar på jorden.
Lyssna, i sångernas ljud, i den domnande sucken af eko,
Fåglarnas röster ur skyn och ur lunderna, hör du ej änglar,
Leende änglar i allt, från din barndomsålder bekanta?
O, hur ser jag ej nu dem klara! På aftonens guldmoln
Segla de kring, framtindra ibland i en stråle af solen,
Blicka ur blommorna, glittra på sjön och andas i luften;
Var det ej dem, som du mente, och dem, som du lärde oss älska?"

Så han sade. En tår sågs fylla sig sakta i flickans
Öga och rullade ned som en daggklar pärla på kinden;
Men med en halfdold suck hon frågade: "Talar han sådant,
Talar för andra han sådant, för mig upptäcker han intet!
Sluten går han och tyst här hemma, och säger han något,
Är det om bössan blott eller fågelfänget, han talar,
Mest dock svärmar han kring som en storm i skogarna ensam.
Kanske tänkte han förr på min barnslighet, tyckte en sådan
Endast för lekar skapad och skratt; men skrattar jag ofta,
Gråter jag ofta också, åtminstone saknar jag någon,
Någon att sluta mig till i en allvarsammare timme.
Ofta i lunderna här jag vandrat allena och ofta
Sett detsamma som nu, men hur annorlunda förklaradt!
Skön var världen och rik, dock, tyckte jag, låg det en saknad
Öfver naturen i allt, och den skrämde mig genom sin stumhet.
Nu, då ni talar, är det mig så, som skulle den tala,
Säga mig: 'Flicka, så klar och så härlig var jag ju ständigt,
Se, och du tordes ej tro det ändå, fast du drömde det stundom.'
O, att er syster kom! Om hon kom och en endaste sommar
Dröjde hos oss, hur vore det ljuft att kunna med henne
Växla en tanke ibland, då det anande hjärtat är rikast!
Låt mig höra ett ord, hvad heter hon? Namnet allena
Vore mig redan så kärt; sen söker jag tänka mig henne.
Säg dock, liknar hon er, med ett syskontycke kanhända?"

"Fråga ej", svarade gladt den främmande, "ingen i världen
Liknar hon, knappast sig själf. Den af smek bortskämda Maria
Hette hon hemma förut, men för smek nu säger man smicker.
Hyllad af egna och främmande, snart enväldig och nyckfull,
Växte hon opp, men kär för oss alla förblef hon beständigt.
Ville hon något och tog, då hon bad, den vänliga minen,
Kunde man lätt ej neka, och kunde man, ville man icke;
Fortrade åter hon spotskt, hvad hon önskade, lydde man nästan,
Lydde, om än förtretad ibland, och visste ej hvarför.
Sådan kom hon en höst till staden, och klubber och kaffen
Började nu. På en kväll var ren landtflickan en mod-dam.
Syntes hon, såg hon ständigt en svärm halfjärlar omkring sig,

Tog hon i dansen ett steg, lorgnerades, hviskades, mystes;
Allt var lyckadt och lätt, och hon såg det och lyckades dubbelt.
Då först blef hon i hast odräglig. Den skönaste dansarn
Eller en ung löjtnant med sin glimmande krage, på dessa
Kunde en solskensblick hon kasta ibland, då de kommo;
Kom en annan, som ej, kantänka, behagade henne,
Fick han ej tala ett ord, hur han än försökte sitt bästa,
Innan den finaste skymt af en rynka han såg på prinsessans
Näsa och modfällid nödgades gå att harmas i tysthet.
Då kom äfven er bror, en vild björnunge från nordnen,
Teg en dag och svarte ett ja och ett nej på den andra;
Inom en vecka satt han hos oss, ej främmande mera,
Satt och talte om er, om sin barndomsålder och hemmets
Saknade bygder, om allt, som för hjärtat att minnas är ljufvast.
Stundom lyste en vår ur berättelsen, stundom en höstkväll
Såg man i den, med glesnade löf, tungt sväfvande dimmor,
Bleknade stjärnor i skyn och en blodröd måne på kullen.
Allt var sådant, det syns i sin verklighet, klarare endast,
Mera af under rikt och af drömmar, vakande drömmar.
Hur han talte, begynte till slut den spotska Maria
Lyssna också, och man såg, att hon häpnade först af förundran,
Liksom hade hon sett i en värld, helt annan än denna.
Dock, än log hon förnämt och försökte att kasta med nacken
Lätt som förut en kväll och en annan, då länge hon sutit
Drömmande kvar i vår krets. Förgäfves! Följande afton
Kom hon tillbaka och satt tankfullare, längre allenast.
Ändtligt var det förbi med kapiserna. Tjustes hon nån' gång,
Dolde hon tjusningen ej, och det öfvermodiga ögat
Svällde af tårar ibland, då godnatt hon sade och bortgick.
Hvilken förändring åter i hast, som genom ett trollslag!
Hemma förtrolig hon blef, på en dans saktmodig och enkel
Trädde hon in, besvarande mildt hvar mötande hälsning.
Ingen såg sig försmådd, och ingen märkte sig gynnad,
Lika mot alla hon var, och äfven den ringastes hyllning
Fick i en vänlig blick sin belöning och ångrades icke.
Gladare nalkades snart hvar människa henne, och mindre
Slösades smicker och ord, och hon älskades mer än berömdes.
Sådan var hon, försök att föreställa er henne,
Full af växlingar blott, nyss en, nu åter en annan!
Kanske blir hon dock nu, som hon är, sen"... Leende afbröt
Vännen hans ord: "Kom", sade han, "följen mig; källan vid stranden
Måste jag hälsa uppå och dricka ur åter som fordom."
Sagdt; och han vandrade ned från kullen och visade vägen.
Snart till källan man kom. Af himlens skimmer bestrålad,
Outtömlig och klar, där låg den i bädden af blommor,
Lik ett människoöga, hvars frid, ej rubbad af stormar,
Dallrar af ljus blott än och af livvets åder i djupet.

Tysta vid brädden af den nedsatte sig alla och drucko,
Hvilande där och betraktande sommaraftonens slockning.
Ord ej funno de mer och sökte dem icke; i tankar
Närnade hjärta sig blott till hjärta och fylldes af sällhet;
Men på den främmandes bild föll flickans öga i källan.
Osedd tyckte hon nu sig kunna betrakta hans dyra,
Älskade drag, och hon såg och dröjde och fruktade icke;
Innan hon visste det, log dock, hans blick mot hennes och möttes.
Blygsel flickan betog, och det nyss lätt klappande hjärtat
Drog sig tillsamman förskräckt, och hon kände, hur kinderna redan
Tändes af glöd, och hon såg med bäfvan sitt rodnande anlet
Blottadt i källan för ynglingens blick.—Då seglade vänligt,
Färgadt i purpur, ett moln utöfver den speglade böljan.
Ljus förmäldes med ljus, och rodnad smälte i rodnad,
Se, och man skilde ej mer, om flickans kinder, om molnet
Glödde, och flyktig en skymt af en tacksam glädje allenast
Röjdes som egen ännu i den sjuttonårigas anlet.

Upp från blommorna steg i detsamma den älskande brodern,
Nämnde sin syster vid namn och talte med leende allvar:
"Hanna, i nästa minut kanhända jag sade det icke,
Nu dock säger jag allt, och du hör det och delar min sällhet:
Min är redan Maria, ej mer den spotska Maria,
Nej, den sköna, den goda, den hjärtliga, tusende gånger
Skönare, än han beskref, och mildare, ljufvare, bättre.
Upp, låt stunden ej fly, räck utan sorger åt hennes
Broder din hand! Så önskar hon, syster mot syster i byte;
Så han önskar, som önskat det ren, långt innan han såg dig!"

Sade och hann knappt sluta sitt tal. Vid stranden i gräset
Ropte en and, och han smög med en fattad kisel i handen
Sakta bland löfven och stod omsider vid brädden af vattnet.
Men då han lyfte sin arm, med ett rop uppjagande fågeln,
Flydde en guldgul tropp ofjädrade ungar mot vassen,
Skingrade, pipande gällt, i sin nöd värnlösa på vågen.
Skonande fällde han stenen och såg, hur den bäfvande modren
Sam vid hans fötter ännu och trotsade döden af kärlek,
Tills långt ute på sjön den irrande svärmen en fristad
Hunnit och tryggad igen hon lyfte sin vinge och flydde.
Sådant såg han och kom för en stund med vilja till stranden,
Lockad af fågeln och rädd att störa de båda vid källan.
Snart dock vände han om och spanade redan på afstånd,
Spanade, gladdes och hann de älskade vännerna åter.

Famnad af ynglingens arm, stod skön i den bleknade kvällen
Flickan och lutade tyst på hans skuldra sitt lockiga hufvud;
Men då hon märkte sin bror och han nalkades, räckte hon honom
Leende handen och strök en tår ur sitt lyckliga öga.
Så förklarades allt för den komne, och lätt i sin glädje
Tryckte han systemns hand och sin väns, men han talade skämtsamt:
"Nu, hvad säger vår far, då vi så förlovva oss alla,
Hastigt, utan att nämna ett ord åt honom på förhand?
Akta dig, Hanna, i hast kanhända förlofningen upphäfs."

Skämtande talte han så; men med oro hörde dock flickan
Orden och tänkte, hur lätt sitt förrädiska hjärta hon åtlydt,
Så att sin egen älskade far hon förgätit alldeles,
Glömt hans önskan och sin att lefva beständigt i hemmet,
Glömt allt annat och tänkt på den främmande ynglingen endast.
Hemåt ville hon skynda och kunde ej lugnas ånyo,
Innan hon yppat allt för sin fader och lättat sitt hjärta.
Så, af de älskade följd, hon vände tillbaka bekymrad.

Knappt af vägen en hälft man hunnit, då redan i nejden
Hördes en kallande röst och man märkte den gamla Susanna.
Spanande kom hon och syntes ej litet förtretad och viktig,
När med sin förklädsfåll i handen hon skyndade framåt,
Färdig i ifvern att torka beständigt sin svettiga panna.
Men då de sökte hon funnit och såg dem närma sig redan,
Steg hon på sidan af vägen och väntade. Vänligt till henne
Talte ett blidkande ord vid förbigåendet flickan:
"Hvarför kommer ni hit och tröttar er, gamla Susanna,
Släpar om dagen och hvilar ej ens, när aftonen nalkas?
Se, vi hinna ju hem, om ni än ej ropar och söker."

Så hon sade; ett svar gaf icke den gamla tillbaka,
Vinkade blott med handen och kallade flickan i tysthet,
Men afsides hon hviskade sen den komna i örat:
"Gud välsigne, mamsell, hvad ni dröjer, att vofflorna kallna,
Steken i grytan torkar och bränns, och den vördige pastorn
Sitter och hungrar och mäktar ej få sin fattiga kvällsvard.
Säg dock, innan ni går, och berätta mig: blir det till hösten,
Blir det i sommar kanske ert bröllop, säg, om ni redan
Svarat den aktade herrn, eller dväljs han i fruktan och kval än?"

Sakta talade åter till henne den vänliga flickan:
"Vänta ej, gamla Susanna, att få tillreda mitt bröllop;
Somrar hinna förgå och höstar, innan det firas,
Kanske kommer till slut en vinter för evigt emellan."
Sagdt; och hon lämnade kvar den gamla i häpen förundran.
Själff hon skyndade nu till de andra och följde dem hemåt,
Drömmande, tankfull, tyst, i sitt ljufva bekymmer fördjupad.
Men när trappan man hunnit och lätt från sitt hufvud hon hatten
Lyftat och ordnat i hast de yppiga lockarna åter,
Tog hon den älskade ynglingens hand, helt tyst i sin bäfvan,
Öppnande dörren och trädande in till sin fader i kammarn.

Tung af mödor och år, i sin ensamhet hade den gamle
Tröttnat att vaka och nyss mot den stoppade karmen af länstoln
Lutat sitt hufvud och somnat.—Ännu vid hans fötter på golvet
Steg en strimma af rök ur den knappt halveslocknade pipan.
Skön i sin slummer han låg, ohunnen af sorgen och oron,
Skön som den åldrige är, då de glesnade lockarna hvitnat,
Läpparnas purpur är slut, och kinderna vissnat och sjunkit,
Medan en lång, lång lefnad af ljus och förtröstan och kärlek
Röjs som en afton ännu kring den fårade pannan i klarhet.

Tårar strömmade ned på den sjuttonårigas kinder,
När sin fader hon såg, hur han hvilade trygg i sin fromhet,
Såg det och tänkte, om nu för sin egen jordiska lycka
Störa hon skulle hans sömn, kanhända förjaga hans lefnads
Frid och samla bedröfvelse öfver hans grånade hjässa.
Knäböjd nära hans fot, vid den älskade ynglingens sida,
Stod hon och fäste en stund på den gamle sitt tårade öga;
Slutligt sänkte hon tyst sitt hufvud och tryckte med varma
Läppar en kyss på hans hvilande hand. Förvånad ur slummern
Väcktes den gamle och såg på sin dotter med frågande blickar,
Såg och mulnade snart allvarlig och vände sitt öga
Skarpt med en ljungelds hot mot den främmande. Se, vid hans anblick
Veknade blixten och smalt i en tår. Glad öppnande famnen,
Tog han de unga och slöt dem båda i älskande armar.

JULKVÄLLEN.

En dikt i tre sånger.

Första sången.

Leende säges hon gå som en ängel
emellan de andra,
Skämta ibland och trösta ibland
och förlika och lugna.

Tyst från sitt ensliga torp långt borta i djupet af skogen
Gick den gamle soldaten Pistol mot kvällen omsider,
Sedan han värmt sig i ro och tändt sin pipa vid härden.
Ingen han lämnade kvar i den ödsliga hyddan, och ingen
Följde hans spår. En son, den ende, han ägde sig närmast,
Fjärran i härnad dragit och stred i det turkiska kriget.

Sorgsen syntes dock ej den gamle begynna sin vandring,
Utan som andra han väntade glad julaftonens glädje,
Bjuden att fira den nu på den stora, bemedlade herrgåln.
"Sitt ej", hade den aktade herrn, den ädle majoren,
Sagt, då han träffade sist sin vapenbroder vid kyrkan,
"Sitt ej, gamle Pistol, som en tjäderhane i skogen,
Ruggig och gömd; hvi ser jag dig oftare ej i mitt grannskap?
Än är dagen ej all, än kan ju den bräckliga foten
Stiga ett steg; blott kom, till jul åtminstone senast;
Helgen är lång, och ditt ord, då du talar om strider och marscher,
Drifver en långsam stund från det sömniga folket i stugan."

Så han talat och smällt den gamle soldaten på axeln.
Nu för den vänliga bjudningens skull och den ädle majorens
Glömde den gamle färdens besvär, lätt tålande skogens
Tjocknande mörker och snön, som, af vindarna hopad om dagen,
Låg på den ödsliga stigen ännu, ojämnad och spårlös.
Skyndande gick han och lyfte sitt djupt nedsjunkande trädben,
Nöjd som en kung, ur drifvan och hann, fast haltande, framåt.

Men med snabbare färd till den trefliga stugan på förhand
Flydde hans tanke likväl, och han talade tyst i sitt sinne:
"Nu är glädjen ej dyr, nu börjar man helgen i stugan,
Kastar bekymren i vrån och arbetsdräkten i kistan,
Tänder de strålände ljusen och strör halmkärffvar på golffvet.
Vore det jul också i den präktiga salen där oppe
Nu som förut, när lekar och sång där hördes beständigt!
Men nu säges, att saknaden blott och sorgen och oron
Sitter i den, sen i fält mot turken den unge kaptenen
Tågade ut, kvarlämnande svärföräldrar och maka.
Sen rörs sällan en sträng i det gälla klaveret, och ingen
Manar till glädje och dans; af främmande vimlar ej gården.
Ensam dväljs i sitt rum kaptenskan och sörjer den korta
Bröllopsmånadens fröjd och sjunger med klagan en vaggsång
Öfver sitt hvilande barn, som af fadrens öga ej skådats.
Mulen vandrar den åldriga frun, värdinnan i gården,
Än från salen till köket och än från köket till salen,
Harmas och ändrar och finner ej skick; men om stundom hon hvilar
Sitter vid vaggan hon då och hjälper sin dotter att gråta.
Så är trefnaden borta i allt. Den gamle majoren
Ledsnar vid kvinnotårar till slut och brummar i länstoln
Dagen igenom och tål ej höra den eviga jämmern.
En blott finnes där än, i sitt barnsliga sinne beständigt
Färdig att glädjas och le, den vänliga fröken Augusta.
Leende säges hon gå som en ängel emellan de andra,
Skämta ibland och trösta ibland och förlika och lugna,
När af sorger ett moln sig skockat och hotar att storma.
Vore ej hon; blef säkert i kväll välplägningen mindre
Äfven i stugan, ty lätt förgäta de öfriga sådant;
Hon, fast barnslig hon är och den yngsta af alla i gården,
Glömmer dock ingen och lefver af andras glädje allenast."

Så han tänkte och hann byvägen och följde med lättnad
Trampade spår i en gladare nejd, där fjärran en hydda
Stundom mötte med ljus från den flammande härden hans öga.
Lång var milen dock än för vandraren. Aftonen framskred
Kulen och mörk. Sin färd försökte den åldrige skynda,
När på en gång af bjällror en klang, kringljudande nejden,
Nådde hans öra. Förskräckt åt sidan han stapplade undan,
Stannande djupt nedsjunken i snön.—Stormodigt och högljudt
Skallade kuskens varnande rop. Ren ilade trafvarn,
Eggad af tömmen, förbi, då ett mildt "God afton!" ur släden
Hördes, och fålen, spak i en blink, stod hejdad i farten.
Strax af en vänlig röst den åldrige hörde sig kallas:
"Kom blott, gamle Pistol, ty till oss visst ärnar ni vandra,

Kom, här finner ni rum, om ni sitter på kanten af släden;
Vägen är ödslig och lång för den bräcklige vandrarn i mörkret."

Sagdt, och den åldrige hörde med fröjd sig nämnas och kallas,
Kände på stämman igen den värderade fröken Augusta,
Lydde och satte sig glad att åka på kanten af släden.
Men med förundran talte han så till den vänliga flickan:
"Nu, hur firar ni här julkvällen i skogarna, fröken,
Reser på öfveryrade vägar allena i kölden,
Medan af värma och ljus till ert hem hvar människa lockas,
Medan ock jag med min bräckliga fot framstapplar på drifvan,
Endast i längtan att nå omsider den trefliga stugan?"

Skämtande svarade blott den sextonåriga flickan:
"Vet ni ej, gamle Pistol, att vid sjön där nere i dalen
Finnes en koja, mera än er bofällig och ensam?
Där bland granar och snö i den trånga, föraktade buren
Har jag en gammal höna med fem små ungar omkring sig,
Hvilka behöfva sig korn och glädje som andra till julen."

Sade och log. En tår, osynlig i skuggan af kvällen,
Fyllde den åldriges blick, men han talade, rörd i sitt hjärta:
"Så må glädjen till er, till den stolta, beprisade gården
Komma i afton, komma och bli kvarboende ständigt,
Som till den gömda hyddan i ödemarken ni kommit,
Bringande hugnad och tröst åt människohjärtan i nöden!"

Men med en suck genmålte den sextonåriga flickan:
"Aldrig, vänta ej ens, skall glädjen besöka oss mera;
Borta är den långt, långt, med kaptenen i turkiska kriget.
Se, då han reddes ut till sin färd, och hans saker i brådskan
Skulle från hundra håll hopsamlas och föras i släden,
Kommo min systers lycka, min moders fröjd och min faders
Vänliga min att bli utburna med annat och glömmas.
Sist, då han själf tog afsked och for, kanhända för alltid,
Ställde sig trefnaden tyst på meden och reste med honom."

Men han tänkte den gamle, på människoödet, hur ojämnt
Deladt det är, hur stor i hans koja den lycka dock vore,
Som i den rikes boning försmås, och han talade åter:
"Hur kan saknaden bo med öfverflödet tillsamman,
Människan glömma så lätt att fröjda sig öfver det goda?
Se, i ert hem hvad brister väl där? Står icke er fader
Än på sin ålderdom rask bland de sina och ordnar och leder?
Rörs ej dagen igenom er mor som värdinna i gården,
Vördad af älskade barn och hulpen i lätta bekymmer?
Täfla ej tjänare gladt vid sysslorna? Yppas en önskan,
Utan att villiga människor skynda att fylla den genast?
Gården är präktig och stor, att äfven den resande ofta
Stannar af undran en stund och betraktar den. Ymnighet råder,
Rik välsignelse tycks nedströmma på allt som ett solsken.
Är det ej nog, då så litet behöfs till människolycka?
Kom en gång och besök den gamle Pistol i hans koja!
Ensam finner ni där soldaten. Allena vid muren
Sitter han, jämkar en brand på sin härd och tänker och tiger.
Ingen äger han mer, som delar hans torftiga håfvor;
Ingen städar hans bädd, och ingen bereder hans måltid;
Ödsligt är allt, ett ord af människotunga förspörjs ej.
Lyssnar han, hör han furornas sus i den vintriga stormen;
Längtar han stundom att se en lefvande varelse, söker,
Ensam liksom han själf, den ströfvande vargen hans boning.
Nalkas han fönstret och ser, hur världen synes där ute,
Ser han, att himmelen går omsider till möte med jorden,
Ser det och vet, att i hela den ändlöst skådade rymden
Ingen finnes, som bär i sitt hjärta en tanke på honom,
Ingen, som minnes med fröjd, att den åldrige krigaren lefver.

Icke dess mindre röker han än sin pipa i kojan,
Börjar sakta sin dag och väntar på dagen en ända."

Vänligt svarade åter den sextonåriga flickan:
"Sörj ej, gamle; en dag kanhända, då minst ni det anar,
Kommer från kriget er son till sin saknande fader tillbaka.
Men då vidgar han ut och förnyar er lutande boning,
Odlar en teg, uppsöker en ung värdinna för gården,
Trifves och lefver med er och förkofrar sig ständigt i välstånd.
Själfräderad och kär för älskade barn och för barnbarn,
Sitter ni trygg bland egna och minns krigstiderna fordom,
Medan en sonson, lärd att skyldra med käpp och marschera,
Hvilar sig lätt på ert knä och hör er maning att en gång
Blöda med ära som ni, om det gäller, för fäderneslandet."

Högre syntes den gamle i skymningen. Krigiska minnen
Fyllde hans själ, och glömmade ensamheten och bristen,
Nådde han herrgålden, stolt som en vapenbroder till ägarna.

Men då vid trappan omsider den modige trafvaren stannat,
Gick han behagligt att fira sin kväll bland folket i stugan,
Medan till salen glad den vänliga flickan begaf sig.

Glädje möttes dock nu i det älskade hemmet ej mera,
Tystnad och oro blott, ovanliga gäster om julen,
Mötte hon där. Förgäfvades i glans från glimmande kronor
Strålade festliga ljus, förhöjande prakten i rummet;
Skarpare blott sig röjde den mulnande sorgen där inne.
Mörk i sin gungstol satt den ädle majoren och förde
Ofta till trumpna läppar sitt glas, ohugnad af drycken,
Medan af ledsnad mått och bekymmer hans åldriga maka
Glömde sitt te och försmådde den ren halft svalnade koppen.
Men afsides och skymd för de goda föräldrarnas blickar
Dröjde, med pannan sänkt mot handen, den unga kaptenskan,
Nu af den bittra saknadens tröst hugsvalad allena.
Mulen svällde en tår i den tystas öga, en annan
Tecknat i ljus sitt spår på den glödande kinden och fallit.

Sådant såg, då hon kom i sin glädje, den vänliga flickan,
Anande snart, att åter en storm de dyra i hemmet
Skakat och stört; för en stund den tycktes lugnad allenast.
Tala tordes hon ej, knappt hälsa. I bäfvande tystnad
Löste hon kappan, blottade ljuft sitt lockiga hufvud,
Ordnade dräkten och smög till systemens, den älskades, sida.

Men med en suck omsider begynte den ädla majorskan:
"Kom, Augusta, och se jultidningar, läs, hvad oss posten
Hämtade nyss. O, låge din arma moder i grafven!
Slagen är furstens kår, där din svåger tjänte, förlorad,
Kringränd, fången till slut; blott få undkommit fördärfvet."

"Kvinna", talade strax allvarligt den ädle majoren,
"Svärma ej, fångar nämnas ju ej, kringränning ej heller;
Tagen i flanken, står det, och hårdt anfäktad i fronten,
Miste han folk, men slog sig igenom och räddade äran.
Minska ej julens trefnad och skräm ej glädjen i afton;
Året äger ändå tillräckliga dagar för sorgen."

Men med en bitter suck genmälte den åldriga makan:
"Ville du, kunde du skåda vår fröjd, om du såge oss glädjas,
Såge oss leka i kväll lättsinnigt och glömma, att Adolf
Kämpar i dödens armar kanske, förmultnar i stoftet,
Eller ock firar förblödd i turkarnas boja sin julkväll?"

Högljudt klagande spratt från sin plats den unga kaptenskan,
Gömde i modrens öppnade famn sitt tårade anlet,
Sökande tröst; men hårdt nedstötte den ädle majoren

Glaset och reste sig opp. Klart lyste hans öga, och högre
Lyfte i vrede han nu sin silfverlockiga hjässa.
Stolt för sin maka han stod och ryckte den skymmande dräktens
Skygd från sitt väldiga bröst och viste den ärriga barmen.
"Se", så sade han, "se, sen trettio vintrar tillbaka
Hvilar du här; säg själf, om de sår, här blödt och igengrott,
Stört din ro och förbittrat din fredade sömn vid mitt hjärta?
Blir af din dotter en gång den saknade mindre värderad,
Om en kula, ett svärd ojämnat hans hull, då han kommer,
Har af hans ärriga famn hon ett svalare möte att vänta?
Tystna då; fölle han äfven, välan, hvad båtar er klagan?
Mer, ja, mer än strömmar af gråt från klagande kvinnor
Gäller en droppe ändå af det blod, bland dödar en hjälte
Offrar i slaktningens stund åt fäderneslandet och äran."

Så han talte och satte sig ned förgrymmad i gungstoln,
Medan, hans mulnare stund undvikande, sakta hans maka
Vandrade ut till sitt kök, och den sörjande dottren tillika
Tröstlös gick till sitt ensliga rum att gråta i stillhet.

Ensam blef med sin fader den sextonåriga flickan,
Mildt i sitt barnsliga sinne bevekt af den åldriges sorger.
Bortskymd satt hon och fäste sin tårade blick på den gamle,
Tänkande rörd, hur han förr i det lyckliga hemmet beständigt
Trefnad mötte och fröjd, hur med kärlekens lugn på sin panna
Själf förklarad han sågs som af aftonsolen en ljusning.
Nu, hur förändradt syntes ej allt! Undviken och fruktad,
Lämnad åt åldrens tyngd, åt ledsnaden, harmen och oron,
Dvaldes han oförstådd i sitt hem, den vänlige gubben.
Smeka hon velat hans hvitnade lock, bortkyssa hans pannas
Skuggande moln, om störa hon vågat den åldriges vrede.
Nu blott stilla hon smög till klaveret och väckte med lätta,
Dröjande fingrar en ton och en annan att sakta förklinga.
Småningom dock höjde sig klangen, i rikare växling
Fyllde sig takterna ren, och en sång, af den åldrige älskad,
Ljöd till strängarna klart från den sextonårigas läppar.

När från hans ungdoms tid de i vänligt minne behållna,
Krigiska orden nådde på nytt hans öra i sången,
Tömde han glaset och bragte i vaggning åter sin gungstol.
Harmen lämnade rum i hans hjärta för tonernas välde,
Tankar på tider, som flytt, uppvaknade; gladare känslor
Fyllde hans barm, och man hörde omsider hans väldiga stämma
Djupt med sin bas frambrumma en strof, ledsagande dottren.
Men då hon slutat visan och blott med lekande händer
Rörde tangenterna än till försvinnande, lätta ackorder,
Reste den gamle sig opp från sin stol. Den vänliga flickan
Skötte sitt ljufva, svärmande spel och märkte det icke,
Innan den åldrige stod vid dess sida och lätt på dess hufvud
Sänkte sin smekande hand. Mildt öfverraskad af glädje,
Kände hon handen, höjde sin blick och såg på sin fader.
Leende lyste en tår i den ädle krigarens öga,
Kufvad i samma minut, som den föddes; men ömt till sitt hjärta
Slöt han sitt älskade barn, och han talte försonad och sade:
"Gå, vår tröstande ängel, och narra din moder att glädjas
Så, som du narrade mig, illistiga, gå till din syster,
Finn för den arma ett lugnande ord, jag söker det fåfängt,
Talte jag än förnuft i min knarrighet kvällen igenom."

Så han sade och löste sin famn; försmulten i kärlek,
Höjde sig flickan på tå och kysste hans panna och flydde.

Följde på tonerna tystnad igen, och man hörde blott vaggans
Suckande gång och den flitiga pendelns knäppar i uret.

Men då öppnades dörrn omsider. Den vänliga system
Kom i sitt ömma bekymmer, att se och trösta den sorgsna.
Leende trädde hon in, men hon dröjde och låtsade vredgas,
När af skymning blott och af dyster stumhet hon möttes.
Och så talte hon, bannande mildt den bedröfvade system:
"Älskade, sitter du här som en skugglik vålnad i grafven,
Enslig och gömd, o, skrämnd snart kunde jag fly vid din anblick.
Tala ett ord, stig opp, kom, låtom oss jaga tillsammans
Ledsnaden bort, en gäckande dröm oroar dig endast."

Så hon sade och tände i hast opp ljusen, och kammarn
Klarnade gladt, och hon log och talade åter och sade:
"Så skall du sitta i ljus, då ljusnar ditt hjärta, och sorgen
Flyktar sin kos, och din kind begynner att blomstra ånyo.
Goda, man blygs, om du så, en gumma förvissnad i förtid,
Möter din man, då han kommer med hufvudet fullt af turkinnor.
Ler du? Välan, le, le, men akta dig! Vet, Orienten
Är ej ett vildland; känslor af eld, svartblixtrande ögon,
Svärmande tjusning finner man där och himlar på jorden.
Läs ett stycke i Moore eller Irving, läs om Alhambra,
O, och ditt hjärta drömmar ej mer om blod och om bojor,
Fruktar väl snarare blott, att den älskade, rusig af fröjder,
Glömmar sitt hem och sin lilla bedröfvade blomma i nordnen.
Se, om du lofvar förgäta en stund ditt bekymmer och lyssna,
Läser jag sakta en sång, som diktats med tankar på Adolf;
Kalla den blott ej svärmande; så, om fången han blefve,
Skulle det hända; i allt är österland och är sanning."
Sade och vecklade opp ett fint brefpapper, med omsorg
Skyddadt och slutet ihop, och hon rodnade lätt och begynte:

Bud på bud seraljen hinna;
Harems ljufva härskarinna
Får ej slumra mer.
Bref har kommit från sultanen:
"Skynda, Seidi, på altanen,
Sultaninna,
Jag en fest dig ger."

Följd af tjusningen och våren,
Ren ur famnen, af Bosforen
Morgonsolen hann;
Mera skön dock, säger sången,
Mera strållfull, på balkongen
I juveler
Harems stjärna brann.

Och dess milda öga skickar
Öfver nejden sina blickar;
Det är festens stund.
Mänskoskaror vimla, blandas,
Hvart hon skådar, seglas, landas,
Lefva, röras
Stränder, sjöar, sund.

Kan du jublets mening ana?
Segrat har Mahomas fana,
Portens hjältehär:
Osmans son kan ej betvingas,
I triumf till segrarn bringas
Ryska fångar;
Striden ändad är.

Se den bleka, sorgsna skaran!

Svärden, dödarne och faran
Gick den lugn emot;
Nu, en slaf, i bojor vorden,
Ser hvar kämpe stum mot jorden
En bland alla
Blickar opp med hot.

Vakter kring hans bana stoja,
Fruktad än i segrarns boja,
Går han stolt sin gång.
Mörkt är pannans hvalf, det höga,
Blixtar ljunga ur hans öga,
Hjältevreden
Trotsar död och tvång.

Hotfull stormar folkets bölja,
Tusen vreda blickar följa.
Den förmätnes färd;
Blott från tornet, säger sången,
Såg ett öga ned på fången,
Mildt som stjärnans
Från en högre värld.

Seidis tjusta hjärta rördes;
O, hon minns, hur själf hon förded
Från sitt fosterland,
Långt från Serviens gyllne dalar,
Från dess rosor, näktergalar,
Från sin lycka
Vid Moravas strand.

Barmen höjes, kinden lågar;
"Ser du främlingen?" hon frågar
Sin förtrogne slaf,
"Konungsfalken kan ej lära
Band fördraga, bojor bära;
Han vill flyga
Öfver land och haf.

Frihet måste hjälten vinna,
Lefva än för älskarinna,
Ära, fosterjord!"
Sagdt, och i sin sköna ifver
På ett rosenblad hon skrifer
Till gemålen
Några blyga ord:

"Dyre, låt med rosens anda
Seidis tysta suck sig blanda
Och ditt hjärta nå:
Tjusad af din makt, din ära,
Ville hon en stund begära,
Då för festen
Hon kan tacka få."

Så hon läste och blickade opp förstulet och talte:
"Syster, du undrar ej alls, du frågar ej! Ser du, den första
Slutades så, den andra romansen är öfrig att höras.
Tala då, sitt då ej stum, säg, sötaste, är det ej vackert?
Allt är sådant det finns i tusende böcker. Allenast
Sagan är ny om festen och sultaninnan och fången.
Nu må du lyssna igen och kyssa mig sen, då jag slutat."

Gömd bland harems stolta lunder,
Utan glans af konstens under,
Utan prakt och flärd,
Smyckad blott af söderns sommar

Står en rosenhäck och blommar,
Vigd åt hjärtat,
Härskarns lugna värld.

Krona ses han här ej bära,
Ingen dyrkans kulna ära
Här hans bröst begär;
Blott af hourikyssars nektar,
Västanvindar, balsamfläktar,
Kärlek, kärlek,
Får han mötas här.

Vill han spirans börda glömma,
Om Mahomas himlar drömma
En förklarad kväll,
Vill han se en känsla knoppas,
Vill han minnas, vill han hoppas,
Går han trogen
Till sitt blomstertjäll.

Där, i ljufva dofters sköte,
Vill han vänta Seidi's möte,
Så till svar han skref.
"När hans blomvärld aftonsvalkas,
Då skall sultaninnan nalkas
Den, som kysser
Hennes rosenbref."

Ren är solen skymd af bergen,
Dagen bleknar, purpurfärgen
Mister hvalfvet ren;
Månen klarnar öfver dalen,
Sången börjar näktergalen,
Härskarn väntar.—
Är blott Seidi sen?

Nej, hon kommer! Lätt som vinden,
Tyst som skuggan, skygg som hinden,
Sin gemål hon når;
Blygsamt ren sitt knä hon böjer
Och vid härskarns solblick höjer
Sløjans dimma
Från sitt anlets vår.

Purpur hennes kinder målar,
Men i ögats himmel strålar,
Stjärnlikt klar, en tår:
Är det sällhet, är det smärta?
Lyssna! Vid gemålens hjärta
Nu hans fråga
Hon besvara får.

"Seidis himmel!" så hon talar,
"Från min hembygds sälla dalar
Jag ett minne har
Af en flicka, min väninna,
Född att dyrkas och försvinna;
Serviens tjusning,
Så hon kallad var.

Börjad nyss var blomstertiden,
När för korsets tro till striden
Serviens ungdom drog.
Serviens tjusning log ej sedan,
Flydd var hennes blomning redan,
Förrn i lunden
Första rosen dog.

Nu vid Savas silfverflöde
Gömmar hon sitt tysta öde
I en ensam graf.
En blott kände hennes smärta.
Dyre, därför brast dess hjärta,
Att en yngling
Fördes hit som slaf.

När du jublets toner hörde,
Väckta tankars sorg mig störde
Under festens dag.
Späda äro hjärtats vårar,
Därför ser du Seidis tårar,
Dyre herre,
Därför gråter jag.

O, där nordens bloss sig tända,
Vissnar nu som hon, kanhända,
En förlåten brud,
Blickar hit mot oss och gråter,
Fordrar stum en älskling åter,
Som försmäktar
Här på segrarns bud."

Så hon suckar tyst som vinden,
Lutar sakta rosenkinden
Mot hans barm och lyss.
"Seidi", hörs han kufvad svara,
"Din skall hvarje fånge vara,
Lös dem, ljufva,
En för hvarje kyss."

Österns himmel purpurrandas,
Friska morgonvindar andas
Öfver Peras strand,
Och på böljans brutna spegel
Skynda gladt med svällda segel
Seidis fångar
Till sitt fosterland.

* * *

Du, som lyssnat på min lyra,
Sök ej skaldens höga yra
I dess toners gång;
Tänk blott vänligt vid min saga
Att en systers sorg förjaga
Sjöng en flicka
En oskyldig sång!

Så hon läste sin dikt med bäfvande stämman i början,
Blyg och försagd, nu skyndande, nu lätt hämtande andan,
Tills för sagan hon glömde sig själf, och rösten, en flöjtton
Liknande, fyllig och vek, den milda berättelsen frambar.
Men då till slutet hon kom och nämnde sig själf och sin syster,
Nämnde den älskades sorg och sitt blyga försök att den lugna,
Brast hon i gråt och sänkte i handen sitt tårade anlet.
Tröstbehöfvande själf var den tröstande. Men vid sin vagga
Dröjde den mognare systemen ej mer; upp stod hon och tryckte
Ömt till sin klappande barm och kysste den gråtande flickan.

Ändtligt talade sakta den sextonåriga åter:
"Älskade, nu för en stund må du lämna den ensliga kammarn,
Gå att förströ dig, gå att besöka den trefliga stugans
Lekar och se, hur af litet också ett hjärta kan glädjas.
O, där sitter visst nu den gamle Pistol vid sin pipa,

Leende, medan vi här förgråta oss, nöjd med sitt öde,
Rik med en mund full rök och ett ungdomsminne från kriget,
Mera än vi, vi rike, som dock blott äga vår saknad.
Gå att föröka den åldriges fröjd, låt ställa en stäfva
Öl för hans plats, och hans blick skall stråla dig glädje i hjärtat.
Gärna jag ginge, men dröjer du här och jag lämnar dig ensam,
Mulnar ditt öga, som nu i sin klarhet lyser så vackert,
Se, och din systers besvär med visan har varit förgäfves.
Frukta ej, vaknar den lilla, är jag här färdig på stunden,
Vaggar ej länge som du, men kysser hans leende öga
Genast och värmer i hast mot min kind hans kläder för kvällen.
Sen, omansad och fin, ej saknande dig i sin oskuld,
Hvilar han lugn i min famn som en klar daggpärla i blommans."

Så hon sade, och mildt genmälte den vänliga systemern:
"Älskade, nu blott icke; i kväll skall du vara för alla,
Hinna med alla och tänka på allt. Mig skänkte du redan
Mera än nog; hvad mer jag behöfver, skänker mig denne."

Sade och visade lätt på det sofvande barnet och fortfor:
"Här är din systers tröst och förströelse, fåfängt en annan
Skulle hon söka. En skymt af denne, och rik i sin saknad
Känner hon sig, en blick, och det mulnande hjärtat är dagadt."

Öfver den spädes bädd, där han rodnade varm i sin slummer,
Sänkte den sextonåriga nu sitt lockiga hufvud,
Dröjde i skådning en stund och hviskade stilla och sade:
"Sof då, din moders tröst, omhägnad af henne, tills tårar
Fylla dess blickar igen; då vakna, och efter din tunga
Saknar ett språk, säg ömt med ditt omotståndliga öga:
'Moder, en lång, lång färd är för mig än öfrig att göra;
Tårar finner jag nog, hvar finner jag glädjen och friden,
Om ur ditt modersöga de ej mig följa på vägen.
Le, med ditt leende skingrar ditt barn sen sorgen i lifvet.'"

Sagdt, och slumrarens rosiga kind med spetsen af fingret
Rörde hon lätt och försvann som en blomsterånga ur kammarn.

Tredje sången.

Skogen kläder Han grön, Han låter
den irrande fågeln
Finna ett korn: mig hjälper Hä-
danefter som hittills.

Men han satt och förtäljde, den gamle soldaten, i stugan,
Rökte sin pipa och talte om krig för det undrande folket,
Tills omsider han kom med berättelsen långt i Turkiet.
"Turken", sade han då och blåste mot taket ett rökmoln,
"Känner jag bättre än er, fast aldrig med honom jag kämpat.
Ofta i lägret förr, då vi slutade kvällen med samtal,
Hörde jag pröfvade män, som stridt utrikes i världen,
Tala om honom och än med häpnad minnas hans framfart.
Ali och Mustafa bej och Kapudan pascha och Achmed,
Namn, som ej människotunga förmår oöfvad att nämna,
Hörde jag då och förnam, hur hedningen lefver och strider.
Turken, vänner, är hård som koppar för kulor och svärdshugg;
Faller han, springer han opp med den krokiga sabeln i handen,
Rister sitt yfviga skägg som ett lejon och rasar ånyo.
Ingen skoning begärs i drabbningen, ingen förunnas;
Stupar man, lycklig är den, som stupar och slipper att brännas.
Men när stundom en fest för hedniska gudar begynnes,
Tar han en skara fångar och klär beckskrudar på alla,

Tänder med glädje dem an och låter dem brinna som lampor
Ofta i drömmar jag sett den unge kaptenen i lågor
Stå för sin front, och min son, den saknade, brinna med honom;
Ofta som vaken jag trott, att bedröfvelse väntar oss alla."

Så han sade.—Vid dörrn mellertid, nyss kommen i stugan,
Stod, af honom ej sedd, den vänliga fröken Augusta.
Löje stridde med sorg i den sextonårigas hjärta,
När till den gamle hon gick och med mild förtrytelse talte:
"Tystna då, gamle Pistol, storpratare, ärnar ni fira
Julen med skrämmande ord och bedröfliga sagor allenast?
Vänta, en annan gång, då ni kommer och söker oss åter,
Finner ni ingen, som hälsar ett gladt välkommen på trappan.
Nej, långt hellre jag går till grinden och vinkar med handen,
Ropar på afstånd ren: Bort, olycksbådare, hädan,
Bort till turken, att värma er där vid brinnande mänskor!
Ingen soppa i dag! Här kokas ej; vandra förbi blott."

Leende dock, genmälte den åldrige krigaren detta:
"Fröken, tala ej så och bekymra er icke, ty hjärtan
Finnas hos turkarna ock, fast fula de vore som vilddjur.
Se, hur såg man ej här i det sista fördärfliga kriget
Människor värre ännu, baschkirer och vilda kalmucker,
Rysliga, svarta som sot, blodsugare, närda med hästkött.
Tog en sådan en sup och tömde den yttersta droppen,
Höjde han flaskan blott och behöfde ej höja sitt hufvud,
Ty för honom ej var som för andra hans näsa till hinder,
Utan den böjde sig opp mot pannan och mötte ej glaset.
Ögonen, svarta som kol med en tindrande gnista i sotet,
Brunno i hufvudet djupt, och den vidt uppspärade munnen
Gapade röd som en ugn; förskräckeligt var att i striden
Möta en slik, då med skri från sin flämtande fåle han anföll."

Men en afton det var, vårtiden vid början af kriget;
Allt var stilla och tyst, och vi rastade, sen vi om dagen
Slagit och drifvit en tropp närgångna kosacker tillbaka.
Ensam smög jag mig då till det ödsliga fältet att plundra,
Lysten att finna kanske en silfverkopek hos de slagna
Eller ett silfvergehäng eller annat, som duger att taga.
Så till stället jag kom, där den blodiga slaktningen hållits,
Hittade lik vid lik och sprang otröttlig och sökte,
Fast utplundradt var allt af ströfvande bönder på förhand.
Harmfull slöt jag dock sist att söka och nalkades skogen,
Där vårt läger vi valt, då bland buskar ett stycke från vägen
Åter en fallen jag såg och började hoppas ånyo.
Närmare kom jag och fann en kosack ej, utan ett odjur,
Fann en slagen kalmuck. På en sjunken drifva bland tufvor
Nära sin störtade häst, orörlig, en fasa att åse,
Låg han och vände mot skyn vidöppet sitt blodiga anlet."

Häpnad fyllde min själ, och jag ärnade vända tillbaka;
Men dock bar han sin dräkt och en skön, blå tröja på kroppen,
Värd en flaska och mer, om man sålde den vänner emellan.
Denna förmådde jag ej kvarlämna till byte för andra,
Utan jag skyndade till och fattade mannen i nacken.
Död han syntes mig och stel; dock nu, då jag rörde hans hufvud,
Väcktes ur dvalan han upp af smärtor och öppnade ögat,
Stirrade häpen och kved och talte och ropte i växling.
Ej förstod jag hans ord, men hans jämmer och plåga förstod jag,
Rörd i mitt sinne att se, hur han, öfvergifven af alla,
Låg i sin dödsstund där, då likväl han som människa föddes.
Därför kunde jag ej och ville ej röra hans tröja,
Tog fastmera hans päls, som jag fann fastbunden vid sadeln,
Löste den, klädde uppå och skylde hans skälfvande lemmar."

Men då jag jämkat allt, ombundit hans sårade hufvud,

Flyttat från drifvan hans kropp och ett skäligt läge den skaffat,
Satt han och såg mig i ögat likväl och klagade högljudt,
Liksom om något han saknat ännu. Ej hade jag stunder
Länge att bida och vaka min natt orolig i skogen,
Utan jag tog till slut ur min ficka en flaska med brännvin,
Drack och manade sen den fallne kalmucken att dricka:
'Här, tag värma, kamrat! Drick ut, var mänska och skrik ej;
Svårare kunde du dö än med brännvinsflaskan för munnen!'
Så jag sade, och han utsträckte den darrande handen,
Fattade flaskan och drack och blängde med ögat af glädje.
Men då han druckit allt, att en droppe ej mera var öfrig,
Teg han och stödde sig lugn mot tufvan och slumrade genast.

Snart till lägret jag kom, och det trumlades åter till uppbrott,
Såsom vi plögade då, fast segrande, draga oss undan;
Tropparna ordnades alla till tåg, och vi började vandra.
Se, då hade jag tid att natten igenom i kölden
Minnas, att flaskan var tom; och jag harmades öfver min enfald,
Att som en kvinna jag sviktat och lyda mitt blödiga hjärta.
Dock gick natten förbi, och morgonen grydde, och strider
Följde på strider igen; blod spilldes, och nya bekymmer
Kommo med nya dagar, och lätt förglömdes de gamla.
Så blef sommar till slut, och sommaren följdes af hösten.

Aldrig tänkte jag mer på det öfverståndna och gamla.
Våren och vårens mödor och krig försvunnit ur minnet
Likasom snön, som smälte och rann till sjöarna spårlöst;
Ett blott tänkte jag på, att försvara det älskade lifvet,
Kämpa som man för mig själf och därefter för min granne i ledet,
Sen att hinna till aftonens ro, uttröttad af dagen.
Sådan kom jag en natt att af eftertroppen i nöden
Glömmas och lämnas kvar på min post. Afsides och ensam
Stod jag och anade ej, att kamraterna tågade dädan.
Men då det dagades, märkte jag allt, och med vrede i hjärtat
Gick jag och tänkte på råd, om jag borde förfoga mig undan
Eller förblifva på stället och dö. Svårt syntes att välja;
Bättre jag fann det ändå att falla för fiendens kulor,
Än att från vakten rymma och dö kanhända för egnas;
Därför dröjde jag kvar, förbidande fiendens ankomst.

Talrik kom han ej först. Tre jägare syntes allenast
Smyga bland buskarne fram, och de sågo mig, höjde gevären,
Sköto och felade alla; men jag, då jag kände mig lefva,
Spände förtörnad min hane och sköt och nådde den ena.
Strax var förbittringen tänd med skottet. De öfriga båda
Kommo med fälld bajonett att hämnas och rusade mot mig;
Striden börjades då, och jag redde mig, bärgande lifvet.
Ren svårt sårad var en af de båda och famnade marken
Utan att resa sig mer, och den andra begynte att tröttna.
Själff med geväret i handen, beredd att värja mig ständigt,
Stod jag och hoppades än, då en ryttareskara i fjärran
Syntes och störtade fram i galopp till kamraternas bistånd.
Då var ute med allt. Snart smällde pistolerna, kulor
Pepo som getingar tätt kring mitt hufvud, och innan jag visste,
Fick jag ett skott i mitt knä, som jag haltar af lifvet igenom.
Sviktande stod jag och ville dock hinna förgöra min ovän,
Innan jag stupade själf, när af ryttareflocken den förste
Hann på sin flämtande häst till min sida och höjde sin sabel.
Hugget jag väntade strax, drog hufvudet neder och lyfte
Kolfven förfärad till skygd, men, förunderligt! ryttaren högg ej,
Sprang fastmer från sin häst och befallte de öfrige stanna,
Föll mig om halsen och tjöt, högt gråtande; tårar på tårar
Rullade strömmande ned på hans svarta, förskräckliga anlet.
Men med förvåning kände jag då den slagne kalmucken,
Hvilken i nödens stund jag skänkte förfriskning och bistånd.

Lätt det varit för honom att slå, då han kom i sin ifver,
Vild som han var; hvi högg han ej till, hvad hejdade armen?
Se, hos honom också låg tacksamheten i djupet,
Mänsklig och minnesgod, och mera än vreden förmådde
Äfven hos honom kärlekens bud i det klappande hjärtat.
Knappt för sitt barn så sörjer en far, som den vilde kalmucken
Sörjde för mig, och han spred kring hela fientliga hären
Snart ett rykte om mig, och envart som fånge jag lände,
Hade jag vänner och firades. Själ den stolte generalen
Log, då jag nalkades, mildt och kunde väl klappa min axel
Stundom och fråga ett ord, hur jag trufdes och mådde och sköttes.
Men med den ringare delte jag allt. Det bästa beständigt
Kunde jag taga och tvangs att äta och dricka och frodas,
Så att af dagar de bästa, jag haft, jag hade som fånge.
Därför fatta blott mod; en människa är ju ock turken."

Sådant talade där den gamle soldaten, och alla
Hörde med undran hans ord, men den lätt försonade flickan
Gaf om aftonens fest anordning och lämnade stugan.
Skyndande kom hon på gården och följde den banade stigen,
Mödosamt letande väg bland hopade drifvor i mörkret;
Först då hon herrskapsbyggningen nalkades, höjande blicken,
Såg hon—och kunde ej tro sitt öga—en främmande anländ;
Än med flämtande spann stod hög kursläden vid trappan.
Full af förundran, vek hon åt sidan och ville ej genast
Träda i salen, men gå köksvägen och först i de inre
Rummen ordna sin dräkt, då hon såg satsdörren i skimmer
Öppnas och märkte en skymt af sin fader och hörde hans stämman.
"Hit! Hvad, tändas ej ljus, finns folk ej mera i gården,
Kommer då ingen och bär kaptenens saker ur släden?"

Så han ropte, och gladt i den sextonårigas hjärta
Tändes en aning. Skyndande, utan att söka en omväg,
Sprang hon i snön tvärsöfver och kom till sin fader på trappan.
"Hvem är den komne?" frågte med bäfvande stämman hon. "Fader,
Skynda då, säg mig det, plåga mig längre ej; o, om min gissning
Sviker, förgås jag af sorg. Är det möjligt, att Adolf är hemma?"

Utan att svara, tog den gamle sin dotter vid handen,
Gaf framskyndande tjänare än en befallning och förde
Flickan i salen. Ett rop af öfverraskning och glädje
Flög från den sextonårigas läpp; men hon hämmade gången,
Dröjde och såg, blott såg, med en tår i det leende ögat.

Kommen var han, den saknade, aningen såg hon besannad:
Hög, med en krigares skick, fast bärande sårad den vänstra
Armen i band, satt där vid sin makas sida kaptenen.
Återseendets skakande fröjd var mildrad, och tystnad
Rådde i salen, tystnaden lik i templet, då orgeln
Brusat till slut och stilla till bön hvart sinne sig samlar.

Knappast blef hon bemärkt af någon, den vänliga flickan,
Där en minut vid dörrn i det stora rummet hon dröjde;
Nu dock skyndade fram kaptenen och böjde sin friska
Arm kring systemen och tryckte en kyss på dess glödande läppar.

Men då man hälsat och gladt framkastat ett ord och ett annat,
Gick till sin maka på nytt kaptenen och fäste en strålfull,
Frågande blick i den älskades blick och hviskade sakta:
"Kom, här finns ju ännu en öfrig att träffa. Han sofver,
Sade du nyss; evinnerligt får hans sömn dock ej räcka."

Sagdt, och ur salen snart försvunno de båda, och häpen
Följde majorskan, färdig med hjälp, om de väckte sitt arma
Barn och det skrämdes ihjäl af den stormande fadrens mustascher.
Ensam blef med sin dotter i rummet den ädle majoren,

Trumpen ej nu. Förklarad han satt som fordom i gungstoln,
Sög sin pipa i ro och fläktade stundom mot taket
Hvirflar af rök och vaggade fram och åter behagligt.
Men till hans sida sig smög den sextonåriga flickan,
Följde i tystnad en stund med foten den gungande meden,
Tills att med hjärtat fullt af bekymmer hon talade stilla:
"Fader, i glädjen minnas vi blott oss själfva. En annan
Finnes här än; blir julen för honom glad eller sorglig?
Får den gamle Pistol sin fröjd tillbaka? I stugan
Hör kanhända han nu vår lycka förkunnas och blickar
Yfvande opp och söker sin son och väntar förgäfvets."

Knappt hon talat till slut, då man hörde den gamle soldatens
Trädben klappa i farstun, och snart i den öppnade dörren
Märkte en skymt af den åldrige själf. Saktmodig och tveksam
Trädde han in och förblef i tyst förbidan vid tröskeln.

Men på sin plats kvardröjde ej mer den ädle majoren;
Fram till sin vapenbroder han gick och sänkte med sorgfullt
Hjärta en trofast hand på den grånade krigarens skuldra.
"Gamle Pistol, tag mod", så sade han, "hoppet är sviksamt,
Långt, långt borta är den, som du söker; bedröfliga budskap
Bringar kaptenen till dig och oss alla, men tåla är lefva."

Sagdt. Hans mening förstod soldaten och förde till ögat
Handen och strök på en gång från den skäggiga läppen en darning,
Sen vid sin staf, orubblig och lugn, uppblickande åter,
Teg han en stund och tog omsider ordet och sade:
"Ärade herre, oss behöfver ej människolifvet
Lära, hur vanskligt det är och hur ringa att bygga sitt hopp på.
Ofta vi sett långt förr, än ett kvällsmoln mister sitt skimmer,
Äfven den rödaste kind omskifta i färgen och hvitna;
Skulle förgängelsen då oss drabba med skräck som ett under?
Satt jag dock mången kväll i den ensliga stugan vid härden,
Såg tallbrasan till glöd förvandlas och hörde, hur stormen
Växte med dån där ute och dref snöskurar mot väggen.
Hoppet glädde mig då; han kommer, tänkte jag, åter,
Hugger mig ved och väcker till låga den slocknande glöden;
Lättare blir det väl då, långt gladare slutar jag dagen.
Ärade herre, nu han kommer ej; skulle jag klaga?
Kom han, satt han en gång kanhända som jag i ett skogstjäll,
Krumpen och tyst, med kryckan och ålderdomen till sällskap,
Ägde ej någon älskande själ att växla ett ord med,
Ingen att hvila sitt öga uppå tillgifvet och vänligt,
Ingen att trygga sig vid i sin bräcklighet. Vore ett sådant
Lif väl önskeligt mer än den fredade hvilan i jorden.
Lycklig är han, som sluppit; för mig byts sakta till afton
Dagen ändå som tillförne, och jag är öfvad att tåla."

Så han sade. Sin hand åt den åldrige räckte majoren:
"Gamle Pistol", så talte han, "se, för honom, som åter
Trefnaden fört till mitt hus, för min dotters lif, för kaptenen
Föll han, er son, så hör jag, och föll, som det ägnar en krigsman.
Därför får ni ej mer i er enslighet dväljas i skogen,
Hit skall ni flytta och bo; rum finns det i stugan, och mänskor
Mera än nog till er tjänst, då er krafterna svika med åren.
Kom, kamrat, kom, låtom oss gråna i friden tillsammans,
Såsom i mången strid vid min sida ni kämpade fordom.
Lifvet är kort, hän vandrar den ena och andra, och sällsynt
Blir alltmer för den gamle en vän från krafternas dagar."

Tigande dröjde en stund soldaten och tycktes betänksam
Väga ett svar, omsider till ordet tog hann och sade:
"Ärade herre, ännu i mitt träsk slår gäddan i vassen,
Än har orren sin stig och tjädern nära min koja,
Krafter äger jag; sköta en krok, utgillra en snara

Kan till min bärgning jag än, och litet är nog för den nöjde.
Bodde jag här och toge min dagliga kost af er godhet,
Kunde en tjänare lätt eller tjänarinna i stugan
Kasta på nådejonet ett ord, som mera än nöden
Tyngde hans själ. Nej, där i mitt ensliga torp som min egen
Lefver jag bäst och gästar den evige gifvarens håfvor.
Skogen kläder Han grön, Han låter den irrande fågeln
Finna ett korn: mig hjälper Han hädanefter som hittills.
Tar jag af Honom mitt bröd, finns ingen, som vågar förmäten
Se på den åldrige ned, som ej lärt sig ännu att föraktas."

Sagdt; men i högre gestalt sig reste den ädle majoren,
Fullare svällde hans barm, och hans blick, förklarad och manlig,
Mätte soldaten; han teg, han kände sitt hjärta förstoras.
Finland stod för hans själ, det kulna, hans torftiga, gömda,
Heliga fädernesland, och den gråa kohorten från Saimens
Stränder, hans lefnads fröjd, hans femtioåriga stolthet.
Trädde på nytt för hans syn med hans vapenbroder, som fordom
Flärdlös, trumpen och lugn, med en järnfast ära i djupet.

Tyst omsider till bordet han gick och bryggde med hjärtlig
Fröjd ett rykande glas åt den stolte, men sakta till dörren
Smög mellertid hans dotter och kom till den gamle soldaten.
Ljuf i sin barnslighet kom hon, den sextonåriga flickan,
Rodnande blygt, med dallrande, klara tårar på kinden,
Tog i de fina händernas par den åldriges ena,
Väldiga hand och talte med förebrående mildhet:
"Elake, hårde Pistol, högmodige, vägrar ni komma,
Menar ni, ingen finns, som behöfver er här i den stora,
Lyckliga gården? Blicka dock opp, där ser ni min fader,
Märk det, mera än jag är nu för honom hans pipa,
Blott för sitt barnbarn lefver min mor, min svåger och syster
Åga hvarandra; på mig ej tänker en enda af alla.
Ensam blir jag här snart, af den öfverflödiga minskas
Fröjden ej mer, då hon går, och ökes ej mer, då hon kommer.
Lyckligt är allt af annat, och jag gör glädje åt ingen.
Äfven för er är kojans och ödemarken och skogen
Mer än min vänliga vård, om jag skötte er än som en dotter."

Så hon sade, men rörd i sin själ genmälte den gamle:
"Fröken, fresta ej ni den åldrige ufven att lämna
Mörkret och flytta i ljus; hans ro är skuggan och natten.
Synes han oftare dock, än han borde det, här i er boning,
Hjälp den gamle att då stugfåglarne hålla på afstånd,
Medan han sitter en stund och betraktar ert strålande öga;
Sen till sitt bo förfogar han glad sig åter och hvilar."

Sagdt, ur majorens hand mottog han det ångande glaset,
Förde det tyst till sin mun och tömde det stilla i botten.

SMÄRRE EPISKA DIKTER.

GRAFVEN I PERHO.[2]

I.

Hvar är grafven, som i Perhos vildmark
Snart ett sekel har förgäten grönskat,
Icke värd att glömmas och förgätas?
Hvar är grafven? Fråga ej, o främling!
Där den långa skogssjön smalast buktar
In mot tallmons dal, är stället. Björkar
Skaka gröna kronor ren däröfver.
Hvar inunder deras rötter grafven
En gång blef igenfylld, känner ingen.

Du, hvars minne mer än mänskans vårdar,
Höga Sångmö, Finlands dotter, svara:
Göms en väldig konung där i grafven,
Eller göms en konungs vederlike?—
Ej en konung, ej hans vederlike;
Gamle bonden Hane göms i grafven,
Och med honom sex hans stora söner.
Sitt vid brädden af den höga stranden;
Jag vill tälja deras sköna öde,
Medan daggen än på ljungen glimmar
Och af brantens furar solen skymmes.

Hane, född af finska fäder, fyllde
Sjutti vintrar på sitt ärfda hemman.
Gammal själf, han ägde unga söner,
Trenne tvillingspar, det äldsta sjutton
Och det yngsta femton vårar gammalt.
Sköna, kraftiga de voro alla,
Lika bäckar, som af vårregn svälla;
Var dock någon framför andra härlig,
Var det visst den unga Tomas Hane,
Äldre brodern i det andra paret.

Gick han fram, fast höljd i trasor, sågs han
Skön som stjärnan mellan rifna skyar,
Och hvadhelst i världen han bedrifvit,
Hade ingen velat hata honom.
Honom tycktes dock hans fader hata,
Ej blott honom, men hans bröder äfven.
Ej som barn bemöttes de af honom,
Ej som tröstare på ålderns dagar,
Men som drängar, hårdare än drängar,
Såsom väsen utan själ och frihet.

Så de lefvat från sin barndom alla,
Och den dag kom, då de yngsta båda
Skulle fylla femton år tillika.
Klar stod morgonrodnan bakom skogen,
Ingen molnfläck skymde himlahvalfvet,
Från sin stråbädd stego brödraparen,
Glade som den dag, som var bebådad.
Men med bäfvan till sin far de gingo,
Där i stugan han allena dvaldes,
Och de yngsta stego fram med vördnad
Och, hans händer fattande, begynte:
"Fader, gif oss denna dagen ledig,
Denna dag blott, att med våra bröder
Öfver fyllda femton år oss glädja!"

Sträng som vintern, hörde gubben talet,
Sammandrog de hvita ögonbrynen
Och tog ordet: "Hvad i dag försummas
Lämnar ett försummadt kvar i morgon.
Åkern ligger oplöjd, gån att plöja."
Tyste gingo de till åkern alla,
Och till ledet kommen, talte Tomas:

"Såg jag rätt vår faders öga, bröder,
Är vår arm värd guld i dag; af svetten
Kan hvar droppe för ett granbarr säljas.
Nu i dag det gäller att arbeta,
Ty i afton kommer svårt att granskas."

Tomas detta. Vid hans maning sänktes
Hvarje plogbill ned i jorden genast.
Så från solens uppgång till dess nedgång
Utan mat och utan hvila framgick
Hvar och en vid sin bestämda fåra.
Men då aftonskuggan höljde fältet,
Fanns en enda teg af åkern oplöjd.

Då kom äfven dit den gamle fadren,
Ropade tillsammans sina söner
Och begynte: "Väl har verket skridit,
Men med bättre flit det skridit bättre.
Alla kan jag ej på en gång straffa,
En har äfven mer än andra felat,
Han skall straffas för sig själf och andra.
I den trånga källarn i min stuga,
Under golfvets tjocka, tiljor gräfven,
Skall förbrytarn sitta innesluten.
Trenne dars och trenne nätters växling
Skall hans skumma öga icke skåda,
Trenne dars och trenne nätters näring
Skall hans torra tunga icke smaka."
Så han sade och gick bort förgrymmad,
I sitt ord, sin blick, men ej i hjärtat,
Om de stora tårar ej bedrogo,
Som, då han sig vände, sköljde kinden.

Ren låg jorden tyst i nattens armar.
I sin stuga sof den gamle fadren,
Bröderna i pörtet på sin stråbädd.
Ingen sof, så sant han tycktes sofva,
Men han väntade de andras sömn blott.
Först, när hvar och en han somnad trodde,
Steg den yngste, Jakob, upp från bädden
Och begaf sig till sin far i stugan.
"Fader, jag är den, som har förbrutit;
På min födslodag sprang jag i glädje
Obetänksamt kring och glömde plöja.
Straffa mig, som bröt, och ingen annan."
Honom svarade den gamle fadren:
"Som ditt brott är, blir ditt straff i morgon."
Jakob gick och lade sig till hvila.

Åter, när enhvar han somnad trodde,
Steg från bädden tvillingsbrodern Gustaf
Och begaf sig till sin far i stugan:
"Fader, mig allena drabbe straffet,
Såsom jag allena det förtjänar.
På min födslodag sprang jag kring renen,
Att för mina bröder plocka hallon.
Mitt är felet, och de andras icke."
Honom svarade den gamle fadren:
"Som ditt brott är, blir ditt straff i morgon."
Gustaf gick och lade sig till hvila.

Åter, när enhvar han somnad trodde,
Steg från bädden tredje brodern, Erik,
Och begaf sig till sin far i stugan:
"Fader, om du ärnar straffa någon,
Så är skulden min och ingen annans.

Jag sprang tanklöst kring vid träskets vassar
Att med stenar jaga unga änder;
Min är tegen, som blef lämnad oplöjd."
Honom svarade den gamle fadren:
"Som ditt brott är, blir ditt straff i morgon."
Erik gick och lade sig till hvila.

Så i ordning gick enhvar till fadren,
Kom med samma svar från honom åter,
Tills af alla Tomas blott var öfrig.
Denne, då han märkte brödrens vandring,
Gissade till deras uppsåt genast
Och betänkte sig, tills alla somnat,
Och gick in i stugan till sin fader.
"Fader, hör en sällsam sak, i sanning!
När jag låg där nyss och tycktes sofva,
Satte sig hvar broder upp i bädden,
Och då ensam jag låg kvar på halmen,
Talade de sakta med hvarandra:
'Bröder, hvar och en vet bäst, att Tomas
Ensam vållat allt det straff, oss hotar,
Likså väl som att han allt bekänner.
Men han har för oss så ofta lidit,
Att vi en gång bort för honom lida.'
Sen, när alla tycktes somnat åter,
Har jag sett än en och än en annan
Smyga ut och komma in tillbaka.
Har jag gissat deras afsikt, fader?
Hvad de sagt, har deras kärlek diktat,
Ty den felande är jag, i sanning."
Fadren svarade med bruten stämma:
"Gå, och straffet hinner dig i morgon."

Ren med gyllne vingar morgonrodnan
Flugit opp ur sjön och satt i skogen,
När den gamle sina söner ropte.
Hög och sträng i sina hvita lockar,
Satt han redan helgdagsklädd vid bordet,
Och en penning, fosterlandets gåfva,
Hängde vid hans blåa rock på bröstet.
"Hvem af eder", frågte han allvarlig,
"Står här nu med brottet på sin skuldra?"
"Jag", ljöd svaret från hvar broders läppar.

Då brast dammen, som för barnens ögon
Stängt i sjutton år hans tårars flöden,
Och han grät med sammanknäppta händer:
"Pris ske Herran", sade han, "den store;
Fyllt är löftet, och mitt fadershjärta
Har vid mina söners hat ej brustit.
Barn, från nu ej mer som slafvar hållna,
Men som söner, älskelige söner,
Hören hvad er gamle fader talar:
Där som ung i närmsta by jag tjänte,
Fanns en far med åtta raska söner,
Men så hätsk är ovän ej mot ovän,
Som en bror bland dem var mot sin broder;
Möttes de, var knifven deras tunga,
Gingo de förbi hvarandra, stenen.
Ve, jag tänkte, hellre vill jag sakna
All den fröjd, en älskad maka skänker,
Än att lefva år från år i fruktan
Att med slika odjur fylla jorden;
Och med tanken var beslutet fattadt.
Redan tyngde femti år min hjässa;

Men ej åren, icke krigets mödor
Kufvat mina friska lemmars styrka.
Sådan satt jag sent en natt vid milan,
Då en man stod hastigt vid min sida
Och vid eldens matta skimmer talte:
'Känn i mig de onda brödrens fader;
Låt den kraft, som göms i dina leder,
Ej för maskar i din graf besparas.
Tag en maka, föd åt landet söner,
Och hvad mina ej af medgång lärde,
Låt gemensam nöd de dina lära!'
Mannen så. Ett vindkast ökte lågan,
Och han var försvunnen, som han kommit.
Han gaf rådet, Gud förlänte framgång.
Nu vid samma Gud, o söner, svärjen,
Att, som hittills I tillsammans hållit,
Framgent ingen trygghet, ingen fara,
Ingen lust och ingen nöd på jorden
Skall den enas bli och ej den andras,
Allt, såvidt er lif och krafter skänkas;
Och den sorg, som mig min hårdhet kostat,
Skall ej fruktlös gäcka mig i grafven."

Då steg Tomas Hane fram och talte:
"Fader, ingen ed är ljuf som denna,
Liksom ingen är så lätt att fylla.
Se, som trälar, ej som söner hållne,
Hvarför gingo vi ej bort från gården
Och hos andra sökte tjänst och lycka?
Hvarför, om ej för att icke skiljas?
Ingen ville öfverge den andra.
Skola vi kring vida världen spridas,
Såsom tjäderungarna i skogen,
Dem den mordbetänkta skytten jagar?
Sådant var vårt tal, då nöden gällde,
Sådant skall det bli i lyckans stunder."

Och vid Gud begick hvar brodereden,
Att, som hittills de tillsammans hållit,
Framgent ingen trygghet, ingen fara,
Ingen lust och ingen nöd på jorden
Skulle enas bli och ej den andras,
Allt, såvidt dem lif och krafter skänktes.
Så de svuro; men den gamle fadren
Gömde eden glad uti sitt hjärta.

II.

Ren försvunnen var den gyllne friden,
Mord och härjning fyllde Finlands bygder,
Männer stupade och kvinnor flydde.
Upp från Lintulaks och Saarijärvi
Kommo budskap, sorgeliga budskap,
Ned från Storkyros och Lappos slätter
Kommo icke gladare till Perho.

Vid det långa bordet i sin stuga
Satt en dag den ålderstegne Hane,
Middag ätande med sina söner,
När en flykting, när en tolfårs gosse
Hann med bruten andedräkt hans stuga
Och, igenom dörren kommen, talte:
"Signe Gud er, gamle fader Hane!
Tjugu ryttare med långa pikar
Hafva bränt vår gård i natt. De rasta

Nu i kyrkobyn på vägen hitåt;
Innan kvällen skola här de vara."

Vred steg gamle Hane opp och talte:
"Väl har Gud sex söner mig förlänat,
Seniga och axelbreda gossar,
Men om tolf jag hade, gick väl någon
Glad för fosterland och hem i döden?"
Så han sade och från väggens trädknapp
Nedtog lugn det rostade geväret.

Tomas log och uppsteg stolt och talte:
"Vapen passa ej för gamla händer,
Liksom feighet ej för unga hjärtan;
Häng geväret opp igen, o fader,
Och låt mig och mina bröder pröfva."

Gubben gladdes åt hans ord och lydde.
Men i blinken gick hvar bror med stolthet
Till sin säkra, skinnbeklädda bössa,
Slängde den på axeln och i handen
Fattade sitt trygga, korta björnspjut.
Så beväpnade, de gingo alla,
Tigande, men i sin själ betänkta
Att, hvarhelst de mötte ovänsskaran,
Slå den neder eller falla själfve.

Som de nu en knapp halffjärndel framåt
På den smala socknevägen hunnit,
Talade till sina bröder Tomas:
"Tågen nu, som vägen leder, bröder,
Tills i hinnen träskets bukt mot dalen;
Där på tallmon ofvanför bland träden,
Där är stället att vår ovän bida.
Innan kvällen kommer han väl icke,
Om han först skall härja vägen framåt;
Mellertid vill jag en stund fördröja
I det gråa torpet här vid vägen,
Där min flicka ren min ankomst väntar."
Så han sade och gick upp till torpet.

Bröderna i långsam vandring hunno
Det bestämda stället, där vid träsket
Tallmon öfver dalens väg sig höjde,
Och, af skogens snår försåtligt dolda,
Riktade enhvar sin blick långs vägen.

Knappt så länge, som från första gryning
Jägarn i sitt skjul af granar väntar,
När på orrlek han om våren vandrat,
Innan spelarn flyger ned och modigt
Med sitt stridsrop träsk och stränder fyller,
Bidde brödren, när i hast på afstånd
Fiendernas bistra skara syntes,
Sprängande med höjda lansar framåt.
Ingen såg dem förr likväl än Adolf,
Tomas Hanes kära tvillingsbroder:
"Nu", han sade, "nu det gäller, bröder;
Lossen hölstren snart af edra bössor,
Och så fort på andra sidan dalen
Fienderna backens sluttning hunnit,
Då gif eld, hvem som i bössan lod har."

Så han sade; i detsamma hunno
Fienderna backens höjd i trafvet,
Och vid första sats, de gjorde utför,

Smällde brödrens skott. I fyra pannor
Kylde loden, två i en och samma;
Fyra hästar lupo lösa framåt,
Sexton hejdades af häpna männer.

"Ladden, bröder", ropte högrest Adolf,
Trädande med trotsig blick ur gömman,
Och som orden föllo, var lik ilen
Fiendernas vilda tropp i anlopp.
Den, som snabbast var af brödraskaran,
Hann som knappast kasta krut i bössan,
Mycket mindre skjuta kulan efter,
Innan, oppför backen hunna redan,
Fienderna, med ett språng på marken,
Trängde fram med fällda pikar genast;
Men med spjut, af fasta händer förda,
Trädde bröden dem till mötes modigt.
Striden börjades med rop och buller,
Ingen vek och ingen vann ett framsteg.
Först för ett pistolskott nedföll Erik,
Och hans baneman för Gustafs björnspjut.
Striden växte, styng med styng blef växladt,
Sex af fienderna lågo döde,
Och af brödraskaran blödde alla.
Sist bland dem var Adolf ensam öfrig.
Sårad genom ben och skuldra redan,
Slog han kring sig med en röfvad sabel,
Tills, igenom bröstet dödligt stungen,
Än i döden sårande, han nedföll.
Men hans hufvud, skildt från kroppen, fäste
Skarans höfding på den hvassa piken
Och red flämtande med troppen dädan.
Sex, af tjugu komna, redo dädan,
Och af dem bar en ett sår från striden.

Men på spången i den djupa skogen
Kom de slagnes ålderstegne fader.
Ej han trifiedes, sen hans söner vandrat,
I sin stuga; obevåpnad kom han
För att bringa säkra råd i striden.
Dädan såg han ryttarskarans framfärd,
Där den sprängde fram på vägen fjärran,
Och på piken såg han Adolfs hufvud.
Darrande i sina gamla leder,
Skyndade han fort sin färd på spången
Och kom fram till stället, där hans söners
Sköna rad bland fienderna stupat.
Från de gråa ögonhåren ref han
Tåren bort och, blickande med stolthet,
Räknade de slagna, vän och ovän.
Alla söner fann han, Tomas icke.
"Hvar är Tomas? Lefver han allena
Och är icke här bland sina bröder?"

Så han sade. Långt ifrån i torpet
Satt den ädle Tomas hos sin flicka.
Men han drog just nu sin hand ur hennes.
"Hvad är detta?" sade han förvånad,
"Ser mitt öga, eller ser min nacke?
Ögat borde skåda dig blott, flicka,
Och min nacke endast svarta väggen.
Hvilket sinne ser då detta gyckel,
Mina bröder blodiga och slagna,
Och min broder Adolfs hufvud spetsadt?"
Så han sade, och sitt spjut, sin bössa

Grep han hastigt, skyndande ur stugan.
Hela vägen framåt såg han blodstänkt,
Och till stället, som var aftaldt, kommen,
Såg han sina bröders lik bland träden
Och emellan dem sin gamle fader.

Ej ett steg han vågade mot skogen,
Men han stod där stum och såg och hörde,
Hörde hur hans gamle fader ropte:
"Ve mitt gråa hufvud! Hvar är Tomas?
Hvar är Tomas? Han har flyktat ensam,
Han, af mina söner fordom kärast,
Han har flytt och svikit sina bröder.
Ve förrädarn, ve den fege bofven!
Må han irra, rädd som Kain, i skogen,
Skrämd af löfvet, som på aspen skälfver,
Skrämd af järpen, som den spång, han nalkas,
Bäfvande med dånfull vinge lämnar.—
Gud, om rättvis du i höjden lefver,
Hata honom, som jag älskat honom,
Och, hvarhelst han vaknar opp i döden,
Gif ej fosterland, ej bror åt honom."

Stel af fasa hörde Tomas orden,
Och han vände bort sin blick från fadren.
Hunden lik, som retad följer björnen,
Vädrande hans stig i skog och vildmark,
Gick han stum, som vägens blodspår ledde,
Stum, men mordlust ropte i hans hjärta.
När han kom förbi sin faders boning,
Bröt där eld och rök ur taket redan;
Men han såg ej, hörde ej, hans öga
Var orörligt endast fäst på vägen.

Ren var solen bakom skogen sjunken,
När en öfvergifven by han nådde.
Nära vägen ur en skyl på åkern
Tittade en gosse fram och, varsamt
Vinkande med handen, ropte sakta;
"Gå ej ditåt, ty du är förlorad;
Fienderna rasta där i gården.
Sex de voro, förde långa pikar,
Och den grymmaste och största ryttarn
Bar ett blodigt hufvud fäst på piken."

Endast snabbare gick Tomas framåt.
Men på dörren till den främsta stugan
Såg han brodrens kära hufvud spikadt.
Rytande han slängde unnan bössan
Och bröt in. Den första, honom mötte,
Fick hans spjut till korset sänkt i barmen.
Sen försmående i raseriet
Värn och vapen, flög han fram lik örnen
Och med blottad hand spred död och fasa.
Intet hugg, hur skarpt det föll, han kände.
Än den ena, än den andra mötte
Och med rifven strupe slogs till golfvet.

Sist var öfrig endast skarans höfding.
Honom grep till slut kring lifvet Tomas,
Krossade hans bröst och rygg tillika,
Att han dubbelviken föll på stället,
Skar från kroppen sen den fallnes hufvud,
Tog sin broders, sörjande, från dörren
Och begaf sig, sårad, matt och blodig,
Men med lättadt hjärta slutligt hemåt.

Midnatt låg ren öfver jorden utbredd,
När förblödd han hann sin faders boning.
Rök och aska mötte där hans öga;
Blott en lada stod på gården obränd,
Dit han gick att söka tak och hvila.
Som han nu, till dörren kommen, stannat,
Hörde han sin faders röst där inne:
"Hvem kan svara mig, har Tomas svikit?
Kanske, kanske har han icke svikit.
Gif, o Herre, att han skuldlös vore!
Skicka honom hit med mannens hufvud,
Hans, som bar min sons på piken fästadt,
Att min blick må skåda honom trogen;
Och din hämnd, som jag på honom kallat,
Må du sända på mitt gamla hufvud.
Och på askan af min gård, som brunnit,
Och på mina söners lik, som fallit,
Skall jag prisa dig, att än jag lefver!"

In steg Tomas, då han hörde detta:
"Frid med dina gråa lockar, fader!
I den stund, jag står framför dig, andas
Dina söners banemän ej mera."
Så han sade och för fadrens fötter
Kastade hans oväns bistra hufvud.

Opp från golfvet sprang den gamle fadren
Och kring sonen slog sin famn,—men redan
Döende mot golfvet nedsjönk denne;
Och i fallet följde fadren äfven.
Af förblödda sår dog Tomas Hane,
Och hans gamle fader dog i glädje.

ZIGENAREN.

(Efter en tradition.)

Bland zigenare, i Finland sedde,
Störst och käckast var den mörke Adolf.
Inga tavastländska moar födde
Bommar, starka nog att honom stänga;
Häkten genombröt han såsom skogssnår,
Männer slog han såsom harfven kokor.
Men hans lif var som en björns i skogen;
Hvad den väldige behöfde, tog han,
Hvad han ej behöfde, lät han vara.

Nu från tinget, där sitt straff han utstått,
Sårad, sjuk och smidd i järn, han fördes
Öfver Kangasalas ås tillbaka.
Midt på vägen, där som smalast åsen,
Tvenne fjärdar skiljande, sig höjer,
Slog han ögat opp och såg omkring sig,
Såg och talte stilla till sin fångvakt:
"Nå, vid Gud, har icke Finland sjöar,
Stränder, skogar, lunder, berg och ängar,
Mäktiga att trolla kvar zigenarn.
Om vid slutet af den långa bergbron,
Där, hvar mellan dunkelt gröna granar
Strandens glesa, gula björkar svaja,
Om jag där min hustru skulle möta,
Ville jag till henne säga: 'Kvinna,
Dröj och föd ditt foster här till dagen,
Att mitt barn må se i födslostunden,

Hur vår Herres värld är glad och härlig,
Fast att dröja är oss tungt som döden'.
Så han sade: utan akt på talet
Åkte förarn fram i lugn sin kärra.

Stranden hann i sakta rullning kärnan,
Och ett stycke framför den på vägen
Gick en ensam kvinna långsamt framåt.
Djupt på hennes randigt väfda klädning
Föll en gråhvit duk af lärft från skuldran
Och på den i svarta bucklor håret.
Förarn åkte fram och upphann henne.

Men med ena handen på ett spenbarn,
Med den andra emot barmen hållet,
Viste hon och talte så till förarn:
"Låt mig följa på ditt lass ett stycke:
Jag är trött af bördan vid mitt hjärta."
Och han tog den bedjande på lasset,
Och hon satte sig bakom med fången.

Knappt så långt, som järpen uppskrämd flyger,
Sen hans grenkamrat för kulan fallit,
Åkte förarn aningslös och säker,
När en dolk, i dukens veck förborgad,
Leende zigenarkvinnan framdrog
Och, mot mannen lutad, talte sakta:
"Passa på, min man, när hugget faller,
Skuffa förarn ned från kärnan genast!"
Sade, och med all sin styrka samlad
Slog hon i sin oväns skuldra knifven.

Genom jackan, gjord af vallman, trängde
Stynget mellan nyckelben och nacke,
Och ur förarns hand föll töm och piske.
Men i blinken, stött af Adolfs axel,
Sjönk han sanslös mellan hjulen neder.
Glad till marken sprang zigenarns maka,
Tog ifrån den slagne alla nycklar
Och befriade sin man och herre.
Lätt från hand och medja löstes järnen;
Fötterna allena löstes icke.
Fempunds-tunga bultar, icke lästa,
Utan smidda fast med eld och hammar,
Tyngde dem och lydde inga nycklar.

Och han stod likväl, zigenarn Adolf,
Glad på marken ren och eftertänkte,
Hvart sin färd han skulle styra dädan,
När, ur dödens slummer vaknad, förarn
Öppnade sin blick och mötte röfvarns.
Genast sprang emot sin ovän Adolf
Och, med knifven höjd i luften, sade:
"Aldrig skall du mera återvända
För att säga, hvart zigenarns maka,
Hvart zigenarn Adolf tagit vägen."

Sade; men den fallne bad och svarte:
"Håll med hugget opp och skänk mig lifvet;
Aldrig vänder jag ändå tillbaka,
Aldrig går jag att med spö och bojor
Plikta för mitt oförstånd och hädas.
Hellre lämnar jag mitt rika hemman,
Dragande med er i ödemarker,
Om mig Gud vill därtill unna styrka."

Så han bad,—och öfvertald zigenarn
Höll med hugget opp och skänkte lifvet.
"Om vid Gud du lofvar brödratrohet,
Skall ett hår ej på din hjässa krökas,
Ej så länge röfvarn Adolf andas
Och med dessa båda ögon ser dig."

Så han sade: för ett slag flög hästen,
Skenande den långa milen framåt;
Men han själf tog af till skogs från vägen,
Bärande, fast sjuk, sin slagne broder
Och i spåren af sin maka åtföljd.
Tvenne solar ren från hvalfvet stupat,
Tvenne nätter hade klarnat redan,
Från den stund, de veko af till skogen;
Men vid kvällen af den tredje dagen
Valde de till hviloplats en lada,
Fjärran från ett mänskligt hem belägen.
När de där på höet satt sig neder,
Började zigenarn Adolf tala:
"Nå, i sanning, mina trogna vänner,
Många hårda dar jag genomlevvat,
Aldrig har jag svultit dock så länge.
Vore jag till mina fötter ledig,
Mat jag hade skaffat längesedan;
Nu i ödemarken kring vi irrat,
Glade, om ett bär, en droppe vatten
För vår värsta törst och hunger funnits.
Dock, vid Gud, min dyra, sköna maka,
Ej för din skull, ej för min jag sörjer
Så som för vår gode, sjuke broder!"

Så han sade; och hans maka svarte:
"Låt ej slikt ditt stora hjärta ängsla;
Vill du dröja här i natt, o herre,
Skall mitt bröst vår sjuke broder nära."
Talte så, och efter lämnadt bifall,
Mot den hungertärde svage lutad,
Bjöd hon moderligt den bruna barmen.

Och när äfven denna natt förlidit
Och på topparna af skog och fjällar
Höstens sol sin första rodnad spridde,
Väcktes förarn, styrkt af sömn och föda,
Steg ifrån sin stråbädd opp och sade:
"Nu, min vän och gode broder Adolf,
Vill jag gå och söka mänskor åter,
Att oss skaffa mat, ifall jag mäktar.
Om jag följer spången genom skogen,
Hinner jag till middan väl ett hemman
Och är här med mat i kväll tillbaka.
Ingen, om han här i nejden ser mig,
Skall åt förarn Anton neka bistånd."

Prisande hans mening, svarte Adolf:
"Väl, så långt, som mina krafter tåla,
Skall jag villigt bära dig på spången;
Sedan gå, och före Gud dig åter!"

Och de gåfvo sig på färden båda,
Ena tågande, den andra buren,
Tills vid början af en bättre skogsväg
De i vänlig brodersämja skildes.
Till sin lada gick tillbaka Adolf;
Förarn gick, fast svag, att hämta föda.
Men med ständigt växlad gång och hylla

Hann han innan middan till ett hemman,
Gick där in och tog sig plats på bänken.
Honom kände värden strax och talte:
"Nå förunderligt, min gamla granne,
Hvadan så till fots och så förbleknad?"

Djupa suckar drog af trötthet förarn
Och med ryggen stödd mot väggen svarte:
"Granne, underlig har färden varit,
Underligt jag kommer till ditt hemman;
Ensam, så till fots och så förbleknad;
Men låt först mig stilla törst och hunger,
Sedan hör, hvad skett och hvad bör göras."
Så han sade, i sitt hjärta redan
Stämplande försåt emot zigenarn,
Mot zigenarn Adolf och hans maka.

Mat och dricka hämtades på stunden,
Syradt kalja i ett stop af furu,
Mujkor, kött och bröd och smör och brännvin,
Och han sträckte glad sin hand till maten.
Men när törst och hunger han tillfredsställt,
Sträckte han sig hvilande på bänken
Och till värden med en vink begynte:
"Skicka, granne, bud till fogden genast,
Att med folk och vapen han må komma
Och zigenarkungen Adolf gripa.
Se, emellan nyckelben och nacke
Bär jag knifstyng, af hans maka hugget;
Nödgad sedan för det kära lifvet
Att dem följa genom ödemarken,
Har jag lefvat trenne dygn i skogen,
På det fjärde kommit hit omsider.
Men i natt, då månan sjunkit, smygen
Till den lilla ladan mellan bergen,
Där mot skogssjön Mättäkoski krökes;
Där är stället, där skall röfvarn finnas,
Hvilande i natt bredvid sin maka,
Där skall jag ock finnas, käck till bistånd."
Sagdt, och värden åter: "Ingalunda,
Gamla granne, får du gå tillbaka;
Låt de friska styra och blif hemma."

Honom svarte förarn Anton åter:
"Om ej jag dem mat och brännvin bringar,
Om ej jag, som lofvadt, återkommer,
Fåfångt skall man söka dem i ladan.
Låt mig gå; och du, bestyr hvad öfrigt."
Så han sade, lastade sin påse
Och, fast trött, begynte återfärden.

Men i samma stund satt röfvarn Adolf
I den glesa ladan med sin maka.
På sitt späda barn, till barmen slutet,
Höll sin blick orörligt fästad kvinnan;
Mannen såg mot spången oupphörligt,
Längtande att där sin broder varsna.
Ej ett ord blef taladt; endast syrsan
Skrek i höet, och i skogssjön anden,
Och nå'n gång i modersfammen barnet.

Så gick dagen småningom till ända.
Men när solen sjunkit bakom bergen,
Satt zigenarn Adolf, där han sutit,
Ej som förr med filen sänkt på bojan,
Men med ögat fäst på spången ständigt.

Och han såg omsider förarn komma.
Opp han sprang, och stora tårar sköljde
Rullande hans väderbitna kinder;
Men i glädje brast han ut och sade:
"Ingen nöd, mitt dyra barn och maka,
Ingen nöd, ty se, vår bror är trogen."
Strax den kommande till mötes gick han,
Nådde honom och på starka skuldror
Bar den trötte fram till ladan åter.

Men när förarn framtog maten sedan,
Brast zigenarkvinnan ut i tårar,
Och zigenarn Adolf satt och talte:
"Äten nu, men jag vill fila bojan,
Sen, hvad öfrigt lämnas, vill jag äta."
Men när hungern alla stillat hade,
Sökte de med fröjd i höet hvila.

Ren med mörker hade natten kommit,
Långsamt vandrande sin stilla bana;
Vaken låg likväl zigenarn Adolf,
Vaken låg också hans trogna maka,
Tysta båda dock, tills kvinnan sade:
"Hvad kan nu i vida världen handlas,
Efter syrsan sjunger så beständigt?"

Henne svarade zigenarn åter:
"Syrsan, kvinna, gläds åt höets vällukt,
Gläds åt värmen i den fulla ladan,
Gläds åt människornas goda sällskap;
Jag åt stjärnan, mellan molnen skådad,
Jag åt friheten, förvärfvad åter,
Mest dock, att vi fått en trogen broder."

Åter talade zigenarkvinnan:
"Bed, att stjärnan ej i molnet skrider,
Att ej friheten i boja lägges,
Bed, att brödratrohet ej må svika!"

Knappast var det sista ordet taladt,
När af sorl den glesa ladan omgafs
Och en röst i dörrens mörker ropte:
"Finnas människor här, och hvilka? Svaren!"
Ingen svarte, och det roptes åter:
"Sätten eld inunder ladan, vänner,
Ty zigenarkungen har sin tron här!"

Då sprang röfvarn Adolf fram till dörren
Och med dolken höjd i handen sade:
"Här är mannen; ingen född af kvinna
Skall ohämnad tränga fram till tronen,
Innan ett beting han gett och svurit.
Svärjen lejd och vård åt förarn Anton;
Då med barn och maka är jag fången."
Men igenom dörren smugen redan,
Talte förarn, där han stod bland männen:
"Sörj för dig, zigenare! Ditt bistånd
Tarfvar icke förarn Anton mera."

Ändtligt genomsådande försåttet,
Med en blick, som gnistrade i natten,
Med en mund i fradga, ropte Adolf:
"Nå, vid Gud, har jag ej skådat bofvar,
Röfware, som plundrat sina bröder,
Mördare, som ryckt ur spenbarn hjärtan;
Ingen har dock gjort hvad förarn Anton."

Så han sade, och till förarns hjärta
Trängde med hans ord den slängda knifven.

JENNY.

Så berättade en gång min moder:
I din barndom bodde här en flicka,
Hennes namn var Jenny. Sextonårig
Satt hon i sitt lilla rum och sydde,
Sydde flitigt, dar och nätter ofta,
För sin egen och sin moders bärgning.
Med allt detta var det dock ett under,
Att den unga flickans hy och hälsa
Icke led dess mera. Vacker var hon,
Skön i mångas tycke, fin och fyllig,
Med en färg på kinden, icke rosens,
Icke liljans heller, men en blandning
Dock af bådas, liljans, om hon finge
Låna blott en droppe blod af rosen.
Sådan var hon, när hon teg och sydde;
Såg hon åter opp ibland och talte,
Flög ett särskildt tycke, gladt och eldadt,
Hennes anlet öfver, som då blomman,
Nyss i skuggan varsnad, af en solglimt
Lyses upp, och daggbegjuten kalken
Leende tusen pärlor tindrar.
Det var då, i stunder såsom dessa,
Man förgaf att se, att hon var vacker,
Och på ängeln såg, som nu i skimmer
Log, där hennes anlet nyss sågs blomma.

En gång kom från ett besök i staden
Hennes moder hem. "Mitt barn", hon sade,
"Håll dig nu beredd att få visiter
Af vår granna värld. Den unga grefven,
Han, vår stolta baronessas släkting,
Kom i går; man säger, att hon väntar
För sin äldsta dotter nu hans anbud.
Men i morgon gifva stadens alla
Unga herrar bal af tacksam aktning
Så för baronessans hus som grefven.—
Du, min goda dotter, får, då andra
Glädjas, sitta ensam här och tråka,
Ordna andras dräkt och glömma egen.
Vore än vår lott som fordom, finge
Äfven du en bjudning, arma flicka,
Kunde glänsa som en ann' i dansen;
Men vår tid är all."

Hon hann ej mera;
Dörren uppgick, en betjänt i gala
Trädde in och räckte i den sköna
Flickans hand ett kort och gick. Ett skimmer,
Tändt af glädje, flög kring hennes panna,
När hon såg sitt namn på bjudningskortet,
Men ett skimmer blott, det var försvunnet
Nästa ögonblick. "Min goda moder",
Sade hon med stilla allvar, "tiden
Är mig dock för mycket dyrbar, balen
Måste lämnas nu. En söm för andra
Dessa tvenne dagar gör mig lättnad
För en vecka, ja, för flere sedan."

Så hon sade. Hvad som taltes mera

Mellan mor och dotter, nämndes icke.
Dock, en timme eller två därefter
Höll en vagn på gården. Baronessan
Med sin fröken och den stolta, vackra,
Unga grefven stego högljudt muntra
Ned och syntes nästa stund i kammarn,
Växlande ett skämt ännu i dörren.

Men till flickan, som från sömnen ödmjukt
Stigit opp och bugat, gick i blidhet
Hennes nåd och täcktes med sitt finger
Röra lätt dess skära rosenkinder.
"Nu, min vän", hon sade, "lämna genast,
Hvad ni haft för händer; jag vill ensam
Äga er för dessa tvenne dagar."
Och tillika, med en blick på grefven,
Föll hon in och log: "Bekänn det bara,
Var det mödan värdt att lämna vagnen?
Icke sant, en täck blondin, min grefve?"
Det berättas endast, att ett löje,
Vackert, flyktigt halft och halft allvarligt,
Spelat kring den smärta herrns mustascher,
Då han tigande till bifall nickat.

Men den unga flickan, utan minsta
Tecken, att hon varsnat gycklet, böjde
Lätt sitt lockomflutna, täcka hufvud
För den nådiga och talte stilla:
"Dessa tvenne dagar är jag hindrad
Af min egen söm. Min mor har velat,
Att i morgon jag går opp på balen."

Med en min af spotsk förundran vände
Baronessan sig till flickans moder
"Kors", hon sade, "det är mer än artigt
Att försmå sin fördel för att kunna
Skänka oss er vackra dotters sällskap.
Är det verkligt allvar, eller kunde
Ert beslut, min fru, kanhända ändras?"

När den gamla, enkla kvinnan fattat
Dessa lätta ords förmättna mening,
Steg hon sårad fram ett steg och talte
"Baronessa, tvenne år har redan
Detta barn med sina svaga händer
Skaffat sig och mor och syskon bärgning.
Räkna kan man snart de korta stunder,
Hon på denna tid åt hvilans unnat.
Äfven nu—det är dock första gången
Hon, är bjuden—har jag nödgats bedja,
Öfvertala, banna, ja, befalla,
Innan hon förmåtts att börja tänka
På sin egen dräkt och lämna andras.
Det har kostat strid, men nå'n gång måste
Äfven hon som andra ha en glädje."

Så hon sade. Med en axelhöjning
Nickade den nådiga till afsked,
Och besöket var förbi, man skildes.
Det är anmärkt dock, att något olikt
Röjts i grefvens skick och sätt att hälsa,
Då han kom och gick, att nu hans bugning
Synts som mera verklig, mera menad,
Att hans anlet och hans hållning visat
Mindre anspråk nu än nyss, och slutligt
Att hans blick, förrn dörren tillslöts, fallit

Än en gång med varmt behag på Jenny.

Dagen gick till ända, morgondagen
Likaså; man samlades till balen.
Allt, hvad staden ägde af förnämhet,
Ungdom, fägring, skönhet, syntes, lyste
I förening nu, och polonäsen
Gaf ett förspel snart af dansens glädje.
Skön till undran, elegant, behaglig
Mer än nånsin, sågs den unga grefven
Föra baronessan först och sedan
Hennes fröknar några hvarf kring salen.
Med allt detta låg dock ögonblickligt
Stundom i hans drag ett tankspridt tycke,
Rättadt ständigt åter med en vändning
Till hans dam och ett förnyadt samtal.

Promenaden slöts. Musiken anslog
Några takter åter, och kadriljen
Skulle börjas. Det var sed den tiden,
Att en kavaljer tog plats på förhand,
Där han fällt sin handske, och med klappning
Kallade sin dam till ronden sedan.

Högst i salen stod den unga grefven
Redan färdig, allt var ordnad, alla
Väntade ett tecken blott af honom.
Och han gaf det. Kring det stora rummet
Ljöd en klappning nu, musiken inföll,
Damer sväfvade från alla sidor
Fram till sina riddare, kadriljen
Syntes sluten; grefven blott stod ensam.

Då bemärktes först längst ned i salen,
Blyg, förlägen, dröjande, en flicka.
Mellan parens rad och dem, som suto,
Sökte hon sig först en väg, men måste
På det ljusa golfvet fram omsider.
Enkel, med en krans af späda, hvita
Blommor på sitt lockigt täcka hufvud,
Skred hon, nu ett mål för allas blickar,
I sin bäfvan framåt, längre, längre,
Tills hon stannade vid grefvens sida.
Det var Jenny. Hennes kinder glödde
Djupare än rosens, och det milda,
Sänkta ögat tycktes sky att röjas.
Men den stolta, ädla grefven räckte,
Utan minsta akt på någon annan,
Glad och leende sin hand åt flickan,
Och i samma stund begyntes dansen.

Det är sagdt, att samma afton syntes
Samma par på nytt i kotiljongen,
Att från början då till slutet grefvens
Varma blick liksom ett solsken hvilat
Oafbrutet öfver Jenny ensam.

Mången nämnde äfven sen med tjusning
Om den blyga flickan, hur hon stundom
Vågat skåda opp mot grefvens öga;
Hur en klarhet, leende och himmelsk,
Strålat då hvar gång i hennes anlet
Och ett nytt behag kring purpurläppen
Kysst i flykten hvarje ord, hon talte.

Hvad som taltes, hörde eljest ingen.

Men det vissa är, att innan hösten
Sågs den stolta grefven här som brudgum,
Dröjde några dagar blott och reste,
Ung och lycklig, till sitt landtgoods åter
Med sin unga lyckliga grefvinna,
Med den sköna sömmerskan, med Jenny.

JULKVÄLLEN.

Den bleka månen sken på mon,
Af hunger tjöt i klyftan lon,
Och hundens skall ljöd långt i byn;
Men vandrarn gick vid skogens bryn,
I ödemarken låg hans tjäll.
Det var en kulen julekväll.

Han skyndade sin trötta gång
På stigen, öfveryrd och lång,
Af barn och maka väntad hem;
Han bar ett högtidsbröd åt dem,
På herregåln i byn begärtd.
De själfva länge bark förtärt.

Det börjar mörkna mer och mer,
Då han en ensam gosse ser,
Som sitter stum på drifvans rand
Och andas i sin kalla hand;
Vid kvällens än ej släckta sken
Han tycktes halft förstelnad ren.

"Hvart leder, arma barn, din stig?
Kom hem till oss att värma dig!"
Så sagdt, han tog den frusna med
Och hann omsider gårdens led
Och trädde in till stugans fest
Med brödet och sin späda gäst.

Vid muren satt hans dagars tröst
Med yngsta barnet vid sitt bröst:
"Du dröjt så länge på din färd,
Kom hit och sätt dig vid vår hård
Och du också!"—Så öm, så lugn
Hon ledde gossen närmre ugn.

Och snart vid hennes vård man fann,
Hur brasan mera lifligt brann.
Hon tycktes glömma bort sin nöd,
Hon tog så gladt sin makes bröd
Och bar det fram till aftonvard
Med litet mjölk, i bunken spard.

Från halmen, glest på golfvet bredd,
Till festens måltid, sparsamt redd,
De muntra barnen redan gått;
Vid muren kvar blef gästen blott.
Hon tog den arma med sig då
Och förde honom fram också.

Och när en tacksam bön var slut,
Hon tog sitt bröd och delte ut.
"Välsignad är den godes skänk",
Så talte gossen på sin bänk,
Och tåren i hans öga log,
När han den bjudna skifvan tog.

Hon ville dela, som hon delt;
I hennes hand var brödet helt.
Förvånad hon sitt öga fäst
På främlingen, sin späda gäst;
Hon undrar och hon ser och ser;
Han syntes ej densamma mer.

Hans öga brann som stjärnan klart,
Hans panna lyste underbart,
Från skuldran spridde sig hans dräkt
Som dimmorna för vindens fläkt
Och hastigt står en ängel där,
Så skön, som skaparns himmel är.

Ett saligare ljus gick opp,
Hvart hjärta slog af fröjd och hopp,
Det var en oförgätlig kväll
Uti det goda folkets tjäll;
Och skönare var ingen fest,
Ty ängeln blef hos dem som gäst.

* * *

Sen mången vinter gjort sitt tåg,
Jag kom en julkväll dit och såg.
De godas hydda fanns där än
Och deras soneson i den;
Han hade börjat gråna ren
Och satt till bords vid brasans sken.

Det var så ljust, det var så gladt
Hans maka vid hans sida satt,
Och barnaskaran rask och skön;
Det var, som om de slutat bön,
Det var, som om de hade trott,
Att i en helgedom de bott.

Men högst vid bordet brann ett ljus,
Det enda i de frommas hus;
Dit ställdes mjölk och hvetebröd,
Men ingen njöt dess öfverflöd!
Jag frågte, hvems den platsen var
"Den gode ängeln", gafs till svar.

FÄNRIK STÅLS SÄGNER.

En samling sånger.

Förra samlingen.

VÅRT LAND.

Vårt land, vårt land, vårt fosterland,
Ljud högt, o dyra ord!

Ej lyfts en höjd mot himlens rand,
Ej sänks en dal, ej sköljs en strand,
Mer älskad än vår bygd i nord,
Än våra fäders jord.

Vårt land är fattigt, skall så bli
För den, som guld begär,
En främling far oss stolt förbi;
Men detta landet älska vi,
För oss med moar, fjäll och skär
Ett guldland dock det är.

Vi älska våra strömmars brus
Och våra bäckars språng,
Den mörka skogens dystra sus,
Vår stjärnenatt, vårt sommarljus,
Allt, allt, hvad här som syn, som sång
Vårt hjärta rört en gång.

Här striddes våra fäders strid
Med tanke, svärd och plog,
Här, här, i klar som mulen tid,
Med lycka hård, med lycka blid,
Det finska folkets hjärta slog,
Här bars, hvad det fördrog.

Hvem täljde väl de striders tal,
Som detta folk bestod,
Då kriget röt från dal till dal,
Då frosten kom med hungrens kval,
Hvem mätte allt dess spillda blod
Och allt dess tålamod?

Och det var här, det blodet flöt,
Ja, här för oss det var,
Och det var här, sin fröjd det njöt,
Och det var här, sin suck det göt,
Det folk, som våra bördor bar
Långt före våra dar.

Här är oss ljuft, här är oss godt,
Här är oss allt beskärtdt;
Hur ödet kastar än vår lott,
Ett land, ett fosterland vi fått,
Hvad finns på jorden mera värdt
Att hållas dyrt och kärt?

Och här och här är detta land,
Vårt öga ser det här;
Vi kunna sträcka ut vår hand
Och visa gladt på sjö och strand
Och säga: Se det landet där,
Vårt fosterland det är!

Och fördes vi att bo i glans
Bland guldmoln i det blå,
Och blef vårt lif en stjärnedans,
Där tår ej göts, där suck ej fanns,
Till detta arma land ändå
Vår längtan skulle stå.

O land, du tusen sjöars land,
Där sång och trohet byggt,
Där lifvets hat oss gett en strand,
Vår forntids land, vår framtids land,
Var för din fattigdom ej skyggt,
Var fritt, var gladt, var tryggt!

Din blomning, sluten än i knopp,
Skall mogna ur sitt tvång;
Se, ur vår kärlek skall gå opp
Ditt ljus, din glans, din fröjd, ditt hopp,
Och högre klinga skall en gång
Vår fosterländska sång.

FÄNRIK STÅL.

Till flydda tider återgå
Min tanke än så gärna,
Mig vinkar från förflutna år
Så mången vänlig stjärna.
Välän, hvem följer nu mitt tåg
Till Näsijärvis dunkla våg?

Jag lärde känna där en man,
Soldat för länge sedan,
Nu ägde fänriks titel han,
Men lyckan var i nedan.
Gud vet det, hur han kom en dag
Att bo i samma gård som jag.

Jag såg mig då som en person
Med få, ja, inga brister,
Jag var student, på kondition,
Och kallades, magister;
Mitt "mensa" gaf mig öfverflöd,
Den gamle åt på nåd sitt bröd.

Jag rökte "Gåfle vapen" jag
Och hade sjöskumspipa;
Den gamle skar af blad sitt slag,
Då han ej var i knipa;
I sådant fall blef mossa blott
Hans nötta masurhufvuds lott.

O tid af guld, o lif blott tändt
För nöjet och behagen,
Då man är ung och är student
Och har fullt opp för dagen
Och ingen annan sorg försökt,
Ån att mustaschen växer trögt!

Hvad visste jag af andras nöd,
Jag blott min glädje kände;
Min arm var stark, min kind var röd,
Och alla pulsar brände.
Jag var så yr, jag var så ung,
Och stolt som jag var ingen kung.

Men fänrik Stål satt utan knot
Förgäten i sin koja;
Han sög sin rök, han knöt sin not
Och lät oss andra stoja.
Vasserra, mot en sådan en
Hvad man sig tyckte vara re'n.

Det var min höga lust att se
Den kantiga figuren,
Hans styfva skick, hans anlete,
Hans rock, så ovant skuren,
Hans örnenäsa mest ändå
Med brillor utan skalman på.

Jag gick till gubben ofta ned
Att gunstigt gyckel drifva.
Det var min fröjd, när han blef vred
Och kom sitt nät att rifva,
Då jag fick nålen ur hans hand
Och knöt en lycka falskt ibland.

Han sprang då ofta upp burdus
Och dref mig utom knuten;
Ett vänligt ord, en doft kardus,
Och fred var åter sluten.
Jag kom igen, som förr jag kom,
Och gjorde samma narri om.

Att äfven gubben haft sin dag,
Då han var ung i världen,
Att han gått flere steg än jag
Och pröfvat mer på färden,
Var jag för höglärd att förstå,
Det kom ej för min tanke då;

Ej att han stått med svärd i hand
Och glad sitt hjärtblod gifvit
För detta samma fösterland,
Som nu så kärt mig blifvit.
Jag var så yr, jag var så ung,
Han fänrik var, jag mer än kung.

Men hur det hände sig en gång,
Fann jag mig mätt af ruset.
Det vinter var, min dag blef lång,
Fast den var kort till ljuset;
Det var så ovant mot förut,
Jag ville aldrig få den slut.

Jag tog den första bok, jag fann,
Blott för att döda tiden,
Det var en skrift af onämnd man
Om sista finska striden;
Den låg där häftad, som på nåd,
Bland husets bundna bokförråd.

Jag tog den på mitt rum och satt
Och bläddrade i bladen,
Jag vet ej, hur jag så fick fatt
På Savolaks-brigaden,
Jag läste en rad, läste två,
Mitt hjärta började att slå.

Jag såg ett folk, som kunde allt,
Blott ej sin ära svika,
Jag såg en här, som frös och svalt
Och segrade tillika;
Mitt öga flög från blad till blad,
Jag velat kyssa hvarje rad.

I farans stund i stridens brun
Hvad mod hos denna skara!
Hur kunde, arma fosterland,
Du dock så älskadt vara,
En kärlek få, så skön, så stark,
Af dem du närt med bröd af bark!

Min tanke genom rymder lopp,
Som förr den aldrig spanat,
Ett lif gick för mitt hjärta opp,
Hvars tjusning det ej anat,

Min dag flög som på vingar bort
O, hvad min bok mig syntes kort!

Den slöts, och kvällen likaså,
Dock glödde än min låga,
Jag fann så mycket återstå
Att forska om och fråga,
Så många dunkla föremål.
Jag gick till gamle fänrik Stål.

Han satt på samma plats som förr
Och samma syssla skötte.
Jag såg, att ren i stugans dörr
En missnöjd blick mig mötte;
Det var, som om han frågt där vid
Får man ej ens till natten frid?

Men annat var det nu med mig
Jag kom med ändradt sinne:
"Jag läst om Finlands sista krig
Och äfven jag är finne.
Min håg blef tänd att höra mer,
Kanhända får jag det af er?"

Så var min hälsning gubben såg
Förvånad upp från noten.
En glans uti hans öga låg,
Som om han stått för roten:
"Jo, därom kan jag ge besked;
Om herrn så vill, ty jag var med."

Jag satte mig på sängens halm,
Han började berätta
Om Dunekers eld, om kapten Malm,
Om mången bragd för detta;
Hans blick blef ljus, hans panna klar,
Jag glömmmer ej, hur skön han var.

Han sett så mången blodig dag,
Så många faror delat,
Ej segrar blott, men nederlag,
Hvars sår ej tid har helat;
Så mycket, som ren världen glömt,
Låg i hans trogna minne gömdt.

Jag satt där tyst och hörde på,
Och intet ord förspilldes,
Och natten hunnit hälft förgå,
När jag från honom skildes;
Han följde mig till tröskelns rand
Och tryckte gladt min bjudna hand.

Sen sågs han aldrig mera nöjd,
Om han ej mig fick skåda;
Vi delte sorg, vi delte fröjd,
Vi rökte vapnet båda.
Nu var han gammal, jag var ung,
Jag blott student, han mer än kung.

De sägner, här i sång jag satt,
Från gubbens läpp de stamma,
Jag hört dem mången stilla natt
Vid pärtans matta flamma.
De tala några enkla ord,
Tag mot dem, dyra fosterjord!

MOLNETS BRODER.

Mer än lefva, fann jag, var att älska,
Mer än älska är att dö som denne.

Högt i skogen låg det ringa torpet,
Djupt i ödemarken, långt från vägen,
Där sen hösten krigets skiften rådde.
Ingen ovän hade funnit stället,
En fientlig fot ej trampat spången,
Som dit ledde; bud om blod och strider
Gaf blott korpen, ropande från molnen,
Eller gladan, som satt mått i granen,
Eller vargen, som med blodigt byte
Sökte hedens skymda klyftor åter.

Men i pörtet vid det långa bordet
Satt en lördagsafton sorgsen värden,
Hvilande från veckans vedermödor.
Kinden höll han tryggt mot handen lutad,
Armen åter fast mot bordets ände,
Men hans öga såg åt sidan stundom,
Höll sig ej med lugn i samma syfte:
Ingen märkte detta af hans husfolk,
Af de båda, som i pörtet voro,
Ej hans fosterson, och ej hans dotter;
Tysta, slutna af hvarandras armar,
Hand i hand och hufvud sänkt mot hufvud,
Suto de i sorglös frid vid muren.

Men den gamle bröt omsider tystnan;
För den kloke blef hans mening tydlig,
Fast han sjöng blott som för eget nöje,
Såsom sången föll och orden ville:

"Björnen", sjöng han, "föds till skogens konung,
Furan växer opp att pryda heden;
Mänskobarnet, om till kraft och storhet,
Om till flärd och stoft det föds, vet ingen.
Gossen kom en vinterkväll i stugan,
Okänd kom han, lik en otam fågel
Vilsefaren in i mänskors boning;
Hjässan lyste kal ur mössans rämnor,
Tån stack fram emellan snön på foten,
Barmen såg man genom rifna tröjan.
Hvems och hvadan?—Fråga hvems och hvadan
Af den rike, som har far och hembygd.
Någon vind lär från mitt hem väl komma,
Skyn i luften törs jag kalla broder,
Men blott snö är jag på nattens fötter,
Som han stampar af, i stugan kommen.—
Snön från nattens fötter smälte icke,
Molnets broder flög ej bort med vinden,
Gossen dröjde kvar och blef en yngling.
Obemärkt han sprang det första året,
På det andra högg han sveder redan;
Men förrän den fjärde sommarn ändats,
Slog han björnen, öfver hjorden fallen.
Hvar är nu hans rykte, kärt för mången,
Större än en man i nejden vunnit,
Hvar är fostrarns hopp? Den gamle sitter
Tung i stugan, längtar, fast förgäfves,
Att ett enda ord om kriget höra.
Om hans land är bärgadt eller fallet.
Örnens språk forstår han ej att tyda,
Korpens rop han känner ej; en främling

För ej budskap opp till ödemarken,
Och den unge, som hans hjälp bort vara,
Lyss på budskap nu från kvinnohjärtan."

Som när sommarns hvirfvelvind en afton,
Då naturen lik en söndag tiger,
Kommer ensam, osedd, snabb som pilen
Och slår ned i skogssjöns famn, en planta
Rör sig ej, ett barr ej, lugn står tallen,
Lugn står blomman på den branta stranden,
Lugnt är allt, och endast djupet sjuder;
Så, då sången slog den unges sinne,
Satt han stum, orörlig, sluten, bortskymd,
Men hvart ord dref bloden ur hans hjärta.
Kvar han satt hos flickan hela kvällen,
Gick till hvila, då de andra gingo,
Tycktes somna, förrn de andra somnat,
Men långt förr, än någon annan vaknat,
Ren vid första glimt af morgonrodnan,
Smög han obemärkt ur stugan ensam.

Dager blef, och solen steg på hvalfvat,
Men blott tvenne väcktes nu i torpet;
Stugan reddes, morgonbrödet frambars,
Men blott tvenne stego fram till bordet;
Middag blef, och ingen tredje syntes.
Utan moln var än den gamles panna,
Utan tårar än hans dotters öga,
Men till hvila, fast af söndan manad,
Gick vid slutad måltid ingendera.
När en stund förgått, så lång som stunden,
Innan stormskyn, sedd vid himlaranden,
Kommer, brister, haglar och förskingras,
Höjde ordet som till tröst den gamle:
"Lång är vägen fram till byn, min dotter,
Branter möta, bäckar hindra, spångar
Finnas ej, och höstregn fyller kärren.
Den, som vandrat dit vid morgonrodnan,
Är väl knappt, då kvällen stundar, hemma."
Så den gamle. Utan akt på talet
Satt hans dotter, sluten lik en blomma,
Som sin kalk vid nattens anbrott sluter;
Hvad hon tänkte, var för henne ensam.

Länge satt dock ej den ädla flickan,
Längre ej, än efter solens nedgång
Plantan mattad väntar aftondaggen,
Förrn en tår föll ned på hennes kinder
Och hon sjöng med lutad panna sakta:
"När ett hjärta mött ett annat hjärta,
Ringa blir då, hvad förut var mycket,
Jord och himmel, hemland, fader, moder.
Mer än jorden sluts då i ett famntag,
Mer än himlen ses då i ett öga,
Mer än moders råd och faders vilja
Hörs då i en suck, som knappast höres.
Hvilken makt kan tjusa så som kärlek,
Hvilken boja hålla den, som älskar?
Sjöar simmar han som anden öfver,
Möta fjällar, får han örnens vingar;
Långt för middag är han ren tillbaka,
Där han väntats först till sena kvällen."

Sången hade knappt den gamle fattat,
När, af vaknad sorg och oro slagen,

Han gick ut att söka den försvunne.
Tyst ur stugan gick han, tyst på stigen,
Villsamt tecknad ut i ödemarken;
Solen stod ren skogens toppar nära,
Innan närmsta gård han tröttad nådde.

Tom och ödslig, lik en tall på heden,
Där en skogseld gått med härjning öfver,
Syntes nu den fordom rika gården;
Men i stugan satt värdinnan ensam,
Mot sitt söfda barn i vaggan lutad.

Som en fågel, då han oförmodadt
Hör ett skott och kulans ljud förnimmer,
Fasar, spritter, kastar ut sin vinge;
Så från stolen flög den unga kvinnan,
Då hon hörde dörrens gång, men glädje
Blef dock vid den gamles anblick fasan.
Fram hon sprang och slöt hans hand i sina,
Stora tårar sköljde hennes kinder.
"Hell", hon sade, "hell dig, gamle fader,
Dyr i sorgen till vår boning kommen,
Trefaldt hell den ädle, som du fostrat
Till förtrycktas värn och armas bistånd!
Sitt och hvila dina trötta lemmar
Och med glädje hör, hvad jag förtäljer:

Hårdt var kriget ren från höstens början,
Landet tärtdt af vän och ovän lika,
Dock den vapenlöses lif var fredadt;
Men en dag har knappast än förflutit,
Sen en skara män från närmsta socken
Följde hären fienden till mötes.
Slaget hölls, och segern svek de våra,
Få af många kommo undan döden,
Och som löf i stormen spridda desse.
Nu gick vreden strandlös lik en vårflod
Öfver nejden: värnlös eller väpnad,
Man och kvinna, ingen såg förskoning.
Hit kom strömmen ren vid morgonstunden,
När till gudstjänst ringdes första gången,
Och en våg vek in till oss att härja.
Låt mig ej vid jämnens sagor dröja!
Bunden låg på golvet ren min make,
Blod var gjutet, våldet rådde, nöden
Var som störst och ingen hjälp att vänta.
Själ af åtta armar gripen, slets jag,
Som ett byte mellan rofdjur slites;
Då kom räddarn, då var hjälpen närmast,
Molnets broder bröt som storm i stugan,
Och förtrycket vek, de fräcka föllo.
Här jag sitter nu i sköflad boning,
Mer än sparfven under taket fattig,
Mera glad dock än i lyckans dagar
Skall jag se den ädle, se min make,
Om från byn de utan skada komma,
Dit de följde fienden i spåren."

När den gamle hört det sista ordet,
Stod han upp, som om han hvilat länge,
I hans blick var mörkt af sorg och oro.
Fåfångt bedd att dröja, tog han vägen
Som till byn, den välbebodda, ledde.

Solen skymdes ren af skogen fjärran,
När han, delad mellan hopp och ängslan,

Hann den gård, där kyrkans herde bodde.
Sköflad syntes nu den stora gården,
Tom och ödslig, lik en afklädd holme,
Sedd från träskets is en vinterafton.
Men i stugan satt vid muren ensam,
Trött af år, den gamle knekten Klinga.

Nu, när denne hörde dörren röras,
Såg sin vän från forna dagar komma,
Sprang han upp, fast lam af sår och mödor.
"Än har dagen ljus för oss", han sade,
"Då de unga trampa våra stigar,
Kraft och mandom ej är glömd i landet.
Sådan gudstjänst har i dag här hållits,
Att ett barn, som hört den nu i vaggan,
Skall förtälja den för sina söner.
Se, i roflust lik en skara vargar,
Kom han, landets ovän, segerdrucken,
Följd af blod och härjning hit.—Det mindre
Kan förtigas, om ock ej förgätas;
Men när droppen ren i blod sig mättat,
Blott de värsta blifvit kvar på stället,
Då steg jämmern öfver damm och bräddar.
Nu emellan tvenne ystra hästar
Bands den ädle herden, dittills skonad,
Att till fots den vilda ryttarn följa.
Kort var domen, inom några stunder
Skulle handen domna, foten svika
Och hans hvita lockar sopa stoftet.
Ensam stod den gamle, upp mot himlen
Såg hans öga, som mot himlen skådas,
Då på jorden allt är natt och mörker.
Pris och ära! Då var hjälpen närmast;
Han, som föddes lik en fläkt på heden,
Molnets broder, se, en ljunge vorden,
Slog han ned, och krossad låg förtryckarn.
Här jag lefvat nu med likars bistånd,
Som en rotlös gran mot andra fallen,
Tung för mig, en börda för min nästa;
Lifvets gåfva vill dock än jag skatta,
Om från striden, nära kyrkan hållen,
Än med seger hem den ädle kommer."

När den gamle hört det sista ordet,
Gick han ut, som om från glöd han ilat;
Aftonrodnan var dock bleknad redan,
Innan kyrkobygnaden hinna kunde.
Så var byn att se i rök och aska,
Som ett stjärnehvalf af skyar härjadt;
Så låg kyrkan bortom byn på kullen,
Som en ensam stjärna mellan molnen;
Så låg tystnad öfver öde nejden,
Som ett månsken öfver kala hösten.

Mellan fallna kämpar, vän och ovän,
Som en skugga öfver skördad åker
Gick den gamle. Öfverallt var döden,
Men af lif ej ens en suck att spörjas.
Först vid slutet af den krökta gången,
Mellan ödelagda gårdar banad,
Satt en yngling, snart förblödd, vid vägen
På hans bleka kinder flög dock rodnad,
Flyktigt som på kvällens silfverskyar,
Och hans släckta öga tändes åter,
När han vaknad såg den gamle nalkas.

"Hell", han sade, "nu är lätt att blöda,
En bland många, som det unnats tidigt
Att för fosterlandet dö med seger.
Hell dig, du som fostrat landets räddning,
Trefaldt hell den ädle; som oss förde,
Ensam mäktig mer än vi tillsamman!
Se, med bruten styrka stod vår skara,
Skingrad som en hjord, den ingen leder,
Ren till dödens nesa hopplös korad.
Ingen fanns, som ropte folket samman,
Ingen gaf ett råd och ingen lyddes,
Förrn han syntes, förrn ur öknens klyftor
Tiggarrisonen kom med kungapanna
Och hans röst, som ljud till strid, förspordes;
Då flög eld igenom hvarje hjärta,
Tvekan flydde, honom kände alla,
Och med honom gick vår tropp mot svärden,
Som en stormvind in i vassen bryter.
Se mot kyrkan! Långt som vägen räcker,
Ligger landets ovän, som på ängen
Strå vid strå, där skördarns lie framgått;
Där är banan, som den ädle vandrat,
Som min blick har följt, sen foten svikit,
Som min tanke följer än i döden."
Sagdt, och kämpens öga slocknar sakta.

Så i stillhet släcktes dagen äfven;
Månen, nattens sol, den bleka, ensam
Lyste vandrarns stig till kyrkogården.
När den gamle inom muren trädde,
Stod en mänskoscara mellan korsen,
Hemsk och tyst, som skaran söfd därunder.
Ingen fanns, som gick ett steg till mötes,
Ingen, som ett ord till välkomst sade,
Ingen fanns, som ens med blickar talte.
När den gamle inom ringen trädde,
Låg en yngling för hans fötter slagen,
Lätt, fast öfversköld af blod, igenkänd.
Som en fura, mellan tallar fallen,
Än i stoftet störst och utan like,
Låg bland fiender, som stupat, hjälten.
Men med sammanknutna händer, mållös,
Som af åskan drabbad, stod den gamle,
Och hans kind var hvit, hans läppar skälfde,
Tills hans sorg fick ord och brast i klagan:
"Nu är åsen i min stuga bruten,
Skörden på min teg af hagel härjad,
Nu är grafven värd långt mer än gården.
Ve mig, att jag så skall se dig åter,
Du, min ålders stöd, min lefnads ära,
Skänk af himlen, nyss så stor och härlig,
Nu som sanden, där du hvilar, ringa."
Så i ängslan knappt den gamle klagat,
När en röst, som var hans dotters, hördes,
Och hon talte, nyss till stället kommen:
"Kär han var mig, mot mitt hjärta slutet,
Dyrbar mer än annat allt i världen,
Dubbelt kär är mig dock nu den ädle,
Kall mot jordens kalla sköte slutet.
Mer än lefva, fann jag, var att älska,
Mer än älska är att dö som denne."

Så hon sade utan gråt och jämmer,
Framgick stilla till den fallnes sida,
Böjde knä och tog sin duk och täckte

Tyst och lätt hans genomskjutna panna.
Hemsk och tigande stod kämpaskaran,
Lik en skog, där ej en fläkt sig rör;
Tysta stodo nejdens kvinnor äfven,
Komna dit att skåda och att sörja.
Men den ädla flickan sade åter:
"Om dock någon ville hämta vatten,
Att jag kunde två hans anlet blodfritt,
Stryka än en gång hans lock med handen,
Se hans öga, ljuft ännu i döden;
Visa ville jag med fröjd för alla
Molnets broder, den förlåtne tiggarn.
Som stod upp och blef vårt hemlands räddning."

När den gamle så sin dotter hörde,
Såg den öfvergifna vid sin sida,
Tog med bruten röst han åter ordet
"Ve dig, ve dig, du, min arma dotter!
Glädjens glädje, sorgens bot och lättnad,
Värn i nöden, fader, broder, make,
Allt med honom är för dig förloradt,
Allt du mistat, intet står dig åter."

Högt i jämmer brast vid talet skaran,
Ingen fanns, som stod med tårlöst öga;
Men den ädla flickans tårar glänste,
Och hon tog den fallnes hand och sade:
"Ej med klagan skall ditt minne firas,
Ej likt dens, som går och snart skall glömmas;
Så skall fosterlandet dig begråta,
Som en afton gråter dagg om sommarn,
Full af glädje, ljus och lugn och sånger
Och med famnen sträckt mot morgonrodnan."

VETERANEN.

Han reste sig ansenlig
I stugans skymda vrå,
Väl var han böjd af åren,
Men syntes hög ändå;
Förändrad var han mycket
I detta ögonblick,
En ädel krigarhållning
Låg i hans hela skick.

Rotfattig var han annars
På sina gamla dar;
Från forna tappra strider
Han hade ärr blott kvar;
Sen utan hem han irrat
I många år förut,
På Röikö torp han hamnat
I Alavo till slut.

Nu reste han sig plötsligt,
Liksom ur slummer väckt,
Begynte kasta af sig
Sin slitna hvardagsdräkt,
Tog på sin högtidsklädnad,
Bespard sen många år,
Och strök åt båda sidor

Sitt silfverhvita hår.

Så stod soldaten färdig
Att ut ur stugan gå,
Helt värnadsvärd att skåda
I dräkten, gul och blå,
Med mässingsskodda hatten
Högt öfver hjässans rand,
Och dödens lugn i minen,
Och vandringsstaf i hand.

Där ute lyste solen,
Ej sedd på många dar,
Den sjuttonde augusti
Var sommarvarm och klar,
Kring fält och sjö for vinden
Med lätta andedrag;
Hvart ville gamla krigarn
På denna sköna dag?

Hvart ärnade han styra
Sin vandring denna gång?
Blef hemmet honom ödsligt,
Hans plats i vrån för trång?
Och denna högtidsklädnad,
Hvi tog han den uppå?
Var det till Herrans tempel,
Den gamle tänkte gå?

Det hördes ingen ringning
Från denna helgedom,
Och murens port var sluten,
Och kyrkan stängd och tom.
Hvad skulle man ock göra
Uti Guds hus i dag?
Den sjuttonde augusti
Var ingen helgedag.

Dock i den gamles tycke
Hölls gudstjänst denna tid,
Och hölls den ej i kyrkan,
Så hölls den näst invid;
Ty kringom den på höjden,
Från mon till insjöns strand,
Stred Finlands kämpaskara
Just nu för kung och land.

Den sjuttonde augusti
Var sommarvarm och klar,
Och för den forne krigarn
En högtidsdag den var.
Han gick rakt fram mot kullen,
Där Finlands fana höjts,
Han ville se Gud tjänas
I dag af Adlercreutz.

Han ville höra klangen
Af svärden än en gång,
Den välbekanta tonen
Af fältkanonens sång,
För minnet återkalla
Sin ungdoms kraft och mod
Och se det nya släktet,
Hur det höll ut i blod.

Så har man tydt hans mening;
Kanske man den förstått.

Dock såg man ej hans tankar,
Man såg hans vandring blott.
Han gick sin bana framåt
Helt lugnt, det märkte man,
Och hann så kyrkovallen,
Där striden hetast brann.

Där tog han plats vid vägen
Och satt och såg uppå,
Han såg mot finska hären,
Mot ryska likaså;
Hvarhelst de skarpast möttes,
Där sågs hans blick bli kvar,
Och ofta som förklaradt
Hans hela anlet var.

Och blinda kulor hveno
Kring honom hvarje stund,
Och dödens ädla skördar,
De föllo i hans rund;
Han gick dock ej från stället,
Hans lugn var lika gladt,
Och ingen kula rörde
Den gamle, där han satt.

Och i beständig växling,
Allt efter lyckans lek,
Omslöts han af en skara,
Som frambröt eller vek;
Men hur ock striden hvälfde,
Fick gubben ostörd bli,
Och vän och ovän lika
Gick vördande förbi.

Men dagen led, och solen
Vid västerns portar stod,
Då segrade omsider
Den finska härens mod,
Då sågs hvart hinder-brutet,
Hvar fiende på flykt,
Och allt kring gamle krigarn
Var åter lugnt och tryggt.

När då den sista truppen
Bröt ned från kullens topp
Och drog förbi soldaten,
Då stod han högre upp:
"I unga, tappra söner
Utaf vår fosterjord,
Finns någon här, som aktar
En grånad krigsmans ord?"

Stor tack vill han er säga
För denna sköna dag,
Ty aldrig har han skådat
Ett härligare slag.
Gud vare pris och ära,
Vårt folk vet segra än,
Än lefver fädrens anda,
Ännu har landet män."

LÖJTNANT ZIDÉN

Det var den tappre löjtnant Zidén,
Han hade sin egen sed,

För fronten ville han gå allen:
"Framåt, mina vasagossar,
Nu gäller att hinna med!"

Främst ville han gå hvar fara emot
Hans folk fick trampa hans stråt.
Gud nåde den, som var trög på fot,
Så snart löjtnanten ropat:
"Hurra, mina män, framåt!"

Så lärde han in på eget vis
Sin lilla käck hop,
Fördrog ej trassel och exercis:
"Tätt efter i fjäten, gossar",
Det var hans kommandorop.

Och framåt såg han, han såg sig ej om,
Når så mot faran det bar.
Hur tätt i spåren hans skara kom,
Det brukte han sällan varsna,
Förrn midt i striden han var.

Först då, när fiendens hop han nått
Och börjat hugga och slå,
Då såg han efter, hur flinkt de gått,
Hans kära vasagossar,
Hur nära de voro uppå.

Och hände då, att han kring sig fann
Sin hela kompani,
Då var allt präktigt, då ropte han:
"Hurra, det var flink manöver,
Nu äro vi herrar, vi."

Men gick hans trupp, då han själf sprang fram,
Och kom han i strid förrn den
"Gud sig förbarme, en sådan skam!
Nu hafva de gått som paddor,
Nu blefvo de efter igen."

Han förde då kriget först bröt ut,
En trupp af femtio man;
Den hade smultit ihop till slut:
Med tjugo vasagossar
Stod nu i hären han.

Men om med färre och om med fler,
Det gaf han ej akt uppå,
Han följde sitt gamla krigsmaner:
"Tätt efter i fjäten, bussar,
Nu gäller det fart, låt gå!"

Det var i striden vid Virta bro
Den sista, där han var med;
På ögonblicket sågs allt bero,
Fahlander, Malm och Duncker,
De broto mot stranden ned.

Där stod Tutschkoff med ett tusen man.
Sex hundra blot hade de.
"I tre kolonner vi rycka fram",
Skrek öfverste Fahlander,
"Hvem hinner främst af de tre?"

De orden hörde löjtnant Zidén,
Vasserra, det märktes snart.
"Framåt", så ropte han, "flinka ben,

Hurra, mina vasagossar,
Karl den, som i dag tar fart!"

Det var visst icke den första gång,
Han ropat till folket så,
Men aldrig hade i sådant språng,
Så blindt han tillförne rusat
Mot fiendens hop som då.

Förrn någon annan till anfall kom,
Tre djupa sår han fått.
Då bröts hans kraft och han såg sig om,
Såg efter, hvad hjälp han hade,
Hur tappert hans bussar gått.

Han sjönk till jorden, han såg och såg;
Det var som förtrolladt, nej!
Hans gamla korpral vid hans sida låg,
Hans enda vasagosse,
De öfriga såg han ej.

Kolonnen kom, den kom helt när,
Han fäste på den sin blick:
"Mitt folk skall väl finnas i hopen där?"
Förgäfves, häri såg platt ingen,
Hans tålamod förgick.

"Nu rycka de andra i seger fram,
Och de mina synas ej än.
Gud sig förbarme, en sådan skam!
Nu hafva de gått som paddor,
Nu blefvo de efter igen."

Det hörde hans gamla korporal,
Slog döende ögat opp:
"Håll in, herr löjtnant, med sådant tal,
Ej höfs att om skam här orda,
Ni förde en tapper tropp.

Gud gifve, att alla som vi ryckt an,
Då vore så mången ej fälld.
Nu hafva vi fallit till sista man,
Ty den främsta var vasaflocken,
Och på oss gaf fienden eld.

Ni såg, herr löjtnant, tillbaks ej mer,
Sen ni ropat en gång framåt;
Men vi hörde er röst, och vi följde er,
Och förr blef ingen efter,
Än han stupat på ärans stråt."

Då höjde löjtnanten ännu sin arm,
Där på blodiga sanden han satt,
Hans anlet sken, hans sårade barm
Steg högt i dödsminuten,
Han svängde sin slitna hatt:

"Och föllo de alla för ädla sår,
Förrn någon dem sprang förbi,
Och voro de främst i sin löjtnants spår,
Hurra, det var flink manöver,
Nu dö vi som herrar, vi!"

TORPFLICKAN.

Och solen sjönk, och kvällen kom, den milda sommarkvällen,

Ett sken af mattad purpur göts kring bygderna och tjällen,
Från dagens mödor glad och trött en skara landtmän kom,
De fyllt sitt värf, de vände nu till sina hyddor om.

De fyllt sitt värf, de gjort sin skörd, en dyrbar skörd den gången,
En djärf, fientlig krigartrupp var nedgjord eller fången,
De dragit ut till kamp mot den vid morgonsolens sken,
När allt i seger ändadt var, då var det afton ren.

Helt nära fältet, där den stått, den långa, heta striden,
Vid vägen låg ett litet torp, halft öde då för tiden.
På stugans låga trappa satt en flicka tyst och såg,
Hur skaran kom och drog förbi i fridsamt återtåg.

Hon såg som den, som söker, ser; hvem vet, på hvad hon tänkte?
På kinden rann en högre färg, än aftonrodnan skänkte.
Hon satt så stilla, men så varm, så spanande ändå,
Att om hon lyssnat, som hon såg, hon hört sitt hjärta slå.

Men truppen gick sin bana fram, och flickan såg den tåga:
Till hvarje led, till hvarje man hon blickade en fråga
En fråga, bäfvande och skygg, en fråga utan röst,
Mer tyst än sucken själf, som smög ur hennes fulla bröst.

När hela skaran gått förbi, de första som de sista,
Då svek den arma flickans lugn, då sågs dess styrka brista;
Hon grät ej högt, men pannan sjönk mot hennes öppna hand,
Och stora tårar sköljde ljuft den friska kindens brand.

"Hvad är att gråta? Fatta mod, än står oss hoppet åter,
O dotter, hör din moders röst en fåfång tår du gråter;
Den, som ditt öga sökte nyss och nu ej återfann,
Han lefver än, han tänkt på dig, och därför lefver han.

Han tänkt på dig, han följt mitt råd att ej gå blindt mot faran,
Det var mitt tysta afskedsord, då han drog hän med skaran.
Af tvång han följde truppen åt, hans håg var ej att slåss,
Jag vet, han ville icke dö från livvets fröjd och oss."

Och flickan såg med bäfvan opp, ur sorgsna drömmar vaknad,
Det var, som om en aning stört det stilla hjärtats saknad.
Hon dröjde ej, hon såg en gång ditåt, där striden brann,
Och smög på väg och flydde tyst och skymdes och försvann.

En stund flöt bort, en stund ännu, det led mot natten redan,
I skyn sam molnet silfverhvitt, men skymning låg där nedan.
"Hon dröjer än; o dotter, kom, din oro fåfång år,
I morgon, innan solen gryr, är ren din brudgum här."

Och dottren kom, med tysta fjät hon nalkades sin moder
Det blida ögat skymdes nu af inga tårefloder,
Men hennes hand, till hälsning räckt, var kall som nattens vind,
Och hvitare än fästets sky var hennes svala kind.

"Red mig en graf, o moder kär, min lefnadsdag är liden;
Den man, som fick mitt hjärtas tro, har flytt med skam ur striden,
Har tänkt på mig, har tänkt på sig, har följt ert varningsord
Och svikit sina bröders hopp och sina fäders jord.

När skaran kom, och han ej kom, begrät jag nyss hans öde,
Jag trodde, att han låg som man på fältet bland de döde;
Jag sörjde, men min sorg var ljuf, den var ej bitter då,
Jag velat lefva tusen år att honom sörja få.

O moder, jag har sökt bland lik till sista skymt af dagen,
Men ingen af de slagna bar de kära anletsdragen.
Nu vill jag icke dväljas mer på denna svekets ö,
Han fanns ej bland de döda där, och därför vill jag dö."

SVEN DUFVA.

Sven Dufvas fader var sergeant, afdankad, arm och grå,
Var med år åttiåtta ren och var ren gammal då;
Nu bodde på sin torfva han och fick sitt bröd af den
Och hade kring sig nio barn, och yngst bland dem sin Sven.

Om gubben haft förstånd, han själf, att dela med sig af
Tillräckligt åt en sådan svärm, det vet man ej utaf;
Dock visst lär han de äldre gets långt mer, än billigt var,
Ty för den son, som sist blef född, fanns knappt en smula kvar.

Sven Dufva växte opp likväl, blef axelbred och stark,
Slet ondt på åkern som en träl och bröt opp skog och mark,
Var from och glad och villig städs, långt mer än mången klok,
Och kunde fås att göra allt, men gjorde allt på tok.

"I Herrans namn, du arma son, hvad skall af dig väl bli?"
Så talte gubben mången gång allt i sitt bryderi.
Då denna visa aldrig slöts, brast sonens tålmod,
Och Sven tog till att tänka själf, så godt han det förstod.

När därför sergeant Dufva kom en vacker dag igen
Och kuttrade sin gamla ton: "Hvad skall du bli, o Sven?"
Sågs gubben, ovan förr vid svar, bli helt förskräckt och flat,
När Sven lät upp sin breda näbb och svarte: "Jo, soldat!"

Den åldrige sergeanten log föraktligt dock till slut:
"Du, slyngel, skulle få gevär och bli soldat, vet hut!"
"Ja", mente gossen, "här går allt helt avvigt mig i hand;
Kanske det mindre konstigt är att dö för kung och land."

Den gamle Dufva häpnade och grät helt rörd en tår;
Och Sven, han tog sin sack på rygg och gick till närmsta kår.
Målfyllig var han, frisk och sund, allt annat sågs förbi,
Och utan prut blef han rekryt vid Dunekers kompani.

Nu skulle Dufva få sig pli och läras exercis,
Det var en lust att se därpå, det gick på eget vis.
Korpralen skrek och skrattade, och skrattade och skrek,
Men hans rekryt förblef sig lik vid allvar som vid lek.

Han var visst outtröttelig, om nånsin någon ann',
Han stampade, att marken skalf, och gick, så svetten rann;
Men roptes vändning åt ett håll, då slog han bom på bom
Tog höger-om och vänster-om, men ständigt rakt tvärtom.

Gevär på axel lärde han, gevär för fot också,
Att skyldra, fälla bajonett, allt tycktes han förstå;
Men roptes skyldra, fällde han som oftast bajonett,
Och skreks gevär för fot, flög hans på axeln lika lätt.

Så blef Sven Dufvas exercis beryktad vidt omkring,
Enhvar, befäl och manskap, log åt detta underting;
Men han gick trygg sin jämna gång, var tålig som förut
Och väntade på bättre tid,—och så bröt kriget ut.

Nu skulle truppen bryta opp, då blef o fråga ställdt,
Om Dufva kunde anses klok och tagas med i fält.
Han lät dem prata, stod helt lugn och redde saken så:
"Om jag ej får med andra gå, får jag väl ensam gå."

Gevär och ränsel fick han dock behålla, äfven han,
Fick vara dräng där man höll rast, soldat, där striden brann;
Men slåss och passa opp gick allt med samma jämna ståt,
Och aldrig blef han kallad rädd, blott tokig mellanåt.

På återtag var Sandels stadd, och ryssen trängde på;

Man drog sig undan steg för steg längs stranden af en å.
Ett stycke fram på härens väg gick öfver ån en spång,
Där stod en liten förpost nu, knappt tjugu man en gång.

Som den var sänd i ändamål att bota vägen blott,
Låg den i ro, sen det var gjordt, långt skild från hugg och skott,
Tog för sig i en bondgård där allt, hvad den kunde få,
Och lät Sven Dufva passa opp, ty han var med också.

Men plötsligt blef det annat af, ty utför närmsta brant
I sporrstreck, på en löddrig häst, kom Sandels' adjutant:
"Till bryggan, gossar", ropte han, "för Guds skull, i gevär!
Man sport, att en fientlig trupp vill öfver älfven där."

"Och, herre", talte han till den, som förde folket an,
"Rif bron, om ni det kan; om ej, så slåss till sista man!
Armén är såld, om fienden här slipper i vår rygg.
Ni skall få hjälp, generalen själf, han, ilar hit, var trygg!"

Han flög tillbaka. Men till bron hann truppen knappast ned,
När högt på andra strandens vall en rysk pluton sig spred.
Den vidgades, den tätnade, den lade an, det small;
Dess allra första salfva ren blef åtta finnars fall.

Det var ej godt att dröja mer, man sviktade enhvar.
Ännu en åska, och man såg blott fem kamrater kvar.
Då lydde alla, när det ljöd: "Gevär i hand, reträtt!"
Sven Dufva blott tog miste han och fällde bajonett.

Än mer, hans svängning till reträtt gick ock besatt på sned,
Ty långt ifrån att dra sig bort, bröt han på spången ned.
Där stod han axelbred och styf, helt lugn på gammalt vis,
Beredd att lära hvem som helst sin bästa exercis.

Det dröjde heller länge ej, förrn han den visa fick,
Ty bron sågs fylld med fiender i samma ögonblick.
De rände på, man efter man, men åt enhvar, som kom,
Gafs höger-om och vänster-om, så att han damp tvärtom.

Att störta denna jätte ned var mer, än arm förmått,
Och ständigt var hans närmsta man hans skygd mot andras skott;
Dock djärfvare blef fienden, ju mer hans hopp bedrogs;
Då syntes Sandels med sin flock och såg, hur Dufva slogs.

"Bra, bra", han ropte, "bra, håll ut, min käcka gosse du.
Släpp ingen djäfvul öfver bron, håll ut en stund ännu!
Det kan man kalla en soldat, så skall en finne slåss.
Fort, gossar, skynden till hans hjälp! Den där har räddat oss."

Tillintetgjordt fann fienden sitt anfall innan kort,
Den ryska truppen vände om och drog sig långsamt bort;
När allt var lugnt, satt Sandels af och kom till stranden ned
Och frågte, hvar den mannen fanns, som stod på bron och stred.

Man viste på Sven Dufva då. Han hade kämpat ut,
Han hade kämpat som en man, och striden, den var slut;
Han tycktes hafva lagt sig nu att hvila på sin lek,
Väl icke mera trygg än förr, men mycket mera blek.

Och Sandels böjde då sig ned och såg den fallne an,
Det var ej någon obekant, det var en välkänd man;
Men under hjärtat, där han låg, var gräset färgadt rödt,
Hans bröst var träffadt af ett skott, han hade ren förblödt.

"Den kulan visste, hur den tog, det måste erkändt bli",
Så talte generalen blott, "den visste mer än vi;
Den lät hans panna bli i fred, ty den var klen och arm.
Och höll sig till hvad bättre var, hans ädla, tappra barm."

Och dessa ord, de spriddes sen i hären vidt och bredt,
Och alla tyckte öfverallt, att Sandels talat rätt.
"Ty visst var tanken", mente man, "hos Dufva knapp till mått;
Ett dåligt hufvud hade han, men hjärtat, det var godt."

VON KONOW OCH HANS KORPORAL.

"Och har jag icke dragit dig upp ur dyn
Allt för det mökret där kring ditt ögonbryn,
Och har jag icke skaffat dig lön och stat
Och gjort dig till korpral från gemen soldat?"

Och har du ej fått stå i hvarenda strid
Som en kamrat och like mig närmst invid.
Och har jag ej berömt dig som färm och rask?"
Så talte Konow vredgad till korpral Brask.

"Nu hörs om dig ej annat än klagomål,
Hvar mänska talar om hur du blifvit bål;
Soldaten slår du, där han som bäst klär skott,
Och går med två tuggbussar af högfärd blott."

Men Brask, han hörde butter majorens tal:
"Väl var jag intet förr och är nu korpral,
Men hvad jag är, det blef jag för trofast mod
Och drogs ej upp ur dy, herr major, men blod.

Om jag slår till nå'n gång, är ej ont däri,
Jag gör som mången annan, jag gör som ni,
Och brukte herr majoren här ensam slå,
Lät jag de andra smeka och slog också.

Jag tuggar tvenne bussar, som hvar man ser,
Det gör jag allt för hedern att stå närmst er;
Men är det så, att äran er syns för klen,
Så tar jag bort den andra och gör med en."

Och Konow spände blicken, som han var van:
"Du är en präktig pojke och stursk som fan,
Blif, som du var, min närmaste man och kund,
En sådan har man gagn af i nödens stund."

Snart stod ett slag; då bröt med sin jägarked
Von Konow in i skogen, och Brask var med;
Korpraln var mörk att skåda, och hans major,
Han hängde nedra läppen och sköt och svor.

I fyra runda timmar han redan trätt,
Och allt gick än affären på samma sätt.
Han såg för få, som stupat där han gick fram,
Och fienden kom unnan från stan till stan.

"Fördömdt", så röt han åter, "det går ej bra,
Jag ser, hur barken ryker från tallarna,
Men ryssen står bredvid dem; och han går fri,
Hvar är ert öga, gossar, hur sikten I"

Han fick knappt ur mustaschen sitt sista ord,
När för en trumf af Brasken han damp till jord;
Det var dock nästan mera än svar på tal,
Det hade han ej väntat af sin korpral.

Upp sprang han, drog sin värja, af vrede blek:
"Hvad har du understått dig, krabat?" han skrek,
"Nu skall dig djäfvuln taga med hull och hår,
Då midt i värsta striden, din chef du slår."

Men korpral Brask stod lugn i sitt gamla skick.
"Håll in er värja, herre, ett ögonblick,
Tills jag fått mäta honom hans skäppa full.
Som höll på er och sköt, då jag slog er kull."

Med dessa ord han lade geväret an.
I samma stund såg Konow en skäggig man,
Bakom en buske störta till marken ned,
Knappt tjugu alnar långt från hans jägarked.

"Och var det den, hvars kula mig pep förbi
Det ögonblick, jag föll, må vi vänner bli.
Ett tag som ditt, det kallar jag karlatag,
Och aldrig lär jag glömma det, tänker jag."

Nu lefver Brask hos Konow sen många år,
Den ena går alltjämt där den andra går.
Som kära vänner får man dem ofta se,
Och nästan lika ofta så träta de.

DEN DÖENDE KRIGAREN.

Försvunnen var en blodig dag,
Det var på Lemos strand,
De slagnas sista andedrag
Ren tystnat efter hand;
Det mörknade kring land och haf
Och lugn var natten som en graf.

Vid brädden af den dunkla våg,
Som skådat dagens strid,
En gammal krigare man såg,
En man från Höglands tid;
Hans panna låg mot handen stödd,
Hans kind var blek, hans barm förblödd.

Ej kom en vän, som kunde få
Hans sista afskedsord,
Ej var den jord, han blödde på,
En älskad fosterjord.
Hans hembygd Volgas bölja skar;
En hatad främling här han var.

Hans öga lyftes opp ibland,
Fast slocknande och matt.
På samma slätt, på samma sand,
Helt nära där han satt,
En halft förstelnad yngling låg;
Han såg på honom, när han såg.

När kulan hven, när striden brann,
När bådas blod rann varm,
Med vredens eld de mött hvarann
Och pröfvat svärd och arm.
Nu sökte ej den unge strid,
Nu höll den gamle kämpen frid.

Men natten skrider mer och mer,
Man hör ett årslags sus,
Och månen går ur moln och ger
Den hemska nejden ljus;
Då syns en julle tätt vid strand,
En ensam flicka ror i land.

En fridlös vålnad lik, hon steg

I spår, där döden gått.
Hon gick från lik till lik och teg,
Hon tycktes gråta blott.
Med häpnad hennes tysta tåg
Den gamle, väckt ur dvalan, såg.

Dock mera mildt med hvar minut,
För hvarje steg, hon tog,
Och mera tankfullt än förut
Hans sorgsna öga log.
En aning grep hans hjärta visst,
Han tycktes veta, hvad hon mist.

Han tycktes vänta: och hon kom,
Som om ett bud hon hört,
Så tyst, så lugnt, så visst, som om
En ande henne fört.
Hon kom. Vid nattens bleka sken
Hon såg den fallne svensken ren.

Hon såg, och ropte högt hans namn,
Det kom ej svar igen;
Hon sjönk emot hans öppna famn,
Men slöts ej mer af den.
Hans genomstungna bröst var kallt,
Och stumt var allt, förvissnadt allt.

Då, säger sångmön, föll en tår
Uppå den gamles kind,
Då talte han ett ord, hvars spår
Försvann i nattens vind,
Då stod han upp, ett steg han tog
Och hann till flickans fot och dog.

Hvad sade väl hans sorgsna blick,
Hans ord, ej tydda än?
Den tår, som ur hans öga gick,
Hvad mening låg i den?
Och när till flickans fot han hann
Och föll och dog, hvad tänkte han?

Var det för hjärtats frid kanske,
Han höjde än sin röst?
Var det en bön, han ville be
Till ett försonligt bröst?
Begrät han mänskans hårda lott
Att plåga och att plågas blott?

Han kom från ett fientligt land
En oväns svärd han bar;
Dock fatta, broder, rörd hans hand
Och minns ej, hvad han var;
O, blott på lifvet hämnden ser,
Vid grafven hatar ingen mer.

OTTO VON FIEANDT.

Från Kristina var en man,
Otto Fieandt hette han,
Föddes äldst bland bröder alla,
Däraf lärde han befalla;

Var i kriget, det är sant,
Endast öfverstelöjtnant,
Hade med armén fått vandra,

Om han kunnat lyda andra.

Men han gick sin egen stig,
Bar sitt hufvud själf för sig,
Kunde under ingen vara,
Fick ock därför egen skara.

Nu så hör, hur han såg ut:
Klädd han gick i grå syrtut,
Den var sydd på hemloft-skullen.
Och af egna får var ullen.

Öfverst på hans hjässa satt,
Sliten blank, hans faders hatt,
Ärfd vid Villmanstrand på näset,
Där hans farfar bet i gräset.

Lägg därtill i vintertid
Fårskinnspäls, helt kort, men vid
Becksömsstofflor sist på foten,
Sådan red han framför roten.

Hjälte var han ej just så,
Att han nu dugt ses uppå;
Andra tider, andra seder,
Fieandt bar för djup sin heder.

Bar sitt svärd som bihang blott,
Gud vet, om han sköt ett skott
Under hela långa kriget;
Visst är, att det är förtiget.

Järn och stål och krut och bly
Därom fick hans trupp sig bry.
Den höll primen, han höll basen,
Gubbens vapen var karbasen.

När han gick med den i hand,
Klämde till för kung och land,
Var han seg som gamla eken,
Blef ej gärna trött af leken,

Kunde slåss fast hela dan,
Brydde sig om segern fan,
Ville blott ge drift åt striden,
Därtill var hans kantschuk vriden.

Finnen, visste han helt godt,
Är för trygg för att ha brådt,
Ville därför hjälpa arten,
Icke modet, endast farten.

Pipa skulle dock han ha,
Eljest var det aldrig bra;
Men med röken frisk i munnen
Slogs han gladt, fast öfvervunnen.

Ofta midt bland vapnens brak
Tog han därför ny tobak,
Lät sin närmsta busse bida
Och slå eld, förrn han fick strida.

När han sen i hopen stod,
Öfversköld af svett och blod,
Gjorde med sin dagg försöken
Och ur bottnets djup sög röken.

Fick sin trupp i ordning ställd,

Bajonetten vackert fälld
Och bröt in i värsta klämman,
Var han som på eget hemman.

Talte finska som en tolk,
Skrek som åt sitt arbetsfolk;
En fick pris, en ann' en skrapa,
Ingen fick stå lat och gapa.

Då, så säga än hans män,
Var ej godt för fienden,
Då var gubben lik hin onde,
Annars var han som en bonde.

Sådan kom han med sin flock,
Samma pipa, samma jack,
Efter många hårda strider
Fram till Karstula omsider.

Hela finska härens hopp
Hvilade på denna tropp,
Knappt tolf hundra man numera;
Vlastoff kom med trefaldt flera.

Hurtig lek det skulle bli,
Fieandt stoppade uti,
Pröfvade sin dagg mot klacken
Och begynte strax attacken.

Sexton timmar höll han ut,
Då fick gubben stryk till slut,
Måste dra sin trupp ur flamman
Och ge djäfvulen alltsamman.

Det förtäljs om honom då,
Att han rakt slöt opp att slå,
Tryckte djupt sin hatt på pannan
Och blef spak som trots en annan.

Så till Möttönen han red,
Såg blott styft mot sadeln ned,
Höll sin högra hand vid brickan;
Pipan, den låg glömd i fickan.

Hvad han satt och tänkte på,
Kunde ingen rätt förstå,
Med sig själf blott höll han gille,
Lät sitt folk gå, som det ville.

När han kom till Lintulaks,
Bad han om en halmkärf strax,
Sökte sömn på all sin möda,
Smakte ej en bit till föda.

Sådan slöt han denna dag;
Nästa morgon, tre vid lag,
Sen han fått en smula blunda,
Var han ren helt annorlunda.

Var mest såsom vanligt förr,
Tittade ur stugans dörr,
Lika skarp som förr i synen,
Och drog valk vid ögonbrynen.

Tog en pärla, förrn han for,
Snäste till sin yngre bror,
Gaf vid ån en örfil redan,
Rökte friskt i Perho sedan.

Gud vet eljest, hur det är.
Väl behöfs i fält gevär,
Men att såsom Fieandt strida
Kan väl också ha sin sida.

Därför säga ock hans män,
När det väckes fråga än
Om de tusende besvären,
Landets fall och hufvudhären:

"Annorlunda kriget gått,
Om en general man fått,
Som förstått värdera tiden,
Och som rökt tobak i striden."

SANDELS.

Sandels, han satt i Pardala by,
Åt frukost i allsköns ro.
"I dag, ett slaget, blir striden ny,
Det skall gälla vid Virta bro.—
Herr pastor, jag låtit kalla er hit.—
Var god, foreller en bit!

Jag tänkt behålla er hos mig i dag,
Det är så min önskan och plikt:
Ni känner trakten här bättre än jag
Och kan ge mig notiser af vikt.
Var trygg, vi skola ej lukta blod.—
Ett glas? Maderan är god.

Tutschkoff har sändt mig ett vänligt bud,
Att vår vapenhvila är slut.
Låt maten smaka er! Sås, min Gud!
Då vi ätit, rida vi ut.—
Vi måste nöjas med hvad vi få,—
Kanske ni befaller margå?"

Det kom ett bud, ett ilbud kom:
"Den är bruen, vår konvention;
Brusin har vändt med vår förpost om,
Man hinner ej rifva bron.
Vårt ur var tolf, och vi följde det,
Men den ryska klockan är ett."

Sandels, han satt och smorde sitt krås,
Åt friskt, som öm intet händt.
"Försök, herr pastor! En dåb på gås?
Den äter man excellent.
Det är Dolgoruki, som brådskar igen;
Ett glas till hans ära, min vän!"

Men budet talte: "Herr general,
Får jag bringa tillbaka ett svar?"
"Jo, säg Fahlander, att bron är smal
Och att batterier han har.
Han må hålla ut där en timme, en half.—
Herr pastor, kotlett af kalf?"

Ilbudet for, en sekund förlopp,
Och en ryttare syntes igen:
Som en blixtnö han sprängde till trappan opp,
I ett språng var han nere på den;
Hans yttre röjde en ung löjtnant,
Det var Sandels' adjutant.

Han skyndade in i salen, han stod
För sin chef med lågande blick.
"Herr genral, det har flutit strömmar af blod,
Blod kostar hvar ögonblick.
Vår här har mod, men den hade det mer
På en half mil närmare er."

Sandels, han såg på den komne förströdt:
"Bevars, ni är varm som en ugn.
Ni har säkert ridit er hungrig och trött,
Kom, hvila en stund, var lugn.
Man måste tänka på hunger och törst,
Se här, genever till först?"

Löjtnanten dröjde. "Vår kamp blir hård,
Man forcerar med framgång bron,
Vår förtrupp sviktar i Kauppila hård,
Där den trycks af en hel bataljon,
Armén är bestört, allt år på sin hals;
Hvad order ges, hvad befalls?"

"Jo, att ni sätter er vackert ned
Och får er kuvert i skick;
Och sen ni fått den, så ät i fred,
Och sen ni ätit, så drick,
Och sen ni druckit, så ät än mer,
Där har ni order, jag ber."

Harm brann i den unga krigarens själ,
Af dess flammor hans öga sken.
"General, jag är skyldig er sanning, nåväl,
Ni föraktas af hela armén.
Hos hvarenda soldat en tanke jag fann,
Att ni är vår fegaste man."

Sandels, han fällde sin gaffel, han teg,
Brast ändtligt i gapskratt ut.
"Hur var det, herre, är Sandels feg,
Säger man så? Åh hut!
Min häst, låt sadla min ädla Bijou!
Herr pastor ni följer ej nu."

Det var storm, det var brak, det var strid på den strand,
Där den Sandelska hären var ställd,
I ett rökmoln svepte sig vatten och land,
Och ur molnet blixtrade eld,
Som af åskor dånade rymdens hvalf,
Och den blodiga marken skalf.

Där stod vid sitt bröstvärn Finlands tropp,
Såg trotsigt faran emot;
Men från rote till rote en hviskning lopp,
Man hörde ett dämpadt knot:
"Han är borta, han gömmer sig undan igen,
Generalen synes ej än."

Men han syntes, han kom. Vid sitt främsta standar
På redutten han stannade nu,
Och hans öga var lugnt och hans panna var klar
Och han sken på sin ädla Bijou,
Och han satt orörlig med tub i sin hand
Och betraktade brygga och strand.

Och han sågs på sin springare långt ifrån,
Och som tusendes gällde hans fall,
Och fördubbladt hördes kanonernas då
Från fientliga strandens vall,

Och det ljud kring hans hjässa af kulor ett hvin
Men han ändrade icke en min.

Och den tappre Fahlander, han dröjde ej mer,
Till sin chef på redutten han red:
"General, man har märkt er, man måttar på er,
Det gäller ert lif, rid ned!"
"Ned, ned, general, er fara är vår",
Skrek stormande hela hans kår.

Sandels, han rörde sig ej från sin ort,
Till sin öfverste talte han stolt:
"Är det fruktan, det skriker, ert folk, så förgjodt?
Om det sviktat i dag, är det såldt.
Men välan, ett försök! Var beredd till affär,
På minuten är fienden här."

Den ringa hop, som vid Kauppila stod,
Af tusen fiender tryckt,
Den hade kämpat med hjältemod,
Men den nalkades nu i flykt.
Den hann generalens batteri,
Den störtade honom förbi.

Han rörde sig ej, stolt dröjde han kvar,
Som han sutit, satt han ännu,
Och hans öga var lugnt, och hans panna var klar,
Och han sken på sin ädla Bijou,
Och han mätte den här, som i segrande lopp
Mot hans eldar rusade opp.

Och han såg den komma, den kom helt när,
Men på faran ej akt han gaf,
Och han söktes af dödar från tusen gevär,
Men han tycktes ej veta däraf;
Han såg på sitt ur, han bidde sin tid,
Han satt som i djupaste frid.

Men den kom, den minut, som han väntat, och nu
Till sin öfverste sprängde han ned:
"Är det färdigt, ert folk, är det likt sig ännu,
Skall det veta att bryta ett led?
Jag har låtit de stormande yfvas; välan,
Vräk undan dem nu som en man!"

Det var sagdt, det var nog, det behöfdes ej mer,
Det blef fröjd, det blef jublande rop.
Sex hundra krigare stormade ner
Mot den trotsande fiendens hop,
Och den vräktes tillbaka, pluton för pluton,
Tills den föll nedtrampad vid bron.

Sandels, han kom till sin här i galopp,
Där vid stranden den segrande stod.
Då hans hvita Bijou bland lederna lopp,
I sin snöglans purprad med blod,
Och generalen med tjusningens eld i sin själ
Gladt hälsade trupp och befäl;

Då spordes ej mer ett smygande knot,
En hviskning, bister och dof,
Nej, ett jubel stormade honom emot,
Och i jublet hördes hans lof,
Och det roptes af röster till tusendetal:
"Hurra för vår tappra genral!"

DE TVÅ DRAGONERNE.

Stål så hette en, den andra
Gick i fält med namnet Lod;
Båda liknade hvarandra
Så i kraft som mod.
Samma trakt vid Saimens stränder
Hade fostrat dem,
Gnabbats hade de som fränder,
Bott i samma hem.

Och dragoner hade båda
Blifvit sen på samma dag,
Delat troget hvarje våda
I hvartenda slag,
Gnabbats än som stridskamrater,
Huggits man mot man,
Allt om äran att i dater
Öfvergå hvarann.

Snart i rykte framom alla
I skvadronen stodo de;
Ingen vågade sig kalla
Bättre, tapprare.
Till korpraler af befälet
Gjordes snart de två,
Men emellan dem blef grälet
Icke slut ändå.

Hvad dem eggat som gemena,
Samma täflan fanns än kvar,
Ännu var alltjämt den ena,
Hvad den andra var.
Båda stodo lika nära
Ett gemensamt mål:
Hvar gång Lod blef nämnd med ära,
Nämndes äfven Stål.

Lyckan svängde dock omsider,
Att den ena seger vann:
Lod gick fri i alla strider,
Stål blef sårad, han
Dömd till hvila på det sättet,
Låg han tyst och led,
Låg som sjuk på lasarettet,
Då kamraten stred.

Långa månar af elände
Hade småningom dock flytt,
Och den tappre återvände
Till sin trupp på nytt;
Men då stod han främst ej mera,
Som han fordom stod;
För hans likar gällde flera,
Och medalj bar Lod.

Stål, han såg kamratens lycka,
Hörde, hur hans rykte steg;
Hvad hans hjärta kunde tycka,
Spordes ej, han teg,
Lät ett ord ej det förråda,
Ej ett anletsdrag.
Nu på ströftåg hade båda
Hållit ut en dag.

Gjordt var allt, som borde göras,

Det blef tid att vända om.
Plötsligt sågs ett stoftmoln röras,
En kosackhop kom.
Lod tog ordet: "Sväng, ty faran
Skall dock gagnlös bli;
Broder, fem man stark är skaran,
Två blott äro vi."

Stål, han log ett hånfullt löje
"Du har talat klokt och rätt;
Blöda får du, om vi dröje,
Hittills slapp du det.
Gå, jag möter ensam skocken,
Förrn den hinner oss,
Du, som bär medalj på rocken,
Är för god att slåss."

Sagdt; sin sabel sågs han skaka,
Sprängde af med stolt förakt,
Och han såg sig ej tillbaka
Sen sitt ord han sagt.
På den harm, kamraten röjde,
Föga akt han gett';
Om han följde, om han dröjde,
Var för honom ett.

Kämpa vill han, icke stanna,
Fram till målet bär hans färd;
Stäppens son med blodig panna
Pröfvar ren hans svärd;
Dödsrop gny, pistoler knalla,
Vän vill hämnas vän;
Midt i skocken, högst bland alla,
Syns dragonen än.

Ändtligt tycks dock lyckan svika;
Segrarn segrar icke mer,
Häst och ryttare tillika
Hafva störtat ned.
Fåfångt än i stoftet brottas
Kämpens starka arm,
Fyra blanka pikar måttas
Mot den fallnes barm.

Stum och bister hotar döden,
En sekund blott öfrig är;
Finns ej mera hjälp i nöden?
Vänta, Lod är där.
Han har kommit, sprängd är ringen,
Sluten kring hans vän;
På den fallne aktar ingen,
Allt är strid igen.

En har stupat af de fyra,
Se, då såras äfven Lod;
Ögonblicken äro dyra,
Strömvis spills hans blod;
Styrkan ren hans arm förlåter,
Segerns hopp har flytt;
Då är Stål på fötter åter
Och i kamp på nytt.

Den blef kort, så ryktet säger;
Samma rykte nämner om
Att till Sandels i hans läger
Lod om kvällen kom.

Lugnt med sin medalj i näfven
Steg dragonen in:
"Gif åt Stål en penning äfven,
Eller tag ock min!"

GAMLE HURTIG.

Aldrig brusto ord vid bivuaken,
Där den gamle Hurtig blott var med;
Ofta satt han långt på natten vaken,
Talande om krig och fred,
Tände jämt sin korta pipa an
Och förgat den åter, bäst den brann.

Tredje Gustaf var hans man. "Hvad strider
Höll ej han med Rysslands stolta fru?
Mina vänner, det var andra tider
För soldaten då än nu;
Kungen själf stod med i rök och blod
Nu är därtill en marskalk för god.

Tron mig, om hans herrar blott ej vikit
Från hvad plikt och mod och ära bjöd,
Hade aldrig segern honom svikit;
Nu blef trolöshet hans död;
Det är världens tack, och den är tung,
Det var synd med sådan ståtlig kung.

När vid Anjala i upprorsskocken
Han höll tal, hur mild var ej hans ton?
Korpral Svärd nöp kungen tyst i rocken:
'Får jag svansa dit kanon?'
'Nej, min gosse', svarte han helt blid,
'Låt oss vänta, det blir än väl tid.'

Så alltjämt med sägner, lika dessa
Satt den gamle vid sin vaktelds glöd,
Gråa lockar höljde ren hans hjässa,
Men ännu var kinden röd;
Yngre var han dock i Gustafs dar.
Nu till Oravais han kommen var.

Det var natten för det stora slaget,
I den vilda skogen höll man hof.
Sömn var sällspord öfver hufvud taget,
Men den gamle Hurtig sof;
Han, som vakat förr till sista man
Hade somnat nu förrn någon ann'.

Någon stund likväl af kvällen han sutit
Lutad stilla mot en furas stam,
Tändt sin pipa och i klagan brutit
Om hur kriget gick bakfram
Hur han nödgats tänka ut ett sätt
Att få slut en gång på sin reträtt.

"Att gå undan", så de fallit, orden,
"Har man lärt sig nog och lär sig än.
Sprungit har man en gång förr mot norden
Och är nu på språng igen.
Fly, det är det usla hopp, man har,
Och att en gång stanna, Gud vet hvar.

Nu blir strid likväl, så snart det dagas,
Då är tid att börja annan sed.

Den, som vill, må härda ut att jagas,
Hurtig kan ej mer därmed;
Han har sakta börjat blygas ren
Att ej hafva tröttnat längesen.

Jagas, bröder, skall ej gubben mera,
Han har hunnit råd på gamla dar.
Bästa konsten mot att retirera
Är helt enkelt att stå kvar;
Den, som lärt sig denna konst en gång,
Han kan ta farväl af allt sitt språng."

Sen han sagt det, hade lugnt han knutit
Sina armar öfver bröstet blott,
Och mot trädet, vid hvars stam han sutit,
Sänkt sig tyst och somnat godt,
Somnat utan sorg och hufvudbry
På sin sköna konst att aldrig fly.

Nästa afton hade Finlands skara
Kämpat ut sin sista hårda strid;
Slut var kraften att vårt land försvara,
Tiden var en sorgens tid;
Hären, krossad lik en bruten våg,
Hade börjat nu sitt återtåg.

Hvar den syntes, sågs blott dyster smärta,
Hördes blott en klagan, djup och dof;
Lugn fanns ej i något vaket hjärta,
Men den gamle Hurtig sof;
Där Kamenski slutligt sprängt hans led,
Hade gråa krigarn lagt sig ned.

Och han sof, som om af Gustafs tider
Hvarje minne längesen han mist,
Sof mer djupt från marscher, språng och strider
Än vid bivuaken sist,
Sof förutan sorg och hufvudbry
På sin sköna konst att aldrig fly.

KULNEFF.

Och efter kvällen räcker till
Och minnet ger oss glädje än,
Om Kulneff jag berätta vill,
Säg, har du hört om den?
Det var en äkta folkets man,
Båd' dö och lefva kunde han,
Den främste, där det höggs och stacks,
Den främste, där det dracks.

Att kämpa, kämpa nätter, dar,
Det var för honom tidsfördrif;
Att falla endast blomman var
Utaf en hjältes lif.
Hvad vapen man i handen höll,
Det var detsamma, blott man föll,
I stridens eller lekens ras,
Med sabel eller glas.

Och älska var hans hjärtas lust,
Och lika fritt som snabbt hans val:
Han kom blott från en blodig dust
Och gaf helt färmt en bal;
Och sen han lågat natten ut,

Tog han sin sköna sko till slut
Och fyllde den ur närmsta bål
Och drack sin afskedsskål.

Du skulle sett hans anletsdrag!
Än finns på mången hyddas vägg
Bland taflor en af eget slag,
En bild af bara skagg;
Du träder närmre, och du ser
En mund som under skägget ler,
En blick, helt öppen, varm och mild,
Det är just Kulneffs bild.

Dock fick man vara trygg och van
För att ej blekna vid hans chock;
Var man det minsta rädd för fan,
Var man för honom ock;
Det var på håll hans åsyn blott,
Som skrämde mer än pik och skott,
Och hellre såg man mot hans hugg
Än mot hans svarta lugg.

Så sågs han, när han rände an
Med sabeln lyft, i eggadt språng
Och sådan var han, säger man,
När han höll ro nå'n gång,
När, med sin korta päls uppå,
Från gård till gård han syntes gå
Och dröjde kvar som vän och gäst,
Hvarhelst han tyckte bäst.

Än talar mången moder om
Sin skräck, när utan krus och lof
Rakt fram till vaggan Kulneff kom,
Där hennes älskling sof.
"Men", säger hon, "han kysste blott
Mitt barn och log så fint, så godt,
Som nu hans bild på väggen där,
Om blott man närmre är."

Visst är, att i sitt rätta ljus
Var gubben Kulneff god som guld;
Man klandrar, att han tog ett rus,
Det var hans hjärtas skuld;
Och detta hjärta bar han med,
Då han höll frid, som då han stred:
Han kysste och han slog ihjäl
Med samma varma själ.

Det fanns i ryska hären namn,
Som på sitt blad historien skref,
Som fördes hit i ryktets famn,
Långt förr än kriget blef.
Barclay, Kamenski, Bagration,
Dem kände hvarje Finlands son,
Och skarpa strider bidde man,
Där dessa ryckte an.

Men Kulneff visste ingen af,
Förrn krigets flamma här var tänd;
Då kom han såsom storm på haf,
Knappt anad förr än känd,
Då bröt han fram som blixtnur sky,
Så väldig och likväl så ny,
Och glömdes ej och kändes nog
Från första slag, han slog.

Man hade kämpat dagen ut,
Och rysse liksom svensk, var trött.
Man trodde glad, att allt var slut
Och sof helt lugnt och sött;
Men bäst vid drömmens barm man låg
Och guld och gröna skogar såg,
Så skrek en skyltvakt: "I gevär!"
Och då var Kulneff där.

Man följde makligt en transport
Långt skild från ryska härens stråt,
Man åt och drack af bästa sort
Och drack på nytt och åt;
Men plötsligt, midt i glädjens stund,
Kom Kulneff som en obedd kund.
Det yrde opp ett moln af damm,
Hans pikar glänste fram.

Och satt man stadigt då till häst
Och gjorde allt med bästa flit,
Kom gubben rakad från vår fest
Så skägig han kom dit;
Men höll man mindre amper min,
Då blef det han som drack vår vin
Och bjöd oss kvitta detta lån
Vid stränderna af Don.

Och var det varmt och var det kallt,
I regn, i snö, om dag, om natt,
Allt syntes Kulneff öfveradlt
Och gjorde spratt på spratt;
Och ställdes här mot här till slag,
Visst märkte man, hvar han tog tag,
Den fria stäppens käcke son,
Kamraten långt ifrån.

Dock hade Finlands hela här
Ej kunnat visa en soldat,
Som ej höll gamle Kulneff kär
Som trots en stridskamrat.
Och syntes blott hans kända drag,
Då grinade af välbehag
Mot björnen från kosackens land
Hans bror från Saimens strand.

Och denne åter såg helt nöjd
Mot ramar, hvilkas tag han rönt,
Och bröt han in, var det med fröjd,
Som om det mödan lönt.
Det var en syn, som dugde se,
När Kulneff togs med finnarne;
De visste bära opp hvarann,
De starke, de och han.

Hans arm har domnat längesen,
Han föll i strid med svärd i hand,
Hans ära lefver kvar allen',
Bestrålande hans land;
Och hvar hans namn du nämnas hör,
Hör du "den tappre" nämndt framför;
Den tappre, hvilket härligt ord
Af tacksam fosterjord!

Hans klinga drogs mot oss, hans lans,
Den gaf oss ofta djupa sår,
Dock älska äfven vi hans glans,

Som om han varit vår;
Ty hvad som mer än alla band
Af fana och af fosterland
På krigets ban förbrödrar oss,
Är samma kraft att slåss.

Hurra för Kulneff, för hans mod!
Hans like skall ej hittas lätt;
Hvad mer, om än han göt vårt blod,
Det var hans krigarrätt.
Han var vår fiende, välan,
Vi voro fiender som han;
Att han högg in med fröjd som vi,
Var det ett ondt däri?

Förhatlig är den fege blott.
Åt honom ensam hån och skam,
Men hell enhvar, som tappert gått
Sin krigarbana fram!
Ett gladt hurra, ett högt hurra
För hvarje man, som kämpat bra,
Hvadhelst han blef i lifvet än,
Vår ovän eller vän!

KONUNGEN.

Och konung Gustaf Adolf
Stod upp uti sin sal,
Bröt af sin långa tystnad,
Tog ljud och höll ett tal.
Åhörare för gången
Han hade summa tre:

Fältmarskalk Toll, gref Piper,
Carl Lagerbring, blott de.
Och konungen tog ordet
Och talte allvarsam:
"Vår finska här, Gud bättre,
Går bakläng's, icke fram.
Det hopp, vi byggt på Klingspor,
Tycks ej fullbordadt bli,
Och Sveaborg har fallit,
Det stödet är förbi.

Vi trott allt i det längsta
På uppenbarelsen,
Men ärkeängeln dröjer,
Han har ej vist sig än.
Emellertid förspörjes
Allt närmre krigets brak;
Det är för oss som konung
En högtbetänklig sak.

Och därför ha vi fattat
Vårt kungliga beslut.
En föresats allvarlig
Vi ärnat föra ut;
Vi låtit nämmeligen
Oss bringa hit i dag
Den skrud, vårt svenska lejon
Vigt in vid Narvas slag.

Kung Karl den tolfte's handskar
Vi vilja lägga an;
Det är i dubbel mening,

Som konung och som man.
Vi vilja kring oss gjorda
Den store hjältens svärd
Och slå som han med häpnad
En svag, försoffad värld.

Ni, Piper, skall oss hjälpa
Hans ena handske på,
Ni, Lagerbring, behandlar
Hans andra likaså.
Fältmarskalk Toll, er ålder,
Er ära gör er värd
Att spanna kring vår medja
Hans segerkrönta svärd."

Och konung Gustaf Adolf,
Högtidlig lik en gud,
Stöd snart för allas blickar
I Karl den tolfte skrud.
Han var för stolt att tala
I denna stund, han teg,
Han gick ett hvarf i salen
Med jättelånga steg.

När detta hvarf han slutat,
Var än en syn att se,
Han räckte svärd och handskar
Tillbaka åt de tre,
Såg på dem med en uppsyn,
Som ej för skämt var gjord,
Och täcktes bryta tystnan
På nytt med dessa ord:

"Nu, Lagerbring, besörjer
Ni strax till hären bud.
Att vi i nåder klädt oss
I Karl den tolfte skrud:
Fältmarskalk Toll, gref Piper,
Er båda kallar jag
Till vittnen af min handling
På denna stora dag."

Hurvida finska kriget
Ett annat skick han gaf
Med denna stolta handling,
Vet ej historien af;
Men visst slog han med häpna
Sin värld där rundtomkring,
Den gamle Toll, gref Piper
Och äfven Lagerbring.

FÄLTMARSKALKEN.

Gladt i Frantsila ett jubel
Ljöd från Cronstedts lägerställen;
Bud om Siikajokis seger
Hade hunnit dit om kvällen.
Och man drack i spridda gillen
För sitt fosterland, det kära,
För dess första skymt af lycka,
För dess ändtligt frälsta ära.

Tvenne tappra veteraner,
Öfverstelöjtnanter båda,
Gamle Christiernin och Lode,

Fick man där tillsamman skåda.
Jämlik dem, vid deras sida
Höjde Aminoff sin hjässa,
Och en ring af yngre kämpar
Hade slutit sig kring dessa.

Och man språkade vid glaset,
Talte fritt om hvarjehanda;
I en sådan krets behöfde
Ingen man sin tunga banda:
Allt det svaga hos befälet
Kunde utan våda klandras,
Och bland stolta namn, som nämndes
Ljöd marskalkens framför andras.

Aflecht han, som främst i striden
Slöt vid Revolaks sin bana,
Talte muntert: "Skål för Klingspor!
Bröder, han har ändrat vana;
Lustigt skall det bli att skåda
Hur han lyfter nu sin panna;
Sen han trafvat genom landet,
Har han ändtligt vågat stanna."

En af Cronstedts adjutanter,
Löjtnant Reiher, föll i talet:
"Den, som sagt, att Klingspor stannat,
Han har talat förbannat galet,
Adlercreutz det var och Herten,
Som slog knut uppå vår nesa;
Fältmarskalken var som vanligt,
Ren för fan i våld på resa."

Major Furumarck tog ordet:
"Det är kungen som har felet;
Hvarför har han satt i nåder
Denna lumpna trumf i spelet?"
Ladau sade: "Du är jäfvig
Att marskalkens värde mäta;
Du har hjärta, han har mage,
Du vet dö, och han blott äta."

Ehrnrooth talte: "Låt oss minnas,
Hvar han lyst i sina dagar;
Det är ej i magasiner
Man blir varm för ärans lagar.
Klingspors hjälteben har burit
Uppför kommissariatet,
Hvem vill undra, om han älskar,
Icke striden nu, men fatet?"

Tigerstedt, den finske gossen,
Han, som Aflechts öde hade,
Bet tillhopa sina tänder
Och bröt ut i harm och sade:
"Det är sant, han är en främling,
Har ej växt i våra dalar,
Han förstår ej våra seder,
Ej det språk, vår tunga talar;

Men vårt land, det har han skådat,
Han har sett dess skär och öar,
Sett som vi från våra höjder
Dessa tusen, tusen sjöar,
Utan Gud och utan hjärta
Måste dock den mänska vara,

Som ej tjasas in i döden
Af att detta land försvara."

Christiernin såg upp mot Lode:
"Hör du, broder, på de unga?
Klingspor har som vanligt åter
Råkat ut för deras tunga.
Sälla må vi väl oss prisa,
Om vi falle, om vi blöde;
Det är annat än att drabbas
Af vår arma marskalks öde."

Gamle Lode, barske herren,
Hade sutit tyst vid talen;
Nu blef gubben röd i synen
Och stod högre upp i salen,
Drack sitt fyllda glas i botten,
Stötte det med kraft i bordet,
Fick sin hatt inunder armen
Och tog harmful så till ordet:

"Jag går bort från detta gille,
Andra må här ha sin gamman.
Klingspor får man höra klandras
Hvar man helst må råka samman.
Fältmarskalken, fältmarskalken,
Annat finns ej i språklådan;
Det är skam, att tappra männer
Täckas tala om en sådan."

SVEABORG.

Vi suto efter slutad dag
Vid aftonbrasans sken,
Den gamle fänrik Stål och jag;
Det var vår vana ren.
En stund flöt bort vid glam och skämt;
Då råkade Sveaborg bli nämndt.

Jag nämnde flyktigt blott dess namn,
Men det blef allvar då:
"Har du sett ön i hafvets famn
Med Ehrnsvärds fästen på,
Gibraltars like i vår nord?"
Så tog den gamle mörk till ord.

"Den blickar öfver haf och fjärd
Med ögon i granit,
Den lyfter högt sitt Gustafssvärd
Och menar stolt: 'Kom hit!'
Det svärdet sänks ej för att slå,
Det blixtrar blott och krossar så.

Låt bli att trotsigt nalkas ön,
Då kriget gör sin rund,
Stör icke drottningen af sjön
I hennes vredes stund;"
Hon slungar mot dig dödens bud
I tusende kanoners ljud.

Tillbakaträngd var Finlands tropp,
Vid polens gräns den stod;
Dock flammade ännu vårt hopp
Dock glödde än vårt mod.
Att bota allt ej troddes svårt

Så länge Sveaborg var vårt.

Klar blef i hast hvar mulen blick,
När detta namn blott ljöd,
Allt knot var slut, all sorg förgick,
Det fanns ej köld, ej nöd.
Ny fart den finska björnen tog
Och skakade sin ram och slog.
Men djupt ur mången sluten barm
En pressad suck sig bröt.

På drifvans bädd hur mången natt
Jag hörde detta ord
Af gråa kämpen, där han satt,
Långt skild från hemmets jord;
Det var hans eld, när det var kallt,
I fjärran bygd hans hem, hans allt.

Då flög en hviskning oss förbi,
Ett rykte söder från:
Det talte om förräderi,
Om våra vapens hån;
Från man till man, från trakt till trakt
Det möttes blott af stolt förakt.

Ej glöms i tiders tid den dag,
Då denna sägn blef sann,
Då likt ett dystert tordönsslag
Det säkra bud oss hann,
Att landets sista hopp gått ner
Att Sveaborg var svenskt ej mer.

Har hafvets bottenlösa svall
Det i sin afgrund sänkt,
Har himlens blix, har åskans knall
Dess fasta murar sprängt?
Fanns ingen man på vallen kvar?
Det frågtes blott, det gafs ej svar.

Men djupt ur mången sluten barm
En pressad suck sig bröt,
Och mången blick, på tårar arm,
I strida floder flöt;
Det hade dött, ens fosterland,
Man stod och grät vid grafvens rand.

O lif! Den man, hvars skuld det var,
Att denna tårflod rann,
En gång den skönsta lager skar,
Som någon hjälte vann:
Den svenska flottans största glans
Dess seger vid Svensksund, var hans.

Dock om sitt ljus, sin glans en värld
Utaf hans klinga fått,
Om solar bleknat för hans svärd,
Skall han föraktas blott.
Det blir hans lön för hans bedrift
På klippan där med Ehrnsvärds grift.

Du älskar, yngling, ton och sång,
Vår forntid älskar du;
Kanhända sjunger du en gång,
Hvad jag förtäljer nu;
Då gif hans svarta bragd sin dag,
Det i sin afgrund sänkt, dag,
Men hölj i natt hans namn som jag.

Förtig hans ätt, nämn ej hans stam,
Hvålf ej på den hans brott;
Må ingen rodna för hans skam,
Den drabbe honom blott.
Den, som förrådt sitt land, han har
Ej ätt, ej stam, ej son, ej far.

Nämn honom blott den falska arm,
Man ställt till Finlands stöd,
Nämn honom blygd och hån och harm
Och skuld och straff och död.
Det är blott så, han kallas bör,
Det är att skona den, som hör.

Tag allt, hvad mörker finns i graf,
Och allt, hvad kval i lif,
Och bilda dig ett namn däraf
Och det åt honom gif;
Det skall dock väcka mindre sorg
Ån det, han bar på Sveaborg."

DÖBELN VID JUTAS.

Herr prosten talte: "Döbeln är en hedning,
Förtappad är han evigt, om han dör.
Jag kommer, varnar, bjuder tröst och ledning,
Och han, han ligger tyst en stund och hör:
Då reser han sig plötsligt upp i sängen:
'Drif ut prelaten', ropar han åt drängen,
'Och akta dig, om han släpps in härnäst!'
Är det ett språk af en, som nalkas döden?
Dock, han må svara själf för sina öden,
Jag har gjort nog som människa och präst."

Så talte vid sitt middagsbord, det rika,
Herr pastorn, där han satt i all sin ståt,
Han talte så och drog en suck tillika
Och skar en bit af steken än och åt.
Men på sin bädd låg Döbeln tård af plågor,
Hans barm sågs kämpa, ögat brann i lågor,
Och feberflämmor färgade hans hy.
I sträcktåg nyss hans skaror norrut ilat,
På tvenne dygn, de sista, icke hvilat;
Själf var han kommen till Nykarleby.

Han led af pulsens brand, men i sitt sinne,
En eld, mer tärande än den, han bar;
Såg man hans öga, røjde sig där inne
En oro djupare, än feberns var,
Han räknade hvar stund, som hann förlida,
Han tycktes lyssna, vänta, ängsligt bida,
Och ofta var hans blick på dörren fäst.
Den uppläts, flärdlös trädde genom salen
En yngling fram till bädden, till genralen;
Och Döbeln talte till sin unga gäst.

"Herr doktor, flärd är mycket, som vi dyrke,
Och bland fritänkare är jag visst en;
Två ting dock lärt mig akta läkarns yrke:
Min bräckta panna och min vän Bjerkén.
Hvad ni förordnat, har jag därför tagit,
Har som ett barn här legat och fördragit
Det batteri, ni radat på mitt bord.
Jag vet det väl ni följer konstens lagar:

Men binda de mig här för timmar, dagar,
Så bryt dem som en man, det är mitt ord.

Jag vill, jag skall bli frisk, det får ej prutas,
Jag måste upp, om jag i grafven låg.
Lyss, hör, ni hör kanonerna vid Jutas;
Där afgörs finska härens återtåg.
Jag måste dit, förrän min trupp är slagen.
Skall vägen spärras, Adlercreutz blir tagen?
Hvad blir, du tappra här, ditt öde sen?
Nej, doktor, nej, tänk ut en sats, min herre,
Som gör mig för i morgon sjufaldt värre,
Men hjälper mig i dag på mina ben!"

Den unge läkarn hörde mulen ordet,
Dock plötsligt fick hans ädla anlet dag;
Han sänkte lugnt, helt lugnt, sin arm mot bordet
Och strök det tomt uti ett enda drag.
"Nu, herr genral, gör ej min konst er hinder."
En högre rodnad flög på Döbelns kinder,
Och upp han sprang, fast sviktande och svag:
"Ha! Tack, min unge vän, en kyss på pannan!
Ni har förstått mig, ni, som ingen annan;
Ni är en man, och så är äfven jag."

Vid Jutas hade skotten tystnat alla,
Sen döden gjort där ren sin första skörd,
Den finska truppen, färdig blott att falla.
Ej segra mer, stod bruten, spridd och störd;
Ett anfall var tillbakakastadt bara,
Och Kosatschoffski ordnade sin skara,
Beredd att allt förkrossa med ett nytt.
En dyster stillhet rådde under tiden,
Som då en åsksky, nyss från hvalfvet skriden,
Står dubbelt hotfull åter, där den flytt.

Hvem skulle samla våra glesa leder,
En återstod från dyra segrars dar?
Af mod, af kraft, af guldren tro och heder
Fanns nog, men ordnarn borta var.
Den man, som tändt vårt hopp i nödens tider,
Som fört i hundra blodigt sköna strider
Sin tappra björneborgska skära an,
Han skulle nu ej se dess sista öden,
Hans veteraners lugna gång mot döden,
Den skulle slumpen leda, icke han.

Det glömmes ej, du var dock där tillstädes,
Du, som så ofta sågs i stridens lek,
Du, vid hvars namn det fosterland än glädes,
Som djupt har sörjt ditt öde, tappre *Eek!*
Men du och dina ädla vänner alla,
I kunden kämpa, icke så befalla;
Det var hans konst, den sjukes, endast hans.
Du stod där, du, men stum, med klingan dragen,
Kall bidde Kothen, sluten red Grönhagen,
Blott Konow svor, och bister röt von Schantz.

Gif akt, tyst, hör! Det ljud hurra på höjden.
En man till häst syns nalkas. Hvem är han?
Hör, hvilken storm af rop! Hvad vållar fröjden,
Som brusar jublande från man till man?
Hurra, hurra far öfver fält och kullar,
Det slukar massor, vidgas, växer, rullar
Som en lavin af röster ned mot dala.
Ha, han har kommit, han och ingen annan,

Den lilla mannen syns med band om pannan,
Den ädla, tappra, varma generaln.

Han bjuder tystnad. Hör hans röst! Han ropar
Till detta folk, som striden nyss förspred;
Han rider fram, de sluta sig, hans hopar,
Och det blir skick på nytt från led till led.
I täta rader blixtra ren gevären,
Den svartnade, i trasor klädda hären
Står ordnad, hotfull, fruktansvärd igen;
Den har ej mer blott döden att förbida,
Den tänker segra nu, ej endast strida;
En annan ande hvilar öfver den.

Men Döbeln reds fronten af sin skara,
Sen han den åter stark och tryggad fann,
Hans skarpa öga tycktes öfverfara
Hvar trupp, hvar rote, hvarje enskild man.
Det syntes klart för alla, svensk som finne,
Att stora planer hvälfdes i hans sinne,
Och slukar han mer, än han var van;
Dock var han ovan mild också den dagen,
Och ofta ljusnade de bistra dragen
Mot någon välkänd, trumpen veteran.

En sådan stod då i din trupp, von Kothen,
Det var korpralen numro sju, Standar.
Han stod med söndrig sko på ena foten,
Den andra foten blödde och var bar.
Då Döbeln hann den gamle, sågs han stanna.
Med blicken mörk, med handen på sin panna,
Besåg han stum den gråa krigarns skick.
"Du var dock med", så talte han omsider,
"På Lappos slätt, vid Kauhajokis strider
Är det den lön, du för vår seger fick?"

"Herr general", så svarte veteranen,
"Se här är det gevär, ni själf mig gaf.
Ännu är pipan utan fel, och hanen
Ger eld som fordomdags, det är nog af.
Att jag är dåligt klädd, lär ingen klandra;
Man är ej sämre, då man är som andra,
Och dräkten är ej mannen, vill jag tro.
Skodd eller oskodd gör till saken ringa;
Sörj ni blott för att vi få stå, ej springa,
Så hjälper nog sig foten utan sko."

Och Döbeln talte icke mer men höjde
Af aktning hatten vid den gamles ord.
Så red han hän till Brakels trupp; där dröjde
På nytt han nu, han såg trumslagar Nord.
Det var en gubbe, känd sen åttiåtta;
Nu var han stel i armen utan måtta
Och kunde föga mer en hvirfvel slå;
Men fast han sällan släpptes till paraden,
Stod han, där blod det gällde, med i raden.
Till honom talte generalen så:

"Kamrat, får du då aldrig nog af slagen?
Finns ingen yngre här till hands än du?
Här har du stått och styfnat hela dagen,
Hur vill du röra dina pinnar nu?"
Den tappra hörde halft förtrytsam orden:
"Herr general, väl är jag gammal vorden,
Och att som pojkar drilla blir mig svårt;
Men att ha kraft armen, det är summan.

Skrik ni som Armfelt: 'Marsch, framåt, rör trumman!'
Och Nord slår trögt sin hvirfvel, men slår hårdt."

Och Lappos hjälte log och räckte handen
Åt mannen från den tappre Armfelts dar.
Så red han hän och kom till ån, till stranden
Där Gyllenbögels frikår uppställd var.
Där stod en yngling, nyss från plojen tagen;
Genralen såg de bleka anletsdragen,
Höll in sin häst och röt med vredgad ton:
"Hvem är du, bonde? Säg, hvad gäller nöden?
Har du ej lärt dig än förakta döden,
Din kind är hvit som snö, är du pultron?"

Men ynglingen steg fram och höjde armen
Och ref sin slitna gråa tröja opp.
Då lyste fram ett blottadt sår ur barmen,
Och frisk en ström af blod i dagen lopp.
"Det fick jag, herr genral, här nyss i striden.
Jag blödt kanske för mycket under tiden,
Och därför har min kind ej rodnad mer;
Dock kan jag än de tappres antal öka,
Jag låg väl fallen, men låt mig försöka,
Jag har fått kraft på nytt, sen jag såg er."

Då bröt en tår ur Döbelns stolta öga:
"Välan då, ädla folk, till strid, till slag!
Jag har sett nog, att tveka båtar föga,
Vår kamp blir skön, i dag är Döbelns dag.
Spräng af, herr adjutant, vår skörd är mogen;
Befall på höjd, på slätt, längs bort i skogen
Vår hela front, att den sig framåt rör.
Ej här, där borta må vi pröfva svärden:
Med dessa trupper kan man trotsa världen,
Man väntar ej med dem attack, man gör."

Längs linjen hördes snart ett jubel skalla:
"Framåt, framåt till seger eller död!"
En åska var, Standar, din röst för alla,
Och gamle Nord slog trumman, att det ljöd,
Och ynglingen med barmen sönderskjuten,
Gick fram på slätten, med hans blod begjuten,
Och främst red Döbeln själf med draget svärd.
Och innan kvällen hann sin skugga sända,
Var ryska styrkan kastad öfver ända,
Och räddad Adlercreutz och fri hans färd.

Och krigets skaror hade ren försvunnit
Ifrån den nejd, där först de mött hvarann;
Men på det fält, där striden hetast brunnit,
Stod kvar i kvällens sena frid en man.
Invid hans sida var hans stridshäst bunden.
Han stod där ensam i den hemska runden
Bland lik och spillror på en blodstänkt jord.
Långt, långt i fjärran hördes segerfröjden;
Den bleka mannen såg med lugn mot höjden,
Och från hans läppar ljödo dessa ord:

"En plikt är fylld, de segra, mina leder;
Ett värf är öfrigt, äfven det är mitt,
Fritänkare jag nämns, det är min heder;
Friboren är jag, och jag tänker fritt.
Dock vet jag, att hvarthelst min tanke hunnit,
Har ytterst dig den sökt och dig blott funnit,
Du, i hvars vilja lifvets banor gå.
Det är till dig jag blickar mot det höga;

Här, där blott döden ser med slocknadt öga,
Kan utan vittnen jag dig tacka få.

Du skänkt mig åter fosterland och vänner
Den stund, vårt hopp var djupt i mörker sänkt;
Du skådar allt, rannsaka, hvad jag känner,
Och se, om jag vet skatta, hvad du skänkt!
Må slafven för sin Gud i stoftet ligga;
Jag kan ej krypa, har ej lärt att tigga,
Jag söker gunst ej och begär ej lön.
Jag vill blott glad inför ditt anlet stanna
Med eldadt hjärta och med upprätt panna,
Det är min manliga, min fria bön.

Du gaf mig kraft att stridens massor hvälfva
I omotståndlig fart från trakt till trakt;
Min kropp är bräckt, och mina lemmar skälfva,
Hvad hade jag förmått af egen makt?
Ja, jag har segrat. Kringhvärfd, innesluten,
Ser Finlands här en väg till räddning bruten,
En ban till bragder öppnad genom mig
Dock är det du, blott du, som frälst oss alla,
Min Gud, min broder, hur jag dig må kalla,
Du segergifvare, jag tackar dig."

Så talte mannen, och hans öga sänktes,
Han steg till häst och syntes snart ej mer;
Och dagen slöts, och nattens tårar stänktes
På dödens skuggomhöljda skördar ner.
O fosterland; hvem spanar dina öden?
Förborgadt är, om lyckan eller nöden
En gång skall röjas i din framtids drag,
Men hur du jublar då, men hur du klagar,
Skall ständigt dock bland dina skönsta dagar
Du minnas denna, minnas Döbelns dag.

Senare samlingen.

SOLDATGOSSEN.

Min fader var en ung soldat, den vackraste man fann,
Vid femton år gevär han tog, vid sjutton var han man.
Hans hela värld var ärans fält,
Där stod han glad, hvar han sig ställt,
I eld, i blod, i frost, i svält;
Han var min fader, han.

Jag var ett barn, när han drog bort, sen fridens dag var slut,
Dock minns jag än hans stolta gång, jag minns den hvar minut,
Hans hatt, hans plym, den bruna hyn
Och skuggan från hans ögonbryn:
Nej, aldrig går det ur min syn,
Hur härlig han såg ut.

Det hördes snart från höga nord, när hären ryckte ned,
Hur han var käck, hur han var stark, hur i hvar strid han stred.
Så sad's, han fått medalj också,
Det spordes snart, att han fått två;
Ack, tänkte jag i hjärtat då,
Den som fick vara med!

Och vintern gick, och drifvan smalt, och det var lust och vår,
Då kom ett bud: "Din fader dött, han dog för ädla sår."
Jag tänkte då, jag vet ej hvad,
Var stundom ängslig, stundom glad;
Men mor, hon grät tre dar å rad,
Så blef hon lagd på bår.

Min fader slöt på Lappos slätt, sin fana närmst invid;
Det sägs, det var den första gång, han blekna setts i strid!
På Uttis malm, för Gustafs land,
Min farfar dög med svärd i hand,
Hans fader föll vid Villmanstrand,
Han var från Carols tid.

Så var med dem, så blödde de, så har det ständigt gått;
Ett härligt lif de lefvat dock, en härlig död de fått.
Ack, hvem vill stappla trög och tung?
Nej, gå i fält helt, varm och ung
Och dö för ära, land och kung,
Se, det är annan lott!

Jag är en fattig gosse jag, som äter andras bröd,
Jag har ej huld, jag har ej hem alltsen min faders död;
Men klaga är ej mitt behag,
Jag växer högre dag från dag,
Jag är en krigargosse, jag,
För mig finns ingen nöd.

Och lefver jag, tills jag blir stor och fyller femton år,
Till samma svält, till samma kamp, till samma död jag går.
Där kulor hvina tätast då,
Där skall man finna mig också,
Där vill ock jag försöka på
I mina fäders spår.

BJÖRNEBORGARENAS MARSCH.

Söner af ett folk, som blödt
På Narvas hed, på Polens sand, på Leipzigs slätter, Lützens kullar,
Än har Finlands kraft ej dött,
Än kan med oväns blod ett fält här färgas rödt!
Bort, bort, hvila, rast och fred!
En storm är lös, det ljungar eld och fältkanonens åska rullar;
Framåt, framåt led vid led!
På tappra män se tappra fäders andar ned.
Ädlaste mål
Oss lyser på vår bana;
Skarpt är vårt stål
Och blöda är vår vana.
Alla, alla käckt framåt!
Här är vår sekelgamla frihets sköna stråt.
Lys högt, du segersälla fana,
Sliten af strider sen en grånad forntids dar,
Fram, fram, vårt ädla, härjade standar!
Än finns en flik med Finlands gamla färger kvar.

Aldrig skall vår fosterjord
Af våldets makt ur oförblödda bataljoners armar ryckas;
Aldrig ljuda skall det ord,
Att Finlands folk förrådt sin fria bygd i nord.
Falla kan den tappra blott,
Ej rygga för en faras hot, ej svika, böjas och förtryckas.
Falla, sköna krigarlott,
Blif vår, sen för en seger än vi kämpa fått!

Vapen i hand
Och käckt vår ovän nära!
Dö för vårt land
År lefva för vår ära.
Rastlöst fram från strid till strid,
Ty nu är stunden vår och nu är skördens tid!
Glesnade leder vittne bära
Härligt om mod och bragder, om vårt lands försvar.
Fram, fram, vårt ädla, trotsiga standar!
Omkring dig än din trogna finska vakt du har.

FÄNRIKENS MARKNADSMINNE.

"Gode vänner, män och kvinnor, finns här någon, som mig hör,
Som vill lyssna till en visa af en gammal granadör?"
Så begyntes sången, yngling; ord för ord jag minns den än;
När jag sist var rest till staden, hörde jag på torget den.

Det var marknad; folk och varor mötte ögat, hvart man såg,
Folket var ej gladt att skåda, och för köp var ej min håg.
Sen jag tanklös gått och vandrat, kom jag till ett hörn till slut
Där en vagn i trängseln stannat några ögonblick förut.

Om med afsikt så den hejdats, om af tvång, det vet jag ej;
Kusken höll, och framför spannet röt åt hopen en lakej.
Men i vagnen satt en herre, vårdslöst mot suffletten stödd,
Sobelbrämrad var hans kappa, och hans barm var stjärnbeströdd.

Och jag såg och såg. Ett minne vaknade från forna dar.
Dessa anletsdrag jag skådat, tänkte jag, men när och hvar?
Jo, vid Lappo, jo, vid Salmis stod han bland de tappres tal
Men han var kapten den tiden, nu är han en hög general.

Och förändrad var han mycket, ej likväl af åren blott,
Mer af denna stolta prägel, han på lifvets höjder fått.
Var det högmod? Kanske icke; i hans min, hans skick, i allt
Låg ett drag af lugn tillika, fast förnämt och stelt och kallt.

Gladt det var mig städs att råka en kamrat från krigets tid,
Men på denne såg jag bara, hjärtat blef ej varmt därvid.
Yfs, jag tänkte, lys och stråla; förr var du bland oss också,
Mindre stolt, men bättre smyckad var du när du blödde då.

Nu ljöd sången, skrällde plötsligt orden, som jag nämnde här,
Genom marknadssorlet trängde stämman, darrande och skär:
"Gode vänner, män och kvinnor, finns här någon, som mig hör,
Som vill lyssna till en visa af en gammal granadör?"

Jag var en, som ville lyssna, en af granadörens sort,
Och jag vände mig i stillhet från den höge herren bort,
Styrde några steg åt sidan genom trängseln tyst min gång
Och kom fram till gamle knekten, där han satt och sjöng sin sång.

Högrest, men med blottadt hufvud på en trappas steg han satt,
Med den vänstra handen höll han öfver knät sin slitna hatt.
Denna hand fanns kvar att sträckas mot en unnad gåfva än,
Men den högra, den var borta; kriget hade skördat den.

Och han sjöng för menigheten, hvem som ville höra på.
Skral var sången, priset ringa, hans publik var likaså.
Närmast honom kring hans trappa stodo i förtroligt lag
Några trasigt klädda pojkar och en glad student och jag,

Men han sjöng om höga minnen, dar, som strålat längesen,
Hjältar, gömda nu i grafven, bragder, halft förgätna ren.
Det var Finlands kamp, han sjöng om, fosterlandets sista strid,

Våra segrars, våra sorgers och vår äras gyllne tid.

"Jag har stått för kulor", sjöng han, "uti sex och tretti slag,
Kunnat tåla köld och hunger, kunnat vaka natt och dag;
Jag har varit man i ledet, fast jag nu förskjuten är,
Har min bättre arm i Ume och den andra bräcklig här.

Finns här bland ett yngre släkte någon enda, som var med,
Då det ljud: "Till vapen, männer, det är slut med landets fred!"
Då fanns eld i mannasinnen, då var allt på annat vis,
Då brann också detta hjärta, som rätt nu är kallt som is.

Tavasthus, jag kan ej glömma, hur i månans sken du låg,
När från Hattelmalas höjder jag dig första gången såg!
Sen var stunden, bister kvällen, jag var trött af dagens färd,
Men jag sökte nu ej hvila, tänkte ej på tak och härd;

Nej, till dina fält och isar stod min längtan denna gång,
Där fanns mer än härd och flamma, mer än hvila natten lång,
Där fanns Finlands här församlad, ung och modig, stark och fri
Och på oss såg fosterlandet och på fosterlandet vi.

Ära öfver gamle Klercker, evig ära kräfver han!
Mångbepröfvad, sjuttiårig, var han än soldat och man.
Ja, jag minns hans hvita hufvud, där bland rotarne han red
Och med ögon som en faders såg på sina gossar ned.

Med sex tusen söner kring sig, lika stark som fienden,
Ville han med fröjd och ära göra front i lifvet än.
Tvekan fanns ej, fruktan fanns ej, allas längtan var att slåss,
Och vi litte på hvarandra, vi på honom, han på oss.

Då kom Klingspor, fältmarskalken, stolt som majestätet själf,
Med två hakor och ett öga och af hjärta knappt en hälft,
Då kom Klingspor, tog befälet med sin höga titels rätt
Och gaf order, han som Klercker, men hans order var reträtt.

Natt, på drifvan genomvakad, stjärnenatt vid Tavasthus,
Än, sen många år förflutit, står du för mitt sinne ljus,
Fast vår trohet blef besviknen, fast vårt hopp blef slaget kull,
Fast vår seger blef en dröm blott för en hjärtlös veklings skull.

När skall han sitt dåd förklara, när skall han till ansvar stå
För de steg, han tog tillbaka, då han kunnat framåt gå,
För den nesa, som han fäste på vårt rykte, på vårt mod,
För de tårar, dem vi göto, då vi bort fä gjuta blod?

Sveko vi vid Siikajoki, när det ändtligt gällde sen,
Låg vid Revolaks vår styrka ej i armar, men i ben?
Adlercreutz har kunnat svara, Cronstedt ock och andra fler
Men de tappre, hör jag, finnas, där de icke svara mer.

Jag har nämnt de stora båda, ära, ära öfver dem!
Många deras vederlikar gått som de till fridens hem.
Döbeln hvilar, Duneker hvilar; spörjs det nu om deras tid.
Får som här till vittne duga en förgäten invalid.

Hvarför fick jag icke falla, där så mången hjälte föll,
Där den käckä finska hären sina högtidsstunder höll,
Där vår ära lyste klarast, där vår lycka blidast var,
Under Siikajokis, Salmis, Alavos och Lappos dar.

Ej jag tvungits då att tåga högt mot nordens snö på nytt,
Ej att se vår segerglädje snart i mörk förtviflan bytt,
Ej att sörja tusen bröder, bittert dömda innan kort
Att på Torneås isar stelna och vid Kalix skänkas bort.

Hårda slut på våra mödor, tunga afsked från vårt land!

Dock jag kom med några andra än till Västerbottens strand.
Sen jag där med trofast kärlek blödt den svenska sanden röd,
Sitter nu jag här på torgen, sjunger för en smula bröd.

Gud bevara fosterlandet! Ringa är allt annat sen;
En soldat skall kunna mista lif och lycka, arm och ben.
Gud bevara fosterlandet, det är summan af min sång,
Så, fast andra ord förbytas, slutar jag den hvarje gång."

Och han uppstod, granadören, gick bland menigheten kring,
Fick en slant af en och annan, af de fleste ingenting;
Och så kom han fram till vagnen, där den höge herren satt.
Böjde djupt sitt gråa hufvud och stack fram sin slitna hatt.

Höge herren, generalen, klädd i glitter, bjäfs och band,
Blef då mörk och ryckte häftigt hatten ur soldatens hand,
Såg på honom, såg på folket, såg och inom en minut
Låg den gamles skatt af slantar slagen öfver torget ut.

Häpen stod där granadören, men generalen tog till ord:
"Jag har hört din sång, jag kämpat såsom du för samma jord.
Att jag äger detta minne i min ålders höst ännu
Ser du, jag ar stolt däröfver, mycket stoltare än du.

Det är sant, att lyckan svek oss under mången blodig dag,
Det är sant, att våra segrar byttes snart till nederlag.
Men ödmjuka oss behöfva vi för ingen man ändå
Och jag bär min hatt på hufvu't, bär du, gubbe, din också!"

Sagdt; ett sken af hög förklaring i hans anlet nu sig spred,
Och han tryckte manligt hatten på soldatens hjässa ned;
Men han talte—hjärtat brinner än af glädje i mitt bröst,
När jag tänker på hans uppsyn, när jag minns hans ord och röst.

"Ojämnt falla ödets lotter, så en högre vishet bjöd,
Jag fått glans och rika håfvor, du fått ringhet, du, och nöd;
Men det bästa ha vi lika, trohet, aldrig vilseförd,
Ära, med vårt blod besegrad, och vårt hjärtas vittnesbörd.

Därför äro vi kamrater, därför kom och sätt dig här!
Gladt vi dela må det mindre, när det större lika är.
Jag har guld, om du behagar, jag har tak och bröd för dig.
Du må ha din sena trefnad och din vackra sång för mig."

Och i samma stund i vagnen satt den gamle granadörn;
Folket skilde sig med vördnad och gaf plats från hörn till hörn,
Och jag hörde vagnens rullning, där den for längs gatan ner,
Men min blick var skum af tårar, och jag såg den snart ej mer.

LOTTA SVÄRD.

Ännu så händer det mången stund,
Då vid kvällens trefliga härd
Man träffar från kriget en gammal kund,
Att man talar om Lotta Svärd.

Hur trumpen kamraten förut man sett,
Får strax han ett blidare drag,
Och de grå mustascherna krusas lätt
Af leende välbehag.

Han minns, hur ofta från stridens ras,
Från segerns blodade fält
Han kommit tröttad och tömt sitt glas
I Lottas bräckliga tält

Och han nämner med glädje ett ord och par
Om madammen och skrattar smått;
Men han mulnar också, då du ler till svar,
Om ej löjet är gladt och godt.

Ty en pärla var hon på krigets stråt,
Och en äkta pärla också,
Och något tålte hon skrattas åt,
Men mera hedras ändå.

Och var hon vacker, och var hon ung?
Hon räknade tjugu år,
Sen tredje Gustaf var Sveriges kung
Och hon i sin lefnads vår.

Förrn den ädle kungen i Finland stred,
Hon blifvit en krigsmans brud;
Och då trumman rördes och Svärd drog med,
Så följde hon samma ljud.

Då var hon vacker. En läpp, en kind
Som hennes så skär knappt fanns,
Och mången krigare såg sig blind
På de bruna ögonens glans.

Men en vår är flyktig, en blomning kort,
Och hennes, den blef ej lång:
I trenne växlingar gick den bort,
En tredjedel hvarje gång.

En togs af den första vinterns köld,
Sent mildrad och tidigt sänd,
Den andra blef första sommarens stöld,
Den vissnade solförbränd.

En del, den tredje, som återstod,
Den höll hon ej mycket värd,
Den lät hon drunkna i tårars flod,
Sen han stupat i striden, Svärd.

När det sista kriget med storm bröt ut
Och hon syntes bland oss på nytt,
Då mindes hon knappast sin fågrings slut,
Så längesen hade den flytt.

Men vacker än, fast på annat vis,
För en krigsmans sinne hon var,
Och ofta nämndes hon än med pris
Som i blomningens bästa dar,

Fast de forna löjenas högkvarter
Nu hyste rynkor en flock
Och ögat ensamt var brunt ej mer,
Men hela anletet ock.

Hon älskade kriget, hvadhelst det gaf,
Mot-, medgång, fröjder, besvär,
Och de gråa gossarne höll hon af,
Och därför var hon oss kär.

Och om någon med Svärd vid hans fana stått,
Var han säker att ej bli glömd;
Åt sådana mätte hon fullare mått.
Och, fördenskull blef hon berömd.

Så följde hon trogen och käck armén,
Hvarthelst på sin marsch den kom
Och där skotten smällde och kulan hven,

Där var hon ej långt bakom.

Ty de kära gossarnes unga mod,
Det tyckte hon om att se,
Och mente, hur nära hon striden stod,
"Att hon ej var närmre än de."

Och om någon tröttnat i rök och eld
Eller fått sig ett ädelt sår,
Så ville hon ha sin butik så ställd,
Att han nådde en styrketår."

Och den grå butiken, den röjde också,
Om akt på dess flikar man gaf,
Att den härbärgerat en kula och två,
Och de kunderna skröt hon utaf.

Nu lyssna vänligt och hör ett drag,
Det sista af henne jag såg.
Vi slutat Oravais blodiga dag
Och gjorda vårt återtag.

Med var hon, hade med möda fått
Ur striden sin enda skatt,
Sitt tält, sin kärra med käril och mått,
Och sin grälle, bruten af spatt.

Vi rastade. Lotta skötte sin sak,
Höll disk, som hon förr var van,
Men gömdt var tältet, hon valt till tak
Nu endast en skyrest gran.

Och sorgsen var hon, om än hon bedrog
Med ett löje emellanåt;
Hon sörjde de tappres sorg, och hon log,
Men den bruna kinden var våt.

Då kom till henne, där så hon stod,
En sälle, en ung dragon:
Hans blickar lyste af öfvermod,
Och af spotskhet svällde hans ton:

"Häll i", så skrek han, "för ingen bang,
I afton vill jag bestå,
Ty silfver har jag, du hör dess klang,
Och vänner kan jag mig få!"

Hon sköt på den stolte en vredgad blick:
"Det är väl, jag känner dig nu.
För en fattig moder i fält du gick,
Men hur stridde i dag här du?"

I mitt tält där satt du försagd och vek
Och kved, att du sårad var.
Nu bär du rosor, då var blek,
Och såret, hvar finns det, hvar?

Säg ej, att din moder i grafven bor,
Att för henne gevär du ej tog;
Si! Detta land är din gamla mor,
Det är denna mor du bedrog.

Och hade du skatter, din ränsel full,
Och ett haf att ösa dem från,
Vid Gud, en droppe för allt ditt gull
Jag gaf ej en sådan son."

Hon knöt vid sidan sin näfve blott,

Det var så madammens maner
Och den rike stormaren fann ej godt
Att försöka närma sig mer.

Men ett stycke borta vid vägens rand
Där satt en yngling allen,
På honom sänkte hon blicken ibland
Med den blidaste stjärnas sken.

Det syntes, om närmre hans skick man såg,
Där han satt med geväret stödd,
Att han följt med möda vårt skyndade tåg
Och att rocken var genomblödd.

På honom såg hon från stund till stund
Så moderligt varmt och rent,
Som om varje glas, hon räckte en kund,
Just varit åt honom ment.

Men då ständigt han sjönk blott djupare ner
I de sorgsna drömmarnas famn,
Då tycktes hon ledsna att vänta mer,
Och hon nämnde ynglingens namn.

"Kom", så hon sade med bruten röst,
"Än finns här en pärla kvar,
Kom hit, min gosse, ett glas ger tröst,
Vi behöfva den nu enhvar.

Du blygs? Hvad mera! Jag vet det nog,
Att ej guld i din ränsel du bär;
Från ett torp i skogen till strids du drog,
Och guld, det skar du ej här.

Men där blod det gällde, där var du ej sämst,
Det såg jag på Lappos slätt,
Och vid Ruona stod du på bryggan främst,
Då det stormades, minns du det?

Sörj därför ej, om ett glas du tar,
För betalningsn, den får gå;
Ett glas för Lappo till godo du har
Och för Ruona fullaste två.

Och stod han, Svärd, vid geväret
Med sin tappra, vänliga själ
Och hade dig sett, hur i dag igen
Du blödde och slogs likväl,

Då stod du hos honom i denna stund
Som en son hos sin köttsliga far,
Och, så sant jag lefver, på jordens rund
Fanns aldrig ett ädlare par."

Soldaten kom, och hon fyllde sitt mått
För den tappre till yttersta rand,
Och det feltes ej stort, att till råga han fått
Två tårar till däribland.

Det är länge sedan jag henne såg,
Men hon bor i mitt minne dock,
Och madammen kommer jag gärna ihåg,
Och hon kan förtjäna det ock.

GUBBEN LODE.

Ständigt, förrn han gick att strida
Och till anfall order gaf,
Sågs den gamle Lode bida
För sin front med hatten af.
From och lugn med silfverhåren,
Stod han så och bad en stund;
Böner alltfrån barndomsåren
Hördes än från gubbens mund.

Hatten af i alla leder!
Stilla andakt, helig frid!
Kulor kommo, slogo neder
Än i truppen, än bredvid,
Mången kämpe bet i gräset,
Halt dock! Ingen storm förut,
Innan "Fader vår" var läset
Och välsignelsen till slut.

Först när han sin bön fått ända,
Sagt sitt amen högt och gladt,
Då var gubben klar att vända,
Slog på hjässan ned sin hatt:
"Komme nu all afgrunds skara
Oss till mötes på vår stråt,
Gud är med oss, ingen fara,
Hurra gossar, raskt framåt!"

Och så bröt han in i elden
Med sin Gud och med sin tropp;
Inga makter, inga välden
Skakat nu hans modd och hopp.
Lutad, men med kraft i armen,
Ömsom yr och allvarsam,
Snö i locken, eld i barmen,
Så gick gamle Lode fram.

Folket sade: "Fyr och flamma!
Nu är gubben ung på nytt;
Forna junkern är densamma,
Bor i hjärtat oförbytt.
Tänder i hans blickar blossen,
Lyser oss till seger skön;
Nu kan fan ej skrämman gossen,
Sen han bedt sin moders bön."

Blodig lek var bragt till ända,
Segern vår väl mången gång;
Hären fick till ro sig vända
Efter slutad bön och sång.
Trötta skaror sökte tälten,
Höllo glade rast igen;
Lode? Nej, han mätte fälten,
Spökade kring nejden än.

Ensam gick han för det mesta,
Utan buller, utan ståt;
Några män blott, af hans bästa,
Fingo följa honom åt.
Hvar han varit värst i klämman
Under dagen tung och lång,
Där, där var hans tanke hemmat
Ditåt styrde han sin gång.

Hade han ej nog af striden?
Var dess hågkomst honom ljuf?
Var, fast kampen var förliden.

Han ej mätt på blod ännu?
Ville han betrakta döden,
Fröjdas åt dess offers tal?
Lode?—Nej, han sökte nöden,
Ville lindra likars kval.

Hvar af lif en gnista röjdes,
Hvar en puls än vaken fanns,
Där höll gubben rast, där dröjdes,
Där försöktes vård och ans.
Ingen fick i omsorg svika,
Ingen välja känd och kär,
Vän och ovän, allt var lika,
Bröder voro alla där.

Mången kämpe, van att akta
Lifvet blott som stundens lån,
Kunde stå och tyst betrakta
Gubbens vandring långt ifrån,
Glömma bivuakens nöje
Blott för nöjet att en stund
Le, men med sitt bästa löje,
Åt hans underliga rund.

Och man sade: "Hugg och klappa
Var hans rop i stridens ras;
Nu så får han gå och lappa
Hvad han nyss här slog i kras.
Dock,—det var ej gamle Lode,
Som bröt leder och högg ned,
Det var gubben ej, den gode,
Det var pojken, som var vred."

Pojke var han, men med heder,
Pojken satt i hjärtat lugnt;
Gammal tro med gamla seder
Höll det hemmet varmt och ungt.
Stilla allvar var hans yta;
Såg man i hans blick likväl,
Sågs den som i speglar bryta
Glädjen i hans barnasjäl.

Enkel skrud och enkel ära
Var hans fröjd, kampanjen lång.
Det blef fred. Han måste bära
Band och stjärnor sen nå'n gång.
O, då var det som om ståten
All hans vår kylt af till höst,
Som om pojken, halft förgråte
Klämts och frusit i hans bröst.

Kom han då inför paraden
Tvär och tung i högtidsdräkt,
Stod hans manskap hela raden
Häpet, som ur sömnen väckt,
Ingen skyldring gick med gamman,
Ingen sväng förtjänte ros,
Tills han gaf dem allesamman
Kort god dag och red sin kos.

Sådant hände. Dock blott sällan
Blott en stor parad till lags.
Höll han öfning där emellan,
Var han klädd som fordomdags,
När han då red fram för skocken
Eja, det var sömn ej då;

Gamla herrn och gamla rocken
Dem förstod man sig uppå.

Lif och kraft i hvar manöver,
Lust och fröjd, hvarhelst han kom,
Aldrig under, alltid öfver
Hvad han trott sin skara om.
Gubben fick ej annat göra
Ån att gå från man till man,
Nypa här en kund i öra,
Där i skägget gladt en ann'.

Folket sade sen: "Anamma!
Ån har gubbens vår ej flytt
Forna junkern är densamma,
Bor i hjärtat oförbytt.
Tiden på hans hjässa snögat,
År och mödor böjt hans kropp,
Pojken log dock än ur ögat,
Skälmen kröp ur gömman opp."

FRÄMLINGENS SYN.

Hvems är palatset, som jag for förbi
I kvällens mörker nyss? Hvem bor däri?
Så graflikt hemskt det stannat i mitt minne:
Det höjde sig så stolt bland nejdens hus,
Men det var mörkt och tomt och dödt där inne,
Blott ur ett rum, ett enda lyste ljus.

Jag stannade en stund och såg. Det var
Palatsets stora sal, som lyste klar;
Den låg som öppen för mitt skärpta öga.
Jag sökte människor i salen, men
Min väntan såg sig fylld så ganska föga,
Blott två gestalter rörde sig i den.

En svartklädd kvinna, hög, fast böjd af år,
Med rika lockar af ett silfverhår,
Som föll på skuldran ned, var en af dessa;
En svartklädd man, den andra af de två,
Höll lugnt en kandelaber, och hans hjässa,
Ån buren upprätt, sken som snö också.

Mitt öga följde dem. Det fanns en bild,
En tafla fäst på salens vägg, och skild
Från den på ringa afstånd fanns en annan.
När kvinnan nådde dessa på sin rund,
Då höjde fridsamt hon den sänkta pannan
Och såg mot dem liksom i bön en stund.

Hvem var hon? En minut, och allt förgick:
Hon hade vandrat. Nästa ögonblick
Sågs ej ett ljus sig mer i slottet tända.
Hvem var hon, säg? En vålnad utan ro?
En enslig bilderdyrkerska kanhända.
Från andra länder och af annan tro?

Nej, främling, ingen vålnad, ingen strid
Du skådat,—allt var verklighet och frid.
Dock, om i morgon du vid samma timma
Vill följa vägen, som till slottet bär,
Skall du som nyss se ljus i salen glimma
Och se den gamla kvinnan åter där.

Sen långa tider ren, sen måna år
Med samma tjänare i samma spår
Hon vandrar så hvar gång till natt det stundar:
Hon dröjer en minut, sen syns hon gå;
I nästa stund hon hvilar ren och blundar,
Och det är fridens sömn, hon sofver då.

De båda bilderna, du kunde se,
Två ädle bröder Ramsay voro de,
I denna boning vuxna med hvaranda.
Den ena stupade på Lemos strand,
Helt kort därpå vid Lappo föll den andra,
Och båda för ett älskadt fosterland.

Om dem vet sägnen tälja många drag,
Och Finlands skalder sjunga än i dag,
Hur gladt sitt unga hjärteblod de blödde.
De fingo segra i sin ålders vår,
De fingo falla för det land, dem födde,
En tjuogoett, den andra nitton år.

Men kvinnan, ädle främling, som du såg
Med dyster undran, när i stilla tåg
Hon långsamt skred från broder och till broder,
Hon lefver nu af sina minnens skatt:
Det var de båda tappres gamla moder,
Hon tillbad bilder ej,—hon tog god natt.

FÄNRIKENS HÄLSNING.

(Till Gregori Tigerstedt på femtionde årsdagen af striden vid Revolaks).

"Har du på lifvets stigar märkt nå'n gång
Ibland de tusende, du där sett vandra,
Hur af en okänd makt, ett inre tvång,
En människa kan dragas till den andra?
Man ser ett anlete, en röst man hör,
Och fångslas, glädes, vet ej själf hvarför.

Det fanns vid Cronstedts skara förr en man,
Ännu i minnet kär för mig att skåda;
Jag var ren veteran, en yngling han,
Men samma anda bodde i oss båda.
Jag glömmer mycket, glömmer lätt, men nej!
Gregori Tigerstedt jag glömmer ej.

Det syntes på hans blick, hans gång, på allt,
Att han var född för svärdet, ej för trossen.
En högre krigarbild, en smärt gestalt,
Gick han sin bana fram, den raske gossen.
Han var mitt ögas fröjd från dag till dag,
Han kände icke mig, men honom jag.

Jag minns hans stämma: fostrad högt i nord,
Ljöd den som nordan skarp inför plutonen;
Till målet bar som kulan hvart hans ord
Och trängde in, ty det var krut i tonen;
Det låg ett vittne ren i denna röst,
Att den var hemma från ett trofast bröst.

Och hvart det bar, hvadhelst han pröfva fick,
Vid hopplöst återtåg, af nöd och våda,
Brann samma eld i samma öppna blick,
Sågs samma lugn i samma anlet råda;
Det var, som om man läst i brons däri:

'Än kommer dag, än är ej allt förbi.'

Ibland, när farten norr ut blef för stor
Och mången kämpe grät af harm och smärta,
Då bet han tänderna ihop och svor,
Men tåren gömde han uti sitt hjärta;
Blott pressadt från hans läppar hörde vi:
'Än kommer dag, än är ej allt förbi.'

Och dagen kom, hans festdag, då vår här
Med ära kunde veckla ut sin fana.
Vid Revolaks ljöd ropet: 'I gevär!'
Och krigarn, jagad nyss, fick ändra bana.
En blixtn af fröjd flög genom männens rund,
Det var en stund, en oförgätlig stund.

O hvilken syn! En här med slochnadt hopp
Bröt fram att det vid stridens låga tända,
En hämmad ström ur sprängda dammar lopp
Att mot hvarthinder sina böljor vända,
Ett folk, förnedradt till förtviflans rand,
Stod upp att värna sina fädrens land.

I ljus smalt rodnan bort kring österns berg,
Och dagens strålfloed kom alltmera nära,
Då tog omkring oss drifvan purpurfärg,
Där grydde morgonrodnan af vår ära:
Allt djupare, ju högre solen stod,
Sken denna morgonrodnad,—den var blod.

Men dagens första väkt knappt än förgått,
När stridens sista flamma var förbrunnen
Och Siikajokis unga seger fått
En tvillingsbroder, lika skön befunnen.
Ett jubel skallade från led till led,
Det var den hälsning, som den mottogs med.

Jag stod på kampens kulle. Allt var lugnt,
Där vreden rasat nyss, nu rådde friden:
Man stred ej mer, man sof där djupt och tungt,
Man sof den sömn, som mer ej störs i tiden;
Och fanns en vaken, var det blott en vän,
Som hos en vän, som somnat, dröjde än.

Jag hade sökt, jag hade hittat rätt,
Jag fått en visshet, lika svår att sakna:
Jag hade sökt bland leden Tigerstedt,
Men han fanns här, han fanns ej bland de vakna.
I segerns stund, af stridens glädje varm,
Han somnat här med genomstungen barm.

Den tappre! Nyss likväl jag honom såg
Så ung, så käck, så stark sin stormning våga
Och rycka an i omotståndligt tåg
Mot höjda svärd och vilda eldgaps låga;
Nu låg han stel, på samma drifva sträckt,
Där nyss Bulatoffs eldar djärft han släckt.

Dock än med livvets färg ifrån hans drag
Ej prägel af hans lugna själ försvunnit,
Uti hans bleka anlet kunde jag
Än se det trygga mod, jag förr där funnit;
Jag måste tänka, när jag såg däri:
'Än kommer dag, än är ej allt förbi.'

Och se! Än var ej allt förbi. Ännu
Han sparad blef för fosterlandets fana.

Jag såg ej honom sen. Kanhända du
I lifvet möter honom på din bana:
Då hälsa honom än från fordomdags,
Från Stål, från bragderna, från Revolaks."

Så talte gamle Stål en gång om dig,
Du kämpa från vår äras gyllne tider.
Hans hälsning har studenten gömt hos sig,
Tills grånad ren han bär den fram omsider,
Nu, när ett sekel hunnit halft förgå,
Sen för din fosterjord du stridde då.

Tag denna hälsning kärt, det bor i den
En hälsning ock ifrån det land, dig födde;
Det räknar lederna utaf de män,
Som för dess tro, dess hopp, dess minne blödde.
De glesnat mycket, desto mera har
Det kärlek för de få, det äger kvar.

Det tackar dem för detta trogna mod,
Som än vid polens is ej slöt att brinna,
Det tackar dem för allt det ädla blod,
De för dess framtids räddning låtit rinna,
Att genom dem dess lösen kan förbli:
"Än kommer dag, än är ej allt förbi."

VON TÖRNE.

Jag minns väl knappast, om jag talt tillförne
Om mannen från S:t Michel gamle Törne?
Bland gråa hjältar nämndes äfven han
Och förde Savolaks vargering an.

Von Törne, vet du, var en äkta finne,
En gammal, knotig björk med masur inne,
Det var ej lätt att öfver honom rå,
Det skulle vara hugg, som bet uppå.

Han visste af det själf och trodde gärna,
När folket sade, att han hade kärna,
Att gamle Törne stod uppå sin kant
Båd' som major och öfverstelöjtnant.

Jag kände gubben under freden redan,
Då var han rund och trygg som framgent sedan;
En främling kunnat tro sig se en stock,
Som man klädt sporrar på och krigsmansrock.

Men i den stocken fanns ett hjärta slutet,
Ett hjärta, fläckadt ej, ej heller brutet,
Med starka pulsar och med eldadt blod,
Ett kärnfriskt mannahjärta, fullt af mod.

Och detta hjärta slog för fosterbygden;
Att veta akta den, se det var dygden.
Hvarför? Jo, därpå gaf han det besked,
Att den var hans och hans vargerings med.

Jag minns, hur ofta, när han var bland kända,
Det var hans lust att orda utan ända
Om detta land, "det bästa rakt, som fanns",
Och om dess folk, "ett sådant folk som hans".

Han stod då gärna bredbent midt i ringen,
Det var hans sturska vana, efter ingen
I vida världen, liten eller stor,

Förneka djärfts, att han var finsk major.

Som denna ära höll han ingen annan,
Med den i hugen lyfte stolt han pannan
Och var beredd att gå fast mot en värld
Med sin kohort, sin fullmakt och sitt svärd.

Ibland likväl, när han var rätt i taget,
Beskref han finnens enfald för gelaget,
Hur ärlig mången var, men dum också.
Han log hvar gång, ett jättelöje då.

Men kom en annan och försökte klandra—
Pass! Det gick an för gubben, ej för andra.
Långt förrn berättarn hunnit än till slut,
Fick han tillbaka: "Herre, håll er trut!"

Jag frågar er, som är så stolt i orden,
Hvar ni sett en nation på vida jorden,
Sett eller läst om en i skrift, i bok.
Mer än den finska ädel, käck och klok.

Försök att stå med den på tjänstens vägnar
Dar kulan hviner och där blod det regnar,
Och svara, sen ni pröfvat själf och sett,
Om finnen saknar eld och ej har vett!"

Som han i freden var, var han i striden.
Jag var furir vid gubbens trupp den tiden
Och kunde nämna många andra drag,
Men vill blott tala nu om Lappos dag.

Vi voro sända då att rensa skogen,
Vi ville fram, hvar man var redobogen,
Men gamle herrn fick lust att göra halt,
"Emedan finnen sköt så skarpt och kallt".

"Halt", skrek han, "gossar, tagen stöd af träden
Och mejen skocken, som man mejar säden;
Skarpt korn, kall siktning! Här får korpen stek,
Det här blir en fördärfvadt rolig lek."

Han kände hvarje man i bataljonen
Till namnet icke blott, men till personen,
Gaf akt, så långt han såg, på en och hvar
Och hade ord för alla som en far:

"Rätt så, Karl Hurtig, det var träff, det skottet,
Nu puffar aldrig mera den, som fått'et.
Bra, korpral Flink, du skjuter som i fjol!
Aj se, för tusan, där föll Per Pistol!"

Nå, det var synd med stackars gossen käck,
Hans gamla far skall få mitt torp för Pecka."
Så var hans språk, så förde han befäl,
En finsk major till botten af sin själ.

Det kom ett bud från Adlercreutz: "Forcera!
Framåt med bataljonen, skydna mera!"
Von Törne hörde ganska lugnt därpå.
Behöll sin plats och svarte blott: "Jaså!"

Nu kom det glada. Gubben stod vid fanan,
Stod stolt och rund och bredbent efter vanan,
Som om han ärnat stå till världens slut
Och ment åt själfva kulan: "Stopp, vet hut!"

Hvart ville budet med en slik ta vägen?

Den unge fänriken var helt förlägen;
Han hade sprängt dit öfver sten och stock,
Och allt stod gubben kvar mot order dock.

"Ryck framåt, herr major!"—"Tyst, herre, bara!
Ni kan ju se det, här är ingen fara."
"Men generaln befällt."—"Ja, lefve han!
Karl Adlercreutz, han är en ärans man."

Han sagt det knappt, när han från närmsta tallen
Fick sig en sats af splittrad bark mot skallen:
"Åhå, jag kunde vänta sådant här,
Det är en karl att sikta bra, den där.

Det var så när, att han mig träffat hade;
Nu får jag säga, som Hans Klinga sade,
När kulan strök förbi hans ögonbryn:
'Den djäfvuln aktar ju ej ens folks syn'."

De orden hade ständigt gjort hans nöje,
Nu log han ock på nytt sitt stora löje
Och ställde sig helt trygg, som nyss förut,
Med hand i sidan och med benen ut.

Gud vet, hur länge än han dröjt med slaget,
Men bäst han stod där midt i själfva taget,
Paff, kom en kula, åter och flög hän
Rakt genom porten mellan gubbens knän.

Den gamle märkte fladdret i syrtuten,
Såg ned, såg på den, den var genomskjuten,
Höll upp ett skört, det andra likaså,—
Fördömdt, det syntes håll i båda två.

Nu blef han misslynt, tog sig vid sitt öra:
"Här får Matts skraddare ett vackert göra!
Men skynda, gosse, kära Janne, kom
Och se, om det står bättre till bakom."

Och Jan, hans gamla dräng, steg fram: "Ack. herre,
Nu gick det tokigt, här är sjufaldt värre,
Där framtill finns helst skörtet i behåll,
Men här en trasa bara utan fäll."

Då blef von Törne vred: "Nej, si en tocken,
Som tar och skjuter platt fördärfvad rocken,
Som jag i dag bär på mig andra dan!
Framåt här, gossar! Fan skall ta den fan."

DEN FEMTE JULI.

"Nu lyser julisolen klart,
Mitt sinne stäms så underbart
I denna morgonstunden;
Kom, yngling, om du vill som jag,
Kom, låt oss andas några drag
Af sommarluft i lunden;
Det är i dag en högtidsdag."

Den gamle knekten talte så,
Sköt nätet bort, stod upp att gå
Och tog mig tyst vid handen;
Och genom byn vi följdes åt
Och öfver ängens blomsterstråt
Till blåa sjön och stranden,
I pärlor klädd af daggens gråt.

O, hvilken himmel, hvilken jord!
Den gamle talte ej ett ord,
Han tycktes blott betrakta.
En tår föll å hans kind ibland
Omsider tryckte han min hand
Och log och sporde sakta:
"Så kan man dö för detta land?"

Jag teg. En blick ur hjärtat var
Mitt enda, lättförstådda svar,
Han sökte ej ett annat.
Och tystnad rådde en minut,
Han såg kring nejden som förut
Från kullen, där vi stannat;
Då tog han ord, då brast han ut:

"Ja, yngling, här från denna strand
Du ser ett stycke af det land
Som fosterland du kallar:
Skönt som vid Virdois sjöar här
Är det kring Saimens tusen skär
Där Vuoksens bölja svallar,
Där Imatra i skum sig klär.

Och stod du nu längst upp i nord,
Du såg en lika härlig jord
Ifrån dess fjällar höga;
Och om den flacka kust du såg,
Som sköljs af Bottenhafvets våg,
Låg Finland för ditt öga
Och tände kärlek i din håg.

Men vet du, hvad jag syftar på
Kan du den tysta tår förstå,
Som i mitt öga sitter?
Och denna dag, säg, anar du,
Hur den kan vara mig så ljuf
Och likafullt så bitter?
Det är den femte juli nu.

En dag gryr opp, en dag förgår;
Hur mången lämnar ens ett spår,
När den från oss är tagen?
Den femte juli, ack, den drog
Ej spårlöst bort, jag minns den nog
Sen sjutton år den dagen.
Det var den dag, då Duncker dog.

Här fanns ett folk i Suomis land,
Det finns ännu: vid sorgens hand
Det lärt att bära öden,
Det känner intet offer svårt,
Dess mod är tyst, dess lugn är hårdt,
Dess trohet trotsar döden,
Det är det folk, vi kallar vårt.

Du ser det i dess hvila, du,
Det härjas ej, det störs ej nu,
Dock kan för det du flamma;
Jag såg det i dess pröfningstid,
I frost, i svält, i storm, i strid,
Jag såg det då detsamma;
Hvad, tror du, kände jag därvid?

Jag såg det blöda dag från dag,
Jag segrar såg och nederlag,
Men ingen såg jag svika;

I bygder, där ej sol gick opp,
Stod kämpen än med ishöljd kropp
Och nekade att vika,
Fast utan hem och utan hopp.

Hvad tålmod, hvad mannamod,
Hvad kraft i hug, hvad eld i blod,
Hvad lugn i skiften alla,
Hvad bragder kräfdes ej af den,
Som detta folk, som dessa män
Sin hjälte skulle kalla
Och dyrka efter döden än?

Men fråga, om du träffar på
En veteran från kriget då,
En af de tappas skara,
Spörj, om han kände dock en man,
Som priset öfver alla vann
Och trofast skall han svara:
'Ja, herre, Duncker hette han.'

Och utan höga anors lån
Kom denne man, en hyddans son,
Från obemärkta trakter
Och vann en storbet, knappast drömd,
Blef landets stolthet, blef berömd
Som starkast bland dess vakter
Och blir i Finlands tid ej glömd.

Och denna äras rena glans,
Hans kärlek gjorde den till hans,
Hans varma hjärtas låga.
Sin fosterjord han trohet svor,
För den som för en brud, en mor
Sitt allt han ville våga,
Med denna kärlek blef han stor.

Han föll; och dock, hvad härlig lott
Att dö som han, sen så man fått
Sitt lif med ära hölja!
Det är att trotsa glömskans sjö,
Att lyftas som en grönklädd ö
Ur djupet af dess bölja;
Det är att dö, och dock ej dö.

Nu stråla blomsterprydt, o land,
Höj öfverallt en löfrik strand
Ur sommarvarma vågen,
Låt rodna dina fjällars topp,
Låt skimra dina strömmars lopp
Och slå mot himlabågen
I glans ditt Saima-öga opp!

Att minnet, när på denna dag
Det nämner Dunckers namn som jag,
Kan stolt till dig sig vända
Och säga: 'Se, så härligt log
Det land, som hjältens kärlek tog;
Säg, kan det hjärtan tända?
Det var för denna brud, han dog!.'

MUNTER.

Vackert var det att betrakta
Hjälten Adlercreutz, generalen,

Hur han kom så tyst och sakta
Till soldatens graf i dalen,
Hur han stannade vid randen
Och, med hatten sänkt i handen,
Såg den enkla bädd fullbordas,
Där Hans Munter skulle jordas.

Stor var eljest icke hopen,
Honom följde i det sista:
Två soldater gräfdde gropen,
Fyra stodo vid hans kista;
Men till heders sen för resten,
Utom generaln och prästen,
Tre korpraler, pengar värde,
Och furiren, jag,—den fjärde.

Annan ståt fanns ej att skåda.
Klädd i slitna krigarkläder
Låg han, Munter, i sin låda
Hopklämd mellan fyra bräder,
Trygg och nöjd att se i döden,
Som han var i alla öden,
Samma kämpe som i lifvet,
Mindre färm blott, det är gifvet.

Nu, när skild från strid och skiften
Sitt kvarter han fått, soldaten,
Framsteg korpral Buss på griften
Och höll tal om stridskamraten.
Hur han var till börd och minnen,
Hjärta, språk och kraft och sinnen
Som en slant till krigsman slagen,—
Allt drog gubben Buss i dagen.

Det var konstlöst, men man rördes,
Stod där kvar i tyst förbidan,
Log, när Munters kärnspråk hördes,
Strök mustascherna åt sidan.—
Vill du lyssna till hans saga?
Den är enkel och alldaga,
Kan väl mödan knappt betala;
Hör dock! Gamle Buss må tala.

"Krigsmän! Nu är Munter borta.
Känd och käck långt mer än mången,
Har han kommit nu till korta
Och åt döden gett sig fången.
Efter marscher, stormar, strider
Har han nu gjort halt ömsider,
Lagt sig här till rast i backen
Och vändt lugnt i vädret klacken.

Fråga oss, som närmst i elden
Fått med honom kulor smaka.
Om han höll sig, där man ställde'n,
Eller ryggade tillbaka,
Om i striderna och slagen
Han fick hvitt i anletsdragen,
Eller såg mot dödsminuten
Mörkbrun, som af koppar gjuten.

Till armén från vilda skogen
Kom han, styf till skick och later,
Sina tappra fäder trogen,
Allt från hedenhös soldater,
Svarte kort och talte föga,

Log med skalken i sitt öga
Högst tre ord, sen stum som siken,
Men på hufvet slog han spiken.

Liksom han, så hela raden
Af hans släkt gått fram i världen,
Blödt och dött i lägsta graden,
Hållit truten, talt med svärden.
En gång som ett troll omsider
Steg i Karl den tolfte tider
Ända till furir en Munter;
Sen dock bar på nytt herunter.

Mången, ej i tjänsten öfvad,
Släpper sent sitt hem ur minnet,
Hänger näbb och går bedröfvad,
Innan tiden stålsatt sinnet.
Sådan var ej Munters vana,
Nej, till tredje Gustafs fana
Kom han, rakt från första dagen
Som en slant till krigsman slagen;

Drack af fröjd, blef vild om kvällen
Och slog buckla på geväret;
Nästa morgon fick sig sällen
Litet fuktel för besväret.
Väbeln sade: 'Tag ej illa,
Så är tjänsten, gubbe lilla!
Har du mjuknat nu till början?'
'Jo,' sad' Munter, 'tack för smörjan!'

Nykter var han ock alltsedan,
Hurtig, nöjd och oförtruten,
Fick i första dusten redan
Vänstra skuldran genomskjuten.
Döbeln stod då bland de sina,
Hörde samma kula hvina:
'Den gick nära, barn, hvem fick'en?'
'Munter svarte: 'Jag var pricken.'

Knappast läkt på nytt den gången,
Fick han åter lyckan pröfva,
Fick, i en kosackhop fången,
Sina breda fötter öfva;
Tvangs att följa halfva milen
Stäppens fåle, snabb som ilen,
Tills af några djärfva kunder
Han blef frälst som af ett under.

Svetten svällde i hans panna,
Hjärtat slog och barmen häfdes,
När han ändtligt kom att stanna;—
Dock god min behölls och kräfdes.
'Fick du trafva?' ljödo ropen
Skämtsamt ur den ystra hopen,
'Hur gick färden, hur var stigen?'
Munter svarte: 'Tämmeligen.'

Kort därpå blef Armfelt slagen;
Munter, blodbestänkt, ja, färgad,
Stod sin fana närmst den dagen,
Genom honom blef hon bärgad.
Nu, vasserra, ändtligt fick han
På den fasta, gråa brickan
Svärdsmedaljens hederstecken;
Munter sade lugnt: Å näcken!'

Som han var i dessa strider,
Lika nöjd och oförfärad
Var han allt till sista tider,
Endast mer bemärkt och ärad,
Var nu grå i skägget vorden,
Kanske än mer karg på orden,
Men i eld och rök och flamma
In i döden än densamma.

Sent på ett besök i våras
Kom hans mor till bivuaken;
Då fick Munter lof att tåras,
När han såg den gamla draken;
Satt ock sedan långt på natten,
Teg och log och såg på skatten.
Detta möte var det sista,
Nu lär gummans hjärta brista.

Aldrig nej, hvadhelst hon sade;
Till hvart ord från modrens tunga
Endast ja och ja han hade,
Tills hon ändtligt hördes sjunga:
'Käre son, var ej förvägen!
Håll dig saktligt, gå ur vägen,
Bättre fly än illa fäkta!'
Då sad' Munter: 'Pass, ursäkta!'

Dock, hans kula, den var gjuten,
Här var gränsen, här fanns döden,
Sen han käck och oförtruten
Följt armén i alla öden.
Än i går dock blef han funnen,
Hurtig med tobak i munnen,
Som piket hos generalen,
Där ett krigsråd hölls i salen.

Nyss på ordena vi läste,
Hur, liksom att föra ordet,
En granat kom in och fräste
Mellan herrarne kring bordet.
Munter, van att röra bränder,
Spottade i styfva händer
Och fick gynnarn öfver nacken,
Flink att skynda ut på backen.

Dörren hann han, klippte sedan
Genom farstun ut i rycken,
Stod så när på trappan redan,
När granaten sprang i stycken.
Det var Munters bragd den dagen.
Nu så låg den tappre slagen,
Dock, till modet än behållen,
Sad' han endast: 'Fan tog bollen.'

Än i dag, när morgon grydde,
Höll han kvar af lif en gnista;
Ingen klagan, hållning prydde
Veteranen i det sista.
'Stackars gubbe, ena armen,
Den är borta, hela barmen
Full med skärfvor af granaten
Munter sad': 'Han sprack, den saten.'

Sådan slöt han, sådan var han,
Karl i början, karl i slutet,
Trög i ord, men kvick i faran,

Med om saken oafbrutet.
Van att handla, ej att pråla,
Van att sakna, van att tåla,
Var han man att allt fördraga,
Allt, ja, utom ett—att klaga.

Kunde världen oss betala
Våra bistra dar och nätter,
Ågde de ett språk att tala,
Finlands genomblödda slätter,
Kunde härens fanor säga,
Hvad en Munters likar väga,
Mången med galon på rocken
Fick då buga för en token.

Ja, min gamla barm känns höja
När jag honom minns i ledet;
Skulle dödens fåror plöjas,
Vänner, det var häst i redet;
Aldrig ängslig och förlägen,
Bara hejsan och ur vägen,
Gången jämn och efter trumman,
Framåt, det var hufvudsumman.

Och hur var han dock ej boren,
Vänfast, trofast, lugn och stilla
Som ett barn, fast grå till håren,
Ville han knappt ovän illa.
Fienden var för hans händer.
Hvad tobaken för hans tänder;
Bägge sleto press och våda,
Dock som kära plantor båda.

Heder öfver honom, heder
Öfver krigarn, där han gömmes!
Mannamod och mannaseder
Akte, att hans namn ej glömmes.
Inga slafvar trampe kullen,
Där den tappre bor i mullen,
Nej, en ätt af gamla stammen
Skydde ständigt grafven. Amen!"

När korpralen slutat hade
Och steg ned från vigda sanden,
Tog genralen själf en spade
I den segervana handen.
Det var han, som sist af alla
Sakta lät på grafven falla
Litet stoft af fosterjorden;
Men han talte.—Glöm ej orden!

Hvad han sade, föll i tycket,
Väckte tankar mångahanda,
Fast det ej var grant och mycket,
Endast talt i Munters anda;
Nog det var att vittne bära
Om vår trohet, om vår ära,
Nog också till krigarns minne;—
Orden lydde: "Han var finne."

VON ESSEN.

Han stod på sin farstutrappa
Med mössa af krigarsnitt,
Med sporrar och ryttarkappa;

Han ärnade göra sin ridt.

Han stod där sjuttiårig,
En kämpe till min och blick,
Smärt, högrest, silfverhårig;
Där har du hans yttre skick.

Men hvad vållar hos gubben vreden?
Han stampar helt vildt af harm.
Vi lefva ju midt i freden,
Hur gör han sådant alarm?

Betrakta blott lugnt processen,
Så farligt är ej därmed;
Du ser den gamle von Essen,
Du ser hans vanliga sed.

Nu ropar han. Lyss till orden,
Nu ger han reson och skäl:
"Matts kusk, du mitt straff på jorden,
Dig borde jag rakt slå ihjäl.

Hur länge skall här jag bida
Allt för din sömnighets skull?
Du känner, när jag vill rida,
Du vet, när timmen är full."

Och kusken, han kom ur stallet
Med skymmeln stolt att se;
Att han sofvit, det var ej fallet,
Han vaknat för fort kanske.

Med hufvudet högt uppburet
Framledde han hingsten stum.
Blixt, dunder! Det ädla djuret
Stod skälfvande, höljdt af skum.

Han steg från sin farstutrappa,
Genraln, i sitt bästa skick,
Med sporrar och ryttarkappa;
Då föll på skymmeln hans blick.

Han stod som af åskan slagen,
Han trodde sitt öga ej:
"Säg, skurk, är min syn bedragen,
Är detta ditt verk? Säg nej!

Men dukar du opp en fabel
Och ljuger mig full här nu,
Så går jag och tar min sabel
Och klyfver ditt hufvud itu."

Det var Matts kusk, soldaten,
Han blef ej så lätt försagd;
Väl hade han gjort mandaten,
Men svarade själf för sin bragd.

"Hur? Ljuga här?" stolt han sade,
"En skam är att misstros så.
Väl svårare skuld jag hade
Och ljög ej, herre, ändå.

Här kom en kosack på vägen,
Han skröt med sin flinka rapp.
Hvad? Skulle jag bli förlägen?
Jag red med honom i kapp."

Von Essen, sjuttiårig,

Med flammande eld i barm,
Smärt, högrest, silfverhårig,
Han hoppade högt af harm.

"Bort", skrek han, "du fräcka sälle,
Till stallet igen och minns
Att hämta i skymmeln's ställe
Den gröfsta piske, där finns!"

Han var en man, soldaten,
Som stått för kulor och död,
Som tagit sin kost af staten;
Nu åt han von Essens bröd

Han gick helt stum och sluten,
Men hans öga, det brann i glans;
Han gick och kom på minuten,
Med den gröfsta piske, som fanns.

Han räckte den åt sin herre:
"Jag är man i mitt led också,
Och sköts det, sköt jag än värre.
Och stacks det, stack jag som två.

Skall nu som en häst jag smaka
Er snärt, då jag gjort som bäst,
Så sparkar jag upp tillbaka,
Och sparkar ock som en häst!"

Genralen, han hörde hotet,
Helt rak tillbaka han steg,
Han tycktes ej ha emot'et,
Han såg på mannen och teg.

Och allt som han såg, så höjde
Han högre sin resliga kropp.
Och allt som han teg och dröjde,
Så klarnade anletet opp.

"Och hör du", skrek han omsider,
"Hvar fick du ett sådant mod?
Det där är från forna tider,
Det där har vuxit i blod.

Jag ser det ej första gången
I dag, jag har känt det förut.
Jag såg det hos mången, mången
I själfva hans dödsminut.

Jag sett det, där Finlands fana
Gladt fläktat på segrens fält,
Jag sett det på nödens bana,
I slagnas isade tält.

Och skulle, när du dig skickar
Så manligt som nu, min son,
Och skulle, när så du blickar,
Jag ge dig åt piskens hån;

Vid himmelens Gud och Fader,
Då vore jag aldrig värd
Att nämna de tappra rader,
Bland hvilka jag höjde mitt svärd.

Gå, sök dig en vän här nära,
En duktig och stursk kamrat,
Och drick ett glas for vår ära,
Här har du en blank dukat!

Och tack för det vackra minne,
Du väckt i mitt hjärta, du,
Och tack för ditt arga sinne,—
Och drag åt helvete nu!"

Han strök sig om ögonbrynen,
Det tycktes, hans blick var skum,
Han svängde sig, barsk i synen,
Och gick tillbaks i sitt rum.

Det var densamme bjässen,
Jag minnes sen fordomdags,
Det var densamme von Essen,
Som stridde i Savolaks.

Färm var han, aldrig dåsig,
Nu bar det ändå till fjälls.
För kölden han dragit på sig
Storstoflor och vargskinnspäls.

När så han gick mot faran,
Som vanligt i främsta led,
Och sjönk i den brustna skaran,
Hvar gång han sin fot stack ned,

Då svettades gubbens panna,
Då kände han tung sin plikt,
Då måste han stundom stanna
Inunder sin gräsliga vikt.

Men "Framåt!" skrek han åt hären
Med samma eld ändå,
"Och bären mig, gossar, bären,
Ifall jag ej orkar gå!"

Tre ting i lust och smärta,
Dem ägde han, käck och god:
Stolt själ och lättördd hjärta
Och brinnande hetsigt blod.

TROSSKUSKEN.

Gamle Spelt, skall han så helt förgätas? Nej!
Han var kusk vid trossen, högre var han ej,
Hade som hans likar måst i glömska falla,
Om han ej fått namn som latast bland dem alla.

Pengar värd var gubben ock att se uppå,
Han och hästen, som han körde, likaså.
Höll den ena sina steg med två ben dyra,
Tycktes knappt ett pris förslå för den med fyra.

Sådan farten, sådan var, ock rykt och ans,
Lika tofvig gubbens lugg och hästens svans.
Grälle bar från eget stall sitt damm i världen
Och sitt sot på näsan Spelt från egna härden.

Där de syntes så alltjämt i trängen sist,
Är det säkert, att på skratt var ingen brist;
Hästen gick i sömnen, gubben sof på kärran
Hur den gamla hölls på lasset, vete Herran.

Sakta bar likväl det framåt, småningom,
Högre, högre upp mot nordens bygd man kom;
Halfva Österbotten snart han genomfarit,
Var dock allt densamma, han i Nyland varit.

Och på lika sätt gick äfven färden till,
Samma skratt, hvar han for fram, hvar han höll still,
Och vid skrattet klatschar, det var klippt och skuret,
Än på gubbens rygg och än på kreaturet.

Ingen ändring dock i skick och lugn och fart,
Spelt, han var ohjälplig, det var uppenbart;
Ingen piske bet på gubbens tjänstekläder,
Och i tjänsten bar ock Grälle barkadt läder.

Så omsider nåddes Siikajokis strand,
Blott en frusen flik fanns kvar af fädrens land,
Äfven denna skulle snart till byte lämnas;
Dock, en stark kan brytas, och en svag kan hämnas.

Före kväll var vunnet härens första slag,
Flyktens dag förvandlad till en segerdag,
Återsvalla skulle en gång jagad bölja,
Strömmen ändras, den förföljde nu förfölja.

Snart också från man till man en maning lopp:
"Nästa morgon allt i skick att bryta opp!
Här och tross skall innan natt i ordning lagas,
Och med fröjd mot söder sen så snart det dagas."

Allt var ordnadt, det blef natt, man sof i fred;
Endast unge fänrik Blume sof ej med.
Eld och ifver brände i hans tappra sinne,
Stugan blef för kvaf, han fick ej ro där inne.

Ut på trappan kom han. Mörkt och tyst var allt,
Fästets stilla stjärnor lyste klart och kallt,
Blott i öster, mellan skogens toppar dragen,
Sågs en blekröd strimma gry, en rand af dagen.

Ingen mänska skönjdes, lass och vagnar blott,
Utan förspann, vända norr ut, som de stått:
Allt var, som det varit, intet annorlunda;
Samma färd som hittills tycktes åter stunda.

Samma färd?—Nej, något olik fanns ändå,
Fast ej blicken strax i skuggan föll därpå:
Just den sista kärra, som åkt upp i ledet,
Den stod omsvängd nu och hade häst för redet.

Och vid tygeln ren i skick en man sig ställt,
Blume trodde ej sitt öga,—det var Spelt;
Gamle Spelt, som nedböjd genom landet farit,
Var ett hufvud högre nu, än förr han varit,

Rak som trots en yngling bar han sina år,
Djupt på skuldran föll hans vackra silfverhår,
Anletet, med kinden slät och näsan tvagen,
Sken i mörkret nu mer ljust än förr om dagen.

Unge Blume visste knappt att fatta sig:
"Hvilket under, gubbe, har förvandlat dig?
Du, mer lat och sotig förr än likar andra,
Står nu putsad främst och främst beredd att vandra.

Hvem har tvätt ditt anlet rent från sot och damm,
Hvem har pressat i din gråa lugg en kam,
Hvem har fått dig väckt, det är dock hufvudsaken,
Du, som knappt på själfva dagen förr hölls vaken?"

"Unge herre", hördes lugnt den gamles svar,
"Långsamt far man, när från eget land man far.
När man ser sitt folk med skam fly unnan bara,

Då lär bättre sofva än att vaken vara.

Hvarför skulle jag mitt gamla anlet två?
Mera öppen hade blygseln synta därpå.
Gärna tog jag mot och tålte spe och snäsa;
Sorg jag bar, och därför bar jag sotig näsa.

Nu är allt förändradt, finska hären stridt,
Finland ligger för oss öppet himmelsvidt,
Ingen fläck skall mer på landets ära stanna;
Nu kan mannen visa ren och klar sin panna.

Kalla folket upp, låt röra trumman snart,
Natten är förliden, dagen lyser klart!
Förr så var det brådska, då vi mest bort rasta;
Adle, unge herre, nu är tid att hasta!"

VILHELM VON SCHWERIN.

Och öfverstelöjtnant Drufva han stod
Bekymrad nu:
"Här dugde ej att ha spruckat mod,
Det brast itu.
Nu ser jag fienden rycka an,
Mångdubbelt starkare kommer han,
Och order har jag att stanna
Och slåss till min sista man.

Och hade jag helst vid kanonerna där
En veteran,
En man, som vant sig att bruka gevär,
En krutsprängd fan;
Men nej, en yngling, spenslig och fin,
En femtonåring, en gref Schwerin
Skall svara för batteriet,
Hvad håller en sådan för min?"

Han red till ynglingen hän med hast,
Sin hand han bjöd:
"Min vän, snart spelas här höga kast
Om lif, om död,
Död, säker död, om ni står er slätt,
Men lif kanske, om ni siktar rätt.
Dö, lefva, det får ni, herre,
Men vika, nej, pass för det!"

Jag ser er stå här så späd och vek,
I storm ett rör;
Ni har ej pröfvat en sådan lek,
Min sorg det gör.
Den leken leks ej till tidsfördrif,
Så känn på hjärtat och svar mig gif:
Skall ni våga i dag, om det gäller,
Blankt offra ert unga lif?"

"Herr öfverstelöjtnant, ni drar ert svärd
Med årbräckt hand
Och vågar dock bjuda ert lif som gärd
För kung och land;
Jag har ett lif i sin styrkas vår,
Det bott i mitt hjärta blott femton år,
Säg, skall jag ej våga det bjuda?
Jag vill se, hvem min gärd försmår!"

Den gamle Drufva, han spände sin blick:

"Det där klang stål!
De orden, herre, de slogo ej klick,
De råkte mål.
Så må jag kalla er vek ej mer,
Men tacka Gud, att han gett mig er,
Ty hjärtat är det, ej armen,
Till slut dock, som kraften ger."

Snart ljödo kanonerna, ynglingen stred
Sin första strid.
Hans folk, svårt härjadt, till flykt sig spred,
Han själf höll vid.
Hans batteri var hans härd, hans hem,
Han skötte dess eld, han tjänte för fem.
Där kom en skara kosacker,
Han svedde skägget på dem.

Han fick ett ögonblick rast, han sprang
Hän till sitt folk,
Hans ord bröt sinnen, hans stämma klang,
En vredens tolk.
En stund blott än, och sig allt förbytt,
I strid var åter hans trupp, som flytt,
Han själf vid den älskade härden
Och elden i fart på nytt.

Och Drufva, han såg med förundran uppå,
Fast långt ifrån:
"Ett mästerstycke jag kalla må
Slikt, lärospån.
Vinn sådan ära med första språng,
Hvad hinner han ej, om hans tid blir lång?
Gud skydde den ädle gossen,
Han för arméer en gång."

Men dagen slöts, och dess kamp bröts af,
Då kom Schwerin;
Han stått mot svallet af stridens haf,
Fast späd och fin.
Då han kom med kanonerna åter i hamn,
Då ropade grånade kämpar hans namn,
Och vid högt hurra slöt Drufva
Den tappre i faderlig famn.

Den unge hjälten! Hans namn gick opp
Med tidig glans.
Ej sågs en bana mer ljus af hopp,
Mer skön än hans.
Hur blef den banan ej kort ändå!
Ett månharf hunnit ej halft förgå,
När till närmaste grifthvalf vägen
Var måttet på den också.

Dock än ett minne åt sägn och sång
Han hunnit ge,
En strid han kämpat ännu en gång,
Den skönaste,
Förrn döden nådde hans unga barm,
Förrn pulsen stelnat, som slog så varm,
Förrn fåfängt vinkad af bragden,
Låg vissnad hans domnade arm.

Det var, när Oravais blodiga dag
Till sorg gick opp,
När segern själf blef ett nederlag,
Som bröt vårt hopp.

Då, säger man, strålade klarast hans mod,
Då träffade säkrast hans vingade lod,
Då eldades varmest kanonen,
När han stänkte den röd med sitt blod.

Då, säger man, hade han dignat ned
Till sist vid den,
Men kringränd rest sig mot fiendens led
Med svärdet än
Och ropat sin skara och ilat förut
Och brutit sig bana och huggit sig ut
Och fallit först, när de sina
Kringjublad han nått till slut.

Han hade sitt sextonde år ej nått,
På bår ren lagd.
Långt var det lif dock, han lefva fått,
Om lif är bragd.
Ack, mången grånat i ärans glans,
Som fäst med glädje sin strålande krans
På den femtonåriges hjässa,
Om i byte han vunnit hans.

Han hade sitt sextonde år ej nått,
Ja, ung han dog;
Dock sörjde en blödande här hans lott,
Själff pröfvad nog;
Dock stod kring hans läger i tyst förbund
Af krigets ädlaste kämpar en rund,
Och hvad för de tappre han varit,
Det syntes i denna stund:

Ej veklig klagan, blott saknad tung,
Blott sorg var spord.
Till hjältens ära, som dog så ung,
Ej föllo ord;
Men Vegesack prisade lifvets vår,
Och Adlercreutz smekte den bleknades bår,
Och ur Drufva såg man pressas
Rart vin,—en stor, klar tår.

N:O FEMTON STOLT.

Den sköna dagen på Lappos fält
Var ändad, och segerglad
Red Döbeln fram, där hans här sig ställt,
Längs hela dess stolta rad.

Han tackade vänligt hvar trupp därvid
Med en krigares enkla ord
För trofast heder, för manlig strid
Och för kärlek till fosterjord.

Han nådde sin yttersta flygel till slut
Vid aftonens sista glans;
Han tackade skaran där, som förut;
Den fördes af kapten Schantz.

Den glesnat mycket, han såg det väl,
Fått luckor i hvarje led;
Snart fäste dock annat genralens själ,
Och nu ryckte han fram därmed.

Man märkt vid talet från stund till stund,
Hur han blickat åt sidan ren

På en tiggarskepnad, en trasig kund,
Som stod där tyst och allen.

Nu gaf han mannen en vink: "Du, du
Där borta, kom hit, tag mod!
Du var oss närmare dock än nu
I dag, där det gällde blod.

Säg, har du glömt, hur du tog dig gevär
Ur en fallen krigares hand
Och skyndade efter min tappra här
I stridens hetaste brand?

Då vi döko i åkern, hann du oss opp
Och dök som de öfrige med,
Då den syntes ånyo, min segrande tropp,
Då slogs du i främsta led.

Då man stormade byn mot kanonerna än
Och jag kastade blicken dit,
Då såg jag din trasiga jacka igen
Först uppe på batterit.

Det där var hurtigt: ett slikt försök
Kan bäras i ryktets famn;
Så gala öppet, min käcka gök,
Låt höra till först ditt namn?"

"Hvad namn i världen jag fått af präst,
Har ingen sig fäst vid;
Men fähund har man mig kallat mest
I hela lefnads tid."

"Bra! Kasta namnet tillbaks på dem,
Som gett det, och tröstad var.
Men säg mig blott, hvar du har ditt hem
Och hvar du har ditt försvar!"

Han viste på vägen vid kullens rand:
"Mitt hem på denna jag har;"
Han viste sin knutna, väldiga hand:
"Och här, här har jag försvar."

"Ditt hem går an, ditt försvar är godt;
Ditt yrke, det är dock, säg,
Att stjåla kyrkor, att snatta smått
Eller röfva på allmän väg?"

"Och hade jag stulit stort eller smått,
Visst ägde ett öre jag dock;
Och hade jag plundrat en tiggare blott,
Visst bar jag en helare rock."

Då strålade Döbeln af välbehag:
"Von Schantz, herr kapten, hör hit!
Hvem var den tappraste man i dag,
Som föll här i kompanit?"

Låt hämta hans ränsel, hans rock, hans hatt.
Hans plit och gevär också:
Hans ädla namn och hans krigarskatt,
Den här skall i arf dem få."

Man kom med vapen och dräkt i hast,
De burits af femton, Stolt.
Von Döbeln log med ett ögonkast
På sin skyddlings trasiga kolt.

"Stolts rock är blodig, det fordras mod
Att dra det plagget uppå;
Men Fåhund, ser jag, har tjockt af blod
På egna klutar också.

Så byt och kläd dig i uniform
För fronten här uppenbart!
Du gick framför den vid dagens storm,
Jag vill se dig inom den snart."

Han bytte dräkt, och hans kind, den brann,
Sen han vapen och rustning fått;
Och tyst kom Döbeln och ställde sin man
I luckan, där Femton stått.

"Och nu så är du en ung soldat
Af äktaste skrot och hålt,
Och nu så är du vår krigskamrat
Och numero femton, Stolt.

Så var till mod och till hjärtelag
Densamma du var förut,
Men nämns du fåhund från denna dag,
Så drag din plit och säg: "Hut!"

Den nye krigarn, till denna stund
Hans bröst höjts lugnt som ett hvalf;
Vid dessa ord från generalens mund
Man såg dock, att djupt det skall.

Han hade smakat ej ens som stöld
En fröjd i sin lefnads dar;
Hans tårar, frusna i livvets köld,
Ej runnit, sen barn han var.

Nu sken på hans hjärta för första gång
En strimma af sol och vår,
Och ur smultna källor med hejdlöst språng
Framströmmade tår på tår.

"Och får jag vara i lust och nöd
Soldat, bland de tappre en,
Så säg, när gäller det kamp och död?
Gud gifve i morgon ren!"

BRÖDERNA.

Du nämner mörk en Wadenstjernas namn?
Jag vet, du syftar på en dyster sägen:
Hur, sökande mot livvets storm en hamn,
Hans broder kom, men stöttes från hans famn
I natt och dimmor åter ut på vägen.

Till Svansföns nejd nå'n gång din kosa ställ;
Där syns en gård, som höga björkar värna.
Vid solljus middag eller kolsvart kväll
Träd in i detta gästfritt öppna tjäll,
Där bor den gamle, Johan Wadenstjerna.

En enkel hjärtlighet, en flärdlös tro
Från första stund skall du hos honom röja
Och känna dig så väl, så full af ro,
Som skulle i ditt eget hem du bo
Och vid din egen faders sida dröja.

Nämn endast ej ett namn, ett namn, som må

Om ock för evigt plånas, ur vårt minne,
Säg allt, och lugn han höra skall därpå,
Men nämn ej ordet Sveaborg, ty då
Är friden bruten och i storm hans sinne.

Allt hvad hans hjärta fordom tjustes af,
Hans folk, hans land, dess trohet, kraft och heder,
Allt, allt, hvad förr hans ande vingar gaf,
För honom sänkts i denna klippas graf,
Förkastadt, skändadt, härjadt, trampadt neder.

Och därför skakas han sen många år
Af grafvens namn, hvar gång han det måst höra,
Och därför bränner i hans själ dess sår,
Och därför reser sig af harm hans hår,
När ljudet Sveaborg blott når hans öra.

Det var en vinterafton, mörk och sen.
Den gamle, utan minnens skuld och utan
En framtids fruktan, satt vid brasans sken
Och hörde lugn, hur stormen ute hven
Och dref i bistra skurar snö mot rutan.

Han satt allena nu. Sin hand han räckt
Nyss till god natt och lämnat sina kära,
När plötsligt han, ur hvilans drömmar väckt,
Såg dörren öppnas och i snöhöljd dräkt
En vandrare hans bonings skygd begära.

Han såg och såg. En rysning genomfor
Hans hjärtas djup, när han den komne kände.
Det var en främling ej, det var hans bror,
Af samma fader född och samma mor,
Den man, som till hans tjäll i natten lände.

Det var den broder, som i forna dar,
Då i sin faders hem de växte båda,
Af syskonskaran honom kärast var,
Det var den ende, som han ägde kvar
Och ej på nitton år fått återskåda.

Dock, ingen skuldlös främling hade dröjt
Så lågt vid dörren, som den komne dröjde,
Och ingen okänd gäst så stum sig böjt,
Så tveksam bidat, sådan bäfvan röjt,
Som den en broder nu för broder röjde.

Ej ord, ej ljud. Minut uppå minut
Liksom för döda komma fick och vandra;
Tills som i bön så stilla dock till slut
Den bror, som kommit, syntes breda ut
På afstånd sina armar mot den andra.

Ett ögonblick var hjärtats språk förstådt
Och tycktes Johan Wadenstjerna skaka,
Det var en kort sekund; när den förgått,
Han vände stel sig bort, med handen blott
Den bjudna famnen visande tillbaka.

Då ljud omsider den förskjutnes röst,
Djup, hemsk och dyster som en suck ur grafven:
"Låt isen smälta, broder, i ditt bröst,
Gif ej förakt åt den, som söker tröst,
Och bryt ej öfver en förkrossad stafven.

Ja, jag har felat. Mig ock ödet födt
Att bära nesans börda af den dagen,

Då finska krigarn gaf sig, förrn han blödt,
Då Sveas stolta borg, förrn kula stött
Mot dess granitvall, fegt blef skänkt och tagen.

Men var jag man att spränga pliktens damm
Och rycka till mig händelsernas roder,
Var jag den starke, som bort tråda fram?
Dock, att jag det ej gjorde, är min skam;
Säg så, men krossa mig med hat ej, broder!"

Han slöt, hans panna sjönk, hans stämma dog
Uti en ström af tårar, bittra, strida.
Han hade talat till en broder nog,
Och nu med öppen famn ett steg han tog
Och tycktes af hans famn ett möte bida.

Då höjdes våldsamt gamle Johans barm,
En storm var lös däri af harm och smärta;
Men stum från väggen ofvan stolens karm
Han ryckte ned och höll med säker arm
Till svar en spänd pistol mot brodress hjärta.

Så är den hemska sagan om de två,
Mer mörk kanske, än jag förmått den skildra;
Har du, som hört med fasa nu därpå,
För strängt den stränge dömt, så hör också
Ett ord af frid, som må din dom förmildra.

Det sägs, sen brodren tröstlös vandrat, att
Den hårde brodren sina ögon täckte
Och utan sömn och utan hvila satt
Och grät om kvällen, grät den långa natt
Och grät än som ett barn, när morgon bräckte.

LANDSHÖFDINGEN.

Gror bragdens ära blott på stridens mark,
Där tappre krigarn fuktar den med blod,
Kan ej den vapenlöse hälsas stark
Och visa hjältemod?

I djupa Finland bortgömd fanns en man,
En fridens man alltfrån sin ungdom hän;
I fridens värf ren grånad, styrde han
Som höfding nu sitt län.

Wibelius var hans namn, af anors glans
Omstråladt ej, men vördnadsvärdt ändå,
Ty namnets ära var, att det var hans,
Hans adel föll därpå.

Han ägt sin mannaålders gyllne tid
Af lugna mödor; den fanns mer ej kvar.
Nu var hans fosterland i kamp och strid,
Och gammal själf han var.

Af härar omhvärfd, sliten som ett rof
Emellan vän och ovän växelvis,
Fick han hvar stund för segrarens behof
Ge frid och lugn till pris.

Att värna rätt, förmedla bördors last
Han som en helig plikt sig föresatt,
Och därför var hans dag ock utan rast
Och utan sömn hans natt.

Så satt en gång han på sitt ämbetsrum,
Blott han med två hans sekreterare;
Han syntes bruten nu, hans läpp var stum,
Och tyste voro de.

Han önskat hvila, hvila en sekund;
Det var för mycket. Salens dörr slogs opp,
Han såg en krigare i samma stund,
Följd af en väpnad tropp.

Den ryska härens öfvergeneral
Var krigarn, ingen ringare person;
Han kom, steg fram och höll helt kort ett tal
Med hot i min och ton:

"Herr höfding, Finlands kamp har nått sitt slut,
Oss tillhör landet nu med vapnens rätt;
Dock kämpa landets söner som förut
I Sveriges här för det.

Välan, här är er penna, sätt er, skrif
Ett kraftigt bud, en maning nu till dem:
Att den skall tryggad bli till gods och lif,
Som återvänder hem;

Men att, om någon brottsligt håller vid
Att strida mot sin herre och monark,
Hans släkt skall jagas utan nåd och frid
Ifrån hans gård och mark.

Har ni förstått min mening, ord för ord,
Så skrif!" Han slöt med trotsigt välbehag.
Då stod Wibelius vid sitt domarbord,
Och där låg Sveriges lag.

Han sänkte tungt sin hand uppå dess pärm,
Hans blick, på boken fästad, lyste klar:
"Herr general, här ser ni ett beskärm
För dem, ni hotat har.

Här är vår vapenlösa trygghet än,
Vår lag, vår stora skatt i lust i nöd;
Er härskare har lofvat vörda den,
Den vädjar till hans stöd.

I den sen sekler ren det stadgadt stått:
Att, bryter en; all skuld är endast hans,
Att mannen böter ej för hustruns brott,
Ej hustrun för sin mans.

Om det är brott att kämpa för sitt land,
Hvartill hvart ädelt hjärta svarar nej,
Så utkräf straff af män med svärd i hand,
Af barn och kvinnor ej!

Ni segrat, makten tillhör er i dag,
Jag är beredd, gör med mig hvad ni vill!
Men lag skall öfverlefva mig, som jag
Långt efter den blef till."

Han talte så. En bäfvan genomlopp
De båda unga männerna i saln,
Och nu han slog sitt klara öga opp
Och såg på generaln.

Det bistra uttryck, krigarns anlet haft,
Var borta, varmt han mötte gubbens blick;
Han tog hans hand och tryckte den med kraft

Och böjde sig och gick.

Och nu, med händern slutna som till bön,
Sjönk höfdingen i domarsätet ned;
Han kämpat ut, han njöt sin segerlön,
En öfverjordisk fred.

Och dessa vittnen två, som dröjde kvar,
De nämnde ofta sen med eldad håg
Om en förklaring, stilla, underbar,
Som i hans anlet låg.

Att detta sken var himmelskt skönt, därom
Fanns blott en enda tanke hos de två;
Men hvarifrån det vackra ljuset kom,
Blef olikt tydt ändå.

Den ena höll det för ett yttre lån
Af dagens sol, som lyste mild och klar;
Den andra sade: "Det kom inifrån
Hans samvetes det var."

ADLERCREUTZ.

Hvem är den höge mannen där på älfvens strand,
Som skådar öfver fjärdarna och fälten?
Hans skick, hans dräkt, hans läppars trots, hans blickars brand
Och svärdet stålblankt i hans manligt knutna hand,
Allt ger en bild af krigaren och hjälten.
Han står allena, ingen har han när,
Minutligt blott man komma ser och vandra
En ung soldat, som bud till honom bär;
Men framför honom och bakom står här mot här,
Med blod och dödar hotande hvarandra.

Inför hans öga ligger Siikajokis nejd
Så vinterödslig som ett lik på båren,
Och för hans tanke än mer ödlig Finlands fejd
Med återtåg i blygd, med strid och ära väjd
Och ryska härens jubelhån i spåren.
Däraf det mörker, på hans panna bor,
Den skugga, som de ädla anletsdragen
Har öfverhöljt som med ett sorgens flor:
Han ser sitt fosterland, en fattig, skyddlös mor,
Ett offer bli, på söners mod bedragen.

Den man, som detta skådar, skådar allt förödt,
Att svika pliktens bud var ej hans vana;
Han är en man så trofast, något land har födt,
En man, som pröfvat faror, kämpat, segrat, blödt
Som yngling redan under ärans fana.
Du ser ett sinne, som ej bräckts, ej böjts
Af lust, af nöd, af låga eller höga,
Du ser en ande, som i stormar höjts,
Du ser den tappreste bland tappre, Adlercreutz.—
Han har de bilderna för själ och öga.

Och dock så är det han, just han, som nyss befallt
Det dystra sorgespelet börjas åter,
En hopplös färd, en vandring utan rast och halt,
En mistning steg för steg af hemland, ära, allt;
Hvad blott ett brustet hjärta ej begråter.
Ett verktyg för en annan viljas lag,
Ej strid, men flykt han nödgats anhefalla.
Sin trogna här han ordnat ren till slag,

Men nej, den får ej slåss, den måste fly i dag.
Som den har gjort en dag förut och alla.

Han ser dess slutna skaror lösas åter opp,
I spillror söndras ordningen för striden.
Han känner detta folk i hvar brigad, hvar tropp,
Han lefvat deras lif, han hoppats deras hopp
Ej blott i dag, men långt förut i tiden.
Han vet, att denna här ej liknöjd går
De nesans steg; hans bud har föreskrifvit,
Att bitter harm förtynger hvarje spår,
Han vet, att i hvart bröst bor frätande ett sår,
Mer kvalfullt, än om dödens hand det gifvit.

O denna här! Han pröfvat har dess kraft, dess mod
I bättre dagar, längesen förflutna,
Han minns, hur glad för tredje Gustafs blick den stod
Och gick i striden fram och tecknade med blod
Sin bana mellan leder genombrutna.
Ja, det är samma här, han nu för an,
Föryngrad i en ätt, men ej en annan,
Och därför vet han, hvad den vill och kan,
Och därför, när han ser den rygga, mörknar han
Och sänker som af blygd den stolta pannan.

Ren har i vrede Döbeln hunnit tåga af,
Sin tropp till färd syns Palmfelt sammantränga,
Och Gripenberg har sänkt sin segervana glaf.
Hvar stund är dyr. Med storm går öfver istäckt haf
I massor fienden att vägen stänga.
Orörlig dock står Adlercreutz än kvar,
Ännu ett värf har han att öfvervaka:
På älfvens is en bataljon han har;
Den får han ej i gång, den står vid sitt standar
Och viker ej ett enda steg tillbaka.

Den man, som för den, tröttnat att med flykt och skam
Ett slagfält ständigt byta mot ett annat,
Hans återtåg är gjordt, och tyst och allvarsam
Står för sin front han nu, besluten att gå fram,
Om ej, så bli på platsen, där han stannat.
Ej vill han stelna bort i polens snö,
Ej, hellre stupa, värmd af stridens flamma,
Ej vråkas som ett flarn på vredgad sjö,
Nej, känna som en man och sedan manligt dö;
Och truppen, som han för, den vill detsamma.

Det är von Hertzens trupp. Genralen känner den
Och vill ej öfverge sitt folk i nöden:
Hans egen hembygds hyddor fostrat dessa män,
Han kallar, bjuder, ber; men nej, de dröja än,
De trotsa honom, som de trotsa döden.
Hvad under! Brusar han ej upp af harm
Vid detta trots? O nej, han står betagen,
Klar blir hans panna, blicken ljus och varm;
Man ser, en eld är lös i djupet af hans barm,
Och återskenet syns i anletsdragen.

Ett ögonblick, och se, hans eld har breddt sig ut,
Så långt ditt öga hinner, skönjes branden.
Hans ilbud flyga, nya sändas hvar minut,
Och skaror svänga om som skyndat bort förut,
Och Hertzens bataljon har stormat stranden.
Sprängdt är hvart hinder för dess segerlopp,
En mäktig här i hjärtat genombruten,
Och Åbos kämpar skynda mot den opp,

Och Gripenberg för fram sin tavasthuska tropp
Med högt hurra, i täta leder slutan.

Se dessa män! Von Essen djärf, vid svärdet van,
Med Heideman och Ramsay vid sin sida,
Se, hur i språng de rusa fram på blodad plan!
Och Lange, Kihlström, Bremer, Bröijer, Nordensvan
Och tusen än, säg, om de lärt att strida?
Nu ändtligt lösta ur ett hopplöst tvång,
Se de med tjusning ärans kransar viras,
Lång var förnedringen de burit, lång;
Nu har för dem grytt opp en hedersdag en gång,
Och med en bragd för sekler skall den firas.

Förgäfves tapper gör sitt motstånd än en här,
Som själf till denna stund ej motstånd pröfvat.
Rajevskis blixtar skrämman ej: det namn, han bär,
Så skönt, så fruktadt nyss, är dömdt att slockna här,
Sin trollmakt afklädt och sin glans beröfvadt.
Dock än en strid. Hans rader fly, men snart
Med nya massor ses han spetsen bjuda,
Och Finlands kämpar hejda ren sin fart;
Då hörs i fjärran än, men hvar sekund mer klart,
Den stolta Björneborgska marschen ljuda.

Han kommer, Döbeln, på sin vapenbroders bud,
I sträckståg har han hunnit framom tiden.
Ett jubel hälsat ren hans kända toners ljud;
Nu syns han.—Adlercreutz, som eldad af en gud;
För vid hans sida hans kohort i striden.
En stund blott flammar kampens låga än;
I nästa stund då är den ren förbrunnen,
Och Siikajokis fält är vår igen,
Och flyktens nesa vådd med blod från tappre män,
Och deras första, stora seger vunnen.

Han, som en gång på våra kala drifvor stod
Och kunde för sitt land dock kärlek bära,
Han, som för detta land göt gladt sitt varma blod,
Han, som, då allt gafs bort än, ägde kraft och mod
Att träda fram och rädda Finlands ära,
Han hvilar nu. Den starke har fått frid,
I Sveas trygga jord hans aska gömmes,
Och äfven där han kämpat skönt en strid,
Och ingen skådar än en gryning af den tid,
Då han af Sveas stolta folk förglömmes.

Men om i hjältars land, i sena framtids år,
Hans bragder blekna bortför större minnen,
Om vid hans namn ej mer ett hjärta eldadt slår
Och enslig, obesökt, med nötta runor står
Den graf, hvori han göms, den trogne finnen;
Då har hans lof, hans ära än ej dött,
Då skall hans ande ila öfver hafven
Med stolthet till det land, som honom födt:
Här glöms han aldrig, här har för sitt folk han blödt,
Här skall han lefva, om ock där begrafven.

LYRISKA DIKTER.

FÖRSTA DELEN.

TILL FRANZÉN.

Höjde du då ren för sista gången
Här en älskad röst,
Du, som, lärkan lik, flög bort med sången
Undan storm och höst?

Skall det land, som såg din morgons blomma,
Såg din middags guld,
Icke äfven se din afton komma
Solbelyst och huld?

Glömmer du i Sveas blomsterdalar
Fosterlandets skog
Och vid sångerna af näktergalar,
Huru vakan slog?

Sen du for från oss, har redan mången
Vinter setts förgå;
Men fast våren kom och fågelsången,
Kom ej du ändå.

Ack, i dina forna lunder drömde
Natten lika ljuf,
Och den minsta blommas öga gömde
Samma dagg ännu,

Som när fordom säll du gick på stranden,
Där din hemälf flöt,
Tänkte visor, såg på midnattsbranden
Eller blommor bröt.

När kring samma nejd det åter våras
Och dess prakt slår ut,
Vore det ej ljuft ännu att tåras,
Där du sjöng förut?

Ja, fast Uhlås gamla borg föröddes,
Fast du finner blott
Sörjande ruiner, där du föddes,
Där din boning stått,

Vore ju dock kärt att gå och minnas,
Hvar det fordom var,
Hyddans ställe och den sångarinnas,
Som dess flaggstång bar.

Vinden gnyr i Auras lärosalar;
Kom dock dit också!
Mången hugkomst där ur askan talar
Till ditt bröst ändå!

Kom tillbaka till ett land, som famnar,
Ack, så gärna dig!
Hvar som helst i våra skär du hamnar,
Blombeströs din stig.

Som en saknad vårdag skola tjällen
Hälsa dig igen,
Och hvart eko i de gråa fjällen
Som en barndomsvän.

DEN GAMLES HEMKOMST.

Flyttfågel, lik, som efter vinterns dar besöker
Sin insjö och sitt bo,
Jag kommer nu till dig, min fosterdal, och söker
Min flydda barndoms ro,

Sen många haf mig skilt ifrån den kära stranden
Och många kulna år,
Sen mången fröjd jag njutit i de fjärran landen
Och gråtit mången tår.

Här är jag nu tillbaka.—Himmel! Där står tjället,
Som förr min vagga bar;
Där ser jag sundet, fjärden, lunderna och fjället,
Min värld i forna dar.

Allt är som förr. I samma gröna skrud stå träden
Med samma kronor på,
Och luftens rymder skalla än af kända kväden,
Och skogens likaså.

Och böljan leker än med Näckens blomsterskara,
Som förr så lätt och ljuf,
Och från de dunkla holmarna hörs eko svara
Ungdomligt gladt ännu.

Allt är som förr, men jag är icke mer densamma,
Du glada fosterdal!
Min lust har slocknat längesen som kindens flamma,
Och pulsen klappar sval.

Jag vet ej mer att skatta allt, hvad skönt du äger,
Och allt, hvad skönt du ger.
Ack, hvad din bäck mig hviskar, hvad din blomma säger,
Förstår jag icke mer.

Dödt är mitt öra för de gudars harposträngar,
Som spelte ur din våg;
Och älfvorna, som dansade på fält och ängar,
Jag mer ej återsåg.

Jag gick likväl så rik, så rik från dig, o hydda,
Och så förhoppningsfull!
Mig följde känslor, i din helga skugga grydda,
Som lofte dar af gull.

Mig följde dina underfulla vårars minne
Och dina nejdens frid
Och dina goda andar, burna i mitt sinne
Ifrån min första tid.

Och nu, hvad för jag åter från den vida världen?
En hjässa, tung af snö,
Ett hjärta, sjukt af lidelserna, mätt af flärden
Och längtande att dö.

Jag fordrar då ej mer, hvad jag förlorat, åter
Af dig, du hulda mor!
En graf du blott mig unne, där din källa gråter
Och där din poppel gror.

Så får jag drömma vid din lugna barm och njuta
Din trogna hägnad än
Och lefva i de blommor, ur min aska skjuta,
Ett oskuldslif igen.

DET ÄDLAS SEGER.

För det ädla, bröder, skall min lyra stämmas.
Hur det ädla segrar, fast dess framsteg hämmas,
Hur det trotsar ondskan, hur det kufvar makter,
Läre du världen, min heliga sång!

Den förblödde trösta, om han slutat hoppas,
Säg den böjde slafven, att hans frihet knoppas,
Och för härjarns härar och för våldets vakter
Tolka, att hämnaren nalkas en gång!

Se, med stjärnprydd mantel går den fräcke bofven
I en prakt, som föddes af de dolda rofven,
Och af häpnad tiger den förskräckta lagen,
Trampad i stoft, där den väldige gick.

Men han möter dygden med dess lugna panna,
Och han ser dess öga på sitt öga stanna,
Och han står besegrad,—och af blygsel slagen,
Sjunker till jorden hans skyggande blick.

Se det gamla lejon, som en nejd föröder;
Där en hjord förskingras, där ett offer blöder;
Är det stolt i känslan af sitt herravälde,
Tryggt af sin styrkas omätliga skatt.

Men det märker herden, som till hjälp vill ila,
Ser en högre stämpel på hans anlet hvila,
Och med kufvad stolthet, sen sitt rof det fällde,
Flyr det att gömmas af skogarnas natt.

Men med svärd till spira och med blod till krona
Bland förtärda likar ses tyrannen trona;
Och hans lag är mörker, hans befallning boja,
Död och förfäran hans sändningebud.

Och med bortglömd adel, med förgäten ära
Till hans fötter slafvar sina rökverk bära;
Och af lejda skaror, som kring borgen stoja,
Ropas han jublande ut som en gud.

Såsom kung står brottet, och det goda dväljes,
Sanningen förtrampas, mänskligheten säljes,
Och den höga tanken blir en dvärgväxt blomma,
Dignande under förrädarens hand.

Då naturen suckar, då dess tempel skändtas,
Då dess helga dagar till en natt förvändas,
Hvar är hämnarn, bröder? När skall hjälpen komma,
Bringande frid öfver sköflade land?

Se, af våld ej krossadt och ej skrämtdt af glafvar,
Hvilar än det Ädla mellan blod och grafvar,
Och till gudabarnet stiga änglar neder,
Ammande slumrarn med frihet och ljus.

Men hans styrka växer under milda händer,
Och hans tankes gnista sig till flamma tänder,
Och han öppnar ögat, och han skådar eder,
Slafvar, tyranner, ruiner och grus!

Se, då flyr hans dvala, och hans vrede glöder,
Och hans hjärta ropar om förtryckta bröder,
Och han slår på skölden, och han svär att fira
Ljusets triumf med en frälsad natur.

Och med kraft och värma han sin väg beträder

Och lik dagens stjärna sig i strålar kläder,
Och mot vinternatten kring tyrannens spira
Sänder han glödande pilarnas skur.

Och då faller härjarn, då förjagas natten,
Och en gryning flammar öfver land och vatten,
Och mot morgonglansen af den nya dagen
Skallar den heliga frihetens ord.

Men det ädla stiger öfver glädjens vimmel,
Och det vidgas stilla till en molnfri himmel,
Och, ej skymfad längre, ej i fjättrar slagen,
Bor i dess famn en välsignande jord.

Och en tid skall komma, då basunen ropar
Och då rymden samlar sina stjärnehopar
Och åt vanskligheten och åt kaos gårdar
Vällden, som fyllde det härliga blå.

Men fast solar ramla från de fasta grunder
Och fast jorden flyktar som en suck därunder
Och fast askan skingras af förgättna världar,
Lefver och segrar det ädla ändå.

LÄRKAN.

Högre uppsteg dagen,
Glädjen och behagen
Väcktes ur sin långa vinterdvala;
Vårens krans blef bunden,
Göken gol i lunden,
Och kring hyddan flög min kända svala;
Luften ljöd och skogen,
Minsta fågel trogen
Göt i stämmor späda hjärtats brand.

Allas fröjd jag hörde;
Djupast dock mig rörde
Lärkans ljufva lott i himlarunden.
Varmast sågs den ömma
Om sin kärlek drömma
Och om sällheten af lifssekunden;
Hvarje ton, hon sände,
Där till skyn hon lände,
Tycktes klinga i mitt öra så:

Lycklig den, som inga
Hårda bojor tvinga
Att den fria eterns rymd försaka,
Som, för sången buren,
Ständigt ser naturen
I gestalterne af vår och maka!
Så jag kvädas hörde;
Eko återförde
Mångfördubblad hennes sång till mig.

Blott med solen följa
Öfver land och bölja
Än till söderns hem och än till nordens;
Kyssas först i dalen,
Sen i etersalen
Sjunga känslans salighet och jordens;
Hvilken lott du njuter,
Hvilken fröjd du sluter,
Lärka, lärka, i din lilla barm!

MAJSÅNG.

Sköna maj, välkommen
Till var bygd igen!
Sköna maj, välkommen,
Våra lekars vän!
Känslans gudaflamma
Väcktes vid din ljusning;
Jord och skyar stamma
Kärlek och förtjusning;
Sorgen flyr för våren,
Glädje ler ur tåren,
Morgonrodnad ur bekymrens moln.

Blomman låg förkolnad
Under frost och snö;
Höstens bleka vålnad,
Gick hon nöjd att dö.—
Vintern, härjarns like,
Som föröder nejden
Och i sköfladt rike
Tronar efter fejden,
Satt med isad glafven
Segrande på grafven,
Dyster själf och mörk och kall som den.

Inga strålar sänktes
På vår morgon ner,
Ingen daggtår skänktes
Nordens afton mer,
Tills, af svanor dragen,
Maj med blomsterhatten
Göt sitt guld i dagen,
Purpurklädde natten,
Vinterns spira bräckte
Och ur lossadt häkte
kallade den väva Flora fram.

Nu ur lundens sköte
Och ur blommans knopp
Stiga dig till möte
Glada offer opp;
Blott ditt lof de susa,
Dessa rosenhäckar,
Till din ära brusa
Våra silfverbäckar,
Och med tacksam tunga
Tusen fåglar sjunga
Liksom vi: Välkommen, skön maj!

FLYTTFÅGLARNE.

I, flyktande gäster på främmande strand,
När söken I åter ert fädernesland?
När sippan sig döljer
I fädernedalen
Och bäcken besköljer
Den grönskande alen,
Då lyfta de vingen,
Då komma de små;
Väg visar dem ingen
I villande blå;
De hitta ändå.

De finna så säkert den saknade nord,
Där våren dem väntar med hydda och bord,
Där källornas spenar
De trötta förfriska
Och vaggande grenar
Om njutningar hviska,
Där hjärtat får drömma
Vid nattsolens gång
Och kärleken glömma
Vid lekar och sång,
Att vägen var lång.

De lyckliga glada, de bygga i ro
Bland mossiga tallar sitt fredliga bo;
Och stormarne, krigen,
Bekymren och sorgen,
De känna ej stigen
Till värnlösa borgen,
Där glädjen behöfver
Blott maj dagens brand
Och natten, som söfver
Med rosande hand
De späda ibland.

Du, flyktande ande på främmande strand,
När söker du åter ditt fädernesland?
När palmerna mogna
I fädernevärlden,
Då börjar du, trogna,
Den fröjdfulla färden,
Då lyfter du vingen
Som fåglarna små;
Väg visar dig ingen
I villande blå;
Du hittar ändå.

VALLGOSSEN.

Hur skön bland österns skyar
Går dagen opp
Och fyller fält och byar
Med fröjd och hopp!
Ur skog och lundar skalla
Blott glädjeljud,
Och luftens skaror alla
Lofsjunga Gud.

Och molnen purpurranda
Sin blåa gräns
Och jordens fägring blanda
Med himmelens.
Men källan står därunder
Så ren och ler
Och lockar fästets under
I skötet ner.—

Dig, gröna äng, jag söker
Ännu en gång,
Där klara bäcken kröker
Sitt muntra språng.
Invid den gamla stammen
Min torfbänk är;
Och getterna och lammen,
De trifvas här.

Här, mellan löfvens galler,
Är ljuft att se,
Hur morgondaggen faller
På blommorne.
Här är det lätt att höra
De sångers tal,
Dem milda vindar föra
Från dal till dal.

Här är jag van att bida
Mitt hjärtas vän;
Här sjöng hon vid min sida
Om kärleken.
O lyssnen, lamm! I kännen
Den huldans röst;
Snart får jag sluta vännen
Mot troget bröst.

När solen börjat blicka
Från fjällets höjd,
Då ser jag ren min flicka
På kullen röjd.
Då bär hon ren i handen
För mig en krans
Af väppling, som vid stranden
Den skönsta fanns.

Och som jag hade vingar,
Jag skyndar dit,
Och snart jag henne bringar
Med lammen hit;
Här sätta vi oss båda
Och kyssas då,
Och skogens dufvor skåda
Med afund på.

Sen sjunger hon naturen;
Och bygden hör
Min gälla pipa, skuren
Af vikens rör.
Och böljans tummel stillas
Vid insjöns strand,
Och andras hjordar villas
Till oss ibland.

Hvad blef ej herden gifvet,
Hvar finns ett namn,
Som målar oskuldslifvet
I dalens famn?
Vår rikedom vi äga
I stillhet där,
Och hjord och blommor säga,
Hur stor den är.

Ja, än då nordan ryter
På blommans graf,
Finns ingen il, som bryter
Min glädje af.
Jag söker vintertiden
Mitt låga bo,
Och kärleken och friden
Där inne gro.

Vid varma spiselhallen
Jag sitter glad,
Och hjorden står i stallen

Med gräs och blad.
Jag sjunger blomstersången
I hyddans rund,
Fast sommarn är förgången
Och blommans stund.

Ty kölden kan väl isa
Min dal och höjd,
Men ej min enkla visa,
Min rena fröjd.
Om stormar gny mot tjället,
Det intet gör,
Blott lugnet bor i stället
Där innanför.

Men våren kommer åter,
Sen vintern flytt,
Och sippans öga gråter
Sin dagg på nytt;
Då går jag ut och vallar
Min hjord igen,
Och eko återskallar
Min stämman än.

Dig, gröna äng, jag söker
Ännu en gång,
Där klara bäcken kröker
Sitt muntra språng.
Invid den gamla stammen
Min torfbänk är;
Och getterna och lammen,
De trifvas här.

MINA DAGAR.

I dalens skygd, där lärkans toner skalla,
Jag sitter hänryckt vid min flickas sida.
Vid mina fötter källans böljor svalla,
Af blommor kyssta och af fläktar blida.
Jag aldrig nånsin manats ut att strida
Mot dessa töcken, dem vi sorger kalla,
Och ingen annan vet min gömda tufva
Än vänskapen, min flicka och min drufva.

Jag ler, hon ler, min hulda drömda maka,
Ty inga tomma kval vi skapa själfva.
Jag sjunger hennes namn, hon mitt tillbaka,
Och lundens löf vid vår förtjusning skälfva,
Och tusen fjärlar blommans kyss försaka,
Att öfver oss en blomsterhimmel hvälfva;
Ack, sköna värld, hur stämmer ej naturen
Med hvarje sällhet, i vårt hjärta buren!

Hvi skulle jag med inre missljud störa
Den harmoni, som härskar i det hela?
Blott rena toner genom alltet spela,
Och rena må mitt eko återföra.
Du, ömma flicka, skall min glädje dela,
När våra samljud klinga i ditt öra,
Och, fastare i mina armar sluten,
Till kyss förbyta lifvet och minuten.

TILL EN FÅGEL.

Säg mig, du lilla fågel,
Där mellan almens blad,
Hur kan du ständigt sjunga
Och ständigt vara glad?
Jag hör din röst hvar morgon,
Jag hör den hvarje kväll,
Men lika ren är stämman
Och tonen lika säll.

Ditt förråd är så ringa,
Din boning är så trång,
Dock ser du mot din hydda
Och sjunger hvarje gång.
Du samlar inga skördar,
Och inga kan du så;
Du vet ej morgondagen
Och är så nöjd ändå.

Hur ges det icke mången,
Som gods och håfvor fått,
Som land och riken äger
Och bor i gyllne slott,
Men hälsar dock med suckar
Och tårbegjuten blick
Den sol, hvars uppgångstimma
Nu nyss din lofsång fick!

Hur skulle icke mänskan
Din ringa lott försmå,
Och hon, den otacksamma,
Är mindre nöjd ändå.
Ditt späda hjärta krossa,
Det stode henne fritt;
Dock prisar du ditt öde,
Och hon förbannar sitt.

Hvi blickar hon mot höjden
Så knotande, så kallt?
Hvad ägde hon att fordra,
Då skaparen gaf allt?
Då jordens glädje ligger
För hennes fötter ner,
Hvi ser hon stolt på slafven
Och suckar efter mer?

Nej, sjung du, lilla fågel,
Om njutning hvarje gång,
Och aldrig skall jag blanda
En klagan med din sång.
Kom, bygg ditt bo hvar sommar
Invid mitt tjäll ännu
Och lär mig kväll och morgon
Att vara säll som du.

VÅRMORGONEN.

Se, hur härlig solen träder
Öfver österns böljor redan
Och i guld och purpur kläder
Jorden, leende där nedan.
Dimman skingras, kölden flyktar,
Och naturens dvala lyktar.

Lärkan, nyss på lätta vingar
Buren hit från söderns höjder,

Sjunger, där hon högt sig svingar,
Känslans hopp och vårens fröjder,
Medan, sväfvande mot jorden,
Svaneflocken hälsar norden.

Fri och yster dansar vågen
Mellan trädens dunkla stammar.
Ekorn skyndar, glad i hågen
Till sin mossbetäckta kammar,
Och där långt i djupa skogen
Kuttrar dufvan, öm och trogen.

Vaggad blidt af morgontfläkten,
Grönskar nu på åkern sådden,
Och i hvita vinterdräkten
Springer haren öfver brodden
Gömd bland buskar under granen,
Spänner jägarn sakta hanen.

Sparsamt närd af lundens kyla,
Tindrar där en sjunken drifva,
Medan ljusa björkar skyla
Källans sorl och tufvans vifva,
Och den nyss uppväckte Näcken
Rör sin silfversträng i bäcken.

Sköna vår, hur länge rullar
Ej din vagn kring söderns stränder,
Innan till förgättna kullar,
Till vår nord du återvänder,
Och som vår så tacksam glöder
Ingen barm för dig i söder!

Hör du våra hymner skalla,
Hör du, hvad han tyder, sången:
Att du kommer till oss alla
Såsom friheten till fången,
Att på polens frusna drifva
Finnas hjärtan ock att lifva.

Skynda att åt land och vatten
Väfva nya högtidsskrudar,
Locka fjärlarne ur natten
Och ur stoftet deras brudar,
Och ur kärleksfulla sinnen
Jaga vinterns kulna minnen!

TILL EN BLOMMA.

Nyss slöt du dvalan;—ögat, ej fångsladt mer,
Än med så hjärtlig glädje mot höjden ser,
Där morgonrodnan, af lätta skyar buren,
I famn af purpur sluter sin brud, naturen.

Allt är så tyst i din rund, så stilla än;
Af vällust dö de ilar, som nalkas den.
På gyllne vingar fladdrar den dolda flärden;—
Säg, lilla blomma, hur skön du finner världen?

Du kan ej ana ännu vid fläktens lek,
Vid fjärlilns hviskning och morgondaggens smek,
Hur snart de yra vännernas hyllning slutas,
Hur mången sorgsen tår på din kind skall gjudas.

O, hvarför gaf ej Han med sitt allmakts-blif

En evig vår åt din oskulds blomsterlif?
Och hvarför får du ej se, så ljuft bedragen,
Mot middagssoln som mot gryningen af dagen?

Så le, du lilla, än i din oskuld där!
Snart skall du finna, hur svekfull våren är,
Och tänka rörd på den lyckliga minuten,
Då än du låg och drömde, i knoppen sluten.

FÅGELBOET VID LANDSVÄGEN.

Lilla fågel, hvarför byggde du
Vid den stora vägens larm din hydda?
Var din djupa skog ej sval och ljuf,
Stodo ej dess björkar löfbeprydda?
Lyste icke morgonrodnan där
Lika blid och tjusande som här?

Bäckens tysta silverbölja sam
I de långt, långt bort belägna dalar;
Här med buller åker flärden fram
Sina tunga, järnbesmida salar.
Lugn och stillhet var den gömdas lott;
Arma fågel, här bor fruktan blott.

Hvarför bytte du mot parkens doft
Dammet kring den nötta vägens gränser?
Hvarför älska mer ett härjadt stoft
Än den färgprakt, som i lunden glänser?
Hvarför, för att skåda världens strid,
Offra opp din obemärkta frid?

Synes dig ej dagen ofta lång,
Innan nattens lugn ditt tjäll besöker?
Klappar ej ditt hjärta mången gång,
När ett dån sig närmar och föröker?
Lyfter du ej ofta nog förskräckt
Vingen, öfver dina späda sträckt?

Bodde du i fjärran lund ändå!
Ingen oro där ditt hjärta röjde,
Ingen fruktan skrämde där de små,
Om du äfven nå'n gång borta dröjde;
Ty för dem naturens stillhet där
Vore, hvad din lätta vinge är.

Fågel, fågel, när de späda snart
Börja sina fjädersegel lyfta,
Led då utan tvekan deras fart
Till en nejd, dit inga stigar syfta!
Bygg och lär dem bygga där i ro
Nästa sommar hvar sitt lilla bo!

SOMMARNATTEN.

Himmel, hvilken afton, hvilken färd!
Ser du holmens lilla blomstervärld?
Goda Nana, i dess lunder
Sjunga fåglar kvällens under.
Hvila rodden, låt oss vagga
Dit i land!
Solen ler ju än från kullen,
Vikens bölja gungar jullen,

Aftonvinden för vår flagga
Mot dess strand.
Hör du de susande alarnes ljud?
Ser du de grönskande ängarnes skrud?
Njutom fröjden! Snart har tiden
Satt för njutningen en gräns;
Nana, snart är kärlekens
Liksom sommarns stund förliden.

Ren bland löfven blickar torpet fram;
Skynden, fläktar, fören dit vår stam!
Ser du gubben, goda Nana,
Ren i dörrn vår kosa spana,
Ser du flickan, hur den täcka
Vinkar där?
Med sin smultronkorg i handen
Står hon leende på stranden,
Glad att få åt Nana räcka
Sina bär.
Hulda, du tåras! Hur helig, hur skön
Är ej den hyllande kärlekens lön!
Redan här som ängel buren,
Njut din afundsvärda lott.
O, hur säll är mänskan blott
Med sitt hjärta och naturen!

Hvad ej praktens salar fostra opp,
Lifvets fulla njutning, lifvets hopp,
Växer utan ans och blommar
Höst och vinter, vår och sommar
I den fria bygdens runder,
I dess tjäll.
Ser du anden, som för stäfven
Flyr med ungarne i säfven,
Arm och blottad och därunder
Dock så säll?
Ej mot palatser, som skyarne nå,
Bytte den irrande en af de små.
Ej för guld, i råga bräddadt,
Ej om tusen slott hon såg,
Öfvergåfve hon sin våg
Och sitt bo, i vassen bäddadt.

Kvällens blyga älskogsstjärna du,
Blicka vänligt på vår landning nu!
Jubla, lundens fågelskara!
Låt er sång en brudsång vara,
Som två trogna hjärtan viger
Inför er!
Solen sjunker bakom bergen,
Västerns himmel mister färgen,
Men din färg, o Nana, stiger
Mer och mer.
Sent må vi vända från färden igen,
Morgonens stråle här finne oss än!
Lätt är hem och vänner glömma,
Flicka, i en älsklings famn.
Här i dalens blomsterhamn
Låt oss hvila ut och drömma!

SVANEN.

Från molnens purpurstänkta rand
Sjönk svanen, lugn och säll,

Och satte sig vid älfvens strand
Och sjöng en junikväll.

Om nordens skönhet var hans sång,
Hur glad dess himmel är,
Hur dagen glömmes, natten lång,
Att gå till hvila där;

Hur skuggan där är djup och rik
Inunder björk och al,
Hur guldbestrålad hvarje vik
Och hvarje bölja sval.

Hur ljuft, oändligt ljuft, det är
Att äga där en vän,
Hur troheten är hemfödd där
Och längtar dit igen.

Så ljud från våg till våg hans röst,
Hans enkla lofsång då;
Och snart han smög mot makans bröst
Och tycktes kväda så:

Hvad mer, om än din lefnads dröm
Ej sekler tälja får?
Du älskat har på nordens ström
Och sjungit i dess vår.

TORPFLICKAN.

Sörjen Kandals dotter, gröna lunder!
Såsom edra blommors blida stunder
Voro hennes glada stunder korta.
Sörjen, gröna lunder! Hon är borta.

Kan ej dödens mulna ängel skona?
Skall naturen, att sitt fall försona,
Åt en makt, som härjar och föröder,
Offra allt det ädlaste, hon föder?

Kan väl grafvens mossbetäckta gömma
Glädas åt det sköna, åt det ömma?
Älskas Kandals barn af dödens salar
Som af Lannas grottor, Vanhais dalar?

O, du var så skön, begråtna flicka!
Ingen yngling stannar mer att dricka
Vid din blåa källa, ty där inne
Ser han blott din saknad och ditt minne.

O, så länge du besökte källan,
Glömdes hennes täcka stränder sällan.
Ofta, af ett fåfängt hopp bedragen,
Kunde herden där fördrömma dagen.

Trånans suckar, glädjens gälla stämma
Voro vid dess bölja då som hemma,
Och så långt hon flöt, den spegelklara,
Hördes sång och muntra flöjter bara.

Lyssnen icke, Lannas gråa hallar!
Kandals dotter går ej mer och vallar;
Fåfängt sörja edra stumma eko
Hennes toner, som för alltid veko.

Tomt är nu på Vanhais betesmarker;

Inga hjordar irra i dess parker;
Någon fågel blott, som höken jagar,
Flyger där från träd till träd och klagar.

Son af Vanhais, du, som främst bland alla
Älskades af detta nu så kalla,
Detta fordom, ack, så varma hjärta,
Säg, hvar dväljs du ensam med din smärta?

Tystnat har din yxa ren i skogen,
Ty en flicka gick ej mer förtrogen
Och besvarade din röst från hagen,
Då du, lockande, höll opp med slagen.

Högt på stranden ser man nu din julle,
Liksom om du aldrig mera skulle
Kasta ut för fjärdens skaror näten,
Af hvartenda älskadt värf förgäten.

O, bland, kyrkogårdens sorgsna pilar
Slog du läger, där din flicka hvilar,
Och då dagen släcks och tändes åter,
Sitter du vid hennes graf och gråter.

Sörjen Kandals dotter, gröna lunder!
Såsom edra blommors blida stunder
Voro hennes glada stunder korta.
Sörjen, gröna lunder! Hon är borta.

HÖSTAFTONEN.

Hvi suckar du så mången timma,
O, tärda bröst?
I nattens stund, då blida stjärnor glimma,
Hvi bryter genom rymdens lugna dimma
Din hemska klagoröst?

Begråter du de snabba dagar
På lifvets ö?
Är det vid minnet af en vår, du klagar?
O, fasar du för stoftets milda lagar,
Att blomma och att dö?

Minns, fågeln sjöng i ljusa salen,
Han sörjde ej.
I skogens toppar tonar näktergalen;
Dess harmonier, födas de af kvalen
Vid stundens flykt?—O nej!

Och fjäriln flög i blomsterringen
En sommardag;
Om aftonen hans suckar hörde ingen,
Fast domnande han sänkte trötta vingen
Och lydde ödets lag.

Då eken föll för tidens ilar,
Då bergets häll,—
Du dåre, vill du undfly dödens pilar?
Uppå den graf, där världens forntid hvilar,
Fördömer du din kväll?

Hvem nedsteg att din lott behjärta?
Hvem löser dig
Ifrån förgängelsens och dödens smärta?
Din bön är blommans bön, bedragna hjärta:
Se hennes stoft och tig!

Och njut den nakna öknens manna,
Minutens fröjd,
Och vandra framåt med en molnfri panna!
Du är en främling här, du får ej stanna
Förrn på ditt Kanaans höjd.

Där ofvan stjärnorna du äger
Din rätta hamn.
O gläds, att allt, hvad vanskligheten säger,
En dröm blott är, som sväfvar kring ditt läger
I evighetens famn!

Ej skrämme då den dunkla glafven
I ängelns hand!
Han krossar bojan blott, men icke slafven.
Förklarad skall du blicka ned på grafven
Från ljusets fosterland.

TRÖST.

Där förgäten jag satt
I min ensliga dal,
Såg jag stjärnornas tal,
Hur de saliga gå
Öfver dimmor och natt,
Hur de strålande bo
I det eviga blå,
Och då flydde min ro,
Och då tänkte jag så:

Hur oändlig, o Gud,
Är din kraft, och hur rik!
Blott ditt härskarebud,
O, en vink af dig blott,
Och jag, stjärnorna lik,
Genom rymderna gått,—
Och nu suckar jag här!

Och ditt välde består
Med sin eviga lag,
Och den krona, du bär,
Skall ej hvila en dag
Öfver grånande hår.
Och du själf är så fri
Som ditt härliga ljus,
Och en värld är ditt hus,
Men du ryms ej däri,—
Och ditt barn är en slaf!

Och du rörs ej därpå,
Att ej spiror och guld,
Att ej seger och ljus
Är hans saliga lott,
Men bekymmer och sorg,
Men blott mörker och grus
Är det arf, som han fått
Från sin fäderneborg,—
Och den är dock så full!

Och ej mejas den säd,
Som ur intet du väckt
På omätliga fält.
Och ej murknar det träd,
Som i kaos du ställt,
Fast det byter om dräkt.

Och din värld är så vid
Och så skön och så säll,
Och den mäts ej af tid,
Och dess strålande dag
Skall ej skåda sin kväll,
Men en bubbla är jag!

Och förmåga jag fick
Att beundra din prakt,
Men ej mer, men ej mer,
Men att fatta den ej.
Och du lockar med makt
Mot din himmel min blick,
Och jag trängtar och ser,—
Men jag hinner den ej!

Så jag tänkte. Då stod
Vid min sida en ros
I den höstliga vind,
Och förspild var dess blod
Och dess fågring sin kos
Och förbleknad dess kind.

Men en irrande fläkt
Kom från kullen och slog
Med sin vinge en gång
Den förtynande blott,
Och dess stängel blef bräckt,
Och hon böjdes och dog.
Och jag märkte uppå,
Hur hon somnade godt,
Fast dess slummer blef lång,—
Och då tänkte jag så:

Se, hvi klagar väl jag
Öfver våld, öfver våld
I den Eviges lag?
Som en främling blott, ställd
I mitt jordiska frö,
Skall jag blomma i tvång,
Men det tvång, jag bebor,
Är det sällaste tvång,
Ty en gång skall det dö,—
Och jag hoppas och tror.

KÄRLEKENS FÖRBLINDANDE.

Späd ännu låg kärleksguden
I den ömma modrens armar,
Lik en stjärna, som om kvällen
Du i källans sköte såg.
Eterns silfverglans sig sänkte
Dagglik ned uppå hans panna,
Och en evig färg af rosen
I hans kinder gömde sig,
Medan läppen log, omfläktad
Af Olympens nektarångor,
Och de drömda segrars glädje
Lekte oskuldsfull på den.

Paphos drottning, fröjdbetagen,
Göt en tår i känslans fullhet
Och i gossens spegelöga
Såg sitt anlete och log.

"O", hon suckar, "må beständigt
Till ett minne af min sällhet
Samma bild i samma öga
Genom världen följa dig."

Nu, hvem undrar väl, att Eros
Sväfvar ibland oss förblindad,
Fast hans blick ej skymms af bindel,
Ej af mörkrets skuggor höljs?
Äfven ibland öknens törnen
Ser han blott Olympens salar
Och i trollets armar äfven
Endast huldgudinnans bild.

FLICKANS KLAGAN.

Hjärta, hjärta, hade jag dig framför mig!
Låge du, oroliga, i min hand här,
O, då skulle hastigt min trogna omsorg
 Bringa dig lugnet!

Som en mor sitt barn, jag dig skulle gunga,
Föra, sakta vyssjande, fram och åter,
Tills du upphört klaga och nöjd din plåga
 Glömde i sömnen;

Men nu bor du slutet i barmens fångsel,
Otillgängligt stängdt för hvar vänlig hyllning,
Blott för honom blottadt, som oupphörligt
 Rubbar din hvila.

TILL ORON.

Ja, ljufva oro, längta, o längta än!
Af ingen glädje, vore den än så rik,
Af ingen bräddad njutning lugnad,
Sucka mot sällare fröjder ständigt!

Nyss var din önskan endast en vänlig blick
Af tärnans öga;—nu, då hon skänkte den,
Stig högre och begär dess först
Himmelska kyssar och strid och tråna.

Och när på purpurläppen ej blomstrar mer
En enda ros, hvars nektar du icke sög,
Så skynda blott att nya skördar
Under den svällande slöjan åtrå.

Ja, hulda oro, härska med dubbel kraft
I mina ådror; dikta vid hvarje ny
Eröfrad segerkrans en annan,
Vinkande ädlare än i fjärran.

Dig må den slappa dåren förbyta mot
Ett lik af sällhet, som han benämner frid,
Och i sitt skal af lugn och dvala
Kråla, en mussla, på ödets stränder.

Jag älskar dig!—Hvem är det, om icke du,
Som tvungit mig att söka det öppna haf
Och med dess böljor, med dess stormar
Jublande kämpa om lifvets fröjder?

Du skall mig följa, saliga ängel, du

Skall egga mig att njuta min lefnads dag,
Och när den sluts, skall du i grafven
Jaga mig opp ur min domning åter.

Och ofvan solens bana och stjärnornas
Skall du mig följa,—skall i min himmel än
Vid salighetens tömda mjödhorn
Lära mig skönare världar drömma.

DEN ÄLSKANDE.

Solen bärgas, skymning nalkas,
Nejderna af daggen svalkas,
Roseningad sväfvar kvällen
Till förtrogna dalar ner.
Sårad af Cupidos pilar,
I sitt öppna fönster hvilar
Selma och från trånga cellen
Utåt fältet ser.

Intet ljud af älskarn höres,
Intet vänligt budskap föres
Till den ömma flickans öra
Om hans lätta ankomst än.—
Ser hon, smäktande och trogen,
Bort mot ängen, bort mot skogen,
Endast skuggor där sig röra,
Flyktande igen.

Tårar skymma hennes blickar,
Hjärtat klappar, pulsen pickar,
Tysta suckar smyga sakta
Från dess läppar då och då.
Men förgäfves,—svaret dröjer;
Hvad hon döljer, hvad hon röjer,
Endast skälmska fläktar akta
Flyktigt däruppå.

Håret fladdrar, spridt i vinden,
Lätta flammor färga kinden,
Hvita skuldror skälfva nakna
Under daggens kulna regn.
Himlen mörknar,—tärnan fasar,
Skurar smattra, stormen rasar.
Grymme, skall hon länge sakna
Än ditt varma hägn?

Hvar minut ett hopp föröder,
Och hon fryser, och hon glöder,
Nu ett rof för känslans lågor,
Och för nattens vindar nu.
Sløjans skygd är öfvergifvet,
Ingen gördel fångslar lifvet,
Fria svalla barmens vågor;
Yngling, hvar är du?

Men han kommer.—Jubla, tärna!
Lifligt, som en klarnad stjärna.
Bröt han fram ur parkens galler,
Och mot dig hans kosa sträcks.—
Redan står han säll vid målet,
Sakta rasslar nyckelhålet,
Fönstret sluts, gardinen faller,
Matta lampan släcks.

TILL MIN SPARF.

Dig sköter jag, min lilla sparf, så gärna
Och räknar väl ibland
Med tårar i mitt öga hvarje kärna,
Du plockar ur min hand.

Jag älskar dig, fastän din fjäderslöja
Af ingen fågring ler;
Jag känner dig, fast ej din näbb kan röja
Den ton, ditt inre ger.

Din skrud är mörk som natten, och din tunga
Är stum och tyst som den.
Du kan ej glimma, och du kan ej sjunga,
Du kan blott vara vän.

Dig kallar mången ful och undrar öfver
Att jag dig äga vill;
Men du är öm och trogen,—hvad behöfver,
Hvad fordrar jag väl till?

Då andra gäcka dina enkla kläder,
Ser du på mig så huld,
Och jag ej gåfve från din kropp en fjäder
För pärlor och för guld.

De prisa siskans driller, de behjärta
Kanarierns gälla röst;—
Jag sökte blott en varelse, ett hjärta
Att värma vid mitt bröst.

Ej kärleken vid ytans glitter dröjer,
Ej mättas han däraf;
Hans vällust är den tacksamhet, han höjer,
Den sällhet, som han gaf.

När du i menlös glädje pickar stilla
Den hand, du sitter på,
Belönar du ej då min vård, du lilla,
Är du ej vacker då?

Förtroligt skall jag söka att besälla
Din lefnads snabba vår,
Och när du dör, skall på din graf jag fälla
En blomma och en tår.

BEGRAFNINGEN.

Tempeltornets dystra klockor hördes,
Mot dess port en svartklädd skara rördes,
Och en yngling, skördad ifrån våren,
Buro de på båren.

Sakta sänktes slumrarn ned i mullen,
Fredligt rundades ånyo kullen,
Och ett enkelt kors blef ställdt af sorgen
På den trygga borgen.

Nu, när lifvets sista gärd var slutad,
Bröt det tysta tåget opp,—men lutad
Mot en alm, som sig i nejden höjde,
Kvar en flicka dröjde.

Och hon dröjde där, tills allt blef öde;
Då till grafven gick hon, till den döde,

Och en lilja, som hon bar i handen,
Offrade åt sanden.

Och den trogna satt och grät på stället
Än, när solen sjunkit bakom fjället
Och den bleka, nattomhöljda stjärnan
Uppgick öfver tärnan.

Nästa morgon blef hon än där funnen,
Men dess tårekälla var förrunnen,
Och mot korset, som hon slöt med armen,
Slog ej mera barmen.

TILL FRIGGA.

Mig ej lockar din skatt, Afrikas gyllne flod!
Ej din pärla jag sökt, strålande ocean!
Friggas hjärta mig lockar,
Röjdt i tårade ögats dagg.

O, hur ringa för mig vore en gränslös värld,
Med dess solar af guld, med dess demanters sken,
Mot den värld, jag med henne
Hänryckt gömmer i sluten famn!

Hvad af stoftet hon länt, hvad hon af himlen har,
Kan jag skilja det mer, än på vår sommarsky
Hvad blott aftonen målar
Eller morgonens blomsterhand?

Tanke svindlar och syn, när i dess blick jag ser,
Liksom såge jag ned i ett omätligt djup,
Tills jag spritter ur dvalan
Vid en kyss af dess purpurmund.

Säg, hvar fostrades du, leende ängel; säg,
Tills du sänkte dig ned och åt ditt rosentjäll
Gaf gestalten af Frigga,
Att försköna min vandring här?

Mulnar banan ibland, skjuter ett törne fram,
Suckar anden en gång, tryckt af sin bojas ok,
O, hur saligt att ila
I den älskades armar då!

Jorden smeker min fot, ljuf som en vårvind där,
Lifvets fjättrande tyngd lätt som en bubbla känns,
Och af svallande pulsar
Vaggas själen till gudars ro.

UNGDOMEN.

Bland de makter, som på jorden trona,
Bär blott vanskligheten säker krona;
Döden kan ej störtas, kan ej skona,
Och hans lia rostar ej.

Yngling, bäfvar du för härjarns spira,
O, så lär att stundens högtid fira!
Vet, en evighet af lif kan spira
I ett enda ögonblick.

Jord och himmel äges af minuten,
Jord och himmel kan i den bli njuten;

Hög och rik och gränslös, fast förfluten,
Kan den bli hos minnet kvar.

Men ej tanken dock, af lagar bunden,
Känslan är den makt, som adlar stunden,
Känslan ensam skördar i sekunden
Mer än tusen sekler sått.

Jubla, yngling! Gudalånet blommar
Än i dina pulsars varma sommar;
Än uti ditt hjärtas helgedomar
Lefver känslan stark och ung.

Men de flykta, men de domna sakta,
Dessa stunder, som din sällhet vakta;
Åldern nalkas, yngling, lär att akta
Skänkerna af lifvets vår!

Njut, så länge än din majdag varar!
Ingen blomma höstens stormil sparar,
Ingen blid, förtrolig sol förklarar
Vinterns långa, kulna natt.

Hvarför skulle du i fåfäng möda.
Glädjens enda, korta dar föröda?
Hvarför med ditt friska hjärtblod föda
Slumpens och bekymrens nyck?

Kärleken dig manar;—hör du buden
Af den späda, segerkrönta guden?
Ej blott tärnan famnar du i bruden,
Alla världar famnar du.

Rankan svajar, purpurdrufvan blöder,
Glädje blott i hennes nejder glöder,
Kungasalig vandrar tiggarn, bröder,
Under rankans krona böjd.

Älska, yngling!—Hjärtats lågor svalkas;
Drick!—En vinter utan drufvor nalkas;
Lef och gläds och njut och le och skalkas!
Frost och domning följa sen.

DEN VÄNTANDE.

Hur lång ar vägen? Kort för det friska sinnet,
Men lång, ack, lång för det sjuka hjärtats väntan.
När skall hon komma, när skall den hulda sjunka
Säll i min svallande famn?

Hit skall hon nalkas, valde hon än att nöta
På skogens sandiga stig den späda foten,
Hit, om hon älskat böljan och djärf i jullen
Klyfver den spelande våg.

Från uddens häll, i skygd af den krökta tallen,
Vill jag en spanande blick i växling sänka
På stigen än och än på det spegellugna
Sundets bestrålade längd.

Här vill jag lyssna;—tystnen, o sångarinnor
I skogens toppar, er sång begär jag icke;
Nej, blott ett sakta ljud af ett årslag fjärran
Eller den älskades steg.

Förgäfves! Ej ett bud från den hulda stillar

Mitt öras längtan; blott finkens driller domna
I nejdens lugn, och stundom i ekos sköte
Gökens melodiska suck.

Ser jag mot skogen, ser jag en hjord allenast
Af rädda får, som i damm tillbaka vända;
Ser jag längs böljan;—endast en skara måsar
Glimmar i aftonens brand.

Men du, hvars ögas strålar på en gång famna
Planetens segrande lopp, atomens dvala,
Säg, förrn du sjunker, glödande sol, hvar är hon?
Säg, hvar den älskade är!

Förgäfves! Lik en kung, från din höga bana
Kringströr du håfvor, men hör ej barnens suckar;
Åt mig, som tigger endast ett svar om henne,
Skänker du strömmar af guld.

Hvem skall jag fråga? Månne den muntra lärkan,
Som nyss med bärgade vingar sjönk ur molnet?
Hvad? Eller höken, där han med spända segel
Sköter sin luftiga jakt?

Ack, hvarje pulsslag öker mitt kval, min saknad;
Förrädiskt nära bedragna sinnen hoppet,
Och hoppet åter blåser med falska läppar
Låga i kärlekens glöd.

Ej svalkar aftondimman, ur viken stigen,
Ej daggens yppiga skur mitt hjärtas trånad,
Ej nattens vind, som, susande kringom klippan,
Smeker min kyliga lock.

Till hvila går naturen, alltmer förbreder
Den tysta skuggan sitt täcke öfver jorden;
I hvarje blomma sväller en stilla brudsäng;
Ensam försmäktar blott jag.

FÄRD FRÅN ÅBO.

Ren fladdrar seglet, jullen är lossad ren.
I styret fattar ynglingens säkra hand,
Och skön och rodnande i stäfven
Sitter vid åran en lantlig tärna.

Ej tyngs den lilla, vaggande båten mer
Af mjölk och frukter; stäfvorna tömda stå,
Och kram och högtidsdräkter gömmas
Nu i den städade äppelkorgen.

Men aftonvinden lefver ånyo opp,
Och Auras vimplar peka mot fjärden hän,
Och seglet fylls, och afsked vinkas
Glädtigt åt jullarnas mängd vid stranden.

Och nu, o stad, farväl, och ett långt farväl!
Snart skall jag mer ej skåda ditt stolta prål,
Ej mera höra dina vagnars
Dånande larm på de fulla torgen;

Men vandra ostörd kring i en lugn natur
Och se dess prakt, ej rubbad af mänskohand,
Och lyssna säll till bygdens tungor:
Fåglarne, eko och silfverbäcken.

Ren öppnar mot oss fjärden en vidgad famn.
På afstånd ser jag stranden af Runsala,
Där mellan sekelgamla ekar
Nymferna vårda Choraei källa.

Frid med din aska, skald från mitt fosterland!
Som jag du ofta vaggat på Auras våg
Och ofta, ofta långtat åter
Hän till din dal och dess gröna vakter.

Men kosan styrs mot öster;—den långa sjön
Står som en ändlös spegel för ögat fram,
Och hvita såsom svanor klyfva
Segel vid segel dess blanka yta.

Men solen sjunker, vindarne tyna af,
I skogen somna ljuden af fåglarne;
Blott här och där en bygdens tärna
Lyfter sin åre och ler och sjunger.

Men lifvets glada dröm vid naturens barm
Och hjärtats längtan och tärnans blyga kval
Och hoppets fröjd och minnets vällust
Sväfva i tonernas famn kring sunden.

Det mörknar ej, det ljusnar ej,—härligt hvälfs
En natt af silfver, bytt mot en dag af guld,
Kring jullen, där den sakta nalkas
Fjärden, som klyfves af Lemos udde.

Med fröjd och vemod ser jag de nejder nu,
Där du, begråtne yngling, din lager bröt,
Där, Ramsay, du kring skyddad fana
Samlade flyende kämpar åter.

Med vemod, när jag tänker: du togs så ung
Från hoppets sköna värld, från ditt kämpalif;
Med fröjd dock, när jag tänker: hjälten
Blödde för äran och fosterlandet.

Ännu med vördnad tycker sig skärens son
I skumma nätter skåda din vålnad där
Och, allt som strandens granar susa,
Höra din manande härskarstämma.

Så styrs bland lugna minnen vår glada färd,
Tills Vapparns vida fjärd är tillryggalagd
Och sundet med sitt tempel fjärran
Bjuder oss in i sitt trånga sköte.

Där ser jag kullens grönskande björkar ren;—
Min sällhets stumma vittnen, jag hälsar er
Och dig, o hydda, byggd på stranden,
Ärnad åt mig för den korta sommarn.

Mottag mig nu och låt mig en vingad stund
Bland sömn och drömmar bo i din stilla famn!
När första morgonstrålen glöder,
Väntar mig Frigga på kullen redan.

HVAD JAG ÄR SÄLL!

Hvad jag är säll!—I lifvets morgontimmar
Kring hoppets blanka sjöar sväfvar jag,
Lik seglaren, som i sin julle stimmar
På vikens spegellugn en sommardag;

Hvarthelst han ser, en löfprydd kulle skålfver,
En blomrik tafla tindrar för hans syn,
Och strålfull himlen sig där ofvan hvålfver,
Och strålfull ler den under vattnets bryn.

Hvad jag är säll!—Stå icke jordens länder,
En gränslös bana, öppen för min gång?
Har jag ej skatter nog i mina händer,
Min stämnda lyra och min glada sång?
Har jag ej språk, som talar till en annan,
Om än bland söderns nakna barn jag gick:
Det friska lugnet på den ljusa pannan
Och kärlek i det fria ögats blick?

Hvad jag är säll!—I tusen former dansar
Det sköna idealet kring min stig,
Och äran står vid vägens slut med kransar
Och vinkar leende och kallar mig.
Odödlighetens lugna sol förgyller
Det mål, jag söker, trånande och varm,
Och ingen låg, föraktlig tvekan fyller
Min djärfva, stolta, ungdomsfriska barm.

Hvad jag är säll!—En trogen flicka delar
Min ömhet, mina minnen och mitt hopp.
Finns någon fröjd, som i min lycka felar,
Den söker jag i hennes armar opp.
För hennes blickars oskuldsfulla värma
Uppblomstrar härligt mina känslors vår,
Och såsom fjärlar hennes kyssar svärma
Omkring det eden, i mitt hjärta rår.

Hvad jag är säll!—När lifvets morgon viker,
Står mig dock lyrans milda tröst igen.
Hvad jag är säll!—När äfven lyran sviker,
Har jag kanske ett namn till tröst för den.
Men om af ryktets tunga jag förglömmes,
År mig likväl min hulda flicka kvar;
Och om ock hon för mina blickar gömmes,
Har jag dock minnet än af hvad jag var.

MÖTET.

Hon stod vid hasselhäckens dörr,
Den flicka, som jag älskar mest,
Och hennes blick, så yster förr,
Var nu med stilla vemod fäst
På tufvan, där förleden kväll
Hon vid min sida satt så säll.

En tårbegjuten ros hon bar,
Ett minne, som jag skänkte där.
Hon trodde, att jag fjärran var,
Och jag var henne dock så när;
I närmsta buske gömd jag låg
Och tårades och såg och såg.

Där stod en björk från fordomtid
Och grönskade och växte fritt;
Den bar min flickas namn,—bredvid
Bar den i ljusa barken mitt.
Tätt till hvarann jag båda skar
En afton, då jag ensam var.

Det var så kärt för hennes håg

Att se dem vara dag från dag.—
Nu stod hon suckande och såg
Den flydda vännens kända drag
Och skref, en sorgsen vers dit ner
Ur Ingborgs klagan af Tegnér.

Och jag blef tyst och gömd ändå
Och lät min flicka plåga sig.
Det var så ljuft att tänka på
De kval, den hulda led för mig;
Blott därför var jag otacksam
Och skyndade ej genast fram.

Men fjäriln flög till blommans knopp,
Och blomman gaf sin purpurmund;
Och trasten sjöng i björkens topp,
Och hennes make kom på stund;
Då nämnde jag min flickas namn,
Sprang opp och flög i hennes famn.

TILL EN FLICKA.

Flicka, säg hvad magiskt tvång det är,
Som mig ständigt till ditt hjärta jagar?
Säg mig, hvarför längtar jag att där,
Endast där fördrömma mina dagar?

Hvarför är den sköna helgedom,
Där naturen som prästinna dröjer,
För min blick så stel, så glädjetom,
Om ej dig jag bland dess under röjer?

Såsom jag i stoftets bojor snärd,
Såsom jag ett rof för ödets bölja,
Är för mig du mera än en värld,
Fast den minsta buske kan dig dölja.

Hulda, länge, innan dig, jag såg,
Var jag älskad, älskande tillbaka;
Ofvan molnen, där mitt hemland låg,
Ägde jag förut en dyrkad maka.

Rikare var hennes barm än din,
Hennes kyss var mera full att njuta;
Vid som himlen var dess famn, och min
Var dock ej för trång att henne sluta.

O, hur mönstrar jag ej mången gång
Dessa minnen ifrån fadershuset!
Hvad jag älskat såsom fri en gång,
Älskar jag ännu, fast smidd vid gruset.

Flicka, ej din tjusande gestalt,
Färgen ej på dina rosenkinder,
Nej, en kärlek till det stora allt
Är den makt, som vid din famn mig binder.

Jord och himmel äger jag i dig,
Kan i dig blott till mitt hjärta pressa;
Undra därför ej, att du för mig
Är så dyr, så dyr som båda dessa.

DEN TILLFRISKNANDE.

O, låt mig sitta tyst på din bädd och skåda,
Hur våren sakta spirar ur vinterns dvala
Och purpursmyckad, blomsterbekransad åter
Lofvar mig gladare dar.

Jag satt ej längesen vid din sida, flicka;
Din hy var härjad då och ditt öga mulnadt,
Och dödens blekhet låg som en dyster drifva
Öfver ditt anlete bredd.

Nu har han flyktat. Leende strålar åter
Mot mig din hulda blick som en klarnad majsol,
Och på de blida kindernas värma svälla
Rosor och liljor igen.

Och alla löjen, alla de små kariter,
Som skrämnda flögo unnan den kulnes spira,
Församlas åter, än kring din ljusa panna,
Än kring din yppiga mun.

De täckas lekar vill jag en stund betrakta,
Hur, fjärillikt, de hylla hvar nyfödd skönhet,
Tills själf med fjärlns mod jag mig lifligt sänker
Ned för att leka bland dem.

För hvarje tår, jag göt på din vinter, flicka,
Skall då din vår mig skänka en vacker blomma;
För hvarje suck, din bleknade läpp mig kostat,
Ger mig den friska en kyss.

VAGGSÅNG FÖR MITT HJÄRTA.

Sof, oroliga hjärta, sof,
Glöm, hvad världen har ljuft och ledt!
Intet hopp din frid förstöre,
Inga drömmar din hvila!

Hvarför ser du mot dagen än?
Säg, hvad väntar du mer af den?
För de djupa sår kanhända
Någon helande blomma?

Arma hjärta, slut ögat till!
Dagens rosor du pröfvat nog;
Blott i sömnens dunkla lustgård
Gror den stängel, dig läker.

Sof, som liljan, hon slumrar bort,
Flyktigt bruten af höstens vind.
Sof, som hinden, tyngd af pilar,
Somnar in och förblöder.

Hvarför sörja förflutna dar?
Hvarför minnas, att sällt du var?
En gång måste våren vissna,
En gång glädjen, o hjärta!

Äfven du har din majdag sett;
Hvad, fast icke den evig blef!
Sök blott ej dess milda låga
Än bland vintriga skuggor!

Minns du sällhetens stunder än?
Lunden grönskade, fågeln sjöng,
Och ditt kärleksfulla tempel
Var den doftande kullen.

Minns du famnen, som slöt dig där?
Minns du hjärtat, som sökte dig?
Minns du än den kyssbetäckta
Läppens domnande eder?

Då, när öga i öga såg,
Känsla speglad i känsla låg,
Då var tid att vaka, hjärta,
Nu att slumra och glömma.

Sof, oroliga hjärta, sof,
Glöm, hvad världen har ljuft och ledd!
Intet hopp din frid förstöre,
Inga drömmar din hvila!

BARNDOMSMINNEN.

Jag minns en tid, jag minns den hvar minut,
Då lifvets maj på mina kinder glödde
Och i min späda barm en ros slog ut,
Hvars fågning inga stormar än förödde.

Hur säll jag lefde i min oskuld då,
Lik morgonstundens första fläkt i dalen!
Min fröjd var ren som ljuset i det blå,
Och lätta såsom daggens pärlor kvalen.

Då tycktes glädjen bo i hvar gestalt
Och jorden le, liksom af änglar buren,
Och vindens susning, bäckens sång och allt
Var barn som jag och lekte med naturen.

Men snart du flydde, sköna barndomsvår,
Att aldrig värma detta hjärta mera.
Ack, lundens fågning knoppas år från år,
Men lifvets blomma en gång och ej flera.

Förgäfves, sen dess, purpur tynat af,
Du vattnar hennes rot med tårefloder;
De bleka bladen söka blott en graf,
Och stängeln sjunker mot sin kalla moder.

O, snart ju ila dessa stunder bort,
Som offras här åt sträfvandet och hoppet!
Då mänskans bana mättes ut så kort,
Hvi skall dess glädje vissna under loppet?

Mot dig jag blickar, tid, som har förgått,
Som seglarn på sin sörjda strand tillbaka;
Ack, le och njuta, det var barnets lott,
Och ynglingens är strida, och försaka.

Hvad är den värld, som ljusnar för mitt hopp,
Den palm, hvarom min djärfva aning talar,
Emot den hydda, där jag växte opp,
Och kransarna uti min barndoms dalar!

Dock klagar icke jag.—Den fröjd, som var,
Skall hjärtats dufvobud ej återfinna;
Blott, ljufva minne af förflutna dar,
Blif du min trogna följeslagarinna.

Kanske ännu vid vägens slut en vän
För den af bördor tyngda vandrarn ömmar,
Kanske att ålderdomen ger igen
Min forna frid och mina barndomsdrömmar.

När, böjd mot stafven i min matta hand,
Jag ser det rum, där inga sorger agga,
Då skall jag stappla nöjd till grafvens rand
Som fordom mången afton till min vagga.

VID EN VÄNS DÖD.

Förgänglig var då den sälla lott,
Mig brydde;
Lik vårdagsfläkten den smekte blott
Och flydde.
Ack, ljuft jag drömde,
Jag mig förglömde;
Men snart kom den, som min glädje gömde
I grafven.

Hur kärt, hur ömt jag än nämner dig,
Du flydda,
Du hör mig ej, du ej öppnar mig
Din hydda;
Min tår ej räcker,
Min suck ej väcker
Det bröst, som stoftet och natten täcker
I grafven.

Dock, ömma vän, fast för ödets slag
Jag dignar,
Min sorg är ljuf, och min smärta jag
Välsignar;
Ty du har vunnit
Och friden hunnit:
Det lugn, jag mist, du fördubbladt funnit
I grafven.

Ja, lycklig du, som din staf har fällt
Och somnat;
På jorden är blott det hjärta sällt,
Som domnat.
Mot ödet, tiden,
Mot stormen, striden,
Hur lugn är hvilan, hur djup är friden
I grafven!

Sof, sälla ande, från flärden skild
Och kvalen,
Sof sött som daggen, om kvällen spilld
I dalen;
Tills gryningsstunden
Bestrålar runden
Och väcker slumrarn ur morgonblunden
I grafven.

Det frö till lif, som i mänskan göms
Af ljuset,
I mörkrets fjättrar ej evigt glöms
I gruset.
Hvad döden faller,
Han återställer,
Och knoppen blott, hvarur blomman väller,
Är grafven.

ÖFVER ETT SOVANDE BARN.

Hur säll i vaggans famn du hvilar än,
Hur obekant med villorna och flärden!
Din bädd—af modershand bereddes den,
Din ro—af syskon från den högre världen.

Som morgonlugnet kring en källas blå,
Så frid din lefnads oskuldsbölja söfver;
Ty tidens vinge slog ej än därpå,
Och ödet gick ej än med storm däröfver.

Du ler:—o, röjdes dock en gång för mig
Den bild, som leker i ditt slutna öga!
Det är ej jorden än; som tjusar dig,
Det är ett minne från det fjärran höga.

Sof, späda barn! Hur ljuf är ej din lott,
Med blommans lif att hjärtats lif förena!
I dina blickar härske slummern blott
Och drömmens ängel i din barm allena!

PÅ ETT BARNNS GRAF.

Hvem mätte ut din strid så kort,
Säg, späda barn, som slumrat bort
Från jordens fröjd och smärta?
Dess vår du endast skåda fick,
Dock bodde tårar i din blick
Och oro i ditt hjärta.
Nu är ditt lugn dig återställdt,
Nu sofver du så djupt, så sällt,
Som under snö och ilar
Den fallna blomman hvilar.

Den lott är ljuf, den seger skön,
Att ren till dagens fulla lön
För morgonväkten fällas.
Ack, mången gick i sorgens dal,
Som såg det gry, betryckt af kval,
Och fridlös såg det kvällas,
Men kom ej såsom du likväl
Med ren och obefläckad själ
Vid Herrens vink ur kvalmen
Till skuggan och till palmen.

LIF OCH DÖD.

Lifvets ängel satt på skaparns högra arm,
Nedanförlåg jorden i sin barndom än;
Och den Högste såg ifrån sin höjd med harm
Ren den första synd, som växte opp på den.

Flyg, så sade Gud till lifvets ängel då,
Straffande till jordens skuldbehöljda dal!
Ingen fröjd skall evigt blomma mer därpå,
Intet väsen fly förgänglighetens kval.

Och Guds sändebud flög ned till syndens land,
Svingande sin lia, som hans herre bjöd;
Och när stoftets son såg spåren af hans hand,
Nämnde han förskräckt den ljusa ängeln *Död*.

Och den höge skördarn skonar ej.—Hans glaf
Krossar örtens ringhet, krossar ekens prakt.

Hög och låg och rik och fattig, kung och slaf,
Alla bäfva för hans allvar, för hans makt.

Men utaf de offer, som han fäller här,
Samlar han det ädla, som låg gömdt i dem,
Skiljer det från grusets smitta blott och bär
Allt försonadt åter till sin Gud, sitt hem.

TILL DEN ÅLDERSTEGNE.

Sörjer du en tid, som är förfluten,
Ädle gamle, där du tyst och sluten
Skrider fram i ålderns kulna dal?
Tänker du med saknad på de stunder,
Då du närde känslans rika under
Och den ungdomsvarma pulsen svällde
Än af salighet och än af kval?

Ingen vällust spirar på din bana
Kärlekens och ärans djärfva fåna
Svajar fjärran från din öde stig;
Nøjets blida, balsamfyllda fläktar,
Flickans rosor och pokalens nektar
Lifva sjuklingen och lifva slafven,
Ack, men lifva icke mera dig.

Löna dig för mödorna och striden
Dessa lemmar, stämplade af tiden,
Denna längtan, som sitt mål ej hann?
Eller gömmer det förödda tjället
Någon njutning, någon skatt i stället
För den glädje, som kom in med våren
Och som gäckande med den försvann?

Ja, i djupet af ditt inre väcktes
För hvar trånad, som af tiden släcktes,
Högre nöjen, renare begär.
Ack, vi skåda blott din yttre slöja,
Blott de fåror, som din panna plöja,
Icke fridens ängel i ditt hjärta,
Ej det eden, som han skapat där.

Se, när dagens purpurlågor glimma,
Tjusar än en guldbestrålad dimma,
Än en blomma, i sin knoppning röjd.
Först när solens milda flamma bärgas,
Flyr det bländsken, hvaraf gruset färgas,
Och i oförgänglig skönhet tindrar
Då det stjärnbeströdda fästets höjd.

Så, när ålderns långa afton skymmer,
Flykta själens jordiska bekymmer,
Och dess himmel går förklarad opp.
Är det svårt att livvets dag försaka,
Kan du önska dig dess glans tillbaka,
Då din kväll är ljus som stjärnerymden
Och omätligt såsom den ditt hopp?

Allt, hvad fordom du som ljufvast tänkte,
Allt, hvad sträfvandet och lyckan skänkte,
Står ett bleknadt intet för din syn,
Som för vandraren på Alpens höjder
Dalens dofter, fjärlilar och fröjder,
När han fjällets fria hjässa hunnit
Och af eter svalkas ofvan skyn.

O, hvad är den sällhet, här vi söke?
Blott ett blomstersmyckadt troll, ett spöke,
Ur sin natt af fantasin befalldt.
Trånfull sträckes famnen till dess möte,
Jublande vi sjunka i dess sköte,
Men som rök omsluter oss fantomet,
Fridlöst, mulnadt, gycklande och kallt.

Lycklig du, som flården mer ej dårar;
Lögnerna af jordens falska vårar
Har du lært att fatta med förakt.
Inga skiften nå ditt trygga läger,
Hvad du hoppas, hvad du sökt och äger,
Fostras ej i dödlighetens parker
Och förvissnar ej med deras prakt.

Skygd mot villorna och mot passionen
Och ett minne, huldt som harpotonen,
Och en graf, som vinkar och som ler,
Och en röst, som bakom grafven talar,
Kallar, bjuder, tröstar och hugsvalar:
Där den sällhet, som du eftertraktar
Och som åldrens stilla bana ter.

Hell dig! Undan stormarna och åren,
Hög och segrande i silfverhåren,
Vandrar du mot evighetens rand,
Seglarn lik, som, ren af lugnet vaggad,
Ser på afstånd oceanen fradgad
Och med glädjens hvita vimpel hälsar
Stränderna utaf sitt fosterland.

BARDEN.

I dalens famn förflöt hans barndomstid,
Hans lif var lugnt som källan vid hans hydda.
Hvar nyfödd dag kom rik af hopp och frid,
Och ingen oro tog han från den flydda.

Han själf ej drömde om sin framtid än,
Och ingen anade hans kall med åren.
Hans värld var trång; dock storhet fanns i den,
Och skönhet väcktes äfven där af våren.

Och obekant och sluten i sig själf,
Men med en jättelik natur förtrogen,
Han lærde kraftens språk af bygdens älf
Och saknadens af bäckarna och skogen.

Där såg han klippan trygg bland stormar stå,
En bild af mannens mod, en bild af hjälten,
Där lyste kvinnans själ ur himlens blå,
Och kärlek slog i blommor ut på fälten.

Så ammade han opp, hans håg blef stor,
Hans barm bekant med fröjderna och kvalen;
Han tog farväl af hydda och af mor
Och gick med lyrans skatt ur barndomsdalen.

Och genom världen drog han med sin sång,
Till hvarje slott, till hvarje koja bjuden.
Han sjöng,—och slafvar glömde bojans tvång,
Och kungapannor klarnade vid ljuden.

Och stod han hög i borgens rund ibland,

Förmålände en djärf bedrift med tonen,
Då lyste drottens blick som stjärnans brand
Och riddarsköldar dånade kring tronen.

Och tärnan satt och hörde på hans röst
Med ögon, på den stolta skaran vända,
Och hennes kind blef röd, och hennes bröst
Bestormades af känslor, förr ej kända.

Så sjöng, så lefde han i livvets vår,
Och så i livvets sköna sommarstunder,
Tills tiden kom med vinter till hans hår
Och åldern blekte kindens ros därunder.

Då gick han åter till sitt hem och tog
Ännu en gång sin lyra där i handen
Och grep en djup ackord på den—och dog
Och gaf åt andens fosterbygder anden.

Nu grusas vården öfver bardens graf,
I sekler ren hans aska bott där inne;
Men sången flyger öfver land och haf,
Och hjärtan glöda vid den ädles minne.

TILL TRÅNADEN.

För jordens gudar höjer jag ej sången;
Jag bringar offret af min lyras röst
Åt trånaden, åt den förgråtne fången,
Som gömd och okänd ammas i mitt bröst.

Där mellan livvets sorger bor den höga
Med dunkla forntidsminnen i sin barm,
Och tårar svälla i hans mulna öga,
Och tomhet famnas af hans sträckta arm.

O, hvarför kan jag ej hans dar besälla,
Ej finna svalka för hans hjärtas brand!
Hvad vinge bär mig opp till ljusets källa
Och ger åt främlingen ett fosterland?

Ack! Evighetens håfvor blott försona
Den stoltes kvalfullt lågande begär,
Och såsom konungen sin stela krona
Föraktar ängeln hvarje njutning här.

Och därför ser han, hvar gång östern randas,
Med tårar opp mot en förhatad dag,
Och därför mäter han hvar stund, jag andas,
Och räknar dyster hvarje hjärtats slag.

Haf, tålmod, du gäst från högre trakter!
Din prøfvotid är hård, men icke lång;
Det blir en natt, som söfver dina vakter
Och för dig sakta ur din bojas tvång.

Snart skall du, själf befriad lyfta vingen
Och fly från jorden, en förklarad hamn,
Och ofvan stjärnorna och ofvan tingen
Din himmel nå i fosterlandets famn.

1.

Flickan kom ifrån sin älsklings möte,
Kom med röda händer. Modren sade:
"Hvaraf rodna dina händer, flicka?"
Flickan sade: "Jag har plockat rosor
Och på törnen stungit mina händer."
Åter kom hon från sin älsklings möte,
Kom med röda läppar.—Modren sade:
"Hvaraf rodna dina läppar, flicka?"
Flickan sade: "Jag har ätit hallon
Och med saften målat mina läppar."
Åter kom hon från sin älsklings möte,
Kom med bleka kinder.—Modren sade:
"Hvaraf blekna dina kinder, flicka?"
Flickan sade: "Red en graf, o moder!
Göm mig där och ställ ett kors däröfver
Och på korset rista, som jag säger:
En gång kom hon hem med röda händer,
Ty de rodnat mellan älskarns händer.
En gång kom hon hem med röda läppar,
Ty de rodnat under älskarns läppar.
Senast kom hon hem med bleka kinder.
Ty de bleknat genom älskarns otro."

2.

Först gå bäckens första bubblor sönder,
Först förvissna vårens första blommor;
Men din första kärlek, unga hjärta,
Öfverlefver länge hvarje annan.

3.

Om sin lycka talade en fästman:
"Nästa söndag lyses sista gången,
Nästa måndag skall mitt bröllop firas,
Nästa torsdag för jag hem min fästmö."
Söndag kom,—det lystes sista gången,
Måndag kom,—och firadt blef hans bröllop,
Torsdag kom,—och hemkom-öl blef bållet,
Men ett hemkom-öl med sorg och tårar,
Ty till grafvens hem han förde bruden.

4.

Gossen hann till femton år—och trodde
Ej ännu, att kärlek fanns i världen,
Och han lefde fem år till—och trodde
Ej ändå, att kärlek fanns i världen.
Kom så oförtänkt en bildskön flicka,
Som på några timmar honom lärde,
Hvad han under tjugu år ej fattat.

5.

Tvenne myrtnar stå i Lauras fönster;
Till den ena bär hon vatten ständigt,
Men den andra torkar bort i krukans.
Hvarför vårdas en och glöms den andra?
Ty hon fick dem ej af en och samma,
Men den ena af sin unga älskling
Och den andra af sin man, den gamle.

6.

När den sköna maj med sippor kommit,
Kransa tärnor sina bruna lockar,
Skyndande till ringdans kring sin majstång.
Under dansen äro alla glada.
Glad är den, som bär ett vackert smycke,
Glad är den, hvars blomsterkrans är lyckad,
Glad är den, som känner kinden rodna.
Frågar du, hvem gladast är af alla?
Den, som ser sin fästman med i ringen.

7.

Tvenne popplar susa öfver grafven,
Där en trogen ynglings aska gömmes,
Satta fordom af hans flickas händer.
Nu i poppelskuggan springa barnen,
Som hon fostrat med en annan make
Jaga fjärilar och plocka blommor.

8.

Mellan friska blomster genom lunden
Gick den goda flickan helt allena,
Och hon bröt en nyfödd ros och sade:
"Sköna blomma, om du vingar ägde,
Skulle jag dig sända till min älskling,
Sen jag fästat tvenne lätta budskap,
Ett vid högra vingen, ett vid vänstra,
Ena: att han dig dock skulle kyssa,
Och det andra: sända dig tillbaka."

9.

I sin fästmans armar grät en flicka
Och beklagade sitt hårda öde:
"Under sista natten, gode yngling,
Brann min hydda, brunno mina hjordar,
Allt, ack, allt, hvad jag i världen ägde "
Gossen gladdes i sin själ och tänkte:
"Har den trogna flickans hydda brunnit,
Dubbelt skall hon då min hydda älska;
Hafva hennes många hjordar brunnit,
Dubbelt skall hon fägnas då af mina;
Har hon mistat annat allt i världen,
Dubbelt, dubbelt är jag henne dyrbar."

10.

Tvenne finkar byggde bo i parken.
Under våren sjöng beständigt hanen,
Under sommarn började han tystna,
Och om hösten tiger han alldeles.
Hvarför?—Ty så länge våren räckte,
Tänkte han på maka blott och kärlek;
Men med sommarn nalkades bekymmer
Om hans bo och om hans späda ungar,
Och med hösten kommo kulna dagar
Och en längtan blott att flytta hädan.

11.

Fjärilar, I vårens barn,

Leende blommor, I,
Buskar och gröna trån,
Vissnen, o vissnen snart!
Bilder af ungdomen,
Bilder af kärleken,
Vissnen, o vissnen snart!
Såld åt den gamles famn,
Får jag ej älska er.

12.

"Våren flyktar hastigt,
Hastigare sommarn,
Hösten dröjer länge,
Vintern ännu längre.
Snart, i sköna kinder,
Skolen I förvissna
Och ej knoppas mera."
Gossen svarte åter:
"An i höstens dagar
Gläda vårens minnen,
Ån i vinterns dagar
Räcka sommarns skördar:
Fritt må våren flykta,
Fritt må kinden vissna,
Låt oss nu blott älska,
Låt oss nu blott kyssas!"

13.

Lutad mot gårdet stod
Gossen vid flickans arm,
Såg öfver slagen äng:
"Sommarens tid har flytt,
Blommorna vissnat ren;
Skön är din kind likväl,
Rosor och liljor där
Blomstra som förr ännu."
Våren kom åter; då
Stod han allena där.
Flickan var borta,—låg
Vissnad i jordens famn;
Ången var grön igen,
Leende, blomsterrik.

14.

Minna satt i lunden
Och på kransen såg,
Som, af rosor bunden,
I dess sköte låg,
Och en tår föll neder
Uppå blomstren då,
Men till kransen beder
Ömma flickan så:
"Sköna, får du stanna
På min ynglings hår,
Dofta kring hans panna
Kärlek blott och vår!
Nekar han dig dröja
På det ljusa hår,
O, då må du röja
Minnas gömda tår!"

15.

Ack, natur, hur har jag kunnat
Förolämpa dig?
Andra har du fågring unnat,
Ingen fågring mig.
Ofta vid den slutna ringen
Jag förskjuten står;
På den fula blickar ingen,
Ingen vän jag får;
Och mitt hjärta slår som andra,
Älskar såsom de:
Hvarför skall jag ensam vandra
Och försmådd mig se?

16.

Trenne råd gaf modren åt sin dotter:
Att ej sucka, att ej missnöjd vara
Och att icke kyssa någon gosse.—
Moder, om din dotter icke felar,
Icke felar mot det sista rådet,
Skall hon fela mot de första båda.

17.

Flickan knyter i Johanne-natten
Kring den gröna broddens späda stänglar
Silkestrådar utaf skilda färger;
Men på morgonstunden går hon sedan
Dit att leta ut sin framtids öden.

Nu, så hör, hur flickan där betar sig:
Har den svarta, sorgens stängel, vuxit,
Talar hon och sörjer med de andra.
Har den röda, glädjens stängel, vuxit,
Talar hon och fröjdas med de andra.
Har den gröna, kärleksstängeln, vuxit,
Tiger hon och fröjdas i sitt hjärta.

18.

Till en källa talte gossen vredgad:
"Källa, ängens öga, onda källa!
Tusen gånger har min flicka redan
peglat i din blåa famn sitt anlet;
Men du vårdar ej den hulda bilden,
Du förvarar ej min flickas anlet.
När hon bortgått, flyktar äfven bilden,
Och jag söker den förgäfves sedan.
Skall jag straffa dig, du onda källa,
Grumla opp din bölja, dika ut dig
Och förtrampa dina blomsterbräddar?"

Källan åter bad en bön och sade:
"Gosse, hvarför skulle du mig straffa,
Grumla opp min bölja, dika ut mig
Och förtrampa mina blomsterbräddar?
Jag är ju en vattnets dotter endast,
Har ej blod och har ej varma pulsar,
Älskar ej och älskas ej tillbaka.
Värre är att i ditt eget hjärta,
I ditt eget hjärtas varma källa
Flickans minne sällan varar längre,
Än hon står i fågring för ditt öga."

19.

Dottren sade till sin gamla moder:
"Får ej nu i höst mitt bröllop firas?"
Modren sade: "Låt det bli till våren:
Våren, dotter, passar bäst för bröllop,
Äfven fågeln bygger bo om våren."
Dottren sade: "Hvarför bli till våren?
Hvarför passar våren bäst för bröllop,
Hvad, om fågeln bygger bo om våren?
Hvarje årstid, goda moder, passar
Ju för den, som hvarje årstid älskar."

20.

Edvard talade till morgonstjärnan:
"Hulda morgonstjärna, himlens dotter,
Säg, hvad gör Amanda, när hon uppstått
Och kring skuldran kastat lätta slöjan?"
Morgonstjärnan svarade och sade:
"Goda gosse, när Amanda uppstått
Och kring skuldran kastat slöjan, går hon
Till sitt fönster, ser på mig och tåras,
Och sen vänder hon sin blick mot väster."
Edvard åter talade och sade:
"Godt är, att hon ser på morgonstjärnan,
Det bevisar hennes hjärtas renhet;
Godt är, att hon ser på den med tårar,
Det bevisar hennes hjärtas vekhet;
Men det bästa, att hon ser mot väster,
Ty i väster ligger Edwards hydda."

21.

Gossen sade till sin flicka:
"Du flyr unnan, goda flicka,
Hvarje gång jag vill dig fånga;
Men dock säg, säg, fann du nånsin
Någon trygg och säker fristad,
Förrän i min famn du flydde?"

22.

Till en bondes koja kom en krigsman,
Tung af år och vandrande på trädben.
Bonden fyllde lugnt ett glas för honom,
Bjöd och talte till den gamle knekten:
"Fader, säg, hur var det dig till sinnes,
När i striden fiender dig omhvärfte,
Skotten knallade och kulor hveno?"
Gamle knekten tog sitt glas och sade:
"Såsom dig, när någon gång om hösten
Hagel kring dig hvina, blixtar ljunga
Och du bärgar tegen för de dina."

23.

Vid en flickas fönster stod en gosse
Trenne långa kvällar på hvarandra,
Klappade och bad att dock bli insläppt.
Första kvällen fick han hot och bannor,
Andra kvällen fick han ord och böner,
Tredje kvällen fick han fönstret öppnadt.

Under strandens granar lekte gossen
 Vid en vik af den besjungna Saimen.
 Honom såg ur böljans salar Näcken,
 Såg med kärlek på den Sköna gossen,
 Önskande att honom till sig locka.
 Då som gubbe steg han först på stranden,
 Men den muntra gossen flydde honom;
 Och som yngling steg han sen på stranden,
 Men den muntra gossen bidde icke;
 Sist, förvandlad till en yster fåle,
 Steg han opp och hoppade bland träden.
 Nu, när gossen såg den muntra fålen,
 Gick han sakta lockande till honom,
 Grep i hast hans man och sprang på ryggen,
 Lysten att en glädtig ridt försöka;

Men i samma ögonblick till djupet
 Flydde Näcken med sitt sköna byte.
 Kom så gossens moder ned till stranden,
 Sökande sitt barn med sorg och tårar.
 Henne såg ur böljans salar Näcken,
 Såg med kärlek på den sköna kvinnan,
 Önskande att henne till sig locka.
 Då som gubbe steg han först på stranden,
 Men den sorgsna kvinnan flydde honom;
 Och som yngling steg han sen på stranden,
 Men den sorgsna kvinnan bidde icke;
 Sist, förvandlad till den muntra gossen,
 Låg han glad och vaggade på vågen.
 Nu, när modren såg sin son, den sörjde,
 Sprang hon ut i böljan i hans armar,
 Lysten att ur vådan honom rädda;
 Men i samma ögonblick till djupet
 Flydde Näcken med sitt sköna byte.

Högt bland Saarijärvis moar bodde
 Bonden Pavo på ett frostigt hemman,
 Skötande dess jord med trägna armar:
 Men af Herren väntade han växten.
 Och han bodde där med barn och maka,
 Åt i svett sitt knappa bröd med dessa,
 Gräfdde diken, plöjde opp och sådde.
 Våren kom, och drifvan smalt af tegen,
 Och med den flöt hälften bort af brodden;
 Sommarn kom, och fram bröt hagelskuren,
 Och af den slogs hälften ned af axen;
 Hösten kom, och kölden tog hvad öfrigt.
 Pavos maka slet sitt hår och sade:
 "Pavo, Pavo, olycksfödde gubbe,
 Tagom stafven! Gud har oss förskjutit;
 Svårt är tigga, men att svälta värre."
 Pavo tog sin hustrus hand och sade:
 "Herren pröfvar blott, han ej förskjuter.
 Blanda du till hälften bark i brödet,
 Jag skall gräfva dubbelt flera diken,
 Men af Herren vill jag vänta växten."
 Hustrun lade hälften bark i brödet,
 Gubben gräfdde dubbelt flera diken,
 Sålde fåren, köpte råg och sådde.
 Våren kom, och drifvan smalt af tegen,
 Men med den flöt intet bort af brodden;

Sommarn kom, och fram bröt hagelskuren,
Men af den slogs hälften ned af axen;
Hösten kom, och kölden tog hvad öfrigt.
Pavos maka slog sitt bröst och sade:
"Pavo, Pavo, olycksfödde gubbe,
Låt oss dö, ty Gud har oss förskjutit!
Svår är döden, men att lefva värre."
Pavo tog sin hustrus hand och sade:
"Herren pröfvar blott, han ej förskjuter.
Blanda du till dubbelt bark i brödet,
Jag vill gräfva dubbelt större diken,
Men af Herren vill jag vänta växten."
Hustrun lade dubbelt bark i brödet,
Gubben gräfde dubbelt större diken,
Sålde korna, köpte råg och sådde.
Våren kom, och drifvan smalt af tegen,
Men med den flöt intet bort af brodden;
Sommarn kom, och fram bröt hagelskuren,
Men af den slogs intet ned af axen;
Hösten kom, och kölden, långt från åkern,
Lät den stå i guld och vänta skördarn.
Då föll Pavo på sitt knä och sade:
"Herren pröfvar blott, han ej förskjuter."
Och hans maka föll på knä och sade:
"Herren pröfvar blott, han ej förskjuter."
Men med glädje sade hon till gubben:
"Pavo, Pavo, tag med fröjd till skäran;
Nu är tid att lefva glada dagar,
Nu är tid att kasta barken unnan
Och att baka bröd af råg allena."
Pavo tog sin hustrus hand och sade:
"Kvinna, kvinna, den blott tår att pröfvas,
Som en nödställd nästa ej förskjuter;
Blanda du till hälften bark i brödet,
Ty förfrusen står vår grannes åker."

26.

Flickan ägde af sin mor ett minne,
Ägde ett med pärlor och demanter
Smyckadt spänne af omätligt värde.
Kommo tvenne fästmän då till henne.
Stolt och rik och mäktig var den ena,
Men han friade till flickans spänne.
Och den andra, han var blyg och fattig,
Men han friade till flickans hjärta.
Nu till dottren talte hennes styfmor:
"Tag den rike och förskjut den arme!
Skönt är guldet dock mot fattigdomen."
Flickan grät och vägrade förgäfves.
Men den dag, då lysning skulle tagas,
Fanns ej flickan mer i modrens salar,
Ej på gården, ej bland parkens stammar,
Men hon fanns på stranden invid, hafvet.
Dit kom hennes mor och hennes fästman,
Talande med vänlig röst till flickan:
"Följ oss opp till gästabud och glädje,
Ty din lysning skall i dag besörjas."
Då tog flickan ur sin gördel spännet,
Tog det i sin hvita hand och sade:
"Se, den litet har, är nöjd med litet;
Men den mycket äger, fordrar mera.
Tusen år och tusen ren har hafvet
Slukat håfvor och förvärfvat skatter,

Och det fordrar än mitt gyllne smycke."
Så hon sade och långt hän från stranden
Kastade sitt spänne ut i hafvet.
Men den rike gick förgrymmad dädan,
Och förgrymmad ropte flickans styfmor:
"Olycksaliga, hur har du handlat?
Ingen höghet har du mer att vänta,
Intet guld skall skimra i din boning,
Och ditt spänne ser du aldrig åter."
Men den ädla flickan log och sade:
"Hvad är höghet mot min framtids lycka,
Hvad är guld emot ett lif med kärlek,
Hvad är spännet mot min ynglings hjärta?"

27.

Stor var tavastländarn Ojan Pavo,
Stor och väldig ibland Finlands söner,
Stadig som en granbevuxen klippa,
Djärf och snabb och kraftig som en stormvind.
Tallar hade han med rötter uppryckt.
Kufvat björnar med sin blotta armkraft,
Lyftat hästar öfver höga gården
Och som strån förmätne männer nedböjt.

Och nu stod den starke Ojan Pavo
Stolt och väldig uppå lagmanstinget:
Midt på gården stod han ibland folket
Som den höga furan ibland småskog.
Men han hof sin stämma opp och sade:
"Finns här en af kvinna född och ammad,
Som förmår att hålla mig på stället,
Blott ett ögonblick på samma ställe,
Den må taga strax mitt rika hemman,
Den må vinna mina silfverskatter,
Den må äga mina många hjordar,
Och med kropp och själ är jag dess egen."
Så till folket talte Ojan Pavo.
Men förskräckte stodo bygdens drängar,
Tigande i nejden af den stolte,
Och där trädde ingen fram till honom.

Och med undran och med kärlek sågo
Bygdens flickor på den unga kämpen;
Ty han stod, den starke Ojan Pavo,
Som den höga furan ibland småskog,
Och hans öga brann som himlens stjärna,
Och hans panna lyste klar som dagen,
Och hans gula hår föll på hans skuldror
Som ett solglänst strömfall öfver fjället.

Men ur kvinnohopen framsteg Anna,
Hon, den skönaste af bygdens flickor,
Vacker som en morgon till att påse.
Och hon framsteg raskt till Ojan Pavo,
Slog omkring hans hals de mjuka armar,
Närmade sitt hjärta till hans hjärta,
Pressade hans kind mot sina kinder,
Och så bjöd hon honom slita lös sig.

Men den starke gossen stod besegrad,
Kunde icke röra sig af stället,
Utan sade sviktande till flickan:
"Anna, Anna, jag har tappat vadet.
Du må taga strax mitt rika hemman,

Du må vinna mina silfverskatter,
Du må äga mina många hjordar,
Och med kropp och själ är jag din egen."

SVARTSJUKANS NÄTTER.

FÖRSTA NATTEN.

O du, som sjunker stum och sluten ned
Ur molnens rymd på svarta vingar,
Förnim den sorgsnes klagan, milda natt,
Förnim den olycksaliges förtviflan!—
Hvems är den röst, ur klippans refvor irrar,
Lik flodens brusning, lik en suck af hafvet,
Ditt tysta, vemodsfria tåg till mötes?
Hvems är den stämman, som med ugglans läten
Till en förvirrad harmoni sig parar,
Beskrattande med återbrutna ljud
Din frid, din stillhet, dina vallmodofter?
Det är den sorgsnes klagan, milda natt,
Det är den olycksaliges förtviflan.

Jag tänkte en gång i en bättre stund:
"Förnuftet måste blifva fridens härold
Till upprorshopen i min vilda barm."
Och se, förnuftet smög sig bäfvande
Med palmbeväpnad hand på öde stigar
Och kom till kvalens slutna borg, till hjärtat,
Och klappade på borgens port och sade:
"I, stormande passioner! Hvarför fylla
Med ödeläggelse och krig de rum,
Där förr I offraden åt mig och lugnet?
Bekänner än mitt öfvervälde, hvilten
Som oskuldsfulla barn i mitt beskärm,
Och lydnaden skall återbringa lugnet,
Och lugnet följes blott af goda änglar.
Se, hvarför striden, hvarför rasen I?
En kvinnas rika blomstergårdar mätta
En annan fjärils honingslust;—för er
Stå ej de fulla blomstrens kalkar öppna;
Men hvarför svärma ständigt kring densamma?
Hvad en er nekar, skall en annan skänka,
Och lika nektar dricks ur lika blommor.
Så talade, vid borgens port, förnuftet.

Då låg bland söfda söner innanför
Svartsjukan, kärlekens och hatets dotter.
I fridlös dvala låg hon där och sög
Ur egen märg en otillräcklig näring
Och skärpte sin för dagen skygga blick
Och spetsade sitt öra under sömnen.
Så hörde hon förnuftets tal vid porten;
Försvunnen var i blinken hennes hvila.
I hämndfull harm spratt furien opp och tog
Ur smärtans koger ett förgiftade svar;
Men hvarje pil, som flög från tungans båge,
Föll krossad mot förvridna läppar ned,
Tills raseriet, dämndt inom dess barm,
Bröt fram uti ett hånskratts fulla strömmar.

Ur dvalan väcktes syskonskaran nu:
Den bleka plågan och det hemska kvalet
Och trånaden, som tärs af evig hunger,
Och afunden, som andas pest, och vreden,
Som fröjdas af sin blodbestänkta dolk.
De väcktes alla, och i modrens spår
Framilade den käcka legionen
Och bröt med jubelskri till fejd.—
Och nu, du milda gnista, lån af Gud,
Du ljusa ängel, som lik solen glädde
Min lefnads vår, förnuft, hvad är din lott?
Att kufvadt dväljas mellan mörkrets andar
I grottorna af mitt förtärda hjärta,
Att somna in vid dina bödlars skrål
Och vakna opp vid dina kedjors slammer.

Jag sade: "Jag vill anförtro åt dagen
Mitt hjärtas ödemark att vederkvickas.
Den Gud, som lockar rosen ur sin knopp
Och örtens späda frö ur grusets sköte,
Den höga, strålbeklädda Gud, som sprider
Sitt lif, sin vällust i en död natur
Och tvingar stoftets alla myriader
Att jubla kring sitt glimmande triumftåg,
Den Gud, som hägnade min barndoms blomning,
Skall ej förskjuta mig." Så sade jag
Och höjde min förgråtna blick mot öster.

Då blef det ljust kring österns rand, och solen
Steg opp och stänkte som en mogen drufva
Kring himmel, jord och haf sin purpursaft.
Och etern drack—och strålade af fröjd,
Och böljan drack—och skälfde af förtjusning,
Och jorden drack—och kullar, berg och dalar
Berusades af drufvans blod och glödde
Och väckte sina tusen söfda barn
Att tömma morgonens och lifvets fullhet.

Af jubel ljödo nejdens alla eko;
Kring fältet sprungo hjordarna, mot skyn
Flög fågeln med sin tungas glada offer,
Och människan, den sällaste af alla,
Gick majestätlig fram med knäppta händer
Att digna ned af andakt inför Gud.
Då såg jag i mitt bröst och sökte blott
En suck att blanda i naturens glädje
Och fann mitt hjärta mera tomt än dödens.
Med brusten blick, af fasa öfversvämmad,
Jag ilade till mina kulor åter,
Lik en förirrad natt i dagens famn,
Lik molnets skugga, som med oro flyr,
Af sjö och land, af höjd och djup förskjuten.

Hvem hör mig, hvem behjärtar mina ord?
För hvem skall jag mitt öde uppenbara?
Den stela klippan rörs ej af mitt kval,
Och natten äger för mitt språk ej öra.
En vallfart gör jag till den nejd, där förr
Min rika ungdoms gyllne dar fördrömdes.
Hvad äger jag på dessa ställen mer?
En vålnad lik, jag går bland grafvar här
Och vålnader utaf min lefnads lycka.
Här står dock hyddan, af sin hängbjörk än
Och sina gröna pilar öfverskyggad;
Den var ej fordom främmande som nu.

På denna bädd af blommor satt jag ofta
Vid Minnas sida, målande för henne
Vår framtid, full af kärlek och af ljus.
Och lutad mot min skuldra såg hon då
Med barnslig vällust mot den sköna taflan;
Och hvarje oro, om den fanns nå'n gång,
Och hvarje tvekan var så lätt förskingrad;
Ty brudgum lofte alltid gökens stämma,—
Och lycka väpplingens orakelspråk;
Och hon var nöjd igen; hvem denne brudgum,
Hvad denna lycka var, förstod hon väl.
O Minna, skogsprofetens löfte svek;
Men ödets profetior voro sanna.
Här ser jag aspen; bär den än mitt namn,
I bredd med hennes, i den gröna barken?
Här våra popplar; sina rika grenar
De slingra kring hvarandra än som förr.
Den ena skall beteckna mig, den andra
Beteckna Minna;—afgrundslika lögn!

Men jag vill vandra längre, jag vill se
Det ställe, där jag tog farväl af Minna,
Då hon gick hem att i sin jungfrubur
Förgråta tiden af min bortavaro.
Och jag flög ut i världen, full af mod,
Med hjärta glödande af kärlekens
Och af den anade bedriftens sällhet.
Här sorlar källan, på hvars strand vi stodo,
Och morgonsolen gick förklarad opp;
"Se", sade Minna, "gå som den så ljus,
Så säll, så stark din bana genom världen
Och kom med lugn och värma såsom den
Till våra dalar, till din Minna åter."
En kyss blott var mitt svar; men mer än löften
Och mer än eder sade den.

Och nu,

Se, här är häcken, sammanväfd af rönnar
Och af syrener; här var möte aftaldt.
Här satt jag, återkommen, pulsen slog
Af hopp och väntan. Många farors skördar
Och många segrars ära, men det bästa,
En pröfvad trohets guld, det var den skatt,
Jag bar till välkomstgåfva åt min brud.
Här satt jag, såg med längtan öfver ängen
Och såg och såg igen;—och Minna kom,
Men vid en makes arm.—Förgäfves, natt,
Förbreder du ditt täcke öfver nejden;
Du har ej mörker nog; jag ser ännu
Den fasansfulla synen, ser dem komma,
Ser honom, med den stela, trygga gången,
Och Minna vid hans sida, med förgråten blick
Och bleka kinder, härjade af tårar;
Ser Minna stappla vid hans sida, lik
Den halft förblödda hinden, som vid foten
Af altaret mot offerprästens stål
Med vemod blickar opp och tigger döden.
O, höge Gud! Har icke mänskohjärtat
Sin kärlek och sin himmel såsom du?
Är det så ringa, att en hand af stoft
Kan strafflöst plundra i dess helgedomar?
Dock, på min fråga svarar blott det skedda
Ett iskallt ja, och mångfördubbladt ljuder
Detsamma åter ur min egen barm.
Nej, jag vill icke längre dröja här.

Till mina klippor, hårda som mitt öde,
Vill jag tillbaka vända; intet lif
Skräms där af mina suckar, ingen ört
Förtvinar där af mina tårefloder,
Och minnen af min sorg blott finnas där.
I solhvarf ren jag lefvat ibland dem
Och längtar åter till min själs förtrogna.

Så långt har det då kommit! O, förut,
I vårens, kärlekens och Minnas famn,
Hvem hade trott, att ödemarkens klyftor
En saknad fristad blefve mig en gång?
Ej slår ett hjärta i mitt grannskap roligt.
Den trötta vandrarn, bränd af solen, glömmer
Sin bördas tyngd, då han mig ser, och flyr
Med vingad fot min anblick; själfva glädjen,
Så högljudd annars, stämmer ned sin röst
Till stilla böner, då min nejd hon nalkas;
Och först i fjärran, sen hon gått förbi,
Får hon sin sång och sina löjen åter.
Förut, hur annorlunda var ej allt!
Glad som en efterlängtd majdag kom
Jag då till oskuldens och fröjdens lekar,
Och hvar som helst jag gick vid Minnas arm,
I fältets dager eller parkens skymning,
Församlades af bygdens muntra barn
En menlös skara, som sin ringdans knöt
Omkring vår kärlek, eller vid vår lycka
Sin egen, anspråkslösa lycka band.
Skall ej en gång ett skuggspel af hvad då
Var verkligt unnas mig ännu af lifvet?
Är banan mörk, så långt den än må sträckas?
Jag frågar hoppet, som i storm och natt
Så ofta tröttat sina vingar redan
Och återkommit tröslöst, som det for.

O, höge allmakt, brutit har ditt barn;
Låt straffets åskor öfver mänskan ljunga!
Hon bröt för jordens skänker; tag, hvad jorden gaf,
Tag maktens, rikedomens, årans skatter,
Låt henne sucka under vedermödor,
Ur klippan tvingande sitt tårbestänkta bröd,
Tag hälsans kraft ur hennes nerver, låt
Den svaga kråla som en mask för plågan;
Men, Helige, det enda ädla, som
Hon bärgade af en förlorad adel,
Den känsla, i hvars famn hon står för dig
Så hög som mellan paradiset fruktträn,
Så ren som i dess gyllne dagars glans,
Tag denna ej, tag hennes kärlek ej!
Hvad har hon kvar, om den förloras?—Dock,
Hvad äro mina böner, hvad min klagan?
Står icke djupt och outplånligt ren
Min dom i ödets koppartafla skuren?
Hvad hoppas jag, hvad söker, hvad begär jag,
Hvad kan jag få, hvad kan jag mista mer?
Nej, gamen, som förtär min barm, skall jag,
Prometheus lik, i evigheter nära.
Min varelse, ej helad, ej förstörd,
Skall ständigt spinna sina egna marter,
Och som en håndikt öfver mänskligheten
Skall jag af dagens ljus, af nattens stjärnblick skys.

Men se, här är jag åter vid mitt hem!
Här är den kulna grottan; o, som nu

Så dyrbar har den aldrig förr mig varit.
Där skall jag hvila lemmar, som af trötthet
Och strider digna. Sluten i dess famn,
På dess granitbädd skall jag, gömd för världen,
Hvars skönhet kväljer och förskräcker mig,
Kanske en stund af sömnens ro besökas,
Ett ögonblick få glömma bort mig själf.

Dock om, ännu på veka svandun vaken,
Vid Minnas sida hennes make hvilar,
Så lämna mitt förgråtna öga, sömn!
Låt mig i väkter på ett fridlöst läger
Med öppen blick mot grottans mörker stirra,
Men flyg till honom, kväf hans känslors svall
Och tvinga honom att sin himmel glömma!

ANDRA NATTEN.

Förskjuten, gäckad, trånande och fridlös
Gick vandraren i sekellånga år
Sin tunga stig igenom öde länder.
Ej bjöd en trofast famn vid dagens slut
Ett fredligt läger åt hans trötta lemmar,
Ej räckte någon vänlig hand en dryck
Af källans svalka åt hans heta läppar,
Och ingen pannas hvälfda himmel ägde
Två milda stjärnor för hans hjärtas natt.
När morgonen, det glada sinnets älskling,
Sin purpurhy i österns böljor tvådde,
Då steg han med förkrossad håg från bädden
Och såg ur tårar mot en tröttsam dag;
När kvällen, kvalda hjärtans tröstarinna,
Vid västerns guldport log bland sömn och drömmar,
Då sjönk han mattad på en sömnlös bädd
Och såg emot en ödslig natt ur tårar.

En afton stod han stum vid oceanen
Och styrde trånfull sina blickars vingar
Mot sitt af kvällens sol belysta hem;
Men, like trötta fåglar, föllo alla
Förlorade i böljans vida graf,
Och deras liksång var den suck, dem gafs
Till trogen följeslagare på vägen.

Då växte, likt den unga svanen, opp
Ett snöhvitt segel, glimmande i öster;
Och inom några korta stunder sam
Det vimpelprydda skeppet vid hans udde.
Vid stranden låg en plank;—med en bön
Till böljans makter slog han sina armar,
En glädjedrucken älskling lik, om den
Och störtade sig djärf i vågens bädd,
Sitt hemland och sitt sälla hopp till mötes.—
En ädel hand från skeppet räckte mildt
Den tröttade sin hjälp.—Och nattens döttrar,
Den tysta sömnen och den lätta drömmen,
Begrofv snart hans lidande i frid.
När nu med rosenläppar morgonrodnan
Bebådade naturens vällust, dagen,
Slog vandrarn opp sin blick och såg omkring sig—
Och såg sin hembygds länge sörjda kust,
Och såg dess gröna, trädbevuxna kullar,
Och såg dess blomsterklädda häckars gång.
På stranden kände han sin hydda, kände

Dess glada fåglars morgonbön;—berusad
Ur fröjdens öfverfyllda nektarkalk,
Föll han i salig yra på sitt anlet,
Välsignande det lif, han nyss förbannat,
Den jord, han kallat smärtans afgrund nyss.
Och som han slöt sin bön, då sprang bland löfven
Hans barndomsvän, hans trogna flicka fram
Och föll förlorad i sin älsklings armar,
Besköljande hans kinders milda brand
Med återseendets och glädjens tårar.—

Men, sorgens son, säg, hvarför dröjer nu,
Din själ vid glada bilder?—Hvarför talar
Din röst om mänskossällhet nu, förut
Blott van att ensam klaga och fördöma?

Ha, äfven jag var säll en stund,—en stund,
Ej dyrköpt nog för tusen seklers marter!
Ha, jag var säll!—Se, solen hunnit ren
Till andra rymder jaga nattens skuggor,
Och daggens droppar släcka icke mer
Den trånadsmatta blommans törst, och jorden
Står skälfvande i ljus och dag och ler
Åt villan och fantomerna af mörkret;
Men för mitt öga står dock nattens dröm,
Så skön, så magiskt klar ännu, och kämpar
Mot verklighetens strålar segerrikt,
Som månans skimmer emot stjärnornas.

O dröm, o himmelskt ljufva dröm! Om dig
Skall jag för nejdens kala fjällar tala,
Tills deras missljud-vanda eko glömma
De rop af smärta, dem de hört af mig,
Och vänja sig att af sig själfva stamma
Den häpne vandrarn glädje blott till mötes.—
Så sakta då, o skog, din tysta susning!
Och hämma, bäck, ditt muntra språng en stund!
Och, klippor, höjen edra gråa hjässor!
Och, nejdens alla andar, hören—hören!

Det var en kväll, en nordisk sommarkväll,
En kväll, då solen icke går till hvila
Vid jordens barm, men kysser henne blott
Och skyndar åter opp till dagens fröjder;
Det var en kväll,—den vida västern låg
Och dvaldes i ett haf af guld och saffran,
Och öfver österns gröna kullar summo,
Likt rosengårdar i det stilla blå,
De skära, purpurstänkta molnens flockar.
I dagg och vällust låg naturen stum,
Och jag,—jag vandrade bland hennes under,
Stum såsom hon. Jag kände ingen sorg,
Men medvetsslöst uti mitt hjärta bodde
Ett stilla kval ändå, som jägarns lod
I örnens sönderskjutna sida dröjer.
Men när han sitter sen på klippans spets
Och mängder dagens strålar där med blod,
Då känner han uti sin barm en plåga,
Men vet ej, hvarifrån den kom och när
Den slutas; så med vemod, som jag ej
Begrep, en gåta för mig själf, jag gick
På fältets fägring, vacklande och sluten,
När hastigt, fjärran från ett sakta ljud,
Som af en lutas lätt berörda strängar,
I samklang döende, mitt öra hann.

Jag lyssnade.—Ännu en ton, ännu
En suck af andarne i lutans boja,
Och sen ett lugn, en stillhet öfverallt.
Likt lugnet på den kvällbelysta fjärden,
När sista fläkten gått med stim däröfver
Och vattnets dallring byts till spegelglans:—
På en gång skingrades min smärta nu,
Och jag var lätt till mods igen som blomman,
När fästets källor flödat ut och hvalfvet
Ånyo mot den tårbestänkta klarnar;
Men medvetlös som blommans var min fröjd.

En sorglös trånad dref mig mot den nejd,
Ifrån hvars famn de milda ljuden kommo.
Jag skyndade, som lyft af vingar, dit
Och lyssnade, och lyssnade ånyo.

Så kom jag till en park, där stam vid stam
Mot ljusets pilar höjde gröna sköldar
Och ingen fläkt af aftonvinden hann
Den friska helgedomens svala skymning.
Det syntes icke mänskospår i den,
Ej spår af dessa fräcka sköflarhänder,
Som sätta konstens stela krona opp
Uppå ruiner af naturens fågring.
I blomning stod där hvarje ört på marken,
I sommarskrud stod hvarje träd;—en flock
Af luftens fjäderklädda barn allenast
Satt drömmande emellan löfven där,
Och sången slumrade på deras tungor.
Jag stannade, jag visste icke mer
Af någon lidelse, af någon tanke;
Mitt väsen var, som skeppet är på hafvet,
När ingen svallvåg mot dess sida slår
Och ingen vind dess slappa segel fyller.

Men nu—nu klang en himmelsk ton igen,
Och plötsligt ljödo lutans alla strängar
En rik, högtidlig harmoni, som snart
Melodiskt fylldes af en kvinnostämman.

Hvad nyss var sänkt i sömn, spratt opp på nytt:
Hvar fågel öppnade sin näbb till sång,
Hvart löf i parken skälfde, och ett regn
Af dagg föll dallrande af hvarje blomma.
Och jag, jag hörde rösten mig så nära
Och kände den,—och det var Minnas röst.

Men stod du en gång, svept i dimmans flor,
På kullens spets, af vårens morgon famnad,
Och drack en rosenånga, fast du ej
De röda skålar såg, hvarur den flödde,
Och badade i värma dina lemmar,
Fast värmans källa doldes för din blick,
Och såg du då en flyktig storm förjaga
Den lätta dimman, såg du berg och dal
Förtroligt träda fram ur formlösheten,
Och såg du då med klara ögon glad
De vänner, som din vällust nyss beredde;
Då vet du, hvad jag var och hvad jag blef
Det ögonblick, jag Minnas stämman hörde.
Ty hvad jag lidit, hvad i långa år
Jag njutit såsom ljuft och tänkt som sällt,
Stod i förklarad glans inför min själ,
Och kärleken gick som en sol däröfver.
Förbannad från mitt hjärtas ljusa eden

Var dock en enda tanke,—var dock den:
Att Minna, Minna ägdes af en annan.
Jag kände blott min sällhet, visste blott,
Att hon och jag i världen fanns—ej annat,
När jag i jublande förtjusning sprang
Den korta väg, som skilde oss ännu,
Och föll på böjda knän vid hennes fötter.

Men hon, ej skrämmd, ej öfverraskad, såg
Så ömt förtroligt leende på mig,
Som om jag länge stått hos henne redan;
Hon såg, som barnet på sin ängel ser,
När modren bäddat vaggan mjuk och drömmen
Då genast leder fram den välbekante.

Ej ljöd dock lutan mer. Det byttes ej
Ett brutet ord, en vingad suck af oss;
Men på den lätta brygga, bægges blickar
Emellan våra hjärtans himlar slogo,
Gick kärleken, i tusen former klädd,
Att växla njutningar och växla boning.

Tills, famn ej mera skild från famn, och mun
Ej stängd från mun, jag låg i hennes armar
Och kände svallningen af hennes barm
Och drack dess tårbestänkta kinders dagg
Och domnade af vällust bort—och väcktes.

Men, lögn af sällhet, håll mig evigt dock,
Ack, evigt i din hulda boja fången!
Jag tigger ej af verklighetens nåd
En fröjd, som multnar under ägarns händer.
Med fantasiens skuggspel är jag nöjd,
Blott den beständigt för mitt öga ter
Den stund, då jag var säll, fastän bedragen.

Då skall jag än, när Minnas vår förgått
Och hennes kinder inga rosor bära,
Se henne ung och salig i min famn.
Då skall jag än, när mina dagar flytt
Och kullen hvilar grön uppå mitt stoft,
Men stjärnorna min fria ande bärgat,
Då skall jag än från världens sköna ljus,
Från Gud, från himlar och från änglar gå
Att drömma mig vid Minnas purpurläppar.

TREDJE NATTEN.

I öster stiga svarta skyar opp,
Bebådande en lång och stormig natt.
Långt hän i väster, bortom sund och uddar,
Sjönk solen tröttad nyss i hafvets famn
Och släckte lugnt sin fackla.
Hur växlar allt! Den dag, som hvälfde nyss
Sin rika blomning öfver tusen länder,
Står vissnad ren, och mörka skuggor tåra
På bladens sista, matta purpur nu.
Det lugn, som bredde lätta vingar öfver
Den glada nejdens land och vatten, flyr
För stormens örtflykt, hotande i fjärran,
Och intet är af allt, som varit nyss.—
En bild utaf naturens stora lif
Är lifvet i en mänskobarm; för båda
Står samma eviga och höga lag:

Förvandling är dess bokstaf, lif dess anda.
Lycksaligt är det hjärta dock att prisas,
Hvars dag ej till en stormig natt förbyts,
Men till en natt af frost och is och dvala;
Ty domnadt märker det ej då förlusten
Och väcks af nästa morgon, men ej mer
Till en förgänglig dag.

Det bodde nyss

En himmelsk frid i mitt förtärda hjärta,
Och glädjen spridde där sitt ljus ännu,
Lik höstens sena sol, som någon gång,
Minutligt, ödelagda fält förgyller;
Men plantor, ack, som vissnat längesedan,
Begynda åter blicka opp, bedragna
Utaf en härmad vår, tills snart ett moln
Förskingrar deras hopp och haglar ner
En skur af stela dödar på de späda.
Så, milda känslor, I, som skjutit åter
En dvärglik grodd i den betrycktes barm,
Skall snart kanske ert matta lif förstöras.
En dyster aning sveper ren sitt flor
Omkring er himmel;—ack, om några stunder
Är allt måhända mörkt igen som förr!

Men tyst, en sång!—Hvad mänskligt väsen dväljs
Som jag bland klyftorna, i öde skogen?
En glädtig sång! Kanske af en förvillad,
Som återfunnit stigen till sitt hem
Och skyndar jublande till barn och maka.
Den sälle! Regnet faller kyligt ren,
Och natten andas kallt; men ack, hur lätt
Skall icke färdens långa möda glömmas
I hvilobädden af en älskad famn!
Där syns ju glädjesångerskan!—Men ack,
Hvad strid emellan hennes sång och väsen!
Lik bäcken, som sin muntra stämma höjer,
Fastän den bruten mellan klippor går,
Så tycks ock hon, på livvets fröjd bedragen,
Förvirrad, krossad, sjunga sällhet än.
Se denna glesa krans af vissna rosor,
Som fångslar hennes spridda hår;—hvar fläkt
Slår bort ett gulnadt blad af dem, liksom
Ett oblidt ödes lätta vindar slita
Förhoppningar ur en förkrossad barm.
Se hennes anlet, likt en höstlig källa,
Af stormar grumlad, öfverhöljd med spillror
Af en förhärjad blomstervärld; ännu
Är himlen dock ej jagad ur dess spegel.
Så hvilar äfven där i hennes anlet
Ibland förstörda drag en stämpel än,
Som är mig känd, som jag förut har älskat.—
Kom närmre, vilda tärna! Minna blickar
Sin kärlek än ur ditt förgråtna öga;
På dina kinder syns en skymt ännu
Af rosengårdarna på Minnas kinder,
Fast sorgen bredt sin vinter öfver dem;
Hög hvälfs din panna såsom Minnas panna,
Din röst är hennes, och din barm är hennes;
Kom, låt mig känna, om ditt hjärta slår
Så högt, så brinnande som hennes hjärta.
Kom, kom!—

Ha, milda himmel, det är hon!
I pulsar, svallen vildare än hafvet,

Att fasan ej må isa edra böljor!
Ja, det är hon! Förnuft, släck ut din lampa,
Den lyser opp en afgrund!—Samla, natt,
Från halfva världen hit ditt mörker, fallen,
I klyftor, öfver oss och oss begrafven!—
Vansinniga! I denna fasans nejd,
I denna stund af skymning och af hvila,
Då sorgen sofver och då glädjen drömmer,
Hvem söker du?

HON.

Ha, ja, hvem söker jag?
Jag söker här min älskling, och han svarar
Från alla gråa klippor, då jag sjunger.
Hör, hör! En stämma där, en där, en där,
Den sista är så långt, så långt, att jag
Ej hinner honom mer, sen dit han flydde.
Hör, hör! Nu är han åter nära,—nu
Där längre,—nu så långt, att knappt han höres.
O, ve! Hvi flyr han? Hvad har jag väl brutit?
Och har jag brutit, vill jag allt försona.

HAN.

Du gråter: gråt ej, kvinna! Låt din tår
Ej fruktlöst falla vid ditt ödes fötter;
Det ser ändå ifrån sin höjd på dig,
Som solen på den lilja, han förbränner.
Var glad, din älskling kommer då igen;
Nu vill han icke komma, då du gråter.

HON.

Då skall jag le. Jag log nu nyss också
Och sjöng af glädje, ty han var så nära.
Han svarade från denna håll. Hvar är han nu?
Jag kom och fann blott dig,—men såg du honom?
Och ägde han en vänlig hälsning ej
Att lämna kvar åt mig, förrän han flydde?

HAN.

Han sade, att då nästa morgon gryr,
Är han tillbaka hos sin trogna flicka
Och skiljs ej mer.

HON.

Du arma blomma, som jag plockat
För honom, för att gläda honom, ack!
Till nästa morgon lefver du ej mer.
Du måste vissna, natten är för lång.
Men, gode främling, tag den späda blomman, du;
Jag kan ej vänta, jag vill söka honom.
Om han mig flyr och jag är där i fjärran,
Då han är här, så räck åt honom blomman!
Säg, att som hon förvissnar under natten,
Skall jag väl vissna, innan morgon gryr;
Säg honom, att han icke borde fly,
Att jag ej minns, hur länge jag har irrat
Uti hans spår förgäfves, ja, förgäfves.
Min tunga bränner, mina fötter blöda,
Jag dignar ofta, då han är som närmast,
Och drömmer under dvalan, att min barm
Är full af törnen, att mitt hjärta stinges
Vid hvarje slag.—Det är en dröm.—

HAN.

Håll opp!

HON.

Den vederkvicker mig likväl, och snart
Är dvalan slut.

HAN.

Håll opp! Du talat nog
Att jaga lugnet bort från himlens salar.
Slit ej mitt hjärta sönder; det är sjukt
Som ditt.

HON.

Som mitt? O, då behöfves tröst!
Men säg, hvar skall jag hämta den ifrån?
Den har jag sökt, som molnet i sin irring
En fristad söker, såsom vattenfågeln
I vassens mörker letar sina ungar,
Som blöda ren i jägarns hand. O, tröst
Har icke jag, du arme like! Fick den
Af mänskor ej, af himlen ej, af jorden ej.
Jag har en saga; vill du höra den,
Så underlig och dock så sann? Jag såg den själf.
Först skall du gråta, sedan skall du skratta,
Och om du skrattar, vill jag skratta äfven.
Man sade mig, att kärleken ej var
För jorden skapad, att ett brott det vore
Att klaga, då dess planta vissnar här.
Men jag gick ut med hjärta, fullt af hopp,
Och tänkte söka opp en lycklig kärlek.
Jag ville se, om ej ett ställe fanns,
Där tvenne trogna kunde lefva sälla.
Och ren i närmsta skog såg jag ett par
Af turturdufvor. I den glesa toppen
Af ett förtorkadt träd de suto båda
Med näbb vid näbb, men rundtomkring var lugn.
Jag stannade; för mig var skådespelet
Så outsägligt ljuft. En glädjetår
Steg i mitt öga, men den hann knappt falla,
Förrän en hök kom obemärkt och tog
Den ena dufvan;—under klagoljud
Försvann den andra bäfvande bland träden.
Med smärta såg jag efter höken,—han
Flög med sitt byte till ett annat träd.
Där satt hans maka, bägge delte dufvan,
Och sen de mättats, smekte de hvarandra;
Och jag blef tröstad åter, ty jag såg,
Att kärlek fanns, och allt var lugnt kring den.
Då ljöd ett skott,—den ena höken föll,
Den andra flydde bäfvande i skogen.
Med vrede slog jag ned min blick och tänkte:
"Här mördas kärleken; det finns likväl
En ort, där idel goda hjärtan klappa,
Där skall jag finna, hvad jag söker, där
Förföljs ej kärleken, men ler och skyddas."
Så tänkte jag och lättade min fot
Att vandra dädan;—under foten, se,
Låg en förtrampad fjäril, än i döden
Vid blomman fäst, som han i lifvet älskat.
Han var förtrampad af min fot, af mig,
Hur underligt, af mig, som velat köpa
Med eget lif hans lif tillbaka,—skratta!—
Du skrattar ej,—af mig var kärleken
Förtrampad,—och du skrattar ej?—

HAN.

O, kvinna!

Förtviflan skrattar såsom du, förtvifla ej!
Din fjärils död var kärlekens triumf;
Han dog gemensamt med sin älskarinna,
Han dog för dig, som ville honom godt.
Ser du, i lifvets öknar går en ängel,
Han älskar kärleken som du, han rycker
Också en maka ofta från en maka,
Men ej med hökens roflust, ej med jägarns,
Ej tanklöst, såsom de; med ömhet blickar
Han på den ena, då han tar den andra.
Han tänker: "Sen du gråtit några stunder,
Du efterblefne, skall jag dig ej glömma
I tåredalen, där du ensam går."—
Vet du, hvem ängeln är? Han heter Död;
Hans gärning liknar din, ty han är god som du.

HON.

O, du är själf den milda ängeln, sänd
Ej att begära tröst, men skänka tröst.
Förtälj din vackra saga än om Döden,
Hur ömt han älskar—allt och allt förlossar!
Förtälj det än, och jag vill böja ned
Mitt matta hufvud på ditt knä och lyssna.
Och när jag lyssnat och mitt öga sluts,
Så håll dig färdig med din gömda lia
Och för den bleka liljan opp till Gud.

HAN.

Att evigt blomma och att evigt älska.

HON.

Att sitta vid den Högstes fot och gråta,
Tills Han, bevekt af mina tårar, sänder
Dig ned att hämta den, som nu mig flyr.

HAN.

O, då du hamnat, hamnar han också!
Han skall väl söka själf den goda ängeln,
Som honom för till dig. Till dess förglöm,
Hvad jorden brutit, hvad du lidit där!
Sof bort din smärta, sorgens trötta dotter,
Och dröm, hur lyckan står vid grafvens rand
Och tigger för sitt rika fullhorn än
Den sköna skatt, hon nödgas sakna: friden.

HON.

Och huru Döden fattar lyckans hand
Och för den blinda som en trogen vän
Tillbaka genom världen, genom tiden,
Och fyller bristen, då hon gett, och sår
Försoning i de fel, som hon begår.
Så vill jag drömma på ditt knä, du gode,
Du ende, som ej skymfade den svaga,
Ej återstötte utan skydd och tröst
Den skyddbegärande, den öfvergifna.
Ja, jag vill drömma lugnt uppå ditt knä,
Så lugnt som stjärnan i en sommarhimmel,
Som hjärtat drömmar i sin barndomsvärld.
Din lön är färdig: du är Dödens ängel,
Och du behöfver skatter för att älskas
Af jordens barn; tag hvarje tår, jag gråtit,
Tag alla suckar, dem jag gjutit har,
De äro pärlor nu och diamanter,
Som möta dig, hvarthelst du styr din färd.
Men där en fridlös änka klagar sen
Bland bleka barn, som ropa efter bröd,

Och där kring bårens rand sig nöden lägrat,
Där strö dem ut, och jag vill skåda då
Välsignande från himlens sal därpå.
Men där du ser en tröstlös kärlek kräfva
Af jord och himmel en förlorad sällhet,
Där strö ej guld, ej diamanter ut,
Men höj din lie, skörda!—

HAN.

Sömn, o sömn,
Du svala dagg för hjärtats sjuka blomma,
Du blida, som på drömmens vingar bär
Den kvalda anden ur sin fångaboning
Och låter honom några stunder fri
I evighetens etersalar andas!
Kom, sänk dig ned till oskulden, fastän
Dess bädd af klippans kulna mossa reddes
Och fast hon lutar hjässan mot en famn,
Där alla lifvets vilda sorger storma!

Hon sofver ren—min bön är hörd—, hon sofver.
Se, öfverståndna äro dagens mödor,
Och plågor, hopade af långa år,
Uti ett enda ögonblick förgätna.
Hur lugn är ej den godas sömn,—som kvällen,
När dagens stormar rasat ut, förklaras
Dess sorgebleka anlet mer och mer;
Och dessa tecken, hvarmed ödet stämplar
Sitt herravälde in på slafvens panna,
De jämnas åter, och befrielsen
Bor, typiskt röjd, hos slumrarinnan redan.
Ja, säll är du, som sofver och som glömmes;
Ej tränga världens dystra bilder nu
Igenom dina blickars slutna portar,
Och lifvets djupa afgrund höljs af natt.

Hårdt har hon kämpat, mycket har hon lidit,
Dess barm är sårad och dess pulsar tömda,
Och hon förföljs ännu. En flykting är
Dess tanke, utan riktning, utan hem;
Dock jagas äfven han af sorgens härar,
Hvarthelst han irrar, sökande en fristad,
Och ej en gång i din förstörda borg,
O vanvett, låter du den kvalde dväljas.
Blott sömnen är de öfvergifnas vän.

Du dyra varelse! Jag klagas ej,
Att sinnlighetens lampa, att förnuftet
Blott flämtande, med halfsläckt låga brinner
Inom din hydda, rest af jordens stoft;
Men att, hvarthelst dess matta stråle faller,
En tår skall röjas och en jämmer skådas,—
Se där min plåga! Litet nog ändå
Betalar själens gudaeld här nere
De offer, som den kräfver af vår frid.
Ty hvad är mänskan med sin dubbla lott
Af jordiskt mörker och af himmelskt ljus?
En dyster natt omkring en enda stjärna.
Förgäfves bryter hennes bleka sken
Igenom slöjorna af moln och dimmor;
Hon dagar ingen rymd, hon tränger ej
Med strålfull fackla genom skuggans gårdar,
Och stormen bryter segrande likväl
Med härskarstämman genom nattens famn,
Och böljor sucka mellan öde stränder.

Det finnes stunder dock, då ögat, glömskt
Af skymningen, af fasorna och striden,
Med barnslig vällust ser på stjärnan blott;
Och dessa stunder vördar, svagheten
Som sina ljusa stunder, älskar dem
Som glädjens lätta ögonblick af lifvet;
Men kraften, men det starka hjärtat åter
Förbannar dem som foster af en afgrund,
Förrädiskt lockande ett fridlöst hopp,
Blott för att visa, hur dess vingar domna,
Försåtligt talande om ljus och frid
För tanken, som i villans öknar famlar.

Så hvila ut till morgondagens mödor,
Du ödets korsbelastade slafvinna,
Och glöm, så länge du kan glömma än!
Åt mig har natten ingen sömn att skänka,
Min hvila är en vanmakt blott att bära
Det lidande, som samlas öfver mig.
Men jag vill sitta och ditt lugn likväl
Med glädjeblandadt vemod än betrakta,
Som sorgen sitter vid en älskad graf
Och gläds åt blomman, som gått opp däröfver.

FJÄRDE NATTEN.

Hon är försvunnen,—ja, hon är försvunnen!
Det enda minne, jag af henne fick,
Är spåret på det daggbestänkta gräset
Och kvistarna, som darra än, där hon
Gick stilla fram emellan skogens stammar.
Ja, hon är borta! Som en aftonrodnad
Försvann hon bakom klyftorna och träden,
Och ensam står jag kvar—en dyster natt.

O, jag var säll ändå! Jag slöt den hulda
Emot mitt hjärta, och jag led allena,
Och hon var trygg i sömnen som ett barn.
En här af minnen från förflutna tider
Slog opp sin skådeplats kring slumrarinnan
Och spelte genom mörkrets glesa flor
I växlande gestalter för mitt öga.
Där såg jag er, o mina barndomsdagar,
Med edra klara solar och ert lugn,
Då tanken än ej visste af sig själf,
Ej flugit ut ännu att fåfängt söka,
Lik Noachs dufva, någon grönklädd strand,
Men gungade i drömmens trygga ark
På lifvets vida, bottenlösa bölja.
Dig såg jag äfven, lund, där jag en gång
För Minna blottade mitt hjärtas lågor,
Där lättbevingad, svalan lik, som sväfvar
Mot vårens famn ur sundets purpurvåg,
Bekännelsen flög öfver hennes läppar
Och hennes blickar gräto pärlor till
En krona åt min segrande förhoppning.
Dig återsåg jag, djup af sällhet, stund
Och evighet tillika, då min kyss
För första gången i den svala kvällen,
Vid lunders susning och vid fåglars sång,

På hennes läppars vållustbädd försof sig.
Och er och er, o eder, tusen gånger
Besvurna och igen besvurna, såg jag,
Ej lätta och förhoppningsfulla nu
Som fordom, men allvarliga och dystra,
På tidens vingar pekande och på
Det mörka ödets järnhand, där den tung
Låg vårdslöst hvilande på brutna fjättrar.—
Så såg jag än med vemod, än med glädje,
De dunkla hamnarna af forna fröjder,
Än bedjande för nattens flykt, och än
Att solen evigt ville borta dröja.

Men bergens toppar klarnade i väster,
Och snart mot dalen i en långsam ström
Flöt ljuset neder från förgyllda fjällar,
Och dagen frambröt, och hans strålar föllo
På Minnas bleka kinder ren.
Då slog hon opp sitt öga, såg mig an
Med blickar, ej förslöade som nyss,
Men skarpa, genomträngande som pilar:
"Du är det, jag har funnit dig; min dröm,
Min svåra dröm är slut."—Med dessa ord
Uppstod hon hastigt, grät en tår förstulet
Och tog min hand och talte himmelskt lugn:
"Se, plågans spjut är krossadt, täckelset
Är från mitt öga fallet; jag har funnit
Det jag har sökt, och hjärtat vill ej mer.
Hvad jorden äger, hennes fröjd och smärta,
Har jag i bräddadt mått tömt ut, och mer
Har hennes trånga förråd ej att skänka.
Jag vandrar nu, dit du ej följa får;
Men snart jag vandrar längre bort, och då
Välkommen efter!
Som jag skall du kanhända länge drömma,
Att du förgäfves söker här din sällhet,
Och såsom jag skall äfven du en gång,
Med hjärtat lugnadt och med själen ljus,
Förvånad vakna, slutet i dess armar;
Till dess farväl!"—Hon kramade min hand
Och vände stilla mot den smala stigen
Och började med långsam gång sin färd.
Min famn stod öppen, och mitt öga bjöd,
I täflan med min tunga, henne åter;
Hon såg min tår ej, och min bön dog bort,
Förgäfves klappande på hennes hjärta.
Sin bana gick hon, obeveklig, kall,
Den bleka månen lik på vinterns himmel.
Jag skyndade i hennes spår, jag ville
I mina armar sluta än en gång
Den afgud, som mitt hjärta evigt famnar.
Jag nalkades,—hon såg tillbaka då
Och höjde hotfullt varnande sin hand;
Förisad stod jag kvar på hennes bud,
En blodlös bild, ur marmorns klyfta huggen,
Lik sångaren i Plutos dunkla borg,
Då natten tog hans Eurydice åter.
Orörlig var min fot vid marken häftad,
Mitt bröst var länge utan suck och stämman,
Tills jag omsider såg, hur mer och mer
Den älskade i skogens djup försvann.
Då fick jag klagoröstens gåfva åter
Och ropade med hemsk förtviflan: Minna!
Men blott ur bergens sorgsna grottor kom
I långa suckar återsvaret: Minna.

Hon vandrar!—Hjärta, frågar du hvarthän?
Hvarthän, om icke till sitt hem, sin make;
Ty hvarje ädelt sinne bär sitt tvång
Och smider pliktens kopparkedjor starka.
Välan, hon går tillbaka till de sina,
Med känslan kufvad af förnuftets bojer.
Hon får ej minnas, vill ej minnas mig;
Och snart skall vanan, som det tunga lättar
Och det förhatliga gör ljuft och älskadt,
Med milda händer blomsterhölja törnen
Af hennes olycksaliga förbund.
När då med fridens gryning i dess själ
Dess bleka kinders nya gryning börjar,
Hvem är den lycklige, hvars kyssar få
Ur deras morgonrodnad purpurn suga?
Och när ifrån den friska barmens skatter
Hon slöjan kastat och det rum beträder,
Där, lyst af lampan eller stjärnan blott,
Försåtligt yppig högtidsbädden sväller,
Hvem följer glädjersig hennes steg
Och mäter, trånande, sekundens dröjsmål?—
Ha! Icke den, som ensam irrar här
Och dricker nattens kulna dagg och söker
En mossbevuxen klippas läger,—nöjd,
Om han på den kan för en stund förglömma,
Hvad han har varit, hvad han är och blir.
Hvad hvisken I uti mitt öra åter,
Dagskygga spöken, barn af mörkrets värld?
Hvad bröt väl Minnas make?—Dock, hur ljuft
Att se det blod vid dolkens sidor stelna,
Som brunnit nog vid Minnas sida ren!
Fly, afgrundstanke! Vill du locka bort
Ur själens famn dess enda skatt, den ängel,
Som ensam blef den öfvergifne trogen
Och stundom talar om ett annat land,
Där Minnas kärlek möter mig på stranden?
Nej, han skall lefva, om han kunde än
Med tusen sinnen frossa af sin lycka,
Och ur min sällhets aska skall jag bärga dock
En möjlighet af Minnas återkärlek.

Man talar om hur dödens lugn är djupt,
Hur bojan faller af den tyngda anden
Den stund, då hjärtat slår sitt sista tims slag
Och mer ej mäter fångenskapens tid.
Och det är sant, att ingen stormil skakar
Det tjäll, som byggs åt slumrarn under kullen,
Att ingen smärta födes af den barm,
Som stilla under mossans djup förmultnar;
Men anden, anden, är han fri?—O nej!
Han är ej fri i eterns ljushaf, där
Bevingad mellan stjärnorna han sväfvar;
Han är ej fri i evighetens famn,
I himlens salar är han slaf ännu;
Han bär sin boja i sig själf, så länge
Han bär ett minne än af tidens kärlek,
Och denna kärlek är ej skakad af
Så lätt, som grusets sköra fjättrar bräckas.
Se, klippan stiger brant mot molnets rand;
En färd till toppen och ett språng från den,
Hvad ringa pris för sällheten och friden,
Om dessa kunde köpas därmed blott!
I tusen skilda dräkter vinkar döden,
Så blid, så litet skrämmande i hvarje.
Jag kunde störta i dess öppna famn

Så glad som svanen i det klara sundet,
Och dröjer dock—o, hvarför dröjer jag?
Ha! Blefve anden friad genom döden
Och ren från hvarje jordiskt minnes smitta,
En suck, en enda klagan skulle då
Ej mera flyga öfver mina läppar.
Nej, blomsterkransa skulle jag min panna,
Till fjällets spetsar ett triumftåg göra,
Och under glädjesånger ville jag
Mig segrande i djupets kaos störta;
Men nu, hvad vore dödens frukt? Ett lif
Blott mera mäktigt att sitt kval begripa.

O. ingen himmel vore härlig nog
Att locka dig från jordens dalar, ande,
Så länge Minnas hjärta klappar där!
Vid henne skulle du din frihet fångsla,
Oemotståndligt till din afgrund dragen,
Lik fågeln, som, af ormens blickar snärd,
Med öppna ögon i hans eldgap flyger.
Du skulle fly till Minnas famn och där
Ett vittne bli till sinnlighetens segrar,
Då hon, lik fablernas menad, berusad
Af vällustbägarns gift, förglömt sig själf
Och jublande i nattens stund på ett
Förhatadt altar kärleksoffer tänder!
Nej, bättre vore, att i klippans barm
Ett evigt fängelse för dig bereddes,
Dit ingen skymt af jordens bilder hann
Och intet ord af hoppets falska löften.
Så äger då ej en gång du, den hela
Förblödda jordens sista, glada tröst,
Du fristad, vid hvars portar slafven lägger
Sin börda ned och konungen sin krona,
Du fridens tempel för en värld, du hamn,
Dit lifvets alla trötta segel sträfva,
Så äger då ej en gång du, o graf,
Ett läkemedel för mitt arma hjärta!
Välän, jag vill fördubbla mina kval,
Vill själfmant samla smärtans alla vapen
Och trycka dem så flitigt i min barm,
Att sår på sår må regna och åt mig
Ett ögonblick ej gifvas för att känna
Det enas plågor, förrn det andra drabbat.
Så skall den dvala jagas bort, som lik
Det lugn, som mellan åskans knallar råder,
Ibland förbredes i min själ och ger
Åt kvalets viggjar blott en ökad fasa.
Med sorgens öfvermått skall sorgen kväfvas,
Och dessa afgrundsdolkar skola dock
En gång förslöas, då de ständigt brukas.

Se opp, mitt öga, tanke, spänn din flykt
Och hjälp mitt ödes bristande förmåga
Att måla bilder på min kärleks duk,
Förfärligare än de redan sporda!
Fullända teckningen af denna tafla,
Där Minna väckts af morgonsolens strålar
Och lyftat sakta opp ur vaggans bädd
Ett barn, som vid dess sköte ler i sömnen.
Med skärad pensel måla hennes ögon,
Som tvenne himlar, lugna, klara, blå,
Med gränslös ömhet famnande den späda.
Och hennes anlet, låt det hälft förklaras
Af dagens ljus och hälft af modersglädjens,

Och att det sällare må röjas än,
Låt några tårar i dess sällhet irra!
Men gif den späda ängeln inga drag,
Som likna mina. Nej! En annan gaf
Åt Minna hennes sköna skatt, en annan
Skall hon i honom älska, vid en annan
Igenom honom bindas, och åt mig
Skall ingen fläkt af hennes ömhet ägnas.
Så är den första taflan färdig. Nu,
Gå till den andra, måla där en park
Med löf och skuggor omkring Minnas boning.
I parken bilda henne, vid dess barm
Låt barnet dricka ur sin näringskälla,
Och där framföre teckna sen en man,
Som ser med lutadt hufvud ned på gruppen.
Åt Minna gif ett uttryck, som om lunden
Med löfvens tusen tungor, som om vinden
Ur hvarje fläkt, ur hvarje stråle dagen
Till henne skulle hviska: "Du är mor!"
Låt kölden smälta på dess makes panna,
Gif faderskänslor åt hans marmoranlet
Och låt hans blickar röja, att han då
Begriper värdet af sin stulna lycka.
Mig må din pensel vårdslöst kasta ut
Bland klipporna, som trona där i fjärran.
Led några forsar dit, som öfverrösta
Min klagan, om jag klagar, och ett vindkast,
Som sliter tårarna ifrån min kind,
Att ingen dödlig anar, hvad jag lider!
Så är den andra taflan skön.—Och nu!
Tag mera mörka färger, gör en natt,
Som dyster hvälfver sig kring moln och stormar.
I Minnas sofrum sätt en halfsläckt lampa,
Låt sömnen vinka och paulunen svälla,
Låt—nej, fullända ej din afgrundstanke, nej!
Låt tvenne stjärnor mot hvarandra irra
Och krossade från sina banor ramla
Och världen lossas från sin fasta grundval
Och jord och himmel i en suck förgås!

FEMTE NATTEN.

Frid, milda afton! Jord och himmel, frid!
En lifstidsfånge lik, som blef benådad
Och kom ur tornets natt; ur järn och boja
I dagens vida tempel ut igen,
Där solen brann, där luften ljöd och fältet
I löf och blommor mot hans anblick trädde
Och hvarje bana var förutan gräns
Och hvarje sällhet såsom himlen öppen:
Lik honom, endast mera säll, står jag
Ibland passionens sönderbrutna länkar.
På detta spegelklara haf af frid
Vill hjärtat bäfva, o, och kan det icke!
Och tanken skakar tveksamt sina vingar
Och vill ej tro sin frihet, och likväl
För hvarje vingslag honom öfver molnen.
Hur skönt jag lefver, o, hur lätt jag andas!
Hur härlig strålar kvällen för mitt öga,
Och hoppet vet dock af en bättre morgon.
En kärleksbädd är jordens gröna matta,
Och sömnen är dock mera ljuf därunder;
Hur saligt allt!—Jag står på Minnas graf.

Jag står på Minnas graf!—O, det är ljuft
Att tänka, hur hon hvilar lugnt här nere
Och hur jag själf skall snart få hvila lugnt.
Hur obetydlig var ej denna skatt,
Som sköflades af oinvigda händer!
Hvad ägde icke Minna kvar för mig?
Den själ, som låg odödlig i dess öga,
Den skönhet, som i hvarje fiber brann,
I tiden tänd, men tänd för evigheten,
Den var för mig; för hennes make var
Ej annat än det stoft, där masken nu,
Som han, sin medvetlösa högtid firar.

Du sofver, Minna? Nej, du sofver ej!—
Ditt hjärta sofver, men din ande vakar,
Din skuggbild är det, som så kärligt ser
Ur hvarje blommas daggbestänkta öga;
Med fågelsången, som ur parken skallar,
Melodiskt blandad, når din röst mitt öra:
En hviskning sänder du i hvarje fläkt,
Ett budskap med hvar sky, där oppe tågar;
Och jag förstår din vink och lyder den.

O, hvad är sorgen, på hvars altar vi,
Nattvandrande i stoftets dalar, offra?
Och denna här af mödor och bekymmer
Och kval och fador, som förtära sinnet,
Hvad äro de?—En tropp af skuggor blott,
Fantomer, verkliga för tankens öga,
Så länge han i mörkrets rike dväljs,
Men tomma, utan varelse och kraft,
Så snart han mäktar sig mot ljuset svinga.
Ej utom grusets räcka ödets gränser;
Och människan, som är på jorden jord,
Är himmel genast, då hon är där oppe.
Hur ser jag icke nu med ömkan neder
På er, o nätter, som jag genomvakat,
På er, o dagar, som jag gråtit bort!
Jag kan knappt mera fatta dessa små
Bekymmer, som mig syntes då så stora;
Ty i min kärleks rika helgedom

Hur lydde Minnas sista ord till mig?
"Som jag skall du kanhända länge drömma,
Att du förgäfves söker här din sällhet,
Och såsom jag skall äfven du en gång,
Med hjärtat lagnadt och med själen ljus,
Förvånad vakna, slutet i dess armar."
O, nu förstår jag hennes mening klart!
Min plåga var en dröm,—det verkliga
Är icke födt och skiftar ej med stunden.
Ett enda var dock sant; det var min kärlek;
Jag sof uti dess famn,—nu är jag vaken.
Jag såg i sömnen spöken, natt och fador;
Nu ser jag Minna, himlarna och Gud.
O kärlek, huru skön är icke du
Emot den Amor med förgiftadt koger,
Som dikten målar och passionen tror!
Du står förklarad för mitt öga nu;
Jag ser din båge riktad, men den är
Den öppna famn, du sträcker ut mot världen;
Och dina pilar känner jag—de bildas
Af oskuld, salighet och ljus.
Det var en stund—jag såg dig då i samma
Gestalt som nu,—det var den första gången,

Jag dig förklarad såg i Minnas blick.
Dig slöt jag då med henne mot mitt hjärta;
Men blott en stund, sen fann jag dig ej mer.
Mitt ljus var slocknadt, i min själ var skymning,
Och för sömnavandrarn genom lifvets natt
Sjüng sinnligheten en förrädisk vaggsång.
O, endast tvenne flyktiga minuter,
O, af det långa lifvet endast tvenne
Är människan ur stoftets dvala väckt
Och kan mot andevärldens vällust skåda;
Och dessa gry med hennes första kärlek
Och hennes sista stund!—Som barnet hvilat
Med slutna ögon vid sin moders barm,
Så hvilat människan i evighetens.
En gång vid modrens kyss slår barnet opp
Sin blick och ler och somnar in ånyo;
Och det är bilden af vår första kärlek.
Men drömmar smyga till den spädas sinnen,
Oroande, försåtliga och grymma,
Som störa pulsens gång och hjärtats frid;
Och slumrarn kvider då, och tårar tränga
Igenom ögonlockens tränga galler,
Och modren sluter honom närmare
Och närmare emot sitt bröst, till dess
Han vaknar, ser förvånad opp och känner
Den hulda snart och ler igen och sträcker
De späda armarna med fröjd mot henne;
Och det är bilden af vår sista stund.
Men icke alltid plågas slumrarn dock
Af svåra syner; ty minuter gifvas,
När leende i någon jordisk form
Hans bättre lif för honom uppenbaras,
Fast bilden är förgänglig som hans dröm.
Hvad var min kyss, som outsläcklig brann
På Minnas rosenläppar? Hvad den sällhet,
Som brusade igenom mina ådror
Hvar gång, jag henne tryckte mot min barm?
Hvad var det ljus, som härligare då
Från dagens gyllne källa tycktes flöda?
Den skönhet hvad, som då uti min själ
Så yppigt ur naturens fullhorn tömdes?
Hvad voro de? Blott drömmar,—ack, men drömmar,
I hvilkas skuggdrag dock en vänlig skymt
Af evighet och himmel låg förklarad.

Jag står på Minnas graf och tänker än
På forna sälla dar. Och hvarför skulle
Jag er förjaga, mina fröjders minnen?
Är icke lifvets bästa fröjd ändå
I dödens stilla gårdar såsom hemma?
Välkomna, bilder från min ungdomsvärld,
Förtroliga gestalter, utan omsorg
Och utan strid, med hjärtan, fulla blott
Af stundens skänker, och med ögon, blinda
För hvad en framtid i sitt sköte bar!
Välkomna! Här vid grafvens rand är stället,
Där oskuldsdrömmar obesvikna drömmas
Och sorglösheten för en dag, som gryr,
Ej vid dess skiften får med marter gäldas.
Här är ert rätta hemvist, här är ljuft
Att se er åter, och jag vill besvärja
Ur mullens djup den tysta slumrarinnan
Och än en gång med er och henne gå
Min gröna, rika barndomsdal igenom.

Men tiden flyr, och afskedsstunden nalkas,
Ett afsked, där om återkomst ej talas,
Men intet hjärta lämnas tröstlöst kvar.
Jag flyr nu från ett land, där jag en främling var,
Och mot mitt sköna hemland syftar färden.
Och mången fröjd blef denna kust mig skyldig;
Ack, mången lofvad fröjd, men ingen tår
Af pröfningarnas gift, af sorgens galla.
Dock dröjer jag med fuktadt öga än
Uppå den kulna, törnesådda stranden.
Af afskedsstunden adlas allt till dyrbart,
Och ömt försonad blickar jag farväl
Åt hvad jag nu för alltid öfvergifver.
O, det är lätt att oförrätter glömma,
Då man är öfver lidandet och sorgen,
Och ingen bitter tanke tar man med
Till kärlekens och fridens ljusa fester.
Farväl, du höga drott, som evigt ung
Din eldvagn genom eternas rymder åker,
Du milda sol, farväl! För hvarje gång
Jag jublande på ditt triumftåg skådat,
För hvarje gång jag i ditt varma ljus
Tyckt fosterlandets klara dagar skimra,
För hvarje fröjd, som i ditt hägn slog ut,
För hvarje känsla, som din låga mognat,
För ljusets och för lifvets bästa gåfvor,
Haf tack, haf hjärtlig tack!—Snart skall jag mer
Ej se din morgonrodnad gry, ej höra
De hymners ljud, som följa dina spår;
Men du, ej trött, ej åldrad, skall ännu
Ditt friska spann igenom världen jaga
Och mäta sekler åt förgängelsen
Och lugnt utur förgättna släkters mull
Till blomning åter nya släkter väcka,
Till dess du äfven en gång, mätt af år,
Ur redet löser dina gyllne fålar
Och lägger ner ditt rika lån hos Gud.
Till dess farväl!—Och du, o sköna dal,
Som i din blomsterfamn mig tog den stund,
Jag kom som gäst till obekanta länder,
Du, bland hvars lunders sus och källors sorl
Jag mig så ofta i mitt hemland drömde,
Farväl, farväl! För mig skall icke mer
Din majdag gry och dina blommor knoppas.
Men tag en annan i mitt ställe då,
En annan, irrande som jag i gruset,
Tag honom till ditt skötebarn som mig
Och skrif för honom med hvar nyfödd vår
Din blomsterskrift om bättre regioner.
Och er, och er, o millioner hjärtan,
Som blifven här att glädjas och att lida,
Åt er en afskedssuck, ett ömt farväl!
För er är pröfningen ej slutad än,
Men många hårda strider obeståndna.
O, klagen ej, fastän ej hvarje frö,
Som hoppet djärft i ödets drifhus kastar,
En grönklädd stängel skjuter opp och bär
Lycksalighetens himlaburna frukter!
För dem är tidens sol för kall ändå.
Men om, af bittra sorgers tårregn ammad,
En jordisk sällhet slutligt gror för er
Och äfven den af kulna stormar skördas,
Så klagen ej ändå, ty med sin vällust
Och med sitt kval är lifvet dock en dröm!

Och nu, och nu är intet mera kvar!
Håll famnen öppen, Minna, där du glad
Ur änglars krets mot min förvandling skådar;
Håll famnen öppen,—om ett ögonblick
År jag hos dig, i dina armar redan!—

ANDRA DELEN.

TJÄNSTEFLICKAN.

Om ren vid helga klockors ljud
Jag stode i min högtidsskrud
Och såge natt och dimmor fly
Och söndans sköna morgon gry!

Förbi är veckans möda då;
Till ottesången får jag gå
Och träffa nära kyrkan den,
Som saknat veckan ut sin vän.

Han står väl då på förhand ren
På kyrkbackens brant allen
Och blickar öfver träskets längd
På slädornas och folkets mängd.

Och jag är den, som eftersöks,
Och tåget nalkas, skaran öks,
Och plötsligt syns jag däribland
Och räcker honom gladt min hand.

Nu, muntra syrsa, sjung din sång,
Tills pärtan brunnit ut en gång
Och jag får gå till sängs igen
Och drömma om mitt hjärtas vän.

Jag sitter här och spinner nu,
Och rullan är ej half ännu;
Och Gud vet, när jag spunnit ut
Och när den långa kvälln tar slut!

BONDGOSSEN.

Jag huggit, tills min kraft förgått,
Och hugger om igen,
Och yxans stål är hvasst och godt,
Men furan står dock än.
Min arm var en gång tung och stark;
Nu är den mer ej så,
Sen vintern om jag ätit bark
Och druckit vatten på.

Ifall min tjänst jag bytte om
Och bättre för mig såg,
Jag kanske till en herre kom,
Som hade bröd af råg.
Kanske i närmsta stad jag fann
En lön för tro och flit.—
Jag tänker ofta så och kan
Dock icke längta dit.

Står fjället där med löfprydd topp
Och ser i sjön sin bild?
Går solen där så härlig opp,
Och går den ner så mild?

Finns där en dal, som blomdoft strör,
En mo, som tallar bär?
Och hon, hvars vallhorn nu jag hör,
Skall hon väl finnas där?

Förbi far molnet utan skygd,
Till vindens tidsfördrif;—
Och utan vän och fosterbygd
Hvad är ett mänskolif?

Kanske att Gud hör folkets röst
Och lindrar landets nöd;
Kanske en bättre skörd i höst
Oss ger ett bättre bröd.

RODDAREN.

Sjung, arma gosse, sjung!
Din rodd blir annars tung,
Din hand vid åran domnar snart,
Och hvem skall sen ge båten fart?

En våg ej rör sig mer,
Af sol och dag jag ser
En strimma blott vid västerns bryn,
Och mörk i fjärdens djup är skyn.

Säg, arma gosse, säg:
Hvart skyndar du din väg,
Allena, sträfvande och trött,
Då natten själf har somnat sött?

Är det en fågeltropp,
Du skrämt vid stranden opp,
Är det en lom, är det en and,
Du jagar nu från strand till strand?

Du, som från skog och fjäll
Mig frågat mången kväll,
Mig frågat förr, mig frågar än
Hör, eko, hör mitt svar igen:

Jag ingen fågeltropp
Har skrämt vid stranden opp,
Det är ej lom, det är ej and,
Jag jagar nu från strand till strand;

Min tanke jagar jag:
Hvartenda åretag,
Hur lätt det är, hur svagt det är,
Mig närmre till min tanke bär.

Där röken stiger opp
Mot klippans blåa topp,
Där hyddan syns vid träskets slut,
Dit har min tanke rymt förut.

Där skall jag finna den,
Förrn det blir dag igen,
När båten hunnit strand och hamn,
Och jag min trogna flickas famn.

TALLTRASTEN.

Det är så lätt man rörs och andas ren;
Ej mer en brännhet sol med stupadt sken!
Af sommardagen finns ej öfrigt mer
Än västerns glans, som genom lunden ser,
Och vindens fläkt, som, redan matt och sval,
Skall domna snart på blomstren i vår dal.

Blott du, den silfverklara kvällens vän,
O talltrast, bryter nejdens tystnad än!
Är dagen eldig och är natten ljuf,
Af båda diktens färger lånar du
Och målar i en oförgänglig sång
Din trohets högtid såsom våren lång.

Du har som jag en vän att tolka för
Den fröjd, det kval, ditt veka hjärta rör.
Har jag som du en stämmas välljud fått,
Ett språk så innerligt, så lätt förstått?
O, kan jag säga, hur jag älskar nu,
Och kan jag en gång älska ömt som du!

Lycksalig den, som vid naturens bröst
Från henne hämtar kärlek, ord och röst,
Som, irrande, sitt modersmål ej glömt!
Han drömmer blott och säger, hvad han drömt,
Men medvetlös och utan reglors tvång
Han drömmer vishet och han talar sång.

Jag vill dig höra, skald, vid skogens bryn,
Tills sista purpurn flytt från aftonskyn
Och nattens fackla tändt sitt bleka sken.
Vid hyddan möts jag af min flicka sen,
Och skall jag tolka, hur jag dig förstått,
Ej ord jag brukar, utan kyssar blott.

JÄGARGOSSEN.

På marken vistas fågeln blott,
Och löfven skymma än;
Jag har ej gjort ett enda skott,
Och det blir kväll igen.

Om vintern komme hit en gång
Med drifvor i sitt fjät,
Jag såge bättre ripans gång,
Och orren hölle trä't.

Om luften ville blifva sval
Och löfven falla sen,
Jag såg kanske i nästa dal
En flock af järpar ren.

Dock snart skall ripans spår sig te,
Och järpens skygd förgå;
Men den, som helst jag ville se,
Skall jag ej se ändå.

Jag blickar här,—hon blickar där,
Men ack, vi mötas ej!
Jag kunde stå, där blicken är,
Och såge henne ej.

Emellan oss är sjö, är fjäll,

Är mo med furu på,
Emellan oss är dag och kväll
Och kanske natt också.

MORGONEN.

Solen några purpurdroppar
Ren på österns skyar stänkt,
Och på buskar, blad och knoppar
Daggens pärleskur sig sänkt.

Skogens alla fåglar svinga
Jublande från topp till topp,
Tusen glädjeljud förklinga,
Tusen stämmas åter opp.

Fjärden krusas, böljan randas,
Lunden rörs af fläkt på fläkt,
Lif och blomsterdofter blandas
I hvarenda andedräkt.

Ängel från det fjärran höga,
Hvarje väsens blida vän,
Gryning, har ett mulnadt öga
Mött din ljusa anblick än?

Skingrad är bekymrens dimma,
Tankens dystra moln förgått;
Dagen i sin barndomstimma
Älskar barndomskänslor blott.

Ingen lider, ingen saknar;
Allt är glädje, frid och hopp.
Med naturens morgon vaknar
Hvarje hjärtas morgon opp.

KYSSEN.

Jag kysser dig och ledsnar ej,
Och skall jag nånsin ledsna? Nej!
Nu, goda flicka, svara mig,
Hvad sällhet kyssen skänker dig!

Du älskar den såväl som jag;
Nu säg, hvad utgör dess behag?
Jag frågar nu, jag frågte nyss
Och får till svar blott kyss på kyss.

Om i min läpp man boning gömt,
Du kysste den ej mera ömt;
Om galla vore stänkt därpå,
Du kysste lika ömt ändå.

Se till, hvad förebär du väl,
Om någon frågar efter skäl,
Nej! Om någon oblygt kommer nu
Och frågar: Hvarför kysses du?

Och folket dömer strängt, min vän,
Hvad skall det säga då om den,
Som annat ej än kyssa gör
Och själf ej en gång vet hvarför?

För min del jag ej hittat på,

Hvad godt i kyssen finnas må;
Men jag vill dö, om jag en stund
Skall stängas från din purpurmund.

DEN ÅNGRANDE.

Göm, poppelskugga, i ditt trogna sköte
De ord, han sade vid vårt sista möte!
Hans djärfva bön, hans vrede och hans oro
För mig, för tystnaden och dig blott voro.

Ty solen sjunkit redan från det höga,
Och ingen stjärna öppnat än sitt öga,
Och ingen vaken vind fanns mer i nejden,
När om min afskedskyss han tände fejden.

För dig blott kan jag yppa, hvad jag kände,
Hur hvarje suck, hvar tår, han göt, mig brände,
Hur gladt jag honom tusen kyssar unnat,
Om flickan vågat ge och blygseln kunnat.

Säg honom du, om någon gång han nalkas
Att drömma bort en stund hos dig och svalkas,
Säg honom då, ifall ett språk du äger,
De tysta ord, jag nu med bäfvan säger:

"Glöm, goda gosse, hvad dig kränkt och smärtat!
Den köld, hon hycklar, är dock långt från hjärtat.
Förtörnas ej, fast henne hård du tycker,
Och tröttna ej vid hennes blyga nycker!"

DET VAR DÅ.

Högre mot sanden
Svallar den vreda sjön,
Björken på stranden
Susar ej mera grön;
Marken är stel af snön.

Du, som med våren
Flydde från dal och vän,
Bragte dig tåren
Blott för en stund igen,
Ville jag säga än:

"Skåda kring runden,
Flicka, en gång ännu!
Minns du, hur lunden
Fordom var grön och ljuf?
Se, hvad den blifvit nu!"

Sen, då hon flydde,
Skulle hon säga så:
"Skönare grydde
Ynglingens kind också;
Men det var då,—ja, då!"

SJÖMANSFLICKAN.

Vinden blåser opp i hast,
Segel fylla stång och mast,
Skeppet styr till fjärran länder,

Gud vet, när det återvänder!

Du, som far där, äger du
Någon blick för mig ännu?
O, jag såg dig än kanhända,
Om min gråt blott toge ända.

Vore jag, hvad fågeln är,
Vingad, såsom måsen där,
Följde jag dig glad på färden
Till den obekanta världen!

Kom beständigt, dit du kom,
Vände, när du vände om,
Spelte med min lätta vinge
Och din blick i flykten finge.

Men den arma flickans lott
Är att fläkta afsked blott
Med en tårfull duk i handen,
Vinglös lämnad kvar på stranden

Långt ifrån att följa få,
Måste jag tillbaka gå,
Innan kvällen komma hunnit,
Innan seglet än försvunnit;

Måste jaga ur mitt bröst
Saknaden, som är min tröst,
Torka väl från kinden tåren,
Att min mor ej märker spåren.

HÄLSNINGEN.

Fästet klarnar opp, den dunkla skuren
Lämnar rum för aftonsolens sken,
Och på fjärden, af en svallsjö buren,
Vaggas dagens storm och sofver ren.

Hon, som saknat mig på många dagar,
Ser ej än min julle styra dit;
Kanske står hon nu vid sjön och klagar
Och med tåradt öga blickar hit.

Ej ett vindkast fyller dock mitt segel,
Och det vill ej skrida, om jag ror,
Och så långt, långt bortom fjärdens spegel,
Skymtar udden, där den hulda bor.

Svala, du, som rör så gärna vingen,
Med ett tröstens bud till henne flyg!
På dess skuldra sitt och, sedd af ingen,
Dessa ord i hennes öra smyg:

Goda flicka, om din vän du saknar,
Hör hans trogna hälsning genom mig!
Nästa morgon, endast vinden vaknar,
Lossar han sin båt och söker dig.

Lång är vägen, och han själf behöfver
Vindens hjälp att klyfva fjärd och sund;
Men, hur lugnt det är, som jag däröfver
Sväfvar lätt hans tanke hvarje stund.

Några fågelljud i skogen väckta,
Blott en källas sus bland strandens fjäll,

Blott en myggsvärms lätta vingslag fläkta
Den med blixstens snabbhet till ditt tjäll.

AKTA, DÅ ÄR GUDEN NÄRA!

Sköna flicka, yra flicka,
Vänta några vårar bara,
Och du skall så fritt ej blicka,
Och du skall så yr ej vara.

Fjorton år blott glädje amma;
Femton år och sexton stunda,
Guden kommer med sin flamma,
Och det blir helt annorlunda.

Blott en gnista af hans låga
Tusen sorgsna tankar föder,
Blott en fläkt ifrån hans båga,
Och det friska hjärtat blöder.

Flicka, än mot pilens smärta
Ingen sorgfull vakt behöfves;
Guden nalkas ej ett hjärta,
Medan än dess aning söfves.

Men när friden byts i saknad,
Saknan i begär, som tåra,
Akta, då är slumrarn vaknad,
Akta, då är guden nära!

Lugnet störes, glädjen smittas,
Inga fröjder lyda valet,
Och i ögats spegel hittas,
Mellan hopp och löjen, kvalet.

SERENAD.

Ren släckt är lampan i min flickas kammar,
Ett blekrödt månsken blott på rutan flammar,
Och genom slöjan, fäst för den, jag ser
Den skönas bild ej mer.

Snart skall hon bäddens trygga fristad hinna;
Sen, blyga Cynthia, blif min spejarinna
Och yppa vänligt, hvad du skåda fått,
För mig och natten blott!

Om med en blick, där himlen strålar åter,
Hon sammanknyter händerna och gråter
Och talar ord, som blott en ängel hör,
Sin aftonbön hon gör.

Men om den höljda barmen rörs och bäfvar,
Ett leende på rosenläppen sväfvar
Och kindens låga sakta tänder sig,
Då drömmer hon om mig.

FÖRSTÄLLNINGEN.

Alla känna fröjd och smärta,
Fast ej alla det förklara;
Hvarje flicka har ett hjärta,

Fast hon låtsar utan vara.

För de nöjen, gudar skicka,
Kan sig ingen dödlig akta;
Kyssar älskar hvarje flicka,
Fast hon låtsar dem förakta.

Yngling, älska, brinn och låga,
Och med köld skall du belönas,
Men ett liknöjdt steg blott våga,
Och ditt kval skall bli din skönas;

Och dess fåfängt dolda smärta
Skall i min, i röst förklara:
"Hvarje flicka har ett hjärta,
Fast hon låtsar utan vara."

Fordra tusen kyssar,—alla
Skall med hyckladt tvång hon unna;
Fordra ingen,—och den kalla
Skall ej en försaka kunna,

Skall ur tårar ofta blicka,
Skall i suckar hviska sakta:
"Kyssar älskar hvarje flicka,
Fast hon låtsar dem förakta."

FJÄRILN OCH ROSEN.

Rosen lutar, blek om kinden,
Hennes tid är all;
Fjäriln domnar under vinden,
Under skurens svall.
När skall fjäriln få tillbaka
Sina lekar och sin maka?
När förlåter
Dvalan åter
Rosens matta ögonlock?

Barn af sommarn, lefde båda
Lyckliga som den;
Inga skiften, ingen våda
Störde glädjen än.
Af hvarandras kyssar sälla,
Utan skuld att vedergälla,
Utan oro
Båda voro,
Och de måste störas dock!

Hur de dröja, hur de bida,
Aldrig väckas de;
Kärleken vid vårens sida
Kan ej lif dem ge;
Men på kullen, där de bärgas,
Nya, sköna rosor färgas,
Och i doftet
Öfver stoftet
Svärmar nya fjärlars flock.

FÅGELFÄNGARN.

Jag vandrar fram på skogens ban
Och blickar opp i tall och gran,

Och ofta nog jag fåglar ser,
Men ingen flyger ner.

Och hvar och en tycks fly den stråt,
Där jag har utsatt mitt försåt,
Och lika tomhändt, som jag kom,
Jag måste vända om.

Jag borde se med sorg och ångst
På min bedragna fågelfångst,
Men huru felt det än må slå,
Är jag förnöjd ändå.

Jag har en snara kvar till slut
Som aldrig lämnats tom förut,
Dit fågeln, lika gärna går,
Som jag densamma får.

Och när jag kommer hem igen
Jag gillrar än i afton den:
Och flicka lyder fågelns namn
Och snaran är min famn.

TILL AFTONSTJÄRNAN.

Stjärna, kvällens dotter, du,
Säg mig, hvad du skådar nu?
Ser du från din trygga borg
Mer af glädje eller sorg?

Kanske på ett stormigt haf
Seglarn nu från böljans graf
Än med fruktan, än med hopp
Blickar mot din ledning opp.

Kanske i en bortglömd dal,
Ensam lämnadt med sitt kval,
Söker nu ett krossadt bröst.
I ditt milda öga tröst.

Kanske att på dig som bäst
Någon trogen flicka fäst
Sina blickar, och begär
Att sin älsklings möta där.

Ser du seglarns kosa störd,
Låt den bli till rätta förd!
Ser du sorgen, kvald och glömd,
Håll din ljusa tröst ej gömd!

Men om du min flicka ser,
Sänd en vänlig stråle ner,
Sen du skrifvit i dess sken,
Att jag väntar längesen.

DEN DÖENDE.

Den långa natten gått till ända snart:
Blir icke hvalfvet redan ljust och klart,
Och får ej träskets snö ett högre sken?
Var det ej orrens rop, söm hördes ren?

När morgonsolen glöder innan kort
Och snön på taket börjar smälta bort,

Och droppa efter droppa ren jag ser
Förbi den öppna gluggen falla ner,

Och syrsan tystnat inne, och jag hör
Den muntra sparfvén kvittra utanför,
Då hållen mig en annan säng beredd,
En kärfve halm, på stugans trappa bredd.

Ty jag vill ledas dit och hvila där
Och se, hur skön och glad naturen är,
Och fröjdas än en gång åt land och sjö
Och sen i våren, där jag lefvat, dö.

YNGLINGEN.

Vind, som mig smeker och lämnar,
Säg, hvart din kosa du ämnar,
Skyndande, flyktig och snar,
Säg mig, hvar hamnar du,—hvar?

Bölja, som gungar min julle,
Skulle jag följa dig,—skulle
Årorna lyda ditt drag,
Svara, hvar hamnade jag?

Tankar, otaliga tankar,
Sägen, hvar kasten I ankar?
Barn af en ädlare värld,
Ges det ett mål för er färd?

TILL EN ROS.

Slumrarinna i den slutna knoppen,
Vakna snart och gläd din fosterdal,
Mött af fjärlins kyss och smekt af droppen,
Som från himlen faller mild och sval.

Skynda, skynda! Allt, af stunden gifvet,
Varar blott så länge stunden rår.
Skynda, skynda!—Glädjen är som lifvet,
Lifvet åter som en flyktig vår.

Älska, njut och låga, sköna blomma,
Vecklad ut i fägring mer och mer!
Innan hösten må en ängel komma;
Som dig bryter och åt himlen ger.

DEN SKÖNA.

Allt är godt, hvad jag vill göra,
Allt är lätt, hvad jag begär,
Alla hviska i mitt öra,
Huru skön jag är.

En berömmar ögats låga,—
Växten en, en annan hyn;—
Får jag ej min spegel fråga
Eller tro min syn?

Tittar jag i spegeln bara,
Ser jag själf dock mycket mer,
Än min hela friarskara

På en afton ser.

Ljuft det vore att berömmas,
Fast berömmet är en vind,
Skulle ej mitt hjärta glömmas
För min vackra kind.

Men för den blott ord man äger,
Blott för den är känslan gjord;
Ingen till mitthjärta säger
Ett förtroligt ord.

VID EN KÄLLA.

Jag sitter, källa, vid din rand
Och ser på molnens tåg,
Hur, ledda af en osedd hand,
De växla i din våg.

Där kom en sky, den log så röd,
Som rosenknoppen ler.
Farväl! Hur snart farväl den bjöd,
För att ej komma mer.

Dock, där en annan mera klar
Och strålande igen!
Ack, lika flyktig, lika snar,
Försvinner äfven den.

Nu åter en!—Den vill ej fly,
Den vandrar tungt sin stig;
Men, källa, mörk är denna sky,
Och den förmörkar dig.

Jag tänker, när jag ser dig så,
Uppå min egen själ:
Hur mången gyllne sky också
Har bjudit den farväl,

Hur mången, tung och dyster, spred
Sin djupa natt i den
Och kom så hastigt, ack, men skred
Så långsamt bort igen!

Men hur de kommit, hur de gått,
Jag känt dem ganska väl:
De varit tomma skyar blott
I spegeln af min själ.

Och spegelns ljus och mörker skall
Likväl af dem bero!—
O källa, när blir leken all,
När får din bölja ro?

DEN SJUTTONÅRIGA.

Jag vet ej, hvad jag hoppas,
Och hoppas likafullt;
Mitt hjärta känns så ödsligt,
Och är ändå så fullt.
Hvart syftar denna oro,
Som ej ett mål kan nå?
Hvad önskar jag, hvad vill jag,
Hvad tänker jag uppå?

Vid sömnen hela dagen
Jag sitter som en träl;
Jag tycks arbeta flitigt,
Det lider ej likväl.
Mot handen sjunker pannan,
Och nålen glömmes då.
Hvad önskar jag, hvad vill jag,
Hvad tänker jag uppå?

Jag mente: våren kommer,
Naturens dräkt blir ny;
Då skall min håg förändras
Och mitt bekymmer fly.
Och våren kom och sommarn,
Jag blef mig lik ändå.
Hvad önskar jag, hvad vill jag,
Hvad tänker jag uppå?

Jag älskar ej som fordom
Min sköna nejds behag;
Ju mera dagen klarnar,
Dess mera mulnar jag.
Hur skall min oro skingras,
Och när min sorg förgå?
Hvad önskar jag, hvad vill jag,
Hvad tänker jag uppå?

O, den som finge hvila
I dödens lugna bo!
Kanske att blott i grafven
Ett hjärta finner ro.
Men dock, hur tungt att redan
Från sol och vänner gå!
Hvad önskar jag, hvad vill jag,
Hvad tänker jag uppå?

HÄMNDEN.

Skönt i loppet strålar bäcken,
Än af silfver, än af guld,
Och i sommarhettan häcken
Står med matta rosor full.

Bäckens svala bölja lockat
Alla nejdens flickor dit,
Och där häckens löf sig skockat,
Ler en gosse, gömd med flit.

Intet öga märker faran,
Ingen tunga binds af den,
Och åt löjet skattar skaran
Tusen yra offer än.

"Tänk, om någon skulle höra
Våra lekar och vårt glam!"
"Tänk, om häcken hade öra",
Svarar gossen och står fram.

"Han skall fångas, han skall jagas!"
Och han jagas, förrn han rymt.
"Han skall bindas, han skall agas."

Och han binds och agas, grymt.

Gissa, hvaraf bojan gjordes!
Bojan gjord af blommor var.
Gissa, hvare straffet spordes!
I en kyss af en och hvar.

BLOMMANS LOTT.

Bland sommardagens barn en ros jag såg
I första stunden af dess blomningstid.
Med purprad kind i knoppens famn hon låg
Och drömde blott sin oskuld och sin frid.

"Du sköna blomma, vakna, blicka opp
Och lär att lifvets bästa lott förstå!"
Så sade, fladdrande kring blad och knopp,
Den yra, guldbestänkta fjäriln då.

"Se, mörkt och fattigt är ditt trånga hus,
Och utan njutning slår ditt hjärta där;
Här lefver glädjen, glöder dagens ljus,
Och kärleken och kyssen väntar här."

Af talet rördes lilla blommans själ;
Sin mund hon bjöd åt smickrarn innan kort,
Och fjäriln kysste, hviskade farväl
Och flög till nya rosenknoppar bort.

HVEM STYRDE HIT DIN VÄG?

Långt bortom fjärdens våg,
Långt bortom fjällets topp
Du ensam dagen såg
Och växte ensam opp.

Jag saknade ej dig,
Jag sökte ej din stråt,
Jag visste ej en stig,
Som skulle ledt ditåt.

Jag kände ej din far,
Jag kände ej din mor,
Jag såg ej, hvar du var,
Jag såg ej, hvart du for.

Liksom den bäck, där rann,
För den, som rinner här,
Vi voro för hvarann,
Så länge du var där;

Två plantor, mellan dem
En äng i blomning står,
Två fåglar, som fått hem
I skilda lunders snår.

O, andra nejdens son!
Hvi flög du dädan, säg?
O, fågel långt ifrån!
Hvem styrde hit din väg?

Till hjärtat, som var kallt,
Säg, hur du lågor bar?—
Hur kunde du bli allt

För den, du intet var?

BRUDEN.

Om jag såg dig, om jag såg dig redan
Styra framom uddens björkar där,
Såg ett segel först och kände sedan
Purpurduken, som din flagga är!

Och du kom med några glada rader,
Af din syster skrifna, när du for,
Och du kom med "ja" ifrån din fader
Och en moderskyss ifrån din mor!

Hvarför skjuta opp vår lycka? Åren
Hinna väl med guld och håfvor än.
Kärleken har blommans art, och våren,
Endast våren är en tid för den.

Skyndom! Ljus är kullen, grön är dalen,
Där, som fågelns sällhet, vår kan gro.
Fast i toppen af den brända alen
Skulle jag med dig lycksalig bo.

SAKNADEN.

I skogen finns ej mer en gren,
Som löf och fågring bär.
Förbi är sommarn längesen
Och endast vinter här.

Ja, ute ser jag vinter blott
Och inne likaså;
Och om till världens slut jag gått,
Jag såge den ändå.

Blef lunden grön; blef nejden varm,
Blef dagen ljus och klar,
Låg kölden i min egen barm
Dock lika ödslig kvar.

O, du mitt ögas fröjd och vår,
Jag dig ej återser,
O, du mitt hjärtas sol, du går
Ej opp ur grafven mer.

Min själ var din, min känsla din,
Ditt lif var lif för mig.
Jag har blott saknan kvar som min,
Det andra for med dig.

Mitt bästa är att tyst vid hålln
Få minnas flydda dar,
Då brasan brinner ned och kvälln
Ej flere slöjder har.

VÅRVISA.

De komma, de komma,
De vingade skaror, som flytt,
Till lunder, som blomma,
Till sjöar, som ljummas på nytt.

Där stormarna ilat,
Hörs sången melodisk och ljuf,
Där drifvan har hvilat,
Bor glädjen och skönheten nu.

Blott kärleken fäster
En flykting från skyarnas rand,
Och himmelens gäster
Besöka blott leende land.

Mitt hjärta skall blomma,
Min känsla skall ljummas på nytt;
Kanhända de komma,
De vingade änglar, som flytt.

IDYLL OCH EPIGRAM.

DE FÅNGNA.

På den röda älfvens botten
Fiskade en gosse pärlor,
Fann en pärla, blå som himlen,
Och som himlens stjärna rundad.
Men en flicka låg i pärlan,
Och hon bad en bön och sade:
"Offra upp din pärla, gosse,
Bryt mitt fångsel, låt mig fara,
Och en tacksam blick i stället
Vill jag för min frihet skänka."

"Nej, vid Gud, min goda flicka,
Pärlan är för mycket dyrbar;
Bär blott stilla du din boja,
Mången bar en vida värre."
Flickan bräckte sakta skalet;
Morgonrodnan lik i fågring,
Sköt hon upp vid gossens sida;
Gyllne lockar skylde pannan,
Rosens hy på kinden glödde.—
Stum, i hennes skönhet fången,
Stod i trenne timmar gossen.
När den tredje timman slagit,
Bad han tyst en bön och sade:
"Offra upp din skönhet, flicka,
Bryt mitt fångsel, låt mig fara,
Och en tacksam tår i stället
Vill jag för min frihet skänka."

"Nej, vid Gud, du goda gosse,
Pärlan är för mycket dyrbar.
Bär blott stilla du din boja,
Mången bar en vida värre."

DEN TIDIGA SORGEN.

Rosen bröt du för din glada syster,
Vallmon höll du själf.
Rosen, flicka, tyder lif och kärlek,
Vallmon köld och död.

Anar du ej hjärtats fröjder,—eller,
Bleka ängel, säg,
Äger du vid femton år ett öde
Att beteckna ren?

FLICKANS ÅRSTIDER.

Flickan gick en vintermorgon
I den rimbeströdda lunden,
Såg en vissnad ros och talte:
"Sörj ej, sörj ej, arma blomma,
Att din sköna tid förflutit!
Du har lefvat, du har njutit,
Du har ägt din vår och glädje,
Innan vinterns köld dig nådde.
Värre öde har mitt hjärta,
Har på en gång vår och vinter:
Gossens öga är dess vårdag,
Och min moders är dess vinter."

LIKHET.

Hur många vågor bo på fjärden,
Hur många tankar i mitt hjärta?
De tyckas fly—och dröja kvar dock,
De tyckas dö—och födas åter,
Så skilda, och ändå så lika,
Så många, och ändå desamma!—
Ur samma sjö, af samma vindar
De höjas alla,
Ur samma bröst de höjas alla
Af samma kärlek.

FÅGELN.

Öppet är min flickas fönster;
Vore jag en okänd fågel,
In till henne strax jag flöge.
Mig i bur hon skulle sätta,
Fylla glaset där med vatten,
Fylla lådan där med hampfrö.
Men jag ville säga henne:
"Flicka, bort med frö och vatten!
Vet, din lilla muntra fågel
Dricker endast ömma tårar,
Lefver blott af smek och kyssar."

DEN FÖRSTA KYSSEN.

På silfvermolnets kant satt aftonstjärnan,
Från lundens skymning frågte henne tärnan:
"Säg, aftonstjärna, hvad i himlen tänkes,
När första kyssen åt en älskling skänkes?"
Och himlens blyga dotter hördes svara:
"På jorden blickar ljusets änglaskara
Och ser sin egen sällhet speglad åter;
Blott döden vänder ögat bort—och gråter."

FLYG EJ UNNAN.

Vill du veta, skälmska flicka,
Hur om hösten vakor fångas?
Jag skall vara fågelfångarn,
Du skall låtsa vara vaka.

Märk; hur fågelfångarn talar:
"Flyg ej unnan, sköna vaka,
Sitt på klasen trygg och stilla,
Snaran gör dig ingen skada,

Snaran vill din hals blott smeka."
Ha, din skalk, du lät dig fånga;
Kyss mig nu, så skall du slippa!

KYSSENS HOPP.

Där jag satt i drömmar vid en källa,
Hörde jag en kyss, på mina läppar
Sakta tala till en annan detta:
"Se, hon kommer, se, den blyga flickan
Kommer redan; inom några stunder
Sitter jag på hennes rosenläppar,
Och hon bär mig troget hela dagen,
Nänns ej smaka på ett enda smultron,
Att ej blanda mig med smultronsaften,
Nänns ej dricka ur den klara källan,
Att ej krossa mig mot glasets bräddar,
Nänns ej hviska ens ett ord om kärlek,
Att ej fläkta mig från rosenläppen."

KÄRLEKEN.

Bannande sin dotter, talte modren:
"Flicka, jag för kärleken dig varnat,
Och jag finner, att jag varnat fåfängt"
Dottren sade: "Var ej oblid, moder!
Stängde jag mig in, att undfly honom,
Flög han med hvart solgrand in i rummet;
Gick jag åter ut och rymde unnan,
Hörde jag hans suck i hvarje vindfläkt;
Slöt jag både ögon till och öron,
Sprang han skälmsk uti mitt eget hjärta."

SKILLNADEN.

Hur jag satt, med pannan sänkt mot armen,
Såg en munter sparf från fönsterkarmen,
Pickade på rutan lätt och sad':
"Gosse, hvarför sörja där, var glad!
Med ett frö, som våren röjt på vallen,
Med en droppe regn, ur drifvan fallen,
Och en ton af kärlek från min brud
Är jag rik och nöjd och säll som Gud!"
"Arma sparf, men har jag vingar, svara,
Att som du från jord till himmel fara?
Har som du jag för min kärlek ljud,
Och, af allt det värsta,—har jag brud?"

DRÖMMEN.

Tröttad lade jag mig ned på bädden,
Att i sömnen glömma sorg och saknad;
Men en dröm sig smög till hufvudgården,
Hviskande uti mitt öra detta:
"Vakna, hon är här, den sköna flickan;
Blicka opp, att hennes kyss emotta!"

Och jag slår med glädje opp mitt öga;
Hvar är drömmen? Som en rök försvunnen.
Hvar är flickan? Bortom land och sjöar.
Hvar är kyssen? Ack, blott i min längtan!

DEN FÖRSMÅDDA.

Ax vid ax på åkern vagga,
Korn vid korn i axen gömmas;
Så hvart flyktigt ord, du fällde,
Växer i mitt trogna hjärta.
Grymma, otacksamma gosse,
Odlarn går att bärga tegen,
Men du sår blott, du, och skörden
Lämnar du åt himlens fåglar,
Lämnar du åt snö och vindar.

BLOMSTERHANDLAREN.

Fyraårig satt vid stranden
Med sin äldsta syster gossen,
Skar af flarn ett skepp med segel,
Lastade med blommor skeppet,
Värfde myror till besättning
Och till myrkaptenen sade:
"Segla nu, du käcka sjöman,
Segla nu och kom tillbaka!
Sälj min last på andra stranden
Än för guld och än för pärlor,
Än för andra granna lekverk!"

System strök hans ljusa lockar,
Drog en suck och talte detta:
"Fyraårig nu, du säljer
Strandens menlöst täcka blommor.
En gång tjugufyraårig,
Tör du sälja trogna hjärtan
Än för guld och än för pärlor,
Än för andra granna lekverk."

SORG OCH GLÄDJE.

Sorg och glädje båda
Bodde i mitt hjärta,
Sorg i ena kammarn,
Glädje i den andra.
Oförsonligt skilda,
Rådde än den ena,

Än den andra ensam.
Sen den enda kom dit,
Lär hon öppnat dörren

Och förenat båda,
Ty min sorg är sällhet
Och min glädje vemod.

FJÄRILPOSTEN.

I det öppna lusthusfönstret
Satt en sommarmorgon flickan;
Men från blommorna i nejden
Kom en guldbevingad fjäril
Och på flickans lock sig satte.
Genast slöt hon fönstret, fasttog
Och försökte tämja fjäriln:
"Flyg ej bort, du sköna fånge,
Gläds åt kyssen; njut af smeket
Och blif stilla kvar på handen!"
Fåfängt! Hvarje gång han släptes
Flög han fladdrande på rutan.
Ändtligt, rörd af fjärilns oro,
Öppnade den sköna fönstret:
"Flyg då, otacksamma, flyg
Med ett bud till dina likar:
Bjud dem ej så gärna komma,
Då de aldrig dröja gärna."

GRUMLA ICKE FLICKANS SJÄL!

Flickan satt vid bäckens strand,
Tvådde sina fötter där;
Sjüng en fågel ofvanför:
"Flicka, grumla bäcken ej,
Himlen syns ej mer i den!"
Flickan slog sitt öga opp,
Talade med tårad blick:
"Sörj ej öfver bäcken, du,
Bäcken klarnar snart igen.
När du såg mig stå en gång
Vid en ynglings sida här,
Du till honom tala bort:
Grumla icke flickans själ,
Aldrig skall den klarna sen,
Aldrig spegla himlen mer!"

SOMMARNATTEN.

På den lugna skogssjöns vatten
Satt jag hela sommarnatten
Och för böljans tropp ur båten
Slängde tanklös ut försåten.
Men en talltrast sjüng på stranden,
Att han kunnat mista anden,
Tills jag halft förtörnad sade:
"Bättre, om din näbb du lade
Under vingen och till dagen
Sparde tonerna och slagen."
Men den djärfve hördes svara:
"Gosse, låt ditt metspö vara.
Såg du opp kring land och vatten,
Kanske sjüng du själf om natten."
Och jag lyfte opp mitt öga,

Ljus var jorden, ljust det höga,
Och från himlen, stranden, vågen
Kom min flicka mig i hågen,
Och som fågelns spått i lunden,
Sjüng jag denna sång på stunden.

FRIDEN.

Ofta säger mig min moder:
"Barn, du äger två klenoder,
Göm dem för den onda tiden,
Vårda oskulden och friden!"
Moder, friden är försvunnen;
Skall den blifva återfunnen,
Bjud ej, att jag honom glömmar,
Som den tagit, som den gömmer;
Blott med honom, som hans maka,
Kan jag få min frid tillbaka.

DEN FÖRÄNDRADE.

Fordom fick jag bannor hela dagen;
Än satt spensen vårdslöst, än satt kragen,
Än var håret fästadt opp mot regeln,
Aldrig hölls jag länge nog vid spegeln.
Nu har allt förbytt sig! "Säg, hur är dig,
Flicka, då du aldrig vill bli färdig?
Hur du städar dig! Det är förskräckligt!
Har du än ej speglat dig tillräckligt?"
Är mitt arma sinne då förtrolladt?
Hvem kan väl en sådan växling vållat?
"Ingen", svarar tyst mitt hjärta, "ingen,
Om ej ynglingen, kanske, och ringen."

DEN LÅNGA DAGEN.

Förr, när min vän var här,
Var mig en vårdag kort;
Nu, då han borta är,
Är mig en höstdag lång.
"Ack, hvad den dagen flyr!"

Säga de andra nu.
Jag: "Hvad den långsamma är!
O, att den ville fly!
Kommer ej kvällen snart,
Kommer ej nattens ro?"

BEHAGEN.

Jag blickar på tärnornas skara,
Jag spanar och spanar beständigt;
Den skönaste ville jag välja
Och sviktar dock ständigt i valet.
Den ena har klarare ögon,
Den andra har friskare kinder,

Den tredje har fullare läppar,
Den fjärde har varmare hjärta.—

Så finns ej en enda, som saknar
Ett något, som fångslar mitt sinne.
Jag kan ej en enda förskjuta;
O, finge jag kyssa dem alla!

AMOR.

Ej han sårade mitt hjärta,
Ej, som döda böcker lära,
Smög han fram med pil och båge.
All hans list var blott hans oskuld,
Skönhet var hans enda vapen.
"Söta gosse, vill du komma,
Är mitt hjärta varmt och öppet."
Och han lydde strax,—och sedan
Lika mån, som han att dröja,
Är jag själf att äga honom.

DEN LÄTTBÖJDE.

Där jag band på åkern gyllne kärfvar,
Stod den unge Adolf vid min sida,
Skäran höll han i sin hand, på renen
Låg, emot en stubbe stödd, hans bössa.
Men i träsket, nedanför beläget,
Skrek i vassen nära stranden artan.

Stram till bössan sprang den kække gossen;
Men jag fattade hans arm och sade:
"Låt den stackars artan vara, Adolf,
Låt för min skull den få vara ostörd!"
Genast ställde han sin bössa unnan
Och tog gladt som nyss till skäran åter.

Men jag tänker ofta i mitt sinne:
"Underlig är dock den vackra Adolf;
För ett vänligt ord från mina läppar
Lämnar han, hvad mest hans hjärta fröjdat;
För en hjärtlig blick af mina ögon
Gör han gärna, hvad hän skytt tillförne;
För en vänlig kyss, ett hjärtligt famntag
Tror jag att han kunde gå i elden."

DEN ENA STUNDEN.

Allena var jag,
Han kom allena;
Förbi min bana
Hans bana ledde,
Pan dröjde icke,
Men tänkte dröja,
Han talte icke,
Men ögat talte.—
Du obekante,
Du välbekante!
En dag försvinner,
Ett år förflyter,
Det ena minnet
Det andra jagar;
Den korta stunden
Blef hos mig evigt,

Den bittra stunden,
Den ljufva stunden.

TÖRNET.

Törne, du min syskonplanta,
Svept i vinterns is, försmås du,
Höljd af taggar, hatas du.
Men jag tänker: "Kommer våren,
Slår du ut i blad och rosor,
Och en växt finns ej på jorden,
Ljuf och älskad såsom du.

O, hur mången törnestängel
Står ej naken i naturen,
Som behöfde kärlek blott,
Blott en solblick af ett hjärta,
För att kläda sig i rosor
Och hvart väsens glädje bli."

TRE OCH TRE.

Från det höga tornet sågo
Trenne flickor ut mot hafvet;
Trenne segel syntes nalkas,
Och den äldsta systemen talar:
"Systrar, sen vår faders fartyg
Kommande från fjärran länder!
Trenne systrar här vi äro,
Tre kaptener styra skeppen;
Den, som först i hamnen hinner,
Han skall få min krans af rosor,
Om han är med den belåten."
Och den andra systemen talar:
"Den, som styr därefter i hamnen,
Vill min blombukett jag skänka,
Om han är med den belåten."
Och den tredje systemen talar:
"Den, som kommer sist i hamnen,
Han skall få mitt glada famntag,
Om han är den vackre August."

MORDEN.

Löfven de falla,
Sjöarna frysa.—
Flyttande svanor,
Seglen, o seglen
Sorgsna till södern,
Söken dess nödspis,
Längtande åter,
Plöjen dess sjöar,
Saknande våra!

Då skall ett öga
Se er från palmens
Skugga och tala:
"Tynande svanor,
Hvilken förtrollning
Hvilar på norden?
Den, som från södern

Längtar, hans längtan
Söker en himmel."

DEN SÄLLSYNTA FÅGELN.

När om kvällen han i stugan inkom,
Bannade sin son den gamla modren:
"Son, du går hvar dag till dina snaror,
Och hvar dag du kommer tomhändt åter:
Vårdslös är du eller oförståndig,
Efter andra få och du blir utan."

Henne svarade den yra gossen:
"Hvad, om än ej lyckan är densamma,
Då vi ej för samma fåglar gillra.
Bortom mon där, vid det lilla torpet,
Vistas, gamla mor, en sällsynt fågel;
Under hösten har på den jag lurat,

Under vintern har jag nu den fångat,
Men till våren vill jag föra hem den.
Underlig är fågeln där; den äger
Icke vingar, men en famn i stället,
Icke dun, men silkeslena lockar,
Icke näbb, men tvenne runda läppar."

VILL DU BYTA ÖDE?

Vuxen upp på stranden
Af en bäck, som svallar,
Sköljd af hvarje hvirfvel,
Hvilket lif af oro
Lefver du, o blomma!

Blomman hördes svara:
"Om mig strömmen skonar,
Om mig strömmen härjar,
Är dock all min oro
Blott en flyktig sommars.
Vill du byta öde,
Flicka, sköljd af strömmen
I en ynglings hjärta?"

HENNES BUDSKAP.

Kom, du sorgsna nordan!
Hvarje gång, du kommer,
Bär du bud från henne.
Kommer du i fläkten,
Bär du hennes suckar;
Kommer du i ilen,
Bär du hennes klagan;
Kommer du i stormen,
Bär du hennes verop:
"Ve mig, edsförgätna,
Ve mig, ensam blefna!
Ur den gamles armar,
Från hans kalla kyssar,
O, hvem för mig åter
Till min varma yngling,
Till min första kärlek!"

SIPPAN.

Sippa, vårens första blomma,
Om jag bröt dig, om jag gaf dig
Åt den älskade, den kalla!
Bröt jag dig, jag skulle ge dig,
Gaf jag dig, jag skulle säga:
"Nära drifvans kant, o flicka,
Växte vårens första blomma,
Som vid isen af ditt hjärta
Blommar opp min trogna kärlek,
Bäfvande för vinterkylan,
Men ej kväfd af den, ej skördad."

MÖTET.

Flickan satt en sommarafton,
Speglande sig själf i källan:
"Gode Gud, hvad jag är vacker!
Men hvad båtar mig min färing,
Då den yngling, som jag älskar,
Icke ser mig, icke hör mig?
Ros, som blommar vid min sida,
Tag du mina läppars rodnad!
Purpurstänkta moln i luften,
Tag du mina kinders purpur!
Bleka stjärna ofvan molnet,
Tag du mina ögons klarhet!
Sist, o graf, tag hvad som lämnas!"

Detta har den skälmska gossen
Lyssnat till i närmsta buske,
Och han springer fram till henne,
Just den sökte, just den funne.
Men han kysste hennes läppar:
"Nu tog rosen läppens rodnad!"
Och han smög sin kind till hennes:
"Nu tog molnet kindens purpur!"
Och han såg i hennes öga:
"Nu tog stjärnan ögats klarhet!"
Och han slog sin famn kring henne:
"Nu tog grafven, hvad som lämnats;
Ty, o flicka, det är grafven,
Hvarur ingen mera slipper."

LÖJET.

Löjet var utan hem,
Irrade modfälldt kring,
Kom till den höges mund:
"Får jag min boning här?"
"Stoltheten bor här ren!"

Löjet var utan hem,
Irrade modfälldt kring,
Kom till den lärdes mund:
"Får jag min boning här?"
"Allvaret bor här ren!"

Löjet var utan hem,
Irrade modfälldt kring,
Kom till min flickas mund:

"Får jag min boning här?"
"Kärleken bor här ren,
Kyssen är kommen nyss,
Dig har man saknat blott."

TÅRARNA.

Ren öfver skogens toppar solen stigit
Och spridt sin glöd i dalens dagg, där flickan
Med glädjetårad blick sin älsking mottog.
Han såg i hennes öga, log och talte:
"Du grät i aftse, när jag gick; jag kommer
Och ser dig gråta åter, goda flicka,
Nämn mig en skillnad mellan dessa tårar!"
"En lika skillnad", sade sakta flickan,
"Som mellan kvällens dagg och morgondaggen,
Den ena lyser solen opp och skingrar,
Den andra kvarblir mulen hela natten."

EROS' FÖRVANDLING.

"Eros, stygga gosse", sade Pallas,
"För din lust att alla hjärtan såra
Borde du förvandlas till ett rofdjur,
Till en gam med krökta klor och vingar,
Att förgäfves jaga fågelskaran."
Eros log och sade blott: "Försök det!
Sen till gam du Amor har förvandlat,
Vilja alla fåglar sönderrivas."

TREDJE DELEN.

LYCKAN.

Lycka, leende gudinna,
Född att göra stunden ljuf,
Ej som jordens härskarinna
Af min lyra hälsas du.
Utan makt och utan krona,
Utan segrar, utan brott
Vill du endast mildt försona
Mänskan här med grusets lott.

Hell dig! Intet hjärta blöder
Under vården af din hand.
Bröder leder du till bröder
Öfver öknar, fjällar, land,
Fläktar vind i längtans segel,
Lönar varma hjärtans tro
Och, fast skugglikt, i din spegel
Visar högre världars ro.

Hvarför skall du trolös kallas,
Om nå'n gång du svek också?
Kunde blott du vara allas,
Säkert glömdes ingen då.
Nu, hur ville du förena

Allt, som brustit i sitt fall?
Öfvergifvas skall den ena,
Om den andra gynnas skall.

Ljusets lott och fridens gåfva,
Glädjen, hoppet, kärleken,
Allt, hvad lifvet bäst kan lofva,
Ägde jag och äger än;
Dig blott har jag sett försvinna,
Hvarje gång jag sökt dig nå;
Milda, svaga stoftgudinna,
Le en gång mot mig också!

HJÄRTATS MORGON.

Mörker rådde i mitt sinne,
Kallt mitt arma hjärta kändes,
Innan kärleken där inne
Af en vänlig ängel tändes.

Ser du solen efter natten
Strålande på fästet tåga,
Dimmor skingras, land och vatten
I ett helgonskimmer låga,

Ser du bilden af mitt hjärta;
Så dess första morgon grydde,
Så med fruktan, tomhet, smärta
Skuggan från dess världar flydde.

Sol, som livvets natt förjagar,
Kärlek, om ett bröst du glömmet,
Hvartill dessa mulna dagar,
Som man utan dig fördrömmet,

Dessa dagar evigt like,
Dessa hopplöst långa stunder,
Detta lif i dödens rike
Utan ljus och utan under!

DEN TVIFLANDE.

O, hade jag ett ögonpar
Långt skarpare, än falken har,
En blick, som såg, ej stängd, ej skynd,
Igenom höjd och djup och rymd,

Ej pärlan, störst i havvets skatt,
Juvelen, gömd i jordens natt,
Ej guldets spår i klyftans vrå
Mitt öga skulle söka då;

Min blick på hennes hjärta låg,
Den falska flickan genomsåg,
Den falska, som mig gäckar nu,
Än stel och hård, än vek och ljuf.

Är köld kanske i hennes barm,
Då hennes blick är blid och varm?
Är kärlek gömd i djupet där,
Då hennes blick mest kulen är?

För bönen suck går himlen opp,
För sorgen själf har jorden hopp;

För mig det blef min kärleks lott
Att tvifla och att tråna blott.

BRUDEN.

Kom, gode främling, sätt dig ned
Och hylla vid mitt tjäll,
Stör ej den tysta nejdens fred
I denna lugna kväll!
För sorgen ljuf dess stillhet är,
Ett brustet hjärta vakar här.

Se, där vid fjärdens nakna strand
En flicka skådar du;
Med pannan lutad mot sin hand
Hon sitter ensam nu;
Hon blickar stum mot land och sjö,
Och hvit är hennes kind som snö.

O, mången dag, o, mången natt
Hon synt, där nu hon är.
I går vid samma våg hon satt,
I morgon finns hon där.
Hon grät nå'n gång en tår förut,
Men längesen hon gråtit ut.

När kvällen kommer mild och klar,
När fläkten gjort sitt tåg
Och fjärden, lik en spegel, har
En himmel i sin våg,
Då sänker hon mot djupet ner
Sin stela blick och ser och ser.

Ibland, då vinden åter väcks
Och böljans yta rörs
Och glansen rubbas, spegeln bräcks
Och djupets himmel störs,
Hon lyfter tyst sitt öga opp
Och ser mot skyn, fast utan hopp.

Hon satt en gång på samma strand
Och såg mot samma fjärd.
Hon såg sin älskling lämna land
Och styra hit sin färd.
Vid klippan där blef sjön hans graf,
Ej ens hans lik den återgaf.

Och därför hennes hemska ro,
O främling, ej förströ!
Låt hennes sorgsna blick få bo
I djupet af sin sjö.
Det är det enda, hon har kvar
Af all den glädje, fordom var!

SÖNDASSKÖRDEN.

Högt strålar morgonsolen ren,
Naturen kläds i ljusets sken,
Af fågelsånger ljuder skyn,
Och ingen rörs dock än i byn.

Hur kan väl odlarn hvila än?
Är icke dagen ljus igen

Och åkern gul och tegen full?
Hvad gör, att han försmår dess gull?

Dock se, han öppnar ren sitt tjäll.
Hur lugn är ej hans blick, hur säll!
Hvar jordisk omsorg, tung och kvaf,
Han, som en klädnad kastat af.

Och obeväpnad är hans arm
Och fri hans skuldra, lätt hans barm,
Och ingen lie röras får,
Fast skördens högtid förestår.

Men festens timma slår till slut;
Då kallas barn och maka ut,
Och med de sina, from och rörd,
Han vandrar nu till dagens skörd.

Och glad han blickar opp och ser,
Hur skaror samlas mer och mer,
Hur känd och okänd styr sitt steg
Till samma mål, till samma teg,

Dit, där de ljusa murar stå
Med fridens helga kors uppå,
Dit, där den gyllne tegen är,
Som evighetens skördar bär.

DEN GAMLE.

En konung syns den gamle mig
Vid slutet af sin lefnads stig,
Vid målet för sin långa färd,
Så segerrik, så afundsvärd.

Hvar storm af tiden ren sig lagt,
Hvar granne vördar glad hans makt,
Och villan djärf, passionen yr
Långt från hans tysta rike flyr.

Hans folk en fridsam skara är
Af milda, slumrande begär,
Af minnen, som förblifvit kvar
Från forna, ljuft förflutna dar.

Hans spira är hans vandringsstaf.
Hans borg, hans fasta borg en graf,
Hans kungaglans af lugn består,
Och krona är hans silfverhår.

BLOMMAN.

När sig våren åter föder,
Klar och ljuf,
Dagen ler och solen glöder,—
Vaknar du,
Fäster vid din veka stängel
Blad och knopp,
Och från gruset som en ängel
Lyftes opp.

Med din doft kring rymden ilar
Fläkten glad,
Fjärilns gyllne vinge hvilar

På ditt blad.
Ingen oren vågar kinden
Kyssar ge,
Daggen, ljuset, fjärlin, vinden.
De, blott de.

När, likt plantan i sin sommar,
Skön och blid,
Allt det ljufva föds och blommar
Utan strid,
Hvarför går här sorg och fara
Hand i hand,
Hvarför får ej jorden vara
Fridens land?

HÖSTSÅNG.

Löfven gulna,
Träden klädas af,
Och novemberdagar mulna
Öfver blomstrens graf;
Drifvan deras kronor grusat,
Blott i hjärtan, som de tjusat,
Medan sommarns sol dem värmde än,
Lefva de som minnen opp igen.

Rosen blommar
Några korta dar;
Dröjer mer än rosens sommar
Mänsko-blommans kvar?
Skön hon skjuter opp och prålar,
Kinden glöder, ögat strålar,
Men en fläkt vid hennes stängel rör,
Och hon bleknar, lutar, vissnar, dör.

Du, som väckte
Mig ur jordens grus,
Låt mig bland ditt blomstersläkte
Spira ren och ljus,
Att, då sommarns sol mig glömmar,
Någon ängel vänligt gömmer
Bland de minnen, han från jorden bär,
Minnet af min tysta blomning här!

DEN HEMKOMMANDE.

Ensliga sken,
Flamma, som stjärnornas ren,
Ljus från min fädernehärd,
Tindrar i natten du än?
Glada, förtroliga värld,
Väntar du vandrarn igen?

Dagen är all,
Mörk är min bana och kall,
Dyster i skogarna här
Vintern, den isiga, rår;
Ljus, där du tindrar, o där
Finner jag kärlek och vår.

Skynda din gång,
Lycklige! Kanske en gång
Kommer du åter och ser

Stum mot ditt fädernetjäll;
Ljus är din hydda ej mer,
Kulen och ödslig din kväll.

MITT LIF.

Strid på brädden af en graf,
Segling på ett vredgadt haf,
Sträfvan på en stiglös stig,
O mitt lif, jag nämner dig.

Längtan fyllde seglarns håg,
Hafvet för hans öga låg:
"O, där bortom purpurskyn
Vill jag se en högre syn,

Vill jag nå en bättre strand,
Ljusets, fridens, glädjens land."
Seglet svällde, hoppet log,
Mot det vida skeppet drog.

Strid på brädden af en graf,
Segling på ett vredgadt haf,
Sträfvan på en stiglös stig,
O mitt lif, jag nämner dig.

Hvar är hamnen, lugn och klar,
Hjärtats frid från forna dar?
Hvar är hoppets guld kust gömd,
Aldrig nådd och aldrig glömd?

Vågen seglarns kosa stör,
Stormar hvina ofvanför;
Ack, ännu står purpurskyn
Lika fjärran för hans syn.

TANKEN.

Tanke, se, hur fågeln svingar
Under molnet lätt och fri;
Äfven du har dina vingar
Och din rymd att flyga i.

Klaga ej, att du vid gruset
Som en fånge binds ännu;
Lätt som fågeln, snabb som ljuset,
Mer än båda fri är du.

Är det gladt på jorden, hvila
Bland dess fröjder glad också;
Är det sorgligt, ila, ila
Bort till högre världar då.

DEN ÖFVERGIFNA.

Löf och örter och blommor små,
Ljusa liljor med dagg uppå,
Purpurros, som så vänligt ler,
Jag vill välja till brudkrans er.
Minnesblomma vid böljan klar,
Inga törnen din stängel har.
O, hur liknar dig icke den,

Som gror upp i min barm igen,
Som har taggar på hvarje skott
Och som sårar mitt hjärta blott.

Sjungen, bäckar, min bröllopsång!
Ljufva källor och vattensprång,
Sjungen gladt om en framtids dar,
Att jag glömmer den tid, som var,
Glömmer lifvet med kval och lek,
Glömmer den, som min trohet svek!
Sjungen, bäckar, min bröllopsång!
Ljufva källor och vattensprång,
Sjungen ömt ur min egen själ
Åt den falske ett långt farväl!

Jag vill välja till vän en ann',
Som ej sviker så lätt som han,
Som ej kysser mig våren ut
Och försvinner, då den är slut.
Kom, o död, och mitt hjärta tag,
Låt det hvila vid ditt i dag!
Fast din brud är af tårar blind,
Fast din flicka har mulen kind,
Fast din ros icke mer är röd,
Kom, o död, kom, o ljufva död!

HÖSTKVÄLLEN.

Hur blekt är allt, hur härjadt, vissnadt, dödt!
Hvar är den blomning nu, som sommarn födt?
I dalen domnar allt, i skogen tiges,
Och till en graf den skumma jorden viges.

Dock, ögat lyftes sällt från grafven opp,
En högre värld har grytt för hjärtats hopp,
I jordens skymning klarna stjärnelanden,
Och oförgänligt ler ett hem mot anden.

Så drömmer jag i höstens kväll och ser,
Hur löfvet faller stelt från björken ner,
En naken strand i vikens djup sig speglar
Och öfver månen silfvermolnet seglar.

DEN VÄNTADE.

I sitt hushåll är min mor,
Vid sin söm min syster är,
Och min bror far ut på jakt;
Själ med handen under kind
Sitter jag och drömmer här.
O, min älskling, hvar är du,
Icke spord och icke känd,
Saknad blott och väntad blott?

FÅFÄNG ÖNSKAN.

Otaliga vågor vandra
På hafvets glänsande ban.
O, vore jag bland de andra
En bölja isocean,
Så liknöjd djupt i mitt sinne,

Så sorglöst kylig och klar,
Så utan ett enda minne
Från flydda, sällare dar!

Dock, skulle en våg jag vara,
Densamme jag vore väl då.
Här går jag ju bland en skara
Af svala vågor också.
De skämta med fröjd och smärta,
På lek de tåras och le,
Blott jag har mitt brinnande hjärta;
O, vore jag utan som de!

MINNET.

Åter ett besök i ensligheten
Af försvunna, dyra, sörjda vänner,
Af gestalter från min lyckas dagar,
Sjön vid hyddan, hyddan, skogen, bergen,
Mina lekar, mina fröjder, drömmar
Och min första kärleks blomstersuckar!

O, jag tänker på naturens godhet
Att i saknaden oss unna minnet,
Som ett fordoms ljufva, svala lycka
Lik en morgondag på hjärtat håller
Än, när solen bränner middagstiden.

MÅLAREN.

Du önskat dig ett rum i mina sånger,
Du bedt mig, goda flicka, tusen gånger,
Med diktens färger någon ledig dag
Försöka teckna dina anletsdrag.

Välan! Min pensel skall jag mer ej spara;
Välj du en stund blott och försök att vara
Till min, till skick, till lynne och gestalt,
Som jag som konstnär nu förordnar allt.

Skön skall du vara: skönheten allena
Är värd att sig med konstens själ förena;
Men skön är flickan, då hon gläds och ler;—
Blif därför glad, då du mig komma ser!

Öm skall du vara: skönheten är mycket,
Men hjärtat ensamt ger det goda tycket;—
Fäst därför ständigt, blott för tyckets skull,
På mig en blick, af eld och kärlek full!

Och godhet, godhet måste taflan röja,
En lust att skänka, trösta och förnöja;—
Glöm därför ej att hvarje ledig stund
Till kyssar räcka fram din purpurmund!

Öm, skön och god, hur skall din bild ej stråla!
Dock litet partiskt bör ock målarn måla,—
Och därför säg, hvar gång jag penseln för,
Att du för evigt, evigt mig tillhör!

DE TVÅ.

I palatsets salar glimma
Tusen lampor, sollikt klara,
Och i ljusets strömmar simma
Dofter, fina, underbara.

Allt är ordnadt. Gäster komma,
Svindlande på lyckans branter;
Höstar vissna, vårar blomma
Mellan guld och diamanter.

Nu blir tyst, helt tyst för stunden,
Som till andakt allt sig skickar.
Festens hjälte står i runden,
Ren ett mål för allas blickar.

Han är brudgum. Ordnar smycka,
Stjärnor tynga högtidsskruden.
Med en himmel full af lycka
Väntar han den sköna bruden.

Och hon kommer. Af sin fader
Ömt ledsagad, ses hon skrida
Mellan höga gästers rader
Till sin höge brudgums sida.

Är hon lycklig, kan hon sakna
Någon sällhet än på jorden?
Kan väl mer en önskan vakna,
Som ej ren är uppfylld vorden?

Ack, hon står där blek i glansen,
Den hon tyckes varsna föga;
Locken darrar under kransen,
Tårar skymma hennes öga.

Vigselns fråga, föreläsen,
Hörs blott läppens ja besvara;
Med sin tanke, med sitt väsen
Tycks hon fjärran, fjärran vara.

Utanför palatset svallar
Mot en ödslig klipptstrand hafvet;
Fjället med sin krans af tallar
Är i mörker ren begrafvet.

På den skumomstänkta hällen
Kan du dock en vålnad röja.
Ensam i den kulna kvällen
Ses en yngling än där dröja.

Hösten sina stormmoln skockar,
Men han syns dock icke vika.
Daggen stelnar i hans lockar,
Men för honom är det lika.

Hafvets hvita bränning strömmar
Mot hans skuldra öfver fjället.
O, han gått med sina drömmar,
Blott hans skugga är på stället.

O, när hjärta är som hjärta,
Hvilken enhet mellan tvenne!
Honom se i nattens svärta,
I palatsets strålgmans henne.

Nattens mörker, dagens flamma,
Allt det bittra, allt det glada,
Blir det icke allt detsamma,

O, när lifvets rot fått skada!

I EN UNG FLICKAS MINNESBOK.

Varm på fästet lyste vårens sol,
Öfver fälten dagg och fjärlar blänkte,
Och på ängen stod en ung viol.
Vet du, hvad den täcka blomman tänkte?

Jo, hon tänkte: O, hur ljuft att här
Lefva, tjusa, hoppas, le och njuta!
Du, som mig i ljus och färger klär,
Låt min blomning aldrig, aldrig sluta!

Så hon bad. Var det en fåfäng bön?
Var det fröjd, hon sökte, eller smärta?
Bad hon om att vara ung och skön
Till sin kind blott eller till sitt hjärta?

Bed som blomman, blomma du jämväl!
Lif och tjusning älskar lifvets ängel.
Bed som hon, men för din blomstersjäl,
Ty förgänglig är din blomsterstängel.

(Vid teologie doktorspromotionen 1857).

När ynglingen sin hälsning bringar er,
I själen eldad, kransad gladt om pannan,
Åt edra kinders färg han priset ger,
Han hyllar blomningen; vår hyllning är en annan.
Vi älska lifvets vårglans, äfven vi,
Men den, som varar än, sen vårar gått förbi.

Vi hunnit pröfva åren mer än han;
Ack, hvad de skänka, växlar om likt vinden.
På ängen bleknar blomman, bäst hon brann;
En annan lott än hon har blomman ej på kinden. .
Hvem älskar henne ej, den dag hon ler?
Men det blir än en dag, då syns hon icke mer.

En blomma finns, den vi vår hyllning ge,
En hälsoört för glädjen som för smärtan.
Den heter kärlek. Blyg, ej skimrande,
Den fostras tålig, gömd i edra varma hjärtan.
Först där den hela kan, den blickar fram,
I svaghet full af kraft och ljuf, fast allvarsam.

För fröjd och tröst från vaggan till vår graf,
Från dar, som farit hän, till dar, som komma,
För alla tårar, dem hon torkat af,
Vår hyllning ägna vi åt denna gömda blomma.
Hon runnit upp ur evighetens frö,
O, låten henne här ej blekna, vissna, dö!

LEGENDER.

KYRKAN.

Hårda skiften, bittra präfningsstider
Bragt från eget hemman, gods och välstånd
Djupt i nöd och armod bonden Onni.
Åren härjat sist, hvad ödet skonat.
Fem och sjutti vintrar täckt hans hufvud
Med en snö, som ingen sommar smälter.
Ett blott ägde han af allt, hvad fordom
Gjort hans glädje, ett blott, sin förtröstan
På den Gud, som medgång sändt och motgång;
Och han bodde nu, till dörrn förvisad,
Gömd, förbisedd, på en annans hemman,
Af sin sockens mildhet underhållen.

Men midsommardagen grydde, folket
Vaknade i stugan; äldre, yngre
Klädde sig i högtidsdräkter, alla
Ville skynda nu till Herrans tempel.
Hos den gamle väcktes samma längtan,
Och han gick till värden fram och talte:
"Låt mig följa dig i dag till kyrkan,
Käre broder! Våren ut jag sutit,
Full af krämpor, i mitt hörn vid muren
Och ej hört Guds ord på halfva året."

Värden viste ut mot träsket. Tjocknad
Låg en hvitgrå dimma än däröfver,
Och ej strand, ej våg, ej holmar syntes.
"Vill du själf försöka hitta vägen",
Sade han, "med båt far ingen annan;
Men till fots är färden lång kring viken,
Och för dig finns nu ej häst i gården."

När den gamle hört det hårda ordet,
Gick han tyst till stranden, löste båten
Och begynte ro i gråa dimman.
"Den, som leder fiskens stråt i hafvet,
Fågelns stråt i luften, att de komma
Dit Hans lag dem kallar, Han skall foga,
Att ock jag i dag Hans kyrka finner."

Stunder flöto bort, blott sjö och töcken
Såg den gamle, från sin kosa vilsnad,
Och hans kraft begynte svika; tyngre
Kändes rodden ren och handen domnad.
När i morgonlugnet öfver fjärden
Första gångens ringning ljöd och klangen
Hann hans öra, var den dof och mattad,
Och han fann sig långt från kyrkan, längre,
Än när först han lade ut från hemmet.
Och det ringdes andra, tredje gången,
Och från fjärran än blott kommo ljuden.
Och mot höjden hof den gamle ögat,
Såg mot gråa skyn som med en fråga,
Utan kraft och råd och hopp och bana.

Men i samma stund i sakta skridning
Stötte båten mot en häll, och dunkelt
Ofvan hällen skymtade ur töcknet
Fram en strand och bjöd den gamle hvila.
Opp han steg på stranden, såg omkring sig,
Kände stället, kände ön i träsket,
Där som ung han landat tusen gånger,
Och han satte sig på kala berget
Tankfull ned, och mörker rådde, mulen
Var hans själ, och mulen jord och himmel.

Men det ringdes samman.—Var i högre
Maktens vård den gamle?—När han hopplös
Nu mot fästet höjde ögat, syntes
Klar en högblå rand emellan molnen,
Ljusets förebud. I kyrkan skulle
Sången börjas; på den öde holmen
Drog ock nu den första vindfläkt andan
Mellan löfven, och den första lärkan
Flög, af dagern väckt, mot skyn. Försvunnen
Var naturens dvala snart. På toner
Följde toner nu, och nya stämmor
Vaknade i dal, i höjd. Ett jubel
Ljöd bland luftens dimmor, ljöd bland träden
Kring den gamle, och han själf, af sångens
Glädje gripen, glömde nöd och sorger
Och föll in med ord. Den sköna psalmen,
Sommarns psalm, "Den blomstertid nu kommer",
Ljöd i stilla darrning från hans läppar.

Och den blomstertid var kommen. Sommarn,
Som han sjöng om, var af inga murar
Utom honom stängd. Dess örtesängar
Växte för hans fot, dess fågelsånger
Hörde han; och Kristus, som han nämnde
Sarons blomster, gröna dalens lilja,
Kom som blomster och som lilja, värmde,
Som han bad, i hvarje fläkt hans sinne.

När han slutat psalmen, hade höjden
Klarnat redan, blott kring lägre rymder
Låg ett töcken än. Då steg ur österns
Molnbädd solen opp och göt en strålfod
Öfver landets, öfver vattnets dimma.
Tystare blef rymden, luftens skaror
Sökte hvila, hvarje väsen tycktes.
Vilja endast skåda nu, ej sjunga;
Och den gamle följde med sitt öga,
Stum af andakt, ljusets väg.—Hvad dunkelt
Syntes nyss, var nästa stund förklaradt.
Udde efter udde dök ur dimman,
Ö vid ö stod fram; en värld af fägring
Växte sakta opp ur skuggans tomhet,
Tog begränsning, färger, glans.

Förliden

Längesen var morgonstunden redan,
När, med klarnad blick, med molnfri panna,
Rörd och tacksam, från sin plats den gamle
Reste sig och gick till jullen åter.

Men han såg till afsked än tillbaka
Upp mot stranden. "Nu, Guds frid med eder",
Så han hördes säga, "fåglar alla,
Unga bröder, systrar, Guds församling,
Som med mig i dag i samma kyrka
Honom prisat och Hans ära sjungit.
Och haf tack, du tolk af himlens läror,
Klara sol, som nu för oss predikat,
Böjt vårt hjärta att Hans godhet känna
Och lagt ut Hans verk för våra ögon."

DOPET.

I en grotta vid Arabiens öken

Bodde eremiten Eukaristos.
Mild mot alla, vis och mångerfaren,
Söktes han af nejdens folk ej sällan,
När bekymmer tryckte någons sinne.
En gång kom en kvinna till hans boning,
Bärande ett nyss födt barn på armen;

Blek var hon, och blekare var barnet.
"Fader", sade hon, "hvar skall jag finna
Tröst? Se, detta barn har dött, och dopets
Helga vatten har ej rört dess hufvud.
Ve, förtappadt är det, skall väl aldrig
Äga arfvedel i Kristi rike."

Straffande tog eremiten ordet:
"Hvarför, kvinna, har du låtit barnet
Dö förutan dop, om ock blott nöddop?"

Men den arma modren brast i jämmer:
"Fader", sade hon, "i öknen födde
Jag mitt barn, där fanns ej vatten; solen
Brände ofvan mig och sanden under;
Tårar blott och suckar där jag ägde."

Då blef gubben rörd och föll i tankar,
Eftersinnade en stund och höjde
Handen öfver gråa ögonbrynen.
Slutligt var hans mening fast och mogen,
Och han talte, full af frid och saktmod:
"Vattnet gör det visserligen icke,
Utan anden, som är med i vattnet.
Kvinna, trösta dig, ditt barn är frälsadt!
Herrans ande har i brända öknen
Döpt det med din suck och dina tårar."

BÖNEN.

En gång, när i fromma, glada samtal
Vid sitt middagsbord den gamle Luther
Satt som vanligt bland förtrogna vänner,
Talte en af dessa så med klagan:
"Svår och ond att lefva i är världen,
Full af vansklig id och jordisk omsorg;
Intet under därför, att så mången
Sökt i klostrens lugn en saknad stillhet.
Äfven mig de plåga, dessa oljud
Af en outtröttlig världslig sträfvan.
I mitt grannskap bultas, smids och hamras
Oupphörligt hela dagen genom,
Och hur tidigt än jag vaknar, störa
Dån och hammerslag min morgonandakt."

Luther log och sade: "Hvarför störas?
Tänk långt hellre: 'Jag har sofvit länge;
Hör min fromma granne, hur han redan
Hunnit stiga upp och börja bönen';
Ty en bön, min vän, är flit och arbet.
Sannerligen, när den svarte smeden
Vaknar upp och tänker: 'Gud har gett mig
Åter dag och krafter att arbeta',
Och med hurtigt mod begynner smidet,
Är hans trötta flämtning för vår Herre
Icke mindre kär än dina suckar,
Och på himlens portar slår hans slägga

Kanske starkare än dina böner."

KRYSANTOS.

I den kristna kyrkans första tider,
När i ljuset från den nya världen
Jorden bleknade och mången trogen
Vände bort från den med rysning ögat,
Bodde i Aten en man, Krysantos.
Tidigt, innan än den bruna locken
Vissnat på hans hjässa, kinden mistat
Vårens blomning, höga pannan fårats,
Hade ordet hunnit till hans öra
Och hans hjärta öppnats gladt för Kristus.
Men hos honom föddes med hans nya
Födelse ej fasa för hvad fordom
Han i lifvet aktat kärt och heligt.
Aldrig kunde han förmås att hata
Denna jord, där Hellas fanns, hans sköna,
Varma fosterland; hans tjusning ständigt
Var Aten, den ljusa tempelstaden,
Och hans sinne smälte än i vällust
För hvartenda ljud af modersmålet,
Den hellenska tungans harpotoner.
När hans trosförvanter, dystra, slutna,
Sökte skogars tystnad och i bergens
Kulna, mörka, skymda grottor fjärran
Gömde sig för frestelsen och världen,
Gick han ljus, en afbild af den första
Dag han skådat, upprätt, silfverhårig,
Fridsam, tålig midt i lifvets vimmel,
Hörde mannens språk och barnets joller,
Stod på torgen lyssnande, när talarn
Lät sin stämmas åska skaka folket,
Deltog i beslut och bar till urnan
Sin voteringskärf som hvarje annan.
Stundom åter, när, på dagens mödor
Och bekymmer mätt, han sökte lugnet
Och i börens djup hans ande svanlik
Ville skölja jordens stoft från vingen,
Sökte han ej mörka öknars kulor;
Nej, där klarast salaminska sundet
Log mot lummig strand, bland pinier, lagrar,
Sågs han vandra, njuta skuggans svalhet,
Andas vällukt, blicka hän mot hafvet,
Medan solen sjönk och böljan lugnad
Speglade en rosig aftenhimmel.

Så han lefvat, så han lefde, sådan
Satt en kväll på Sunions topp den gamle.
På hans knä låg sluten nu en rulle
Af Sofokles, hedningen, den store,
Ädle sångarn, och på rullen ytterst
Lästes tecknad: "Oidipus Kolonus".

Nyss han slutat dramen, för hans minne
Dröjde än dess bilder, och hans blickar
Sväfvade kring den besjungna nejden.
"O Kolonos", sjöng han efter skalden,
"Bygd, bland jordens alla bygder skönast,
Ljusa, glada, skimrande Kolonos,
Där, med lundars gröna skygd förtrogen,
Näktergalen gäll i toner prisar

Murgrönsrankans dunkla rodnad, gudens
Helga träd, det bäruppfyllda, svala,
Stormförskonta, där bland gudaburna
Fostrarinnor Dionysos svärmar,
I gudinnors lockar sedd, narcissen
Gror med himmelsk dagg på bladens fägring,
Krokos gulnar, källor sömnlöst skänka
Klara bäckar näring och i sångmörs
Krets med guldtöm åker Afrodite!"

Så med hednisk färg, men kristlig värma
Målande sin sälla hembygds fägring,
Sjüng, af hednasångarn väckt, atenarn,
När en yngling, tidigt som Krystantos
Genomträngd af korsets helga lära,
Nalkades med långsam gång den gamle.
Stannande framför hans fötter, stod han
Stum med öfver bröstet knutna armar;
I hans anlet syntes skuggor skifta
Mellan sorg och vrede, harm och ömkan,
Och hans blick låg sänkt på pergamentet.

Länge stod han tankfull, dock omsider
Bröt han tystnan. "Gubbe", så han sade,
"Blef ej äfven du en gång till ljusets
Helga rike kallad, trängde icke
Nådens varma strålar till ditt hjärta—
Så jag sport—; och dock, hur är din vandel?
Där, hvar dagens barn i fåfäng sträfvan
Träla, fika, storma och försvinna,
Där med praktsymboler, än af purpur
På en vårfrisk kind och än af löjen
Kring en läpp, som mognar, afgrundsfursten
Tecknat an de sina, där, o gamle,
Trängs du, lefver du och har din glädje.
Sällan ses du ensam, och om sådant
Nå'n gång händer, är det ej Försonarn
Som du ropar an, all världens Herre;
Nej, berusad af en giftfylld saga,
En förförisk sång, med läppar, blekta
Ren af dödens hälsningskyss, du stammar
Afrodites namn och Dionysos'.
Hvad blir slutet? Rysligt, rysligt, gamle,
Skall du plikta för din brutna trohet,
Du i nådförbundet en gång slutne.
Ryslig, ryslig blir i svafvellågor
Än din lott, när, utan hopp förtappad,
Gråtande, du ej en tår kan gråta
Åt din törst och svagt med vissnad tunga
Evig t fåfängt till ditt bistånd kallar
Dina väsenlösa fabelgudar."

Så han sade. Lugnt som kvällens anlet
Var den gamles, och den höjda blicken
Såg bestraffarn an: "Frid, stränga yngling!"
Talte han, "din tro är stark, jag älskar
Den, som tror. Dock svara: kan ditt unga,
Bruna öga genomskåda hjärtan
Och rannsaka njurar, när du dömer?
Döm ej, och du döms ej, säger Herren.
From, fördragsam, fridsam, glad och trogen
Går sin gång i mästarns spår en kristen;
Full af kärlek är hans tro, och, yngling,
Kärleken är hofsam, mild och tålig,
Yfves icke, stormar icke, tänker

Icke argt och vet ej af att vredgas.
Kärleken fördrager allt, han tror allt,
Hoppas allt och lider allt och vänder
Aldrig åter. Yngling, om du hade
Tro att flytta berg och lyfta dalar,
Utan kärlek vore du en skugga."

Sagdt. Och vänligt räckande den unge
Handen, drog han honom till sin sida,
Och på samma håll nu suto båda.

Dagen framled, mattare i väster
Glödde solen, vinden sökte hvila,
Kvällens frid sjönk ned från Greklands himmel.

Men för dessa taflor hade gubben
Nu ej öga; ynglingen allenast
Fängslade hans syn och tanke. Längte
Satt han tyst, omsider så han talte:
"Vackra yngling, om den gamles varning
Icke kränkt ditt sinne, låt mig göra
Dig en fråga än, kanhända tvenne.
När jag ser ovalen af ditt anlet,
Pannans, näsans stolta, raka tycke
Och ditt språk förnimmer, halft i attisk,
Halft i jonisk brytning, ljuft i båda,
Ljuft ännu i ton, då du fördömer,
Vet jag, att hellen du är. Men säg mig,
Hvilken trakt dig fostrat? Kanske någon
Af Arkipelagens sköna öar
Såg dig födas, Paros, Samos, Naxos,
Mitylene? Kanske såg du dagen
På det rika Asiens kust? En lycklig
Fader lyfte dig, hvarhelst du föddes,
På sin arm och drömde sälla drömmar."

"Delos", svarte ynglingen med mildrad
Stämman nu, "det hafomflutna Delos
Var mitt hemland, Kallinikos hette
Den, som en gång jordiskt var min fader,
Nu en annan jag i himlen funnit."

"Kallinikos", talte gubben åter,
"Ej ett okänt namn du nämnt; min gästvän
Var i forna dagar han på Delos.
O, jag minns ännu den mångbesjungna,
Gröna ön, af sagans alla gudar
Sökt och älskad, Artemis', Apollons
Fosterhem, jag minns dess höga kullar,
Skuggade af cedrar och cypresser,
Och dess dalar,—skall jag nämna dalen,
Nykto's dal, åt citterguden helgad?
Många länder har jag sett, från Pelops'
Halfö vandrat till Tessalien, vistats
På hellenerhafvens alla öar;
Ingen nejd dock tjust mig så, som dalen
Där på Delos med sin lund, sitt tempel,
Och vid denna låg din faders boning.
Yngling, när så mycket skönt du skådat
Från din lefnads första morgon, svara,
Äger jorden endast svarta bilder
För din själ, säg, bor ej i ditt hjärtas
Djup ett enda minne, tåldt och sparadt,
Från den tid, då drömlig än i oskuld
Du bland Nykto'sdalens blommor lekte?"

Så han sade. På den unges skära,
Marmorhvita kinder sågs en flamma
Svagt och flyktigt tindra opp och blekna.
Men den gamle fortfor: "Jag har lyssnat
Till en sägn en gång, Arkipelagens
Öar tro den redan, snart kanhända
Skall den spridas öfver fasta landet.
Så förtäljer den: På Delos föddes
Marmaryne. Tvenne lustrers somrar
Knappt hon skådat; när hos nejdens alla
Ynglingar begärens eld hon tände.
Men åt ingen sinnlig trånad ville
Hon sitt rena väsen öfverlåta,
Blott Apollon valde hon till älskling,
Och i Nyktosdalen, ren och trogen,
Blef hon gudens blomstervårdarinna.
Kväll och morgon, stundom hela dagen
Sågs hon där bland blommorna,—en äldre
Syster lik, så blid och så förtrolig,
Vattna, stöda, ordna och plantera.
Men ej handens ensamt var den skötsel,
Hon dem skänkte; ofta lutad länge
Med sitt öga öfver blommans öga,
Lät hon så sin andes låga drickas
Af den spädas blick och plantans dunkla,
Tysta stoft af hennes själ besjålas.
Själft tillbaka tog hon åt sin ande
Kropp af blomstren, klädde minsta tanke
I en skrud af dagg och doft och färger,
Bytte så med markens döttrar gåfvor,
Gaf och tog i outtömlig kärlek.
Där, i denna fristad, stängd för mängden,
Fick ibland en yngling ljuft fördrömma
Dagens stunder, lefva med det vackra
Blomsterfolket och dess vårdarinna.
Men om honom talar sagan åter:
När med hjärtat fullt af aldrig yppad,
Namnlös kärlek han bland Marmarynes
Blommor gick och hon i templet dröjde,
Såg han henne, fast hon själf var borta,
Sällt i hvar gestalt, i hvarje väsen
Af den skapelse, hon väckt och vårdat.
Rosen rodnade med hennes rodnad,
Liljan såg med hennes blick, i trädets
Susning hördes endast hennes stämma,
Och i tusen skilda former lefde
För hans fromma kärlek hon allena.
Åter, när från blommorna till henne
Någon gång han fick sitt öga höja
Och i samtal, såsom strängars rena,
Fånga hennes ord, då var det honom,
Som om allt, hvad fint i parkens rosor
Glödt och rodnat, hennes kinder eldat,
Alla liljors strålar sammangjutit
Hennes blick, och hela blomstergården
Mer förklarad blott, stått fram med henne.—
Så förtäljs det. Jag har sport och frågat,
Hvem han varit, ynglingen från Delos;—
Kallinikos' son, så har man svarat."

På den unges kinder syntes stora
Tårar nu. "O fader", så han sade,
"Nämn ej namn, som längst af jordens toner
Susat i mitt öra, jag har glömt dem;
Låt mig glömma, låt mig hata minnet

Af mitt tomma nattlifs skugg-gestalter."

Men den gamle talte, full af allvar:
"Yngling, hata ej din ungdoms skola,
Nyktdalden och dess minnen icke!
Höga läror skrefvos för ditt hjärta
Där i bilder, dunkla, späda, svaga.
Se dig kring i världen! O, hvad ser du?
Öfverallt Försonarns blomsterrike.
Mörkt för den, som blindt till honom stormar,
Är det klart och öppet för det öga,
Som i kärlek stilla höjts mot honom.
Yngling, värd att skåda är hans blomgård.
Solar sår han där, och stjärnor strör han
Kring som liljor, vårdar stora länder,
Stöder folkslag, hör också den minsta
Mänskobloommas suck och, mildt till alla
Lutad, låter dem sin kärlek dricka.
Gå, som förr till Marmarynes blommor,
Ut i världen gladt och utan bäfvan,
Det är Herrans blomgård, du besöker.
Bor blott i ditt hjärta Kristi kärlek,
Blyg, ej rusig, skall du finna saligt,
Hur i allt Han skymtar fram, hur solen
Lyser med Hans ljus, hur stjärnan tindrar
Med Hans klarhet, lifvets sorl och vimmel
Af Hans milda stämman genomljudes.
När du sett det, gå till Honom åter
I Hans ord, och se, Hans ord skall vara,
Som om allt det ljus, som från Hans himmel
Strålat ned, Hans varma sol, Hans stjärnors
Milda här, Hans mänskoätter, hela
Detta underbara blomsterrike,
Mer förklaradt blott, där inne bodde."

ETT LITET ÖDE.

1.

ÄR SÅ ARM DU, SOM MAN SÄGER?

Fattig kallar man din moder,
Fattigt, späda barn, du kallas.
Är du fattig, lilla älskling,
Är så arm du, som man säger?

Utanför din moders stuga
Blomstra ängar, grönska lundar;
Hvarje äng har silfverbäckar,
Hvarje lund i sjöar speglas,
Öfver alla skiner solen,
Gjuter gifmildt gyllne dagen.

Är du fattig, lilla älskling,
Är så arm du, som man säger?

När du hör din moder sjunga,
Slutas sakta ögonlocken,
Gömma skalen själens pärlor;
När de gömmas, kommer sömnen,
Sömnen följs af drömmens ängel,

Drömmens ängel tar dig stilla,
Lyfter dig på mjuka vingen,
För dig ut på blomsterängar
Att i frid bland blommor blomma,
För bland fåglar dig i lunden
Att ditt bröst med sånger fylla,
Tvår din själ i sjöars renhet,
Låter dig i solljus bada.

Är du fattig, lilla älskling,
Är så arm du, som man säger?

När du öppnar ögat åter,
Är du i din moders armar,
Känner i ditt späda sinne,
Tänker som en dunkel tanke:
"Ljuft det var på blomsterängen,
Gladt bland fåglarne i lunden,
Godt det var bland klara vågor,
Varmt i solens ljus att bada,
Bäst dock är i denna famnen."

2.

EGEN MODER GÖMS I MULLEN.

I mitt hem en styfemor råder,
Egen moder göms i mullen.
Och jag hastar öfver hagen,
Skyndar stilla till den sörjda,
Ginar öfver gårdet stundom.
Men den främmande förtörnas,
Hviskar, hväsande af vrede:
"Denna flicka går på gräset,
Krossar klöfvern där på ängen."

Fader, hör ej hårda orden!
Lätt är flickans fot i loppet,
Stör ej många strån i farten.
Jungfrun har ej hårda sulor,
Trampar ej med tunga klackar.
Oskodd löper hon på lindan,
Flyr med blottad fot på fältet,
Far, som fläkten far på ängen,
Skyndar såsom skuggan öfver.

Skulle ock ett blad bli brutet,
Något grässtrå nedertryckas,
Hjärtats sorg förtynga stegen,
Grönskar snart en grodd ånyo,
Fostras flere blad i stället
Af den dagg, mitt öga gjuter,
Dessa blåa stjärnors tårar.

3. SÅ JAG FÄRDAS SJÄLF MOT FJÄRRAN.

Hvarför suckar bäckens bölja,
Klagar sakta under färden,
Far i krokar öfver fältet,
Böjer bukter öfver ängen,
Viker af från vägen ofta,
Färdas blott ett stycke framåt,
Slingrar nästa stund tillbaka?

Så jag färdas själf mot fjärran,
Går mot obekanta öden,
Tar ett steg och ser tillbaka,
Vandrar fram och vänder åter,
Vill ännu se hemmets höjder,
Röken från min faders boning.

4.

SÅDAN VÅRD BLOTT FINNER FLICKAN.

Icke äger jag som andra
Fader, som vid namn mig nämner,
Moder, som sitt guld mig kallar,
Broder, att min börda bära,
Syster, att mig stundom smeka.

Där jag andras hjordar vallar,
Högt på berget, djupt i skogen,
Dagen ut på fria fältet,
Där är skäggig gran min fader,
Björken, böjd af år, min moder,
Broder är mig bruna trasten,
Markens bleka lilja syster.

När den kalla skuren strömmar,
Får jag stundom skygd af granen,
När mig solens stråle bränner,
Bjuder björken stundom skugga;
När jag sorgsen står på fältet,
Tröstar med en ton mig trasten,
Med en blick ibland en blomma.
Sådan vård blott finner flickan,
Annan glädje ej den arma.

5.

FLICKA, KÄRLEKEN ÄR VÄLDIG.

Ofta i min barndoms dagar
Hörde jag min moder säga:
"Flicka, kärleken är väldig,
Mäktar mer än allt på jorden."
Så hon talte till min varning,
Att sitt gyllne äpple skydda.
Moder, o att sant du talat!

Ofta står jag nu på stranden,
Där min älskling från mig skildes.
Dän han far dit bortom molnen,
Som vid hafvets rand sig höja.

När jag ser, hur fjärden fradgas,
Ser, hur böljan slår mot stranden,
Lägger jag min hand på vågen,
Doppar fingrets spets i djupet:
Sakta, sakta, vilda bölja,
Somna, låt de andra sofva!

Månne vågen väl, som svallar
Hotande mot skeppets sida,
Där han fjärran far, den dyre,
Månne hafvets vilda dotter,
Fast så långt från mig hon rasar,

Ej mitt söfningsord förnimmer,
Af min lätta hand ej lugnas,
Efter kärleken är väldig,
Mäktar mer än allt på jorden?

Ofta, när i furans krona
Fläktar fara, vindar hvina,
Sänder jag från denna klippa
Tyst min tysta suck att flyga:
O min ende, kom tillbaka!

Kanske, fast så svagt den ljuder
Har likväl den starka vingar,
Kan som svalan klyfva vinden,
Genom rymder nå min älskling
Efter kärleken är väldig,
Mäktar mer än allt på jorden.

6.

HUNDRA VÄGAR HAR MIN TANKE.

Store skapare, förlåt det,
Se ej, gode Gud, med vrede,
Att så ofta i ditt tempel
Jag på honom äfven tänker!
Hundra vägar har min tanke,
Tusen att till honom hinna.
Blott det sämsta leder bortåt,
Allt det bättre för till honom.
Kort från dagens ljus är' vägen;
Gen från nattens stjärnskara,
Hvarje blomma stakar stigen,
Hvarje träd är vägamärke.
Men när dig min tanke hunnit,
Är den nästan ren hos honom.

7.

HVILKEN SÄLLHET SKÖN ATT SYNAS!

Hvilken fröjd att vara vacker,
Hvilken sällhet skön att synas!
Vore jag så mörk som mången,
Ful som flere andra flickor,
Fick jag ej i källor skåda,
Ej i bäckar se mitt anlet;
Källans skönhet kunde störas,
Bäckens silfver sotbesmittas;
Tordes knappt på ängen träda,
Att ej blomstren skulle skrämmas,
Blomma hviska tyst till blomma:
"Är det nässlän, är det tistel,
Kanske kardborrn själf, som kommer?"

8.

TALA, TALA TYCKTES ALLA.

Hvem har nu gett vett åt vinden,
Gett åt luften ledig tunga,
Röst och språk åt gårdens rönnar

Och åt spåda fågelskaran?

Förr, när från min bädd hvar morgon
Jag på loftets trappa trädde,
Visste vinden blott att smeka,
Rönnen blott att susa stilla,
Kvittra blott förstod hvar fågel.

Nu, när sist jag kom på gården
Från mitt olyckssälla läger,
Tala, tala tycktes alla,
Vinden hviska: "Arma flicka!"
Fläkten susa: "Fallna flicka!"
Rönnen sucka: "Svikna flicka!"
Svalan sjöng: "Hvar är din stolthet?"
Sparfven: "Hvar är nu din glädje?"

9.

MEN MIN FÅGEL MÄRKS DOCK ICKE.

Svanen speglas ren i sundet,
Knipans hvita vingar hvina,
Lärkan höres högt i höjden,
Spofvens rop kring kärret rullar,
Våren samlar sina skaror,
Får sin fågelflock tillbaka,
Väntar dem med sol och värma,
Lockar dem med långa dagar.

Och jag, arma flicka, fiker,
Söker skingra saknans mörker,
Vårda värmen i mitt sinne,
Vill som våren vänlig vara,
Synas ljus som sommardagen.
Och jag gläds, fast sorgen gnager,
Ler, fast tåren trängs i ögat,
Men min fågel märks dock icke.

10.

SEN HAR JAG EJ FRÅGAT MERA.

Hvarför är så flyktig våren,
Hvarför dröjer sommarn icke?
Så jag tänkte fordom ofta,
Frågte, utan svar, af mången.

Sen den älskade mig svikit,
Sen till köld hans värma blifvit,
All hans sommar blifvit vinter,
Sen har jag ej frågat mera,
Känt blott djupt uti mitt sinne,
Att det sköna är förgängligt,
Att det ljufva icke dröjer.

ÖFVERSÄTTNINGAR OCH BEARBETNINGAR.

SERVISKA FOLKSÅNGER.

FÖRORD.

Den försvenskning af serviska folksånger, som här lämnas i allmänhetens händer, är gjord efter hr P. von Goetzes i S:t Petersburg år 1827 utkomna tyska öfversättning af desamma. Det företal, hvarmed han beledsagat sitt arbete, lyder i utdrag så:

"Serviska nationen intog i forna tider en icke obetydlig plats bland de slaviska stammarna. Ganska ofta kämpade den segerrikt mot Byzanz, och blott en förtidig död hindrade tsaren Stephan Duschan (1358) att eröfra den grekiska kejsarekronan. I femtonde århundradet gick Serviens politiska självständighet under, och landet erkänner från denna tid turkarnas öfverherrskep. Begripligtvis kunde därför de lyckliga anlag, hvarmed detta folk af naturen är begåfvadt, icke hinna utveckla sig till en fulländad bildning. Men undan olyckorna och förtrycket har denna nation likväl lyckats rädda sina sånger och deras outtömliga källa. Och just den omständighet, att Servien icke äger någon annan litteratur än sina sånger, ger desamma ett särdeles intresse i historikerns och människoforskarens ögon.

Åren 1814 och 1815 öppnade hr D. Wuk Stephanovitch Karadschitch genom sina i Wien i 2:ne delar utgifna *Narodne Srpske pjesme* för folkpoesiens vänner en rik skatt af serviska sånger. Af detta verk utkom den andra betydligt förökade upplagan i Leipzig 1823 och 1824 i tre delar.

Hr W. St. Karadschitch indelar de serviska folksångerna i fruntimmersånger (kärleksvisor, romanser, små poetiska berättelser och skildringar, bröllopskväden, lekar m.m.), till största delen författade af fruntimmer, och hjältesånger. Till de senare höra i denna samling blott fyra stycken: Blodhämnden, Jakschitcherne, Skadars grundläggning och Slaget på Fågelfältet. De pläga afsjungas af män, ofta af blinda gubbar, vid gusle, ett entonigt instrument, med en enda af tagel tvinnad sträng bespändt.

Originalets versmått är öfverallt bibehållet, ehuru med en och annan obetydlig förändring."

Hvad min åtgärd vid dessa sångers försvenskning angår, har jag, såsom obekant med serviska språket, sökt gå den tyska öfversättaren i spåren, så nära jag kunnat; och då hr von Goetze, som han själf försäkrar, äfven varit mån om att troget följa originalet, kan jag hoppas, att min bearbetning ej heller skall särdeles avvika ifrån detsamma.

Några få mindre stycken har jag uteslutit, troligen till ingen betydligare skada för samlingen. De här upptagna behöfva intet förespråk. Jag är säker om att ganska få skola läsa dem utan att träffas af den naiva täckhet, som spelar i de små sångerna, som börja samlingen, och hänföras af den rena episka skönhet, som härskar i de fyra större, hvilka sluta densamma.

Helsingfors den 6 december 1830.

TREFALDIG SORG.

Näktergalen lilla
Sjunger fröjd åt alla;
Blott åt mig, den arme,
Trefaldt sorg han sjungit.
Och den första sorgen
Sjüng han för mitt hjärta:
Att min moder hittills
Mig min brud förvägrat.
Och den andra sorgen
Sjüng han för mitt hjärta:
Att min flinka skymmel
Under mig ej dansar.
Och den tredje sorgen
Sjüng han för mitt hjärta:
Att min trogna flicka

Har på mig förtörnats.

Nu en graf mig reden
På det flacka fältet,
Tvenne spjut till bredden
Och till längden fyra.
Må en rosenbuske
Vid mitt hufvud sättas,
Och till mina fötter
Må en källa ledas.
Yngling eller flicka
Sig en blomma plocke,
Och den gamle svalke
Törstens brand i källan.

ÖFVER KLIPPOR, ÖFVER FLODER FINNER KÄRLEK VÄG.

Månen lyser silfverklar om kvällen,
Blickande uppå den gröna ängen,
Där två käcka herre-hästar beta:
Dem bevaka tvenne ädla herrar,
Ban Stefano, kapetan[3] Johannes.

Till Johannes talar Ban Stefano:
"Broder, se hur härlig månen lyser!
Säll, o broder, säll är den att prisas,
Hvilkens flicka ej så fjärran dväljes;
Men min älskarinna dväljes fjärran.
Bär jag henne drufvor i min bröstduk,
Mögla skola de på långa vägen,
Eller på min hemfärd saknans tårar
Fräta opp min näsduk intill bitar."

Honom svarar kapetan Johannes:
"Fjärran dväljs också min älskarinna;
Men så snart jag saknar henne, frågar
Icke jag: är klar, är mulen natten?
Ej min hingst: om vada finns i strömmen;
Öfver fält—och ej ett spår oss röjer,
Öfver ström—och ej en bölja plaskar."

VINTER I HJÄRTAT.

Snö föll neder på Sankt Görans-dagen;
Fågeln genomflöge ej dess flingor.
Flickan trampar drifvan, bar om foten,
Efter henne bär dess broder skorna.
"Kännes ej i dina fötter vintern?"
"Ej i mina fötter kännes vintern,
Vintern känner jag uti mitt hjärta;
Dock från snön är vintern ej där inne,
Vintern där är kommen från min moder,
Som mig ger åt den, som jag ej älskar."

TILL EN ROS.

O, du min källa sval,
O, du min ros så röd,
Ros, som så snart slog ut!
Hvem skall jag ge dig åt?
Månne åt moder min?

Har ju ej moder mer.
Månne åt syster då?
Fjärran hos maken hon.
Månne åt broder då?
Drog ju i härnad han.
Männ' åt min älskling då?
O, han är långt från mig,
Bakom tre skogars löf,
Bakom tre strömmars våg!

ÄLSKARENS HÄST.

Där vi voro öfver natten inne,
Höllo vi en kostlig aftonmåltid,
Sågo där en flicka skön till undran;
Pärltulpaner krönte hennes tinning.

Henne gaf jag då min häst att ledas,
Och hon talte sakta så till hästen:
"Röda fåle med den gyllne manen,
Säg mig, har din herre gift sig redan?"
Gnäggande besvarar henne hästen:
"Nej, vid Gud, du undersköna flicka! O
Ännu har min herre icke gift sig,
Utan tänker ta dig, hem mot hösten."

Och till hästen säger flickan detta:
"Om jag visste, att du sanning talat,
Ville jag slå sönder mina spännen
Och dem gärna vid ditt betsel smida,
Ville det beslå med idel silfver
Och det med min halsked sen förgylla."

HJORTEN OCH VILAN.[4]

Hjorten betar uppå bergets åsar,
Betar en dag, sjuknar in den andra
Och begynner klaga högt den tredje.

Vila ifrån berget frågar hjorten:
"O, du hjort, du djur från bergets skogar,
Säg mig, hvilket bittert kval dig plågar,
Då du, betande på bergets åsar,
Betar en dag, sjuknar in den andra
Och begynner klaga högt den tredje?"

Sakta[5] talar hjorten då till Vila:
"Goda syster, Vila ifrån berget,
Stort i sanning är det kval, mig plågar.
Se, till sällskap här en hind jag ägde,
Och hon gick att dricka ner för berget,
Gick dit ner och har ej återkommit.
Om hon sen har irrat sig om vägen?
Eller af en jägare är fångad?
Eller helt och hållet mig förgätit
Och en annan hjort sig valt till älskling?—
Om, så sant, hon irrat sig om vägen,
Gifve Gud, att hon mig återfunne!
Om en jägare har fångat henne,
Må han själf en lott lik min få pröfva!
Men om mig hon helt och hållet lämnat
Och en annan hjort sig valt till älskling,
Gifve henne Gud i jägarns händer!"

BROR OCH SYSTER.

Skogen har nyss fått löf,
Syster och bror är där.
System till brodern så:
"Hvi ej besöka mig?"
"Syster, jag komme väl,
Släppte den främmande,
Släppte den hulda mig.
Sadlar jag fålen, då
Sadlar min flicka af;
Gjordar jag svärdet om,
Löser hon svärdet opp:
'Gode, hvart nu, hvart nu?
Vidt är dock fältet sträckt,
Djupt är det dystra kärr,
Gode, bli här, bli här!'"

DEN OMTÄNKSAMMA.

Täta skurar föllo ned om kvällen,
Och mot natten höljde rimfrost fälten.
Jag gick ut att söka den, jag älskar,
Och så kom jag till den gröna ängen.
Men på ängen fann jag då hans mantel,
På hans mantel låg hans siden-bröstlapp,
På hans bröstlapp silfvertamburinen,
Och därunder sen ett gulgrönt äppel.

Allehanda vid mig själf jag tänkte:
Om jag dock hans mantel med mig toge?
Nej, den gode kunde sig förkyla.
Om jag dock hans siden-bröstlapp toge?
Nej, jag gaf den själf ju till ett minne.
Om jag kanske toge tamburinen?
Nej, den skänkte honom mina bröder.

Så i valet föll mig in en tanke:
Att uti det gröna äpplet bita,
Att blott bita i—ej äta opp det,
Att han märka skulle, att hans flicka,
Just hans egen flicka honom sökte.

SKILSMÄSSAN.

Kring det hvita fästet Buda[6]
Slingrat sig en mjällhvit ranka.
Ingen mjällhvit ranka var det,
Fästman var det och hans fästmö,
Som hvarandra tidigt funnit
Och i otid skiljas skulle.

Flickan så vid afskedsstunden:
"Gode älskling, när du färdas,
Kommer du till stängda gårdar,
Där de röda rosor blomma:
Bryt dig några rosenstänglar,
Lägg dem vid din barm på hjärtat:
Såsom dessa rosor vissna,
Vissnar ock för dig mitt hjärta."

Gossen så vid afskedsstunden:
"Goda, när du återvänder,

Kommer du till skogen gröna,
Där den svala brunnen väller;
Marmorsten vid brunnen ligger,
Silfverbägare på stenen
Och i bägaren en snöboll;
Lägg den vid din barm på hjärtat:
Såsom denna snöboll smälter,
Smälter ock för dig mitt hjärta."

DEN SERVISKA JUNGFRUN.

Långa hår uppå Militzas ögon
Öfverskuggade dess röda kinder,
Röda kinder och dess hvita anlet.
Ren tre runda år jag sett på henne,
Men dock aldrig lyckats se dess öga,
Svarta öga och dess hvita anlet.

Och jag samlade en jungfruskara,
Och bland skaran Militza, den unga,
Att måhända lyckas se dess öga.

Nu, när ringen dansade på fältet,
Var det klart, men hastigt blef det mulet,
Och från molnen flögo blixstens viggjar;
Alla flickor sågo upp mot himlen,
Militza den unga såg dock icke;
Men blott *för* sig på den gröna marken.

Sakta hviska flickorna till henne:
"Militza, du underliga flicka,
Är du oklok eller öfverklok här?
Ständigt ser du på den gröna marken,
Och du blickar ej med oss mot molnen,
Där de gyllne blixtrar återstråla."
Dem besvarar Militza den unga:
"Oklok ej och öfverklok ej heller,
Ingen Vila, att jag moln må samla,
Flicka är jag,—att jag må *se för* mig."

VIOLEN.

Väl jag dig bröt, viol,
Men åt hvem ger jag dig?
Månne åt Ali bej?
Ali, den stolte man,
Älskar violer ej,
Rosor blott, nejlikor.

DU ÄR MIN EGEN.

Du, min flicka, du, mitt hjärta,
Ville du min maka blifva?

"O hur dårligt, djärfva gosse!
Sådant skall väl aldrig hända;
Hellre står jag i ett värdshus,
Till en blank pokal förvandlad,
Än jag dig till make tager."

Och jag blir den unga värden,

Och så är du likafullt min.

"O hur dårligt, djärfva gosse!
Sådant skall väl aldrig hända;
Hellre vill i åkerstubben
Jag förbytt till vaktel smyga,
Än jag dig till make tager."

Och jag blir den käcka jägarn,
Och så är du likafullt min.

"O hur dårligt, djärfva gosse!
Sådant skall väl aldrig hända;
Hellre vill som silfverfisk jag
Ned till hafvets botten dyka,
Än jag dig till make tager."

Och som nät jag dykar efter,
Och så är du likafullt min.
Ila hitåt, ila ditåt,
Du är här min, du är där min.
Hvart som helst du må ta vägen
Hur som helst—du är min egen.

DEN ÄLSKADE OCH DEN FÖRSMÅDDA.

I det friska gräset bette skymmeln,
Betar där en stund och därpå hör han,
Huru flickan beder till sin moder:
"Gif mig ej åt den, jag ej kan älska!
Bättre, med sin älskling stiglös irra,
Slån förtära och ur löf blott dricka,
Kulen sten till hvilokudde äga,
Än med denne i palatser vandra,
Socker äta och på siden slumra."

FÖRBANNELSEN.

Rosor samlade en flicka
Och i slummer föll.
Kom en pilt och väckte henne
Skakande ur sömn:
"Vakna opp, du hulda sköna,
Sof ej roligt mer!
Se, de friska rosor vissna
Vid ditt hjärta ren;
Den, för hvilken du den plockar,
Har en annan kär."—

"Älskar han en annan,—tillgift
Må hans kärlek få.
Dock en åskvigg, klara himmel,
Mot förrädarn sänd!"

DEN BEKYMRADE.

Hvar, du vida himmel,
Är väl nu min älskling?
Är han på en resa?
Sitter han vid bågarn?
Är han på en resa,

Må han resa lyckligt;
Sitter han vid bågarn,
Smake honom vinet;
Älskar han en annan,
Må det honom tillges;
Må af mig det tillges;
Gud dock hinne honom.

HVAD VILL JAG?

Säg dock, hvad vill jag?
Sömnlös är natten,
Oro och smärta,
Kval i mitt hjärta,—
Dö blott, ja, dö blott
Vill jag för dig.

HERTIG STEFANS FÄSTMÖ.

Stjärnan hälsar mön med brodernamnet:
"Vandringsstjärna, inför Gud min broder!
När, från öster tågande mot väster,
Du förbi Herzegovina färdas,
Ser du väl som oftast hertig Stefan?
Säg mig, stå hans hvita borgar öppna
Och på gården sadlade hans hästar,
Reder han sig till att hämta fästmän?"

Sakta svarar vandringsstjärnan detta:
"Väl, från öster tågande mot väster,
Färdas jag förbi Herzegovina
Och har skådat äfven hertigsborgen.
Öppna äro väl hans hvita borgar,
Sadlade på gården stå hans hästar,
Hämta ärnar han sin älskarinna,
Icke dig dock, utan någon annan.
Dig förtala tre försmådda fästmän.
Ena säger, att din stam är ringa;
Huggormsvresig kallar dig den andra,
Och den tredje drömsker och försufven."

Då fördömer dem den vreda jungfrun:
"Den, som säger, att min stam är ringa,
Skåde aldrig frukter af sin egen!
Den, mig åter kallar huggormsvresig,
Kring hans hjärta må sig ormar linda,
Vistas i hans lockar öfver sommarn
Och uti hans sköte öfver vintern!
Den, mig drömsker kallar och försufven,
Skall i nio år, vid sjukbädd bunden,
Tynande af ingen sömn förfriskas."

DONAU GRUMLIG.

Donau, Donau, lugna vatten,
Hvi så grumlig är din bölja?
Skulle någon hjort kanhända
Med sitt horn din botten rubbat?
Har kanske voivod Mirtschéta
Med sitt spjut rört opp din botten?

"Ingen hjort min botten grumlat,
Ej voivod Mirtschéta heller,
Nej, de ystra flickor bara,
Hvilka hvarje morgon komma
För att plocka vattenliljor
Och att tvätta sina kinder."

ÖRNEN OCH UGGLAN.

Ugglan satt uppå en gren af boken,
Men i granen bredevid satt örnen.
Sakta talte ugglan då till örnen:
"Bort dock, örn! Hvad sneglar du hit öfver?
Underligt är nu för tiden folket,
Kunde säga: Ugglan älskar örnen."
Örnen åter svarar henne detta:
"Packa dig, du gråa, plumpa uggla!
Ej åt dig består en sådan herre."

DEN SKÖNASTE.

Invid hafvet stod en guldcitron och skröt:
"Nu är ingen här så skön, så skön som jag."
Detta har ett gulgrönt äpple lyssnat till:
"Ringa är ditt pris, du strandens guldcitron,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag."
Detta har oslagna ängen lyssnat till:
"Gröna äpple, ringa endast är ditt pris,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag."
Detta har oskurna kornet lyssnat till:
"Ringa är ditt pris dock, du oslagna äng,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag."
Detta har oksyssta flickan lyssnat till:
"Ringa är ditt pris dock, du oskurna korn,
Nu är ingen här så skön så skön som jag."
Detta har den muntra gossen lyssnat till:
"Ringa är, I alla, dock ert pris mot mitt,
Nu är ingen här så skön, så skön som jag.
Plocka vill jag dig, du strandens guldcitron,
Skaka ned från trädet, gröna äpple, dig,
Slå och bärga vill jag dig, oslagna äng,
Skörda åter vill jag dig, oskurna korn,
Sen, oksyssta flicka, vill jag kyssa dig."

STUM KÄRLEK.

Flacka fält, hur djupt du mig bedröfvar!
O, min älskling skildes här ifrån mig,
Och han sade ej: "Gud med dig, dyra!"
Tryckte blott sin mössa ned på pannan,
Slog till jorden sina svarta ögon
Och mot barmen förde högra handen.

Att han tryckte mössan ned på pannan,
Därmed sade han: "Gud med dig, dyra!"
Att han slog till jorden sina ögon,
Därmed mentes: "Mer än ögat dyra!"
Att han förde handen mot sitt hjärta,
Sade: "Aldrig skall jag dig förgäta."

PRÖFNINGEN.

Säg dock, hvad dån kringskallar i nejden?
Ljuda då klockor? Gala då hanar?
Klockor ej ljuda, hanar ej gala,
Bud till sin broder sänder en syster:
"Broder, jag är af turkarna tagen,
Köp mig då fri ur turkarnas händer!
Summan är ringa, den de begära:
Guld blott tre litrar,[7] pärlor två säckar."
Henne till svar dock skickade brodren:
"Tarfvar mitt guld till tygel åt hästen,
Att han må pråla, när jag på ridt far;
Pärlor behöfver jag för min flicka,
Att hon är skön, när henne jag kysser."

Därpå ett budskap skickade systemern:
"Är dock alls icke turkisk slafvinna,
Nej, jag är sultaninna, min broder."

FÄSTMÖNS DRÖM.

Nära trappan skodde Johan fålen,
Och ur fönstret såg därpå hans fästmö,
Såg och strödde rosor ned på honom,
Strödde rosor ned och talte sakta:
"Dyre älskling, gjorda tätt omkring dig,
Att en ros ej tappas mellan gördeln,
Att en annan ej din fästmö röfvar.
Ty jag såg i drömmen stora under:
Ensam gick din häst att söka svalka,
Och din mössa rullade på marken,
Och på vägen ströddes dina pilar."

Sakta talar Johan till sin fästmö:
"Älska, älska mig blott du, mitt hjärta,
Sen du mig begynte älska,—själfmant
Har all lycka kommit mig till mötes,
Så på resor som vid köp och byte."

DEN NYGIFTA.

Vatten öser gårdagsbruden,
Och, utöfver källan lutad,
Talar vid sig själf hon detta:
"Ve mig, arma, ve mig, sköna!
Bure än jag gröna kransen,
Vore jag långt mera vacker;
Skulle då en herde älska,
Konstantin, den unga herden,
Som där tågar framför lammen
Såsom månen framför stjärnor."

FLICKAN OCH VILA.

Regn föll neder såsom honingsdagg,
Och i hyddan stod bekymrad mön:
"Ute blir väl nu min älskling våt;
Stolt uti sin körsbärsbruna rock,
Under rocken klädd i sammetsdräkt,
Med en sidenskjorta under den

Och ett ur af guld uti sin barm
Sitter han uppå sin sköna häst."

Vila svarar ifrån skogen så:
"Unga flicka, obekymrad var!
Själ jag slagit opp ett sidentält,
Och i tältet slumrar älskarn nu,
Öfverskyggad af en sobelpels,
Och med hufvu't svept i gyllne tyg."

DEN FÖRSIKTIGA.

Du, min flicka, du, min röda blomma,
Aldrig satt ännu och aldrig omsatt,
Ej med svala flöden än begjuten,
Än ej plockad, än för ingen doftfull,
Aldrig kysst ännu och aldrig famnad,
Sköna, finge jag en gång dig kyssa!

"Finge det, du gode, efter önskan,
Stötte endast till din äng min trädgård:
Komma skulle jag att blommor vattna,
Du att föra hästarna på bete:
Kunde då mig kyssa efter önskan,
Borde blott ej bita mig i kinden,
Att min mor ej finge skåda märken."

DEN UNGA MAKAN.

Då jag än var hemma hos min moder,
Gaf hon mig rätt vackra råd att följa:
Första rådet: att rödt vin ej dricka,
Andra: att ej bära gröna kransar,
Sista: att ej älska någon yngling.

Men jag arma tänker vid mig själf här:
"Ges dock utan vin en fyllig kind ej,
Utan gröna kransar ingen glädje,
Ges dock utan yngling ingen kärlek."

TILL SANKT GÖRAN.

Flickan beder på Sankt Görans-dagen:
"O Sankt Göran, när härnäst du kommer,
Finn mig mer ej hos min mor, men finn mig
Hos en make eller ock i grafven!
Förr dock hos en make än i grafven!"

DOMEN.

Blommor sådde trenne täcka flickor,
Kyndel uppå berg, i dalen mynta.
Och en yster gosse kommer dristigt
Och af blommorna en knippa plockar.
Hemligt gillra flickorna dock snaror,
Och den yra, käcka gossen fångas.

Ena så: "I lågorna med honom!"
Andra så: "Ur landet skall han jagas!"
Tredje så: "Nej, nej, han måste hängas!"

Och den ystra gossen talar åter:
"Är ej guld, att man mig smälta skulle,
Är ej skälm, att ut ur landet jagas,
Gosse är jag, och jag måste hängas
Vid det olycksträdet—kvinnohalsen."

DEN VALACKISKA FLICKAN.

På den vilda hästen red jag,
Och den bar mig till valackskan.
Trenne döttrar har valackskan;
Men den ena bannar modren:

"Stygga Nera, säg, hvar var du?"
"Banna icke, goda moder!
Nära Donau har jag varit,
Och har sett där unga tyskar."

Åt den ena, som jag såg där,
Ville han min svåger blifva,
Gåfve jag den finsta skjorta,
Att han till sin död den bure.

Åt den andra, som jag såg där,
Ville han min brudsven blifva,
Gåfve jag ett virkadt gulltyg,
Att han till sin död det bure.

Åt den tredje, som jag såg där,
Ville han min fästman blifva,
Gåfve jag två svarta ögon,
Att han till sin död dem kysste."

DEN BÖNHÖRDE.

Ber till Gud den unga gossen:
"Gif, o Gud, åt mig ett gullhorn,
Gyllne horn med silfverändar,
Att jag granens bark må borra
För att se, hvad finns i granen."

Gaf åt honom Gud ett gullhorn,
Gyllne horn med silfverändar;
Och han borrar nu i granen,
Finner där en vacker flicka,
Hvilken lyser skön som solen.
Talar då till henne gossen:
"Hör mig du, min unga flicka!
Friar jag, man ger dig icke;
Lockar jag, du följer icke;
Ville röfva dig—och kan ej."

Och den unga flickan talar:
"Fria ej,—man ger mig icke;
Röfva ej,—du är förlorad;
Ty jag äger nio bröder,
Syskonbarn till lika antal.
Svänga de sig opp på hästar,
Gjorda om sig skarpa sablar,
Snedu sina vargskinnsmössor,
Är det fasligt att dem åse,
Ännu mera att dem bida.
Synd det vore att förloras,

Skam det vore att fly undan.
Nej, men locka,—månn' jag följer."

FLICKAN I DÖRREN.

På sitt sträckta vingepar
Sväfvar högt i skyn en falk,
Och hans blick, mot jorden vänd,
Hvilar nu uppå en dörr.
Men i dörrn en flicka står,
Två sitt hvita anlete,
Slätar sina ögonbryn.
Bländande är hennes hals,
Såsom snön på bergen är.
Nära till en gosse står,
Talar så med sakta röst:
"O, min sköna flicka, du!
Knyt din halsduk bättre till;
Jag förblindas af din glans,
Och mitt hjärta svider ren."

MANNATROHET.

Minns du, när vi började att älska,
Satt du en gång i min famn, du goda,
Grät så bittert, snyftade och sade:
"Straffe Gud af mina syskontärnor
Hvar och en, som tror en ynglings lofven!
Ty som himlen först är klar och härlig,
Men dock snart af skyar öfverdrages,
Så omväxlar gossens trohet äfven.
Kysser han,—då skall man bli hans maka;
Har han kysst,—då skall till hösten väntas.
Kommer hösten en gång,—kommer vintern,
Och han friar ren till andra flickor."

FLICKANS ANLETE.

Flickan stod på bergets kulle,
Öfver hvilken mildt ett skimmer
Spreds från hennes sköna anlet.

Vid sig själf då talte flickan:
"Anlet du, som gör min oro!
Om jag visste, ljusa anlet,
Att åt vissna gubbens kyssar
Dig ett oblidt öde ärnat,
Ville jag i gröna skogar
Strax all bitter malört plocka,
I dess bittra saft dig bada,
Att den gamles kyss förbittra.
Visste jag dock, ljusa anlet,
Att åt unga makens kyssar
Dig ett härligt öde ärnat,
Ville jag i gröna gårdar
Alla röda rosor plocka
Och i deras ljufva vatten
Dig, du ljusa anlet, bada,
Att du ljufligt skulle mot den
Unga makens kyssar dofta."

FISKEN.

Flickan hon satt på hafvets strand,
Talade i sitt sinne så:
"O, du min gode Gud, ändå!
Finns väl, hvad bredare är än haf?
Eller hvad vidare är än fält?
Eller hvad snabbare är än häst?
Hvad är väl mera än boning sött,
Eller hvad öfvergår broderkyss?

Tittar ur vågen en liten fisk:
"Fjolliga flicka, hvad tänker du?
Himmel långt bredare är än haf,
Haf ju långt vidare är än fält,
Öga ju snabbare är än häst,
Socker öfvergår honing—och
Älskarekyssen en broderkyss."

BÄTTRE GAMMALT GULD ÄN NYSMIDT SILFVER.

Skugga sökande, för att sig svalka,
Flög en falk utöfver Sarajevo,[8]
Såg en fura midt i Sarajevo
Och inunder den en kylig källa;
Nära källan såg han änkan Nypon
Och med henne jungfrun, hvita Rosa.

Falken började att eftersinna,
Om han skulle kyssa änkan Nypon,
Eller hellre jungfrun, hvita Rosa.

Så i valet kom han till beslutet,
Och han talte sakta i sitt sinne:
"Bättre guld, om äfven nött det vore,
Än som silfver är, ehuru nysmid;"
Och han kysser muntert änkan Nypon.

Men förtörnad ropar jungfru Rosa:
"Sarajevo, blomstra utan frukter![9]
Är det sed, som nu i dig fått insteg,
Det, att unga gossar älska änkor,
Gamla gubbar åter unga flickor?"

HÄSTEN VILL EJ DRICKA.

O du flicka, gyllne peruns-blomma!
Har du vattnat ren min skymmel?—
"Vattnat
Har jag väl; men han vill ej från vattnet,
Utan skådar mot den strand af Sava,
Hvarest flickor binda blomsterkransar
Och de gula viner hjältar dricka."

ALI-AGAS MAKAS.

Underskön är visst Al-Agas maka.
Sådan skönhet finns ej mer i Bosna,
Hela Bosna och Herzegovina;
Dock, hvad batar henne denna skönhet,
Då på henne Agas blick ej hvilar?

Aga älskar Omars hulda flicka,
Som i jungfruburen vuxit ensam,
Skådat icke sol och icke stjärnor,
Aldrig än fått se, hur kornet växer,
Kornet växer, och den röda drufvan.

DÄR BASILIKA JAG SÅDDE, SKJUTER MALÖRT OPP.

Flickan återger sin älskling
Hans förlofningsring.
"Tag den åter! Fader, moder,
Som ej hylla dig,—
Fader, moder, bror och syster,
Alla neka mig.
Skona du din arma flickas
Oangripna namn!
Den förlåtnas öde äger
Nog sin tyngd ändå.
Där basilika jag sådde,
Skjuter malört opp,
Malört, denna bittra blomma,
Denna kärfva ört.
Binden mina bröllopgästers
Smycken därutaf,
När de snart mig död ledsaga
Till den kulna graf."

SMILJANA.

Blommor plockar utmed ån Smiljana,
Samlar flitigt dem i famn och förklåd',
Binder sen af dem tre blomsterkransar.
Ena kransen för sig själf hon sparar,
Åt sin lekvän skänker hon den andra;
Men den tredje lägger hon på böljan
Och med tysta ord ledsagar denna:
"Samma, samma, gröna krans, med vågen,
Samma hän till Georgs port och bringa
Detta budskap till hans goda moder:
'Vill du, moder, gifta bort din Georg,
Gif ej honom åt den unga änkan,
Åt den sköna flickan unna honom!'"

ÖNSKNINGARNA.

Ranko sof i poppelskuggan,
Kommo dit tre flickor, talte
Under färden med hvarandra
Om hvad hvarje helst begärde.

Och den första flickan talar:
"Helst jag önskar mig en gullring."
Och den andra flickan talar:
"Helst jag önskar mig en gördel."
Och den yngsta flickan talar:
"Helst jag ville äga Ranko.
Lätt kan dock en ring bli bruten,
Lätt en gördel sönderrivas,
Men min Ranko,—han förblir min."

ÖNSKAN.

Om en källa sval jag vore,
Väl jag visste, hvar jag vällde;
Nere vid min älsklings fönster,
Där han af och på sig kläder,
Att sin törst han måtte släcka
Och sig svalka med min bölja.

FLICKORNAS FÖRBANNELSER.

Konda dog, hans moders enda sällhet,
Lämnande sin mor det kval att honom
Fjärran från sin boning ge åt jorden.
Hon begrof den käre i sin trädgård
Under gyllne pomeransträns skugga.

Hvarje morgon går hon sen till grafven:
"Konda, Konda! Svara, trycker jorden,
Eller trycka dig din kistas bräder?"

Och ur djupet ljuder svaret åter:
"Icke jorden trycker mig, o moder!
Icke trycka kistans bräder heller,
Nej, förbannelser af flickor endast.
När de sucka, ges i himlen gensvar,
När de banna, skälfver jordens grundval,
När de gråta, måste Gud bevekas."

DEN SKÖNA ILIJA.

Sakta på Donau vaggas en julle,
Bär på dess våg den sköna Ilija.
Falken på högra handen han håller;
Sorgsen i hågen, ger han den näring,
Gjutande tårar, ger han den dricka.

Lutad till falken, hvissar han detta:
"Fågel, min falk! Ej vill jag dig nära,
Nära med lika kost som min egen,
Vattna med samma dryck, som jag själf har.
Sorgsen i hågen, ger jag dig näring,
Gjutande tårar, ger jag dig dricka,
Men till en jakt ej vill jag dig styrka,—
Styrka jag vill dig, att du må flyga,
Flyga som budskap hem till min maka,
Se, om den hulda lycklig och frisk är,
Se, om hon redan födt mig en gosse."

Under hans vinge bindes ett bref sen:
"Ila och sänk dig neder vid fönstret,
Neder på rosenbusken den röda,
Nära till fönstret sitter den hulda,
Sitter och stickar där vid sin båge.
Hälsa den goda vänligt ifrån mig,
Säg: 'Med Ilija var jag i går än,
Tömde i går än vin med min herre'."

Snart vid Ilijas boning var falken.
Brefvet då löste älskade makan,
Och såsom svar hon talte till falken:
"Hälsa från mig den sköna Ilija,
Bed, att han ej uppskjuter sin hemfärd."

Doftande rosor blomma i trädgåån;
Ack, men med hvem, med hvem dem plocka?
Muntert på gården ropar där falcken,
Ack, men hvem lockas med mig att jaga?"

DE ÄLSKANDES GRAF.

Tvenne unga älskade hvarandra,
Tvådde båda sig i samma vatten,
Torkade med samma duk sig båda.
Ingen visste därom första året,
Men på andra blef det känt för alla,
Känt också för fader och för moder.
Modren hindrar dock de trognas kärlek
Och den älskande från älskarn skiljer.

Genom stjärnan sände gossen budskap:
"Dö, min älskade, om lördagskvällen,
Jag vill dö med söndags-morgonrodnan."
Så beslöts det, så det skedde äfven.
Lördagskvällen dog den trogna flickan,
Hennes älskling dog med morgonrodnan.
Man begrof dem båda med hvarandra,
Hand i hand i jordens sköte sänkta,
Och i händren lades gröna äpplen.[10]

Några månar,—och från gossens läger
Reste sig en lummig gran i höjden,
Och från flickans sköt en rosenbuske.
Men kring granen slingrade sig rosen
Som ett sidenband kring eterneller.

FLICKAN VID ZETINJA.

Vid Zetinjas djupa, svala bölja
Satt i dryckeslag en skara hjältar,
Och en vacker flicka bjöd dem vin där.
Men när bågarn hon åt någon räcker,
Fattar han, i stället för pokalen,
Hennes hvita hand att henne famna.
Flickan åter sträfvar mot och talar:
"Nå, i sanning, mina tappra hjältar,
Allas eder tjänarinna är jag;
Men åt en blott kan jag fästmö vara,
Blott åt den, som i sin vapenrustning,
Med sin divansmantel därutöfver,
Från den ena stranden till den andra
Genomsimma kan Zetinjas vågor.—
Dennes trogna fästmö vill jag blifva."

Dock med nedsänkt hufvud ser hvar hjälte
Tigande emot den svarta marken,
Utom en, den käckä Radoitza.
Hurtigt opp ifrån sin plats han springer,
Gjordar om sig sina blanka vapen,
Sveper sig i mångahanda dräkter,
Kastar öfver dem sin divansmantel,
Och så störtar han sig ned i böljan.
Snart från ena stranden till den andra
Har den djärfve simmarn redan hunnit;
Dock när dädan han sin hemfärd börjar,
Dykar han i böljan oförmodadt,

Icke så, att krafter honom felats,
Men att pröfva älskarinnan endast,
Om han skulle få en trogen maka.
Hur han sjunker, märker då den kära,
Ser det, ilar, kastar sig i strömmen.
Hastigt stiger ynglingen ur djupet
Och med kraft den dunkla vågen klyfver,
Tills han hunnit till sin älskarinna.
Och han fattar hennes hvita händer
Och den hulda till sin boning leder.

DEN SKRÄMDA.

Maras hår uppflätar modren,
Fem- och niodelt i växling,
Och hon talar, ömt bekymrad:
"Om du färdas ner till fältet,
Till en ringdans där på fältet,
Må du ej med Tomas dansa;
Tomas är en yster sälle,
Se, och du en ogift flicka."

Mara lyder ej sin moder,
Utan vandrar ner till fältet,
Till en ringdans där på fältet,
Och hon svänger om med Tomas.

Tomas, dansande med ringen,
Ger en vink åt sina svenner,
Att de skulle hämta hästar,
Hämta dit hans fux och skymmel.
Svennerna förstodo genast,
Förde fålarna till ringen,
Förde dit hans fux och skymmel.

Tomas hoppar opp på fuxen,
Lyfter Mara opp på skymmeln,
Och de flyga genom lunden,
Såsom stjärnor fly på himlen.

Ren var fältet lagdt till rygga,
Och till Mara talar Tomas:
"Ser du där den murkna lönnen?
Märk, i den vill jag dig hänga;
Kråkan skall ditt öga hacka,
Örnen slå dig med sin vinge."

Mara började att snyfta:
"Ve mig, ve mig! Gud förskone!
Så det hände hvarje flicka,
Som sin moders råd ej följer!"
Tomas ler och tröstar henne:
"Frukta icke, hulda Mara!
Ingen murken lönn där synes,
Nej, min hvita gård allenast.
Min du är, min boning städar
Du från denna stund som maka."

DE SVARTA ÖGONEN.

Modren bannade sin Jovo:
"Son, hvar höll du hus i aftse?"

"Bana icke, gamla moder!
Hos tre sköna flickor var jag.
En var hög och smärt till växten,
En var röd och hvit om kinden,
En bar ögon, lika natten.
Af den höga, af den smärta,
Plågas, moder, nu mitt hufvud;
Och af den med röda kindren
Plågas nu mitt bröst, o moder;
Men af den med svarta ögon,
Gamla moder, tar jag döden.
Lägg mig på en bår och för mig
Till den huldans tjäll, att hennes
Svarta ögon må mig skåda."

Sagdt; och honom lämnar lifvet.
På en bår han läggs af modren
Och till flickans boning bringas.
Hon med svarta ögon ser det.

Och hon talar till sin moder:
"Låt mig dö, min gamla moder!
Lägg mig sen på båren, lägg mig
Nära till den sörjda döda!
Sen en graf oss red och sänk oss
Hand i hand i den till hvila."

VÅRA MÖDRAR BÄRA SKULDEN.

Bakom Savas våg på stranden
Leder ynglingen sin fåle.
Mössan i sin hand han håller
Och befuktar den med tårar.
Och han bannar hvirfvelvågen:
"Måtte Gud dig straffa, Sava!
Hvarken kan jag genomvada,
Eller kan jag simma öfver
För att där min flicka kyssa."

Och den sköna flickan svarar:
"Nej, vid Gud, du gode yngling!
Vredgas ej på Savaströmmen,
Sava är dig ej fientlig;
Nej, fientlig är din moder,
Din mot dig, som min mot mig är.
Din vill, att du ren med våren
Hem skall föra den, du älskar,
Min står fast däri, att dottren
Skall till hösten vara ogift."

SUCK.

Dunkla skogspark, hvad din skugga svalkar!
Hjärta, hjärta, hur du är bedröfvadt!
Dig så nära ser du den, du älskar,
Dig så när—och får ej kyssa honom!

MOR, SYSTER OCH MAKA.

Högt uppå ett vårdtorn vandrar Jovo;
Under honom bräcks det murkna timret,

Och i fallet bryter Jovo benet.
Genast blir en läkarinna kallad,
Ifrån bergets täta skog, en Vila.

Mycket fordrar Vila för sin läkdom:
Af hans mor den hvita högra handen,
Af hans syster hennes lockars fläta,
Och ett pärlehalsband af hans maka.

Modren gaf sin högra hand för honom,
System skänkte sina lockars fläta,
Men hans maka ej sitt pärlehalsband.
"Nej, jag ger, vid Gud, ej bort mitt pärlband,
Som jag själf ifrån min fader medfört."

Då förgrymmas Vila ifrån berget
Och förgiftar dödligt Jovos skada.
Jovo dör,—ve, ve dig, arma moder!

Trenne sorgefåglar[12] klaga sedan:
Ena klagar utan uppehållan,
Sent och tidigt klagar blott den andra,
Och den tredje, när det så sig faller.

Den, som klagar utan uppehållan,
Är den dödes olycksburna moder;
Åter den, som klagar sent och tidigt,
Är den dödes sorg bundna syster;
Den, som klagar, när det så sig faller,
Är den dödes ungdomsfriska maka.

HÄXERIET.

Härligt var att se, hur inpå kvällen
Hjälteskaran drack det gula vinet.
Med befann sig ock den veka Stojan,
Drack ej vin och brännvin icke heller,
Utan kaffe blott ur gyllne skålar.
Några flickor vandrade långs stranden,
Och bland dessa Ivans sköna syster.
När den veka Stojan henne märker,
Tänds hans bröst af kärlek,—och åt tärnan
Kastar han ett äpple och ett kvitten.[13]
Men förtrytsam slängde Ivans syster
Genast bort från sig hans gula kvitten,
Och med foten stötte äpplet unnan.
På den gröna marken föll hans kvitten,
Äpplet åter i den svala böljan.
När den veka Stojan märkte detta,
Blef han strax så mörk, så vild till sinnes.
Dädan skyndar han med snabba fötter
Och sitt hem, sin hvita boning uppnår.
Papper tar han genast fram och skriftyg,
Att förtrolla Ivans sköna syster.
Och han sammansätter fyra trollbref;
Skrifver ett och kastar det i elden:
"Eld, förbränn, förbränn ej brevets trollkraft,
Tänd blott, tänd blott Angelijas hjärta!"
Skrifver än ett,—kastar det i böljan:
"Bölja, ryck ej med dig brevets trollkraft,
Borttryck, borttryck Angelijas hjärta!"
Skrifver än ett—kastar det i luften:
"Vindar, fören ej bort brevets trollkraft,
Fören, fören Angelijas hjärta!"

Ett han gömmer under hufvudkudden:
"Hvila icke kraflöst där, o trollbref;
Tills att Angelija med dig hvilar!"

Märk! Och inom några korta stunder
Ljuder där ett klappande på porten:
"Öppna porten, om du Gud bekänner,
Öppna porten, mig förtära lågor!"
Stojan tiger och vill än ej svara,
Högre klappar åter Ivans syster:
"Opp, mig rycka floder med sig hädan,
Opp med porten, om du Gud bekänner!
Snart till molnen höjes jag af vindar."

Hastigt springer då den veka Stojan,
Låter upp den vida buxbomsporten
Och ledsagar henne in med glädje.

PRINS MUSTAFAS SJUKDOM.

För att bada går en skara turkar,
Och turkinnor komma från att bada,
Männerna med Mustapha i spetsen,
Kvinnorna med Mehmed paschas maka.
Skön är Mustapha, sultanens ättling,
Mera schön dock Mehmed paschas maka.
Och förtrollerskan är icke schön blott,
Men tillika så försåtligt smydd.
Genast sjuknar prinsen in af kärlek,
Tänd af Mehmed passhas sköna maka,
Går ren plågad till det hvita slottet
Och på veka dynor där sig lägger.
Alla fruar efter, rang och ordning
Komma att prins Mustapha besöka,
Borta blir blott Mehmed paschas maka.

Sultaninnan sänder bud till henne:
"Ädla fru, gemål till Mehmed pascha,
Aktar du dig mer än sultaninnan?
Mustapha, min son, på sjukbädd ligger;
Alla fruar gjort besök hos honom,
Du allena, du försmår att komma."
Mehmeds maka mottar denna hälsning,
Vecklar sina ärmar opp i blinken
Och bereder lätta sjukbädds-rätter:
Grädda rosenröd på gyllne tallrik,
Ljusgult serde uti silfverskålar,
Vårens körsbär, syltade med honing,
Persikor med morgondagg bestänkta,
Hafsstrandsfikon och mostarska drufvor;
Klär sig sen i kosteliga kläder
Och beger sig så på färd till slottet.
Snart palatsets gångar hon beträder.
Oanmäld och hälsande på ingen,
Sakta till den sjukes rum hon skrider;
Och hon sätter sig vid hufvudgården,
Tar ett virkadt guldyg fram och fläktar
Svalka åt hans feberheta panna.
Men, till sultaninnan vänd, hon talar:
"Sådan sjukdom som den tappre prinsens
Önskar jag att må min broder träffa,
Ja, mig själf som Mehmed paschas maka;
Ty en kärleksyrsel är ej sjukdom."
När prins Mustapha förnummit detta,

Står han opp på snabba fötter genast,
Riglar alla dörrar och behåller
Mehmeds maka kvar tre runda dagar.—
Men på morgonstunden af den fjärde
Med ett artigt bref uppvaktar paschan:
"O sultan, min store, dyre herre!
Från min boning har en dufva bortrymt,
Till ditt slott hon flugit,—lösgif henne,
Lösgif henne, om du Gud bekänner!"
Därpå får han från sultan det svaret:
"Mehmed, trogna slaf, jag har en falk här,
En otämjelig och vildsint fågel,
Som ej släpper, hvad han en gång fångat."

SKÖRDEFLICKAN.

Kärfvar, skördade med silfverskära,
Samlar hop med gullprydd hand Lepota.
Dock, när middagssolen börjat glöda,
Sjunger för sig själf hon sakta detta:
"Den, som sammanbinder mina kärftar,
Vill jag strax mitt hvita anlet skänka.
Den, mig vatten ifrån källan hämtar,
Vill jag skänka mina svarta ögon.
Den, som bygger mig en skuggrik löfsal,
Honom vill jag bli en trogen maka."
Sjunger så och tror sig hörd af ingen.

Lyssnat har likväl den unga herden,
Och han binder kärftarna tillsammans,
Bygger opp af hassel strax en löfsal,
Hämtar vatten från den svala källan,
Bjuder det och talar till den sköna:
"Nu, Lepota, uppfyll, hvad du lofvat!"

Skalk var skördeflickan dock och löste
Sig med några skälmska ord från löftet:
"Låt mig bli i frid, du unga herde!
Medan du band samman mina kärftar,
Bette dina lamm i åkerstubben.
Då du bragte mig från källan vatten,
Har du med en dryck dig själf förfriskat;
Och i skuggan, som du mig beredde,
Har du äfven själf ju funnit svalka."

BRÖLLOPSSÅNGEN.[14]

I.

Skön att skåda under aftonsolen,
Satt vid sidan af sin ledsven bruden,
Under kransen tittande på älskarn.

Och till flickan talte hennes brudgum:
"Hvarför ser du på mig, hulda flicka?"
"Jag betraktar dig i väntan endast,
Att du ville ge mig några läror,
Hur jag vore bäst din mor till nöjes."

"Lätt det blir dig att min mor behaga:
Sent till sängs och tidigt opp från bädden,
Sopa rummen, skaffa köket vatten,

Sedan kamma dina blonda lockar."

II.

Malmkanoner gifva då från skansen,
Gästerna församlas ren hos bruden,
Och man ärnar börja bröllopståget.
Bruden har i går ren utsått blommor,
Blommor på sin hulda makes lycka.
Ville lyckan gynna hennes make,
Borde blomstren gro om kvällen redan,
Sammanböja stänglarna om natten
Och om morgonen buketter bilda.
Lyckan var den hulda maken gynnsam;
Blomstren grodde opp om kvällen redan,
Sammanböjde stänglarna om natten,
Bildade med morgonen buketter.
På sin lott fick hvarje gäst en blomkvast,
Brudgummen fick själf den hulda bruden,
Hennes ledare fick ensam ingen.
Dock, till honom lutad, hviskar bruden:
"Vredgas ej, min ledare; en blomkvist
Mera skön och rik för dig jag sparar.
Gissa hvilken?—Jo, min unga lekvän."

BLODHÄMNDEN.

Hvems är klagoskrit där i Banjani?
Månne Vilans? Männ' den onda ormens?
Ropte Vila, komme det från berget,
Ropte ormen, komme det från klyftan.
Vilan ej och ej den onda ormen,
Batritch Perovitsch är den, som klagar
Under Osmans, Tchorovitschens, händer.
Honom han besvär vid brodernamnet:
"Släpp mig, Osman Tchorovitsch, min broder,
Skona lifvet, du i Gud min broder!
Tag i lösen hundrade dukater;
Mina bröder sju; sju Perovitscher,
Gifva gärna dig sju damaskener;
Deras makar skänka dig sju kransar
Och min broder Raduls maka, Zvjeta,
Sina kransar och sitt öras smycke.
Men min moder ger en ung slafvinna,
Ger dig många kosteliga kläder,
Och min fader, Pero Vutschitschevitsch,
Skall förära dig sin egen lifhäst
Och däröfver hundrade dukater."
Ren vill denna unna honom lifvet,
När, af onda makter fördd till stället,
Panto från Tupan där syns och talar:
"Muselman, du Tchoros ättling, Osman!
Släpp ej Perovitschen Batritch undan.
Bjuder han dig än omätlig lösgäld,
Se, af turkarna skall han den pressa.
Vill han gifva dig sju damaskener,
Skall han äfven dem af turkar röfva.
Vill han kransar gifva dig och smycken,
Skall han fånga våra bröders makar
Och af dessa smycken ta och kransar.
Lofvar han åt dig en ung slafvinna,
Torde han min egen dotter röfva
Och dig henne såsom lösen bjuda.

Och den lifhäst, han dig vill förära,
Är ju af Banjanis ras till skit dock."

Panto så och svänger sig ur sadeln.
Låga blixtrar ur hans studsarmynning,
Och han träffas, Perovitschen Batritch,
Genom gördeln, och hans mund förstummas.
Död han sjunker mot den gröna marken,
Och från kroppen skär hans hufvud Osman.

Och det kommer budskap till Saljuto,
Till den slagnes ålderstegne fader.

Göken gråa klagar i Saljuto,
Ropar midt i vintern ut sin klagan,
Som om ingen årstid ägnats honom.
Göken grå är icke den, som klagar;
Nej, där klagar Pero Vutschitschevitsch,
Perovitschen Batritchs gamla fader:
"Ve mig, ve mig, ve till domedagen,
Ty af söner, som mig efterlefva,
Hämnas ingen väl hans mord, den dyres!"

Honom tröstar Perovitschen Radul:
"Slikt må ej ditt gråa hufvud ängsla.
Vänta endast till Sankt Görans-dagen,
Tills med löf sig berg och kullar kläda
Och det flacka fält med gräs och blommor;
Då vill jag kamraterne församla
Och med dessa till Banjani draga
För att hämnas Batritchs mord, min broders."
Men ren nalkades Sankt Görans-dagen,
Ren med löf bekläddes berg och kullar,
Gräs och blommor täckte redan fälten,
Och kamraterne tillsamman kommit.

Till Banjani drar med dessa Radul
Och tar af till bergets skog vid Utes.

Trenne runda dagar där de bida,
Ändlöst spanande mot Gatzkos slätter,
Tills på håll en turk till häst sig visar,
Just den sökte, Tchorovitschen Osman.
Radul så till sina kämpar genast:
"Bröder, sen I där den bofven Osman?
Huken eder ner mot gröna marken;
Men jag själf vill ställa mig i vägen
För att vänta Tchorovitschen Osman.
Ej för edra damaskenerklingor
Skall han falla, den fördömda turken,
Om mig Gud den lycka värdes unna
Att med mina händer gripa honom!
Men om jag ej lyckas honom gripa,
Då—lägg an, hvem som af kvinna född är!"
Kämparne sig huka ner i gräset;
Radul åter ställer sig i vägen.
Och när turken nu till stället hunnit,
Springer Radul fram att gripa honom,
Fattar hästens tygel med sin ena,
Turken med sin andra hand i brickan
Och till marken rycker honom neder.
Käckt till bistånd hans kamrater ila,
Och de fånga lefvande Osmanen.

Honom ber vid brodernamnet Osman:
"Släpp mig, Radul Perovitsch, min broder,

Skona lifvet, du i Gud min broder!
Tag i lösen tusende dukater!
Tjugu bröder, tjugu Tchorovitscher,
Gifva gärna tjugu damaskener,
Och de Tchorovitschers ädla makar
Sina lockars kosteliga smycken.
Deras gyllne keder jag dig bjuder,
Af dukater och af pärlor tunga.
Men jag själf vill ge dig min araber,
Högrest, att en slik ej finns i Bosna,
Hela Bosna och Herzegovina,
Med hans töm och silfvertunga sadel,
Allt till svansen öfvertäckt med sammet;
Hvarje buckla är med loskinn kantad
Och med guld och silfver smyckad rikligt."
Döf för detta, svarar Perovitschen:
"Turk, du Osman Tchorovitsch! En dyrbar
Lösegäld bjöd dig min broder äfven,
Men förgäfves!—Utan skoning skilde
Du hans blonda hufvud ifrån kroppen."
Och han drager fram. sin knif ur gördeln
Och från kroppen skiljer Osmans hufvud.
Tar hans hufvud, tar sin öväns' vapen
Och arabern, turkens höga stridshäst,
Och beger sig hem med sina vänner.

Men i Montenegro-bergens grannskap,
Från den lilla byn där, från Saljuto,
Till hans möte går den gamla fadren,
Sträcker famnen och hans anlet kysser.
Radul kysser gubbens hand och klädfåll
Och för honom turkens hufvud kastar.
Och då ropar Pero Vutschitschevitsch:
"Hell mig nu och intill domedagen,
Då mig unnats denna stund att skåda,
När min dyre son är hämnad vorden!"
Gubben så,—och honom lämnar lifvet.
Död han ligger; frid med honom!—Herren
Tage honom upp till paradiset
Och välsigne hägnande oss alla!

DE BÄGGE JAKSCHITCHERNE.

Månen förebrådde morgonstjärnan:
"Morgonstjärna, säg, hvar har du varit,
Hvarest jollrat bort den sköna tiden,
Då man dig ej sett på trenne dagar?"
Honom svarar åter morgonstjärnan:
Hvarest varit? Hvar förjollrat tiden?
Ofvan Belgrads hvita fäste stod jag
Och betraktade ett sällsamt under:
Hur två bröder delte fadersarvet,
Jakschitch DMITAR och Jakschitch BOGDANE.
Ren i godo öfverens de kommit,
Ren de hade delat fadersarvet:
DMITAR ärfde Valakit och Moldau
Och BANATET odelt intill Donau.
BOGDAN fick det flacka landet SIRMIE,
Långs åt Savaströmmen alla ängar
Och till staden Ushitz hela Servien.
DMITAR tog den nedre deln af staden
Med ett torn, Neboischa, nära Donau.
BOGDAN tog den öfre deln af staden

Jämte kyrkan Rushitza i midten.

Om en ringa sak blott blef man osams,
Om ett intet, knappast värdt att nämnas,
Om en falk och om en svartbrun fåle.
Dmitar, stödd uppå sin rätt som förstfödd,
Fordrar falcken utom lott och rappen;
Bogdan skänker honom ingendera.

Nästa morgon, när det än knappt dagats,
Svingar Dmitar sig på rappen höga
Och tar med också den gråa falcken
För att jaga uti bergets skogar.

Angelija, sin gemål, han ropar:
"Angelija, du min trogna maka,
Mottag detta gift och ge åt Bogdan!
Dock, ifall du ej min önskan fullgör,
Vänta mig ej mer i hvita borgen."

När den trogna maken slikt förnummit,
Går hon med sig själf till råds bekymrad,
Pröfvar, tänker och sig själf tilltalar:
"Gråa gök, hvad skall väl blifva af dig?
Om min makes broder jag förgifver,
Är det mig en synd inför vår Herre,
Är det inför mänskor skam och nesa.
Stor och liten skulle om mig säga:
'Skåden, skåden där den olycksburna,
Som sin egen svåger har förgifvit!'
Ger jag åter icke gift åt honom,
Får jag mer ej vänta hem min make."

Tänkte så och fattade beslutet:
Neder steg hon i den dunkla källarn,
Framtog bröllopsbägaren, den vigda,
Smidd af idel guld i drifvet arbet
Och ett minne af den dyre fadren.
Bägaren med gullgult vin till randen
Fyller hon och frambär till sin svåger,
Kysser honom sen på hand och klädfäll
Och, mot jorden böjd för honom, talar:
"Dig, min gode svåger, vill jag skänka
Denna guldpokal med vin till randen;
Skänk mig falcken du, och skänk mig rappen!"
Och Bogdan, bevekt af hennes böner,
Skänkte henne falcken strax och rappen.

Dmitar jagar dagen om i skogen,
Lyckas dock ej jaga opp ett villbråd,
Tills att ödet sent på kvällen honom
Till den säfbekrönta skogssjön leder,
Där en guldbevingad and byggt näste.
Dmitar låter gråa falcken stiga,
Att på anden skjuta ned i säfven;
Se, men knappt berörd utaf hans vinge,
Har hon redan öfvervunnit falcken
Och hans högra vinge sönderkrossat.

Nu, när Jakschitch Dmitar detta märkte,
Klädde han sin furstedräkt utaf sig,
Sam till ort och ställe hän i säfven
Och tog opp därur den gråa falcken;
Och han frågte så den gråa falcken:
"Säg, min falk, hur är du nu till sinnes,
Hur till sinnes nu förutan vinge?"

Falken hämtar andan djupt och säger:
"Så till mods är jag förutan vinge,
Som en broder är förutan broder."

Då betänkte plötsligt Jakschitch Dmitar,
Att hans maka redde gift för brodren,
Och han svingar sig på rappen höga
Och mot Belgrad spränger fram som ilen,
Att sin bror vid lif kanhända hinna.
Som han nu var bryggan Tschekmek nära,
Sporrar han sin häst att fly däröfver;
Men med brak ger bryggans hvälfning efter,
Och i fallet bryter hästen benet.

När sig Dmitar ser i denna våda,
Löser han af hästen genast sadeln,
Fäster den vid fjäderprydda klubban
Och beger sig raskt till fots till slottet.
Och han kallar strax den trogna makan:
"Angelija, du min trogna maka!
Kanske har du ej min bror förgiftat?"
Och hon svarar gladt sin make detta:
"Nej, förgiftat har jag ej din broder;
Med din broder har jag dig försonat."

SKADARS GRUNDLÄGGNING.

Trenne bröder grundade ett fäste,
Trenne bröder, tre Merljavtschevitscher.
Vukaschin var konung och den äldste,
Och den andra var voivod Ugljescha,
Gojko Merljavtschevitsch var den yngste.
Desse bygga vid Bojana Skadar,[15]
Bygga ren tre runda år med ifver,
Ren tre år, med mästare tre hundra,
Och förmå dock ej att lägga grunden,
Mycket mindre att uppresa fästet.
Hvad om dagen mästaren uppfört,
Rycker åter Vila ned om natten.

När det fjärde året ren begynner,
Ropar Vila ned från bergets skogar:
"Allt förgäfves! Vukaschin, o konung,
Fåfångt, fåfångt du ditt gods förspiller;
Grunden är du ej i stånd att lägga,
Mycket mindre att uppresa fästet,
Om du ej två namn af lika tonljud,
Icke Stojan och Stojana finner,
Men de båda dock förtrogna syskon,
Att dem mura in i tornets grundval.
Så, blott så, skall fundamentet tryggas,
Så, blott så, förmår du resa borgen."

När kung Vukaschin förnummit detta,
Dessimir, sin trogna sven, han kallar:
"Dessimir, min son, af hjärtat käre!
Du, till denna dag min trogna sven blott,
Men från denna som min son värderad!
Spänn i blinken hästarne för vagnen,
Tag där in sex bördor guld, och således
Genomtågande den ljusa världen,
Sök mig tvenne namn af lika tonljud,
Sök, o son, en Stojan och Stojana,
Men de båda dock förtrogna syskon.

Röfva eller köp dig dem för guld,
Bringa dem till Skadar till Bojana,
För att muras in i tornets grundval.
Så, blott så, skall fundamentet tryggas,
Så, blott så, förmå vi resa borgen."

Dessimir förnam sin kungs befallning,
Spände genast hästarne för vagnen,
Tog där in sex bördor guld, och således
Genomtågande den ljusa världen,
Sökte han två namn af lika tonljud,
Öfverallt en Stojan och Stojana.
Och han sökte dem tre runda år ren;
Fann dock ej de namn af lika tonljud,
Ingenstädes Stojan och Stojana.
Så tillbaka han till Skadar vänder,
Ger åt kungen vagn och hästar åter,
Ger åt honom guld, sex bördor, åter:
"Konung, här jag hämtar vagn och hästar,
Här jag hämtar guld, sex bördor, åter,
Ty jag fann ej Stojan och Stojana,
Ej de båda namn af lika tonljud."

När kung Vukaschin förnummit detta,
Lät han kalla dit byggmästarn Rado,
Rado åter murare tre hundra,
För att bygga Skadar vid Bojana.
Men hvad kungen byggt, föröder Vila;
Ej tillstädjer hon att lägga grunden,
Mycket mindre att uppresa fästet.
Åter ropar Vila ifrån berget:
"Håll, kung Vukaschin, förnim min varning!
Fåfångt, fåfångt du ditt gods förspiller;
Grunden är du ej i stånd att lägga,
Mycket mindre att uppresa fästet.
Dock, förnim mig! Bröder tre I ären,
Hvar af er en trogen maka äger;
Den, som går i morgon till Bojana
Och åt arbetsfolket bringar maten,
Henne muren in i tornets grundval.
Så, blott så, skall fundamentet tryggas,
Så, blott så, förmån I resa borgen."

När kung Vukaschin förnummit detta,
Lät han kalla sina bägge bröder:
"Hören mig, I älskelige bröder!
Ifrån bergets skog förkunnar Vila,
Att vi fåfångt här vårt gods förspilla,
Att oss ej beskärs att lägga grundvaln,
Mycket mindre att uppresa fästet.
Men från berget talar Vila åter,
Att vi tre Merljavtschevitscher äro,
Att enhvar sin trogna maka äger;
Den, som går i morgon till Bojana
Och åt arbetsfolket bringar maten,
Henne må vi mura in i grundvaln.
Så, blott så, skall fundamentet tryggas,
Så, blott så, förmå vi resa borgen.
Men, o bröder, svärjen mig vid Gud, att
Ingen yppar detta för sin maka,
Utan att vi låta ödet foga,
Hvem i morgon gå skall till Bojana."
Och vid Gud besvuro brödren löftet
Att för makarna ej yppa detta.

Men när dagen nu till nedgång lutar,
Vandra de till sina hvita borgar,
Där en härlig aftonmåltid hålles;
Vandra sedan in i sina sofrum.
Se dock! Under är det att berätta;
Konung Vukaschin förgäter eden.
Han, den förste, säger åt sin maka:
"Akta dig, o du, min trogna maka!
Gå i morgon icke till Bojana,
För ej maten du åt arbetsfolket,
Ty beställt det vore med ditt lif då,
In i grundvaln skulle man dig mura."

Eden öfverträdde ock Ugljescha,
Och han talte till sin trogna maka:
"Låt mig varna dig, min trogna maka!
Gå i morgon icke till Bojana,
För ej maten du åt arbetsfolket,
Ty ditt unga lif, det vore spildt då,
In i grundvaln skulle man dig mura."

Blott den unga Gojko vördar eden
Och förtror sin maka ingen varning.
Nästa dag vid morgonrodnans bräckning
Tåga dessa tre Merljavtschevitscher
Till det fasta verket vid Bojana.

Ren var tid att dit förskaffa maten,
Och på drottningen föll turn för dagen.
Men hon dröjer, går till svågerns maka,
Till sin svägerska, Ugljeschas maka:
"Hör, du goda svägerska, min önskan!
Litet ondt har jag i dag i hufvut;
Hell dig, du, som frisk är!—Men jag kan ej;
Bringa maten du åt arbetsfolket!"
Henne svarar så Ugljeschas maka:
"O min svägerska, min ädla drottning!
Litet ondt har jag i dag i handen;
Blifve du vid hälsa, men jag kan ej.
Tala dock med svägerskan den unga!"

Och hon gick till svägerskan den unga:
"Svägerska, du Gojkos unga maka!
Litet ondt har jag i dag i hufvut;
Hell dig, dit, som frisk är!—Men jag kap ej;
Bringa maten du åt arbetsfolket!"
Henne svarar Gojkos unga maka:
"Ädla drottning, du min goda moder!
Gladt och gärna ville jag dig lyda;
Men mitt barn är ännu icke badadt
Och dess hvita linne icke tvättadt."
Drottningen till svar åt henne åter:
"Goda svägerska, begif dig bara,
Bringa maten du åt arbetsfolket!
Jag vill själf det hvita linnen tvätta,
Själf ditt späda barn, du goda, bada."—

Och hon tiger, Gojkos unga maka,
Och åt arbetsfolket bringar maten.

När hon nu var kommen till Bojana,
Ser sin maka Gojko Merljavtschevitsch.
Djupt af smärta grips den unge hjälten,
Djupt af smärta lär hans trogna makas
Och hans späda barns skull, i sin vagga
Moderlöst och blott en månad gammalt.

Tåreströmmar flöda på hans kinder.
Och den smärta maken vid hans anblick
Nalkas blygsamt sin gemål och herre,
Nalkas blyg och frågar honom sakta:
"Gode herre, säg, hvad har dig drabbat
Nu, då tårar strömma dig på kinden?"

Henne svarar Gojko Merljavtschevitsch:
"Ondt, för mycket ondt, min trogna maka!
Ack, ett gyllne äpple,[11] som jag ägde,
Föll i dag uti Bojanas bölja;
Detta sörjer jag och kan ej tröstas."
Och den smärta maken, som ej anar
Något värre, svarar så gemålen:
"Bed till Gud om hälsa blott,—ett äpple,
Mera skönt ännu, kan du dig gjuta."
Häftigare blott blef hjältens smärta;
Och åt sidan vände han sitt anlet
För att icke se sin hulda maka.

Närmre träder svågerparet redan
Fram till Gojkos ungdomssköna maka,
Fatta henne vid de hvita händer
Och till borgens grundval föra henne.
Och de vinka dit byggmästarn Rado;
Murarena kallar åter Rada
Men den unga, smärta kvinnan småler,
Aktande det allt som skämt och lek blott.

Och att lägga borgens grundval ila
De tre hundra murare till verket
Och kring henne ställa sten och bjälkar.
Upp till knät ren är hon innesluten;
Och den unga, smärta kvinnan småler,
Aktande ännu det allt som skämt blott.

Oförtrutet murar framgent skaran
Och kring henne hopar sten och bjälkar.
Upp till gördeln innesluts hon redan
Och betryckes tungt af sten och bjälkar.

Ändtligt märkande, hvad henne ärnas,
Kvidande, som ormen krossad hväser,[16]
Ber hon sina svågrar om förbarmning:
"Tålen ej, om I en Gud bekänner,
Att så ung jag muras in i grundvaln!"
Detta ropar hon till sina svågrar;
Men sitt anlet vända de från henne.

Då med kufvad skam och tadelfruktan
Ber hon slutligt till sin egen make:[17]
"Tål det ej, min dyre man och herre,
Att så ung jag muras in i grundvaln!
Låt mig fara till min gamla moder!
Guld i öfverflöd min moder äger,
Köper nog en slaf och en slafvinna,
Att dem mura in i tornets grundval."
Så hon beder; men hon ber förgäfves.
Och när nu den smärta sköna märker,
Att hon slöser fåfängt sina böner,
Vänder hon sig till byggmästarn Rado:
"Mästar Rado, inför Gud min broder!
Lämna vid min barm ett litet fönster,
Låt min hvita barm stå fri och öppen,
Att, ifall mitt spenbarn Jovo kommer,
Om han kommer, jag må nära honom!"

Bifall ger, för brodernamnet, Rado,
Lämnar vid dess barm ett litet fönster,
Till den hvita barmen öppen tillgång,
Att, ifall dess spenbarn Jovo komme,
Om han komme, hon må nära honom.
Och hon ber ännu, den öfvergifna:
"Mästar Rado, inför Gud min broder!
Lämna ock ett fönster vid mitt öga,
Att jag måtte se mot hvita borgen,
När de föra hit mitt spenbarn Jovo
Och när hem de föra honom åter!"

Äfven detta unnar mästarn henne,
Lämnar vid dess öga ock ett fönster,
Att hon måtte se mot hvita borgen,
När de hämta hennes spenbarn Jovo
Och när bort de föra honom åter.
Och så blir hon murad in i grundvaln.
I sin vagga hämtas henne barnet,
Och hon ger det näring hela veckan;
Då omsider sviker henne målet.
Men åt barnet flöder föda ständigt,
Och det närs vid barmen hela året.

Än i denna stund sker samma under.
Ännu flöder mjölk där och för svaga
Mödrars näringstomma spenar läkdom.

SLAGET PÅ FÅGELFÄLTET.[18]

Tsar Lasar satt vid sin aftonmåltid,
Vid hans sida Militza, tsarinnan.
Till gemålen talar hon, den höge:
"Tsar Lasar, du Serviens gyllne-krona!
Gryr det, drar du ut till Fågelfältet
Och tar med dig svenner och voivoder.
Mig blir ingen man i slottet öfrig,
Ingen, som till dig till Fågelfältet
Bär mitt bref och hämtar svar tillbaka.
Också mina dyra bröder alla,
Nio Jugovitscher, tar du med dig.
Lämna hemma dock en enda broder,
En blott, vid hvars lif jag kunde svärja."
Henne svarar åter Serviens furste:
"Militza, min goda, dyra maka!
Nämn mig, hvem det är af dina bröder,
Som du allra helst hos dig behölle."
"Låt mig Boschko Jugovitsch behålla!"
Åter talar Serviens furste detta:
"Militza, min goda, dyra maka!
När i morgon dagen börjar klarna,
Solen träda fram vid horisonten
Och när då vårt fästes portar öppnas,
Så begif dig fram till fästningsporten,
Hvarur härens slutna leder tåga,
Alla ryttare med tunga pikar
Och i spetsen Jugovitschen Boschko,
Bärande för hären korsets fana.
Honom min välsignelse och hälsning!
Fanan må han ge åt hvem han lyster
Och hos dig förblifva kvar i slottet."
När den ljusa dagen nu var kommen
Och till fästet portarna man öppnat,

Ut beger sig Militza, tsarinnan,
Och hon stannar väntande vid porten.

Hären bryter opp i slutna leder,
Alla ryttare med tunga pikar
Och i spetsen Jugovitschen Boschko,
Bärande för hären korsets fana.
Guldbetäckt är öfverallt hans fåle,
Fanan svajar fladdrande kring honom
Och betäcker honom ner till sadeln.
Men på fanan syns ett gyllne äppel,
Utur äpplet gyllne kors sig tränga,
Och från korsen sväfva sen i vaggning
Gyllne tofsar ned på Boschkos skuldror.
Fram hon träder, Militza, tsarinnan,
Nalkas honom, fattar hästens tygel
Och, med armen slingrad kringom brodren,
Talar sen till honom sakta detta:
"Boschko Jugovitsch, min gode broder!
Mig förunnad är du nu af tsaren,
Att du ej må dra till Fågelfältet.
Sin välsignelse till dig han sänder.
Gif din fana hvem du vill att bäras
Och hos mig i Kruschevatz bli hemma,
Att en bror att svärja vid jag äge."
Henne Boschko Jugovitsch till svar dock:
"Vandra du till hvita borgen åter!
Jag, min syster, må ej dväljas hemma.
Fanan ger jag ej ur mina händer,
Bjöds mig Kruschevatz till lön af tsaren.
Aldrig skola våra kämpar säga:
'Sen den fega Jugovitschen Boschko,
Som ej ville dra till Fågelfältet,
Icke blöda för det helga korset,
Som ej ville dö för kristendomen'."
Talar så och spränger ut ur porten.
Se, då nalkas gamla Jug Bogdane,
Och sju Jugovitscher följa honom.
Alla sju hon ropar på i ordning,
Men af broderskaran svarar ingen.
Framgent står hon väntande vid vägen;—
Se, då nalkas Jugovitschen Voino,
Leder tsarens praktbeklädda hästar,
Öfverallt med idel guld betäckta.
Och hon fattar skymmeln vid hans tygel
Och, med armen slingrad kringom brodren,
Hviskar sen till Voino sakta detta:
"Voino Jugovitsch, min gode broder!
Mig förunnad är du nu af tsaren;
Sin välsignelse till dig han sänder.
Gif hans hästar hvem du vill att föras
Och hos mig i Kruschevatz bli hemma,
Att en bror att svärja vid jag äge."
Henne svarar Jugovitschen Voino:
"Vandra du till hvita borgen åter!
Krigarn anstår ej att gå tillbaka
Och att öfvergifva tsarens hästar,
Visste han sig än bestämd åt döden.
Låt mig draga hän till striden, syster!
Blöda vill jag för det helga korset,
Vill för läran dö med mina bröder."
Talar så och spränger ut ur porten.

När tsarinnan nu allt detta utstått,
Sjönk hon neder på den kulna hällen,

Sjönk,—och lifvet tycktes lämnat henne.
Se, då nalkas tsar Lasar, den höge,
Och när blek hon ligger för hans öga,
Strömman tårar ned uppå hans kinder.
Emot höger ser han och mot vänster
Och sin tjänare Goluban kallar:
"O, min trogne tjänare Goluban!
Sväng dig af den svanlikt hvita hästen,
Tag furstinnan vid den mjälla handen
Och till hvita borgen hemför henne;
Men med Gud vill jag dig hafva unnat
Att ej draga ut till Fågelfältet,
Utan hemma bli i hvita borgen."
När den trogne tjänaren afhört detta,
Rinna tårar på hans hvita anlet.
Men han lyder, hoppar ned af hästen,
Tar tsarinnan vid den hvita handen
Och den smärta återför till borgen.
Men sitt hjärtas tvång kan han ej motstå,
Och det drifver honom hän till striden.
Hästen når han åter, sitter opp, och
Så i sporrstreck hän till Fågelfältet.

När den nästa dagens morgon grydde,
Kommo flygande två svarta korpar.
Komne från det vida Fågelfältet,
Sänkande sig ned på hvita tornet,
På den höge tsarens hvita borgtorn,
Kraxar ena, och den andra talar:
"Är, må tro, det här nu furst Lasars torn,
Och är ingen inne där i tornet?"
Men där innanföre svarar ingen,
Innan Militza, tsarinnan, hör dem.
Ur det hvita tornet fram hon träder,
Hälsande det svarta paret således:
"Signe Gud er båda, svarta korpar!
Hvarifrån så dags på morgonstunden?
Kommen I kanske från Fågelfältet?
Sågen I hvar där två starka härar?
Kommo kämparna i handgemäng ren?
Och af härarna fick seger hvilken?"
Henne svarar så det svarta paret:
"För din hälsning haf vår tack, tsarina!
Så dags komma vi från Fågelfältet,
Och vi sågo där två starka härar,
Som i går ren mätt sig med hvarandra.
Bägges furstar hafva fallit döde;
Få af turkar hafva räddat lifvet,
Och af servier hvad än är öfrigt
Ligger där med dödssår och förblöder."
Medan korparna än tala detta,
Kommer tjänaren Milutin till häst dit;
I sin vänstra hand den högra bär han,
Sjutton sår betäcka kämpens lemmar,
Och hans häst är öfversköld af blodet.
Emot honom ropar skrämmd tsarinnan:
"Ve, hvad har dig drabbat, arme kämpe!
Tsaren, säg, blef han förrådd i striden?"
Tjänaren till svar åt henne detta:
"Härskarinna, hjälp mig ned af hästen,
Svalka sen mitt hufvud med friskt vatten
Och med vin befukta mina lemmar;
Jag är mattad af de djupa såren."
Och tsarinnan hjälper honom neder,
Svalkar sen hans hufvud med friskt vatten,

Och med vin befuktar hon hans lemmar;
Och omsider frågar härskarinnan:
"Säg, hur aflopp det på Fågelfältet?
Huru stupade den höge tsaren?
Säg, hur föll den gamle Jug, min fader?
Mina bröder, nio Jugovitscher,
Och min måg, voivoden Milosch, huru?
Än Vuk Brankovitsch, min andra måg, hur?
Och hur föll han, Banes son, Strainja?"
Då begynner tjänaren berätta:
"Alla föllo de i striden döde.
Där han stupade, den höge tsaren,—
Många kastspjut ligga där i spillror,
Turkiska och serviska i blandning;
Serviska de flesta där dock äro,
Slängda alla, alla att beskydda
Vår behärskare, den höge tsaren.
Jug den gamle ren i främsta ledet
Föll den första, innan striden börjat.
Åtta Jugovitscher äro fallna.
Broder ville icke lämna broder,
Ej så länge lif i någon rördes.
Sist var öfrig än din broder Boschko.
Öfver fältet fladdrade hans fana,
Framför sig han dref af turkar skaror,
Såsom falcken jagar dufvosvärmar.
Vadande till knät i ovänsblodet,
Sjönk i döden Banes son, Strainja.
Milosch, o furstinna, Milosch stupat:
Vid Zetinjas kulna bölja föll han,
Där en skara turkar funno döden.
Milosch dödade sultanen Murat,
Slog med egen hand tolf tusen turkar;
Honom hell, och hell den, honom burit!
Lefva skall hans namn bland Serviens söner,
Evig t lefva uti sång och saga,
Tills att värld och Fågelfält gått under.
Frågar du också om Vuk den vilde?
Honom ve, och ve den, honom burit!
Honom ve, och ve hans stam och släkte!
Han förrådde tsaren under striden,
Han förrådde,—med tolf tusen hästar
Öfverlopp till fienderna bofven."

KLAGOSÅNG.

ÖFVER HASSAN AGAS ÄDLA MAKAS.

(En servisk folksång.)

Säg, hvad hvitt syns där i djupa skogen?
Ser man snö där, eller ser man svanor?
Vore snö där, hade den väl smultit;
Vore svanor, hade ren de flugit.
Icke snö och icke heller svanor;
Nej, blott Hassan Agas tält där glänsa;
Själ i ett af dem han ligger sårad.

Han besökes af sin mor och syster;
Blygsamt dröjer hans gemål att komma.

När hans sår omsider börjat läkas,
Låt han säga till sin trogna maka:
"Vänta mig ej mera i palatset,
I palatset och ibland de mina!"

När hans maka hört de hårda orden,
Stod den trogna krossad under smärtan,
Hörde hästar stampa invid porten,
Trodde Hassan, hennes make, komma
Och till tornet sprang, att ned sig störta.
Henne följa tvenne hulda döttrar,
Ropa ängsligt, badande i tårar:
"Ej det är vår fader Hassans hästar,
Blott din broder Pintorovitsch kommit."

Hassans maka vänder då tillbaka,
Slår med klagan kring sin broder famnen:
"Se, o broder, här din systers nesa!
Jag, en mor till dessa fem, förskjutas."

Brodren svarar intet, ur sin ficka
Drar han skiljobrefvet, redan färdigt,
I en duk af högrödt siden veckladt:
"Hon må fara till sin moders boning,
Ledig att sig skänka åt en annan."
Modren, då hon såg det bittra brefvet,
Kysste sina båda söners pannor,
Kysste sina båda döttrars kinder;
Ack, men från sitt späda barn i vaggan
Kan hon sig i smärtans stund ej slita.
Brodren rycker henne bort, den hårde,
Sätter henne på den käcka hästen
Och far bort med den försagda kvinnan,
Rakt till deras faders höga boning.

Kort var tiden, än ej åtta dagar,
Ganska kort, förrn ren den hulda kvinnan,
Ren den hulda under änkesorgen
Blef begärd af flere stora herrar;
Och den största var Imoskis Kadi.
Och hon bad i tårar till sin broder:
"Ack, jag ber dig vid ditt lif, min broder,
Gif mig ingen annan mer till maka,
Att mitt hjärta ej må krossas sedan
Af de dyra, arma barnens anblick."

Brodren, ej bevekt af hennes böner,
Fäster henne vid Imoskis Kadi.
Men hon beder honom oupphörligt:
"Skicka helst en liten lapp, o broder,
Med de orden till Imoskis Kadi:
'Vänligt hälsar dig den unga änkan,
Låter ödmjukt be dig härigenom,
Att, om svater en gång hit dig följa,
Du må hämta mig en rymlig slöja,
Att vid Hassans hus jag mig må hölja
Och ej skåda mina arma barn där'."

Knappt fick Kadi detta bref om händer,
När han samlar alla sina svater
Och bereder sig till färd till bruden
Och tar med sig den begärda slöjan.
Lyckligt hunno de furstinnans boning,
Lyckligt följde hon dem ut från denna;
Men när Hassans hus de nådde, sågo
Barnen uppifrån sin mor och ropte:

"Kom, ack, kom till dina barn tillbaka,
Ät med oss ditt bröd i egna salar!"

Hassans maka hörde sorgsen detta,
Vände sig till svaternas förnämste:
"Låt, o broder, svater här och hästar
Stanna litet vid den kära porten,
Medan mina små en skänk jag bringar."

Och de höllo vid den kära porten,
Och hon gaf de arma barnen skänker:
Guldbesydda skor åt sina gossar,
Sina flickor långa, rika dräkter,
Åt sitt spenbarn i förlåtna vaggan
Gaf hon för en framtids dar en tröja.

Gömd såg fadren, Hassan Aga, detta,
Ropte sorgligt till de dyra barnen:
"Dyra, arma barn, till mig er vänden,
Ty er moders barm är järnhård vorden,
Är förspärrad nu och kan ej röras."

När som Hassans maka hörde detta,
Föll förbleknad hon på stället neder;
Lifvet flög ur det beklämda hjärtat,
När af egna barn hon såg sig undflys.

RADOSLAUS.

(En servisk folksång).

Knappt ännu på himlen morgonrodnan,
Knappt på himlen morgonstjärnan lyste,
När för konung Radoslaus i sömnen
Sjöng en svala. Så för honom sjöng hon:

"Upp, o konung! Oblidt var ditt öde,
Då du här dig lade ned att sofva.
Och du slumrar trygg till morgonväkten?
Se, från dig har Lika ren gjort affall
Jänte Korbau och det flacka Kotar,
Från Cettines stränder allt till hafvet."

Knappt förnummit hade Radoslaus
Denna stämman, när sin son han ropte:
"Upp, min käre son, och låt oss båda
Snabbt från alla sidor samla härar!
Se, från oss har Lika ren gjort affall
Jänte Korbau och det flacka Kotar,
Från Cettines stränder allt till hafvet."

Knappt förnummit hade Ciaslaus
Denna fadrens maning, när han skyndsamt
Samlar stora härar, hurtigt fotfolk,
Och Dalmatiens snabba ryttarskaror.

Men ett ädelt råd gaf fadren honom:
"Ciaslaus, medtag härens kärna
Och gå modigt mot Kroatiens söner!
Är dig himmelen och lyckan gynnsam,
Så att banen Selimir blir slagen,
Bränn då inga städer, inga byar,
Och försälj ej dina fångna slafvar!
Tämj allenast Korbau, du, och Lika,
Detta land, din ädla moders hemland;

Jag vill draga mot det flacka Kotar,
Från Cettines stränder allt till hafvet,
Vill det kufva blott och ej föröda."

Så de båda konungsliga hjältar
Skiljas åt, och deras båda härar
Tåga muntra af med sång i täflan,
Skämta gladt och dricka under ridten.

Länge var det ej, förrn banens krigshär,
Selimirs, liksom en vind förspriddes;
Men, med glömska af sin fars förmaning,
Nederbrände Ciaslaus städer,
Tog med plundring rika slott, lät grufligt
Stor och liten öfver klingan springa
Och som skänker delte åt sin krigshär
fångna slavar.

Konung Radoslaus

Snart och villigt fått det flacka Kotar
Under spiran åter; men, o öde!
Nu mot honom resa sig hans härar,
Därför att ej han som Ciaslaus
Gett dem lof att rika slott föröda,
Öda altaren och kyrkor, icke
Gett dem lof att skända Kotars döttrar
Och de arma slafvarna försälja.
Vrede taga de från honom kronan
Och till konung Ciaslaus välja.
Och han är knappt konung, när han hastigt
Lät från solens uppgång till dess nedgång,
Från dess nedgång till dess uppgång, ropa:
"Den, som hämtar mig min fader fången
Eller mig hans gråa hufvud hämtar,
Skall den andra varda i mitt rike."

Milutin, en slaf, har knappt förnummit
Dessa ord, när han tolf kämpar samlar
Och kring Kotars flacka nejder söker
Konung Radoslaus, att honom fången
Eller ock hans gråa hufvud hämta.

Men en ädel klippgudinna höjer,
Bebi höjer från den höga toppen
Så sin stämma: "Akta, Radoslaus!
Oblidt är det öde, som dig hitfört;
Nära stå tolf knektar att dig fånga,
Slafven Milutin för dem i spetsen.
Gamle fader, ack, ett oblidt öde
Hvålfde stunden, då din son du födde,
Som ditt gråa hufvud eftertraktar."

Full af smärta lyssnar Radoslaus
Till beskyddarinnans ord och flyktar
Strax från slätten, flyktar bort mot hafvet,
Att sig rädda bland dess blåa vågor.
Och han störtar sig i böljans sköte,
Hinner ändtligt till en kulen klippa,
Klättrar upp, och, himmel! utan fasa
Hvem förmått den gamles straffdom höra
Midt i hafvet, på den kulna klippan:

"Ciaslaus, o min son, min älskling,
Som så länge jag af himlen tiggde
Och som, ändtligt mig af himlen unnad,
Grymt din faders hufvud eftertraktar,

O, vik från mig, o, vik fjärran från mig!
Du, min son, min innerligen käre!
Gå, att hafvets djup dig sluka måtte,
Som det mig i detta nu skall sluka
Från den kulna klippan. Mörkne, mörkne
Öfver dig den ljusa solen! Öppne
Himlen sig med vredens blix och dunder,
Och förbittrad gifve jorden åter
Dina gömda ben! En son, en sonson
Efterlämne aldrig du! Må lyckan
Svika dig i krigets kamp, din maka
Snart bli nödgad att en sorgdräkt bära,
Och din svärfar ensam efterleva!
Må Dalmatien sin röda drufva
Och sitt hvita korn dig aldrig gifva,
Dig, gudlöse son, som kan din gamle
Faders, Radoslaus', död begära!"

Medan så ännu den kvalde klagar
Och med tårar tvår den kulna klippan,
Kom ett litet skepp med fulla segel,
Fördt af Latiens ädla söner. Tårad
Ropar dem den gamle an och ber dem,
Ber vid himlen, månens ljus och solens,
Taga honom opp ombord och bringa
Fram till Latiens strand. Och Latiens söner
Buro i sin barm ett ädelt hjärta,
Ädelt hjärta och för himlen fruktan.
Upp de togo kungen på sitt fartyg,
Bragte honom till sitt land. Den gamle
Radoslaus for till Rom och upptogs
Vänligt där och hade gift ånyo,
Sen en son, som Petrimir sig nämnde
Och, med ädelt romerskt blod förenad,
Födde Paulimir, Slavoniens konung.

DEN VACKRA TOLKEN.

(Servisk folksång).

Upp mot Gravo drog han, paschan Mustaj,
Och omkring den höga muren föllo
Många af hans kämpar. Nu om kvällen,
När i härskarns öfver Gravo boning,
I Nikolos, turkar höllo måltid,
Bådo de om vatten. Ingen annan
Än Nikolos dotter kände språket;
Men den sköna roppte till sin moder:
"Skynda, goda moder, opp på föttren;
Dessa turkar vilja hafva vatten."

Modren uppsteg straxt och kom med vatten.
Alla drucko; blott den unga Muza
Drack ej, utan bad en bön till modren:
"Ädla fru, med er må himlen vara,
Men förinna mig er sköna dotter
Till en trogen maka!" "Skämta icke,
Paschans krigare", hörs modren svara,
"Längesedan är min dotter lofvad
Zekulo, den stolte Jankos släkting.
Henne skänkte han af högrödt siden
Trenne öfvermåttan granna dräkter,
Tre agraffer utaf guld och trenne
Diamanter af en sådan klarhet,

Att vid skenet man kan spisa kvällsvard,
Kan vid midnatt, som om middag vore,
Tio hästar sko. Fördenskull, kämpe,
Kan åt dig ej flickan ges till maka."

Sorgsen satt vid hennes vägran gossen,
Talte ej ett ord och slöt om natten
Ej sitt öga; men vid dagens ankomst
Sprang han opp på sina käckä fötter,
Gick till paschans tält och talte detta:
"Höge pascha, ibland alla sköna,
Som ditt vida rike åt dig skattar,
Finns af himmelsk skönhet här en flicka,
Kunnig i vårt språk, Nikolos dotter,
Hans, som kallas herre öfver Gravo."

Paschan låter kalla grefven. Vänligt
Talar han till honom: "Är det sanning,
Som af ryktet säges, att din dotter
Vore öfvermåttan skön och älskvärd?
Vill du gifva henne mig till maka?"

Oförändrad svarar åter fadren:
"Skön och huld och älskvärd är min dotter,
Men för länge sen som brud förlofvad.
Zekulo, den stolte Jankos släkting,
Skänkte henne trenne sidendräkter,
Tre agraffer utaf guld och trenne
Diamanter."

Vänligt talar paschan:
"Om så är, välan, min vän, Nikolo!
Låt den sköna flickan med sin brudgum
Komma till mig, att hon må förklara,
Hvem af båda hon vill välja."

Smärta
Intog grefven, då han hörde detta.
Kommen hem, ett bref han sänder genast
Till Zekulo, till voivodens släkting.
"Zekulo, din sköna brud vill paschan
Söka rövva från dig; därför skynda,
Kom blott till min boning, och vi tåga
Bägge sen till paschans tält. I morgon
Måste flickan säga, hvem hon väljer."

Ynglingen har knappast läsit brefvet,
När sin häst, den snabbaste, han sadlar,
Med sig tar tre hundra vasaller
Och om kvällen sent till grefven kommer.
Knappt förlidna voro natt och gryning,
När till paschan brud och brudgum tåga.
Och de nalkas honom, och med ljufva
Ord begynner turken: "Sköna flicka,
Välj och säg, med hvem du önskar följa,
Följa med Zekulo, eller maka
Åt en pascha bli?"

Och flickan åter
(Så af modren var hon undervisad)
Svarar hastigt: På det gröna gräset
Vill jag hellre stå med dig, o herre,
Än med Zekulo på högrödt siden."

Vredgad höjer Zekulo sin stämma:
"Är då detta nu din tro och kärlek,
Som åt mig du vid din Gud har svurit?"

Fort, du falska, gif mig blott tillbaka
Mina skänker, följ sen, hvem du lyster.
Räck blott ut din hand!" Bedragen räckte
Hon den ut att återge hans skänker;
Men en giftig huggorm bet den genast.
Zekulo drog ut sin hvassa sabel,
Afhögg hennes högra hand, den fala,
Och till paschan sade: "Gläd dig, herre!
Denna högra hand var min besittning,
Tag hvad öfrigt är, och sitt ha båda!"

Harmfull ropar paschan: "Djärfva yngling,
Och du vågar sådant i min divan?
Är du modig såsom dristig, yngling,
Upp, och ut till tvekamp då!" Zekulo
Tog med glädje upp hans maning. Båda
Redo med sitt sällskap ut på fältet.
Lyckan var likväl mot paschan oblid,
Och Zekulo med sin hvassa klinga
Klyfver man och sadel. Så bekom dig
Ditt förräderi, bedragna flicka!

FLICKANS KLAGAN.

(En finsk runa).[19]

Aldrig gå de ur mitt sinne,
Ur mitt minne plånas aldrig
Dessa hulda, ljufva dagar,
Då jag sjöng, ett barn till ålder,
Kvittrade som liten flicka
Med den muntra fågelns glädje,
Lärkans glädje, som med vingen
Nära molnens barm i höjden
Fri och lätt och sorglös leker.

Hjärtat fritt ifrån bekymmer,
Flög jag förr, som vinden flyger,
Fördes, som en gnista föres,
For, som löfvet far i lunden,
Såsom fjärln öfver lindan,
Drack mig mätt af ljufva safter
Från den gyllne blommans kalkar,
Som af silfver öfverstänktes.

Främmande för alla sorger,
Satt jag, glädjens bild, på fältet,
Satt med honings-håg på tufvan,
Satt, en blomma lik, på lindan,
Lekande, förtroligt slutet
Till den muntra syskonringen,
Sakta smekt af vädrets ande,
När han kom med blomsterdofter
Från det honingsrika landet.

Hvilans affbild, sen på bädden
Sof jag, lik en liten fågel,
Och det blida lugnet redde
Vid min sida sig ett läger,
Störde ej min sömn med hotet
Om en nytänd dags bekymmer,
Om de sorger, hvilka plåga
Nu mitt sakta tärda hjärta.

Hvarken vet jag eller kan jag

Rätt och tydligt uppenbara,
Hvad som rann uti mitt sinne,
Hvad som drabbade mitt hufvud,
Denna underliga tanke,
Som uti mitt hjärta tändes,
Som, förut ej känd, mig nådde,
Efter det min moder sagt mig,
Sen hon sagt: "Min lilla dotter,
Snart du redan femton vårar
Lämnat efter dig i spåren."—
Jämte mina bröst, som stego,
Steg en okänd eld i hjärtat,
Jämte mina bröst, som svällde,
Svällde oron under duken
1 den ovant höjda barmen.

Ledsamt är det nu i stugan.
Tungt är sinnet nu på fältet,
Lugn finns icke mer i lunden,
Trefnad icke mer i skuggan
Under trädens mörka grenar.
Oron tvingar mig till hvilan,
Oron stör mig under sömnen,
Oron väcker mig till ljuset,
Till den nya dagens möte.
Nu det brinner i mitt hjärta,
I den skymda gömman brinner
Hoppets eld, den oförstådda,
Den besynnerliga elden,
Hvilken jag ej vet att släcka,
Icke hjärta har att kväfva.—
Dit de ila skyndsamt alla,
Alla ord ifrån min tunga,
När jag ej af någon höres;
Dit min hjärnas alla tankar,
Dit mitt hjärtas lugn och hvila,
Dit till hoppets dunkla vägar,
Aningarnas trånga vägar,
Sorgefulla för mitt hjärta,
Glädjefulla för mitt hjärta.
Af de önskningar, jag hyser,
Är blott en beständigt viktig,
Bland behofver, dem jag känner,
Känner hjärtat ett allena;
Sorgefullt det är för hjärtat,
Glädjefullt det är för hjärtat.

DEN BLODIGA SONEN.[20]

Hvadan kommer, hvadan kommer
Du, min käcke son?"
"Ned från stranden, ned från stranden,
O min moder kär!"

"Säg, hvad har du gjort vid stranden,
Du, min käcke son?"
"Mina hästar där jag vattnat,
O min moder kär!"

"Hvem har mullbestänkt din tröja,
Du, min käcke son?"
"Hästens hofvar, hästens hofvar,
O min moder kär!"

"Hvaraf är ditt svärd så blodigt,
Du, min käcke son?"
"Bloden är min enda broders,
O min moder kär!"

"Säg, hvart ärnar nu du färdas,
Du, min käcke son?"
"Långt, långt hän till andra länder,
O min moder kär!"

"Lämnar du din gamle fader,
Du, mils käcke son?"
"Må han hugga ved i skogen,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!"

"Lämnar du din gamla moder,
Du, min käcke son?"
"Må hon sitta gömd och spinna,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!"

"Lämnar du din unga maka
Du, min käcke son?"
"Må hon pryda sig för andra,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!"

"Lämnar du din son, den späde,
Du, min käcke son?"
"Må han gå till skol'n att agas,
O min moder kär!"

"Lämnar du din späda dotter,
Du, min käcke son?"
"Må hon söka bär i skogen,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!"

"Säg, när kommer du tillbaka,
Du, min käcke son?"
"När i norr sig dagen tänder,
O min moder kär!"

"När kan dag i norr sig tända,
Du, min käcke son?"
"När som sten på vågen sväfvar,
O min moder kär!"

"När kan sten på vågen sväfva,
Du, min käcke son?"
"När som dun till botten sjunker,
O min moder kär!"

"När kan dun till botten sjunka,
Du, min käcke son?"
"När till doms vi samlas alla,
O min moder kär!"

FINSKA RUNOR.

I.

Såsom barn jag gick att valla,
Späd ännu, att drifva fåren,

Hög som fadrens knä till växten,
Lång såsom min moders slända.
Guld jag fäste på min tinning,
Blåa trådar kring mitt anlet,
Kring mitt hufvud silfverbindeln.
Kom en röfvare från skogen,
En fientlig man från snåret;
Guldet tog han från min tinning,
Blåa garnet från mitt anlet,
Från mitt hufvud silfverbindeln.
Tårögd kom jag hem tillbaka,
Och min far mig såg från fönstret.
"Torka tåren bort, min flicka,
Kom i boden utan smycken;
Där finns kista uppå kista,
Fäst på dig af allt det bästa.
Mången fästman frågar sedan:
'Hvems är flickan, hvems är jungfrun,
Hvems den undersköna bruden?
O, att jag den sköna finge!
När hon framgick, blänkte klacken,
Stod hon stilla, lyste väggen,
Satt hon, spratt af glädje jorden'."

II.

Gök, min älskling, låt dig höra,
Vidga strupen, brun som sanden,
Höj ditt bröst, som bönan brokigt,
Ljufva gäst från södern, svara:
Går en vecka jag i lockar,
Utan hufva huru länge?
Månne ett år, månne tvenne,
Månne hela lifvet genom
Eller knappt ett år kanhända?

VID IKORN-SKYTTE.

Skogens blomma, markens fägnad,
Som på grenen har din boning
Och på kvisten har din gunga,
Gnaga trädet, bit på kotten,
Medan jag min båge spanner
Och iordningställer pilen.

BÖRJAN AF KALEVALA.

Nu mig göres lust i hågen,
I mitt hufvud bor en tanke,
Lust jag har att börja runor,
Laga mig tillreds att sjunga.

Du, min vän, min gode broder,
Ädle språk-kamrat, ej ofta
Händer, att vi här förenas,
Börja samtal med hvarandra,
Här i dessa öde trakter,
Dessa sorgsna nordanländer.
Lägg då hand i hand och foga
Hake i den andra haken
För att sjunga goda kväden,

Sköna ord tillhopa sätta,
Att de ädle dem må höra,
Sångens vänner dem förnimma
Bland den ungdom, nu här uppgår,
Bland den skara, som här växer,
Dessa ord, som gåfva fångna,
Dessa ljufva sånger, tagna
Från den gamle Väinös bälte,
Under Ilmarinens ässja,
Ned från Kaukomielis svärdsudd,
Joukahainens båges bana,
Från det innersta af Pohja
Och från Kalevalas moar.

Dessa sjöng min fader fordom,
Då till yxan skaft han täljde,
Dessa lärde mig min moder,
Under det hon vred sin slända,
Bringade sin ten i rullning.
Ännu andra ord det finnes,
Dem jag fångat, dem jag lärt mig,
Plockat opp vid vägens sidor,
Dem jag brutit har från ljungen,
Rifvit lös från skogens ruskor,
Från de späda skotten dragit,
Under det jag gick att valla,
Gick som barn att vakta hjorden,
Efter Muurikki, den svarta,
Den med fläckar märkta Kimmo.

Hundra ord jag hämtat dädan,
Tusen ämnen för att sjunga;
Sångerna uti ett nystan,
I en bunt jag sammanhvälfde,
Lade nystanet på kälken,
Bunten i min lilla släde.
Länge har min sång i kölden,
Länge i det dolda varit;
Nu jag vill ur kylan sången,
Visorna ur kölden hämta
Hit till hörnet af vår järnbänk,
Ändan af den fasta plankan,
Under dessa sköna sparrar,
Denna vidtberömda takås,
Lossande mitt nystans ända,
Knuten lösande af bunten.

Så en vacker sång jag sjunger,
Låter väl en härlig ljuda,
Sen jag rågens kärna njutit
Och med kornet mig förfriskat.
Om ej öl för handen finnes,
Om ej spisöl mer är öfrigt,
Sjunger jag med torra läppar,
Drillar vid en droppe vatten,
Att den sköna kvällen ända,
Aftonskymningen förjaga,
Kanske nästa morgon möta,
Nästa gryning än förljufva.

SICILIANSK SÅNG.[21]

Säg mig, späda bi, o säg mig,
Hvart du skyndar nu så tidigt.

Än på ingen bergspets gjuter
Morgonrodnaden sin stråle.

Öfverallt på ängens örter
Dallrar daggen än från natten;
Akta dig, att den ej skadar
Dina gullbestänkta vingar.

Ser du, alla blommor slumra
Än i sina gröna knoppar,
Luta än i drömmar hufvut
Tätt mot sina veka bäddar.

Men du lyfter käck din vinge,
Mäter utan rast din bana:
Säg mig, späda bi, o säg mig,
Hvart du syftar, hvart så tidigt.

Vill du honing? Icke annat!
Hvila då din lätta vinge;
Jag vill visa dig ett ställe,
Där du ständigt finner honing.

Känner du min hulda Nice,
Nice med de sköna ögon?
Hennes läppar andas sötma,
Outtömlig sötma, ständigt.

På dess sköna rosenläppar,
På min trogna flickas läppar,
Där finns honing, ljuflig honing,
Skynda dit och suga, suga!

DEN TROGNA FLICKAN.

(Skottländsk visa).

Falskt eller rätt, man säger lätt:
"En kvinnas tro är fal;
Hon snart bedrar och lämnar kvar
Åt kärlek endast kval."
Det säges så. Nu lyssnen på
Hvad om en flicka här,
Som ej för lek sin trohet svek,
Till att förtäljas är.

Till hennes tjäll en mulen kväll
Dess älskling smög på tå.
"Låt dörren opp, låt skyndsamt opp,
Förrn någon vakna må."
Och dörrn gick opp, gick skyndsamt opp:
"Jag snart ifrån dig drar,
Till döden fälld af dom och väld,
Jag nu blott afsked tar.

Jag måste hän, bland skogens trän
Kan jag en fristad få."
"O nej, o nej, allena ej,
Men jag vill med dig gå.
Hvad är all fröjd, i lifvet
Som bubblan den förgått.
O älskling, nej, allena ej,
Oss skiljer döden blott."

"Nej, stanna kvar, där förr var,
Du kan ej följa mig!

Hur skall det bli att lefva i
En öde skog för dig?
Bland snår och ris, bland frost och is,
Bland hunger, kval och strid;
Nej, hulda, nej, du följer ej.
Blif kvar och lef i frid!"

"Nej, gode, nej, gå ensam ej,
Jag dig med tårar ber.
Förlåten, o, hvar får jag ro,
Hvad är mig lifvet mer?
Bland snår och ris, bland frost och is,
Bland hunger, kval och strid,
Här vid ditt bröst jag har min tröst,
Min värma och min frid."

"Ack, hulda, nej, du får det ej,
Blif här, ej mera min!
Hvar sorg, så vild, gör tiden mild;
Han mildrar äfven din.
Hvad skall vår stad, dess tungor hvad
Ej hvassa skarpt som svärd,
Att hugga ned ditt rykte med,
Sen man försport din färd?"

"Nej, gode, nej, säg sådant ej;
Mig tröstar ingen tid;
Med hvarje dag, blott mera svag,
Skall jag bestå min strid.
Hvad rör vår stad, dess tungor hvad
Min smälek eller dygd?
Kom, gode, hän till skogens trän,
Och där vi finna skygd."

"Se skogen, den är hemsk, min vän,
Och farlig likaså;
Ser du min hand på bågens band,
Skall du ej bäfva då?
Och gripes jag, fast vek och svag,
Min lott du dela får.
På år af nöd blir slutet död;
Nej, dröj, jag ensam går!"

"Nej, gode, nej! Ger kärlek ej
I farans stund oss mod?
Af kvinna kan den göra man,
Af svaghet hjältemod.
Ser jag din hand på bågens band,
Skall jag ditt öga bli,
Och så mot nöd och så mot död
Föreente kämpa vi."

"Se, skogens famn är blott en hamn
För vilddjur och för brott;
På ditt gemak blir molnet tak,
Och skyl ge löfven blott.
Din kammar där en håla är,
Din bädd blir snö och is,
Till vin du får en vattentår
Och hunger blott till spis."

"Nej, skogens famn skall bli en hamn
För friheten och dig;
I ditt förvar mitt tak jag har,
Och hydda är du mig.
Din starka hand skall lägga band

På röfvare och djur,
Och hvad vi mer behöfva, ger
En kärleksrik natur."

"O nej, o nej, du får det ej!
Din kind skall blekna där,
Din lätta dräkt mot storm och fläkt
Ej något värn beskär.
Ej moders röst, ej systrars tröst
Skall finna dina spår.—
En kvinnas barm blir kall som varm;
Farväl! Jag ensam går."

"Farväl, min mor! Din dotter for
Med den, hon trohet svor.
Farväl! Ej mer, o systrar, er
I hemmets sal jag ser.—
Se dagens sken! Det ljusnar ren:
Upp, älskling, låt oss fly;
Hvad rör mig värld, hvad mod och flärd,
Hvad rör mig kind och hy!"

"Välan, så stå, hur fast du må;
Men hör ett ord ännu:
I skogen där en flicka är,
Som bättre är än du.
Den gamlas lag föraktar jag,
Den nya är mig kär.
Jag söker frid, ej kvinnostrid,
Du kan ej vara där."

"Låt vara så, en flicka må
I gröna skogen bo:
Ock henne vill jag höra till
Med ömhet och med tro,
Vill älska dig och öfva mig
I tålmod och fog
Och tjäna den, du tar till vän,
Om hundrade du tog."

"Mitt enda väl, du trogna själ,
Hvem finner fläck hos dig?
Ej såg jag en som du så ren,
Så kär var ingen mig.
Var lugn och glad; hvad nyss jag sad',
Var blott en dikt, ej mer;
Ett grefligt namn, en skuldfri famn
Jag åt din kärlek ger."

"Hvemhelst du är, den du har kär,
Är som en drottning spord.
Hvad är så halt, så lätt, så falt
Som falska männens ord?
Din tro består. I känslans vår
Min kärlek nu du har,
Och samma vän i hösten än
Skall du i mig ha kvar."

CHEVY-JAKTEN.

(Efter Herders tyska bearbetning af det engelska originalet.)

Lord Percy från Northumberland,
En ed han svurit har:
På Chiviats berg att jaga
I trenne runda dar,
Till trots för riddar Douglas
Och hvem med honom var.

"De bästa hjortar på Chiviat
Skall jag fälla och föra bort."
"Vid Gud!" sad' riddar Douglas,
"Hans väg skall blifva kort."

Och Percy ifrån Bambrow kom
Med en skara, stolt att se;
Väl femton hundrade skyttar
Från landamären tre.

Med måndags morgon börjar han
På Chiviats berg sin jakt.
Hvart spenbarn känner den med sorg,
Det blef en blodig jakt.

Och kopplen drefvo skogen kring,
Och villebrådet sprang,
Och skyttar hukade sig ned
Vid breda bågars klang.

Och hjortar ströko genom skog,
Nu där, nu åter här,
Och hundar sökte i ris och snår
Att finna rofvet där.

Med måndags morgon Percys män
På Chiviats berg sig ställt.
En timme efter middag ren
De hundra hjortar fällt.

De blåste död kring fältet nu
Och drogo djuren hop.
Till nederlaget Percy kom
Och såg de slagnas hop.

Han sade: "Douglas lofte så
Att tala med mig i dag;
Dock, att han ej komma skulle,
Vid Gud, det visste väl jag."

En squire ifrån Northumberland,
Han ser till slut dock där:
Fram tågar riddar Douglas,
Med honom en väldig här,

Med hillebårder, spjut och svärd,
Att skådas vidt och bredt;
Ej bättre män till bröst och arm
Har kristenheten sett.

Två tusen spjutbeväpnade
Af obefläckad frejd,
Långs Twide burna alla
I Tiwedalens nejd.

"Låt af från djuren", Percy sad',
"Enhvar sin båge tag;
Ej mer han haft den nödig
Alltfrån sin födslodag."

Till häst den starke Douglas drog,

Framför sin krigshär han;
Hans rustning blänkte såsom glöd,
Ej fanns hans öfverman.

"Säg", sade han, "hvad folk är ni,
Och hvem är den, er för?
Hvem gaf er lof att jaga
I park, som mig tillhör?"

Den första man, som gaf ett svar,
Lord Percy själf var den:
"Hvad folk, det säga icke vi,
Ej heller hvilkens män;
Men vi jaga här i parken;
Vill du det hindra än?"

De bästa hjortar i Chiviat
Vi skjutit och föra bort."
"Vid Gud", sad' riddar Douglas,
"Er väg skall blifva kort."

Den ädle Douglas talade
Till Percy åter så:
"Att döda män förutan skuld,
Det vore synd ändå;

Men, Percy, du är lord af land,
Och jag af stånd som du;
Vi låta folket stå bredvid
Och slåss, vi båda, nu?"

"Väl, straffe Gud", så Percy sad',
"Hvem som det neka vill.
Det skall du, kække Douglas,
Min själ, ej vittna till.

I England, Skottland, Frankerik
Har ingen kvinna födt
Den, jag med Gud och lycka
Ej gladt i striden mött."

En squire ifrån Northumberland,
Withrington, trädde fram:
"Skall slikt i England täljas för
Kung Henrik, till vår skam?"

I ären rike lorder två,
En fattig squire är jag,
Och skulle se de ädle slåss
Och icke dela slag?
Nej, tryta mig ej vapen blott,
Ej tryter hjärtelag."

En dag, en dag, en fasans dag,
En blodig dag blef den.
Min första sång är slutad.
Jag sjunger mera än.

CHEVY-JAKTEN.

II.

Nu Englands söner bågen spänt
Med hjärta och med mod.
Den första svärm, de sköto af,

Göt fjorton skottars blod.

Gref Douglas själf för skottarna
I spetsen tappert stred;
Vid Gud, det vistes öfverallt,
Där han sår och jämmer spred.

Gref Douglas som en bård genral
Tredelte nu sin här.
Från trenne sidor bröt den in.
Med väldiga gevär.

Och många djupa sår det gafs
Åt våra skyttars hop,
Och mången ädel hjälte föll,
Visst ej med glädjerop.

Hvar engelsman lät bågen bli
Och drog sitt svärd alltren;
En fasans syn det var att se
På hjälmarna dess sken.

Ej pansar hård, ej präktig hjälm,
Mot våra glafvar höll;
Och mången, som var käck och stor,
Till de våras fötter föll.

Till slut med Douglas Percy kom
Att pröfva svärdens bett.
De höggo friskt med Marylands-stål,
För bägge blef det hett.

Som blixtpå blixtpå de gåvo slag,
De båda män af mod,
Tills blod ur deras hjälmar sprang,
Som om det regnat blod.

"Håll upp, o Percy", Douglas sad',
"Mitt fasta löfte hör:
Till konung James i Skottland
Jag dig som grefve för.

Din lösen skall du hafva fri,
Så tag min lofven nu;
Förty af alla, som jag slog,
Den tappreste är du."

"Nej", sade grefve Percy, nej!
Mitt första ord det var,
Att jag för ingen viker,
Som kvinna burit har."

Och se, då kom med fart en pil,
Sänd af en väldig arm;
Gref Douglas har den träffat
I djupet af hans barm.

I lefver och i lunga in
Den skarpa pilen skar.
Ej många ord han talte sen
I sina lefnadsdar:
"Gå på, gå på, mitt tappra folk!
Med mig det varit har."

Gref Percy, stödd emot sitt svärd,
Såg Douglas blekna då;
Han tog den dödes hand och sad':
"Ve, att jag ser dig så.

Att rädda dig, jag delte gladt
På trenne år mitt land;
Ty bättre arm och hjärta har
Ej hela nordens land."

Det såg en skottländsk riddare,
Montgomri hette han;
Han såg gref Douglas falla
Och lade spjutet an.

Han jagar fram på en korsar
Emellan hundra skott,
Han stannar ej, han dröjer ej,
Han söker Percy blott.

Han mättar emot Percy lord
En stöt, som drabbar svår.
Hans säkra järn, hans starka spjut
Igenom Percy går.

På motsatt sida lansens udd,
En aln i längd, man ser:
Två män som de, som föllo här,
Har icke jorden mer.

En bågskytt från Northumberland
Såg Percy falla blek,
Han bar en båge i sin hand,
Som honom aldrig svek.

En pil han tog; en aln i längd,
Och hväste uddens stål,
Ett skott han mot Montgomri sköt,
Visst ej på lek hans mål.

Den pil, han mot Montgomri sändt,
I målet snart den stod.
Dess svanspennor dränkte sig
Allt i hans hjärteblod.

Ej fanns där en, som ville fly,
Enhvar blott strida kan.
Med sönderhuggna svärd ännu
De drabba mot hvarann.

En timme före vesper bröt
På Chiviat striden ut;
När klockan ljöd till aftonbön,
Var fjärran än dess slut.

De räckte först hvarandra hand
Vid månens dröjda sken;
De hjälpte upp hvarann, men stå
Förmådde få allen!

Till England kommo femtitvå,
Af femton hundra, hem;
Till Skottland, af två tusende,
De kommo femtifem.

De andra lågo döde där
Eller kunde ej stå opp.
Hvart spenbarn känner än med sorg
Det blodiga förlopp.

Död låg där med lord Percy själf
Johan af Aggerston,
Den snabbe Roger Hartley,

Vilhelm, den djärfve Heron.

Georg, den tappre Lovli,
En riddare af namn,
Och Raff, den rike Rugbi,
De lågo där famn vid famn.

Om Withrington det gör mig ondt,
Han var så käck och djärf;
När fötterna han mist, på knä
Han spridde än fördärf.

Där låg med grefve Douglas död
Hew af Montgomri, sir;
Den tappre David Lewdal,
Hans systerson, låg där.

Med honom Karl af Murrey,
Som ingen fotbredd vek,
Hew Maxwel, ock en lord af land,
Med Douglas låg där blek.

Vid gryningen man bar dem bort
På björk och hasselträn,
Och mången änka kom med sorg
Och bar sin make dän.

O Tiwedal, du klaga må,
Northumberland, ej le!
Två män som de, som föllo här,
Skall mer er gräns ej se.

Det kom ett bud till Edinburgh,
Där Skottlands konung satt:
"Din grefve Douglas slagen är
Och död vid Chiviat."

Af sorg han sina händer vred
Och ropte: "Ve, o ve!
En sådan man skall jag ej mer
I hela Skottland se."

Det kom ett bud till London ock,
Där konung Henrik satt:
"Din grefve Percy slagen är,
Och död vid Chiviat."

"Gud vare med hans själ i nåd!"
Föll konung Henrik i,
"Väl hundrade hans likar
I landet äga vi.
Men, Percy, lefver jag, så sant,
Skall du ock hämnad bli."

Och som vår ädle konung svor
Och kungaeden bjöd;
Så stridde han vid Humbledown,
Att hämnas Percys död.

Där, ädle skottar trettisex,
På samma dag enhvar,
Vid Glendal under vapenbrak
På fältet blefvo kvar.

Allt sådan var nu Chevy jakt,
Ett sådant slut tog den.
Vid Otterborn, hvar slaget stod,
De gamle visa än.

SANKT GEORGS RIDDARE.

Romans of Umland.

I.

Gällt trumpetens toner skalla
Vid Sankt Stefan af Gormaz,
Där den tappre gref Fernandez
Af Kastilien läger har.
Och de morers kung, Almansor,
Rycker med en härsmakt an,
Från Kordova har han tågat
Att bestorma denna stad.
Ren Kastiliens riddarskara
Sig till häst beväpnad satt,
Och den tappre grefven rider
Mönstrande från rad till rad:
"Paskal Vivas, Paskal Vivas,
Du vår riddaräras glans,
Hvarje kämpe ren sig väpnat;
Du blott finns ej på din plats!
Du, till häst den främsta fordom,
Fordom främst i hvarje slag,
Hör du nu mitt härbud icke,
Icke krigstrumpetens klang?
Skall man i den kristna hären
Sakna dig på stridens dag,
Skall din ära nu förblekna
Och din lager falla af?"

Paskal Vivas hör ej orden,
Djupt i skogen vistas han,
Där på toppen af en kulle
Ett kapell Sankt Georg har.
Bunden står hans häst vid porten,
Med hans vapenskrud och lans,
Och vid altaret det helga
Själ den tappre knäböjt har.
I sin andakt djupt försjunken,
Hör han icke stridens larm,
Som blott doft, likt vinden, susar
Genom skog och ödemark,
Hör ej hästens muntra gnäggning,
Icke vapnens dofva klang.
Men hans skyddsgud vakar trogen,
Men Sankt Georg skådar allt:
Ur sin sky han stiger neder
Och hans vapenrustning tar,
Kastar sig på riddarns fåle
Och till striden styr sin fart.
Ingen såsom himlens hjälte,
Blixtens broder, storma kan,
Morerna på flykt han jagar
Och Almansors fana tar.

Ren vid altaret sin andakt
Paskal Vivas slutat har,
Träder ur kapellet åter,
Finner vapenskrud och lans,
Rider tankfull hän mot lägret,
Vet ej, hvaraf komma kan,
Att trumpeter honom hälsa
Under segersångens klang:
"Paskal Vivas, Paskal Vivas,

Du vår riddaräras glans,
Hell dig, höge segerhjärte,
Som Almansors fana vann!
Hvilka blodbestänkta vapen,
Splittrade af styng och slag!
Hur med sår betäckt din fåle,
Som i striden djärf dig bar!"

Paskal Vivas söker fåfängt
Deras jubel böja af;
Ödmjukt sänker han sitt hufvud,
Stum mot himlen pekar han.

II.

I sin trädgårds aftonskymning
Gick grefvinnan Julia.
Fatiman, Almansors ättling,
Där den sköna fångat har,
Flyktar med sitt ljufva byte
Genom skogar natt och dag,
Tio vapenklädda morer
Följa honom åt som vakt.
Vid den tredje morgonrodnan
Hinner han den tysta park,
Där på toppen af en kulle
Sitt kapell Sankt Georg har.
Ren på afstånd ser grefvinnan
Upp mot helgonbildens drag,
Som, i marmor huggen, tronar
Öfver kyrkoportens hvalf,
Sådan han i drakens strupe
Stöter segrande sin lans,
Medan, vid en klippa bunden,
Konungsdottren ser hans kamp,
Gråtande, af sorg förkrossad,
Ber grefvinnan Julia:
"O, Sankt Georg, helga kämpe,
Fräls mig du ur drakens makt!"

Se, hvem skyndar från kapellet,
På en snöhvit fåle fram?
Gyllne locken fladdrar, vinden
Bär den röda mantelns svall.
Mäktigt har sitt spjut han svingat;
Träffad, röfvarn Fatiman
Sjunker dignande till jorden
Såsom draken fordomdags.
Och hans tio morer fattas
Af en vild förfäran snart,
Kasta sköld och lans och flykta
Öfver berg och slätt och dal.
Men på knä grefvinnan sjunkit,
Bländad af den höges glans,
"O, Sankt Georg, helga kämpe,
Tusen gånger haf min tack!"
När hon åter höjer ögat,
Hjälten ren försvunnit har,
Och blott dunkelt går en sägen;
Att det Paskal Vivas var.

VAGGVISA.

Från tyskan.

Sof, du min lilla, min älskling är du;
Göm dina ögons små pärlor ännu!
Allt är så tyst, som i grafven det är;
Sof, och hvar fluga bortflåktar jag här.

Ännu, mitt barn, är din gyllene tid;
Sedan, ack, gryr den väl aldrig så blid.
När kring ditt läger bekymren sig ställt,
Slumrar du lilla ej mera så sällt.

Änglar från himmelen, täcka som du,
Sväfva kring vaggan och le mot dig nu.
O, de besöka dig sedan också,
Men för att aftorka tårar blott då.

Sof, du min lilla; och mörknar det än,
Tröttnar ej mamma att vagga sin vän.
Sent eller tidigt,—i moderlig barm
Vakar dock kärleken trogen och varm.

SERENADEN.

Af Uhland.

Hvad milda toner väcka mig
Ur hvilans korta blund?
O moder, hvadan komma de
I denna sena stund?

"Jag varsnar intet. Somna tyst,
O, blifve slumren ljuf!
Mitt arma, sjuka barn, dig ges
Ej serenader nu."

Från jorden komma ej de ljud,
Som hälsa mig så gladt;
Nej, det är änglaskarans sång,—
Min moder, o god natt!

DEN HELIGA AGNES.[22]

Blott tretton år den ädla Agnes hunnit, när
Hon döden undgick och det sanna lifvet vann.
Skön till sitt yttre var hon; hennes like fanns
Bland hufvudstadens döttrar ej; dock skönare
Var hennes själ, af himmelsk kärlek genomträngd.
Högboren, adlad redan af sitt sinnelag,
Till kroppen vek, till själen stark hon var, ett barn
Till år, men som en mogen kvinna klok.

Och tretton år den ädla flickan hunnit blott
Och gick i skola än, när Titus Lucius,
Den yppersta af hufvudstadens ynglingar,
Prokonsulns son, för henne ren af kärlek brann.
Juveller, pärlor, kosteliga dräkter, guld,
Sin faders alla skatter han till brudskänk bjöd;
Men stilla talte flickan blott till ynglingen;
"Begär mig ej, jag kan dock aldrig blifva din,
En annan tillhör jag och är förlofvad ren."

I spotsk förundran svarar denne: "Du, så ung,
Så späd ännu, hur vore du förlofvad ren?"

Hvem ville oförväget våga täfla här
Med mig, en son af landets högste styresman,
Hvem är förmäten nog att vilja mäta sig
Med mig i skönhet, adel, makt och rikedom?"

Men Agnes log och utbrast i sin älsklings lof:
"Skön är min älskling mer än alla sköna här,
Hans glans beundra solen, månen, stjärnorna;
En fläkt blott af hans andedräkt ger sjuka lif,
Ett löje på hans läppar väcker döda opp.
Af adel är min älskling mer än ädla här;
Hans fader tog ej kvinna, och hans moder har,
Jungfruligt hög och ren, ej vetat af en man,
Och därför lyda honom villigt andarne.
Och mäktig mer än jordens store är min vän,
Blott stoft mot honom äro folkens härskare.
Han rullar himlen som en klädnad hop, han slår
Mot bergen, och de spruta rök och lågor fram,
Han hotar vågen, och den sjunker kufvad ned,
Han näpser stormen, och orkanen blir en suck.
Nämn mig ej andra rika, blott min vän är rik;
Hans äro jordens skatter, hafvets skatter hans,
Hans schaktets guld, hans pärlorna i flodens djup,
Och alla Orientens ädla stenar hans.
Nämn mig ej kärlek, kärlek känner blott min vän;
Mer eldigt än en jordisk vän han älskar mig,
Och för sin älskarinna har han offrat allt,
Sin faders famn, sin himmels ljusa fröjd; sin jords,
Sin ungdoms blomning, ja, sitt lif, allt, allt han gaf,
I bitter död förblödd för mig, sin dyra brud."

Så talte jungfrun, och med högre glöd ännu
Berömde hänryckt hon sin brudgums gåfvor sen:
"O se! Mig har min älskling fäst med gyllne ring,
Har klädt mig rikt, att ingen konungsdotter bär
En bröllopsdräkt som min, så himmelskt strålande.
Med pärlor har han prydt min hals; juveler stänkt
På mina armars smycken och omkring mitt hår
En brudkrans virat, härlig, oförvissnelig.
Har kinden glöd, är det hans kyss, som tänder den,
Har ögat eld, är det min kärleks låga blott.
Berusad af din skönhet, o min älskade,
Försmäktar jag, min trånads flamma bränner mig.
Kom, saknade, den sjuka bruden väntar ren;
Kom, låt mig hvila vid din barm och långsamt där
Min själ dig offra i en säll, fast kvalfull kyss!"

Så prisade den ädla nu sin älskare.
Men hem gick sorgsen ynglingen. Af stumma kval
Hans hälsa tärdes, och hans ungdomsfärg försvann.
Bekymrad lät hans fader kalla läkare,
Och af den sjukas vilda puls, hans tysta tår,
Hans kväfda suck förråddes snart hans hemlighet.

Då stod den sorgsne fadren upp. I skyndsam färd
Till Agnes gick han, af förtrogna vänner följd,
Och bad för sonens kärlek om förbarmande.
Men stilla svarade den ädla flickan så:
"Tilltro mig ej en känsla, som ej höfves mig,
Som med en annan längesen förlofvad är."

Och Lucius Verus vände sig till vännerna:
"Så ung, så späd, och ren en annans!" sade han.
"Hvem är han, hvar att finna, att med hotelser,
Med löften eller kval jag honom tvinga kan
Att den beundransvärda flickan öfverge?"

När ingen nu förmådde nämna älskarns namn,
Framstod Rutilius, prokonsulns skrivvare,
De kristnas hätske ovän, och begynte spotskt:
"Ej första gången hör jag ord som hennes nu,
Jag hört dem hvarje gång, jag öfver kristna dömt.
Vid Herkules, hon är af denna blinda sekt,
Som mänskor hata, som de sälla gudar sky.
Och vilseförd af Galileens svärmare,
Har den på korset döde hon till älskling valt."

När nu prokonsuln sådant hörde, träder han
Förgrymmad till sin domarstol, befallande
Liktorerna för honom föra jungfrun fram.
Och Agnes följer de med bilor väpnade
Och stannar oförfärad inför domaren.
Med knappt förborgad vrede börjar denne då:
"En evig oskuld, hör jag, svor din älskling du,
Vet, evig oskuld är hos oss vestalens ed.
Beslut dig då att till din lefnads sista stund
På Vestas altar vårda hennes helga eld.
Om ej, så vet, att till ett otuktsnäste här
Du föras skall, för folkets afskum där ett rof,
Ett nesligt offer för den sämstes vilda lust."

Med ädelt saktmod svarar honom jungfrun då:
"Gud tjänar jag och Kristus, den han skickat har,
Och bringar väsenlösa gudar ingen gård,
Räds heller ej att träda in i lastens rum,
Ty äfven där är Herrans ängel nära mig
Och aktar kvinnan, att hon ej oskärad blir."
Nu bjöd prokonsuln rycka hennes kläder af
Och ställa henne blottad fram för mängdens blick.
Då föll från hennes hjässa till sandalerna
En flod af ljusa lockar ned och höljde rikt
Den ädlas lemmar i en fotsid dräkt af guld.
Nu bjöd han henne föras till ett glädjehus
Till nesligt offer för den sämstes vilda lust;
Men se, oändlig klarhet fyllde syndens hem,
Och strålande af himmelsk glans stod jungfrun där,
I snöhvit dräkt af lätta änglahänder klädd.
Bestörta flydde lustans andar, synden vek,
Ett kyskhets tempel var det rum, där lasten bott.—

Men till sin son gick Lucius Verus, nämnde om
Hvar Agnes var och manade den sjuke gladt
Att skynda och i hennes famn sitt kval förströ.
Och upp stod ynglingen och gick, af vänner följd,
Till otuktshemmet, att sin låga släcka där.
Han fann det fullt af klarhet, såg en himmelsk glans
Omsluta jungfrun, där hon stod i snöhvit skrud,
Af skönhet strålande, förklarad, helgonhög.
Dock sökte han att egga sina vänners flock
Att nalkas skenet och att störa jungfruns frid.
"De nalkades, de stannade. En snabb minut,
Och gripna af demonisk fasa, flydde de.

Men Lucius Titus, eggad af begärets makt,
Af jungfruns skönhet, tadar deras feighet spotskt,
Går fram och ärnar våga helgerånet själf
Och faller såsom död vid flickans fötter ned.

Då kom hans fader, skrämnd af dystra budskap, dit
Och såg och böjde knä vid skenets rand och bad:
"Förbarma dig, du heliga, förbarma dig,
Och återgif af nåd åt mig min enda son!"
Och Agnes, lätt försonad, bad till Gud om nåd

För ynglingen, och han stod upp och lofsjöng Gud.
Bevekt häraf, beslöt den rörde fadren då
Att häfva domens kraft och gifva flickan lös;
Då stormade, af hednapräster eggadt, dit
I vilda skaror folket, och man hörde rop:
"Bort, bort med denna, bort med gudahäderskan,
Som kränkt det heliga och fräck med trolldomskonst
Förbländat våra söner, bort, att gudarne
I vrede ej förgöra oss och våra barn!"
Förgäfves sökte Verus att mot folkets våld
Den dyre sonens räddarinna ge beskydd.
Med kejsarns vrede hotad, vek han sorgsen bort,
Och i hans ställe lofvade Rutilius
Med flickans marterdöd försona gudarne.

Så börjades den helga Agnes' lidande.
En ugn blef eldad; djupt ur härdens vida svalg
Bröt flamman hväsande med röda tungor ut.
Dit i den vilda brandens afgrundslågor bjöd
Tyrannen sina bödlar kasta flickan in.
Hon kastades i lågan; lågan slocknade,
I ugnens glöd befann den ädla flickan sig
Så väl som i en skuggrik löfsals svala hägn.

En vagga, smidd af järn, blef glödgad vit i eld,
Och på dess bädd, af smältande metall beredd,
Befallte då tyrannen flickan lägga sig.
Hon lydde, prisade sin Gud och talte glad:
"Så får jag åter blifva, hvad jag fordom var,
Ett barn, och barn ju hörer himmelriket till."
Så sade hon och sträckte sig på bädden ut
Och föll, af änglar svalkad, i en stilla sömn.

Då bjöd tyrannen, att hon skulle väckas opp
Och djupt begrafvas i en glöd af röda kol;
Men ej på kol, på rosor sågs hon hvila nu.

Ur stånd att genom eld betvinga jungfruns makt,
Befallte härskarn, att från klippans höga spets
I hvirfveln af en ström hon skulle störtas ned.
Hon störtades; men fridsamt förde vågorna
Den ädla flickan hän till grönklädd strand igen.
Då lät tyrannen hetsa tigrar, panterdjur
Och hungertärda lejon mot den heliga;
Men se, som spaka hundar smögo kufvade
De vilda djuren sig till hennes fötter då.
Då talte Afer, en af landets domare:
"Med svärd förgör den stolta; endast svärdets kraft
Kan kufva kristne, hvad ej eld, ej bölja kan!"
Och så blef stadgadt, att hon skulle dö för svärd.

Men Agnes, anande att stunden kommen var,
Såg opp, såg himlens portar öppnas, såg i ljus
Sin älskling sittande på Fadrens högra hand.
Med palmer och med segerkronor vinkad upp
Af himlens skaror, full af längtan, brudligt säll,
Hon böjde knä och blottade sin hvita hals,
Och lätt, liksom en blommas, hennes hufvud föll.

Så blef i blod fullkomnad nu försonarns brud;
Blod helgar, endast blod beseglar kärleken.

STENARNAS AMEN.

Fast blind af ålderdom, for Beda fort

Att lifvets evangelium förkunna.
Från stad till stad, från by till by han gick,
Den fromme gubben, vid ledsagarns hand,
Predikande med ynglingsvärma ordet.
Så af sin gosse leddes han en gång
Ned till en dal, med stenar öfversådd.
Och yr, långt mer än elak, talte gossen:
"Hör, fromme fader, många människor
Sig samlat här och vänta på predikan."

Den blinde gubben stiger genast opp,
Tar text, förklarar den, tillämpar den,
Förmanar, varnar, tröstar och bestraffar
Så varmt, att på hans silfvergråa skägg
I flöden milda tårar föllo neder.
När sen till ett beslut, som öfligt var,
Sitt "Fader vår" han bad och talte ut:
"Ditt riket är och makten, härligheten,
Från evighet till evighet",—då ljöd
I dalen tusenstämmigt: "Amen, amen."

Förskräckt och slagen böjer gossen knä
Och biktar för den helige sin skuld.

Då talte gubben: "Barn, har du ej läsit:
Om människor tiga, skola stenar tala?
Lek icke mer, o son, med Herrans ord!
Skarpt är det, lefvande, det biter djupt,
Mer än ett tveeggs-svärd. Och skulle än
En mänskas hjärta, trotsande, förstenas,
Skall det i stenar väcka mänskohjärtan."

DEN HELIGE HILARII SÄTE.

Den sig förnedrar, han skall upphöjd bli,
Och den sig själf upphöjer, skall förnedras.

Den fromme biskopen Hilarius
Drog hän till Rom till ett konsilium,
Okallad, blott att kätteri bekämpa.
Församlade han fann där alla fäder.
Roms biskop, Leo, satt på tronen hög,
På stolar rundtomkring de andra suto:
För främlingen fanns intet säte öfrigt,
Och ingen ville afstå honom sitt.
Då talte mildt den gamle: "Öfverallt
Är jorden Herrans", och han satte sig
Uppå den låga, bara marken neder.
Dock hastigt höjdes jorden under honom,
Och högre satt den gudakorade
Än biskop Leo själf och alla andra.

Den sig förnedrar, han skall upphöjd bli,
Och den sig själf upphöjer, skall förnedras.

KUNIGUNDAS HANDSKE.

Kejsar Henriks maka inför världen,
Syster inför himlen, Kunigunda,
Brukte, när hon efter läsen text
För att offra trädde till altaret,
Vördnadsfullt sin handske draga af.
En gång, när hon nalkades altaret,

Fanns af tärnor ingen nära till
För att motta handsken. Dock furstinnan
Kastade den sorglöst från sig blott.
Plötsligt bröt en stråle då af solen
Genom murens rämna in och höll
Sväfvande den ädla kvinnans handske,
Tills sitt fromma offer hon fullbordat.

Villigt tjäna elementerna
Ej blott Herren, men hans helgon äfven.

SANKT JODOCOS.

Sin tjänares uppriktighet att pröfva,
Kom Herren en gång i en torftig skepnad
För Sankt Jodocos' dörr och bad om bröd.

"Gif honom, gode munskänk!" sad' Jodocos.
Men denne sade: "Blott ett bröd är öfrigt
För dig, för mig och för vår trogna hund."

"Gif!" sade priorn, "Gud skall oss ej glömma."
Då tog hans munskänk knifven, mätte ut
Med noggrann flit och skar sitt ena bröd
I fyra lika delar. En han räckte
Åt tiggaren och talte mulen så:
"För dig, för mig, för priorn och för hunden."
Jodocos log, och tiggarn gick sin väg.

En stund, och till sitt skick än mera torftig
Kom Herren åter och begärde bröd.
"Gif", sad' Jodocos, "gif min del åt honom,
Råd finner Herren nog." Och tjänarn gaf.

En stund, och Herren kom för tredje gången,
Än mer förhungrad, och begärde bröd.
"Gif", sad' Jodocos, gif din del åt honom,
Råd finner Herren nog." Och tjänarn gaf.

En stund, och blind, lam, naken syntes Herren
För fjärde gången än och tiggde bröd.
"Gif", sad' Jodocos, honom hundens del;
Råd finner Herren, han, som korpar mättar."
Och tjänarn gaf, och tiggarn gick sin väg.
Och se, en röst blef spord: "Stor är din tro,
Du ädle son utaf din mästare,
Och som du tror, så skall dig vederfaras."

Till fönstret trädde tjänaren, och se,
Då hamnade i nejden fyra skepp,
Med frukter lastade och bröd och olja.
Glad skyndade till stranden tjänarn då,
Fann inga människor på skeppen, såg
En snövit flagga blott för vinden fladdra
Och dessa ord på den i guldskrift: "Jag,
Som korpar mättar, sänder fyra skepp
Åt priorn, som i dag mig fyrfaldt mättat,
Ett honom, ett hans munskänk, ett hans hund,
Det fjärde ärnar sändarn sina arma."

DEN GAMLE TRÄDGÅRDSMÄSTARENS BREF

Första brefvet.

D. 20 juni —36.

Medan min gamle tjänare vattnar blomsterparterren och kammar masken af fruktträden, begagnar jag den vackra aftonstunden för att efter min herres önskan och min årliga vana skriva några rader med hälsningar från oss och trädgården. Jag säger än en gång, hvad jag förut sagt, att jag icke förstår, hvarföre min herre ofta skrifer mig till med önskan att få svar, då allt, hvad jag har att berätta, rör en liten fläck, som jag med svett och kärlek upptagit, och tre, fyra afskilda personer, hvilkas lif förflyter inom den utan stora förändringar och skiften, som kunde vara nöjsamma att höra. Dock har jag fattat förtroende för er, min herre, alltsedan er korta vistelse hos mig, då jag ofta såg i edra ögon, att mina blommor voro er kära, och jag är viss, att något band knyter oss vid hvarandra. Jag vill då åter börja utan bryderi och får blott be er ursäkt, om min fägnad, öfver hvarje ringa sak inom min värld narrar mig, att blifva för vidlyftig och trötta.

Gud ske lof, på tjugu år eller ända sen året förrän jag blef min egen har jag ej sett en vackrare vår än denna. April var väl stormig och regnig, och maj hade med köld, så att jag till och med nödgades täcka drifbänkarne midt om dagen; men så ändrades åter vädret mot slutet af månaden, och det är förunderligt att se, huru allt nu trives och hinner framåt.

Nu vore det tid att besöka oss för er, som älskar våren och det, som är i sin växt. Nu stå mina parker här och alla holmar och stränder kring sjön gröna. Tulpanerna hafva länge blomstrat, likaså narcisserna. Äppel- och päronträden hvitna af blommor, och kring allt detta binda sig såsom blåa bälten syrenhäckarne.—Hvarför skulle jag ej hylla syrenerna? De taga för mycket rum, säger ni, och gifva ingen frukt! Det märkes, att sommaren var längre hunnen, då ni var här. Kom nu, så skall ni säga annat. För min del älskar jag dem från barndomen. Deras friskhet fägnar mig, och deras fägring blomningstiden är en frukt för min själ. Men låt oss lämna våra olika tankar i sitt värde, Jag vill nu hellre nämna några ord om de anordningar jag gjort, sedan ni var här, till en del efter edra egna råd och lutkast. Jag är väl icke mycket böjd för förändringar, men dels har jag velat göra er ett nöje, dels hafva omständigheter, dem jag längre fram skall antyda, tvungit mig att gå ifrån mina vanor.

Vet ni, att ert utkast till det lilla templet på körsbärsholmen tar sig förträffligt ut i utförandet, i synnerhet från Rosas fönster, hvarifrån man genom hela längden af poppelallén ser det höja sig som en stor näckblomma ur sjön. Jag blef mer och mer belåten med er, ju längre arbetet framskred. En vacker början är gjord med vidgandet af utrymmet för köksväxterne, så att jag nu kunnat intaga för fruktplanteringarna hela trakten från den gamla körsbärsskogen till sjön. Ymparne lofva godt, om jag blott förmår hålla masken borta. Min gamle Anders har de sista dagarne fått ha bestyret härmed. Ännu visar blott här och där ett härjadt blad eller en hoprullad löfknippe, men jag minns med fasa de år, då midt under blomningens och fullhetens tid förödelsen kom och härjade grönskan och glansen, öfverdrog med hvit svepning de afklädda kvistarna och lät träden försofva sina skönaste dagar och såsom stela vinterspöken bortskrämma all glädje af sommarn. Jag dröjer ogärna med minnet härvid, ty af allt i naturen är mig intet så förfärligt som åsynen af lefvande, oskyldiga väsendens långsamma aftyning och förtidiga död för den frätande tanden af en mask, som de själfve medvetlöst skydda och nära. Ack hvad vore väl lifvet utan kärlek till sitt stoft, hvad är väl plantan, om den icke fått och glatt bär sina förgängliga blommor, och blad?

Den täcka löfsaln af alar, som ni inredde vid stranden, dit jag nu sträckt fruktplanteringen,—jag glömde att säga er det—har jag ej haft hjärta att rubba. Den står ännu midtibland äppel- och päronträn som ett kärt minne af er. Rosa syr ibland där inne och berömmar anblicken af den höga kullen och kyrkan på andra sidan om sjön. För min del tycker jag mindre om detta ställe, för det svåra stengrundet där utanför, och det beständiga skrålet af måsar, som alltid äro vana att vistas där. Det är förunderligt, huru lätt jag störs af minsta oljud. Kanske kommer denna min otålighet däraf, att jag lefver hela min tid bland dessa fromma och tysta väsenden, hvilkas högsta skrål är en sakta hviskning, då vinden rör deras sviktande grenar och blad.

Vet ni, min herre, ibland ledsamheter, för hvilka icke en gång vi här äro frikallade, hände oss för några dagar sedan en af särdeles märkvärdighet. Det hade varit klart hela morgonen, och vädret var vackert, utom det att luften var ovanligt kvalmig. Längre in på förmiddagen började moln samla sig och åska höras. Snart mörknade himlahvalfvet helt och hållet, flere störtskurar följde hvarandra, och ljungeldarne blefvo tätare, verkeligen sällsynt täta. Vi suto just och åto vår frukost, jag och Rosa, då den gamle tjänaren kom in. Jag förgäter aldrig hans förstörda utseende. Han hade, såsom jag sedan

hörde, länge envisats med att täcka melonbänkarna och, då regnet blef våldsammare, sökt skygd under en af de större rönnarna vid udden. Hvad skydd skulle dock den kunna ge mot ett sådant oväder? Hans gamla halmhatt hängde som en våtduk i hans hand, då han kom in, sommarrocken slöt sig som ett kålblad till hans lemmar, håret låg spridt och drypande kring anletet, och hans hälsning bestod i ett pustande utan ord. De första ögonblicken kunde jag ej låta bli att le, men detta förtörnade honom så, att han fick sin tunga lös.

"Ja, ja", sade han, "det är lätt att skratta, men nu är det slut!"

"Nå, min vän", sade jag och höll mig allvarsam, "tag blott torra kläder på dig, så kommer du väl i skick igen."

"Hvem bryr sig om mig?" inföll han med stigande förtrytelse; "jag säger, att det är slut med mamsell Rosa, Gud hjälpe mig, gamle man! Ja, där sitter hon nu ung och röd, men nästa år är det väl annorlunda."

"Hvad är detta för en spådom, Anders", sade jag och steg opp, "hvad fattas dig?"

Och nu kom han ändteligen fram med saken. Åskan hade slagit ned på Rosas alm, det sköna trädet, som ni minns stod just vid hörnet af byggningen till vänster, då man kom in från landsidan, hade splittrat sönder grenarne och bräckt stammen vid roten. Ni kan föreställa er min ledsnad. Det hade verkligen någonting ovanligt med sig, detta träd. Så ungt ännu, och ändå så yppigt! Stammen så rak och hög, och kronan sen—kommer ni ihåg, att vi just anmärkte, hur regelbundet den fyllde sig? Anders har jag sökt trösta, så godt jag kunnat. Han tycks sannerligen vara mera bekymrad öfver Rosa än öfver trädet, Rosa själf skämtar ofta med honom öfver hans lustiga förskräckelse; men den gamle mannen skakar ännu alltid betänksamt på hufvudet, så ofta det blir fråga härom. Det är skada, att han utsatt en så lång tid för sin spådom, ty nu kommer han väl att ända in på nästa sommar förbli vid sin villfarelse.

Men ännu en ledsamhet. Jag ser snart ingen annan utväg än att flytta planket, som skiljer min lilla halfö från den öfriga världen, längre in mot ösidan af näset, emedan den stora vägen, som nu löper tätt förbi det på landsidan, stör mig med sitt damm och sin ständiga oro. Jag vet icke, men jag tycker, att de resandes antal ökas år från år. Hvar morgon är jag tvungen att damma och ansa växterne i trakten af staketet och får lof att uppehålla mig på detta ställe längre än på något annat i trädgården. Ofta händer det då, att en obekant hejdar hästarna, då han blir mig varse, och begär att få stiga in och bese mina anläggningar; och ehuru jag gärna unnar hvar och en det ringa nöje, han kan hafva af dem, äro mig dock dessa besök ej sällan olägliga. Detta är likväl icke, hvad som mest besvärar mig. Långt mera störande är mig anblicken af några bland mina grannar, hvilka dageligen, just på morgonstunderna, göra sina promenader här förbi. Jag vore frestad att tro, att samma mask, som de senare åren skonat fruktträden, nu flyttat sig öfver på människorna. Min herre, här lefver en sekt af gudaktiga, tysta, hemska varelser, som räkna det för sin seger att förkasta jordlifvets fröjder och som betalat, hvad de anse för sin högre skatt, med kindernas daggfärg och ögats eld. Hvilket ombyte att från mina friska, glada blommor se ut på dem! Jag kommer ständigt från sådana möten med en nedslagenhet, en tryckande känsla, som följer mig hela dagen, och ofrivilligt hvilat jag med min tanke på det bekymmer, jag skulle känna, om jag vore en dessa människoblommors högre broder och hade dem under min vård, såsom jag här har stoftblommorna i min trädgård.

Och nu slutar jag mitt långa bref med de varmaste hälsningar från Rosa. Hon ber fråga, huru blomsterlökarna, som hon senast sände till er dotter, vilja trifvas och gå. Till hösten lofvar hon ett parti andra. Kanske gör hon dem då sällskap själf, om ni tillåter. Hon behöfver se sig litet omkring i världen; hon är redan sexton år. O, min herre, hon var ett barn blott, då ni var här; nu är hon fullvuxen, och hvarför skulle jag frukta att med glädje säga, huru skön hon är? Hvad har jag dock själf kunnat uträtta till hennes bildning, jag här i mitt dammiga förkläde, med händerna mörka af stoft och hufvudet fullt af bekymmer för mina örter och trän? Hennes mor har länge hvilat i grafven, och jag har blott kunnat se hennes tillväxt och glädjas. Själf har hon vuxit upp utan ledning af en mänsklig hand, med den blåa himmelen till far och hemmets lugna blomstervärld till moder. Jag vet ej, hvarföre jag med sådan kärlek dröjer vid tanken på henne nu. Kanske öker saknaden min svaghet för henne, ty för närvarande är hon sedan några dagar borta hemifrån. Hon kommer nu att vistas oafbrutet hos en släktinge, till dess hon blifvit förberedd till sin första nattvardsgång. Efter tre veckor väntar jag henne tillbaka.—

Jag kan ej utan blygsel läsa igenom mitt långa bref, som så litet innehåller. Förlåt er gamla vän, min herre, han ger så godt han har och ursäktar sig därmed, att han uppfyller er egen begäran. Förblifver etc.

Andra brefvet.

Jag har sett dem, sett dem med ängslan, kanske med en dyster aning. Jag har sett dem, dessa mörka skepnader med färglös hy och halfsläckta ögon. O, min herre, tysta åskmoln hafva länge vandrat förbi randen af min fristad; nu har en åskstråle brutit fram ur dem, och min lefnads bästa lycka är träffad och bruten. Kanske för alltid?—Jag—hoppas ännu.

Det var en morgon. Rosa var hemkommen dagen förut. Morgonen är min glädje. Jag var oppe med solen, arbetet gick med fart, och mitt sinne bar såsom blomstren sin morgondagg ännu. Har ni märkt, hur man är till mods, herre, då ens hjärta liksom biet tar blott honing ur allt?

Jag hade agat några ympar och kom till alhäcken vid stranden; då satt Rosa där.

"Rosa, se Rosa!" sade jag. Hon steg upp och hälsade god morgon. Jag ville fägna henne med en sysselsättning. "Kom, Rosa", sade jag, "vi skola vattna blomsterparterren; det ser ut att bli en varm dag." Jag ville gå i detsamma, men jag märkte, att Rosa dröjde. Då jag vände mig om, mötte mitt öga hennes. En outsäglich ömhet låg i hennes blick, mulen, skrämmande, plågsam, ty den mildrades ej af glädje nu. Men våra ögon dröjde länge i hvarandra, och jag såg, ryste och teg. Då började hennes kämpa mot gråt, och tårarne segrade och bröto sina dammar, och hon föll mig om halsen, och jag hörde henne sucka: "O, min far, min far, att ni ändå skall vara så förlorad!"

En ljungeld af aning genomfor mig, men jag kufvade mig själf och försökte att vara lugn. "Du är sjuk, mitt goda barn", sade jag, "kom, jag vill ledsaga dig in att hvila!"

Men Rosa tog ett steg tillbaka. "Sjuk?" sade hon, med en ton emellan stolthet och sorg, "jag har varit sjuk, men blifvit frisk åter. Jag har som ni begrafvit mitt bättre lif i ett stoft, som skimrar i dag och försvinner i morgon; nu har jag lärt att lefva ett lif, som inga skiften känner. Min far, har ni någonsin tänkt på Gud?"

Jag såg, hvad jag förlorat, min själ förmörkades, och jag blef vred. "Göm dig för dagen, maskstungna blomma", sade jag, "du andas smitta öfver mina oskyldiga barn och skrämmer morgonens änglar från parken." Jag hann ej bli mild, innan Rosa lydde och gick. Men då hon skred förbi, såg jag henne gripa mig med en blick, såsom om hon velat rycka mig in i sitt hjärta. Hon gick sakta den långa gången utföre och försvann bakom poppelhäckarne. Då böjde jag knä, begärde mitt barn tillbaka af Gud och grät. Min herre, friden kom åter och saktmodet, och jag följde Rosas spår. Då jag hunnit dörren till hennes kammare, hörde jag hennes röst. Det var rösten af en bedjande, men den var låg, och en fläkt susade i almens krona vid trappan. En stund förgick, vinden höll andan, och jag hörde ord: "Han, han kan blifva dig ett verktyg; jag är blott en svag kvinna. Tag honom upp i ditt ljus, om du ock skall kasta mig i min natt tillbaka."

Mitt hjärta ville smälta af kärlek och sorg. Jag öppnade dörren tyst, helt tyst, och steg in. Rosa hade märkt det, och hon kom mot mig, leende som en ängel. "Jag har bedt för dig, min far", voro hennes ord, "och jag har blifvit bönhörd, ty du kommer in till mig och är mild." Jag slöt henne i min famn och kysste hennes panna. Men jag ville icke störa oss med ord, utan teg och gick åter ut till mitt arbete att söka tröst.

Middagstimmen träffades vi som vanligt. Vid bordet förekom ej ett ord om morgonuppträdet. Jag ville undvika och glömma. Rosa talte mycket om sin släktinge och sin vistelse hos henne; med hvilken ömhet hon blifvit bemött, huru mycket hon fått lära af henne och de ädla människor, som hon hos henne sett och lärt känna, huru viktigt det vore äfven för mig— här tystnade hon och fullföljde icke sin mening. Ve, ve, min herre, att jag så litet sett utåt från min blomstergård och så litet lärt känna människorna och världen! Ni förstår allt. Jag skickade min blomma bort för att uppammas i ljus, och man har planterat henne i eld. Ingen våldsamhet likväl; jag kufvade mig, och Rosas ord fingo ingen tydning. Hela den öfriga tiden var hon stillare och log stundom ett leende, som påminte mig om förr. Men midtibland de ljusa skiftningarna i hennes anlete såg jag nu för första gången ett drag, som blott sällan bortblandades och aldrig försvann, ett drag af lidande och förvisning, likt den första skugga, som mulnar på den hvita liljans blad och ej en gång i skimret af solstrålar upphör att förråda, att blomningen når sitt slut.

På eftermiddagen såg jag icke Rosa, men mot kvällen lät jag kalla henne ned i trädgården. Hon kom, jag tog henne vid min arm, och vi spatserade i alléerna, till det mesta tigande. Väl var det min afsikt att tala, men aftonen var för schön och mitt hjärta för fullt. Slutligt kommo vi ned till stranden. För ett år sedan hade jag en dylik kväll stått med Rosa på samma ställe. Allt var lika som då; blott hon—men jag såg äfven nu på hennes anlet en blink af glädje, då hon kom ut från den skynda gången, och den stora, klara sjön med dess stränder och holmar och den sjunkande solen och det gyllne himlahvalfvet öppnade sig för hennes anblick. "Det var här", sade jag åt Rosa, "du en gång gjorde mig en fråga, som ännu gör mig glad, fast mycket förändrat sig."

"Hvad frågte jag då?" sade hon och såg mig an med förundran.

"Litet, ganska litet; det var knappt en fråga, det var en suck, en kort bön. Men du hvilade här efter att hela dagen hafva sysslat med blomstren i trädgården. Själff satt jag nära intill och såg än på nejden och än på dig, ty ni liknade hvarandra då mera än nu, och likheten gjorde mig lycklig. När då hvarje fläkt lagt sig, och sjön speglade jorden och skyn, och skyn som en spegel återstrålade jordens alla blomsterfärger, och solen i famnen af sitt ljus omslöt allt detta, då log du och frågte mig, vilkendera var vackrare, jorden eller himmelen. Det var din himmelska och oskyldiga fråga, mitt barn, och jag minns den än."—Jag var rörd och trodde mig hafva träffat Rosas hjärta; men hon tog min hand och sade lugnt: "De voro mina ord i sömnen, min far, glöm dem, sedan jag vaknat."

Ännu en gång bröt jag tystnaden och fortfor: "Icke ord 1 sömnen; Rosa; en lofsång var det, sådan som änglar sjunga, ty änglars gudstjänst är en glädje öfver någonting skönt och sant. Då kunde din känsla fatta skönheten ännu, och sanningen låg klar för dina ögon, ty den strålade emot dig från skaparens hela värld, och jorden var dig då ljuf såsom himmelen. Hvad äger du nu i stället för hvad du förlorat och förskjutit?"—

Men mitt barn svarade mig med den bittra frågan: "För skönheten af en fallen jord och för sanningen af ett förgånligt grus?"—

"För friden i din själ", fortfor jag utan häftighet, "för oskulden i ditt hjärta och för kärleken till en mild natur?"

"Sorgen", sade hon, "öfver hvad jag då var, och hoppet att dock icke blifva förtappad."

"Säg", fortfor jag och uppflammade, "skenbilden af en afgud; som din egen tanke fostrat, som förtrampat blomningen af din ungdom och spöklik visar på din framtid såsom på en graf, en afgud, som pekar på den Eviges ljusa värld, hans grönskande jord, hans milda himmel, på allt hvad som är heligt och dyrt, dina egna blomsterlemmar, ditt hjärtas frid och din faders gråa hjässa, och, säger hotande och kulen: Se, allt detta är intet, förneka, förkasta, förakta det, om du vill tillhöra mig, mig, för hvilken det, som glöder, älskar, andas, lefver, är en fasa och hvars rike är den eviga tomheten, där intet väsende lifvar sitt stoft, ingen kraft jublar i seger, ingen svaghet gråter i kärlekens nåd."

Jag talte med eld, ty sanningen tände sig till låga i min själ, och mitt barn gick vilse i natten och skulle lysas tillbaka. O, min bäste, hvad skulle jag företaga? Rosa grät och bad förlåtelsens Herre icke höra mina ord.—

Aldrig har det kostat mig mer att segra öfver mig själf, än det kostade mig då. Kärleken bistod mig, och jag behöll segern. Jag kufvade min vrede—nej, icke min vrede—min förtviflan och sanningens klarhet kom fridsamt tillbaka i min själ.

Vid foten af det träd, i hvars skugga vi stodo, växte i sin oskuld en skön, späd, hvit lilja, nyss utflyttad ur sitt drifhus för att ammas af den friska sommarvärmen och i frihet genomblomstra sitt lif. Blott en dag hade den sköna blomman skådat fram ur sin knopp, och öfver sitt anlete bar hon ännu detta skimmer, som tyckes tveka, om det skall höra till jorden eller himmelen, och som gör det omöjligt för ögat att bestämma, hvar bladet upphör och hvar färgen, daggen, luften, ljuset tager vid. Jag offrade henne för mitt barn, ryckte henne opp ur mullen och skuggan, bortblåste stoftet från hennes rot och fäste henne på en kvist af trädet, med den veka kronan vänd mot solens ohejdade strålar. Jag tog Rosas arm, vi gjorde tysta en vandring kring parken och kommo till vårt förra ställe tillbaka.

Blomman hade börjat gulna redan; borta var den sköna glansen från hennes hy, och bladen lågo vissnade i solens ljus. "Se", sade jag åt Rosa, "nyss växte denna blomma lågt och sträckte sin rot ned i jorden. Och skuggan höljde hennes lif, och stoftet rörde hennes stoft; men bar hon ej mera af himmelen i sitt väsende då, än hon nu bär, och var hon icke min glädje då, i stället för att hon nu är min sorg? Om hon nu med egen makt lösryckt sig från den plats, min kärlek anvist henne, och för att snart renas till idel skärhet skilt sig från gruset och lyftat sig opp i solens eld, skulle jag därför älska henne? Skulle jag icke säga: Dö, fåvitska blomman, ty du kan icke lefva så!"

"Att dö", sade Rosa leende, "är det ett ondt att dö?"

"Att dö", sade jag, "är att födas till lif, att dö är ock att födas till förstöring. O, min Rosa, att dö såsom denna lilja i går dog knopplifvets död för att i dag utbreda sin silfverhvita krona, det är att dö för att lefva i rikare fågring och glädjas i en ljusare värld. En sådan död dog liljan, då hon bröt sitt fångelse, och hon dog den icke därför, att hon vissnat i sin knopp, utan därför, att hon i sitt dunkla hem frisk och trogen vårdat sina blad, tills naturen fann dem mogna att möta dagen. Så dör den, som dör för att lefva. Han brådstörtar icke ur sin knopp, utan han fyller den med skönhet och lif, och sedan bortkastar han icke sina blad, utan han utbreder dem i glädje och ljus."

Så talte jag. En stund förflöt i tystnad. Allt var lugnt, högtidligt, väntande. Jag hoppades.—Det är rysligt, min herre, och jag fasar för att nämna det. Mitt barn besvor mitt fadershjärta att icke förföra hennes svaga, värnlösa själ.

Dagar, veckor hafva förflutit, sedan detta uppträde. Rosa vissnar. Mer och mer klar blir mig nu den lära, hvars gift hon insupit, denna varma hjärtans mördande förvillelse att försmå saktmodets frid och att förbränna sig själfva för att icke kunna klappa i svaghet mer. Är det då icke i svaghet och stoft all härlighet förklarar sig och lefver, såsom solen lefver med tusen färger i plantornas förgängliga ätt? Hvarför då förstöra en boning, där härligheten kan lefva i glans och frid? Det är odödlighetens lif de söka, och de kalla sitt jordiska lif en död. O, min herre, när har ni väntat blomning af en växt, som vissnat i sitt frö? Ni tror på en odödlighet! Är det därför, att jorden är så mörk och lifvet här ett intet? Nej, nej, därför väntar jag en himmelsk värld, ett högre lif, att denna jord är så skön, detta lif, oaktadt sina sorger, så heligt och så ljuft.

Jag slutar nu: Hvad skall jag hoppas för mitt barn? Har ni ett råd att ge, så dröj ej. Hösten kommer, och frukterna mogna, har jag sett i förbigående. Skicka mig en bok, hvori man tänkt med frid på något grand af det underbara lifvet. Farväl!

Tredje brefvet

D. 20 juni —37.

Min herre, jag skickar er här en dagbok, förd under Rosas sjukdom. Ett och annat fragment ur mina anteckningar torde låta en ana de förhållanden, som ägt rum och dem jag icke nu kan åter upprepa.

—Den 1 januari —37. Falska, blinda lära, att förkasta oskuldens jordiska glädje! Hvad är då denna glädje annat än njutningen af det himmelska, som genomströmmar allt? Gift! När dricker biet gift!—

Gif mitt öga ljus, att jag må kunna betrakta mänskligheten såsom jag betraktar ett anlete, och visa mig ett enda drag, som icke kufvas af oskuldens välde och ökar dess lefvande behag. O, talande bilder af det stora med edra färger och skuggor, o, mina föraktade blommor, af er har jag dock lärt, att lifvet skapar sin skönhet af mörker och ljus.—

Fullkomlighet. Fåfångt säger man: Det fullkomliga skall blifva. Fullkomlighet finnes i hvarje punkt af tiden, och till denna fullkomlighet hör själfva det ofullkomliga öga, som icke ser den.

Den 7 februari. Midnatt. Rosa vakar. På den hvita drifvan ser jag skenet af ljus från hennes fönster. Själf har jag tändt min lampa i brist af sömn. O, strålar på drifvan, vittnen om en ljus källa, ur hvilken I utgått, i er har jag under natten älskat att se bilder af mänskligheten, denna heliga strålfloed från Gud. Rosa, mitt förvillade barn, klandra ej strålen, därför att den gått så långt bort från ljuset; ju klarare den är, desto längre hinner den och ju längre den hinner, ett desto klarare ursprung röjer den. Låt oss stråla här af kärlek och tro, så skall natten omkring blifva dag, låt oss icke bäfvande kasta oss in i vår källa tillbaka, det är att neka henne att äga strålar, det är att neka henne att vara ljus.

Den 17 mars. Första vårdag. Solen återtar sitt välde. Luften är genomandad af lif, den har vaknat ur sin dunkla vintersömn, och snart skall jorden vakna. Rosa har lämnat sitt rum för första gången sedan länge. Hon har sutit en stund på trappan, hört sparfven kvittra och sett de tindrande dropparna falla från taket. Jag såg hennes blick stråla, jag hörde henne andas med djupa, törstande drag, och jag tror, att hon en minut sökte Gud äfven i hans morgonglada värld. O, själfva fröjden, som lyfter andras sinne mot skyn, är för tung för hennes, den minsta dryck ur naturens hälsobägare upplöser hennes väsende. Mattad, nästan vanmäktig, har hon blifvit återförd på sitt rum. Huru skall allt detta slutas?

Den 17 april. Blommor redan! Ett glas med sippor står på Rosas bord. Förunderligt, ju mer hon vissnar själf, desto mer tycks hon åter börja älska friskheten och lifvet. Är det afskedsstunden, som nalkas och gör det försmådda dyrbart igen?

Den 25 april. Fjärden är öppen, isen borta. I solgången syntes en tropp svanor glänsa på den klara sjön. De hafva redan lyftat sina vingar och flyttat. Det skönaste blir icke vår hvardagsgäst, det skönaste är en resande, som blott besöker.

Den 1 maj... Hon vill hän, hon vill skiljas. Hvad söker hon? Hvar skall hon fly? Under jorden bortom, som, öfver världars världar, hvad skall hon finna annat, än hvad hon förskjutit här: en skapelse och en Gud? Ägde jag konstens gåfva, skulle jag sitta vid en sjukbädd och måla för den döende ljufva minnen. Jag skulle visa honom jorden i sitt helgonskimmer, jag skulle låta årets växlande tider kretsa i skönhet förbi hans öga, jag skulle återkalla i hans inbillning hans barndoms, hans ungdoms, hans mannaålders

fröjder, alla de blickar af kärlek, han mött, alla de segrar, han sett det goda vinna, och så skapa kring honom en sommarvärld af ord. I den skulle han slumra in, såsom man somnar en molnfri sommarkväll, glad: af den dag, som varit, och väntande en morgon med sol och glädje.

Den 28 maj. Att komma hit, att tränga sig till hennes bädd för att trösta! Bort, bort, mörka spöken, jag känner er tröst!—Det ädlaste, sannaste, heligaste är i förledarens hand medlet. Icke genom det onda, genom det bästa snärjes hjärtat. Jag vill teckna en af vägarne; de äro tusende: I hyddan rör sig bland föräldrar och syskon den oskyldiga flickan och minnes under glada mödor endast dem. Så försvinner dagen, och kvällen kommer, och öfver den stilla nejden uppgå stjärnor i glans. En ny värld, full af andakt och frid, mognar där ute. Då nalkas förledaren. Kom, oskyldiga, säger han, att du icke må begravas i dina små omsorgers stoft, utan lära dig lefva ett högre lif. Och hon följer, och då hon träder ut ur hyddan, höjer sig månen öfver bergen och gör hennes bygd dubbelt skön. Hennes sinnen stämmas, hennes hjärta vidgar sig af fröjd. Se, säger hennes ledsagare, är icke detta värdt en blick? Och hon ser, att han talar sant. Då gör han sin röst djupare och bestraffar hennes forna köld, att hon försövit sin andakt, att hon icke ofta sökt en stund, herrlig såsom den, hon skådar nu. Hon skrämmes, ty hennes hjärta är fullt af tjusning, och hon ser, hvad hon försakat. Och det lif, du nu lefver, hvissar förledaren, och de känslor, af hvilka du genomströmmas, hvem delar dem? Høj ditt öga och se, om bland tusende varelser, son omgifva oss, någon enda lyfter sig upp ur sitt hvardagslif för att lefva såsom vi. Ser du någon enda vid vår sida? Och hon blickar omkring sig och ser ingen. Då mörknar för henne jorden, och mänskligheten blir för henne en böljande ocean utan själ, och hon faller till förledarens bröst och säger: Vi stå på en klippa i hafvet, öfvergif mig icke, jag är ensam, om jag icke äger dig!—Fåvitska! Hvarför sade du icke: Ja, den värld, du öppnat för mig, är helig och skön, men min hydda är äfven en helig värld, mina syskons ögon äro äfven klara, ljufva stjärnor, och i mina föräldrars famn lefver jag rikt såsom här; lär mig att älska, icke att förakta!—

Den 1 juni. Hela dagen blott om sin mor! Med strålände ögon, genomskinlig, nästan förklarad, blott om sin mor! Hon var dock ett barn, ett spädt barn när hon miste en dyra, och dock minns hon allt. "Var hon icke sådan? Gick hon icke fridsam och lugn bland dina blommor, skötte dem och skötte dig och mig? Frågor på frågor! O, hon minnes med kärlek sin mor, och hon glädes åt att hon lefvat, som hon lefde. Hon är räddad! Vågar jag tro, att hon—Jag kallas in till henne—"

Tålmod, försakelse, hopp! Vi träffas ju åter!

* * * * *

P.S. Tillståndet här ser ni af medföljande annons, den jag ber er hafva godheten låta införa i någon tidning.

Hon hvilar nu på andra sidan sjön. Den klara fjärden, som förut varit min fägnad, är nu en svart, dyster graf, öfver hvilken mitt öga sällan vågar sända en blick.

Dagarna äro tröga och enformiga. På skymningen får jag vänta nästan från midnatt till midnatt, det är årstidens skuld, och med skymningen kommer icke alltid sömnen.

Sedan ett år tillbaka har jag mer och mer märkt, att jag blir gammal, och med åren aftaga krafterna, min herre, och med krafterna lynnet, det är så naturens gång.

Min gamle tjänare åldras liksom jag. För ett par dagar sedan kom jag i trädgården. Han vattnade parterren, men utan omsorg, vårdslöst, vresigt, så att han till och med stötte blommorna med kannan. Jag förebrådde honom det. "Nåväl", sade han, "för hvem vårda vi dem?" Den gamle mannen började gråta bittert, och jag lämnade honom och gick bort.

Känner ni någon god, värnlös flicka om sjutton år, som ville äga en far? Likheten! I ungdomen likna människorna hvarandra, den ena flickan har alltid något af den andras själ.

Förlåt, min herre, att mitt bref blir kort. Det kostar mig mycket att hålla mina tankar tillsamman.— Ännu en gång: för ert deltagande hjärta medsänder jag min dagbok, hvori jag antecknat ett och annat under senaste tid. Då den återsändes, väntar jag ett välkommet bref. Farväl!

FÄSTNINGSFÅNGARNE

Skizz

Vid en nordlig vik af Saimen ligger den lilla staden Nyslott och nära därinvid, på andra sidan af ett smalt sund, en uråldrig fästning med höga murar och några runda torn. I fredliga tider har denna fasta plats begagnats såsom fängelse för brottslingar, dubbelt sorglig för de olycklige både genom sin egen dysterhet och sina omgifningars skönhet. Huru mången långtansfull blick måste icke från dessa grafvar för lefvande hafva sväfvat ut öfver Saimens solbelysta vågor, blott för att låta ett förvildadt eller brutet hjärta så mycket lifligare känna bitterheten af fängelsets kvalm och bojans tyngd.

I ett af dessa torn, i ett rum, hvarest tolf till femton fångar suto inspärrade, inträffade under en sommarkväll, just då den nedgående solen började kasta sina strålar in genom det trånga fönstret, ett förhållande, som på detta ställe var ovanligt. Allt själfsvåldigt sorl hade nämligen upphört för en stund. De fleste af invånarne i den trånga cellen lyssnade uppmärksamt på en sjuttonårig yngling, som beskref sina öden, och hos de få öfrige, som ännu trängde sina bleka anleten mot gallren i det öppna fönstret och icke fängslats af berättelsen, återhöll aftonens skönhet och kanske sorgen, väckt af denna, hvarje utbrott af vildare sinnesrörelser.

Besynnerligt nog hade denna stillhet inträffat tvärtemot hvad man från början afsett.

Förhållandet var sådant: man hade ärnat tillstålla en af de vanliga aftonlekarne, en juridisk rannsaking, och i denna afsikt inför en gråhårig gubbe, som, fastsmidd vid väggen, för sin ständiga och gravitetiska sittning fått namn af lagman, framfört den unga gossen. Processen fortgick. I början var allt yra och förhårdelse. Själftva ynglingen, ehuru nyss häktad, hade redan hunnit bli tillräckligt inöfvad i ställets ton för att uppträda med behörigt iakttagande af det för tillfället skickliga. Men då han, på den värde domarens anmaning att uppriktigt bekänna allt och sålunda göra sig värd lagens mildhet, försökt hopsmida en historie om sina äfventyr, hade han svikits af uppfinningsgåfvan och småningom tagit sin tillflykt till verkligheten för att ersätta det bristande i dikten. Denna verklighet var dock för mycket sorglig. Återkallad i minnet, fångade den småningom ynglingens hela tanke, och af lek blef allvar. På själfva de vilda åhörarene verkade den förändring, gossens väsende undergick, och de blefvo uppmärksamma. Kanske fanns någon bland dem, hvars hjärta för en stund veknade som hans.

"Och du bar då tio år?" frågade domaren vid en punkt i ynglingens berättelse.

"Jag var då tio år och vallade min morfaders kor på stranden gentemot Pungaharju ås."

"Fick gossen lära några dygder i läroåldern?" sporde vidare den gamle med löjlig viktighet och väckte ännu en kor af skratt.

Men den unge svarade drömmande: "Jag lärde mig simma som en and, och då jag flöt öfver den klara sjön, lämnade jag kreaturen på stranden, sam till åsen och sprang där, naken som ett vilddjur, under varma sommarkvar i solskenet."

Den gamle såg ned på sina kedjor, såg upp på de svarta väggarne. Ett vansinnigt uttryck af smärta flög öfver det nyss så pompösa anletet, och hans tänder gnisslade ett ögonblick mot hvarandra. Bilden af den nakna gossen i sommarsolskenet på Pungaharju ås hade för mycket brännande strålat in i lifstidsfångens hjärta. Och så sade han: "Berätta, gosse, hur du sprang där vild."

Men denne följde redan sin egen föreställning och fortfor: "Då började den mörke att visa sig."—

"Djävulen?" frågade en mängd röster, och nyfikna ögon föllo på berättaren.

"En sägen gick i byn", sade denne, "att den gamle Metar-Johan ibland i solgången sett från fjärden en grå man på höjden af åsen. En stormig afton flöt metarens båt, tom och kullstjälpt, till stranden; då sades det, att den mörke mannen gjort detta verk. Men jag var en vild unge, hatade att lefva och fruktade intet: Två gånger sprang jag undan, då den mörke kom; men den tredje gången blef jag kvar och bidde honom."

"Och hvad gjorde han åt dig, då han fick tag på dig?"

"Han kysste min panna och grät. Så gjorde han först. Sedan såg han på mig och frågade: 'Har du förrådt mig redan och talat ut, hvad du sett?' Vet nådige herr lagman, hur han såg ut, då han sade detta? Så var han till utseende som Saimavesi en blå höstnatt, då mörker och stjärnor ligga i djupet, förskräcklig och mild."

"Aktning för rätten, gosse!" sade denne. "Stilla med blåa nätter och stjärnor i Saimadjupet; sådana ord passa icke här."

"Men då jag sade honom", fortfor ynglingen, "att jag för ingen vågade yppa, att jag varit på åsen, för mörkret bort från djupet, och det blef dager. Denna gång voro vi länge tillsammans, och sedan träffades vi dageligen. Jag satt då på höjderna och såg öfver vattnen, och han satt nära invid och såg på mig, och hans öga var gladt och troget som en hunds. Stundom gaf han mig silfver och lärde mig att om nätterna taga mig häst och rida till staden. Dädan hämtade jag allehanda åt honom och mig. Så led sommarn framåt, och det blef en mörkare tid. En morgon, då jag steg opp, hörde jag gårdsfolket säga, att en man visat sig om natten med eld vid vår stuga, men släckt elden och skyndat bort, då hundarne börjat anfäktas honom. Min morfäder var gammal och nästan blind; men han var nu vild af vrede öfver den obekante mannen med elden. Han kallade mig mordbrännarunge och sparkade mig ut ur stugan till att börja min vallgång. Denna dag kom jag sent på åsen, emedan vattnet var kallt och jag väntade, tills solen var högt uppe. Men då jag träffade den mörke, gingo vi längs vägen på kammen af åsen, tills milen började fyllas och den tog slut. Ibland stannade vi en stund och sågo mellan björkarna vid vägen och öfver strandgranarnas toppar ut mot fjärdarna. Och det var den mörkes nöje att se, huru jag med en kastad sten nådde långt ut i vattnet på båda sidor om oss. Men då vi hunno ändan af åsen, satte den mörke sig ned på marken och tog min hand och nödgade mig att sitta. Och då vi sutit en stund i tystnad, började hans ögon stråla, och han frågade och sade: 'Vet du, barn, hur ett sinne är, som älskar?'

Men jag visste det icke, utan teg.

Då utsträckte han handen och förde den långsamt rundtomkring öfver de blanka sjöarna. Men han sade:

'Sådant är det.'

Efter en stund for han fort: 'Ve, ve, ett sådant har du ej sett! En gång låg du vid ett bröst, där du kunnat se det, men då var ditt öga skumt ännu. Ve öfver honom, som skilde dig från bröstet; hjälp mig, gosse, att förbanna honom.' Och jag hjälpte och nämnde den, som jag var lärd att förbanna. Ve min fader, sade jag, röfvaren, mördaren, mordbrännaren! Då tog den mörke mannen mig öfver min nacke och ville kväfva mig med sin hårda hand. 'Bed för din fader', ropte han, "mördaren, röfvaren, mordbrännaren.'

Jag blef skrämmd, nådige herr lagman, och ville rymma undan men då reste han sig opp, tog mig på sin arm och tryckte mig hårdt till sitt bröst; men detta var icke i vrede, och så väl har jag aldrig varit till i världen, som jag var då. När jag sålunda satt på hans arm, viste han åter med handen ut mot nejderna och sade: 'Mer än detta har man röfvat ifrån dig. Du har haft en moder, du som andra; hvar är hon? Då vinter blir, vissnar stranden och stelna sjöarna, men en moders sinne hade varit dig varmt in i döden.' Jag började gråta. Det var första gången, som jag hörde en människas milda ord. Och den mörke fortfor: 'Bröd har du fått i världen, men icke kärlek, och hugg och hårda ord, men icke undervisning. Lärd har du blifvit att förbanna din fader och vörda den, som krossat din moders hjärta. Vill du hämnas?' Nådige herr lagman, kan jag nu sluta?"

"Tröttnar du", sade den gamle med ett ödsligt leende, "så hvila, och jag vill hjälpa dig. Samma kväll flydde hämndeanden från Pungaharju ås af fruktan att ertappas där. Samma natt hyllade han på fasta landets högsta kulle och såg genom mörkret din morfars gård; och hans ögon tillslötos icke förr, än han såg den gå upp i lågor."

"Och hvems verk var branden?" frågade ynglingen.

"Gården", sade den gamle, "tände en tioårig gosse, som var en mordbrännares son."

"Ja, jag", sade ynglingen lugnt. Det blef en lång tystnad

"Så var den rike blifven en tiggare", fortfor domaren, "hur han kom undan elden, vet ingen."

"En vet det", ropade den unge fången, "den, som glömd hämnaden, då han såg hans hvita hår."

ANMÄRKNINGAR.

[1] Förevarande uppsats stöder sig främst på Strömborgs "Biografiska anteckningar" och C.G.

Estlanders "Runebergs skaldskap", hvaraf här och där äfven enskilda uttryck fått i framställningen inflyta, ehuru i en sammandragen form, som gjort ett citerande olämpligt.

[2] Belönt med mindre guldpenningen af Svenska akademien 1831.

[3] *Kapetan*, ärfvlig hufvudman för en krets.

[4] *Vila*, en féartad bergkvinna, än vänligt umgängsam mot människor och djur, än åter hämndgirig och fientligt sinnad. Hon är ung och skön, klädd i hvit dräkt, med lösta, i vinden fladdrande lockar. Vilorna bära både och koger och öfva sina ringdansar helst vid skogomgifna bergkällor. Ve den människa, som opåkallad nalkas dem; dess lott är oftast döden.

[5] Att tala sakta bjuder, enligt servisk sed, den goda tonen.

[6] *Ofen* i Ungern.

[7] En litra guld gör nära hundra dukater.

[8] *Bosna Seraj* i Bosnien.

[9] Förbannelse-formel.

[10] Symboler af kärlek.

[11] Äppel, jabuka, feminint i serviskan.

[12] Trenne sorgfåglar etc. Originalen har gökar, kilkavitz. Denna fågel brukas oftast att föreställa en klagande.

[13] Kastade ett äpple och ett kvitten. Tillkastandet af en frukt är hos servierne likasom hos nygrekerne en kärleksförklaring och ett äktenskapstillbud.

[14] Sådana sånger pläga vid bröllop i Servien afsjungas i kor af gästerna. Hufvudpersonalen vid dessa högtidligheter utgöres, oberäknade kontrahenterna med deras föräldrar och anhöriga, af den äldsta bland gästerna (Stari Svat) jämte brudgummens dopvitne, hvilka båda anföra bröllopståget och äro de främsta vittnen vid förhörningen. Brudens ledare (Djever) är äfven en viktig person. Därtill väljes efter regeln brudgummens bror eller någon annan hans nära anförvant. Brudledaren åligger att ständigt följa bruden, hålla hennes häst under färden samt dag och natt vakta henne, tills han hemfört henne till dess blifvande make.

[15] Skadar; Skutari i Albanien, nu säte för en pascha.

[16] Kvidande, som ormen krossad hväser. En ofta återkommande bild att beteckna vrede och förtviflan, utan att därmed ett vidrigt bibegrepp vore förbundet.

[17] Då med kufvad skam etc. Hon felade efter servisk åsikt mot anständigheten, i det hon vände sig med bön om hjälp till sin egen make.

[18] Fågelfältet, på serviska Kóssovo (pólje), egentligen trastfältet, är en vidsträckt flacka i södra Servien. Den slaktning, som år 1389 där föreföll, skakade för beständigt Serviens själfständighet. På denna batalj förlorade Serviens sista tsar, Lasar, den historien skildrar som en from, välvillig och tapper furste, lifvet.

[19] Bland de talrika sånger, som utgöra finska poesiers stolthet och ära, torde väl denna runa med allt skäl kunna föras. Jag har vid öfverflyttandet af detta härliga stycke till svenskan rönt samma känslor som den, hvilken söker upptaga och omplantera en blommande växt ur en jordmån i en annan. I hvarje stund har jag fruktat att skada de veka rötterna, att jag så må säga, och de sköna bladen, och misströstar om att hafva kunnat freda dem från alltför förstörande spår af min hand.

[20] Se Schröters *Finnische Runen*.

[21] Efter Herders bearbetning.

[22] Denna legend och de fyra nästföljande äro bearbetade efter Kosegarten.

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this

eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement

or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to

maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.